Simone de Beauvoir'dan Sartre'a Mektuplar

I

DÜŞÜN

SIMONE DE BEAUVOIR'DAN SARTRE'A MEKTUPLAR
I

Düşün Yayıncılık Sıracevizler Cd. 47/9 Şişli Istanbul
Tel: (0212) 225 54 38 - 230 99 39 - 230 99 49
Fax: (0212) 230 92 98

DÜŞÜN YAYINCILIK

Mektuplar Dizisi: 23

SIMONE DE BEAUVOIR'DAN SARTRE'A MEKTUPLAR
I

Çeviren: Zeynep Bayramoğlu

Kapak: Bülent Engez

Bu kitap Gallimard Yayınevi'nin "Lettres
À Sartre"adlı kitabından Türkçeye çevrilmiştir.
Yayın hakları Düşün Yayınevi'ne aittir.

Kardeşler Basımevi: İstanbul - 1996 Tel: (0216) 520 69 57
Özdemir Ciltevi Tel: (0216) 513 79 94
Dizgi ve Baskı: Düşün Yayıncılık Tel (0212) 230 99 39

1983'te Simone de Beauvoir, Sartre'ın kendisine yazdığı mektupları yayımladığında dostları ona merakla şu soruyu sordular: "Ya sizin Sartre'a yazdıklarınız nerede Kunduz?" Benim tepkim de aynen öyle olmuştu. Çok iyi anımsıyorum, Sartre'ın mektuplarını okurken, bir yandan büyük bir zevk duymuş, bir yandan da Simone de Beauvoir'ın mektuplarının eksikliğini duyumsamıştım: "Ya sizin Sartre'a yazdıklarınız nerede Kunduz?" Bu soruyu herşeyden önce meraktan sormuştuk elbet. Onca anıştırma, şaka ve ayrıntı... Herbiri bir bilmece... Simone de Beauvoir'ın kendisi bile her zaman gedikleri tıkayamıyor, "yaşamın günlük süprüntülerini" –mektuplarının önemsiz ama vazgeçilmez maddesini– yeniden canlandıramıyordu... Ne yazık ki bu anımsayamama, aralarındaki "sürekli söyleşi"nin bozulmasına, delinmesine neden oluyor ve ilişkilerinin tam gerçeğine inmeyi engelliyordu. Çünkü onlar için birbirleriyle konuşmak nefes almak demekti, hatta yaşamlarının ta kendisiydi. Beauvoir, kendisine mektupları sorulduğunda hep aynı yanıtı veriyordu: "Mektuplarım mı? Onlar kayboldu." Yaşamının sonuna dek buna inandı. 1984 Mart'ında feminist bir Kanada dergisi Beauvoir'la uzun bir söyleşi yaptı:

–"Kunduz'a Mektuplar"ı yayımladıktan sonra, birçok kişi Sartre'a yazdığınız mektupları niye yayımlamadığınızı sordu. Mektuplarınızın eksikliği duyuluyor. Mektuplarınızı yayımlatmayı düşünüyor musunuz?

–Hayır. Önce şunu söyleyeyim ki benim mektuplarımın çoğu kayboldu, çünkü bende değil Sartre'taydılar. Sartre'ın evi de birkez bombalandı ve evraklarının çoğu bu sırada yok oldu. Sonra, yaşarken mektuplarımın yayımlanmasına taraftar değilim doğrusu. Öldüğümde eğer onları bulan olursa yayımlanabilir.

Mektupları buldum. 1986 Kasımının loş bir günü, Beauvoir'ın evindeki bir gömme dolabın dibini amaçsız bir biçimde karıştırırken, diplerden kocaman bir paket çıkardım: Kendi elyazısıyla yazılmış bir sürü mektup, çoğu hâlâ zarfının içinde... Hepsinin üstünde Mösyö Sartre'a yazıyordu. Bu, binlerce kez aranıp taranan bir piramitin içinde gizli bir oda bulmak kadar beklenmedik ve bir o kadar da heyecan

vericiydi. Evet, Beauvoir yanılmıştı, mektupları duruyordu. Şaşılası yanılgı. Ama, yıllar önce, Sartre'ın kendisine yazdığı mektupları kaybettiğini söyleyip, daha sonra bulduğu anımsanırsa pek o kadar da şaşılası değil. Olgunluk Çağı'nda Sartre'ın Brumath'da 1939'da silah altına alınması konusunda şunları yazmıştı: "Sartre hemen hemen hergün bana yazıyordu. Ama göç sırasında[1] mektuplarının çoğu kayboldu." Kitabın birkaç sayfa sonrasındaysa 1940 Haziran'ında Paris'ten ayrılışını anlatırken şöyle diyordu: "Yalnızca en önemli eşyalarımı koydum valizime. Sartre'ın bütün mektuplarını da almıştım. Ama onları ne zaman ve nerede kaybettiğimi bilemiyorum." Oysa 1983'te yayımlanmıştı bu mektuplar. Öyle sanıyorum ki, 1929–1930 yıllarında Sartre askerken kendisine yazdığı ilk mektuplarla karıştırıyor. O mektuplar ne yazık ki gerçekten yokolmuştur.

Burada, Beauvoir'ın 1930'dan 1963'e dek Sartre'a yazdığı mektupların tümünü bulacaksınız. Her ikisinin de bu yıllarda yakın kız arkadaşı olan Toulouse'a yazılmış notları da iliştirdim kitaba; Sartre'ın mektuplarını yayımlarken Simone de Beauvoir da öyle yapmıştı.

Mektupları yayına hazırlarken büyük bir engel çalışmamı sıksık yavaşlattı: Kunduz'un elyazısı. Sartre da Beauvoir'ın yazısının bozukluğundan acı acı yakınırdı: "Birtanem, ne kadar kargacık burgacık, okunaksız yazıyorsunuz. Nerdeyse hiç okunmuyor. Örneğin izlenim sözcüğünü izlm yazıp bırakıyorsunuz. Anlayan varsa beri gelsin. Gerçi ben sizi âşık gözleriyle okuduğumdan, mektuplarınızı okurken hiç yanılmıyorum. Kimi zaman da sözcüklerde harflerin yerlerini değiştirerek beni daha çetin sınavlara sokuyorsunuz,. Neyse, önemli değil, her yazdığınızı okuyabiliyorum" (3 Aralık 1939). Bu mektupları çözerken çok az sözcük inadına karşı koyabildi, onları da dipnotlarda belirttim.

Bu mektuplar tamdır. 1983'te kimi bölümlerin yayımlanmasını engelleyen nedenler artık yoktur, ben de hemen hemen hiç kesmedim. Artık herşeyi doğrular bilinsin diye söylemenin zamanı gelmedi mi? Doğrudan tanıklığın tartışılmaz gücüyle, beylik sözleri, söylenceleri, benzetmeleri, bütün bu yalanları bir yana itip, gerçek kişinin olduğu gibi görünmesinin zamanı gelmedi mi? Simone de Beauvoir, en eski düşlerinin birinin, tuhaf varlığının tümünün, hatta en önemsiz ayrın-

1. Paris'in Alman işgalinden sonra aydınlar tarafından boşaltılmasından sözediyor olmalı. Ç.N

tıların, ölümlü anların eşsiz tadının bile dev bir kamerayla kaydedildiği düşü olduğunu söyler. Bu 321 mektubun herbiri işte bu dev kaydın bir parçasıdır. Bu mektuplarda, Simone de Beauvoir'ın en geçici ve en kalıcı titreşimleriyle gerçek canlı sesi duyulmaktadır en azından.

Okura kolaylık olsun diye dipnotları sayfa sonlarına kondu. Kişi adları, eğer Simone de Beauvoir'ın dört ciltlik özyaşamöyküsünde yada Kunduz'a Mektuplar'da yer alıyorsa, belirtildi. Unutkanlıkla atlanmış sözcükler ve birkaç yer adı bir-iki ayrıntıyı "[ve"]„ imleri arasında belirttim. Bu ayrıntılar ya posta damgasından, ya Anılar'daki bilgilerden yada mektupların dikkatle okunmasından elde edilmiştir ve doğruluklarından hiç kuşku yoktur. Öte yandan, açıklığa kavuşturamadığım, karanlık kalmış birçok nokta bulunmaktadır.

Sylvie Le Bon de Beauvoir

1930

6 Ocak 1930, Salı

Sevgilim,

Size yatakta yazıyorum. Dün yazamazdım; gargara yaptığım anlar sayılmazsa bütün günümü uyuyarak geçirdim, boğazım çok ağrıyordu ve biraz ateşim vardı. Büyükannem[2] bana rahatsız edici bir özveriyle baktı: İki dakikada bir, uyuduğumdan içmek istemediğim çayıma limon veya içki eklemek için odama giriyordu. Annem ziyarete geldi, çok nazikti. Kızkardeşim de geldi, ama size ivedi ulaştırmak istediğim telgraf için çok geçti. Telgrafı bu sabah götürdü. Ivır zıvır şeyler anlatarak beni çok eğlendirdi. Giderken Nizan'a yollamam gereken yazıyı da götürdü.

Biricik sevgilim, illa hasta olunacaksa, sizin gidişinizin ertesi günü hasta olmak ne hoş. Birlikte geçirdiğimiz o eşsiz hafta kafamda uykudan uyanıklıklık arasında gelip gidiyordum; çok yakınındaydınız sevgili küçük adam, tıpkı pazar günü o kadının[3] evindeki gibi ilgi ve şefkat doluydunuz ve ben mutluluktan ve aşkınızdan uçuyordum. Bugün çok iyiyim ve dünkü güzel duygularım sürüyor. Hâlâ uslu uslu yatıyorum, ama rafadan iki güzel yumurta ve birkaç muz yedim. Rabelais okumak, gelecek kızkardeşimi görmek ve nekahat dönemini geçiren bir hasta gibi keyif çatmak istiyorum.

Sevgilim, aşkımızı hiçbir zaman Vikingler barında olduğumuz gecekiden daha güçlü duyumsamamıştım. Öylesine şefkat dolu bakıyordunuz ki içimden ağlamak gelmişti; ve sevgilim ne hoş bir trendi bizi Saint-Germain'e[4] götüren. Rahat bir biçimde oturuyor olsaydım, ne kerte mutlu olduğumu ve sizi nice sevdiğimi sayfalarca anlatmak is-

2. Beauvoir 1929'da Paris'e dönüşünden sonra annesinin 91, Denfert-Rochereau Sokağı'ndaki evinin bir odasına pansiyoner olarak yerleşti. Bkz. "Kadınlığının Hikâyesi" Payel Yayınevi, S. 11

3. "Sartre, Maheu ve Guille"den oluşan küçük arkadaş grubunun büyük dostu. "Kadınlığının Hikâyesi"nde "Madame Lemaire" olarak geçer. Bkz. "Olgunluk Çağı", Payel Yayınevi, Cilt I, S. 33–36.

4. Nizan'ın Saint-Germain-en-Laye'deki evine gitmişlerdi.

terdim; tek avuntum aşkımı çok güçlü bir biçimde duyumsamış olmamız, öyle değil mi küçük adam? Bu sözleri yinelerken sizi yirmi kez kucaklarım.

Dün Lama'dan[5] aldığım, çocuksu bir biçimde kırıcı olmayı amaçlayan bir mesaja çok sinirlendim; çarşamba günü çok çok iyi bir kız olacağım, ama size, aynı zamanda da bana karşı yapılan bunca haksızlıktan hiç hoşlanmadım. Anlamlı karalamaları da koruyarak bu notu size aynen aktarıyorum:

"*Sabah saat 10. Sizi aşkınıza kavuşturacak olan, renkli ve tatlı anılarınızı bölüp rahatsızlık verdiğim için özür dilerim.*

Çarşamba öğleden sonra *evinizde olabilir misiniz? Sanıyorum saat üç, üçü çeyrek geçe arası gelirim, çünkü bir buçukta okulda dersim var. Olmazsa (Sartre, benim için zahmete girmenizin ne denli gereksiz olduğunu size anlatmış olmalı) perşembe günü saat 12.45'te Adolphe'e öğle yemeğine gelin. (Sizi Pierre'e götüremediğim için üzgünüm. Ne yazık!) Sizi çarşamba veya perşembe günü görmek konusunda üstelemeye artık ne kadar hakkım varsa o kadar üsteliyorum. Size söyleyecek oldukça önemli şeylerim var ve sizi bir daha göremeyebilirim. Geçtiğimiz eylül ayının ve onu izleyen iki yalan dolu ayın beni bugünkü hoş olmayan duruma getirdiğini anlamalısınız. Bana büyük bir incelik ve acıma duygusuyla – çünkü "mutsuzum,, – birlikte sunduğunuz sizden artakalanlarla dolu ilişkiden daha fazlasını hakettiğimi sanıyorum.*

Benim için merak etmeyin. Hele hele hiç yazmayın. Bu, beni bir daha hiç görmemenin en iyi biricik[6] *yolu olacaktır. İçtenlikle söylüyorum ki çok acı çekiyorum ve bundan dolayı da henüz kesin bir karara varamadım. Ancak çarşamba günü bir sonuca ulaşacağımdan emin olabilirsiniz,* söz veriyorum *(ve ben verdiğim sözleri tutarım.)*"

Elbette ne siz ne de ben, kendisine acıdığımızdan bu ilişkiyi sürdürüyor değiliz, bunun üzerinde duracağım ve herşeyden önce onun için duyduğumuz sevgiyi hissettirmeye çalışacağım. Gene de bu notun beni ne kerte şaşırttığını da söylemeden geçemeyeceğim. Sonuçta cumartesi ayrıldığımızda aramızda tatsız hiçbirşey geçmemişti ve pazar-

5. René Maheu'nün takma adı. "Bir Genç Kızın Anıları"nda Herbaud olarak geçer. Okul yıllarında Beauvoir'a çok yakındı. (1929)

6. Silümüş. Ç N

tesiye kadar da benimle ilgili hiçbir rahatsızlığı yoktu. (Hep bu durumu kabullendiğini ve bunun değişeceğinden kaygılandığını söylüyordu; bana, karısına ve kaprisli kadına[7] olan sevgisini böylesine ustaca uzlaştıran biri olarak, kendisi dışında birini sevmemden ötürü bana sitem edebilecek aslında en son kişi.) Sanıyorum kimi zaman onun için zahmete girdim ve mektubundaki ayraçlar gereksiz yere tatsızlık yaratıyor. Lama'nın, mektubun ortaya çıkışından sonraki son derece kibar davranışları karşısında, Napoli'de, "Café des Sports"da ve geçenlerde Closerie des Lilas'da çok acı çektim, fakat bu mesaj beni hiç etkilemedi, çünkü içeriğinde hiç de hoş olmayan bir kıskançlıktan başka birşey bulamadım.

Nasılsınız küçük adam? Yarın sizden dört gözle bir mektup bekliyorum. En kısa zamanda görüşmek üzere, değil mi sevgilim? Bana söz vermiştiniz ve en kısa zamanda iyileşmeye çalışıyorum. Sizi seviyo-rum, sizi seviyorum. Sevgiyle,

Kunduzunuz

6 Kasım 1930, Pazar

Sevgili Toulouse,[8]

Çarşamba günü saat 3'te kararlaştırdığımız gibi bana geleceğinizi umuyorum. 91, Denfert-Rochereau Sokağı, 5. katta oturuyorum. (Tam Lion de Belfort'ta) Başka bir saat sizin için daha uygunsa yada size gelmemi yeğlerseniz, çarşamba öğleden önce 71, Rennes Sokağı'na bir mesaj yollayabilirseniz çok sevineceğim.[9]

Sizi görmekten *büyük* bir mutluluk duyacağım. Sizi çok seviyorum Toulouse.

S. de Beauvoir

---

7 Cocteau'nun Potomak'ından yola çıkarak Maheu tarafından uydurulmuş, Eugene'ler, Marthane'ler ve Mortimer'ler gibi çeşitli kastları ayıran mitoloji. Buna göre "kaprisli" kadınlar bu kadın olan kadınlardır. S. de Beauvoir da bunlardan biridir. Beauvoir'a "Kunduz" adını takan Maheu'dür (Beauvoir+Beaver= (İngilizcede beaver kunduz demektir.) Bkz. "Bir Genç Kızın Anıları" S. 412-414

8 "Kadınlığımın Hikâyesi" adlı kitapta "Camille" olarak geçer (Payel Yayınevi, "Kıskançlık" bölümü, S. 30'dan itibaren.) Asıl adı Simone Jollivet, tiyatrocu Charles Dullin'in (Simone Sans tiyatrosundan) sevgilisi

9. Ailesinin adresi

1935

[Rouen], 25 Mart [1935]

Sevgili Toulouse,

Pazar öğleden sonra boş musunuz? Boşsanız, Sartre, ben ve Kabil'in şeytanı yetilerine sahip olan vaftiz çocuğumuzla[10] buluşur musunuz? Sormayın, Sartre,[11] birara çıldıracak gibi oldu ve bizi epey korkuttu. Ama şimdi çok iyi. Bense çok verimliyim.

Orangerie'deki Gerçeğin Ressamları sergisinin yanısıra, Grand Palais'deki Grenoble Müzesi sergisini de gezin. Ayrıca Gérassi'nin[12] Boétie Caddesi'ndeki sergisi de görülmeye değer.

En sıcak sevgilerimle.

S. de Beauvoir

[1935]

Sevgili Toulouse,

Perşembe Paris'ten ayrılıyoruz. Sartre ailesiyle birlikte gemiyle Norveç'e gidiyor. Ben de Cévennes'lere doğru bir yürüyüş yapacağım. Daha sonra Sartre'la Tarn Boğazı dolaylarında bir gezi yapmak için buluşacağız. Olanaklarımızın azlığı daha uzağa gitmemize izin vermiyor. Ama bu küçük gezinin en büyük avuntusu, ağustosta sizinle buluşmak olacak. Uzun süredir kılavuzluğunuzda Albi ve Cordes'u gezmeyi düşünüyorduk. Bu yaz Toulouse'da olursanız belki bu geziyi gerçekleştirebiliriz. Sizinle birkaç gün geçirmek ikimizi de çok mutlu kılacak. 20 Ağustos'ta Albi'de olmayı tasarlıyoruz, doğrusu o zaman ne çok paramız, ne de üstümüz başımız temiz olacak, ama bol bol

10. Söz konusu kişi 1933'te Beauvoir'ın Rouen'de öğrencisi olan Olga'dır. Bkz. Olgunluk Çağı Payel Yayınevi, S. 133–210.

11. Sartre, o sıralarda kendisine yapacağı etkileri incelemek üzere meskalin kullanmaya başlamıştı. Bu deney onun korkunç halüsinasyonlar görmesine yol açtı. Sartre bir ara gerçekten delireceğine inanıyordu. Ayrıntılı bilgi için bkz. Olgunluk Çağı, Payel Yay. Cilt I S. 179– 183 Ç.N.

12. Fernando Gérassi. Daha o zamanlarda Beauvoir'ın eski arkadaşıydı. Stepha Avdicovitch ile evlendi. S. de Beauvoir, Stépha'yı Lacoin'lerde (Zaza'nın ailesinde) mürebbiyelik yaptığı zamanlardan tanır. Bkz. Bir Genç Kızın Anıları, Payel Yay.

entelektüel sohbetlere dalmış olacağız. ("Mode Pratique"te yılda 30.000 frankın altında kazanan genç çiftlerin betimlendiği gibi.) Bizi bu durumda kabul edip etmeyeceğinize karar verin.

Randevu belirlemek ve yeniden yazışmak için bana yanıtınızı 4 Ağustos'tan önce Florac'a (Lozère) postrestant olarak yollamanız gerekiyor. 19 Ağustos'taysa yine postrestant olarak Albi'ye mektup gönderebilirsiniz. Ama bu zamana değin beklerseniz biraz kılı kılına olacak.[13]

İşinize nasıl geliyorsa öyle karar verin. Ama bizimle birlikte olursanız bundan çok büyük bir mutluluk duyacağımızı da bilin.

Dostlukla.

Simone de Beauvoir

Valgorge, 28 Temmuz 1935

Biriciğim,

İşte Paris'e döndüğünüzde bulacağınız iki mektuptan biri. Villefort'a daha gitmediğimden sizden hiç bir haber alamadım. Umarım canınız çok sıkılmamıştır.[14] Benim küçük harikam, sizi çok sevdiğim aklınızdan çıkmasın. Daha şimdiden günlerimi sizi düşünerek geçirmeye başladım bile. Tam sekiz gün sonra bu saatlerde sizin yanınızda olacağımı düşünmekten haz duyuyorum bu sabah. Çünkü haftaya cumartesi gececyarısı birde sizi St. Cécile d'Angorge'dan almaya geleceğim: Sanki uzun süredir ayrıymışız gibi sizi görmek için öylesine sabırsızlanıyorum ki!

Minik sevgilim, elde harita, gezimi bütün ayrıntılarıyla anlatacağım size. Gitgide daha da keyifli oluyor. Size son yazdığımdan bu yana manzara gerçekten güzelleşti. Kimi yerler Yüksek Alpleri, Lautaret geçidinin yakınlarında gördüğümüz inişli çıkışlı üzüngülü çayırları anımsatıyor. Sonra, aynı gün içinde, tıpatıp Korsika'ya benzeyen bir yerde buldum kendimi. Öte yandan kendisinden başka hiçbirşeye benzemeyen güzel ve ilginç manzaralar da var. 1700 metre yükseklikte rüzgârın dövdüğü buz gibi bir barakada uyudum. Sabah üstümde ve altımda inanılmaz bir hızla koşuşan iki bulut denizi arasında uyandım, öylesine ki kımıldamaya kalksam rüzgar beni alıp götürecekti.

13. Bu yazıla ilgili planlar ayrıntılı olarak "Olgunluk Çağı"nda anlatılmaktadır

14. Sartre, o sıralarda ailesiyle bir gemi seyahati yapıyordu

Vadiye inmek için epey beklemek gerekti. Aynı gün ayaklarıma güneş çarptı ve akşamı felç halinde hareketsiz geçirdim. Hemen kendime bir çift yün çorap ve kocaman espadriller aldım, böylece ayaklarımın su toplayan ve derisi yüzülen yerlerinin küçük işkenceleri onaza indi. Sonuç olarak pazartesi öğleden sonramı merhem sürerek ve Colette'in Sido'sunu okuyarak geçirdim. Berbat bir kitap. Ertesi gün zevkle yürüdüm ve tan sökümünde bile en küçük bir serinlik duymadan açık havada uyudum. O günden beri, biri dün gece olmak üzere, iki kez samanlıklarda yattım. Öbür geceleri küçük otellerde geçirdim. Ormanlarda ve sık çalılıklarda iki kez kayboldum, oramı buramı çizdim, bu arada Collinet'nin[15] rehber kitabını da kaybetmişim. Ama bu pek önemli değil, çünkü yerine yenisini satın almamaya karar verdim. Genel olarak yönümü bulmakta fena sayılmam. Günde 30-35 km arası mükemmel keçiyollarında yürüyorum. Arabaya ise genellikle akşamüstleri biniyorum. Buralarda arabayla saatte 10 km yapılabiliyor ancak, yani 20 km yol katetmek için iki saat gerekiyor. Kahvaltı ve Le Petit Marseillais'yi (Marsilya'nın bir yörekentine benzeyen ve yalnızca turist ve yazlıkçıların bulunduğu bu memlekette bulabildiğim tek gazete bu) okumak yine iki saatimi alıyor. Günün sıcak saatleri böylece olağan geçiyor. Yalnızca sabahları ve akşamüstü 4'ten sonra yürüyorum. Özel arabalar da işime yarıyor, ya yorulduğumda yada önceden planlandığında. Şimdi artık özel arabaları bir otobüsü durdurur gibi rahatlıkla durdurabiliyorum.

Herşey böyle iyi planlandığından sıkılacak bir dakikam bile olmuyor. Hatta zamanımı nasıl doldursam diye düşünemiyorum bile. Yalnızca bu sabah, binmek istediğim arabanın 3'te kalkacağı küçücük bir köye saat 10'da vardım ve uzun bir boş zamanım oldu. Bir kahve içip Le Petit Marseillais'yi okudum. Her zamanki gibi hava çok hoş. Hemen hemen hep dağda olduğumdan, öğle saatlerinde bile rüzgâr var ve gökyüzü tamamıyla berrak. Hep böyle mutlu olmanızı dilerim.

Sevgilim, size iyi bakacağım, iyi davranacağım, iyi bir tatil geçirmenizi dilerim. İki-üç gün içinde taze haberlerle yine size yazacağım. Cumartesiye görüşmek üzere sevgilim. Akşam St. Cécile'e gelemezsem pazar günü siz Florac'a gelin kararlaştırdığımız gibi. Beni orada da bulamazsanız, size mektup olup olmadığına bakmak için Central

5. Colette Audry'nin arkadaşı

Otel'e uğrayın. Akşamüstü 4'e kadar beni bulamazsanız jandarmaya haber verin. Bu gezi benim için adeta bir bayram. Sizi çılgınca seviyorum.

S. de Beauvoir

Bir kaplıca şehri için çok hoş olan Vals'i gördüm. Belki de sabahın sekizinde bütün sokakların bomboş olmasından bana öyle hoş göründü.

Bu yörede nefis olan limonataları yuvarlıyorum. Günde bir kez kimileyin çok lezzetli olan sıcak bir yemek yiyorum, günde bir kez de soğuk birşeyler atıştırıyorum.

Ortega ve boğanın öyküsünü biliyor musunuz? Ya garip bir biçimde güç veren saç boyasının öyküsünü? Anımsatın da, bu öyküleri ve bir de bir izcinin öyküsünü size anlatayım dönüşümde.

Her gittiğim yerde Rus bilardosu var. Birkaç kez içimden nerdeyse oynamak geldi.

5 Ağustos 1935

Sevgili Toulouse,

Sizi öylesine özledik ki, şerefinize uzun zamandan beri bütün ayrıntılarıyla tasarlanmış bir izlenceyi altüst edebilirim. Sizi görebileceksek 1 Eylül'de Albi'de olacağız. Lütfen ivedi olarak Millau'ya postrestant bir mektup bırakıp eylülde görüşüp görüşemeyeceğimizi bildirin.

Sartre, gelenek olduğu üzere Laponlar, Ren geyikleri ve birkaç doğa olayı gördükten sonra, Norveç'ten üç gün önce döndü. Bana gelince, onbeş gün boyunca barakalarda yatarak sırt çantamla dağ tepe demeden kilometreler katettim. Sartre da yürüyüşler için nazik ayaklarını çoktan hazırlamaya başladı. Hatta biraz kas bile yaptı. Tarn Boğazını ve insan ve hayvan şeklindeki kayaları görmeye kararlıyız.

Umarım yakında görüşürüz sevgili Toulouse. Lütfen çok ivedi olarak Millau'ya yanıtınızı yollayın. Sizi çok göreceğim geldi ve sizi hep sevgiyle anıyorum.

S. de Beauvoir

Sizin tanı karşınızda bulunan A.E.A.R.'nin[16] birçok üyesi arasında, zavallı Dullin'in sürekli kerhanelere gittiği dedikodusunun yayıldığını biliyor muydunuz? Navarin sokağının 9 numaralı (yoksa 13 müydü?)

16. Association des ecrivains et des artistes révolutionnaires (Devrimci Yazarlar ve Sanatçılar Derneği).

binasındaki o güzelim Gotik kerhanenin önünde hangi raslantıyla karşılaştığımız da böylece daha iyi anlaşılıyor.

Paris, 8 Eylül [1935]

Sevgili Toulouse,

Mektubunuzu büyük bir düşkırıklığıyla okudum. Albi'de sizi görmekten ne de mutlu olacaktık! Ama ne Millau'da ne de mektuplarımın yollanmasını istediğim Albi'de sizden bir not bulabildim. Gelmediğinize göre meşgul olduğunuzu düşündük ve tek başımıza katedrali, müzeyi ve Cordes'u gezdik. Melankolik bir biçimde sizinle dolaşmanın ne denli hoş olacağını düşündük durduk. Albi halkı üzerine herşeyi, bütün sapkınlıklarını ve trajedilerini bize öğretebilirdiniz. Cordes'da ilginç bir 'hostellerie"[17] var, sanki sizin etkinizde kalmış birkaç Nantes'lı tarafından döşenmiş; gerçekten sizin hiç rolünüz olmadı mı?

Cordes'a ve Albi'ye bayıldım. Birgün kesinlikle buraya birlikte gelmeliyiz ve bize Montségur'ü göstermelisiniz.

Sevgili Toulouse'cuğum, benim için çok değerli olan bu güzel arkadaşlıktan daha fazla yararlanamamamız ve zevk alamamamız ne üzücü! Oysa sizi çok sık görmek isterdim. Birgün elbette Paris'e tayinim çıkacak, o zaman sizin öykülerinizi taze taze dinlemeye sıksık geleceğim. Şimdilik hâlâ daha Rouen; Paris gezileri dayanılmaz yoksulluğumuz yüzünden pek ender. Kafamda bir sürü iş tasarısı var, ama bu inziva biraz fazla çetin gelmeye başladı.

Ekimde bizi görmeye gelseniz ne güzel olurdu!

Hoşçakalın tatlı Toulouse ve sıksık sizi düşündüğümü bilin. Kötü büyüyü bozmaya çalışalım biraz bu yıl. Sabırsız dost duygularla.

S. de Beauvoir

2 Ekim 1935

Sevgili Toulouse'um,

Rouen'a geldiğimizde uzun mektubunuzdan daha avutucu birşey bulamazdık, bunu bir iltifat olarak almayın. Dün Rouen'a varır varmaz, korkunç bir yağmur altında ders programını almaya liseye koştum. Öğrencilerimin "iyi dilekleri" ve tanıtma ilanları arasında kopçalarla ustaca bitiştirilmiş el ve makine yazılarınızı almak hoş bir

17. Eski Fransızcada otelcilik. Ç.N.

sürprizdi. Sevgili Toulouse, demek sizi Ekim'de göremeyeceğim. Ama en sonunda, 30'u çarşamba akşamından, 4'ü pazartesi sabahına dek Paris'te olabileceğim. Belki biraz boş zamanınız olur. Örneğin şimdiden pazarınızı bize ayırabilir misiniz? Sabahtan akşama birlikte olabiliriz. Çeşitli iş ve zorunlara karşın, öbür günlerde de buluşacak zaman bulabiliriz. İşte çok önceden size bildiriyoruz. Sonunda kötü büyüyü, tanrıları ve kaderi yenerek galiba görüşebileceğiz.

Bu yıl Yunan edebiyatını anlatacağım için bütün Latin ve Grek tiyatro yapıtlarını okumam gerekiyor (cahil öğrencilerime *bütün* Yunan ve Latin edebiyatını öğretmek için haftada 1 saat ayrılmış, klasik bir kültürden sözediyoruz burada!)

Yerleşir yerleşmez yani iki-üç gün içinde yazmaya başlayacağım.

Paris'te hoş, pek hoş bir eylül geçirdik. Şimdi yeniden eski delilikllerinin düzeyini tutturan Sartre Paris'te usluydu. Aron'u biriki kez gördük. Aron'un bukleleri ensesinde ve tezini yeni bitirdi. Onunla sohbetlerimiz dayanılmaz sıkıcılıkta... Tek pürüz buydu ama. Birgün Paris'e tayin olmayı öylesine istiyorum ki!

Bana yolladığınız "arı" mektup olağanüstüydü. Beş eldivenler ve çoraplar için de ayrıca teşekkür ederim: daha şimdiden sevmeye başladım. Kalbinde yer ettiğini bildiğiniz bir kişinin aldığı hediyeleri giymek önemsiz anları birden "gerekli" kılıyor.

Hoşçakalın sevgili Toulouse, Dullin'e elinizden binlerce sevgi. Son mektubumun size olan sevgimi duyumsattırmasına da ayrıca çok sevindim.

S. de Beauvoir

23 Ekim 1935

Sevgili Toulouse,

Galiba sonunda görüşebileceğiz. 3 Kasım değil mi? Saati siz belirleyin. Çarşamba akşam saat 8'den pazara kadar başka boş zamanınız varsa yine bana haber verebilirsiniz. Buna çok memnun olurum, çünkü sizi birkaç kez görmek isterim. Her halükârda pazara görüşmek üzere, sevecenlikle.

S. de Beauvoir

[1935 sonları ?]

Sevgili Toulouse,

Ne yazık ki notunuz elime çok geç ulaştı. Ama belki bu hafta boş bir zamanınız vardır. Çarşamba saat 9-9.30'da Sartre ve ben ziyaretinize gelebilir miyiz? Yada perşembe aynı saatlerde ben gelebilir miyim? Çarşamba öğleden önce sizden bir yanıt bekliyorum eve. Ayrıca çarşamba saat 6'dan önce kardeşim Anjou'ya 09-04'e telefon edebilir misiniz? Ben de onu arayacağım. Böylesi daha basit olacak, çünkü evime uğrayıp uğramayacağımdan emin değilim.

Hoşçakalın, sevecenlikle.

S. de Beauvoir

1936

[Ocak 1936]

Sevgili Toulouse,

Tatilde çığ altında kalan turistlerden değiliz.[18] Sağsalim Havre'a geldik, sonra da Rouen'e geçtik. Ne yazık ki paralarımız orada kaldı. Normandiya'ya kapanarak, sağlam bir karşı saldırıyla bizi tehdit eden iflastan kurtulmaya çalışacağız. Şubattan önce parasızlıktan kurtulamayız. Bununla beraber sizi öylesine özledim ki, eğer 17'si perşembe boşsanız bu sıkıyönetime ara verebilirim. Koca bir gün bizim olur. Alınmayın ama artık sizden "özgür kadın" anekdotundan başka anekdotlar duymak istiyorum. Size yolladığım telgrafta da söylediğim gibi yarın görüşmemiz olanaksız.

Stendhal'i de Paris'e yanımızda getirmiştik. Yazık ki kitabı size bırakacak zamanımız olmadı. Perşembeye size iki cildini de getiririm, sözveriyorum. Perşembenin size uygun olup olmadığını lütfen bana en kısa zamanda bildirin*. Umarım yanıtınız olumlu olur. Sizi hep sevgiyle anıyorum.

S. de Beauvoir

* Yanıtınız olumluysa perşembe saat 4'te sizde olacağım (S. de B.'nin notu).

[1936], Perşembe

Sevgili Toulouse,

Sekiz gün için işte Paris'teyim. Sartre ailesiyle birlikte, vaftiz kızınızsa[19] Laigle'de. Ama ben her zamanki gibi özgürüm ve sizi görmeye can atıyorum. Eğer dönmüşseniz ve biraz boş zamanınız varsa, Rouen'a ziyaretinizden önce sizi görmek isterim. Cumartesi yada pazar günü boş musunuz? Bu günlerde boş değilseniz, siz bir tarih belirleyin. Bana birkaç seçenek sunabilirseniz sevinirim. Lütfen Rennes

18. Bu tatilde İsviçre'ye Gsteig'e gitmişlerdi. Bkz Olgunluk Çağı Cilt I, S. 204.

19. Toulouse, Olga'yı Şeytanın önünde vaftiz kızı ilân etmişti

Caddesi 71'e yazın. Size anlatacak oldukça hoş bir öyküm var. Yakında görüşmek üzere. Dullin'e selamlar. En derin sevgilerimle.

Simone de Beavoir

Lumière d'Août'u (Ağustos Işığı) okudunuz mu? Beğeniyor musunuz?

[Rouen, Şubat 1936] Cumartesi

Sevgili Toulouse,

Ayıbımın ayrımındayım, size üzüntünüzü paylaştığımı söylemek için yazmayı çok isterdim, ama birkaç mazeretim var. Herşeyden önce kızkardeşimin masum varlığı Petit Mouton[20] sakinlerini on gün boyunca çileden çıkardı, herkesin saçını başını yolmasına neden oldu ve Hamil'in en uslu çocuğunu neredeyse cin çarpmışa döndürdü. Sonra bu sıralar öylesine çalışıyorum ki, kalem kâğıt önüne geçtiğimde midem bulanmaya başlıyor. Ve son olarak, Paris'e bundan sonraki gezimizi nasıl düzenleyelim, size ne zaman randevu vereyim diye düşünüyordum. Pazar akşamüstü vaftiz kızla sizi ziyarete gelebilir miyim? Mayısın 1'i oluyor galiba. Rahat rahat oturup konuşuruz. Sonra bizimle Petit Mouton'a gelmenizi istiyoruz.

Nazikçe yeni öykülerimden hoşlandığınızı yazıyorsunuz.[21] Aslında bu öyküler sizin ilginizi çekecek türden değil. Bana *içtenlikle* ne düşündüğünüzü söylemelisiniz, bunu sizden önemle rica ediyorum.

Adını söylemeye cesaret edemeyen hastalığınızın bir an önce geçmesini diliyorum ve bu hastalık konusunda varsayımlarda bulunmamızı size yasaklıyoruz (üzgün bir edayla bana hamile olabileceğinizi söyleyen vaftiz kızınız dışında) – ama ben ona hamile olmadığınıza dair güvence verdim.

Hoşçakalın. Umarım pazara görüşürüz sevgili Toulouse. Şimdi bu hızla dördüncü öykümü yazmaya gidiyorum.

Sevgiler

S. de Beauvoir

20. S. de B.'nın Olga ve Zuorro ile 1935'te taşındığı otelin adı.

21. Burada sözedilen Primauté du spirituel'dür. Olgunluk Çağı, Cilt I, S. 258.

[1936]

Benim Küçük Varlığım,

Sizin için herşey daha iyi, ama size ayrıntılarıyla anlatmaya gücüm yok. Bazı şeyleri yanlış anlayabileceğinizi düşünüp perişan oldu ve size yazmayı düşünüyor[22] – bana anlamlı anlamlı gülümseyerek cumartesiden beri duygularında bir değişiklik olmadığını söyledi, "tam tersine". Yarın saat 9'da görüşmek üzere. Şimdi yatmaya gidiyorum. Ey ufaklıkların en hası! Sizi öperim.

Kunduz

22. Olga'dan sözediliyor.

1937

[Tahminen 1937 başları]

Sevgilim,

Yer yer sizin için yanıp tutuşan erlebnisse'lerle[23] kesilen bir uyku uyudum, yani iyi uyuduğumu söyleyemem. Maurice Chevalier'yi gördüm rüyamda, hoş bir rüyaydı. Chevalier aynı zamanda Colette'ti ve şaşkınlık içinde, "ama bu bir kadın, öyle değil mi?" diyordu. Pek kendimde değilim, ama artık trajik değilim –üstünüzde size çok yakışan o mavi pijamalar, bana sıkıca, sımsıkı sarılmanızı istiyorum saltsizi seviyorum – gündüzleri sizi görememem gözyaşlarımı zorluyor (hâlâ daha ağlamaya yakın bir yorgunluk içerisindeyim, ama hüzünden ziyade size olan şefkatimden.) Akşama yorgun olacağım, ama kesin olan birşey var ki, o da sizi görmekten büyük bir mutluluk duyacağım. Sizi çılgınca seviyorum. Size yeterince iyi davranamadığım için üzgünüm, oysa siz öyle iyisiniz ki! Küçük güzel bedeninizi kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

- Mesajı ortadan kaldırdınız mı?
- İyi çalışın, sizi seviyorum.

[Mart 1937]

Fena değilim. Lütfen yarın gitmeden önce bana bir uğrayın. Saat 9.30 ve uslu uslu yatıp uyuyacağım. Göğsüm sıkışıyor, ama ateşim biraz indi.[24]

---

23 Fenomenolojide "yaşanmış olay" anlamına gelen terim. Beauvoir ve Sartre bu sözcüğü kendi aralarında "heyecan", "aşk coşkusu" anlamında kullanıyorlardı. Yalnızca bunların üzerine kurdukları fantezileri "Erlebnisse" olarak nitelendiriyorlardı. Bkz. Olgunluk Çağı S. 157–221.

24 Zatürre başlangıcı. Bkz. Olgunluk Çağı S. 248–251.

[1937 ?]

Tatlı ufaklık, saat 8'de *Balzar'da* olacağım. Gece o kadında[25] olacağız. Az sonra görüşmek üzere.

[10 Eylül 1937], Marsilya[26]

Aşkım,

Küçük bedeniniz gözden kaybolduğunda, garda bir süre aptalca elimi sallayıp durdum; şaşkın ve ne yapacağını bilmez bir durumdaydım ama sonra birden, Marsilya'da tek başına, hüzünlü bir gece geçireceğim düşüncesi bana çok şiirsel geldi. Dışarıda şiddetli bir rüzgâr vardı, üzerimdeki tiril tiril yazlık elbiselerle limanda dolaşamazdım; zaten pek canım da çekmiyordu. Çantamı emanete bıraktım ve Cinéac'a gidip Mathurin'i görmeye karar verdim. Çantada 'La Paix Des Profondeurs'ü[27] ve küçük bilgiç kitabı buldum, böylece zararımız biraz olsun azalmış oldu. Büyük bir incelik göstererek, kapıcıyla bana yollamış olduğunuz küçük eşyaları toparladım ve Canebière'e doğru yola koyuldum. Üç franga birbuçuk saatlik bir gösteri izledim. Gösterilerden biri, cüzdan, çanta ve valiz çalmanın binbir usta yönteminin uygulamalı açıklamasını içeren yankesicilere ilişkin röportajımsı birşeydi. Bir başkası muhteşem bir akrobasiydi; Brooklyn Köprüsü'nden atlayarak başarılı bir dalış yapan adam, bir Amerikan caddesini 300 m yüksekliktеki gergin bir ip üzerinden geçen bir başka adam, vesaire... Guatemala üzerine seyrettiğim bir dokümanter bana üzüntümü biraz olsun unutturdu. Mathurin öyle alım şalım birşey değil. Ama yine de koltuğuma bir güzel kurulup kaygı ve tasalarımdan uzak bir saat geçirdim. Yanımda oturan adam sarkıntılığa kalkıştı, neyse ki salon apaydınlıktı, projeksiyonu engellemeyen garip ve hüzünlü bir ışık içeri süzülüyordu.

Daha sonra buraya geldim; dana filetosuyla kanepe ve garnitür olarak da haşlanmış patates ve enginar yemek bana hüznümü unutturdu. (Böyle harika birşeyin varolduğunu bilmiyordum.) Çok hoş bir yer. Bu küçük tavernada, eskiden, yani beni henüz çok sevmediğiniz

---

25 Madam Morel, "Olgunluk Çağı"nda Madam Lemaire olarak geçer. Cilt I, S. 33-36.

26 Yunanistan'dan döndükten sonra, Sartre ve Beauvoir, iki gün Marsilya'da konaklıdılar. Ardından Sartre Paris'e döndü, Beauvoir ise Olga'yla küçük bir Alsace gezisine çıktı.

27. Aldous Huxley'in bir romanı.

zamanlarda olduğu gibi,[28] yapayalnız bir gece geçirmek beni garipleştirdi ve çok çok şiirselleştirdi. Duvarlardaki fotoğraflar ve alışap divanların üzerindeki küçük minderler hâlâ duruyor. Gelecek yıl buraya birlikte geliriz.

Şimdi saat 10.30; Marianne'ın gülünç denecek kadar basit bulmacasını yapıyorum ve bana "Kibritin Gizemi"ni değil de "Ellery Queen'in Maceraları"nı satın aldığınızı görüyorum, bu da fena sayılmaz. Anneme yazacağım, biraz okuyacağım sonra da gara gidip bir köşede kütük gibi uyuyacağım. Sanki sarhoşum, öylesine uykum var. Size olan aşkım ve şefkatimden soluğum tıkanıyor ve sizi böylesine çok sevmek beni biraz dokunaklı yapıyor. Uyuyabildiniz mi miniğim? Akşam birşey yiyemediniz. Zavallı küçük. Bana çabuk yazın ve dudakçığınızın iyi olup olmadığını, lisenin[29] uzaklığını söyleyin Urmatt'a (Bas-Rhin) yazın, 16'sında orada olacağım. Para konusu için size Barr'ı (Bas-Rhin) yeniden anımsatıyorum

Görüşmek üzere sevgilim. Bu kadar gün birlikte olduktan sonra sizden ayrılmak beni yıktı. Bu sabah, kendi küçük kabuğunun içine kıvrılmış bedeniniz ne de güzeldi! Sizi çılgınca kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

17 [Eylül 1937], Cuma

Sevgili Küçük Adam,

Saales'de mektubunuz elime geçti dün gece ve çok mutlu oldum, çünkü mektubunuz uzun ve dokunaklı; her sabah uyandığımda gene sizsiz koca bir gün geçireceğimi düşünmek beni üzüyor – keşke birazdan Urmatt postanesinde başka bir mektubunuzu bulsam, ama bunu akıl ettiğinizi sanmıyorum. Hava öyle berbat ki, nereye gideceğimize dair hiçbir plan yapamıyoruz, bundan dolayı da size hangi adresi vereceğimi bilemiyorum. Herşeye karşın gün içinde birkaç köy adı bildirmeye çalışacağım. Ama kesinlikle sizi yakında göreceğim, büyük bir olasılıkla 22'si sabahı çünkü son akşam Strasbourg'da kalacak paramız kalmayacak, en geç 22'si akşamı Paris'te olacağım, trenim geldikten yaklaşık bir saat sonra Dôme'da buluşalım. 21'inde telgrafla

28 1931–1932 yıllarında Beauvoir Marsilya'da öğretmenlik yapıyordu.

29. Sartre, Laon'dan sonra Neuilly'de bulunan Pasteur Lisesi'nde öğretmenliğe başladı

geliş saatimi tam olarak bildireceğim. Sizi bir an önce görmek için sabırsızlanıyorum sevgilim.

Şimdiye dek çok iyi zaman geçirdim,[30] ama bugün yağmur gerçekten çok şiddetli. Urmatt'da bir kahveye tıkılıp kalacağız galiba. Önümüzdeki günlerde hava daha iyi olacak mı acaba? Bu hava biraz melankolik. Yazık, yoksa her yönüyle güzel bir gezi olabilirdi. K[31] çok hoş, benimle ilişkisi tertemiz, herşey onu sevindiriyor, göründüğünden daha güçlü bir yapısı var, hatta şenşakrak. Rüzgar ve yağmura bana mısın demiyor, günde rahatlıkla 5-6 saat yürüyebiliyor, hatta dün yalnızca tek bir mola vererek 7 saat yürüdük, yolun sonuna doğru biraz yorulmuşsa, bu, gün boyunca birşey yemediğimizden ve ayakları sırılsıklam ıslandığından, zaten hemen de kendine geldi. Strasbourg'daki ilk gün son derece hoştu, ağzı kulaklarındaydı şehre vardığımızda, hemen gezintiye çıkardım, hava soğuktu ama yağmur yağmıyordu, şehrin bütün güzel mahallelerini dolaştık – Corbeaux'da, katedralin arkasında, eski tavernalar ve pek tekin yerlere benzemeyen çayhanelerle dolu çok hoş bir küçük alan var; bunlardan birine girdik, içerisi biralarını yuvarlamakla meşgul Alsace'lılarla tıkabasa doluydu, biraz beyaz şarap içtim ve sonra, bomboş "şarap salonlarından" ve çay salonlarından geçerek evin birinci katını dolaşmaya çıktık ve kendimizi ortasında bir dans pisti olan ve etrafındaki küçük bölmelerinden belirsiz fısıltılar gelen bir salonda bulduk; kapıda bir sandalyede oturmakta olan, beyaz önlüklü bir Alsace'lı bekçilik yapıyordu; adı dansing olduğuna göre, Strasbourg'a dönüşte bir akşam buraya kısa bir süre için uğrarız. Daha sonra katedrali ve Gutenberg Alanı'nı gezdik, saat 7'de Kammerzel'de akşam yemeği yedik, restoranın alt salonu hoş ve çok daha ucuz. Saat 9 sularında içinden tonozlu bir bölüme geçilen dört tarafı kapalı küçük bir yere geldik ve birinci kattaki dansinge çıktık; içerisi tıklım tıklımdı; zorlukla Alsace'lı iki çiftin arasına sıkışabildik. Değersiz ve pek kibar bir yerdi, ama Alsace'lıların nasıl tango yaptığı görülmeye değerdi doğrusu; biz de biraz dans ettik ve çıplak bacaklarımız yüzünden pis bakışları üzerimize topladık. Geceyarısına doğru oradan ayrılırken ikimizin de gözünden uyku akıyordu; ertesi sabah otelin küçük kafeteryasında

30. Olga Kosakiewitch ile Alsace'a yaptığı seyahat

31. Olga Kosakiewich 1933'te Rouen'de Beauvoir'ın öğrencisiydi

sıcak kahvelerimizi içtik, yolda nefis yumurtalı çörekler yedik ve hac görevimizi yerine getirdik: Kanalın yanında çok hoş eski bir bina olan K'nin lisesine gittik, koridorlarında dolaştık, sınıflarına girdik, bu arada da mavi işlemeli beyaz bir mendil çaldık; çok sevimli [bir] bahçe olan Orangerie'yi, kanalın kenarındaki K'lerin oturduğu zengin semti arşınladık; sizinle de buralardan geçmiş olduğumuzu anımsadım. Öğleyin çanların çalışını görebilmek için tramvayla katedrale geldik ama etrafımızdaki mahşeri kalabalığı görünce bundan vazgeçtik. Yeniden Kammerzel'e gittik, Kos dışarıdan aldığı üzümleri ve bardak eriklerini tıkınırken ben de, hem hoşuma gittiği, hem de bütçeme uyduğu için iki soğanlı tartı mideye indirdim. Obernai'ye gitmek istediği için fazla oturmadan kalktık, Alsace'ın rezil ovalarından geçen ve her durakta duran 2.00 trenini kılpayı yakaladık, 2.30 civarlarında bizi Obernai'ye ulaştırdı; şimdiye dek gördüğümüz küçük köylerin en güzellerinden biriydi, hatta Riquewihr kadar güzeldi diyebilirim, kıyısına köşesine varıncaya gezdik; birer kadeh içtikten sonra Rosheim'e doğru yayan yola çıktık, oradan da, küçük ama gerçekten sevimli bir yer olan Boersch'e geçtik. Hava sakin ve yumuşaktı, ileride Ste Odile tepesi gözüküyordu; üzüm bağlarının çevrelediği güzel yollardan geçerek yavaş yavaş dağlara yaklaşmak çok tatlıydı. Boersch'te, K'nın bir zamanlar sahiplerini tanıdığı ancak şimdi el değiştirmiş olan küçücük bir han bulduk; bize kendi yemek salonlarında, daha doğrusu küçük bir odada, gaz lambasının aydınlattığı bir masada yumurta ve domuz yağında kızartılmış leziz patates yedirdiler. Meyrignac'ın salonunu anımsatan biblolar, deniz kabukları ve eski koltuklar arasında yapayalnızdık; çok mutluyduk. Daha sonra içerisinde iki tek kişilik yatağın birleştirilmesinden oluşmuş bir büyük yatağın bulunduğu, buz gibi soğuk bir odaya uyumaya çıktık, yataklardan yalnızca birinde şilte vardı ama kuştüyü yorgam döşek niyetine kullanarak çok iyi bir uyku çektim.

Ertesi sabah uyandığımızda yağmur çiseliyordu, hüzünle bir parça reçel, ekmek ve sütten oluşan mükellef bir kahvaltı yaptım, sonra, K Ste Odile tepesine çıkalım diye tutturdu, iyi ki tutturmuş, çünkü gerçekten güzel birgün geçirdik. Buraya 2 km uzaklıkta olan Ottrott'a gittik, biraz peynir ekmek, birkaç da muz aldık; daha sonra, kasabaya 1 saat uzaklıktaki, pembe kumtaşından yapılmış, K'yı büyüleyen iki şatoya kadar tırmandık; küçük bir barakada yağmurun biraz dinmesini

bekledikten sonra iyi korunmuş patikalardan Ste Odile tepesine çıktık. Orada her tarafı kap kacakla dolu büyük yemekhanede, son kuruşlarımızla süt, kahve, biraz da kirş[32] içtik; çevredeki küçük kiliseleri, içinde sevimli resim ve heykeller bulunan manastır koridorlarını dolaştık, daha sonra sizin de gayet iyi bildiğiniz manzarayı görmek üzere terasa çıktık; bu arada havanın düzeldiğini görerek tekrar yola koyulduk; hoşumuza giden manzaralara bakarak tarihi bir duvarı izlemeye koyulduk, yine böyle bir manzaraya bakarken, boynunda fotoğraf makinesi, kır saçlı, kırk yaşlarında bir adam çevremizde dolanmaya başladı; beş dakika sonra patikada arkamızda belirdi; bizi tam 1 saat izledi; zaman zaman bütün hızımızla onu atlatabilmek için koştuk, ama o da koşmuş olmalı ki dönemeçte yeniden karşımıza çıkıyordu, çevik adımlarla, aramızdaki uzaklığı açmadan bizi izlemeyi sürdürdü, sonunda bizi yol üzerindeki bir şatonun harabelerini dolaşırken kıstırdı. Tam bizimle konuşmaya başlayacakken bir grup Alsace'lı onu çevreledi. "Siz ha, burada ha! Ne süpriz!" Onu orada arkadaşlarıyla bırakıp yağmur altında tir tir titreyerek Barr'a geldik, karşımıza çıkan ilk otele kendimizi attık, berbat ve pahalı bir otel çıktı, para çekmeye gittim, yemek yedik; saat dokuzda uyuduk. Ertesi sabah, güzel bir havada size resimlerini yolladığım şatolara doğru yollandık (muhteşemdiler; özellikle Andlau'daki), bir dağ evinde birkaç kadeh devirdikten sonra, küçük ve sevimli bir kasaba olan Andlau'ya indik. Biraz gezdik, küçük bir handa harika bir domuz yahnisi, patates ve kırmızı lahana yedim. Yemek üstüne rezil bir Rus bilardosu partisi yaptık; daha sonra bir araba bizi Hohwald'a götürdü, yağmurla birlikte vardık. Bir zamanlar birlikte içtiğimiz o bahçeyi, bizi tiksindirmiş olan o iğrenç yeri yeniden gördüm. Öylesine çirkin bir yer ki, sağanağa karşın hemen ayrıldık ordan, güzelim bir çam ormanından geçerek görkemli bir manzarası olması gereken büyük bir kayaya geldik –kaya, rehber kitapta bir yıldızla belirtilmişti– ama kapkara yağmur bulutlarından başka birşey göremedik, sonra şiddetli rüzgar ve yağmur altında hava düzelene değin sığındığımız bir dağ evi bulduk, yeniden yola koyulduğumuzda dışarısı hâlâ biraz soğuktu, ama sis tamamıyla dağılmıştı, altımızdaki vadilerin manzarası muhteşemdi. Champ Du Feu'ye kadar yürüdük; orada konakladığımız handa, ki ay-

32 Vişne likörü. Ç. N

mı zamanda bir gençler eviydi, doğal olarak bizden başka kimse yoktu. Kırmızı örtülü altı küçük demir [karyolasıyla] ve cilalı gömme dolaplarıyla yatakhanemiz sevimliydi; yemek salonunda kocaman bir soba vardı ve bizi çok iyi ısıttı ve akşam yemeğinde güzel bir domates çorbası içtik.

Ertesi gün, yani dün, Champ du Feu'ye çıktık, çok sevimli, buraları bana Bonhomme ve Brézouard geçitleri dolaylarındaki manzaraları anımsatıyor, güzel manzaralı ama kıraç yolları takip ederek küçük bir köye indik, burada bir saat mola verip yabanmersini reçeli yedik, süt içtik. Sonra çam ağaçlarıyla kaplı, piramit biçiminde küçük bir dağa çıktık, Climont dağına; süratle gerçekleştirdiğimiz uzun bir tırmanıştı: tepede, çam ağaçlarının üzerinden manzaranın görülmesi için yapılmış bir kule vardı, kulenin tepesinde karmaşık bir aletle birşeyler ölçen bir subay ve ona yardımcı olmak üzere kocaman yüzleri kukuletalarına gömülmüş üç sarı asker bulunuyordu, kocaman bir şemsiyeyle subayı yağmurdan koruyorlardı. Daha sonra Saales'a doğru yola koyulduk, önceleri çam ağaçlarının arasından yürümek eğlenceli geldi, ama sonradan yollar çamurlaştı ve manzara da tatsızlaştı, sevimsiz iki saat geçirdik; Saales'a soğuktan buz kesmiş olarak vardık, burada kalmakla trene binip gitmek arasında ikircimliydik, bir saat boyunca buz gibi kahvehaneleri dolaştık durduk. Sonunda burda kalacağımıza karar verdim ve güzel küçük bir han buldum; ayaklarımızı sıcak suya soktuk, giysilerimizi kuruttuk ve yemeğe oturduk. K bal yedi, bense bezelye çorbası içtim, krep yedim, her zamanki gibi bir çeyreklik beyaz şarabımla.

Bu sabah arabayla Saales'a 30 km uzaklıkta olan Urmatt'a geldik, yağmur yağıyor, işte bu satırları yazdığım handa konakladık. Hava düzelirse Donon'a çıkmayı düşünüyoruz, sonra da K şato harabelerini yeniden görmek istiyor, büyük bir olasılıkla Sélestat ve Ribeauville'e doğru ineceğiz ve böylece K'ya Riquewihr, Kaysersberg ve Colmar'ı gösterebileceğim. K bu geziden çok memnun görünüyor; benimle gezmekten, soluduğumuz temiz havadan, sarfettiğimiz enerjiden... Ama ne kasabalar ne şehirler ne de manzaralarla ilgilendiriyor, ya şato harabeleri ya çocukluk anıları... Bana, Fransa'da Alsace dışında seve seve gideceği tek yerin Breton olduğunu, çünkü burasıyla ilgili şiirsel öyküler okuduğunu söyledi. Her ne denli Alsace benim zevkime göre biraz fazla düzenliyse de, hava güzel olmuş olsaydı bu gezi daha

keyifli olabilirdi, ayrıca buranın en güzel yerlerini sizinle görmüştüm. Sıkılmıyorum, ama gezi yavan, zamansa çok yavaş geçiyor. Paris'e dönmek ve sizi yeniden görmek için sabırsızlıktan geberiyorum. Görüşmek üzere tatlı kocacığım. 22'sinde ailenizden, gündüz veya gece uzunca bir izin koparmaya bakın, bunu benim için yapın lütfen. Sizi seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Salles'e yolladığımız mangırlar için teşekkürler. Strasbourg'a post-rest olarak 50 f. gönderebilirseniz çok makbule geçecek, çünkü burada günde 50 f. rahat rahat yetiyor, ama bu parayı bana ulaştırabilmeniz için bir biçimde iletişim sağlamamız gerekiyor; yoksa bir gün erken dönmemiz gerekecek. Paranız yoksa 20'si sabahı "olanaksız" diye bir telgraf çekerek bize durumu bildirmeniz için yarın size adres yollayacağım. Bu durumda akşam Strasbourg'tan Paris'e geçeceğiz.

1938

Spontour, Pazartesi Akşamı, [Pentecôte 1938]

Sevgilim.

Dordonya boyunca, sabahtan akşama küçük bir patikayı izleyerek, bir köycük beklentisiyle bu köye varınca insan şaşırıyor. Muhteşem bir taş köprüden geçer geçmez, sağımızda devasa bir "uluslararası kafe-restoran", solumuzda büyük bir "modern gececulübü"... Her ikisi de yeşil tahtayla kaplanmış, ayrıca burada her ev aynı zamanda bir kahvehane. Sokaklarda elli kişilik bir düğün alayı koşuşturup duruyor. Oysa uzaktan, ırmak kıyısına dizilmiş bacası dumanlı küçük evleriyle kendi halinde bir köy görünümünü veriyordu. Buna çok şaşırdım.[33]

Cheval Blanc Oteli bizim Uzerche'te çorba içtiğimiz ve suyuna karamela atmak istediğiniz otele benziyor, kahvehanenin büyük salonu bomboştu, sahipleri yan tarafta yemek yiyorlardı, ama sobayı benim için özellikle yaktılar.

İşte buraya nasıl geldiğimi size anlattım. Trende çok kötü uyudum biliyor musunuz? Vierzon'a kadar bir aileyle aynı kompartımanda gittik; bu değildi beni rahatsız eden; bir başka yolcu da yolda inince tek başıma kaldım; yitikler gibi perişandım ve bu duygu uyumamı engelliyordu. Bir ara yere düşüp "hey sen!" diye bağırmışım, kendi çığlığımla uyandım. Gene de Montluçon'a kadar uyudum.

Soluk bir ışık uyandırdı gene, kapıdan baktım. Mauriac'a bir saat uzaklıkta küçük bir köye gelmişiz; gökyüzü hâlâ yıldızlıydı, ama dehşet bir sıcak vardı, başımı camdan çıkarıp dışarıyı seyrettim; hoş bir andı o an, tan sökümünü, ardından da güneşin olağanüstü güzel bir manzaranın üzerinden yükselmesini seyrettim; tren gittikçe küçüldü, raylar boyunca usul usul tırmandı. Saat 5.30'da Mauriac'taydım (hava bu sırada kapanmıştı) şehirde bir tur attım, kapkara bir Roman kilisesine baktım, bir tepeciğe çıktım ve tıpkı Périgord gibi, hatta daha da

33. Bu gezi Olgunluk Çağı'nda özetlenmiştir

sıkıntılı, kocaman ve berbat bir yer buldum karşımda. Saat 7'de, tam anlamıyla her on metrede bir duran bir otobüse binip iki saatte 20 km yol aldım. Arabanın içindekiler bu durum karşısında domuzlar gibi homurdanmaya başladılar, ama boşuna... Bir köye vardık, gün boyunca acıkmamak için yumurta, süt ve sosisten oluşan küçük bir kahvaltı yaptım; ardından yemyeşil ağaçlarla kaplı bir yolda koca dağlara doğru yürümeye başladım, heyhat! tırmandıkça sis kalınlaştı. Cantal'ın tepesine yorgun argın vardığımda kendimi bir sis denizinin tam ortasında buluverdim, bir grup otomobilci, ileride küçük bir korunağa sığınmış, titreşerek sisin geçmesini bekliyordu; yollardan biri buz karlarla kaplıydı, bu görüntü öylesine vahşi ve şeytansıydı ki, güzel bir havada tadına doyum olmayabilirdi, ama şimdi biraz dondurucuydu doğrusu; dağlarda yapmayı tasarladığım büyük geziden vazgeçmek zorunda kaldım, çaresiz yeniden asfalta çıkıp yürümeye koyuldum, çünkü yerler oturulamayacak kerte soğuktu; aşağı indim, sis tepemde kaldı ve çok geçmeden güzel bir vadi göründü, çabuk adımlarla bir köye girdim, biraz dinlendim, yemek de yiyecektim ama bir kuru pastanın içinde kurtçuklar görünce elbiselerimi ve kendimi kurutmakla yetinmeyi yeğledim (çünkü yol boyunca sis yağmura dönüşmüştü). Neyse ki kalın ayakkabılarım ve yağmurluğum sayesinde pek fazla ıslanmamıştım. Saat 5'te hava biraz düzeldiğinde inatçı bir keçi gibi yeniden yola koyuldum; bir boğazdan geçerek Lioran ovasına geri dönmek istiyordum, iki saatlik yol vardı önümde, ama boğazı bulamadım, sis yoğunlaştığından yeniden aşağıya inmeye karar verdim, inerken aklımı kaçırdığımı sandım, çünkü köyün sağından çıkmış, hep sağa doğru tırmanmış, ama meğer köyü solumda bulmuştum, yani olması gereken yerin daha da sağında! Çok üşüyordum, endişelenmeye başladım, neyse ki aşağı indiğimde bunun başka bir köy olduğunu gördüm; burada öbür köyden çok daha konforlu bir otel vardı, mükellef bir akşam yemeği yedim. Saat 8.30'da melekler gibi uyuyordum.

Bugün hava çok güzeldi. Bir otobüs beni uzun bir vadi ötesindeki Aurillac'a bıraktı, oradan da başka bir otobüs beni Argentat'a götürdü. Yeniden Limousin'de olmak çok hoşuma gitti, burası gerçekten çok güzel bir yer. Argentat, Uzerch'e benziyor. Dordonya boğazı da Vézère boğazına. Genel olarak herşey zevkime göreydi. Sabah 10'da Argentat'da tavuklu tavşanlı bir kahvaltı ettim; kasabada bir panayır

vardı, çok eğlenceliydi. Kendimle gurur duyuyorum, çünkü kadın olmamdan kaynaklanan birtakım zayıflıklarıma karşın, 11'le akşam saat 8 arası hiç yorulmadan 35 km yürüdüm. Yarım saat önce buraya vardım ve işte size yazıyorum. Yatmaya gidiyorum. Çok eğleniyorum –sizi çok seviyorum– gün boyunca hakkınızda birçok güzel şey düşünüyorum. Ama şu anda bunları size yazmak için çok yorgunum. Cumartesiye sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

Not: M. Daly King'in romanı çok eğlenceli ama bilimsel, yazmayı unutmuştum; M. Boileau'nunkiyse okunacak gibi değil, bir rezalet, ama yine de içinde hoş bir sorun ve muhteşem bir çözüm var. Küçük kılavuzumu kaybettim bile, sabunumu ve dişfırçamı da. Kendime yeni bir sabun ve dişfırçası alacağım. Kılavuzu zaten ezbere biliyordum.

Salı

Merhaba sevgilim. Size biraz önce bir not yolladım ve Lioran'da sizden bir mektup alacağımı umuyorum. Dordonya'nın boğazlarını izleyerek 30 km yürüdüm –güzel ama tekdüzeydi– sevimli bir kamyoncu beni Bort-les-Orgues'a götürdü. Uzaktan Orgues'u gördüm ama kamyondan inmedim, çünkü bu tür turistik yerleri iyi bilirim; bir kahvede limonata içtim ve Louise Védrine'e[34] yazdım. Bu akşam K'ye yazacağım, böylece yarın benden ikinci bir mektup alacaksınız. Trenle dağlara gideceğim, hava çok güzel ve çok inatçıyım, iliklerime kadar ıslatan bu dağa başka bir yoldan çıkacağım. Çok eğleniyorum – sizi seviyorum.

Kunduz

5 Temmuz 1938, Cuma

Sevgili Küçük Varlık,

Size yazdığım için beni kutlamalısınız, çünkü birazdan gezmeye çıkacağız[35] –bilin ki sizi çok seviyorum ve neler yaptığımı bilmenizi istiyorum– öncelikle beni yerleştirdiğiniz o küçük tren kompartımanında hiç uyumadım, ama güzel bir yolculuk yaptım; tam yanımda

---

34 S. de B.'nin eski öğrencisi

35 Bost ve Simone de Beauvoir. Bost, 1934-35 yıllarında Havre'daki Lycée François Lisesi'nde Sartre'ın öğrencisi olmuştu. Portresi Olgunluk Çağı'nda ayrıntılı olarak çizilmiştir. Bkz. Olgunluk Çağı, Payel Yayınevi, cilt I, sayfa 210-215.

Mussolini'ye korkunç derecede benzeyen ve koca kıçıyla beni sıkıştıran bir İtalyan vardı; sabahın 4.30'unda tren değiştirdim, hava muhteşemdi, tan sökümüne çok az kalmasına karşın parlak bir ay ve yıldızlarla bezenmiş gökyüzü pırıl pırıldı, kapkara dağların yükseldiği kırlara beyaz bir sis çökmüştü, çok güzeldi. Trenle muhteşem manzaraların arasından geçerek Cenevre'nin çok yakınlarındaki Annemasse'a kadar gittim, orada bir tramvaya bindim, yol boyunca –ulu dağlar ülkesine giriyorduk, kar vardı, yüksek tepeler vardı, keyfim yerindeydi– daha önce Désir derslerinde tanıdığım bir yaşlı kadınla karşılaştım, yol boyunca havadan sudan konuştuk. Saat 9'da tramvay bir dağ karmaşasında durdu, Bost beni burda bekliyordu, daha şimdiden yanmıştı ve sarı kazağıyla çok hoş görünüyordu; bana yolculuğunu anlattı. İlk gün Dole'a kadar kamyonla gitmiş yüzünün akıyla, sonra Lozan'a geçmiş, burda kızkardeşini görmeyi umuyormuş, ama olmamış. Leman gölünü geçtikten sonra İsviçrelilere kazıklanıp otobüsle geri dönmüş; ben yumurta yedim, sıcak süt içtim ve saat 9.30'a doğru ayrıldık. Uykusuzluktan bugün bütün gün başım ağrıdı, ama yine de güzel bir gün geçirdik, yalnızca bir buçuk saatlik bir mola vererek tam 9,5 saat yürüdük, iki aşamada toplam 2300 metre tırmandık ve indik; ayağımda iyi ki altı kalın ayakkabılarım var, bir an bile yorgunluk hissetmedim, boğazlardan geçerken olağanüstü manzaralar gördük; her tarafta çok kar ve kaya vardı ancak bu hiç de [anlaşılmıyor] değildi, hatta zaman zaman korkunçtu, ama ben çocuklar gibi mutluydum, daha güzelini hiç görmemiştim. Gece çökerken Planpraz'a vardık, karlarla kaplıyken daha güzel görünüyordu, ama kayak pistlerini yeniden görmek hoşuma gitti. Otelde bir çorba içtik, omlet yedik ve çadırı diktik; bir yanlış anlama sonucu yorganlardan biri Paris'te kalmış (bize yollaması için P. Bost'a telgraf çektik), otelden battaniye ödünç alıp Yunanistan'dan aldığımız o büyük yorganı paylaşabildiğimizce paylaştık, pek üşümedik ve iyi uyuduk. 2000 metre yükseklikte kamp kurduğumuz için çocukça övünüyorduk. Bu sabah Brévent'a çıktık. Yolu çok sarpta ama çıkması kolay ve eğlenceliydi, ayrıca manzarası muhteşemdi. Sonra Mont-Blanc hattını izleyerek Planpraz'a kadar geldik. Yalnızca 4 saat yürüdük şimdiye dek. Buraya gelir gelmez hafif bir yağmur başladı. Gerçek bir öğle yemeği yedik; etraf itici turistler ve çakırkeyif yazlıkçılarla doluydu; daha yeni terkettiler köyü. Şu anda hava çok güzel, buraya 5 saat uzaklıktaki bir dağ eteğinde

uyuyacağız bu gece ve yarın o dağa tırmanacağız. Bu geziden bu denli hoşlanacağımı tahmin etmemiştim.

Bost'a Boutang[36] öyküsünü anlattım. Çok hoşuna gitti ve ifrit oldu.

Hoşçakalın sevgilim. Chamonix'de sizden bir mektup umuyorum. Size yarın bir telgraf çekeceğim*.

Bol bol öpücükler, size değgin birçok erlebnisse'im var ve biliyorum ki sizin de birçok taze ve fıkır fıkır erlebnisse'leriniz var. Sizi seviyorum.

Kunduz

Le Buet-Vallorcine [Hte. Savoie 15 Temmuz 1938]

Biricik Varlığım.

Zarfı, unuttuğum izin belgesini içine koymak için açıyorum; gerekirse bir tane de kızkardeşime yollarım. Şu anda size karşı şefkat doluyum, çünkü Argentat'daan arabayla gittiğimiz boğazdan bir kez daha geçtim, hani ağzınızı sakız renkli küçük ceketinize gömüp "küçük aptal" diye bir şarkı tutturmuştunuz. Argentat ve Montroc dağlarını tepeden gördüm. Kayaklar üzerinde debelendikten sonra sizinle Montroc Oteli'nde içtiğimiz çaylar aklıma geldi. İlk mektubumdan bu yana çok güzel bir gezinti yaptık. Ama yola koyulur koyulmaz müthiş bir fırtına çıktı; yıldırımlar, şimşekler, tepemizde koca koca kara bulutlar, doğrusu biraz korktuk. Neyse ki yağmur başlar başlamaz sığınacak bir kulübe bulduk. Bizden önce oraya sığınan bir başka aile daha vardı ama yine de hoştu. Dağlar rengârenk oluverdi. İki saatte hava sakinleşti ve buraya indik; yağmur da bizimle birlikte geldi ve biraz ıslanmış olarak, çorba içip patates yediğimiz bu otele sığındık. Çadır kurmamız sözkonusu olamaz, öte yandan canımız hiç de otele para vermek istemiyor, ne yapmamız gerektiğine birtürlü karar veremedik. Umarım yarın hava güzel olur. Bost her koşulda çok iyi bir yol arkadaşı ve onunla çok eğleniyorum. Saat 8 ve ben uykusuzluktan ölmek üzereyim. Sizi sevgiyle kucaklarım sevgilim.

Kunduz

36. Sartre'ın 14 Temmuz 1938 tarihli mektubunda S. de B.'ye anlattığı anekdot

* Lütfen Bourg-Saint-Maurice'e yazın (S. de B.'nin notu).

17 Temmuz 1938

Sevgili Küçük Varlığım,

İşte Charamillon üzerindeki ünlü Balme Boğazı'ndayım, hani Arjentat'a geldiğimizde gezemediğimiz bir yer vardı, işte orası: burayı görememeniz çok yazık, çünkü İsviçre ve Chamonix ovaları bulunduğumuz yerden muhteşem görünüyor. Az önce omlet ve yerelması soteden oluşan bir öğle yemeği yedik, çünkü para bakımından durumumuz pek iyi sayılmaz. Şimdiden bronzlaştım, bir vahşiyi andırıyorum ve sol elim tamamıyla sarılı, dün kötü biçimde yaralandı. Ayrıntılarıyla anlatayım.

Önceki gün Bouet otelinde mektubun sonuna eklediğim notu yazdıktan sonra, yağmur yüzünden yatmak zorunda kalmıştık. İki yataklı bir odada kalıyorduk namuslu namuslu. Sıcak su boldu. Önümüzdeki 8 günü hesaba katarak birgüzel yıkandık. Yağmur gece boyunca sürdü; saat 6'da uyandırılmak istediğimizi söylemiştik, ama hâlâ yağmur yağdığını görünce 9.30'a kadar uyuduk. Gözümüzü açtığımızda hava epey düzelmişti, nerdeyse güzelim bir günü yatakta geçirip ziyan edecekmişiz, kararlı adımlarla çıkmak istediğimiz dağa, yani Buet'ye, 1800 m yukarıya çıktık. Önce boğazları izleyen patikalarda yürüdük, ardından kayaları ve buzulları tırmanmak gerekti; alabildiğine vahşi ve güzel bir yerdi ve karlarla kaplı vadilerden geçmek muhteşemdi. 2800 metreye kadar olağanüstü manzaralar gördük, ama daha tepelerde kalın bir sis birşey görmemizi engelliyordu; buz gibi bir rüzgar iliklerimize işledi. Yine de inatla tırmanmaya devam ettik, çok dikti ve kalbim korkudan deli gibi çarpıyordu; doruğa varmaya 50 m kala, sis iyice yoğunlaştığından ve önümüzde aşılması gereken büyük bir buz kütlesi olduğundan geri dönmeye karar verdik ve bir kutu sardalye açıp biraz karnımızı doyurduk. Bu sırada birdenbire dolu bastırdı, kayağantaşlar arasından koşa koşa indik ve 10 dakikada yeniden sisin altında bulduk kendimizi; buzulları da ya ayakta, ya oturup kayarak geçtik, işte o sırada hızımı alamayıp bir kayaya tutunmak isteyince sol elimin dördüncü ve beşinci parmağının arasını yaraladım, hiçbirşey hissetmedim, ama birkaç dakika sonra elimden kanlar boşanmakta olduğunu gördüm, yara derindi ve iğrenç görünüyordu. Bir mendille yarayı sardık, ancak kan hâlâ daha fışkırıyordu, ilk karşımıza çıkan otelde, Bost elimi alkolle temizledi ve bana hafif bir pansuman yaptı, yine de bir doktora görünmem için üsteledi, otele döndük, çantala-

rımızı hazırladık ve Montroc'a gittiğimizde bindiğimiz küçük trene bindik, ama bu kez tünelin öbür tarafına, İsviçre'ye doğru gidiyorduk. Yolumuz çok güzeldi, küçük tren vahşi boğazların arasından hızla yol alıyordu, yarım saatte Finhaut'ya geldik, doktoru olan ilk belde. İstasyon şefine doktorun adresini sorduğumuzda bize trenden inmekte olan bir yolcuyu işaret etti, doktor buymuş, bizi tipik İsviçre'ye özgü bir şale-eczaneye götürdü, baştan aşağı ahşaptı, her taraf küçük küçük şişeler ve mekanik doktor koltuklarıyla kaplıydı; eviymiş de aynı zamanda; uzun beyaz bir gömlek giydi, elimi dezenfekte etti, ardından estetik görüntüde sonradan bir bozukluk olmaması için bir dikiş atmayı önerdi, ama bu öneriyi ürpererek reddetttim ve yalnızca iki-üç günlük sıkı bir sargı yapmakla yetindi. Gerçekten hiçbirşey hissetmiyorum ve bana "yaranız ağır mı?" diye sorduklarında ne yanıt vermem gerektiğini bilmiyorum... Daha sonra ekmek, çikolata ve peynir aldık ve melankolik bir biçimde ıslak ovalarda amaçsızca dolaştık. Benim aklıma bir samanlıkta geceyi geçirmek geldi, çevredekilere nerede bulabileceğimizi sordum, bana ilerde bir yeri tarif ettiler, galiba belediye binasıydı, aynı zamanda otel ve kahve; orada hoş bir kadın bize ahşap küçük bir balkonu olan güzel bir samanlığa götürdü; balkonda oturup birşeyler atıştırdık, çeşme suyu içtik ve Bost'un elinde piposu, köyde amaçsızca dolaştık biraz. Manzara muhteşemdi, dağlar, bulutlar, gecenin karanlığında tek tük seçilen kırmızı ışıklar... Birden kendimi çok rahat hissettim. İyi uyuduk. Ama tek bir yorgan olduğundan, gece boyunca durmadan çifte atan Bost'a yakın yattığımdan, bu yüzden yüzümün tam ortasına birkaç kez saman yedim; bu sabah saat yedide hava harikaydı; çeşmede yalapşap yıkandık, bahçede süt ve kadının deyimiyle "suni" baldan oluşan bir kahvaltı ettik, sonra öbür taraftan çıkabilmek için boğazın derinlerine kadar indik; sevmek istediği bir keçi Bost'un karnına tos attı, neyse ki boynuzlu değildi. Sonra üç saatte Balme boğazını geçtik ve orada yemek yedik. Ardından size yazmaya koyuldum, bir tepeye çıktık, karşımızdaki manzara karlı dağların doruğundan gördüğümüz manzaradan on kat daha güzeldi. Düşünün ki sürekli Zugspitz tarzı manzaralar ortasındayız, iliklere kadar işleyen rüzgârla yakıcı güneşin garip karışımı. Koşarak Montroc'a indik, kayak alanımız, bu yıl dümdüz. Chamonix'ye giden küçük treni zarzor yakaladık. Bost'un ikinci yatağını alabilmek için bir demiryolu işçisine rüşvet verdim. Bost da mektuplarımızı versin

diye posta memuruna rüşvet verdi (günlerden pazardı). Védrine'den bir mektup, sizden de bir not var, ama sizden mektup yoktu; postaneye söyleyeceğim, bundan sonra mektuplarımı Bourg St. Maurice'e yollasınlar, siz de oraya yazarsınız. Toplam iki saatte, bizi Chamonix ovasına indiren, ardından Sallanches'ı geçip ta Cluses'a çıkaran bir arabaya bindik, orada, güneşten, açlıktan ve yorgunluktan sersemleşmiş bir durumda dükkân dükkân dolaşıp birsürü yiyecek aldık, sonra çadırı dikebileceğimiz bir yer aramaya koyulduk, ama ancak evlerin arasında berbat bir yer bulabildik. Yemek yedikten ve çadırımızı kurduktan sonra kendimizi krallar gibi hissettik, Cluses'e indik, birer tek attık ve bir kahve terasına kurulup kaygısız yazlıkçılar gibi sohbete koyulduk. Bost gurur duyduğu gezi notlarımızı temize çekerken ben de mektubumu bitiriyorum. Şimdi bizi bekleyen sevimli çadırımıza gidip uyuyacağız. Saat 9.30'da bir otobüsle Henri Bordeaux'yu esinlendiren Chartreuse du Reposoir'a doğru yola çıkacağız. Sonra da "tırmanması kolay ama başdöndüren" bir dağa çıkacağız, becerememeyip çıkamayacağımızdan korkuyoruz, biraz ödleğiz, yükseklik korkusu, yine de güzel bir gezi olacak.

Bost, *M. Plume*[37] öyküsünden büyük zevk alıyor, ben yazarken yada uyurken yüksek sesle bunları bana okuyor.

İyi akşamlar sevgilim, şimdi yatmaya gidiyorum. Sizi çok seviyorum.

Kunduzunuz

22 Temmuz 1938, Cuma

Biricik Kocam,

Son günlerde sabahları size karşı sonsuz bir özlemle uyanıyorum ve sizi görmek için dayanılmaz bir istek duyuyorum. Ardından da oturup size kaç gün sonra kavuşacağımı hesaplıyorum, koca bir hafta daha... Dün dinlenme günümüzdü ve buna gerçekten gereksiniyorduk, bundan yararlanarak otobüsle Bourg St. Maurice'e gittik ve orda sizin uzun mektuplarınızı buldum; küçük ve kuytu bir kahvede sindire sindire okudum, bugün hepsini bir kez daha gözden geçirdim, herbiri

37. Henri Michaux'nun bu kitabının kahramanı

ayrı hoşuma gitti, arkasını sabırsızlıkla bekliyorum. Gibert'i[38] çok canayakın buldum ve bu öyküyü tuttum, ama Merleauponte'un[39] yansız ve yumuşak başlı keşiş rolünü terketmesine çok şaşırdım. Herşeyi bana en ince ayrıntısına kadar anlattığınız için çok tatlısınız sevgilim.

En son size ne zaman yazdığımı anımsamıyorum bile. Bost'un tumturaklı sözlerle "seyir defteri" diye adlandırdığı deftere bakılırsa galiba en son pazar akşamı Cluses'da yazmışım, o defterin bir kopyasını size vereceğim. Pazartesi sabahı bir kahvede kahvaltı yaptık ve bir otobüs bizi bir vadinin tepesine, Chartreuse du Reposoir denilen bir yere çıkardı, buradan 2100 metre yükseklikteki bir sığınağa çıktık, sarp bir dağın eteğinde ve buzul ve beyaz kayalardan oluşan ay yüzünü anıştıran bir karmaşanın ortasında. Bost bir ara kayşatların üstüne kıçüstü düştü ve epeyce bir süre buzulların arasında yuvarlandı, çok korktum, biraz da kaybolduk, ama gene de gün sonunda pek o kadar yorgun değildik, çünkü sis o akşam daha fazla tırmanmamıza izin vermedi ve battaniyelerimize sarınıp güneşe karşın ısınmayan bu yüksek yerde konaklamaya karar verdik. Birkaç konserve yedik, biraz okuduk, biraz yarenlik ettik; akşam 8 dolayında tombul bir çift çıkageldi, bir adamı ve kırk yaşlarında dar yeşil kazaklı bir kadın, kaybolmuş gibiydiler, 1 saat kadar sonra kazmalı ipli beş adam daha geldi, civarın öğretmenleri olmalılar, şarkı söyleyerek çorba yaptılar. Biraz uyumaya çalıştık, ama kadın soğuktan inliyor, öbürleri de çok gürültü yapıyordu, 11'de uyuyabildik ancak, sabahın 5'inde herkes ayaktaydı. Küçük bir kahvaltıdan sonra oradan ayrılan en son biz olduk, kılavuz kitabın "başdöndürücü" diye betimlediği bir tırmanışa koyulduk, yeşil kazaklı kadını bir kayaya yapışmış yarı ağlar bir durumda geçtik, doğrusu biz de sağı ve solu uçurum olan dar bir geçitten geçerken biraz korktuk; yine de tepeye kadar çıktık ve bir süre orada kalıp manzarayı hayranlıkla seyrettik; inmesi çok daha kolay oldu, kasabaya kadar 5 saat yürüdük. La Clusaz'da mükellef bir öğle yemeği yedik ve bunları eritmek için ovada 2 saat daha yürüdükten sonra çadır kurduk, 9,5 saatlik ağır yürüyüş, biraz yorulmuştuk, ama yine

38. Colette Gibert, Olgunluk Çağı'nda Cécile Bertin olarak geçer. Sartre'ın Beauvoir'a yazdığı mektupta ise lakabı Martine Bourdin'dir.

39. Merleau-Ponty

de Pointe Percée'ye çıktığımız için çocuklar gibi kendimizle övünüyorduk.

Ertesi gün yani çarşamba günü, başka bir dağa çıktık, daha az başdöndürücüydü ama daha az yorucu değildi, çıkışta zorlandık, yolda biraz dinlendik, ama sonra yakıcı güneş altında birtürlü bitmek bilmeyen bir inişe geçtik, toplam onbuçuk saat yürüdük, biraz güneş çarpmış ve ateşim çıkmıştı ve soğuk su içmekten barsaklarım altüst olmuştu, bir ara ovaya hiç ulaşamayacağımızı düşündük. Sanki bu kadarı yetmiyormuş gibi, kasabaya yorgunluktan ve açlıktan bitap bir halde vardığımızda bir restoran bile bulamadık, istasyona kadar 1 km daha yürüdük. Bir kırkahvesinin çardağı altında yığılıverdik ve soğan çorbası, çeşitli salatalar, artık ne bulduysak mideye indirdik. Ateşim vardı ve kendimi bitkin hissediyordum, alelacele yolun bir köşesine çadırımızı kurduk, berbat bir uyku uyudum, sürekli bir titreyiş ve mide bulantısı.

Dün, dinlenmeye karar verdik. Saat 9'da kalktık ve Bourg St. Maurice'e indik otobüsle. *Marianne* ve *Marie Claire* dergilerini aldık, iyi bir öğle yemeği, mektup ve gazetelerin okunması, zaman yavaş geçti. Saat 4'te yine de bir boğaza doğru yürümeye başladık. Saat 9.30'a kadar, biz yürüdükçe ne hikmetse bizden uzaklaşan şaleler aradık durduk, çünkü Bost yorgundu ve illa bir şalede uyumak istiyordu. Ben capacanlı ve formumdaydım, ama Bost yorgunluktan geberiyordu. En sonunda bir şale bulduk ve samanlığında prensler gibi bir uyuduk.

Bu sabah saat 9'da hareket ettik, içkarartıcı ama görkemli bir manzarası olan bir tepeye çıktık. Sonra Nancroix adında bir köye indik ve biraz önce yemeğimizi bitirdik. Bost yorgunluktan geberiyordu, yemeğinin yarısını yiyebildi ancak ve hemen ardından da bahçeye gidip kustu; oda temizlikçisinin merhametine maruz kaldım. Bost'u bahçede rahatlamış ve neşeli buldum, ama sıra bendeydi: Korkunç burun kanamaları –bu gece fazla yürüyeceğimizi sanmıyorum– kahvemizi içip kırk yıllık yazlıkçılar gibi oturmuş mektup yazıyoruz. Burun kanaması dışında hiçbir sorunum yok, kendimi çok dinç hissediyorum.

Védrine'den alabildiğine tutkulu mektuplar aldım. 27'si sabahı Annecy'de olacağım. Lütfen oraya son kez kısa bir mektup yazın.

Çok fazla düşünmüyorum. Kendimde değilim, tek isteğim sizi görmek, sizi görmek için sabırsızlanmaya başladım sevgilim, sizi çılgınca seviyorum.

Hoşçakalın sevgilim, uzun ve hoş mektuplarınız için teşekkürler, iyi eğlenin ve benimkilere ayıp olmasın diye küçük erlebnisse'lerinizle birlikte karşılamaya gelin beni.

Sizi şefkatle kucaklarım.

Kunduzunuz

[27 Temmuz 1938], Çarşamba, Albertville

Sevgili Küçük Varlık,

Size söyleyecek çok şeyim olmasına karşın fazla uzun yazmayacağım, çünkü cumartesi günü karşı karşıya anlatmayı yeğliyorum. Bu arada bilin ki:

1) Sizi çok, ama çok seviyorum. Cumartesi elinizde valiziniz ve kırmızı şapka kutumla sizi trenden inerken göreceğimi düşündükçe içim içime sığmıyor. Gözümde gayet iyi canlandırabiliyorum: Karşımızda alabildiğine mavi bir deniz, geminin şezlonglarına uzanmış, hiç bitmemesiye konuşuyoruz ve ben müthiş keyifliyim.[40]

2) Bana uzun mektuplar yazmanız çok tatlıydı. Bu akşam Annecy'de birini daha bulacağımı umuyorum; mektuplarınızda binlerce iyi haber veriyorsunuz ama içlerinde beni en sevindiren konuyu bulmanızdır kuşkusuz; koca bir sayfaya bu başlık iyi yakışır, Ne ahlaksızca bir sevgi bu böyle: Lucifer! Bu konuda ekleyecek sözüm yok.[41]

3) Başıma öylesine hoş birşey geldi ki, buraya gelirken hiç ummuyordum –kısacası üç gündür küçük Bost'la yatıyorum– bunu ona ben önerdim elbet, aslında ikimiz de bunu istiyorduk; gündüzleri ciddi konular üzerinde konuşuyorduk, gecelerse dayanılmaz bir ağırlıktaydı. Yağmurlu bir gece Tignes'te bir samanlıkta birbirimize on santimetre uzaklıkta yüzükoyun yatıyorduk, uykumuzu türlü bahanelerle geciktirerek bir saat boyunca birbirimizi inceledik; o, başı sonu tutmayan bir gevezelikte kendini kaybetmiş, bense uygun bir baştansavma tümceyi kafamda boşuboşuna kurmaya çabalıyordum – sonra daha iyi anlatı-

40 Sartre ve Beauvoir Fas'a gitmek üzere birlikte gemiye bineceklerdi

41 Burucu cildi 1945'te yayımlanacak olan Sartre'ın üç ciltlik "Hürriyetin Yolları" adlı romanından sözediliyor

rım. Sonunda ona bakarak aptalca güldüm. Bana "Neden gülüyorsunuz?" dedi. Ben de ona, "Yatmamızı önersem yüzünüzün alacağı ifadeyi kafamda çizmeye çalışıyorum," dedim. O da, "Ben de, sizi öpmek isteyip de buna cesaret edemediğimi düşündüğünüzü düşünüyordum," dedi. Sonra 15 dakika bocaladık, ta ki beni öpmeye karar verene dek. Ona karşı uzun süreden beri ilgi duyduğumu söylediğimde pek şaşırdı ve dün gece beni çok eskiden beri sevdiğini söyledi. Ben de ona karşı oldukça duyarlıyım. Şimdi gündüzlerimiz romantik, gecelerimiz ateşli geçiriyor. Sakın cumartesi günü beni üzgün, şaşkın ve keyifsiz bulacağınızı sanmayın, bu yaşadıklarım benim için değerli ve önemli, ama aynı zamanda kolay ve hafif. Hayatımdaki yeri yalnızca rahatlatıcı ve mutluluk verici bir ilişki olmasından ibaret; hoşuma giden tarafı da bu zaten. Örneğin şu anda Védrine'le iki gün geçirecek olmam bana çok komik geliyor.

Görüşmek üzere sevgili küçük varlık; cumartesi peronda olacağım, beni orada göremezseniz büfedeyim. Sizinle başbaşa uzun haftalar geçirmek istiyorum. Sizi sımsıkı kucaklarım.

Kunduzunuz

[Marsilya, Eylül 1938], Cumartesi

Siz, Sevgilim,

Postaneye sizden bir not bulmak umuduyla uğradım ama birşey bulamadım, daha sonra gene gelip bakacağım, akşam gazeteleri henüz çıkmadı, sabırsız ve zavallı bir durumdayım, aslında orada olduğunuz sürece kaygılanacak pek fazla birşey yok, bunu bilmeme karşın dün de bugün de sanki dünyanın bütün yükü benim omuzlarıma çökmüş gibiydi ve hem Paris'ten hem de sizden uzak olmak bana çok garip geliyor, elim kolum bağlı; gitmem mi yoksa kalmam mı gerektiğini bilmiyorum, hiçbirşey bilmiyorum, bir sis bulutunun ardında ve bekleyiş içinde yaşıyorum, bana sanki sizden yüzyıllardır ayrıymışım gibi geliyor.[42]

Burada havalar hep çok güzel, çok güzel bir yaşam geçirilebilir. Kosakiewitch'in altıncı katta, balkonlu, eski limana bakan son derece sevimli bir odası var; yatağından bütün küçük kayıklar, su ve ışıklar görünüyor, insan sanki sokakta yatıyormuş gibi bir izlenime kapılıyor;

42 Birinci Dünya Savaşı, o sıralarda patlak vermek üzereydi.

ayrıca odada küçük bir lavabo ve yemek yapmaya yarayan bir şömine var ve yemek yerken pencere açılırsa insan kendini bir sarayın terasında gibi hissediyor. Perşembe akşamı, burada değil Cascade'da yemek yedik, hava biraz serin olduğu için içeride oturduk. Ben bir balık çorbası içtim ve mangalda kızarmış balık yedim. Daha sonra Cintra'ya, ardından Charley'e gittik, ancak saat 2'ye doğru döndük, kendimi keyifli ve mutlu hissediyordum, gece uzun bir süre sohbet ettik, sabah erkenden uyanır uyanmaz sohbeti sürdürdük; buraya gelmeden önce o kadar çok uyumuştum ki, hiç uykusuzluk çekmedim. Öğleyin Charley'de yemek yemek üzere aşağı indiğimizde gazeteleri okuduk, haberler iç karartıcıydı. Prado ve Corniche'ten geçerek Marsilya'yı iyice gezdik, dönüşte küçük kahvelerde içki içtik, sonra odada yemek yedik ve geceyi balkonda konuşarak geçirdik. K'ya Arapları anlattım, inanılmaz derecede ilgisini çektim. Çok iyi uyudum, bu sabah 9'da yollara düştük, eski limandaki ve Aix yakınlarındaki sokakları gezdik; öğle yemeği yedik. K bana nefis bir omlet yaptı, şimdi de tıka basa dolu bir bistroda kahvemizi içiyoruz. Ortalıkta sanki haberler doğruymuş gibi bir hava var. Bütün bunlar beni çok kötü etkiledi ve zaman sanki hiç geçmek bilmiyor.

.....

Sevgilim, telgrafınızı aldım. Sonunda yola çıkabileceğim. Yazdıklarınız beni çok şaşırttı, çünkü herşeyin çok kötü gittiğini anlıyordum. Lütfen meraklanacak bir durum olduğunda hemen bana haber verin, size yalvarırım. Sizin yanınızdayken hiçbirşey bana önemli gelmiyor, hatta sizden ayrılmak bile! Ama sizden uzaktayken en küçük dert çekilmez oluyor. Sizi çılgınca seviyorum, sizsiz, bomboş ve mutsuzum. K ilk gece bana karşı çok iyiydi ve onu yeniden görmek beni sevindirdi, ama daha şimdiden canımı sıkmaya ve beni sınırlendirmeye başladı ve varlığı beni saçma kılıyor. Verdiğim adreslere hemen yazın. Sizi hafif trajik ve biraz da kendini bırakmış bir biçimde seviyorum.

Kunduzunuz

20 Eylül [1938], Salı

Çok Sevgili Küçük Varlığım,

Az önce Castellane'da telgrafınızı buldum. Umarım öbür gün buraya geri döndüğümde mektubum elime geçer; dört gözle haberlerinizi

bekliyorum; sizin için kaygı duyuyorum, alabildiğine bütünleştiğimiz, trajik ve yağmurlu Marsilya akşamı aklıma geliyor, kolunuzu koluma sıkı sıkı dolamayı ne denli istediğimi bilemezsiniz! Sevgilim, sizi kendimle hiç böylesine bütünleşmiş hissetmemiştim.

Eğer yanlış anlamadıysam bugün haberler iyi, dolayısıyla Marsilya'da olduğum kadar kötümser değilim; çok hoş bir yolculuk yaptık. Pazar sabahı saat 7'de bindiğimiz otobüsle Verdon Boğazı'na kadar yaklaşık 200 km gittik, orada yemek yedik, sonra 10 km tamamen vahşi dağlarda yürüdük ve biri minicik bir kahve olmak üzere dört evden oluşan bir köye vardık. Kahvede birşeyler atıştırdık. Bize yıllanmış şarap şişeleriyle dolu küçük bir oda verdiler, içlerinde çok pahalı şarapların olması en azından şaşırtıcıydı; karşımızda muhteşem bir manzara vardı ve hava çok güzeldi. Dün biraz erken kalktık ve istemeden K'ye çok kötü bir oyun oynadım, K'yi tırmanması pek o kadar da güç olmayan, ama neredeyse hırsından ağlatacak bir tırmanışa götürdüm; 3 saat boyunca sivri çakıllar üstünde yürüyerek dağa çıktık ve tepeye vardığımızda karşımızda muhteşem bir manzara bulduk, ama K'nin gözü, sinirden hiçbirşeyi görmüyordu, sonra ortalığı sis bastı, neyse ki iki çoban bize dağın öbür yanındaki iniş yolunu gösterdi, uzun ama kolay bir yoldu. K çok tatlıydı, sinirini olabildiğince çabuk bastırdı ve güle oynaya kayalıkların üzerine kurulmuş sevimli bir köye indik, orda bize mumlarla aydınlatılmış iki yataklı muhteşem bir köy odası verdiler. Bu sabah köyden ayrıldık ve küçük bir yoldan 6 km'lik bir yürüyüşten sonra büyük bir yol karşımıza çıktı, tatlı bir çift bizi arabalarına alıp Castellane'a kadar götürdüler; orada gerçek bir yemek yedik ve otobüsle, saat 3'te şimdi bulunduğumuz Puget-Théniers'ye geldik, şimdi buradayız - buraları bir harika! Dün çok umutsuzdum, sanki 6 gün hiç geçmeyecekti, aklımdan hep kötü düşünceler geçiriyordum, bugün daha iyiyim, hava güzel ve otobüsle, eziyete gerek kalmadan birkaç km yapmak olası. Size fazla birşey yazamıyorum, çünkü K yanıbaşında ve bu beni rahatsız ediyor, size herşeyi pazartesi anlatacağım, sizi yeniden görmek için sabırsızlanıyorum sevgilim. Sizi seviyorum ve çılgınca kucaklıyorum.

Sevimli Kunduzunuz

23 Eylül [1938]

Çok Sevgili Küçük Varlık,

Az önce uzun mektubunuzu aldım; sizden biraz daha para istemek zorunda kaldım, başka türlü yolculuk etme olanağı olmadığından otobüslerle iflas eder gibi olduk, bu işlem sayesinde yinede buraları biraz gördüm ve muhteşem köycükleriyle, değişik, ışıl ışıl, alabildiğine vahşi, kesinlikle eşsiz bir yerdi. Akşamları herşey gibi çok hoş olan köy odalarında yatıyorduk. Yine de dönmek için sürekli acele ediyorum. Pazartesi sabah saat 6.30'da Paris'teyim, gelir gelmez önce üstümü başımı değiştirmek için anneme uğrayacağım, ardından da saçlarımı yıkatacağım; demek ki ancak saat 10-10.30 gibi de Dôme'da olabileceğim; lütfen *birlikte yemek yiyelim*, gün boyunca sizinle birlikte olmak istiyorum; bana, sanki yüzyıllardır ayrıymışız gibi geliyor; geri döneceğime, sizi yeniden göreceğime ve birlikte geçireceğimiz yıla çok seviniyorum. Tıpkı Fas ve Marsilya'da hissettiğim gibi beni çok sevdiğinizi hissediyorum; sizi hiç bu kadar çok sevmemiştim. Pazartesiye canım sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

1939

[3 Temmuz 1939], Pazar sabahı

Biricik Küçüğüm,

Az önce hayalimde sizi kapıp giden kocaman yeşil birşey gördüm ve çok korktum; galiba kayınpederi de gördüğümü sanıyorum; onların sizi gözümün önünde alıp gitmeleri beni perişan etti ve bir süre peronda öylece, ne yapacağımı bilemeden dolaştım. Sonra istasyondan çıktım ve Gien'e doğru yürümeye başladım, Gien kocaman bir aldatmacadır; küstah köy karnavalının ayrımına varmışsınızdır. Şatoya çıktım, rıhtım boyunca yürüdüm, onbeş dakika içinde hepsini bitirmiştim. Bu allahın cezası yer bana çekilmez geliyordu; istasyona geri dönüp büfede N. R. F.'i okumaya koyuldum, trende de bitirdim. Az sonra size yollayacağım. Clara Malraux'nun makalesine şaştım kaldım, böyle şeyler düşünmek zaten üzücü, ama bir de bu düşünceleri kâğıda dökmek ve sonra da yayımlamak... Beni aşıyor, acayip bir şekilde aptal görünüyor, itirafıyla bile; baştan çıkarma öyküsü gülünç denecek kerte kötü. Neyse, sonuçta Paris'e kadar eğlenecek bir konu buldum kendime. Paris'e varır varmaz hemen otele gittim. Resepsiyonda Kos'un beni Flore kahvesinde beklediğine dair bir not vardı, umarım telefonda sizinle gittiğimi ona söylememişlerdir, gece boyunca bu konuya hiç dokunmadı; başlangıçta soğuktu, ama sanırım bu, hafta boyunca orada olmayışımdan kaynaklanıyordu, dönüşümün nedeninden değil, çünkü çok geçmeden yine eski sevimli haline büründü. Bir süre Flore'da oturduk. Gösterisi başarılıydı, ama trene yetişmek zorunda olan Dullin yorumda bulunmadı, yalnızca gösterisini bitirip sahneden inenlere "kötü oyun", "iyi oyun" yada "çok iyi oyun" demekle yetindi, Kos'a "çok iyi oyun" dedi. Zavallı Delarue'yü ise oyunun ortasında sahneden indirdi. Akşam da hep birlikte Madeline Robinson'un bir kız arkadaşında alem yaptılar, herkes dudak dudağa olduğundan tam bir orji oldu. Delarue Kos'u öptü, ona öylesine sarhoştu ki, ertesi gün anımsamıyordu bile, yalnızca belirsiz ve dayanıl-

maz bir ahlaksız tutum izlenimi kalmış belleğinde. Kos da sarhoşmuş, ama kendine hakim olabiliyordu ve kendini beğenmiş bir tavırla bana "Niçin sarhoşken başkalarının kucağına düşüldüğünü anlayamıyorum, istenirse bal gibi de uslu durulabiliyor," dedi, bu da beni, yine de etkiledi. Sarhoş özgürlüğünü iğrenç buluyor. Saf bir düşünce. St. Benoît Sokağı'ndaki ucuza, iyi yenen ve kötü olmayan küçük bir restoranda akşam yemeği yedik. Flore kahvesindeki herkes buradaydı. Ardından uzun bir süre Deux Magots'nun terasında oturduk; güzel bir akşamdı; keşke siz de yanımda olsaydınız, sevilen adam; saat birde eve döndüm, 7'de uyandım, sonuç olarak ne de olsa kendimi biraz yorgun hissediyorum bugün. Şu anda üçüncü sınıfların bir sınavında gözetmen olarak bulunuyorum, üstelik de yapacak birsürü işim daha var. Davy'ye telefon edeceğim, Védrine'le buluşacağım, Poupette'le yemek yiyeceğim, olabilirse o kadını görceceğim, saat 5'te bir müzakere için okula geleceğim, sonra uzun bir gece geçirmek için Kos'la buluşacağım. Bunaltıcı bir yaşam. Hava öyle güzel ki, -sizinle- olmadıkça, yalnız başıma kalmayı tercih ederdim, ama özellikle orada olmanızı isterdim. Uyudum ve uyandığımda yokluğunuzu hissettim. Dün o küçük trende sizi öylesine seviyordum ki! Tatlı küçüğüm, biliyorsunuz, öylesine cici, belkide vazgeçilmezsiniz, oldukçadan daha öte cicisiniz, küçüklerin en cicisisiniz ve ben sizinle öylesine mutluyum ki! Bir an önce günleri paylaşabilsek...

Bana sıksık yazın, hep Paris'e yazın, en azından bu cuma Paris'e uğrayacağım. Başka türlü yapamazsam, hafta sonunu sizinle geçireceğimi Kos'a söylememem olası mı? Yalnızca iki gün. Wanda'nın[43] çok kızacağını zannetmiyorum ve benim için çok iyi bir özür olur: Çarşamba–perşembe La Pouèze, sonra Paris'e dönüyorum, sonra da iki gün sizi görüyorum. Belki de buna gereksinmem; bu sizi çok rahatsız edecekse, benim için o denli de önemli değil, başka türlü de ayarlayabilirim. Bu konuda bana hemen yanıt verin lütfen, çarşamba sabahına bekliyorum. Sanırım Kos'un 14 Temmuz'dan önce gitmeye niyeti yok, ama ona biraz para vereceğim.

Hoşçakalın sevgilim, size yarın yazacağım. Sizi çılgınca, biraz da trajik bir biçimde seviyorum. Benim hiçbir zararı dokunmayan zavallı mahpuscuğum. Sahya sevgilim. Uzun bir gece geçireceğiz, hava güzel

43. Olga'nın kızkardeşi, kendisinden birkaç yaş küçük.

olursa, belki de hiç uyumayız. O küçük yüzünüzü sevgiyle öperim. Sizi seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Artık yüzüm biçimsiz değil.

5 Temmuz 1939, Çarşamba

Bu mektubun ilk sayfasını hemen yırtın, sonra unutabilirsiniz.

Kos'a pazartesiye dek La Pouèze'de kalacağımı söyledim. St. Fargeau'dan filan ona sözetmeye gerek yok. Yarın yola çıkacağımdan cuma gelemiyorum. Védrine'e de La Pouèze'de olacağımı söyledim.

Biricik Küçüğüm,

Sizi çok özledim; kısa mektuplarınızı alıyorum, bana böyle özenle yazdığınız için çok şekersiniz. Sizin orda tasalı olduğunuzu bilmek beni kederlendiriyor, ben de burda tasalıyım. 2400 franklık bir vergi ihbarı geldi. Ağır bir darbe... Bu rakamın doğru olup olmadığını araştıracağım ve yanlışsa geri isteyeceğim. Siz ne kadar ödediniz? Sanırım bu paranın yarısını ancak şimdi, geri kalanını da ders yılı başında ödeyebileceğimi sanıyorum; can sıkıcı; ayrıca Gégé[44] parasını geri istiyor: 1200 f. ama bunu beklemeliydiniz. Cumartesi günü nihayet ayrılacak olan Kos'a para vermek, dişçiye borcumu ödemek ve kitap almak zorundaydım. Çarşambaya gelebileceğim ancak. Bunların hiçbiri iç açıcı değil, biliyorum, mektuba böyle başladığım için özür dilerim. Bunları düşünmek benim de içimi karartıyor. Sizinle, ama yalnız sizinle hoş bir yolculuk yapmayı, herşeyi yalnız sizinle görmeyi öylesine istiyorum ki, Norveç olmaz kesinlikle, Hollanda'dan daha pahalı. Duyduğuma göre hiçbir Fransız bu yıl oraya adımını atmayacakmış. Bence P.L.M. arabalarıyla Pireneler'de sekiz günlük bir tur yaptıktan sonra Bordeaux'ya, oradan da birkaç hafta Portekiz'e gidebiliriz. Ne dersiniz? Düşüncelerinizi bana çabuk yazın. Canım çok sıkkın. Yarın Amiens'e gidiyorum. Sanırım orada pazartesi sabahına dek kalacağım. Oraya Postrestant gönderin. Küçük Bost ayın 13'ünde Ardenne'e gidiyor, izni uzun değil; berbat.

44. Sartre ve Simone de Beauvoir'a sıksık borç aldıkları yakın dostları.

Size yaşantımı anlatayım. Pazartesi oldukça boktan bir gün geçirdim. Gözetmenlik yaptığım gün, iç bayıltıcı öğrencilerle konuştum, sonra bir saat boyunca kafa salladığım ve ondan mazeret olarak onu göstermeyi istediğim şu kadına gittim; bana karşı çok tatlıydı, ama keyfi yerinde değildi. Çünkü Mops[45] onunla Cavallo'ya gitmek istiyormuş ve hiç rahat bırakmıyormuş. Mops ona, "Geneviève'le yalnız giderken senin kafanda birşeyler vardı, mutlaka bir düşünce vardı." demiş. Ağlayıp sızlanıyor, çünkü bu kadın La Pouèze'e gidecek ve onu kocasıyla yalnız bırakacak. O kadın ve Zuorro[46] Escadrille'e gitmişler. Beğenmişler, ama yiyecek birşey bulamamışlar. Escadrille bomboşmuş ve istenmiyormuş kamısına varmışlar. Zuorro oldukça sevimliydi, ama biraz şeydi.

Ardından Poupette'i[47] görmeye gittim. Onunla İtalyan'ın yerinde yemek yedim. Bahçede oturduk, eh, biraz hoştu. Sonra rıhtımdan Palais Royal'e doğru Paris'te bir gezinti yaptık. Veremli ve çok halsiz olan Lionel'in durumuna pek üzülmüş. Önümüzdeki hafta onu görmeye gitmeliyiz, belki siz gelmeden önce onu ziyarete giderim. Wanda'nın gizemli bir biçimde nasıl durmadan "Güneye yolculuk"u anıştırdığını gülerek anlattı ve Wanda'nın Mouloudji'yle birlikte Paris'e geldiğinizi nasıl kendisinden saklamaya çalıştığını da anlattı. Bu da Poupette'in "Sartre'ın izine rastladım" sözlerini daha bir anlamlı kılıyor. Ardından da Gégé'nin Pardo'yu nasıl eşek yerine koyduğunu anlattı. Genelde sakin ve tatlıydı. Boubou'lar[48] tatillerini Juan-les-Pins'den 10 km uzaklıktaki Cagnes'da geçiriyorlar, bizi görmek istiyorlarmış. Çok can sıkıcı insanlar. Onlarla Nordisk seyahat acentasına gitmiştim, bana orada ne dediklerini biliyorsunuz. Sonra metroyla Védrine'i görmeye gittim; onu çok az görebildim, nerdeyse dün geceki kadar yorgun görünüyordu (şimdi çok iyi); ondan ayrıldıktan sonra liseye gittim, bir toplantı vardı. Davy'ye telefon ettim, onu da gelecek hafta göreceğim. Bütün bunların arasında size N.R.F.'i yollamayı

45. Madam Morel'in kızı Jacqueline'in takma adı.

46. Sartre'ın 1929'da öğrenci yurdunda tanıdığı arkadaşı. Edebiyat profesörü. Rouen'da Kunduz'la aynı zamanda ders vermişlerdir ve bu sırada Paris'e tayini çıkmıştı. Çok güzel sesiyle bir opera şarkıcısı olmak istemiş, ama başaramamıştı. Bost'a olan mutsuz ihtirası Sartre ve Simone de Beauvoir'la aralarının açılmasına neden olmuştur.

47. Kızkardeşi.

48. Stépha ve kocası Fernand Gérassi.

unuttum zavallı küçüğüm! Çok utanıyorum; neyse artık onu da yeni gelen bir Claudel'le birlikte yollarım. Saat 7'de Montmartre'da Kos'la buluştum. Tatlı öykülerle dolu çok hoş bir akşam geçirdik. Bunu size sahya anlatırım, çünkü en azından üç saat gerekiyor. Özetle, Tertre meydanında 11.30'a kadar dolaştık, Graf'ta birer içki içtik. Dönüp dolaşıp Escadrille'in önünden geçtik, saat dokuzda kapıyı suratımıza kapattılar, saat 11'de yalnızlık pek ağır bastı ve soluğu Ange Rouge'da aldık (durmadan silah çekilen ve pezevenklerle, Korsikalılarla dolu olan diskotek) ve burası gerçekten muhteşemdi, bir sürü herif gelip bize ciddi ciddi seks alemi teklif etti, hatta aklımızı çelmek için güzel bir kadını yanımıza yolladılar ve bir yanlış anlama sonucu Kos'un uyuşturucu müptelası olduğunu sanıp, korkunç görünüşlü bir herifi yanımıza yolladılar, herif bize kokain ve eroin önerdi, uzun uzun pazarlık etti, hatta küçük uyuşturucu paketlerini çıkarıp gösterdi; iltifat üzerine iltifat... Oradan çıkarken bir zenciyle çok komik bir hikâye oldu ve de düldüllü süper tipler bizi kaldırmak istedi. Sonunda sabahın dörtbuçuğuna kadar bir swing kulübüne takıldık. Buranın caz plakları çok kaliteliydi ve mekan oldukça hoştu. Pigalle Sokağı sabaha karşı çok hoştu; biraz yürüdük ve sonra ben bir taksiye binip yatmaya gittim. Kos, gece boyunca öylesine tatlıydı ki anlatamam.

Ertesi gün saat 1'e kadar uyudum ve 2'de Sorokine'i[49] Dôme'da buldum yeniden. Sohbet edip kahve içtik, çok sempatikti, ama bununla birlikte acıması bir hali de vardı. Onu Limousin'de La Grillère'e tatile göndereceğim kesin. Pazartesi akşamını kendisiyle geçireceğime dair söz verdim. Benimle kliniğe kadar geldi, klinikte birbuçuk saat kadar kaldım; Védrine'in sağlığı iyiydi, ama annesi birtürlü çekip gitmedi; özellikle, kötülüğünden yaptı bunu. Baba ve kardeş de gelince ben sıvıştım. Flore'a biraz geç geldim, Védrine'i tiye aldım, hoş karşılandı. Kos yorgun ve Bost'un gidişi yüzünden üzgündü, ama yine de çok sevimliydi. La Pouèze'e gitmemi iyi karşıladı. St. Benoît Sokağı'nda yemek yedik, bedava sayılacak bir paraya çok iyi yeniliyor ve çok hoş bir yer, sizi bu hafta oraya götüreceğim. Sonra Flore'un terasına geri döndük ve son olarak Madeleine'e kadar Paris'te dolaştık. Kocaman turuncu ayı ve hafif rüzgarıyla az bulutlu olağanüstü bir geceydi, Seine Nehri'nden Louvre'a kadar keyifle yürüdük. Coşku du-

49. Nathalie Sorokine.

yulacak kadar hoştu. Kos'la, kendisi, yaşamı ve genel olarak yaşam üzerine ağırbaşlı bir biçimde konuştuk, yaşamımı korkunç derecede çetin disiplinli bulduğunu yineledi. Hiç birbirimizle bu denli içten konuşmamıştık. O an için buna nerdeyse inanacaktım. Eve döndüm (metroyla, uslu uslu; Pazartesi akşamının dışında oldukça cimriyim) ve uyudum. Bu sabah sizden ikinci bir mektup aldım. O kadından da valizini istediğine dair bir not vardı. Ardından Védrine'i görmeye Neuilly'ye gittim. Annesini kapı dışarı etmiş. Çok yalnız bir hâli vardı. Ona mektubunuzu verdim. Şimdi onu görmeye gidiyorum yeniden, yarın gitmeden önce de uğrayacağım.

Biraz önce annemde yemek yedim, vergi dairesine gittim. Akşama da Kos'la buluşup vedalaşacağım.

Kendimi çok garip hissediyorum. Bu yıl fırtına gibi geçti. Pek de fena olmadı. Sizi ölesiye özlüyorum, sizi görmek, kendime maletmek, uzun zaman yalnızca benimle olmanızı istiyorum. Çabuk gelin tatlı varlığım. Salı günü saat kaçta geleceğinizi bildirin. Bu hızla Pasteur'e gidiyor ve küçük notumu ekliyorum. Sizi çok seviyorum küçük varlığım, çılgınca seviyorum ve sımsıkı kucaklıyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Tören[50] 12–3 arası yapılacak.

6 Temmuz 1939, Perşembe

Benim Küçük Varlığım,

Size Amiens treninden yazıyorum, dolmakalemimin mürekkebi bitmiş, ama bu kurşunkalem de o işi görür. Küçük mektubunuzu aldım, çok duygulandım, siz ufaklıkların en hasısınız, ben de size hergün yazacağım. Kendimi sersem gibi hissediyorum, şu son birkaç gündür çok az uyudum ve yorgunum; vergiler için 2400 frank tutarındaki ilk ihbarnameyi aldım, Kos da dün benden borçları ve kirası için 300 frank aldı, bütün bunlar ruhumu kararttı. Védrine gitmeme çok üzüldü, onun bu hâli yüzünden biraz vicdan azabı duydum; Kos da bana uzun uzun Bost'tan sözetti, onun için vicdan azabı duymuyorum, ama bir boşlukta kalmışlık duygusu yer etti, Bost'u gördüğümde geçer, gene de yolculuğa çıkmanın bütün zevkini öldürdü. Şu sıralarda sizi görmek istiyorum ve sizden başkasını görmek istemiyorum. Sizinle herşey olması gerektiği gibi ve çok güzel ve dolu dolu, siz, gerçek

50. Pasteur lisesinin diploma töreni.

yaşamım; çabuk gelin, salı günü sizin sevimli yüzünüzü göreceğimi düşündükçe yüreğim küt küt atıyor.

Dün size yazdıktan sonra Védrine'i görmeye gittim. Çok tatlıydı. Size yollamam için bana bir mektup verdi; bu sıralar Pouèze'e gitmek istememe çok şaşırdığını söyledi nazikçe, ben de ona Paris'te çok yalnız ve mutsuz olduğumu, zaten kendisini az ve hep kötü durumda gördüğümü anlatmaya çalıştım elimden geldiğince. Tam bu sırada annesi homurdanarak içeri girdi, o anda V. bir kâğıda birşeyler çiziktirip duruyordu, bana gösterdi: "Seninle konuştuğum için çok mutluyum. Beni merak etme iyiyim." Ne iyi bir kız! Onu böyle görmek bana daha da vicdan azabı verdi. Annesi yanımızdan ayrılmadı, az sonra teyzesi de geldi ve gideyim diye gözümün içine bakmaya başladılar, ben de hemen oradan ayrıldım. Flore'da çok sinirli bir Kos gördüm. Wanda'yı hapis almıştı; biraz dolaştık, Montparnasse'a gittik, Zuorro veya Mops'lardan biriyle karşılaşmaktan korktuğum için[51] kalmak istemedim ve Kos'u Quartier Latin'e doğru sürükledim. Balzar'ın terasına çıktık. Çok hoştu. İlişkimizden sözettik, kendisi çok hoşnutmuş; sonra Capoulade'a gittik ve Bost'tan sözetti; daha bu yıla kadar, nedenini bilmeden, geçmişin öcünü almak için Bost'a işkence ettiğini, ama şimdi bütün bunlar geride kalmış ve kimsesi olmayan, kendisine gereksenen birisini karşısında bulduğundan çok memnunmuş; pek hoş duygular değil bu düşünceler, şaşırmadım, daha çok güldüm bıyık altından. Onu bütününde değerlendirdiğimde şu hâlleri psikolojik durumunun en iyi olduğu zamanlar, kendine güvenli, dingin ve hoş, ama pek sempatik sayılmaz. Saint Michel metrosunun merdivenlerinde birbirimize sarılarak ayrıldık. Kuşkusuz gelecek yıl da gene hoş bir ilişki içinde olacağız.

Şu anda tren çok sallandığı için doğru dürüst yazamıyorum. Uyudum, mektubunuzu aldım ve saat 10'da trene bindim, daha şimdiden yalnızca üçüncü sınıfta yer kaldı. Biraz Matchı okudum ve bir bulmacanın yarısını çözdüm. Hava oldukça güzel sayılır ve yola çıktığımdan bu yana moralim biraz düzeldi, çok yakında sizi göreceğimi ve tatilimi sizinle geçireceğimi düşünüyorum. Sizi seviyorum sevgili küçük varlık. Orada canınızın sıkılmasına öyle üzülüyorum ki. Lütfen bana sıksık yazın, ben de size yazacağım. Ay Parçası'nın kocasından hoş bir

51. Büyük bir olasılıkla La Puèze yolculuğundan caydırırlardı.

tez geldi. Adamın tezi elinize geçmiş, ithaf yazısı çok incelikli, postada size başka birşey yok. Bundan başka anlatacak şey de yok.

Hoşçakalın sevgilim, hayatım siz benim için yaşamın ta kendisisiniz; sizi seviyorum ve öylesine görmek istiyorum ki! Size gereksiniyorum, siz olmadığınız zaman kendimi pek zavallı, pek biçare hissediyorum. Bana karşı ne iyisiniz tatlı küçüğüm! Sizi çılgınca kucaklarım. Biriciğim, sizi çok seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

[Amiens, 7 Temmuz 1939], Cuma
Bu mektupları yırtın.
Dünkünü de.

Biricik Küçük Varlığım,

Dün pek neşeli olmamakta çok haklıydım, bir önseziymiş. Bütün günümü küçük ve hüzünlü bir kahvede boşu boşuna küçük Bost'u bekleyerek geçirdim, gelmedi. Çok kızdım, bu sabah kışlaya gidip umutsuzca onu sordum. Bost, miğferi altında ezilmiş bir durumda karşıma çıktı. Dün bütün gün nöbet tutmuş ve bugünden önce gelemeyeceğini yazdığını iddia ediyor, ama ben asla böyle bir mektup almadım. Ne aptal bir durum, özellikle iki gün daha fazla göreceğim Védrine'i yüzünden. Gene de bir işe yaradı: Dün saatlerce onu beklerken bol bol Heidegger okuma olanağı buldum, kitabı neredeyse bitiriyorum ve yüzeysel olarak bile olsa ne demek istediğini anladım. Daha doğrusu zaten ne demek istediğini biliyordum, ama zorlukların nasıl üstesinden geldiğini kavrayamadım. Şu anda her yönüyle çok tatsız olan dünkü gibi bir güne acıyamıyacak kadar burnuğum, çünkü bu benim için bir romanda çok iyi kullanılabilir, örnek bir gün, hatta tutkulu olana doğru itilen yada bu haliyle yedekte bırakılana göre bir alay tarz oldu. Herşeye karşın iyi uyudum ve Bost'u gördükten sonra, ki birazdan saat 6'da göreceğim ikinci kez, önce küçük bir kahvede sonra da odamda çok iyi çalıştım. Bir saat da "Chanteclerc"de çalışacağım. Sizden postrestant mektup yoktu, sanırım yarın gelir. Pazartesi sabahı Paris'e dönüyorum. Salıya sizi göreceğim. Bunu öyle istiyorum ki! Çok kısa bir mektup yazdım, ama şu anda elimde size anlatacak hikâyeler yok. Yarın ve pazar günü gene yazacağım. Hoşçakalın hayatım, sizi seviyorum. Hava berbat, odam zangır zangır sal-

lanıyor rüzgardan, sanki yıkılacak. Sizi şefkatle kucaklarım sevimli küçüğüm; rüyalarıma giriyorsunuz.

Sevimli Kunduzunuz

[8 Temmuz 1939], Cumartesi

Sevgili Küçük Varlığım,

Az önce postanede sizden iki küçük mektup buldum, ruhumu canlandırdılar, çok tatlısınız; salı günü sizinle olmak için yanıp tutuşuyorum; sizinle tatile çıkacağımız için öylesine mutluyum ki... Size olan sevgimi her zaman tüm gücüyle duyumsuyorum. Kötü günler yaşıyorum. Gene de dün küçük Bost'u gördüm, saat altıda çok düşünceli bir durumda geldi, artık bir daha kolay kolay kışladan kaçamayacağını biliyor, askerî tatbikatlar başlıyormuş ve en geç geceyarısı kışlada olması gerekiyormuş. Üç gün Paris'e kirişi kırıp onbeş gün hapis yatmayı düşündü, ama sonra bunu göze alamadı. Ona bir sivil elbise getirmiştim, hemen çıkıp üstünü değiştirdi, dün keşfettiğim ve pek de fena olmayan ve şu anda size mektup yazdığım tavernada Beaujolais içerek tıkabasa yemek yedik; sonra biraz çevre bulvarlarında dolaştık, bir fuar vardı, Bost asker arkadaşlarıyla karşılaştı, onu sivil giyimli ve yanında bir kadınla gördüklerinde çapkın çapkın göz kırptılar; benzinle işleyen küçük arabalara binip manzaralı, ama bozuk yollardan geçtik, fena değildi. Yolda Cezayirliyi ve dansörü gördük, beni nazikçe tanıştırdı, çok utangaçlardı, sesleri, yüzleri, devinimleri, herşeyleri sevimli, özellikle Cezayirlinin. Daha sonra Océanic ve Prince de Galles arası bir sanatçı barında birşeyler içtik, duvarlarında karikatürler, barda bir orospu... Gene de sevimli yapamamışlar. Saat 11'de Bost'un geri dönmesi gerekiyordu, onu kışlaya kadar geçirip geri döndüm. Çok nazikti, ama aslında kendi değildi, ben de kendi hesabıma pek kendim olmadığımı söylemeliyim, bu durum bir parçalanmışlık duygusu yarattı, ne doğru dürüst konuşabildik, ne de birbirimizin varlığını tam olarak duyumsayabildik, üstelik bu saatler birlikte geçirdiğimiz son saat, gelecek yok ve bu üzüntülü bir kaygısızlık yaratıyor. Bu sabah, beni bekleyen ıssız günden korka korka uyandım; postaneye mektuplarımızı almaya gittim, dönüşte Bost'u gördüm, bisikletleydi, bir bahaneyle bir saatliğine tüyebilmiş, bu bir saati istasyon büfesinde geçirdik, akşamüstü saat 4'ten sonra gene tüymeye çalışacak; ama her olasılıkta saat 6'dan geceyarısına dek görüşeceğim. Birazdan çalış-

maya gideceğim. Biraz burada, daha sonra odamda. Burada olmakla kendimi biraz boşta hissediyorum, ama çok değil. Birşeye "takılmak" ve o birşey uğruna zaman kaybına ve can sıkıntısına saflıkla razı olmak gülünç aslında: bu, hiç bana benzemiyor; bir Kos'la yada bir Védrine'le böyle başarısız bir ilişki beni çılgına çevirirdi.

Hoşçakalın küçük sevgilim. Büyük bir zevkle çalışmaya oturacağım. Aslında mutluyum. Sizi çılgınca kucaklarım. Hoşçakalın benim Biricik sevgilim.

Kunduz

27 Temmuz 1939

Sevgili Küçüğüm,

Size para yollamakta bu kadar geciktiğim için üzgünüm, ama ancak gezi dönüşü postaneye uğrayabildim, gene de çabuk uğradığım için şanslı sayılırsınız, pekâlâ bu sabah uğrayabilirdim; bu akşam para elinize geçermiş. Umarım elinize zamanında ulaşır. Küçük mektubunuzu şimdi aldım ve ruhum yenilendi; evet, ayın 20'sine kadar burada kalacağız ve başbaşa geçireceğimiz tam 35 güncüğümüz olacak; sizi seviyorum tatlı küçüğüm; 2 Ağustos'u iple çekiyorum, sizi Annecy treninin varışında büfede bekleyeceğim.

Boubou'yla karşılaştığını ve ilk gün birlikte gezdiğini size daha önce anlatmıştım. İkinci buluşmamız daha değişikti, günlerden salıydı, 2800 metre tırmanmaya karar verdik. Saint-Etienne-de-Tinée'ye 4 saatte tırmandık, aşağı yukarı 4 saatte de aşağı indik. Sabah saat 6'da köye yani 1500 metre yüksekliğe çıkabilmek için arabaya bindik. Burada kahvaltı ettik, alış veriş yaptık, çok hoştu. Sonra tırmanmaya koyulduk. Ama işe bakın ki Boubou bir türlü tırmanamıyordu, tepeye çıkmamız tam beşbuçuk saat aldı. Hatta Boubou tam tepeye kadar çıkamadı ve ben tek başıma tırmandım. Güneş altında uyuduk, rüzgar bizi kandırdı, yanmayacağımızı sandık, yüzümüz, kollarımız ve bacaklarımız çok kötü yandı. Sonra inişe geçtik, ancak "deneyimli turistler" bu yoldan inebilirdi, ama gerçekte doğru yolu bulmadan önce yanıldık ve uzun zaman orda burda dolaştık. Ardından inmek gerekti ve yerler çok çakıllı olduğundan, Boubou'nun epadrilinden başka birşeyi olmadığından çok zorlandı, yol birtürlü bitmek bilmiyordu, Saint-Etienne'ne ancak gece varabildik, üstelik son birkaç kilometreyi otomobille giderek. Boubou ödlek bir adam, çok

can sıkıcı, çakıl taşlarından, güneşten, İtalyan sınır askerlerinden, herşeyden ama herşeyden korkuyor. Onunla birşey yapmak olanaksız. Dün o ateşle otel odasında yatarken, ben Védrine'e anlattığım o muhteşem bir gezintiyi yaptım.[52] Size anlatmış olmalı. 3051 metre tırmandım. Karların ve kayaların arasından tırmandım ve yaşamımda görmediğim kadar olağanüstü manzaralar gördüm: Volkan rengindeki paramparça dağlar arasına sıkışmış buzlu göller... Olağanüstüydü. Döndüğümde hiç yorgun değildim, çok iyi uyudum ve bir çiçek kadar tazeyim. Size otelin bahçesinden yazıyorum, etrafımda robdöşambrlarıyla kalvaltı eden yazlıkçılar var, herşey çok güzel, güneş var ve hafif bir rüzgar esiyor, tam bir köy sabahı. Para yüzünden ancak saat 11'de hareket edebildik, çünkü Boubou beklediğimiz parayı telgrafla almak zorunda kaldı. Barcelonette'e kadar küçük bir gezinti yapacağız. Sonra da ondan ayrılmayı düşünüyorum. İlk iki gece bana pas attı (önce iki yataklı bir odada, sonra birbirine açılan iki ayrı odada kaldık), ama çok ölçülüydü. Yarın tekrar yalnız kalmayı umut ediyorum. Büyük bir olasılıkla Guillestre taraflarına çıkarım, ama şimdiden size kesin bir adres veremeyeceğim, sonra telgraf çekerim: Para gelir gelmez size yollayacağım. 3000 frank yollamayı düşünüyorum, çünkü gezide üstümde fazla para olmamasını yeğlerim.

Kos'a elbette yazdım, anlamıyorum; bu konuda, ayın 27'sinde Annecy'de size kavuşmadan önce iki günlük küçük bir yolculuk yaptığımı yazmıştım.[53]

Hoşçakalın sevgilim, sizi seviyorum. Tek istediğim sizi görmek. Lütfen bana çabuk gelin. Marsilya'da çok mutlu olacağız. Sizi çılgınca kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Queyras, 30 Temmuz 1939

Şu anda size uzun uzun mektup yazacak vaktim yok, ama bana ilişkin haberleri Védrine'den alabilirsiniz. Ne yaptığımızı bilmediğim zaman kendimi sizden koparılmış hissediyorum (hem yaşamınızdan, hem de kalbinizden çıkmış gibiyim). Ancak ne yazık ki size adres verebilmem olanaksız, çünkü sabahtan akşama kadar ne yaptığımı

52. O sırada Védrine Sartre'la birlikte Savoie'daydı.

53. Doğru değil, ama bu yalan, Védrine ilişkisini bitmesi gereken Wanda için gerekliydi.

bilmiyorum. Her halükârda 1'in akşamı Marsilya'da, 2'sinde de trende Annecy yolunda olacağım. Büfede buluşabiliriz. Bir aksilik olursa telgraf çekin. Ama olmamasına çalışın. Sizi görmek için çok çok sabırsızlanıyorum. Hoşçakalın, yakında görüşmek üzere. Sizi görmeyi öylesine istiyorum ki.

S. de Beauvoir

7 Eylül 1939, Perşembe

Sevgilim,

Sonunda adresinizi alabilmek ve yeniden sizinle bağlantı kurabilmek, nerede olduğunuzu bilmek ne güzel! Şu anda adresiniz aşağı yukarı kesinleşti sayılır, öyle değil mi? Gidişinizden bu yana kendimi ilk olarak mutlu hissediyorum. Evet, bu gerçekten mutluluk, hatta daha da ötesi; aramızdaki aşk bağını kuvvetli bir biçimde hissediyorum. Bütün bu olup biten berbat olayların arasında aramızdaki derin ilişkiyi duyumsamak muhteşem. Sizi çok seviyorum. Sizi yeniden göreceğim günü düşünmediğim gibi geçmişimizi de düşünmüyorum. Ben de her türlü anıma ket vurdum. Size yeniden kavuşma ihtiyacı hissetmiyorum çünkü sizden ayrı değilim, sizinle her zaman aynı evrendeyim. Size uzunca bir mektup yazacağım. Şu anda Dôme'dayım. Saat akşamın sekizi ve önümde yazmak için koca üç saat var. Şunu hemen belirteyim ki sakinim, kendimi bırakmadım ve hiçbirşeye üzülmüyorum. Ne acı, ne istek, ne umut, hiçbirşey duymuyorum. Sizden yana sakinim ve şu anda kesinlikle sahip olduğum, size birşey olursa benim de yaşayamayacağım inancıyla sakinleştim. Şu anki tek endişem Bost için: Bazen onun için öyle kaygılanıyorum ki neredeyse çıldıracak hale geliyorum. Bu yalnızca akşamları oluyor ve beni duygulandırıyor.

Gardan çıktıktan sonra kendimi kaybedeceğimi sanıyordum ama öyle olmadı. Dümdüz, ağlamadan, düşünmeden yalnızca hiçbir zaman durmamam, en küçük durmanın çok kötü olacağı gibi paralayıcı bir izlenimle önüme bakarak yürüdüm. Kısacası, ateşli bir gerilim hali içinde ve öylesine yorucu iki gün yaşadım ki, başım ağrıyordu. Bu sabah hava çok güzeldi. Sıra sıra lahanaların ve havuçların arasından geçerek Halles'den yürüdüm. Sonra Luxembourg Parkı'nı geçerek dolaşarak otele geldim. Kos'tan benim kuru mektubuma bir yanıt vardı. Hezeyan anında yazılmış berbat bir mektuptu. Bir yalan yüzün-

den onu kalbimden çıkarıp attığıma öfkeleniyor ve bunu sessizliğiyle açıklıyordu. Bu beni rahatsız etti. Ama şu anda yaşamımdaki tek müdahele edebeleceğim olay bu olduğu için, bütün gün bunun üzerine kafa yordum. Dôme'a gidip bütün bu soruların yanıtını veren bir mektup yazdım. Gayet iyi niyetli ve duygusal bir mektup oldu. Ardından Kos, buna bir iki satırla çok hoş bir yanıt verdi. Sonra daha da kibar, ama kırgın bir yanıt yazdı (bunu da herşeyi noktaladığım mektuba yanıt olarak yolladı). Ben de ona iki çok sıcak mektup yazdım ve buraya gelebilmesi için para yolladım. Sonunda uzlaştık yani. Birbirimize derin açıklamalar yaptık. Ben mümkün olduğunca alttan almaya çalıştım, çünkü Kos, çok acımasızdı. Boubou'nun koca kafasını gördüğümde, işte bu yanıtı yazmakla meşguldüm. Buraya daha bu sabah gelmiş ve ilk gördüğü kişi benim. Onu görmekten ne kadar mutlu olduğumu tahmin edemezsiniz. Konuşulabilecek bir insanla karşılaşmak gerçekten muhteşem. Biraz da, askere alınan Zuorro'ya ve o kadına uğradım. Ama evde yoktu. C. Audry ve Ay Parçası'na da telefon ettim. Şu anda ikisi de Paris'te değil. Sorokine de Paris'ten ayrıldı. Gittiğini küçük bir notla bana bildirdi. Boubou'yla Coupole'de yemek yedim. Birkaç mektup yazdıktan sonra metroya binip, Rochechouart Bulvarı'na gittim. Trafic d'armes (Silah Kaçakçıları) filmini gördüm. Seslendirilmiş olmasına karşın çok iyi sayılmazdı. Üstelik çok kısaydı. Saat 5'te kendimi Clichy Bulvarı'nda buldum. Hava bulutluydu. Ferolles'de bulunan Toulouse'a uğradım. Ona yazdım, ama hâlâ bana yanıt vermedi. Roulet'den ve ailemden de henüz yanıt gelmedi (Védrine ve Bost'tan da haber yok). Montparnasse'a doğru yürümeye başladım. Bulvar kafelerinden birine oturup güncemi yazmaya koyuldum. Bu günceye kolayca yazabiliyorum. Şimdiden oldukça kalın, size bunu uzun uzun okutacağım. Temize çekmedim. Özellikle size birşey yazacağım zaman en ufak bir detayı atlamamamda çok yardımcı oluyor. Hava ağırdı, bense uykuluydum. Montparnasse Bulvarı'nda sizinle uzun uzun sürrealist resimleri seyrettiğimiz Tschann kitabevinin vitrinine çok hoş bir pankart asmışlar: "Fransız ailesi, bir oğulları 1914'de öldürüldü, bir oğulları da askere alındığının 9. günü yaralandı." Monoprix dergisi şu tip ibareler kullanıyor: Fransız yönetimi, Fransız personel, Fransız sermayesi. Boubou'ya gittim, uzunca bir süre kanepede uzanıp Kos'la tartışmamızı anlattım (tam psikanalizlik bir sahne gibi beni çok eylendirdi). Sonra

beni çok sarsan birşey söyledi: "Sizin kalbiniz olup olmadığını çok merak ediyorum." Ardından da Ehrenburg'u allak bullak eden ve yemeden içmeden kesilmesine neden olan olayları anlatmaya başladı. Bu öyküye bayıldım. Boubou sizin sabah gittiğinizi, Bost için endişelendiğinizi çok iyi biliyor ve Ehrenburg'un çılgınlık nöbetlerini anlatarak soğukkanlılığını ölçüyor. Zaten çok can sıkıcıdır, askere alınmadı, alınmayacak da. Olağanüstü dingin ve bir fildişi şatoya kapanmaktan, hoş bir yaşam geçirmekten, yemekten, içmekten, eylenmekten kahramanca bir havayla söz ediyor. Beni de kendi yoluna çekmeye çalışarak, bu yaşam biçimini seçersem kaybedeceğim hiçbirşey olmadığını anlatıp durdu. Savaşta, benim de ondan daha fazla kaybedecek şeyim olmadığını söyledi. Kendisini rahatsız eden birşey olduğunda Boubou çok bencil oluyor. Yarasına dokunulması onu allak bullak ediyor ve kendine derhal bir avuntu aramaya başlıyor. Ancak onu kumandan yaparlarsa savaşa katılacağını söyledi. Ben de bıyık altından gülerek onu olsa olsa er olarak askere alacaklarını söyledim. Buna çok alındı. Şimdi Nice'e Stépha'nın yanına dönmekten söz ediyor.

Montparnasse'taki bir Bretonlu krepçide yemek yedik. Bir an sizinle burada, dışarıdaki masada oturup yediğimiz yemeği anımsadım. Dışarısı hiç görünmüyordu, çünkü sokak alabildiğine karanlıktı. Sokak kadınları karşı kaldırımı arşınlıyorlardı. Saat çok geç olduğu için yiyecek birşey bulamadık. Biraz dolaştık. Biliyorsunuz artık kafeler saat 11'de kapanıyor. Tiyatrolar ve sinemalar ise 8.30'da. Akşamları Paris'in üzerine tam bir sessizlik çöküyor. Gérassi gece onda kalmamı önerdi. Önerisini kabul ettim, çünkü odamda kalmaya dayanamıyacaktım. Gérassi'ye gitmeden önce odama uğradım. Bost'tan perşembe tarihli koca bir mektup vardı. Hâlâ umudunu yitirmemiş, ama yine de mektubunun kırgın bir havası vardı. Bu mektup, akşamüstü üçten beri uğramadığım odam... Piponuz, mavi gömlekciğiniz... Hepsi de uzun bir süre hüngür hüngür ağlattı. Daha sonra Boubou'yla Maine Bulvarı'nda yürüyüşe çıktık. Dönüşte kendisi üst katta uyudu, benim için de atölyeyedeki divanın üzerine bir örtü attı ve huzurlu bir uyku uyudum. Ertesi gün pazardı, 8.30'da uyandım. Postaneye, mektuplarıma bakmaya gittim. Hiçbirşey yoktu. Ben de gidip Rey'de bir kahve içtim ve önceki gün satın aldığım Gide'in güncesini okumaya koyuldum. Bu kitabı size yarın sabah yollamayı düşünüyorum. Kendimi berbat hissediyordum ve gözlerim sürekli yaşlarla doluyordu. Sonra ağlamak bana

çok anlamsız geldi ve akmayan bir sürü gözyaşı gözpınarlarımda birikti. Ağlamak çok yararsızdı, çünkü sonra dökülecek bir alay göz-yaşı kalmış olacaktı. Paris-Midi "Berlin'e son yürüyüş"ün haberini veriyordu. Herşey alabildiğine umutsuz...

Öğleyin otele uğradım ve Gégé'nin bana telefon ettiğini öğrendim. İnanılmaz bir mutlulukla ben de derhal onu aradım. Dünyada olup bitenlere daldığımı hissetmek için, etrafımda kim olursa olsun önemli değil; insanlara gereksinimim var. Çünkü aksi takdirde içime kapanıp kendi dertlerimle uğraşacağım ve buna dayanabileceğimi sanmıyorum. Gégé'ye yürüyerek gittim. Şehrin bekçilerinin pırıl pırıl yeni kaskları ve içinde maskelerini taşıdıkları azık torbalarının sakız renkli kayışları vardı. Aynı azık torbasıyla birkaç sivilde görülmeye başlanmıştı, şimdi hemen hemen hepsi sakız renkli azık torbasını yada gri silindiri taşıyordu, hatta akşamları sokak kadınları yanlarında gaz maskesiyle dolaşıyorlardı. Bütün vitrinler sarı ve mavi kâğıtlarla kaplandı. Dışarıdan bakıldığında hepsi kırıkmış gibi görünüyor. Sokaklarda çok az insan var. Her tarafta tatsız bir hava hüküm sürüyor. Birçok metro istasyonunun girişi zincirlerle kapatıldı ve duvarlara "çok yakında yeniden hizmete açılacaktır" diye pankartlar asıldı. çok kısıtlı, nerdeyse otobüs yok ve o gün taksi yoktu yada nerdeyse yoktu. Şimdi yeniden bulunuyor. Otomobilleri görmelisiniz, parlak mavi boyaları ve mavi farları ile değerli taşları andırıyorlor. Gégé'ye gittim, çok güzel görünüyordu. Saçlarını biraz çılgın bir biçimde taramış, pileli bir mini etek ile beyaz bir gömlek giymişti. Bana tatilini anlattı. Zanzibar'da sıksık gördüğümüz bir grup zengin oğlancılar gurubuyla dolaşıyormuş son günlerde. Bana fotoğraflarını gösterdi. La Griellére'deyken kardeşimi gördüğünü söyledi. Kendinden emin görünüyormuş, ama ciğerlerinden biraz hastaymış. Sonra Pardo geldi ve hep birlikte Dôme'a gittik. Boubou da oradaydı. Pilavlı tavuk yedik ve bir süre suskunluk oldu. Pardo savaşın ilan edilmeyeceğini söyledi. Benim iyi haber alan İngiliz komşum da aynı şeyleri söyledi. Bahse bile girildi. Ama yine de bu konuşmalar bana ümit vermedi, belirsizlik içinde yüzüyordum. Yarım saat sonra Paris Soir'da şu başlık vardı: Savaş! Bunu okuduğumda ilik yerime kadar titredim. Olduğum yerde ağlamaya başladım ve eve ağlayarak gittim. Sakinleştiğimde Flore'a gittim. Bost'a mektup yazdım. Saat 6'da sinirli ve gözleri dolu dolu olarak Gégé geldi. Calvados'taki ailesi için çok endişeleniyor. Savaşın

sonuna kadar nasıl ayakta kalacaklar diye çok korkuyor. Öbürgün Pardo ile Corrèze'deki Jouvenel'lere gitmek zorundaydı. Bu onun hoşuna gitmiyordu. Kalbi yüzünden çürüğe çıkarılan Pardo, mülkün yöneticisi olacaktı. 12 kadının arasında tek erkek, ki bu da Gégé'nin hoşuna gitmiyordu. Juan-les-Pins'de Pardo'nun kızkardeşini görmüştük, o geldi. Keyfi pek yerinde değildi, çünkü sevgilisini askere almışlar. 'Flore'da hâlâ savaşın çıkacağına inanmadığını söyleyen insanlar var. Bunlar en sertleriydi, ama çoğu şom ağızlıydı. Ella Pardo, Louvre'daki tabloların nasıl paketlendiğini ve Sematrek Zaferi'nin çıkardığı zorlukları anlattı pek eğlenceli değildi. Gégé'nin arkadaşlarına teker teker tanıtıldım. Bir tanesi sıksık Sonia'yla dolaşan ve bizi sinir eden tip, İtalyan bir yontucu: Giacometti. Ortalık inan kaynıyordu. Bütün bu inanlarla el sıkışılıyordu, kendimi bu ortaklaşmacılığın küçük bir parçası gibi hissediyordum, bu çok esenlik vericiydi. Saint-Germain Bulvarı'ndaki loş, küçük bir restoranda akşam yemeği yedik. Pardo, ben, Gégé,kızkardeşi ve Hachette'den bir para babası. Önce kimseden çıt çıkmıyordu, sonra politika ve Sovyetler Birliği üzerine konuşarak zaman öldürdük. Ardından Gégé ve ben Dôme'a gittik. Küçük Mané-Katz asker elbiselerini giymişti. Kisling de asker kıyafetlerine bürünmüştü. Saint-Germain'de de Breton'u gördük; o da askere alınmış. Muhteşem bir Paris akşamıydı. Gazetelerde "zafer sözü" şeklinde manşetler vardı. Mavi, mor farlar gecenin karanlığında çok güzel görünüyordu. Dôme'da da çok kalabalık vardı, bir alay el sıkışıldı. Bense tıpkı bir hastalığın başlangıç günlerinde gibiydim. Hani ateşiniz olunca keyfiniz olmaz ve içinizden birşey yapmak gelmez ya, işte öyle. Ara sıra üzerimden bir korku dalgası geçiyordu. Garip bir ruh halindeydim. P. Bost'u gördük. Gégé ona kardeşinden yeni haberler olup olmadığını sordu. Yoktu. Dôme'un önünde şehrin bekçilerinden biri "hâlâ çok ışık var" diye söyleniyordu. Şimdi bütün ampuller mavi bir kâğıda sarıldı. Dôme artık biraz Rotonde'u andırıyor. Saat 11'de kafeyi boşalttık. Gégé onda yatmam için ısrar etti. Pardo bana sakinleştirici bir ilaç verdi ve melekler gibi uyudum. Ertesi sabah üçümüz de reçel yedik ve çay içtik. Bost'a göndermek istediğim Adolescent'ı almaya gittim ve okumak için kahveden yararlandım. Artık küçük mutluluklarla yetinmeye çalışıyorum. Gide'i yada Adolescent'ı okumak gibi... Geçerken Guille'lere şöyle bir baktım. Balkonda yaşlı bir kadın vardı ve çiçekleri suluyordu, ama her yer kapalıydı. Dôme'da

yemek yedim ve haberleri gözden geçirdim: "Kara ve hava harekâtı başladı". Otele gittiğimde annenizin beni telefonla aradığını söylediler. Ben de hemen annenizi aradım. Önce telefona üvey babanız çıktı, çok kibardı. Ardından anneniz, onu ziyarete gitmemi istediğini söyledi. Ben de hemen bu isteğini yerine getirdim. Çok tatlı ama sıkıcıydı. Benim moralimi biraz yükseltti. Bana sizden bahsetti. Ben de ona söylemem gereken kadarını söyledim. Sizin için: "Bu ona yaşamı öğretecek, ona iyi gelecek" dedi. Passy'de serseriler geziniyordu. Sonra liseye uğrayıp maskemi aldım. Müdür ölçülerimi aldı ve bu iğrenç aletin nasıl kullanılacağını anlattı. Büyük bir olasılıkla Paris'teki liseler açılmayacak, ama şu anda kesin birşey yok. İlk kez lisenin bahçesini çiçeklenmiş, koridorları bomboş ve sessiz görünce heyecanlandım, ama bu çabuk geçti. Sonra kayışlı silindirimle Gégé'ye gittim. Orada tam bir kavganın üstüne denk geldim. Benim önümde birkaç kelime ya ettiler, ya etmediler ve Gégé hemen kendini yatağa atıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Ben de hemen onun yanına uzandım, "tuzağa" düşmüştüm. Hemen onu "küçük kızım, sevgilim" diye okşamaya başladım. "Sevgilim" demek beni çok güldürdü. Gégé titreyerek "korkuyorum, çok korkuyorum" diyordu. Hâlâ çok sevdiği Bost için ve onu allak bullak eden bir yanlış anlama yüzünden bu sabah göremeden giden Denonain için çok endişeleniyor; Nogues'u, bir anlık yeniden görmesi gerektiği için bir dram yaşamıyordu ve Pardo öfkeden deliye döndü. Şüphesiz Kientz ana, Montfort-L'Amaury'daki eve yerleşecek ve konumunu kaybetmeyecek olan Gégé'yi de yanına alacak. Onu sakinleştirdim ve St. Lazare istasyonuna kadar eşlik ettim. Bu sırada hep Nogues'dan bahsediyordu. Pardo'yu sevmiyor. Bana "Kendi kendime hep onun çok akıllı olduğunu söylüyorum, ama bazen akıllı olmasından nefret ediyorum. Ben onu sevmiyorsam, akıllı olmasının ne önemi var ki!" dedi. Pardo ise onu deli gibi seviyor. Dönüşte Pardo'yu Flore'da yarı ağlar biçimde buldum. Gégé'nin Nogues'u görecek olmasına çok üzülüyor. Geçen günkü arkadaşı, Hachette'teki tip yanımıza gelip "İntihar Mangaları"nın ne olduğunu anlattı. Bunu icat eden "Ölüler Ayağa"dan olan Péricart'tı. Şöyle bir mektup almış: "Beyefendi, 32 yaşındayım. Gözüm, kulağım çalışıyor. Yaşamımın hiçbir anlamı olmadığını düşünüyordum ama siz bana "hizmet" kelimesinin ne olduğunu öğreterek, beni yeniden yaşama bağladınız." Mektubunu, topalların da yarı bunak

sayılıp sayılmayacağı şeklinde bir soruyla bitirmiş. Bu sırada Kontes Montinori geldi (Gruber grubundan ressam bir kadının erotik kızı. Poupette bize ondan sıksık söz ediyordu) Garibaldi gönüllülerine katıldığını söyledi. Ardından Macar gelip karşıma oturdu ve: "Orduya yazıldım" dedi. Bunun üzerine yanımdaki masada oturan havacı ona: "Mösyö lütfen size bir kadeh içki ısmarlamama izin verir misiniz?" dedi. Macar bunu reddetti: "Ben rüşvet kabul etmem." Sonunda herkes kadeh kaldırdı. Tanrı'm! Kafenin yarın kapatılacağı anons edildi. Bu demektir ki Paris'te herkes artık savaşın gerçekliğine inanıyor.

Gégé geri geldi. Ben Dôme'da sinirden ve üzüntüden allak bullak olmuş iki tip arasında oturuyordum. Herkes alarmlardan bahsederken, ben bütün gücümü toplayıp bir yığın öykü anlattım. O akşam da Gégé'lerde kaldım.

Sevgilim, Dôme boşalıyor, artık dayanamıyorum. Mektubun devamını yarın yazacağım. Size anlatacak binlerce şeyim daha var. Size Gide'in güncesini yolluyorum. İstediğiniz başka birşey varsa söyleyin. Yarına, beni hiç terketmediniz, sizi seviyorum.

Sevimli Kunduz

Gégé bana çok sevdiğim fotoğraflarımızdan birini verdi.

8 Eylül 1939, Cuma

Sevgilim,

Dün uykum geldiği için tamamlayamadığım mektuba devam ediyorum. Çoki iyi uyudum. Dün gece alarm verilmedi. Kendimi dinç hissediyorum. Herşeyi size sırasıyla anlatmaya devam edeceğim.

Pazartesi akşamına dönüyorum. İkinci kez Gégé'nin güzel mavi odasında yatmıştım. Gégé, telaşla "sirenler!" diye geldiğinde derin bir uykudaydım. Ağır ama güzel bir akşamdı. Robdöşambrımı giydim ve pencereden bakmaya koyuldum. Herkes sığınağa doğru gidiyordu. Gökyüzü muhteşemdi. Gégé ve Pardo çok sinirli görünüyorlardı. Gégé, "Ama robdöşambrımı bulamadığım için böyleyim" dedi. Pardo da titreyerek "Gerçekten gidiyoruz" dedi. Merdivenleri indik, kapıcı şimdiden gaz maskesini takmıştı. Bir saniye kadar düşündükten sonra tekrar gidip yatmaya karar verdik. Bunun yanlış bir alarm olduğunu anlamıştık. Sabah 7'ye kadar çok güzel uyudum. Bu saatten itibaren Gégé, Pardo, Flore'daki yaşlı kadın, çirkin scriptgirl valizlerini top-

lamaya başlamışlardı bile. Scriptgirl'ün yaşadıklarından çok korkmuş bir hali vardı. Sabahın saat 7'sinde insanları korkmuş bir halde sığınaklarından çıkarken görmek çok eğlenceliydi. Yüzlerini çputla sarmış iki uzun ve zayıf kadın, çiçekli robdöşambrlarını giymiş etrafa bakıyorlardı. Bu çok ürkütücüydü. Bunların acceleyle yapılmış maskeler olduğunu düşünüyorum. Onların hazırlanmasına yardım ettim. Eşyalarını küçük otomobile yerleştirdiler ve saat 10'da dairelerini bana bırakıp kaçtılar. Kos'la buluşacağım, bana para verecek. Bu evde kitaplar, plaklar, bir de banyo var. Bu çok hoş. Ekonomik durumumun o kadar iyi olmamasını umursamıyorum. Aksine az parayla yaşamak ve küçük şeylerden küçük mutluluklar çıkarmaya çalışmak hoşuma gidiyor. Bugüne kadar iyi idare ettim. Artık herşeyi oluruna bıraktım, ama kuşkusuz bundan bıkacağım. Şu anda günlerimi doldurmak benim için bir eğlence. Tam bir bahisçi gibiyim. Trafic d'armes'dan sonra sinemaya gitme zamanım bile olmadı. Onlar gittikten sonra otele uğradım ve sizin ilk mektubunuzu aldım. Mektubunuz biraz içimi rahatlattı. Sizin varlığınızı düşündüğüm zaman yüreğime su serpiliyor. Ama yalnız olduğunuzu, canınızın sıkıldığını, hayatınıza müdahele edildiğini düşündüğümde hüzünleniyorum. Tabii Loyola'da meditasyon yapan Poupette gibi değilim. Elimden geldiğince düşünmemeye çalışıyorum. Ne kadar kendimi bilirsem bileyim, ara sıra elimde olmadan kendimi boşlukta hissediyorum. Sonra bu duygu geçiyor. Sizi seviyorum hayatım. Dôme'a güncemi yazmaya gittim. Foujita oradaydı. Oldukça sakin görünüyordu. T... ve birçok tanıdık sima da Dôme'daydı. Boubou'yla Toulouse-Esau yedik. Sevgilim, burada herşey bana sizi hatırlatıyor, etrafımı saran anılardan kaçıp kurtulmak istiyorum. Öğleden sonra Deux Magots'nun terasında oturdum. Burada size ve Bost'a ilişkin bir yığın anı aklıma geldi. Flore'dakiler bu terasa hücum etmişler. Agnès Capri ve Sonia'nın arkasında oturuyordum. İkisi de eskiye nazaran çok durulmuş görünüyor. Şimdilik Nice'e gitmekten başka birşey düşünmüyorlar. "Dün geceki gibi bir geceyi bir daha yaşamak istemiyorum" dedi Sonia. Şu sıralarda para hesabı yapmakla uğraşıyorlar. Meydan, güneşin ışıkları altında pırıl pırıl, ama bomboştu. Kilisenin önünde mavi tulumlarını giymiş kum torbaları taşıyan adamlar vardı. Bir süre adamın biri, flütle hüzünlü bir ezgi çaldı. Bense Gide'i okumaya devam ettim. Bu kitapta ağırlıklı olarak Ağustos 1914 üzerine notları var. Bugünkü durumla kıyaslar-

sak, arada çok benzerlikler olduğu gibi birçok farklılık da var. İlginçti. Bu beni yine bir panik içine soktu.

N.R.F.'e uğradım. Taşınıyorlar. Onlara para için Sébastien Bottin Caddesi 5 numaraya yazabilirsiniz. Lütfen onlara bana para yollamalarını söyleyin. Kos'lara para vermem gerekiyor. Bu ay pek zengin değilim. Boubou'ya olan borcumu ödedim, otele para verdim. Gide'in güncesini satın aldım. Yine de günde 50 franga yaşıyabiliyorum (Vavin Caddesi'nde on franga harika yemekler yiyebileceğim bir restoran buldum). Ayrıca Kos Quimper'e gidene kadar bir hafta ona bakmam gerekiyor. Gazetede sizin de maaşlarınızı etkileyecek bir yazı vardı. Ama sonuçtan emin değilim.

Bana gelen mektuplara bakmaya gittim. Kos'tan kısa ve tatlı bir mektup vardı. Ona mümkün olduğunca nazik bir şekilde yanıt verdim. Bost'tan hiçbirşey lok, ona küçük bir mektup yazdım ve ona yazarken içimi gerçekten dayanılmaz bir acı kapladı. Şu günlerde sabahları sakin oluyorum, ama akşamüstüne doğru içimi bir korku kaplıyor. Saat 7'de Dôme'da Macar'la randevum vardı. Beni Montparnasse'taki küçük teraslı bir restorana götürdü (sanırım burası Zuorro'nun bizi getirmek istediği yerdi). Genel bir konuşmaya girişti, ben tek bir kelime bile söylemedim. Umutsuzluk içindeydim. Geçtiğimiz haziranda beni yakışıklı bir gençle gördüğünü söyleyerek beni utandırdı. Birden ağlama krizine tutuldum. Sonra biraz sakinleştim. Vikings'e gidip epey şarap içtim. Tamamen sarhoş olmuştum (yo tamamen değil, yalnızca çok konuşacak, Macar'ı konuşturacak ve biraz eğlenecek kadar). Macar, kendisinin tam bir aptal âşık olduğunu, ayrıca içinde biraz mazoşistlik bulunduğunu, en çok, güçlü, kuvvetli ve kollarında kendini çocuk gibi hisssettiği kadınlardan hoşlandığını söyledi. Macar'a bakıp, onun ayı gibi kadınların altında ezildiğini düşünmek insanı ürpertiyor. Kendine, onu koluyla havaya kaldıracak bir sevgili bulmuş. Bu kadını bataklıneden çıkarken bulmuş ve o günden sonra da kadına bağlanmış. İşin en komik tarafı da şurada, genç bir kıza âşık olmuş. Ama kızın entelektüel olarak ondan daha ileri düzeyde olduğunu farkedince onunla yatamamış ve ağzından ancak şu kelimeler dökülmüş: "engin deniz", "okyanusta kaybolmak". Macar "sonsuz" sözcüğüne bayılıyor. Chérubin hakkında söylemek istedikleri aslında bunlar, anımsarsanız - Chérubin ona çok yakışıyordu. Macar, ayrıca bana artık iyice alkolik olduğunu ve halüsinasyonlar gördüğünü de

söyledi. Ona ne diyeceğimi bilemedim. Bir gece pencereden girdiğini gördüğü yaşlı bir dilenci kadına doğru seyirtirken gerçekten dişini kırmış. Sabah uyandığında, gelen geçen ona bir tekme indiriyor. Bütün bunlar beni eğlendirdi ve sarhoşluğun yardımıyla sevimliydim.. Öyle ki Macar "sapık" olduğu için özür dileyerek, öpmek için birkaç kez ellerime atıldı; öyle bir haldeydim ki, bu heriften tiksinmeme rağmen, isteseydi, o gece onunla yatardım. Neyse ki böyle birşey olmadı, çünkü sabah kızgın bir şekilde uyanırdım o zaman. Sabahları herşeye rağmen yaşamıma sağlamca demir attığımı hissediyorum. Akşamları ise zaman öldürmek için elimden gelen herşeyi yapıyorum. Macar, beni Stépha'nın romanlarının bir bölümünü okumak üzere St. Michel Bulvarı'ndaki evine götürdü. Ama sürekli dili sürçüyordu ve sonunda bu dayanılmaz bir işkence haline geldi. Ben oradan ayrıldım ve yürüyerek eve döndüm. Eve vardığımda kendimi derhal yatağa attım. Ancak iki saat sonra top sesleriyle uyandım. Bu sesi duyar duymaz yatağımdan sıçradım ve niye alarm vermediklerine çok şaşırdım. Uykulu bir halde karanlıkta yazılarımı aradım, ama bulamadım. Bir süre gergin bir biçimde odada dolandıktan sonra aşağı indim. İnsanlar sakin sakin oturuyorlardı. Bana sirenlerin bir saat önce çaldığını söylediler, ben duymamışım. 20 dakika sığınakta oturdum. Sonra top sesleri kesildi ve tekrar yukarı çıktım. Sanırım diğerleri de aynısını yaptı. Yalnızca bitiş sesine kadar giyinik kaldım. Sabah saat 10'a kadar uyudum. Apartmanda bir sığınak olması çok güzel. Böylece top seslerini duyar duymaz, panik yapmadan hemen aşağı inebiliyorsunuz. Sabah Rey'e kahve içmeye gittim. Çok geçmeden demir kepenkleri indirler ve insanlar sağa sola koşuşmaya başladı. Yeni bir alarm verilmiş. Ben de evime döndüm. Otelin sahibi bulaşıkları yıkıyordu, insanlar sığınağın önünde gruplaşmışlar, sakince sohbet ediyorlardı. Ben de odama çıkıp kitap okumaya koyuldum. Ortalık yatışınca Dôme'a gidip yemek yedim ve oldukça komik olan ve olağanüstü aptallığı yüzünden sakladığım Le Canard En-chaîné'yi okudum. Bir ara Boubou'yu gördüm ve Kos'a gelebilmesi için 50 frank yolladım (trenler hâlâ çalışıyor). Akşamüstü de Dupont'a gittim, orada okudum, mektup yazdım, biraz da günceme birşeyler karaladım. Sorokine'den kısa bir mektup aldım. Çocukları Pirene'de alıkoyuyor. Saat 9'a kadar Dôme'da kitap okudum. Sylvia Beach ve Monnier, dahası bütün halk kütüphaneleri kapandı. Neyse ki Gide'in güncesi sayesinde günlerim doluyor. Gide,

alabildiğine kibar bir adam ve hayatı da çok sefil. Tabii sonunda çok şımarık ve çekilmez bir hal alıyor. Gerisini sizinle karşılıklı konuşmak isterim. Size anlatacak hâlâ çok şeyim var!

Saat 9'da Boubou'yla buluştum, birlikte ona gittik. Pasta yedik, konyak içtik ve T.S.F.'i dinledik. Mozart'ın çok güzel bir senfonisi, Bach'ın da bir klavsen düzenlemesi çaldı. Ayrıca Rusça, üç dakika kadar da Çince müzikler çaldı. Biraz müzik dinlemek beni çok mutlu etti. Daha sonra Gégé'nin ve Boubou'nun plaklarını dinleyeceğim. Alarm verileceğini düşünerek yatağa gitmedim ve olduğum yerde uzandım. Çok iyi uyudum. Sabah olur olmaz Boubou yanıma gelip etrafımda dolaşmaya başladı. Sanırım biraz morale ihtiyacı var, ama boşuna. O döndü. Sonra Dôme'un terasında kahvemi içtim ve Gide'in güncesini okumaya koyuldum. O sırada bir adam üzerime doğru eğildi ve: "Böyle bir zamanda Gide okuyan birisini görmek ne güzel" dedi. Başımı kaldırıp baktığımda bu kişinin Adamov olduğunu gördüm. Sizinle onu sıksık Dôme'da görürdük. İğrenç bir adam, biraz kambur, dişsiz ve yüzü çilli. Wanda'yı da biraz tanıyor. Bana uzun zamandır, düşüncelerimiz aynı olmasa da hem sizinle, hem de benimle tanışmak istediğini söyledi. Bizi hep Wanda'yla birlikte üçlü dolaşırken gördüğünden, beni Kos'la görünce çok şaşırmış. Az buçuk sürrealist, herşeyi ruhsal çözümlemelere bağlayacak kadar takıntılı ve tam bir aptal. Bir saat onunla konuşarak zaman geçirdim. Akşamüstü onu tekrar Dôme'da gördüm. Bana "Sonsuz Aşağılama" adlı kitabının müsveddelerini verdi. Karbon kâğıdıyla üç kopyasını çıkarmış. Tam bir mazoşist, üstelik lirizmi romanının bütün içeriğini öldürmüş. Kitabında yüksek topuklu ayakkabılar ve vücut hatlarını ortaya çıkaran giysiler giyen kadınların tasvirleri var (Burada bir sürü yabancı var ve kendilerine ne olacağını bilmiyorlar. Üzerlerinde bir umutsuzluk hakim. Adamov'u ekip eve geldim ve sizden bir mektup buldum. Sevgilim mektuplarınızı öylesine seviyorum ki! Satırlarınızda alabildiğine canlısınız. Onları okudukça adeta size yeniden kavuştuğumu hissediyorum). Sonra küçük restoranıma gidip yemek yedim. Boubou'yla bir kahve içtim ve Marie-Claire okudum. Bu sayıda savaş ve barış üzerine makaleler vardı. Ayrıca Norveç'in bombalanması ve pasif savunma hakkında da birşeyler yazıyordu. Dôme'un tuvaletinde gözlerini boyamakta olan bir sokak kadınına rastladım. (Belki bunu size dün söylemiştim). Beni görünce "gaz bombası tehlikesi yüzünden rimel sürmü-

yorum" dedi. Sonra kuaförüme gittim. Onunla konuşmak beni biraz rahatlattı. Saçımı öyle güzel yaptı ki, görenlerin beğenmemesine olanak yok. Sonra Gide'i okudum. Sizden bir mektup aldım. Breton krepçisine gidip krep yedim. Sonra da Dôme'a size yazmaya geldim. Sonra eve geldim ve uyudum.

Bu sabah Macar'ın telefonuyla uyandım. Yarın gidiyormuş. Onunla birlikte Dôme'da bir kahve içtik. Bana Macar değil Slovak ve Musevi olduğunu itiraf etti. (Bu acımasız antisemit). Yaşamı üzerine ilginç olmayan öyküler anlattı. Kâğıtlarımı aramak için Védrine'deydim, onun boş dairesi, odası ve çalışma masasına akıllı uslu yerleştirilmiş bütün notları yüreğimi kabarttı; ona hemen hemen hergün yazıyorum, ama ondan hiçbir haber alamıyorum.

Eve döndüm, kâğıtlarımı, kitaplarımı, giysilerimi düzelttim, hepsini yeniden yerleştirdim.Belki yazmaya yeniden başlayacağım. Dôme'da yemek yiyip kahve içmek için Boubou'yu buldum; şimdi alarm çaldığında hemen çıkılabilmesi için, hesap servis yapılır yapılmaz ödeniyor. Boubou dün Ehrenburg ve Malraux'yu görmüş. Onlar hakkında ilginç birşey anlatmadı. Beni gitgide daha çok sinirlendiriyor. Resim yapmaktan bahsediyor ve böbürlenerek: "Ehrenburg daha şimdiden yaptıklarının çok canlı olduğunu söylüyor" diyor. Öte yandan tek yaptığı, kâğıdı üç yada dört parçaya bölmek. Bütün bunlar çok sıkıcı ve aptalca.

Öğleyin de Bost'tan birşey yoktu. Yeniden içime bir kuşku, sıkıntı çöreklendi. Sevgilim, sizin geri birliklerde olmanız ne büyük bir şans! Yoksa günlerim nasıl geçerdi. Şu anda bile heyecanlandığım ve şüpheye düştüğüm zamanlar oluyor. Belki de bu düşüncenin beni hiç terketmemesi, Bost'un başına geldiğinde beni daha soğukkanlı yapacaktır. Bunun dışında o kadar mutsuz değilim. Daha doğrusu artık ben yokum, yaşamıyorum, düşünecek, üzülecek yada umuda kapılacak halde değilim. Ancak belirli şeylere karşı duyarlıyım. Örneğin Gide'in kitabının bir sayfasına yada bir yüze karşı. Olaylara genel olarak bakıyorum. Bazen duyarlılıkla hüzün arası bir boyuta geçiyorum. Ama nihayetinde korkularımın bir dayanağı yok. Bunlardan size tekrar bahsedeceğim.

Bu mektupla birlikte başka bir zarfın içinde N.R.F.'ten ve Wanda'dan bir mektup yolluyorum. Onun mektubunu okudum. Kendisini böyle çabuk terkettiğiniz için sitem ediyor. Sizi üzmesinden korku-

yorum. Son saatlerinizde hep benimle olmanız beni ne kadar mutlu etti bilemezsiniz sevgilim. Belki bunları duymak biraz olsun size üzüntünüzü unutturur.

Sanırım size herşeyi söyledim. Her gün düzenli olarak yazacağım. Lütfen siz de bana yazın. Her mektubunuz bana huzur, güven ve mutluluk veriyor. Kendimi bir saniye bile yalnız hissetmiyorum. Ben hep sizinleyim. Her düşüncemde sizi yanımda hissediyorum. Gerçekten bir bütün oluşturuyoruz. O küçük yüzünüzü sevgiyle öperim.

Sevimli Kunduzunuz

Hangi kitapları istiyorsunuz? İyilerini mi seçip yollayayım, yoksa elimin altında ne varsa göndereyim mi?

9 Eylül 1939, Cumartesi

Biricik Küçüğüm,

Sizden salı tarihli kısa bir mektup aldım. Mektubunuzda bana erik rakısı yaptığınızı anlatıyorsunuz. Her gün bana yazdığınız için siz ufaklıkların hasısınız. Bost'tan da bir mektup aldım. Sonra sanki ruhumun vücudumdan sökülüp alındığını hissettim. Dün size yazdıktan sonra korkunç acı dolu saatler geçirdim. Şu anda Bost yalnızca beklemede. Canı sıkılıyor, ama kendini çok fazla bırakmış görünmüyor. Adresi: 51 R.I., 5 Cie-170. Bölük. Bence ona yazmalısınız. Ben ona kitap yollamayı düşünüyorum. Bir haftadan beri bu ilk mutlu günüm. Kos, dün gece geldi. Çok kibar ve sempatik. Herşeyi size sırasıyla anlatacağım.

Dün size yazdıktan ve Gide'in güncesini yolladıktan sonra, saat 5'te evime döndüm. Macar elinde bir sürü kitap ve kocaman yuvarlak cam bir saatle çıkageldi. Saati Kos'a hediye ettim. Gidişini kutlamak için epey Pernods içmişti. Bense oldukça endişeliydim. Nitekim sonunda boğazıma birşeyler düğümlendi ve tek söz söylcycmedim. Onu hemen ektim. Monmartre metrosuna bindim ve indiğimde ne yapacağımı bilemez bir şekilde bulvarda dolaşmaya başladım. Bir de olaylara dışarıdan bakmayı denedim, ama beceremedim. İlk görüntülerden itibaren mideme sancılar giriyordu. Hiçbirşeyi düşünmemeyi denemekten ve bomboş bir halde, dümdüz yürümekten başka birşey yapamıyordum. Bu akşam sizden mektup yok. İki krep yedim ve Thyde Monnier'nin Grand Cap'ını okumaya koyuldum. Çok aşağılık bir kitap. Siperlere ilişkin uzun tasvirleri atladım, çünkü aklım oraya takılırsa, ya herke-

sin önünde ağlar yada haykırırdım. Dôme'un içinde oturup okumaya ve güncemi yazmaya devam ettim. Kendimi bir katafalkta gibi hissediyordum. Hiçbir zaman olmadığı kadar çok canım sıkılıyordu. Oysa bu daha yalnızca bir başlangıç. Önümüzdeki sekiz gün ne kadar ekonomi yaparsam yapayım neye yarayacak? Kimbilir daha önümde nice sekiz günler var! Onları nasıl geçireceğim? Boubou uğradı ve bana iki arkadaşla birlikte poker oynamayı teklif etti. Önce biraz düşündüm, sonra teklifini kabul ettim. Boubou'ya gittik. Konyak içerek bir el çevirdik. Kendimi oyuna pek vermiyordum. Buna rağmen 20 frank kazandım. Gece yarısı odama döndüğümde kapının üzerinde şu notu buldum: "Ben buradayım. Kosakiewitch. 20 numaralı oda." 20 numaralı odanın kapısını çaldım ama içeriden kalın sesli bir adam yanıt verince hayal kırıklığına uğrayıp derhal oradan uzaklaştım. Bunun üzerine gidip 17 numaranın kapısını çaldım. Bu kez doğru adrese gelmiştim. Kapıyı Kos açtı. Bana yanlış numara verdiği için hiçbir açıklamada bulunmadı. Zaten açıklamaya da gerek yoktu. Hararetle birbirimize sarıldık ve sabahın üçüne kadar sohbet ettik. Laigle'deyken Kos da, Wanda da epey mutsuz görünüyorlardı. Oysa Kos, biraz üstesinden gelmiş gibi. Bana Paris'te bir iş bulmaktan, yazmaktan, sinemayla uğraşmak istediğinden söz etti. Ona, bunu ancak ekim civarında halledebileceğimizi, ama yine de onun için elimden gelen herşeyi yapacağımı söyledim. Ödememiz gereken yüklü borçlar yoksa, gayet güzel kemerleri sıkabiliriz. Saat 9.30'da Kos, çok şeker bir şekilde beni uyandırmaya geldi. İşte tam o sırada beni rahatlatan mektupları almıştım. Annemden ve kardeşimden üzerinde fazla konuşmaya değmeyecek birer mektup aldım. Kos'la Dôme'un terasına gittik. Her zamanki gibi sohbet ettik. Ardından gidip Gégé'ye yerleştik. Burada krallar gibi rahatız. Herbirimizin kendine ait bir odası var. Banyo, pikap ve gaz var. Daha ne isteyebiliriz ki! Sonra gidip Vavin Caddesi'ndeki küçük bir restoranda yemek yedik ve evimize döndük. Ben size, Kos da Bost'a yazmaya koyulduk. Sanırım Paris'teki liselere tayinim onaylanacak.

Günü gününe yaşıyorum, ama bir yandan da sükûneti elden bırakmamaya çalışıyorum. Bu dinginliği koruyabilsem, çalışabileceğim ve başımın çaresine bakabileceğim. Ya siz? Canınız sıkılmıyor mu biricik küçüğüm? Lütfen hakkınızdaki herşeyi bana yazın. Siz her zaman benimlesiniz sevgilim. Sizi bütün gücümle kucaklarım.

10 Eylül 1939, Pazar

Biricik Küçüğüm,

Bana günü gününe yazdığımız için size teşekkür ederim. 6 Eylül Çarşamba tarihli bir numaralı mektubunuzu aldım. Hiçbir mektubunuzun kaybolduğunu sanmıyorum. İki uzun mektubumdan sonraki mektubumu aldıysanız, benim de varoluşçu olmadığımı anlayacaksınız. Yalnızca stokumdan harcayarak günü gününe yaşıyorum. İlk günler tam bir kaçış yaşıyordum. Geçici olarak sakin olduğum günden beri sükuneti ele aldım ve herşeyi oluruna bırakıyorum. Ne kaçıyorum, ne de bir çıkış yolu arıyorum. Kos'un tutunduğu dal mükemmeldi. Yaşamımda ilk kez onunla yaptığım konuşmada zorlandım. O ise alabildiğine açık ve söylemek istediklerimi anlamak için iyi niyet gösteriyordu. Bu garip durumu oldukça dürüst ve saygınlıkla karşıladı. Size daha önce de söylemiştim sanırım, kendine bir iş bulmaktan söz ediyor.

Dün size yazdıktan ve mektupları postaladıktan sonra Deux Magots'ya gidip oturduk. Oraya da bir ağırlık çökmüştü. Bir yığın tanıdık oradaydı: Agnès Capri güzel emprime bir elbisenin içinde, Sonia hâlâ köylülüğünü üzerinden atamamış bir biçimde oradaydı. Ve daha bir sürü insan... Uzun uzun sohbet ettik. Ardından Vavin Caddesi'ndeki bir krepçide akşam yemeği yedik. Orada Gérassi ile karşılaştık. Sonra Dôme'da bir kadeh birşey içip eve döndük. Evde biraz müzik çalmaya çalıştık, ama ya iğnede yada pikapta birşey vardı. Bu yüzden başarılı olamadık. Beethoven'in 7. senfonisinin ancak bir bölümünü çalabildik. Bu arada uykumuz da gelmişti. Biz de yatıp uyuduk.

Artık yanlış alarmlar verilmiyor. Paris çok sakin, rahat rahat uyunabiliyor. Bu sabah saat 9'da uyandım. Kos, bana Pardo'nun sevimli fincanlarında çay getirdi (doğrusunu isterseniz evi biraz yağmaladık). Sonra aileme mektup yazdım. Annem bana savaş hakkında "yüce" mektuplar yazıyor. Annemin dolduruşları sonucunda büyükkanneme bakmaya gittim. Siz askerliğinizi yaparken oturduğum bu binaya tekrar gelmek beni çok şaşırttı. Aklımdan birçok eski anı geçti. Sizi daha o zamanlardan çok sevmeye başlamıştım. Büyükanne iyice bunamış. Yanında Lili teyzenin arkadaşı şişko bir kadın vardı. Savunma taktikleri üzerine ahkâm kesiyor ve büyükannemi kaçmaya ikna etmeye çalışıyordu: "Önce çocukları ve yaşlıları kaçırmak lazım" dedi. Bunun üzerine büyükannem ellerini koca göbeğinin üzerinde kavuşturarak

inatçı ve isyankâr bir tavırla: "Ama ben çocuk değilim ki!" diye yanıt verdi. Bu hazırcevaplığı pislik yapma isteğinden değil de bunaklığından ileri geliyordu. Orada biraz oturdum ve otele döndüm. Kendimi iyi hissetmiyordum. Dün gece orada kalmamıştım. Boksör ve Lili bana uğrayıp not bırakmışlar: "Saat 8, yarın sabah 9.30'da bize gel." Ama notu aldığımda çoktan öğle olmuştu. Bu saatte çoktan gitmiş olmaları gerekiyor. Onları görmek istemediğimi düşünmelerini istemem. Aksine onlarla buluşmak çok hoşuma giderdi. Sorokine'den iki uzun mektup vardı. Pirene'lerde yüz kadar çocuğa bakıyor şu anda. Her zamanki gibi mutsuz, ama çok tatlı. Bir de esrarengiz bir not vardı. Ama postaneye gidip notu almadan önce bunu damgalatmak gerekiyor. Karakolda damga basmaları için de bir oturma belgesine ihtiyaç var. Hiçbirşey yapamadım, çünkü günlerden pazardı. Bu işleri yarın halledeceğim. Sanırım bu not benden haber alamadığı için deliye dönen Védrine'in işidir. Sizden de bir mektup var. Saat 1'de Kos'la buluştum. Vavin Caddesi'ndeki küçük bir restoranda yemek yedikten sonra Deux Magots'da birer kahve içtik. Ardından da Montmartre'da dolaştık. Çok edebi bulduğum bu öyküyü gayet iyi anlıyorum. Karısı ve çocuğunu yolda gören adam onlar için ağlamaz, ama bir köle için ağlar. Montmartre'a ait küçük anılar kalbimi sızlatıyor. Buna rağmen genelde duyarsızlaştığımı söyleyebilirim.

Tertre meydanına gittik, çok kalabalıktı. Ardından Wepler'e gidip bir kadeh birşey içtik. Sonra da Dôme'a geldik. Akşam yemeği yiyip eve döneceğiz. Biraz sohbet ettikten sonra da uyacağız.

Gördüğünüz gibi epey karamsarım küçüğüm. Ancak size yazdığımda, yada sizden bir mektup aldığımda konuştuğumuzu ve yanıbaşında olduğunuzu hissediyorum ve mutlu oluyorum. Zaman zaman fotoğraflarınıza bakıyorum ve içimi bir hüzün kaplıyor. Henüz sizi uzun zaman göremeyeceğim fikrine alışamadım ve buna inanmak istemiyorum. Kendimi sizinle öylesine bütünleşmiş hissediyorum ki! Sizi seviyorum sevgilim. Gözlerinizden, yanaklarınızdan ve o güzel yüzünüzden hararetle öperim.

Sevimli Kunduzunuz

11 Eylül 1939, Pazartesi

Biricik Küçüğüm.

Bugün sizden mektup yok. Buna karşılık Bost'tan iki dokunaklı mektup daha aldım. Mektuplarda, siper kazmayı çok sevdiğini, kendisini hiç de kötü hissetmediğini, eğer ona ateş açılırsa çok korkup korkmayacağını bilmediğini yazıyor. Benden tütün ve kitap istiyor. Gide'in güncesini bitirdiğiniz zaman ona yollayabilir misiniz? Dün size yazdıktan sonra küçük bir restorana yemeğe gittik. Hemen hemen her yer doluydu, bu yüzden Gérassi'yle aynı masaya oturmak zorunda kaldık. Gaf üzerine gaf yaparak bana soğuk terler döktürdü. Bana: "İlk defa sizinle nasıl yattığımı anımsamıyorum" dedi. Kos, daha sonra o sırada yüzümün değiştiğini ve kendisinin de korkunç bir şaşkınlık geçirdiğini söyledi. Gérassi ısrarla büyükannemde geçirdiğimiz o geceden söz etmek istiyordu. Bu durum karşısında azap içinde, perişan bir şekilde oradan ayrıldım. Kos'la St. Michel'in Bulvarı'nda uzun bir gezinti yaptık ve Capoulade'da biraz oturduktan sonra döndük. Eve girdiğimiz andan gece yarısına dek, kafamızı tüm bu olaylara açıklama bulmaya zorladık. Wanda'nın gürültümüzü duyması (Kos, ona karşı kin dolu olduğu halde) bana gerçeği söylemesini sağladı. Şimdi aramızdaki herşey çözümlendi. Son olaylar da gösteriyor ki, Kos yalan söylememişti: Wanda Paris'e gitmiş gibi gösterip Laigle'e gitmişti. Bu sırada da Kos, ona mektupları oradan postalıyordu. Kos'un Bost'a söylediği de buydu zaten. Ama Bost'a doğruyu söylediği halde, neden bana yalan söylediğini anlayamıyorum, belki de Pouvèze'den bana yazdığı ve elime geçmeyen mektupta herşeyi anlatıyordu. Sonuçta tüm bunlar bulanık ve önemsiz şeyler. Kos'a ona inandığımı söyledim ve birbirimize içimizi dökerek barıştık. Gece yarısına doğru yattık ve yatakta son mektubunuzu bir kere daha okurken öfkeden deliye dönmüş birtakım insan sesleri duydum: "Muhbirlik yapmak istiyorsanız başka yere gidin -Panjurların arkasından ateş ederek üzerlerine yürü- Işık! Işık!" Pencereye doğru yaklaşmaya çalıştım, lambanın üzerinde mavi bir tül vardı. Polisler bir türlü bu komediyi duyup müdahele etmediler. Sonunda ben de ışığı söndürüp tekrar yattım. Trafic d'Armes (Silah Kaçakçıları) üzerine muhteşem bir rüya görmeye başladım. Rüyamda kahraman dedektif rolünü üstlenmiştim. Tam bu sırada Kos, biraz heyecanlı bir biçimde odanın kapısını açtı ve sirenlerin korkunç gürültüsünü duydum. Kos'a yavaş

yavaş, panik yapmadan aşağı inmeyi önerdim. Bunu hemen kabul etti ve mahzene indik. Melankolik bir biçimde orada düzgünce sıralanmış olan sandelyelere oturduk. Birkaç kiracı portatif iskemleleriyle birlikte geldi. Tam niye böyle yaptıklarını düşünürken kapıcı bize, soğuk bir biçimde üzerinde oturduğumuz sandalyelerin karşımızdaki dairede oturan beylere ait olduğunu ve biraz sonra gelip yerlerini alacaklarını söyledi. Bunun üzerine oturacak birşeyler arama bahanesiyle tekrar yukarı çıktık. Kos'u tatlılıkla yeniden aşağı inmeden önce biraz beklemeye ikna ettim. Sokaklardaki polislerin düdük seslerinden ve gürültülü konuşmalarından bir türlü uyuyamadık ve yatağın üzerinde giyinik bir vaziyette yan yana yattık. Uzaktan top sesleri geliyordu. Tam uykuya dalacağımız sırada tekrar sirenleri duyduk. Bu durum 45 dakika kadar sürdü. Ancak sabaha doğru uyuyabildik. Herşeye rağmen kendimizi yorgun hissetmiyorduk. Saat 9.30'a doğru kalktık, öğleye kadar çay içerek gevezelik ettik. Daha sonra mektubumu almak için otele, resmî ihbarname ve oturma belgesini almak için postaneye uğradım (bu iş biraz karışık). Mektup Védrine'dendi. Haberlerimi aldığını ve en kısa zamanda beni beklediğini yazıyordu. Ona Kos'u birdenbire yüzüstü bırakamayacağını (ki bu doğru), ancak 8-10 gün içinde kendisine gidebileceğimi açıklayan yanıt yazdım. Biraz canım sıkılmıştı, çünkü Kos'u üzmek istemiyorum. Closeries des Lilas'da onun haberi olmadan Bost'a bir mektup yazdım. Hâlâ sizin haberlerinizi bekliyor, lütfen ona yazın. Bost'un hali yüreğimi sızlatıyor. Daha sonra Kos'la buluştum ve çok hoş bir pastanede birşeyler yedik. Sonra ben Dôme'da bir kahve içtim. Midem bulandı, oradaki bütün adamların gözleri üzerimizdeydi. Hatta belli belirsiz cüretkâr davetlerde de bulunuyorlardı. Sanırım bizi sokak kadını yada erkek delisi kadınlar sandılar. Doğrusu Deux Magots hariç Paris sokaklarında makyajlı, biraz bakımlı ve neşeli kadınlara pek rastlanmıyor. Bost'a kitap paketleri hazırlayarak, ordudaki askerlere mektup yazarak ve evimizi derleyip toplayarak bugünün "cephe gerisindeki kadınlarını" oynuyoruz. Birkaç galon toz boya aldık. Kos, bunu suyla, yağla hatta güneş yağıyla karıştırdı ve yerlerdeki karoları sanatsal bir biçimde boyadı. Bu sırada ben pikapa Petrouchka'yı koymuş mektup yazıyordum. Faaliyetlerimize bir ara küçük pastalar, çay ve sohbetle ara verdik. Gégé dairesine döndüğünde ne diyecek bilmiyorum, ama burası tam bir mezar gibi oldu. Dışarıdan içeriye en ufak bir ışık bile sızmıyor. Bu iş

şu anda bitti ve biraz sonra dışarı çıkacağız. Bütün gün yağmur yağdı, belki de Boubou'lara plak dinlemeye gideriz. Biliyor musunuz, burada pek anlam veremediğim bir tatlı yaşam sürüyorum. Boş, anlamsız, rezalet, ama oldukça çekici. Daha böyle ne kadar devam edecek bilemiyorum, şimdilik geleceği düşünmüyorum. Sevgilim, sizi uzun zaman göremeyeceğim doğru mu? Nancy'ye bir seyahat düzenlememizin olanağı olmadığından emin misiniz? Bana uzun uzun yazın küçüğüm, sizi seviyorum. Birkaç saatliğine de olsa, sizi görebilseydim... Mektuplarımı aldınız mı? Onları aldıysanız üzerinizdeki etkisi ne oldu? İyice konuşun benimle, sizi yakınımda, yanı başımda hissedersem sakin ve tasasız olabilirim ancak. *Hangi kitapları istiyorsunuz*? Siz, mutluluğum ve hayatımsınız. Sizi bütün gücümle kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Dikkat! Size ne Kos, ne de Wanda hakkında hiçbirşey söylemedim, tamam mı?

12 Eylül 1939, Salı

Sevgilim,

Bu sabah iki mektubunuzu aldım (perşembe ve cumanınkini) ve epey canımı sıktılar. Benden hiç haber almamışsınız, çok doğal, çünkü cuma günü adresiniz elime geçti. Çok uzaktasınız bu yüzden iletişim çok zaman alıyor. İlk kez çok kuvvetli ve umutsuzca olan sizi görme arzumu bastıramıyorum. Topçu kuvvetlerine katılacağımız düşüncesi beni çileden çıkarıyor. Bu sizin için hiç de güvenli olmayacak. Birçok tehlikeyle karşı karşıya bulunacağınız fikri, benim için dayanılmaz! Bana yazın, ama doğru olarak, içtenlikle hangi göreve getirileceğinizi açıkça söyleyin - kendimi yiyip bitiriyorum. Bost'tan da bana büyük bir darbe vuran bir mektup aldım. Cumartesi günü nereye olduğunu bilmediği bir yolculuğa çıkacakmış. İç bölgelere gitmediği apaçık, onu sınıra yolluyorlar. Onu ölü gibi düşünmeye kendimi alıştırmam gerekir, ama bu düşünceyle isyanları oynuyorum. Bütün günü hiçbir dayanağı, tutanağı olmayan bu korkuyla geçirdim.

Dün size de söylediğim gibi güzel bir gündü ve öyle de bitti. Dokuz sularında Kos'la birşeyler yedik. Sonra Dôme'a gittik ve orada Boubou'yu gördük. Gürültücü, patırtıcı ve pitoresk İspanyolların masasında oturuyordu. Kendi arasında altgruplara ayrılan ve birçok dilde gürültü çıkaran bu büyük insan kalabalığı bana okul bittikten sonraki ilk

yılı anımsattı. Kos, çok eğlendi, öte yandan çok da hoştu. Gérassi'ye müzik dinlemeye gitmek için oradakileri atlattık. Gérassi bize plak çalmaya pek hevesli görünmüyordu. T.S.F.'te Fauré'nin güzel bir ağıtı ile L'oiseau de Feu çaldı. Pikaptan da Mozart'ın bir teması üzerine, Beethoven'in olağanüstü çeşitlemelerini dinledik. Sonra da eve yatmaya gittik. Bu sabah çok tekdüzeydi. Kos'un dişi ağrıyordu. Ama herşeye rağmen kahvaltıda çok hoş vakit geçirdim. Kahvaltı için çıkıp yumurta ve süt aldım. Ev kadınlığı beni eğlendiriyor. Kos'la sohbet ettik. Hatta sonuçta herşeyi varoluşa adapte ederek mantolardan, kuaförden bile konuştuk. Ben daha sonra kendi evime geçtim ve beni allak bullak eden notunuzu buldum. Aynı zamanda Védrine'den de birkaç kısa mektup aldım. Israrla beni davet ediyor, fakat annesi bu fikre çok kızıyordu tabii ki. Ayrıca Védrine bana babasına borç para verip veremeyeceğimi soruyor. N.R.F.'ten sizin aylığınızı alabilirsem bunu halledebilirim. Oysa Kos'ları da getirmeyi ve cebimde biraz para olmasını isterdim. Lütfen *N.R.F.'e bu konuda yazın*. Şu sıralarada beni tek memnun eden şey, müdürün beni Paris'ten bir yere gönderilmeyeceğimi ve mevkiime bizzat çağrılacağımı bildiren kektubu oldu.

Bu mektupları okuduktan sonra alabildiğine hüzün dolu ve savaşla ilgili derin düşüncelerle çevrili olarak sokaklarda dolaştım. Sonra Dôme'a gittim. Kos da üzüntülü olduğu halde bana çok iyi davrandı. Bost hakkında ona birşey söylemeyi yersiz buldum. Yemek yedik ve ardından Champs-Elysées'nin boş ve tatsız sokaklarında dolaştık ve bir sinemaya girdik. Bir saat onbeş dakikalık programın içine herşey dahildi: Berbat bir polisiye film, çok hoş eski bir Mickey ve savaşın patlamasına ilişkin bir aktüalite. Daha sonra 71 Rue des Rennes'deki evime geçtik. Epey bir süre eski eşyaları ve kitapları karıştırdık. Bu beni bir parça eğlendirdi, ama orada hiçbir geçmişim kalmamış.

Henri James'in "Le Portrait de Femme" (Kadın Portresi) adlı kitabını istiyor musunuz? Hiç de kötü değil, onu evde buldum.

Daha sonra Kos'la Vavin Caddesi'nde yemek yedik ve eve döndüm. Neden bilmiyorum ama ikimiz de yorgunluktan bitmiştik ve ben acı ile dolup taşıyordum. Bekliyorum, neyi bekliyorum bilmiyorum ama savaşın sonuna dek bu bekleyiş sürecek. Buraya tıkıldım kaldım ve zaman zaman Fas veya Megève seyahatinin bir bölümünü anımsayarak avunmaya çalışıyorum, ama bu da bana acı veriyor. Ama acı hiçbirşey sayılmaz, o korku yok mu, o korku, işte en kötüsü o.

Bu akşam Kos, bitkinlik ve baş ağrıları içinde yitip gitti. Sevgilim yazdığımız mektuplarda aşkımızı yoğun bir biçimde hissediyorum ve tek bir vücut olduğumuzu sezinliyorum. Sizi çok seviyorum. Sizi bütün gücümle kucaklarım küçüğüm.

Sevimli Kunduzunuz

14 Eylül 1939, Perşembe

Sevgili Küçük Adam,

Salı akşamı size yazarken çok perişan bir durumdaydım; yatağıma yattım ve gidişinizden bu yana ilk defa olarak bana yazmış olduğunuz mektupları tekrar okudum, küçük fotoğraflarımıza uzun süre baktım; görüntünüzü ne kadar seviyorum. Sizinle ilgili birçok anı gözümün önüne geldi ve sizi ne kadar sevdiğimi kuvvetli bir biçimde hissettim. Gözlerimden birkaç damla yaş boşandı ve bu şekilde rahatlayıp sakinleştim. Dün sabah sizden bir mektup daha aldım. Şimdiye kadar hiç elime ulaşmayan olmadı Yazdıklarımızdaki çok çalıştığınız ve sıkılmadığınız izlenimini edindim. Bu bana güç verdi. Daha sonra Dôme'da karşılaştığım Gérassi de bana yollamış olduğunuz bu adreste hiçbir tehlike içinde olmadığımızı doğruladı. Bunu duymak beni memnun etti ama tam olarak orada ne olup bittiğini bilmek istiyorum, doğruları çarpıtmadan anlatın bana. Bu sabah sizden hiç haber yok fakat bazen bir mektup atlayabiliyor. Yalnızca mektuplarımın ve kitabın elinize geçip geçmediğinden endişeliyim. Bunların size ulaşmasını çok istiyordum. Bost'tan da birşey yok, ki bu normal çünkü yerini değiştirdiklerine göre yazacak zaman bulamadı. Bu konuda biraz sakinleştim, sanıyorum söz konusu olan gazetelerin bahsettiği "kuvvet yığınağı"dır ve ilk ciddi saldırıdan önce hiçbir tehlike yok. Bu da günler belki haftalarca sürecek bir dinlenme süresi demektir. Öte yandan eğer ölürse değişen birşey olmayacak; onu görmemeye devam edeceğim ve şüphesiz anılarım hiç değişmeden sonsuza dek sürecek. Hep benimle olacak. Bu bir yok oluş olacak ama bir yandan da şaşırtıcı bir biçimde var olmaya devam edecek. Benim için yalnızca bir yoksun olma durumu söz konusu olacak, oysa tam aksinin olmasını isterdim (Burada bir aldatmaca olduğu söylenebilir). Şu anda Bost'a ilişkin olarak hüzün verici bir yargıya boyun eğdim gibi birşey. Kos'a eğer o ölürse ne hissedeceğini sordum; bana bu konu hakkında kendisini sorguladığını ve bunun büyük bir üzüntü kaynağı olacağını ama yıkım

olmayacağını çünkü artık ilişkilerinin çok hoş olmakla beraber kendisi açısından çok önemli olmadığını söyledi. Bu beni sevindirdi. Diğer yandan onun için hiç vicdan azabı çekmiyorum ve Bost geri dönerse onun için özveride bulunmamaya gitgide karar veriyorum. Beni en çok şaşırtan da onun mektuplarını Laigle'den Paris'e götürürken hiç üzüntü duymaması, tam anlamıyla bir kaygı taşımamasıydı. Neredeyse çok korkunç ve çok dokunaklı bir trajedi sayılabilecek bir düşüncesizlik gösterdi. Kos, Wanda'ya da aksi davranıyor. Ona bir tek satır bile yazmadı. Sanıyorum hiç iyi anlaşamıyorlar.

Dün Toulouse'dan kısa bir mektup aldım; kâğıdın kenarları siyahtı çünkü babası tatil sonunda öldü. Olayların gelişmesini beklerken Dullin'le birlikte Férolles'dalarmış ve romanını yazmaya hazırlanıyormuş. Nazik bir biçimde iki günlüğüne beni davet ediyor. Pazartesi yeniden yola çıkabilmek için oraya perşembe gecesi gideceğim. Şüphesiz Kos'u bu iki gün 20 frankla Paris'te bırakacağım, döndüğümde onunla bir gün geçireceğim ve salı akşamı aşağı yukarı bir 10 gün geçireceğim Quimper'e doğru yola koyulacağım. Bana öyle geliyor ki Madam Védrine oraya gideceğime sinirleniyor. Dönüşte eğer onun için uygun olursa, Angers yakınından geçtiğime göre bir gün o kadında kalacağım. Tüm bunlar bana biraz pahalıya mal olacak, iki kişi burada günde 50 franka yaşamamıza karşın ay sonunu ancak getireceğim; fakat sonuçta getireceğim.

N.R.F.'e, Sebastian Bottin Caddesi'ne yazıp bana para yollamalarını rica etmenizi istediğim mektubu aldınız mı? Kos'lara ne kadar bırakacağımı mümkün olduğunca çabuk öğrenmek istiyorum. Védrine babasına para verip veremeyeceğimi soruyor, bu işin içinden nasıl çıkacağım hiç bilmiyorum.

Düzenli ama sıkıcı olmayan basit bir hayat sürüyorum. Sabah dokuzda kalkıyorum, gevezelik ederek ve az bulunur plaklarımızı dinleyerek çay içiyoruz. Sonra Kos, giyinirken daha çok yalnız olduğum iki saat geçiriyorum. Otele uğruyorum, gizli mektuplarımı yazıyorum, bazı alışverişler yapıyorum, biraz okuyorum. Daha sonra öğle yemeği yiyoruz, dışarıda biraz aylak aylak dolaşıyoruz ve akşam eve erken dönüp sohbet ediyoruz. H. James'in 'Portrait de Femme'ını (Bir Kadın Portresi) okudum, çok sevdim. Uzun ve sabır isteyen bir kitap olmasına karşın yine de hayli hoşuma gitti. Dün 11 sularına kadar plak dinledik. Sonra oteldeydim, daha sonra dôme'un terasında Kos gelene

kadar kitap okudum. Pastanede birşeyler yedikten sonra bir saatimizi Deux Magots'da geçirdik. Orada Sonia, Fernandez ve Flore'dan birkaç kişi vardı. Sonra Kos'u dişçiye götürdüm, dişleri çok ağrıyordu. Doğu garına tekrar yürüyerek çıktık ve Montparnasse'a metroyla döndük. Zuorro'ya çıkıp plak almak istedik ama kapıcı bize anahtarı vermedi. Akşam yemeği için buraya geldik ve hayli hoş bir şekilde geç vakte kadar çene çaldık. Bu sabah saat 10 gibi çıktım, birşeyler vermek için Poupette'e uğradım. Toulouse'a telgraf çektim. Bost ve Védrine'e yazdım ve Bobino'ya plak kiralamaya gittim, ama kapalıydı (Paris gerçekten çok çaresiz). Döndüğümde Kos'un bana hazırlamış olduğu muhteşem sütlacı yedim ve size yazdım. Şimdi biraz dışarı çıkacağız.

Yaşantımı değiştirme fikrinden, Férolles'e ve Quimper'e gitmekten memnunum. Hep Paris'e yazın, takip edeceğim. Hoşçakal sevgili küçük adam; mektuplarımı aldınız mı öğrenmek istiyorum. Sizi seviyorum biricim sevgilim, küçük bedeninizi öylesine kucaklamak istiyorum ki! Bana uzun uzadıya yazın, çünkü bütün mutluluğum mektuplarınız.

Sevimli Kunduzunuz

Paris, 15 Eylül 1939, Cuma

Sevgili Küçük Adam,

Pazar günü yazdığınız kısa mektubu bu sabah aldım. Mektuplar geç, ama düzenli geliyor. İlk uzun mektubumu aldığınızı öğrendim ve çok memnun oldum, şu anda kendimi sizinle tamamen birleşmiş hissediyorum. Sanıyorum ikinci mektubumu, Gide'i ve onları takip eden diğer hepsini aldınız. Bost'tan da salı tarihli iki kısa mektup aldım. Sanırım Paris'e iki günce uzaklıkta bir yerde. Hiçbir detay vermiyor. Yaşama şansı olduğunu öğrenmek biraz içimi rahatlattı, benden kitap istediğine göre hâlâ kendine ayıracak zamanı var demektir. Ona yazdınız mı? Adres hâlâ aynı (Ben ona sizinkini verdim). Audry'den de bir mektup vardı. Önümüzdeki salının bir bölümünü onunla geçireceğim. Bir de Védrine'den sitemli bir mektup aldım, hâlâ Quimper'e gitmediğimden dolayı bana kızgın. Ona; size, aileme, para sorunlarına ve yerleştirileceğim işe dair hiçbirşey bilmeden Paris'i terkedemeyeceğimi açıklayan bir mektup yazdım (ve şüphesiz Kos'la ilgilenmek zorundayım). İçimi rahat tutuyorum, çünkü başka türlü

kafamı toparlayıp işlerimi düzenlemem olanaksız. Mektubunda size bundan bahsederse beni savunun; bu durum oldukça sinir bozucu. Birisiyle olan ilişkin düzgünse diğeri çok geçmeden hırlamaya başlıyor. Kos'a açıkça, önce iki gün Toulouse'a sonra da Quimper'e Védrine'i görmeye gideceğimi söyledim. Bunu kibarlığı elden bırakmayarak anlayışla karşıladı. Sonuç olarak Toulouse'u görmekten vazgeçersem Védrine'e iki gün erken gidebilirim. Ama Toulouse'u görmek istiyorum ve Kos beni ilgilendiriyor. Védrine'e onda olduğumu söylemeyeceğim, çünkü bu ona ciddiyetten uzak gelecektir. Yalnızca Kos'u haberdar edeceğim. Bu sefer sinirlenmeyeceğim bana ne düşündüğünüzü söyleyin sevgilim. Yarın, yani cumartesi gecesi, pazar ve pazartesiyi geçirmeyi tasarladığım Férolles'a gidiyorum. Kos, beni Paris'te bekleyecek mi yoksa beklemeyecek mi, bilmiyorum. Her hâlükârda salı günü, çarşamba sabahı Quimper'de olmak üzere yola çıkacağım (orada ay sonuna kadar kalacağım). Beraberimde biraz kitap ve iş götüreceğim (yaşam biçimimi değiştirmekten memnunum, burası biraz sıkıcı). Hava öyle kötü ki, yürüyüşe bile çıkamıyoruz, kendimizi sohbete verdik; uyuşukluk birimizin üzerinden kalkıp diğerine çöküyor.

Dün size yazdıktan sonra Kos'la dışarı çıktım. St. Michel Bulvarı'nı, bir yerlerde dinleyecek güzel plaklar bulmak umuduyla dolaştık, fakat hiçbir yerde aradığımızı bulamadık. Küçük bir sinemaya girip hoş bir Mickey filmi seyrettik: "Mickey Gönül Avcısı". Bir de havacılık üzerine bir dokümanterle, saçma sapan bir ameriken skeci izledik. Daha sonra Dupont'a gittik ve Kos, bana yeni bir projeden bahsetti. Wanda ile Kos biraz tartıştılar, çünkü Wanda mektupları birlikte yazmak istiyordu, ama Kos istemiyordu. Evini kardeşiyle paylaşmaktan hoşnut görünmüyor. Benimle yaşamak istiyor ama ben de yalnız olmayı tercih ediyorum. Göreceğiz. Dairesini satın alıp alamayacağını öğrenmek için Gégé'ye yazdım. Henüz hiçbirşeyin gerçekten başlamadığını düşününce böyle projeler yapmak çok tuhaf geliyor. Önümüzdeki bir ayın bize neler getireceğini, hele hele Paris'te olacakları tahmin etmek olanaksız.

Dupont'dan çıktık, birşeyler yemek için Montparnasse'a gittik ve eve döndük. Petrouchka'yı gramofona koyarak, ısıtılmış konyak ve sigara içerek anıları anımsamaya başladık... İşte böylece zaman geçiriyoruz. Saat 9.30 sularında Kos benden ayrıldı, yatağıma çekildim ve gecenin saat 11'ine dek Portrait de femme'ı (Bir Kadın Portresi) okudum. Bir dahaki sefere istediğiniz kitaplar için bana fikir verin, aklıma hiçbirşey gelmiyor. Bu sabah çabucak kahvaltı ettikten sonra gidip mektuplarımı attım. Sonra da Rallye'den (çünkü Rey kapalı) bir iki satır Védrine'e, bir iki satır da Bost'a yazdım. Milk Bar'da öğle yemeği yedik. Birkaç paket yolladık, sonra buraya geldik ve sinemaya Pamuk Prenses'i seyretmeye gitmeden önce yan yana yazmaya koyulduk. Levillain Caddesi'nde Havre'daki öğrencinizle karşılaştık. Üzerinde çok hoş bir süvari subayı üniforması vardı. Doktorluktan vazgeçmiş ve salanmracılık okumuş. Tam çağımızın insanı; bize karşı çok nazikti ve mutlu bir ifadeyle birkaç gün içinde sınıra gideceğini söyledi (kendinden inanılmaz derecede emindi, kalakaldık).

İşte; kırmızı banklarda oturan bir yığın insan ve pencerelere muhabbet kuşları gibi tüneyen aşıklar... Burada hiçbirşey değişmedi. Sıkılmıyorum, mutsuz değilim. Siz benim olduğunuz sürece, uzakta bile olsanız, mutsuz olmam söz konusu olamaz. Genel olarak savaş benim ruh halimi değiştirmedi. Romanım beni hâlâ ilgilendiriyor ve geçmişim kesinlikle önemini koruyor. (Hatta tutkular ve Bost'un dokunaklı kıskançlığı bile. Bu hususta dün kendimi sorguladım ve trajik manzaraların önünde, yabancı bir bilinçle kurulan ilişkilerde bile bunun bende egemen olduğunu gördüm).

Yanıtınızı sabırsızlıkla bekliyorum. Aslında mektuplar aracılığıyla sizinle konuşmaktan nefret ediyorum, ama hiç yoktan iyidir. Yine de sizden haber almak güzel. Ama yeniden birlikte olup, birlikte düşüneceğimiz zaman herşey daha iyi olacak.

Görüşmek üzere sevgili küçük adam -sizi seviyorum- tüm kuvvetimle sizi kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Védrine'e sahiden çok kızgınım.

16 Eylül 1939, Cumartesi,

Sevgili Küçük Adam,

Salı tarihli uzun mektubunuzu az önce aldım -mektubun bu denli uzun ve şevkat dolu oluşu çok hoşuma gitti sevgilim- Biz bir bütünüz, bunu her an hissediyorum -sizi seviyorum- bütün mektuplarınız elime geçti; sizin de benim bütün mektuplarımı almış olmanızı isterdim. Gide rahibe gönderildi, gelmediyse söyleyin, Gelmediyse söyleyin, postaneden soruşturacağım -birçok mektup da rahibe gönderilmişti. Bu sabah başka bir mektup yok.- Annemden gelen ve bir kadından: "Sömürge piyade askerinin olağan üstü güzel eşi ve herşeyi okumuş" diye söz eden mektubu hariç; Paris'e geri dönecekmiş, bu hiç umurumda değil, ama Poupette de tehdit ediyor, bu benim biraz canımı sıkacak.

Dün size yazdıktan sonra Pamuk Prenses'i izlemeye gittik. Seslendirme, müzik, senaryo ve görüntülerin büyük bir kısmı çok bayağıydı. Yalnızca birkaç küçük hoş nokta vardı. Bu filmle birlikte tıpkı bir Tanrı gibi çalan Paderewski'nin konserinden bir bölüm gösterildi. Doğrusu savaş zamanında hoş bir gösteriydi, ama çok sürükleyici değildi. Çünkü tam ortasında karamsar düşüncelere daldım. Her zamanki gibi yine bu yoğun karanlık nokta Bost hakkındaydı. Sınırdaki askerlerin kaderini düşündüğüm zaman içimi aciz, ama sönmeyen bir acı kaplıyor. Yavaş yavaş eve döndük. Pilav ve püre yaptık. Karamsar ve nükteli bir şekilde, insanların şu veya bu koşullar altında öldürülmesinin doğruluk derecesini ve bunun ardından gelecekleri tartıştık. Saat onbuçuğa doğru yattık ve uzun bir süre uyuyamadım. Portrait de femme'ı bitirdim ve kötü oldum, çünkü son satırları tam bir düşünce karmaşasıydı. Ardından bana çok sıkıcı gelmeyen Jane Eyre'i tekrar okumaya başladım. Erken kalktım. Açıkçası bugün sersem gibiyim. Ben Toulouse'a giderken Kos'u oteldeki odama yerleştirmeyi düşünüyorum. (Gégé de yalnız başına kalmak istemiyor.) En tehlikelisini bile kilit altında tutarken bile ne yapacağı belli olmaz. Ona, ev sahibinin bu çözümü kabullenmediğini söyledim, bu akşam Laigle'e gidiyor. Ekimde dönmesini istiyorum, onun için bir çare arayacağım.

Size hemen "Journal de Dabit'yi (Dabit'nin Güncesi)[54] ve defterler göndereceğim. Bunları Bost'a ulaştırın (51e R. I. 5e Cie, 170. Bölük).

54. Eugène Dabit (1898-1936). Güncesi, 1939'da yayınlandı.

Ayrıca ona tüm okuduğunuz ve artık gereksinim duymadığınız kitapları da yollayabilirseniz iyi olur. N. R. F.'e para konusunda birşey yazdınız mı?

Yarın ve pazartesi günü size Toulouse hakkında uzun mektuplar yazacağım, ama sanıyorum Crécy-en-Brie'den yola çıkacak olduklarına göre biraz geç gelecekler. Çarşambadan itibaren Quimper'de olacağım. Quimper'e postrestant olarak yazabilirsiniz. Ama çok uzun zaman için değil, çünkü 29'undan sonra döneceğim ve mektuplarınız oldukça yavaş geliyor. 4-5 gün olarak hesap edebiliriz. Artık orada olacağınıza, mutsuz olmadığınıza ve çalışabildiğinize sevindim. Ben de mutsuz değilim, benim için kaygılanacak hiçbirşey yok, kendimi dinç hissediyorum. Görüşmek üzere canımın içi, tatlı ufaklık. Sizi çılgınca kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Madam Nizan sanırım gitmiş.

17 Eylül 1939, Pazar

Sevgilim,

Toulouse'un bahçesinde, dört bir yanım güneşin ışınlarıyla kuşatılmış bir biçimde oturuyorum; şu anda öğle zamanı; onlar işe gittiler, yalnızca mutfaktan tencere gürültüsü ve kaynayan suyun sesi geliyor. Bu güzel hava, çiçekler, bu küçük sevimli ev öylesine hoş ki, kendimi oldukça gevşemiş hissediyorum. Burada olmalıydınız sevgilim; yanımdaki odada, ağzınızda piponuz, arasıra pencereden bana gülümsemeliydiniz.

Dün size yazdıktan sonra bir saat daha Kos'la gevezelik ettim, evi topladık. Size kitaplar ve kâğıtlar alıp yolladım ve "Versailles"da bir kadeh içtik. Kos'a kitaplarımızdan para almayı umduğunuzu ve Paris'e gelmek için az çok şansı olduğunu Wanda'ya söylemesini istedim. Sonra Kos, beni metroya bindirdi. Yaşamımı değiştirme fikrinden, Kos'tan uzaklaşmaktan az çok memnundum, ama bununla beraber ondan ayrıldığım andan itibaren kendimi şaşkın bir durumda buldum. Tüm özel yaşantımı onunla birlikte bırakıp gitmiştim. Bir kez daha bağlantısız, evsiz, beklentisiz, kalabalık ve trajik bir hikâyenin içine gömülmüş bir varlık oldum ve sanki siz ve Bost benden bir parça daha uzaklaştınız. Doğu garına geldim. Sanki daha dün sizi buradan yolcu etmiştim. İçinde sizin gidişinize ait tüm detayların bulunduğu

kara kaplı defterimi tekrar okudum ve burada o dakikaların trajikliğini olduğu gibi buldum. Önce sizin gibi birinci hat trenine, sonra da Nancy-Strasbourg otobüsüne bindim (Esbly'ye kadar sizinle aynı yolu izledim). Garda, bu havasız trende ve uğradığımız sayısız istasyonda savaşın varlığı yoğun bir biçimde hissediliyordu. Bir bakıma etrafımda bir sürü insan olmasından memnundum. Pencereden Marne kanalına baktım, gece çökerken yolun kıyısında sessizce ilerleyen bisikletler, mavnalar ve çocuklarla sakin ve melankolik bir görüntüsü vardı. Bu bana Rouen seyahatlerini ve Amiens'e giderken yaptığım diğer tren gezilerini anımsattı. O anda anladım ki mutlu olmak buydu işte. Ama mutluluktan ve hüzünden arındırılmış bir bilinç bana üzücü gelmiyordu ve anladım ki kişi yaşama arzusunu kaybedip ölüm fikrini kabullendiğinde hiç acı duymayabilir de. Sanıyorum ilk kez başıma böyle birşey geliyor. Bost'u da düşünüyorum. Onu bir daha göremeyeceğimden hemen hemen emin gibiyim. Bu düşünce ile ona yazarken, hatta onu düşünürken kaskatı kesiliyorum. Bir daha hiç göremeyeceğiniz bir insan için ne yapabilirsiniz? Bu düşüncelerle boğuşurken saat 7'yi biraz geçe Esbly'ye geldim, neredeyse akşam oluyordu. Bana saat 8.30'dan önce tren olmadığını söylediler. Akşamın 7'sinde bir demiryolu görevlisine bel bağlar görünmekle alabildiğine bait davrandığımı düşündüm belli belirsiz, ama farketmezdi, çünkü bir yere ulaşmak derdinde değildim. Garın yanındaki bir kafenin terasına oturdum. Bu bana kararlaştırılmış bir gezinin ortasında verilen bir moladan çok zamanın normal akışı içindeki öylesine bir an gibi geldi. Herhangi bir yerde amaçsız olmak ve gerisi... Kos'la olan yaşamım ve Crécy'de geçireceğim günler; gerçeği taşımak, kabul etmek için gerekli bir aldatmaca, bir düş, bir kaçıştan başka birşey değil... Burada, hava kararırken, epeyce ihmal etmiş olduğum güncemi yazarak bir saat kaldım. Açık pencerenin karşısında, bir masada insanlar toplanmış, pernod içerek savaştan ve ölümden konuşuyorlardı. Bir kadıncağızın aldığı mesajdan bahsediyorlardı: "Kocanız savaş alanında öldü" ve tiksinerek sözlerini şöyle sürdürdüler: "Genellikle vali gelir ve bildirir: 'Kocanız ağır yaralandı zavallı kadınım' böylesi biraz daha içten". Suskun askerlerle dolu trenler ve yine trenler geçiyordu. Gece, iki-üç mavi ampulün aydınlattığı küçük terasın ve kahvelerin üzerine çöktü. Saat 8.15'te Crécy trenine bindim, kapkaranlıktı. Yalnızca mavi gece lambalarının ışığı görünüyordu. Birkaç küçük istas-

yondan geçtik, onlar da kapkaranlıktı. İstasyon şefi gecenin için-de birtakım isimler bağırıyordu. Sonunda vardım. Gardan eve kadar yalnız gideceğimi sanıyordum, ama orada burnuma kadar sardığı şalıyla Dullin duruyordu; beni kucakladı. Ona binbir teşekkür ettikten sonra birlikte eski bir faytona bindik.

Bu trajik ve şiirsel öyküden sonra, tahmin edebileceğiniz üzere komik bir öykü başladı. Férolles'e doğru yavaşça ilerlemeye koyulduk. Arabanın bir feneri eksikti ve at sıksık ürküyordu. Burada birçok askeri birlik var ve bizi yolda sıksık durdurdular. Dullin o her zaman bildiğiniz sesiyle: "Bu korkunç, korkunç!" diye tekrar ediyordu. Özellikle cephe gerisi insanlarından ve yine özellikle "Tiyatro için yapacak hiçbirşey yoktur, sinemayla ilgilenmek gereklidir. Başladığımız filmler bitirilmelidir ve sonra da Fransız prodüksiyonunu güçlendirmekle uğraşmalıyız" açıklamasını savunarak birçok film yapan Jouvet'den tiksiniyor. Giradeaux ona film prodüksiyonu için yetki vermiş, bundan çok memnun. Dullin, Baty'ye epeyce akıl danıştı ve Amerika'ya gitmek yada tarafsızlara katılmak fikri midesini bulandırıyor. Fransa'da turnelere çıkmak istiyor. Hiç şüphe yok ki mali destek görmeyecekler, bunu kendi kendilerine yapmayı deneyecekler. Hâlâ bana Kos'tan "İşte yine kariyeri yarım kaldı" diyerek saygıyla bahsetti. Onunla, Kos üzerine bugün daha geniş bir biçimde konuşacağım.

Kasabanın sonuna gelirken evlerine varmıştık. Elinde mavi bir elektrik lambasıyla gelmekte olan Toulouse'u gördüm. Bize eşlik etti ve askerler de eski püskü arabamızın komikliği üzerine şakalar yaparak, bize muhafızlık ettiler ve aramıza katıldılar. Toulouse'lar eski evlerinin hemen yanında yeni bir ev almışlar. Lambanın mavi ışığı altında atı koşumdan çözüp alıra koydular. Işıklar için en az Paris'teki kadar önlem alıyorlar. Sonra eve girdik. Toulouse'un annesi kızgın bir biçimde bizi bekliyordu. Beni görünce kollarıma atıldı ve iki yanağımdan öptü. Onu son gördüğümüzden bu yana epey yaşlanmış. 74 yaşında ve yaşını gösteriyor. Saçları hâlâ kızıl, ama kökleri beyaz, buruşmuş bir surat, gözleri çukuruna kaçmış, sarkık bir dudak, ani ve kısa konuşmalarıyla adeta bir deli havası veriyor. Aslında bir bakıma da deli, ama düşünün bir Crécy'ye yerleşmiş, komşu evden son raddeye gelmiş bir eter müptelası olduğunu farkediyorlar. Aslında eteri önceleri astım yüzünden almaya başlıyor ve gitgide buna iyice alışıyor. Artık günde bir litreye gereksinim duyuyor. Eter kullandığı

bütün kasabaya yayılıyor... Evin etrafından eter kokusu duyuluyor ve sıksık boylu boyunca yere düşüyor. Hatta bir keresinde neredeyse kafatasını parçalayacakmış. Bu durum özellikle Toulouse'un babası beyninden rahatsızlandığında ve titiz bir bakıma gereksinim duyduğunda trajik bir hal almış. Karısı uyuşturucu kullanmaya devam ediyordu ve köyde skandal yaratan birçok sahne yaşanmış. Toulouse tüm bunlara babasını Lagny'de bir kliniğe yatırarak son verdi ve Zina'nın yardımıyla babasıyla ilgileniyor. Bu arada annesine de başka bir gözle bakmaya başlıyor. Baba uzun süre acı içinde can çekişmiş, bu oldukça yıpratıcı olmalı. Toulouse, babasının ölümünden sonra annesinin uyuşturucuyu bıraktığını ileri sürüyor. Bu olayların üzerinden bir ay geçmiş, ama kadının tuhaf bir hali var. Dullin'den nefret ediyormuş gibi gözüküyor. Geçenlerde sofrada gülünç bir olay yaşadık. Yemekte domates salatası ve salam vardı. Servis yapıldıktan sonra Dullin domates yemediğini söyleyerek ısrarla biraz daha salam istedi. O sırada kaynanası hızla atılarak: "Size daha çok bırakmak için ben yalnızca bir dilim aldım" dedi. Dullin özür diledi, bu böyle sürüp gitti. Bu arada anne Lolo'yu çağırdı ve yatmadan önce onu kucakladı. Toulouse yemek biter bitmez onu gönderdi ve Dullin bana Savaş yıllarını anlattı. Kendini çok iyi angaje etmiş ve üç yıl hiçbir zevk almadan siper kazmış. Anlattıklarından ahlaki değerleri ve özgürlüğü savunarak insanlığından birşey kaybetmemeye çalıştığı hissediliyor. İlgimi çekti. Sıra bana gelince ben de birşeyler anlattım. Sonra gece yarısına dek Toulouse'la birlikte oturduk. İşte bu sırada bana aile içinde yaşanan dramları anlattı. Bana yazdığı oyunun prologunu ve ilk sahnesini verdi. Dün gece yatağımdaykan okumaya başladım, biraz önce de bitirdim.[55] Ne gülünç, ne acemice, hatta ne de sıkıcı. Birkaç canlı dialog içermesine karşın oldukça düz. Ondan böyle berbat birşey beklemiyordum. Ilımlı ve pırıltısız. Sonraki sahnelerin nasıl olacağını hiç tahmin edemiyorum. Plutus'ten daha iyi olduğu ortada, ama niçin yazıldığı anlaşılmıyor.

Hani ateşiniz olduğu bir gece biz korsanın odasında uyurken, Toulouse başka bir odada yatıyordu. İşte o odada kalıyorum. Korsanın odasıysa hâlâ görkemli, içinde eski bir sandık ve lüks kumaşlar var. Burası çok hoş, çok heyecan verici. Saat onbire kadar kütük gibi uyu-

55. Ursins prensesi hakkında yazdığı oyun.

dum. Hüzünlü bir şekilde uyandım, ama orada da bu ...[56] Zamanın normal akışında üzüntümü artıran şeyler, incitilmem, çıldırmam, başkaldırmam ve dram yaratan düşüncelerimden ileri geliyor; yani şimdiye kadar bu böyleydi demek istiyorum. Bunu tüm iyiniyetimle kabul ediyorum. Üstelik başıma ne gelirsee gelsin, umurumda değil; hoşgeldiler sefa geldiler.

Toulouse ve Dullin arabayla geldiklerinde yazmayı henüz bitirmiştim. Onları karşıladım. Yiyecekleri boşalttık ve avluda muhteşem bir yemek yemeğe koyulduk. Buranın ne kadar güzel bir yer olduğunu anımsıyor musunuz sevgili küçük adam? İyi bir şarap ve yıllanmıştı ve yemek harikaydı. Dullin'in kaynanasıyla olan ilişkisi büyüleyiciydi: "Biliyor musunuz" dedi kızgın bir tavırla kaynana: "Bu muhteşem boya artık hiç işe yaramıyor". Bunun üzerine Dullin devrik gözlerle ve sakin bir sesle: "Yeni boyanmış bir eşyayı iki gün yağmur altında bırakmak boyacılık kurallarına uygun mudur sizce?" dedi. Kaynana ağırbaşlı bir tavırla: "Onu yağmurun altına koymanı kesinlikle gerekliydi. Ah!" dedi. Dullin: "Evet, tabii mutlaka gerekliydi" diye yanıt verdi. Sabahtan akşama kadar bu böyle, dayanılır gibi değil.

Dullin'in orada oturan yeğeni geldiğinde hayli neşeliydik. Dayısını alnından öptü, ortaya gülümsedi ve: "Rusları gördünüz mü?" dedi. Hiçbirşey bilmiyorduk. Bize Polonya'ya girdiklerini söyledi. Bu büyük bir darbeydi. Bunun üzerine Dullin incelikle ve detaylı olarak, savaşta piyade alayının kaderinin ne olacağını betimlemeye başladı. Bütün sanatını ortaya koyuyordu. Bu o kadar dayanılmazdı ki kendimi tutamadım ve gözlerim yaşlarla doldu. Herşeye karşın birçok kahramanlık öyküsü ile savaş anekdotlarını sakince dinledim. Fakat içim baştan aşağı titriyordu.

Masadan kalkınca Toulouse beni uzun bir gezinti yapmaya götürdü. Tarlaları geçtik, bir yolun kenarına indik. Yakınında küçük bir istasyon vardı. Yolun kıyısındaki barda bir kadeh içki içtik. Yolu tutan iki asker vardı ve oradan içi asker dolu bir sürü araç geçiyordu. Savaşı burnunuzun dibinde hissediyordunuz. Paris'teki gibi değildi. Tam savaş sırasında bir Fransız köyüydü. Gün bitiminde kasabalar sessiz ve çok hoş. Bir defasında, sanıyorum Avignon'da, bana söylediklerinizin doğru olduğunu kuvvetlice hissettim: "Bu dinginlik aniden bir tra-

56. Bu sözcük okunamamıştır.

jedinin merkezi olabilir." Çevremde olup bitenleri görmemezlikten gelemem, ama bununla beraber kasabanın şu andaki sükûnetini de hiçbirşey bozamaz. Kesilmiş yollar ve karanlıkla birlikte çok çetin geziydi. Sonra bu gökyüzü, hiçbir hüzünlü öykü yaşamamış olan bu köy, özlerini koruyarak varlıklarını sürdürüyordu ve ben kendime karşın bu havayı soluyordum. Bunlar en gerçek, en güzel zamanlar, eğlence dolu her dakikadan ve korku içindeki zamanlardan da güzel. Toulouse'la, kiraladığım odadan, sonsuz bir iyiniyet beslediklerı, ama şu an onun için ellerinden hiçbirşey gelmeyen Kos'tan, projelerinden bahsettik. Amerika'ya gitmenin herşeyi açıkça yüzüstü bırakıp gitmek olduğunu, Fransa'da birşeyler denemek gerektiğini söylediler. Ama bu onlara çok zor gibi geliyor. Jouvet, monkluyla kasıla kasıla bir lidermiş gibi yürüyor. 'Radyoya düşen morali yükseltmektir. Gülünç ve basit şeyler hazırlamak gerekiyor. Claudel'in 'Saten Ayakkabı'sı ve Péguy'nin Jean d'Arc'ı, işte bize gerekli olan bunlar" dedi.

Saat yedi civarında eve döndüğümüzde Dullin'i biraz suskun bulduk, çünkü projeleriyle hesapları birbiriyle iyi uyuşmamıştı. Haberleri dinledik ve akşam yemeğini yedik. İhtiyar gözlüklerini takmıştı, düne nazaran daha uysal ve daha az ürkütücüydü. Yemekte Katoliklik üzerine tartıştık ve Dullin bana ahlaksız papazlar hakkında öyküler anlattı. Ayrıca "Vieux Colombier'nin küçük şarkıcısı üzerine de hoş bir öykü anlattı. Bir gün bu şarkıcı çılgına dönmüş bir biçimde Dullin ve Jouvet'nin dairesine geliyor, çünkü Gide ve Ghéon işlerini yaptırmak için onu köşeye sıkıştırmışlar. Başka bir gece Halles'da "Père Tranquille"de, Gide ve Ghéon iki kabadayı gibi kalkmışlar ve beş kişinin kendilerine doğru geldiğini görmüşler. Bu beş kişi onları çırılçıplak soymuş ve elbiselerini geri vermek için hatırı sayılır bir meblağda çek istemişler. Böylece gecenin onuna kadar hoşça sohbet ettik. Sonunda herkesin uykusu geldi ve odalarımıza çekildik. İşte bu sırada mektubumu bitirdim. Yarın Paris'e postaya vermeden önce birşeyler daha ilave edeceğim. Sevgilim, ayrılığımız çok uzun mu sürecek? Olsun, üç sene sonra bile aynı olacağız, yalnızca bu süre içinde gerçek bir hayatım olmayacak. Bu yalnızca bir bekleyişten ibaret olacak, sizi bekleyişten. Sevgilim, sizin küçük kolunuzu öylesine benimkinin altına koyup sıkmak istiyorum ki! Anımsıyorum: Marsilya garı, saat sabahın beşi, sizin belirdiğinizi gördüğüm ve bana gülüm-

sediğiniz zaman. Aşkımız yanıbaşımda sevgilim ve onun varlığıyla kendimi güçlü hissediyorum.

Pazartesi

Bu sabah saat dokuzda bana bir fincan kahve getirdiler. Kalktım ve Kos'a uzun bir mektup yazdım. Sonra aşağı indim ve sobanın başında Shakespeare'in IV. Henri oyununun birinci bölümünü -Falstaff'ın ortaya çıktığı bölüm- okumaya başladım. Muhteşem bir oyun ve beni eğlendirdi. Bu sırada Dullin bir öğrenci dikkatiyle sonu gelmez projelerini kaleme alıyordu ve Toulouse özensiz giyimiyle evin içinde gezinip duruyordu. Yas tutuyor, şık bir yas giysisi, ama herşeye karşın yas giysisi. Bunlar hoştu, ama öte yandan pencereden subayların konuşmaları ve düdük sesleri geliyordu. Bana askerlerin yerleştiği bir yerde "yöre sakinlerinin" tarafında olmak garip geliyor, hele hele sizi yöre sakinlerinin arasında asker olarak hayal edince. Öğle yemeği yedik. Toulouse'la uzun bir süre konuştuk, sonra beni istasyona götürdü. Trene bindim. Paris'e ikibuçuk saatte varacağımızı hesapladım ve "Baskerville'in Köpeği"ni okumaya başladım. Beni eğlendiriyordu. Öte yandan bir an önce varmak gibi bir derdim yok. Yalnızca Paris'te bana gelen birtakım mektuplar var ve onları almam gerekli. Nitekim eve vardığımda kocaman bir paket buldum. Sizden 13 ve 14 tarihli mektupları aldım. Hemen hemen düzenli olarak elime geçtiler. Sizden bana geliş süresini 4 gün olarak hesap etmek gerekiyor. Mektuplarımı almadığınıza üzüldüm, yalnızca gazeteyi almışsınız. Bost'un elineyse yazdıklarımın hepsi geçmiş. Biri cumartesi gelen bana yazdığı üç-beş satır sayesinde yeniden hayata döndüm. Henüz tehlikede değil ve oldukça alçakgönüllü ve dokunaklı. Tamamen şaşkın ve rahatsız bir biçimde, korkudan bile korkmayarak Bost için endişeleniyorum, gözlerim yaşlarla doluyor. O da günü gününe yaşadığını söylüyor. Kendine küçük bir hayat kurup ve bunu üç günün ikisinde hatta biraz daha fazla sürdürüyormuş. Hâlâ çocuklarının altını temizlemekle meşgul olan Sorokine'den de bir mektup var. Védrine'den de beni anladığını ve istediğim zaman beni beklediğini yazdığı üç hoş mektup aldım. Bu bende olağanüstü bir onu görme isteği uyandırdı. Yarın akşam ona gidiyorum.

Buraya Bost'a uzun bir mektup yazmak ve bu elimdekini sizin için bitirmeye geldim. C. Chonez[57] yanıma geldi ve uzun uzun sizin haberlerinizi sordu. Sonra da sizinkini kurtarmak için on vasat hayat vermeye razı olduğunu sözlerine ekledi. Ortalama insanlar bunu düşünebilir mi, bilmiyorum?

Elim çok yoruldu, yatacağım sevgilim. Yarına. Tamamen sizinleyim. Mektuplarımın elinize ulaşmasını ve benimle ne kadar içiçe olduğunuzu hissetmenizi istiyorum. Sizi alabildiğine şefkatle, çılgınca kucaklarım tatlı küçüğüm.

Sevimli Kunduzunuz

Toulouse size yazmak için adresinizi istedi. Ve annesi "Jean-Paul" aleyhinde bana binlerce şey söyledi. Toulouse çok hoş ve çok cana yakındı. Bu yıl onunla görüşeceğiz.

19 Eylül 1939, Salı

Sevgili Küçük Adam,

Quimper'e gitmeden önce yalnızca birkaç satır. Oldukça yoğun bir gün geçirdim. Dün tam size yazmayı bitirdiğimde Dôme'dan beni kabaca kovdular. İnsanların böyle birbirileriyle buluşmaları garip. Oysa ki Dôme'un içi gayet hüzünlü, sanki dışarıda bulunma fikri onları korkutuyor. Aslında ben de biraz öyleyim, mavi ışığıyla hiç de konuksever gözükmeyen odama girmeyi sevmiyorum. Bununla beraber aldığım mektuplar sayesinde sokaklarda dolaşırken yine de mutlu olabiliyorum. Zaman zaman karşımıza çıkan soluk mavi küçük bir barla alabildiğine siyaha bürünmüş Gaîté Sokağı çok güzel. Yatağıma uzandım, mektuplarımı bir daha okudum ve hayli gülünç bir havası olan Gogol'ün Taras Bulba'sını okumaya başladım. Sonunda kitap ellerimin arasından kaydı, ama yine de uyuyana kadar epey zaman geçti. Sabah saat sekizde pür neşe kalktım. Valizlerimi hazırladım, boş bir daire bulursam bir daha hiç dönmeyeceğim dairemi topladım ve Dôme'a gidip C. Audry'yi[58] beklerken okumaya koyuldum. Hava oldukça güzeldi, kendimi oldukça keyifli hissediyordum. Birden C. Audry nikel kaplamalı muhteşem bisikletiyle göründü. Bunu 1 Eylül'de elindeki son paralarıyla almıştı. Bu bisiklet ona çok yakışıyor. Bir file-

57. Gazeteci ve yazar.

58. Beauvoir'ın, 1932'de Rouen'deki Jeanne d'Arc Lisesi'nden arkadaşı. Dostlukları Beauvoir yaşadığı sürece devam etti. Bkz. Olgunluk Çağı, Payel Yayınevi, Cilt 1s. 111.

nin içine topladığı saçlarıyla çok sportif görünüyordu. Minder'le evlendi sanıyorum. Ona kocasını sevip sevmediğini sordum, yanıt olarak, sevdiğini ama aşırı tutkulu olmadığını söyledi. Kocası çürüğe çıkarıldığı için askere alınmamış ve bu yüzden Audry'ye aksilenip duruyormuş, kaderine sevineceği yerde şansızlığından yakınıyormuş. Bana kocası hakkında söyleyecek ilginç birşey bulamadı. Zavallı Almanca öğretmeniniz Katia Landau, sanıyorum şu anda güç durumda; kocasını kaybetmiş ve cenazeden sonra da onu bir daha gören olmamış. Ayrıca arkadaşımız N'nin morali bu aralar çok bozuk gibi görünüyor. C. Audry'nin kardeşi[59] ise tam aksine çok zarif ve güzel, general kocası ise tam bir yağ tulumu. Paris'te kalacaklar ve belki J. Audry Kos'a bir script-girl'lük ayarlayacak. Öğrencim Rabinovic'in erkek kardeşi Rabo'yu ve Audry'nin bir âşığını gördüm. Sanıyorum lise birinci sınıfın kız öğrencileri Bordeaux ve Tournon'a taşınmışlar. Şu halde basit bir felefe yapacağım.C. Sée'nin müdürü benden hiç haber alamamaktan şikâyetçiymiş: Ona Quimper'den yazacağım. Takındığı tavıra bakılırsa C. Audry sıkkın görünüyor, güçlüklerden ve konforsuzluktan korkuyor. Farklı ve eğlenceli hiçbirşey anlatmadı. C. Audry ve Dullin'in de dediği gibi Jean-Pierre Aumont'u 'Hôtel Continental'de (Giradoux'nun kaldığı otel) o eşsiz bol şortuyla, ayakta kazık gibi dikilirken görmenin koltuk kabartıcı olduğunu söyledi, bunu Dullin'de söylemişti. Duyduğuma göre kocalarını görebilmek için sınıra kadar giden kadınlar varmış -bilginiz olsun- sizse geri birliklerdesiniz!

C. Audry benden öğlene doğru ayrıldı. Ardından Stépha'yı çökmüş bir halde gördüm, çünkü Fernand'ın başı belaya girmiş. Çok önemli birşey olduğunu sanmıyorum. C. Audry'den ve daha birçok kişiden yardım istedik. Fakat Stépha hem bu yüzden, hem de Lwow'daki annesinden haber alamadığından dolayı gergin. Stépha'da Poupette'in bana yolladığı mektubu okudum. Saint-Germains-les-Belles'deymiş. Yalan haberlerin hüküm sürdüğü bir ortamda, ilginç ama sıkıcı bir tablo yaşanıyormuş. Stépha'yı Breton krepçisine götürdüm ve bana binlerce öykü anlattı ki karşı karşıya geldiğimizde bunları mutlaka size anlatmalıyım. Şimdilik hiçbirini unutmamak için bir yere yazıyorum. Öğle yemeği yedik ve biraz onunla kaldım sonra otele gittim

59. Jacqueline Audry, sinemacı.

ve Védrine'den beni yarın sabah beklediğini belirten bir not buldum. Ve muhtemelen kaçığın birinden gelmiş olan, yabancı kırmızı bir mektup da vardı diğerlerinin arasında. Bir de Roul Lévy'den[60] beni görmeyi istediğini yazdığı birkaç satırlık bir mektup vardı. Ona Dôme'da randevu vermek üzere telefon ettim. Şimdi oraya gidiyorum.

Mektuplarımın elinize ulaşmasını öyle istiyorum ki. Yaşadığım herşeyi size anlatabilmek, yaşamımıza bir parça anlam katabilmek için yaşıyorum. Bugün sizden hiçbirşey yok. Bana yazmanızı istiyorum: mektuplarınızı aldım.

Otelin ikinci patronu dayanılmaz biri. Artık Otel Mistral'i hiç sevmiyorum ve döndüğümde taşınmayı düşünüyorum.

Hoşçakalın sevgilim, Lévy'yi gördüğümde bana eğlenceli öyküler anlatırsa bir-iki satır ilave edeceğim. Bu akşamki yolculuk için biraz kaygılanıyorum, çünkü Stépha Marsilya'ya varmamın 30 saat alacağını söyledi, bu takdirde ne zaman Quimper'de olacağım? Mektuplarımın oradan size ulaşması uzun sürecek. Umarım yazdıklarımın hepsi elinize geçer.

.....

Lévy'yi gördüm, çok kibardı ama bana ilginç hiçbirşey anlatmadı. Kanapa iyiymiş ve ikisi birlikte kaderlerini felsefe üzerine kurmayı tasarlıyorlarmış. Ramblin buna pek memnun olmayacak. Zaman kaybetmeden gara gitmeliyim. Sizi çılgınca kucaklarım sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

15'inde yazdığınız kısa mektubu aldım, teşekkür ederim.

Quimper, 20 Eylül 1939, Çarşamba

Sevgilim,

Dün eşyalarımı almak için otele gittiğimde sizden kısa bir mektup buldum. Postadan sorumlu astsubayın benim sürüncemede kalan oniki mektubumu size getirmesini, böylece bizimle yaşadığınızı hissetmenizi öylesine istiyorum ki! Bu mektubun size gelmesi uzun sürecek ve ben de burada uzun bir süre sizinkileri alamayacağım. Yine de burada olmaktan memnunum. Çok iyi anımsıyorum, sizinle yağmurlu bir günde peronların arasında dolaşmıştık. İşte tam buradaki bir kafeden yazıyorum. Kör bir boyacı tarafından boyanan yemek salonunu henüz

60. Sartre'ın eski öğrencisi. Pasteur Lisesi'nden Jean Kanaga ve Ramblin'in arkadaşı

görmedim, ama orayı arayacağım. Bu gece tren rötar yapmadı, ama yine de tam bir savaş seyahati yaptım. Trenimi, Maine caddesine küçük bir kapı ile açılan, oldukça havadar, bir çeşit büyük teras gibi bir yerde bekledim. Tıka basa yolcu ve özellikle de taşıyıcı ağları yırtacak kadar valizle dolu 50 vagon vardı. Kendime içinde sekiz kadın ve bir erkeğin olduğu bir kompartımanda yer buldum. İdare lambasının ışığı o kadar zayıftı ki Taras Bulba'yı gözlerimi mahvederek ancak yarım saat okuyabildim. Etraftaki konuşmalardan, sıcaktan ve yer darlığından ötürü uyumak da neredeyse olanaksızdı. Oldukça abartılı davranan etrafımdaki kadınlardan tiksinerek, budalaca ama sıkıntısız bir biçimde uyukladım. Adamla birlikte olan iki kadın, kocaman bir çuvala tıktıkları gümüş sofra takımı götürüyorlardı ve zırva casus öyküleri anlatmaktan bıkıp usanmıyorlardı. Tepemizde, trenin dingilinde bir sürü casus dolaştığından şüpheleniyorlardı şüphesiz, çünkü en ufak bir gürültüye, kokuya kulak kabartıyorlardı: "Bir ışık gördüm" diyordu biri titreyerek. "Ne kokuyor? Acayip bir koku var" diyordu öteki ve tüm kompartıman soluğunu tutuyordu. Tuvaletin yanındaydık ve klozetin kapağı her defasında "tak!" diye kalkınca insanlar bir patlama olduğunu zannederek irkiliyorlardı. Frenler mi tutmuyordu yoksa makinist mi yetersizdi bilmiyorum, ama durmalar sert ve aniydi. İlkinde bir kadın raylardan çıktığımızı sandığı için neredeyse bayılacaktı, kendine gelebilmesi için ona soğuk çay içirmek zorunda kaldık. Aslında komşu kompartımanda birisinin başına valiz düşmüş ve onu sedyeye yatırmışlar, gürültü oradan çıkmış. Ayrıca devamlı ilkokul öğretmeni görünüşlü bir deli gelip, görevinin dünyayı düzeltmek olduğunu ve Hitler'in kafasının çok geçmeden altı parçaya ayrılacağı gibi anlamsız şeyler söylüyordu. Uyukladım, herşeye karşın içime işleyen bir güzellikle doluydum. Savaş başladığından bu yana bu kadar iyimser ve şiirsel olmamıştım. Çünkü kendi yaşamımın içinde olmaktan ziyade çevremde olup bitenlerin içinde olduğumu düşünüyorum. Bununla birlikte kendi yaşamımı da büyük bir mutlulukla düşündüm. Kendine mukayyet olmak çok hoş. Mutluluk için eskisine oranla daha az kaygılanıyorum veya en azından mutluluk benim açımdan dünyayı kavrayabilmek için ayrıcalıklı bir durum. Tıpkı çok iyi bir orkestra tarafından çalınan bir senfoni gibi... Ve dünyanın görünümü bile değişmişse mutluluğun önemi ortadan kalkmıştır. Anlatımım biraz bozuk çünkü bu uykusuz geçen geceden sonra kafam

pek iyi çalışmıyor. Gece Angers'den geçtik. Dönüşte oraya uğramayı düşünüyorum (oradaki kadına yazmıştım). Ayrıca Nantes'tan da geçtik ve oradan geçerken bir butiğin üzerinde şu sözleri gördüm: "Gerçek kunduzlara". Bunu yazan düzenbazı ortaya çıkaracağım. Sonra berbat köylerden geçtik. Sonra gri ve bodur Breton çan kulelerini meydana çıkararak gün doğdu. Yeniden köyleri görmekten ve kendimi yeni bir yaşam tarzına adapte etmekten hoşnuttum. Védrine'i görmekten de memnundum tabii. Onu alabildiğine güzel ama trajik bir halde peronda buldum. Annesi ben geliyorum diye bu sabah yine olay çıkarmış. Bakanlığa mektup yazarak beni kızını taciz etmekle suçlamış ve örnek olarak bir iki mektubumu yollamış. Ama ne yazık ki kanıt gösterecek birşey bulamamışlar. Zaten mektuplarım ateşliydi, ama tehlikeli değildi. Bu yüzden sakinim. Ancak Védrine oldukça sinirli görünüyordu. Size yazdığı mektuplardan da bildiğiniz gibi bana burasının kendisi için tam bir cehennem olduğunu anlattı. Benim için "Petit Mouton" tarzında hoş bir otel buldu. Üzerimi değiştirdim ve oldukça hoş olan bu şehirde dolaştık. Burada her yere araba var. Birçok gezi yapmayı düşünüyorum. Öncelikle de Raz Burnu'nu görmek istiyorum. Ama annesi şüphesiz canımızı sıkacak.

Az önce hoş bir Breton krepçisinde yemek yedim ve şimdi de Védrine'in gelmesini beklerken size yazıyorum. Onu çok seviyorum. Hava oldukça güzel. Dün Bost'tan hoş ve dokunaklı bir mektup aldım ve memnun oldum. Sizden bahsetmiyorum, çünkü konumumuzda bir değişiklik yok. Siz en kötü üzüntüleri bile köpük gibi dağıtan ve neşeyi kolaylıkla olası kılan zeminsiniz. Hoşçakalın küçüğüm, siz benim güvenliğimsiniz ve bütün iyiliklerin kaynağısınız -ve küçüklerin en göz kamaştırıcısınız- ve sizi paha biçilmez değerlerinize göre seviyorum

Sevimli Kunduzunuz

Quimper, 21 Eylül 1939, Perşembe

Sevgilim,

Quimper'de güzel günler geçiriyorum. Burası hem eğlenceli, hem de dinlendirici bir yazlık gibi. Ama akşam Védrine benden ayrıldığında herşey yine hayli hüzünlü oluyor. Saat yalnızca yedibuçuk ve dünden bu yana Quimper'de bir gece geçirmenin ne demek olduğunu biliyorum. Herhangi bir korku duymuyorum, ama uykum da yok.

Védrine'e karşı güzel hisler besliyorum, duyarlı ve hoş biri. Bugün emprime elbisesinin (Annecy'de çekilen fotoğraftaki elbise) içinde çok güzeldi. Neden bilmiyorum ama bitkinim. Bu belki Kos'la çok güzel şeyler yaşadığımızdan ve dün gece de aynı hoşluğu Védrine'le de paylaşmış olmamdan ileri geliyordur. Belki de karşımda daha sağlam birisini görmeyi umuyordum, ama onun yerine biraz bıkkın, oldukça patetik ve çelişki dolu küçük bir kız çocuğuyla karşılaştığımdan dolayı böyle hissediyorum. Aslında aşırı duygusal bir durumda da değilim. Védrine'in ise hiçbirşeyden haberi yok, çocuksu bir mutluluk var üzerinde. Öte yandan onunla ilişkimizi zedeleyecek olumsuz duygular taşımıyorum, ona karşı şefkat doluyum. Fakat sizde var olan olağanüstülük onlarda yok. Tutarlılığı ve doğruluğu nasıl arıyorum bilseniz! Dün gece Védrine'le ilgili bir rüya gördüm. Rüyamda önce postaneyi gidip bana Londra'dan yolladığımız mektubu aldım. Mektupta sebepsiz yere canımızın sıkıldığından yakınıyordunuz. Bunu okuyunca ben de birdenbire Paris'te sizden çok uzaklarda kaldığımı düşünerek bağırdım ve size telgraf çektim: "Yanıma gelin." Böylece Védrine'e sizin için Paris'e döneceğimi söyledim. O da sizi uzun zamandır görmediği için eylülün bu on gününü kendisiyle sizin için ayırdığını söyledi. İşte o anda delice bir öfkeye kapıldım ve ona çok ağır sözler söyledim, hıçkırıklara boğularak kendini yatağa attı; birbirimizden nefret ettik. İşte rüya bu. Bugün Védrine sahiden de şunu hesapladı: "Altı ay sonra Sartre'ın 6 gün izni olacak, herhalde üçünü benimle geçirmesine izin verirsin, üçü de sana kalır". Altı ayda yalnızca altı gün, ne kadar az! Benimle olmanızı istiyorum (tıpkı hırsızlar gibi saklanmak gerekecek). Belki de bunu zamansız beliriveren doymazlık diye düşünüyorunuz. Fakat şimdiden bu altı günü beklemeye, sizi daha önce göremeyeceğim gerçeğini kabullenmeye başladım bile. Sizin için oldukça endişelenmeye başladım. Bu şimdilik yoğun bir üzüntü vetrajedi halinde değil, daha ziyade gereksinim duyduğum bir besinden yoksunluk gibi birşey. Sizi yemekten asla bıkmayacağım. Midemde her zaman sizin için boş yer var. Sizinleyken alabildiğine güçlüydüm.

Dün saat 2'de Védrine beni almaya geldiğinde, size yazmayı bitirmiştim. Birlikte çok hoş bir gezinti yaptık, sanırım bunu size anlatır. Gördüğümüz herşey vahşi ve güzeldi. O olağanüstü güzelliğe sahip Breton evlerini ve çiftliklerini gördük; saf, ağırbaşlı bir sadelikleri

vardı. Fakat mavi gözlerinin Rodez köylülerini yerecesine süzdüğü şapkalı ve boneli insanlar tam bir felaketti. Hava çok güzel, köyde olmak hoşuma gidiyor. Gidişinizden bu yana ilk kez çok canlı ve saplantılı gerçek arzular duydum: Raz'ın ucuna kadar gitmeyi, denize girmeyi ve Audierne ile St. Guénolé'yi görmek istedim. Gece yalnız kaldığımda ise bir kez daha savaşın ne olduğunu anladım, barlar ve sokaklar askerlerle dolu. Kendime bir restoran aradım. Hesaplı olmak zorundayım, çünkü fazla param yok ve ulaşım için de biraz paraya gereksinimim olacak. Arka sokaklarda pasaklı sokak serserileriyle dolu berbat bir lokantaya girdim. Doğal olarak yemekleri de ona göreydi. Bana içinde tesbihböceği yüzen bir çorbayla, biraz ekmek ve birkaç çer çöp daha verdiler. Tiksintimi bastırarak hepsini yedim ve onbeş dakika içinde oradan çekip gittim. İstasyondaki iki büyük kafeden birine gidip, önce Sorokine'e, daha sonra da günceme birşeyler yazdım. Akşam saat sekizden itibaren mavi kalın perdeler çekildi, beni kasanın kenarına ittiler, üç kandil dışında tüm ışıklar söndürülmüştü. İçeride bir ben, bir de iki orospuyla şakalaşan bir müşteri vardı. Neyse ki saat dokuzda uykum geldi, odama çıktım ve derin bir uyku çektim. Kaldığım otel bir zamanlar sizinle kahvaltı etmiş olduğumuz Hôtel de l'Epée'nin bir uzantısı: Pencereden yeniden Lemordant'ın resimlerini gördüm. Ben otelin tek müşterisiydim. Girişi katedral meydanında, oradan da alabildiğine terkedilmiş, duvarlarında Club des Sans-Club'ün asılı olduğu kullanılmayan rustik bir yemek salonuna geçiliyor. Daha sonra sarmal şeklinde bir merdivenden çıkılıp içinde küçük bir yatak bulunan odama varılıyor. Fakat geceleri ana giriş kapatılıyor ve 'Hôtel de l'Epée'nin garajından sonra da dikenli tellerle çevrili pis kokulu berbat bir avludan geçmek gerekiyor. Bu otel beni büyülüyor. Odamdan küçük kuleli evler ve otlarla dolu bir avlu görüyorum. Quimper çok hoş bir yer, olağanüstü pencereler, çatılar ve çam ağaçları var.

Sabah 8.30'da, harika bir kruvasan yerken Védrine'i bekliyordum. Raz'ın ucuna kadar gideceğimizi sanıyordum, ama annesi yine öyle çınar çıkardı ki bu, sözkonusu bile olmadı. Védrine ancak dokuzda geldi; biraz sohbet ettik, sonra küçük bir tepeye çıkıp güneşin altında oturduk. Oradan şehrin görüntüsü çok güzeldi. Sonra o evine döndü. Ben de bir dizi güzel küçük lokanta buldum. Bakalorya zamanı Caen'de, arasıra gittiğimiz lokantalara benziyorlardı. Bunlardan biri-

sine girip, bir şişe elma şarabı içerek tıka basa yedim. Yemekler çok güzeldi ama antre olarak soğuk dana etinin üzerine ana yemek olarak bir de kızarmış dana eti fazla oldu. Védrine'i beklemek üzere bir kafeye gittim. On yıl önce okumuş olduğum ve beni çok sarsan Claudel'in La Tête d'Or'unu okuyorum yine. Cébés'in can çekişmesi ve ölmesi bu kez de beni heyecanlandırdı. Eşsiz bir oyun. Öte yandan faşist ve hemen hemen bir Nazi oyunu. Bu akşamüstü de hoş bir gezinti yaptık. Oldukça uzun sürdü. Saat yedide ancak dönebildik. Birkaç krep yedik ve buraya size yazmak için geldim. Bu başka bir kafe, demir kepenkleri indirilmiş ama üç masa dolu (ikisinde subaylar oturuyor). Işıkları yanıyor, koltukları kırmızı peluştan değil de deriden, ölümün kokusu daha az hissediliyor. Kovulana kadar burada okumaya devam edip sonra da otele geri döneceğim. Hoşçakalın sevgilim, mektuplarınız elime ulaşmıyor. Ey benim hayatım, sağlığım, yeryüzünün tuzu, dünya sizsiz ne kadar bilinçsiz, herşey ne kadar gri. Şefkatinizden uzak kaldım. Yapamıyorum, tıpkı Maheu'nün[61] varsaydığı okur gibi düşüncelerinizi, sözcüklerinizi yeniden canlandıramıyorum belleğimde. "Öylesine ilginçtiniz", öylesine sevimliydiniz -artık sesinizi duyamamaktan sıkılıyorum, size üzülüyorum aşkım: Ölürseniz ve ben tutkumdan canıma kıyamamışsam, mutlaka kendimi sıkıntıyla yavaş yavaş yok edeceğim ve beni gömecekler- Bana geri dönün.

Sevimli Kunduzunuz

Quimper, 22 Eylül 1939, Cuma

Sevgilim,

Yine aynı saatte dünkü kafedeyim. Hava hâlâ aydınlık, ama şimdiden demir panjurlar çekiliyor. Size anlatacak az şeyim var. Çok beğendiğim bir kitap olan Conrad'ın Au Bout de Rouleau'sunu yeniden okuduktan sonra, saat on sularında sevimli küçük odama çıktım. Yatağa uzandım ve beni oldukça eğlendiren, Jouhandeau'nun La Jeunesse de Théophile'ini okudum. Sonra uyudum. Sabah, gözüme vuran güneş ışığıyla uyandım. Sekizbuçukta aşağı indim ve Védrine'i kafede ağlamaktan bitap, uykusuz bir durumda buldum. Dün gece annesiyle yine isterik bir sahne yaşamışlar. Annesi Védrine'i neredeyse kovuyormuş ve yaşadığı sürece bir daha beni görmesini yasaklamış. Pa-

61. René Maheu. Bir Genç Kızın Anıları'nda Herbaud olarak geçer.

zartesi günü Védrine'i Paris'e babasına götürecekmiş. Védrine bunu reddedememiş. Bu durumda buraya geldiğime pişman oldum. Üç günlük bir seyahate çıkmayı düşünüyorum, ama kışkırtıcı olmasın diye sırt çantasıyla değil de yalnızca işimi görecek büyük bir el çantasıyla. Morgat'yı görmeyi Raz'ın sonuna kadar gitmeyi planlıyorum. Ayrıca Douarnenez geçidine ve çok mutlu günler geçirdiğimiz Locronan'a da tekrar gideceğim sevgilim. Adeta bir balayı yaşamıştık orada, anımsıyor musunuz sevgilim? Sonra Angers'e geçeceğim ve bu kadını göreceğim. Elimden geldiği kadar Védrine'i teselli etmeye çalıştım. Katedralin yakınındaki bir parka oturmaya gittik. Yavaş yavaş sakinleşmeye başladı. Saat onbire doğru otobüse bindik ve sevimli bir limanı olan, etrafını saran surların denize dek uzandığı (St. Malo minyatürü gibi) eski bir şehir olan Concarneau'ya gittik. Surlarda domuz kavurması ve ekmek yedikten sonra sahil yolunda yürüdük. Pırıl pırıl bir hava vardı ve kıyı boyunca güzel manzaralar seyrederek ilerledik. Saat 4'te Quimper'e dönmek üzere bir arabaya bindik. Sonra oteldeki odama çıktık ve biraz oynaştık. Fakat ben heykel gibi soğuktum. Bana tamamen frijitmişim gibi geldi. Bu da kendini dizginlemenin bir yolu tabii. Saat 6'da tekrar Quimper'e küçük bir gezinti yapmaya çıktık. Karnımı soğuk kreplerle doyurdum. Lezzetli değildi ama ekonomikti. Sokakta dolaşırken Kızılhaç kursundan kızlar gelerek Védrine'e: "Kardeşiniz kursa uğradı, sizin derhal dönmenizi istediğini söyledi" dediler. Bunun üzerine Védrine koşarak gitti, ben de buraya döndüm. Onbeş dakika sonra geri geldi ve ailesinin saat 2'de gitmiş olduğunu, ne onlarda, ne de Perrault'larda kimse kalmadığını söyledi. Sonra yeniden gitti ve ben giz içinde kaldım. Kos'a yazacağım, biraz okuyup uyuyacağım. Bugün Védrine'e düne nazaran çok daha fazla şefkat duyuyorum. Çok sıkıntılıydı ve oldukça dokunaklı bir hali vardı. Fakat benim yaşamıma karşı yabancı, tümüyle yabancı - bütün gücümle onu Paris'e gelip orda yaşamaya ikna etmeye çalışıyorum. Védrine'in acınası bir hali var.

Hoşçakalın ölesiye sevdiğim küçük adam. Belleğim size ilişkin birçok küçük hatırayla dopdolu. Paris'te size yeniden kavuşama-yacağım gibi bir düşünceye asla kapılmıyorum. Sizi seviyorum. Sizinle mutluyum. Ne engin bir mutluluktu arkamda bıraktığım biliyor musunuz sevgilim! Sizi çılgınca kucaklarım, küçük sevimlim, sevimli küçüğüm, küçük sevimli adamım benim.

Sevimli Kunduzumuz

Gece saat 10. Védrine'in işleri biraz düzelmişe benziyor.

23 Eylül 1939, Cumartesi

Sevgilim,

Sizden 16 ve 17 Eylül tarihli iki mektubunuzu aldım. Ama Quimper'e yazdıklarımız kadar uzun değildiler, olsun. Size gönderdiğim Gide'in elinize ulaşmasına ve mektuplarımı almaya başlamanıza çok sevindim. Böylelikle şu anda sizde birçok mektubum olduğunu tahmin ediyorum. Yeniden birlikte olabilmek ne iyi olurdu. Sizin sohbetinize, fikirlerinize ve yanıbaşımda olmanıza öylesine gereksinimim var ki!

Bost'tan bir haber yok, fakat geçen pazar iyiydi ve o zamandan beridir yaşamında çok büyük bir değişiklik olduğunu sanmıyorum. Kos'un da sesi sedası çıkmıyor. Buna bir anlam veremiyorum. Umarım Wanda ona birtakım hikâyeler anlatmaz (örneğin Védrine üzerine). Fakat böyle birşey yapacağını sanmıyorum. Herhalde postada bir aksilik çıkmıştır. Ailem salı günü Paris'te olacak ve buna çok canım sıkılıyor. Poupette'e Limousin'e gitmemek için Paris'te kaldığımı, bana bahaneler gerektiğini söyledim. Son olarak beni Poulèze'e davet eden kadından hoş bir kart aldım. Perşembe ve cumayı orada geçireceğiz.

Bugün oldukça hoş vakit geçirdim. Sabah saat sekizden ona kadar bir kafede Tête d'Or'un ikinci baskısını ve Shakespeare'in IV. Henri'sinin ikinci bölümünü okudum. Her ikisinin de yalın bir dili vardı. Daha sonra Védrine geldi. Aklını birçok tatsız olay kurcalıyordu. Üstelik nüfus kâğıdını kaybettiğinden dolayı oldukça endişeliydi. Sıkıntılı bir hali vardı ve bunu kimi zaman kaygılı ve karmaşık davranışlarıyla, kimi zamansa trajik ve çocuksu taşkınlıklarıyla belli ediyordu. Bu hali beni kâh coşturuyor, kâh sinirlendiriyordu. Bu sabah beni çıldırttı. Ters düşünerek Giraudoux'nun bilmem hangi konuşmasını bilmem hangi Alman liderine mal etmesine ve 10 franklık bir kilit için olay çıkartmasına çok sinirlendim. Neyse ki öğle yemeğinde beni yalnız bıraktı. Önceki günkünde değil, ama yine aynı tip bir kafede çok güzel bir yemek yedim ve bir şişe elma şarabı içtim. Alain'in Mars ou la guerre jugée'sini okudum. Bence muhteşem bir kitap, ama içinde bulunduğum bu kopuk ve kuru havasıyla ürkütücü bir tarafı da var. Beni çok sarstı. Bir ara radyo Varşova'yla ilgili haberler verdi.

Başı çeken Bretonların, üstünden Polonyalıların felaketlerinin kayıp gittiği dopdonuk yüzlerini mekanizmaya doğru döndüğünü görmek şaşırtıcıydı. Yemekten sonra yeniden Védrine ve kızkardeşiyle buluştum ve otobüse binerek deniz kenarına gittik. Canlı, rengârenk bir denizi olan, alabildiğine bembeyaz kumlar ve kayalıklarla kaplı muhteşem plajlar bulduk. Biraz dolaştıktan sonra denize girdik. Suyun soğukluğu yakıcıydı, ama çok geçmeden büyük bir zevkle yüzdüğümü farkettim. Vücudum suyun içinde hiç olmadığı kadar rahat ilerliyordu. Bu bana o kadar doğal geldi ki, bir an mutluluktan sarhoş oldum. Denizden çıktıktan sonra çarçabuk kurulandık ve giyindik. Küçük bir kilisesi ve eski evleri olan bir gecekondu mahallesini dolaştık. Védrine orada hüzünlendi ve patetikleşti. Daha sonra bana geldik. Védrine göz pınarları kuruyana kadar ağladı. Annesinin ona yaşat-tıkları dayanılmaz, bunun ne kadar berbat ve iç karartıcı bir durum olduğunu anlıyorum. Elimden geldiğince onu teselli etmeye çalıştım, ama sonunda benim de içimi kararttı.

Kendi paramı kendim kazandığım ve kimse için harcama yapmak zorunda olmadığım için çok mutluyum. Védrine'in ve Kos'un içinde bulunduğu durum oldukça trajik, ama hiçbir zaman beni etkilemiyor. Çünkü hayatımı istediğim gibi yaşamakta kendimi özgür hissediyorum ve kendimden başka kimseye karşı da sorumluluk duymuyorum. Kendimi olayların akışına bir süre bıraksam bile istediğim zaman yine bu durumdan kurtulabilirim. Karanlığın içinden kurtulmak için, içlerinde şansın ve olanakların en iyisine sahip olan yine benim. İşte bu herşeyde deneyim ve ilginçlikten tat almayı sağlıyor.

Çok şık bir krepçide, krep yemeye geldim; mavi perdeler buranın havasını bozmamış, burada olmak kafede olmaktan daha iyi.

Bu anlamsız savaş üzerine söylediklerinizi gayet iyi anlıyorum. Her yerde büyük bir karamsarlık var, ama savaştan dolayı değil. İşte Védrine'i de sarsan bu, ancak yine de asla ondan farklı davranmasını beklemiyorum. Yalnızca üç yada dört kez beni sarsan karanlığın varlığını gerçekten hissettim: Esbly'de (Crécy'ye giderken aradaki durak), Dôme'da ve trenlerde. Bu haz verecek kadar kuvvetli bir duyguydu. Özellikle ilk hafta tanımsız, yorucu bir kaçışın ne demek olduğunu öğrendim. Sonra bu kaçış duygusu geçti, şimdi anlık yaşıyorum. Sekiz gün içinde Paris'e dönmek ve yaşamımı ele alışımı pek iyi imgeleyemiyorum.

Védrine kesinlikle maaşınızı alacağınızı düşünüyor. Öte yandan annesi ısrarla bağırış çığırış para istiyor: Ona 1000 frank taksitler halinde vereceğim. Gégé bana dairesini otele ödediğim fiyata veriyor. Evini tek başıma tutacağım, çünkü Gégé kendisi için de bir oda ayırmak istiyor (böylesi benim de işime geliyor). Kos'ları ise Zuorro'lara yada Roulet'lere veya büyükannemlere yada hatta annemin yanına yerleştirmeye çalışacağım. Maaşımdan başka olmazsa Kos'un iş bulmasını beklerken ayda bir hafta bende kalabilirler. Böylece Wanda ayın 15 gününü Paris'te geçirebilecek. Sizin maaşınızı da alabilirsem ayda onlara 2000 frank verebilirim. Ben de geri kalanla idare ederim ve sizden yardım alamayacağım zamanlar için köşeye birkaç kuruş koyarım. Size elimden gelenin en iyisini yapacağıma dair söz veriyorum. Öte yandan ara sıra Védrine'i Paris'e getirmeyi düşünüyorum. Zavallı küçük kız, ona çok acıyorum. Ne yazık ki ondan kötü bir şekilde ayrıldım. Bugünlerde Kos'a daha yakınım.

Sevgilim, ne olur mektuplarıma *yanıt verin*, sizinle sohbet etmeyi çok istiyorum. Yanımda kuvvetli ve soğukkanlı birisine öyle gereksinimim var ki! Konuşun benimle!

N.R.F., hakkında söylenecek hiçbirşey yok. Oraya uğradığımda bana transferin yapıldığını, ama yine de Rue Sebastian Bottin Sokağı'na yazmak gerektiğini söylediler. Bu işi takip edeceğim.

Onlara en kısa zamanda bana para yollamalarını söyleyen bir mektup yazın. Hâlâ sizinle ilişkileri olduğunu belirten mektubu size yollayacağım, bu konu hakkında onları yanıtlayın.

Hoşçakalın sevgilim. Bu akşam kendimi çok yorgun hissediyorum. Şu anda bana sizi yeniden göreceğimi söyleseler mutluluktan uçardım, kendimden geçerdim. Fakat bunu arzulayamıyorum bile, çünkü sizi daha uzun zaman göremeyeceğimi çok iyi biliyorum. Sizi seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

O kadın bana Zuorro'nun Constantine'de olduğunu söyledi, Guille de Dijon'daymış. Bu onlar için hiç de kötü sayılmaz.

24 Eylül 1939, Pazar

Biricik Küçüğüm,

Saat onbuçuk, uyumadan önce size birkaç satır yazmak istiyorum. Az önce Védrine'den ayrıldım, ayrılışımız onun açısından çok patetikti; zavallı kızcağız. Onu isteksizce okşadım. Ama en korkuncu, yü-

zünde benim başkaları için hissettiğim, ama haftalardır ona karşı duymadığım duyguları görmekti. Ancak frijitleştim sevgilim, yeniden haz alabilmek için sizin küçük bedeninize gereksinmem var. Sakinliğinizden hoşnut olmadığınızı söylüyorsunuz, ama ben de bir süredir kısıtlanmış hayvani rahatlık türünü kabullenemiyorum. Bu yüzden de birkaç zamandır cinsellik konusunda kendimi frenliyorum. Bugün sabah kahvaltısıyla öğle yemeği arasında elma şarabı içerek et yedim. Böylesine şiddetle yaşama asılmak, yaşamın tadını çıkarmak ve hiçbirşey düşünmeden neredeyse hiçbirşey hissetmeden kendini memnun etmeye çalışmak bana biraz ürkütücü geldi. Bilmiyorum bu yaptığım havailik, dar görüşlülük, yada egoistlik mi? Ama sizden ve Bost'tan haber alamadığım korkunç zamanlarda burada hayatta olmak ve yaşamak için çabalamak, bana çok boş ve anlamsız geliyor. Yaşadığım ana çok yabancıyım. Savaşın bitmesini ve geri dönmenizi istiyorum. Kısacası artık herşeyin yine eskisi gibi olmasını istiyorum. Arzularım öylesine temelsiz ki, gerçekleşmesi ne yazık ki olanaksız. Sevgilim, herşey çok olanaksız görünüyor.

Yine güzel bir gün geçirdik. Sabah iki saat kitap okuduktan sonra Mars ou la guerre jugée'yi bitirdim. Quimper'in arka sokaklarında dolaştım ve çok güzel küçük bir kilise gördüm. Akşamüstü Odet'in kıyısında fundalıklarda bir gezinti yaptık. Etrafımızı katırtırnakları, çam ağaçları ve gri denizden oluşan bir manzara çevreliyordu. Bu içtenlikle hayran kalmacak, gerçekten çok güzel bir manzaraydı. Sonra krepçide yemek yedim ve bana pek de birşey katmayan Rimbaud en Abyssinie'yi (Rimbaud Habeşistan'da) okudum. Sonra Védrine (annesiyle tartışmalarına karşın) geldi, odamda hüzünlü bir saat geçirdik. Babasının neye karar vereceğini bilemiyorum, ama bu şartlar altında annesiyle birlikte yaşamaya devam edemez, çünkü onu deli ediyor. Védrine gerçekten acımacak halde. Belki Rennes'de tek başına yaşayacak , böylesi onun için en iyisi. Birkaç gün mektupsuz kalabilirsiniz, çünkü yarın Morgat'ya, oradan da Raz'ın ucuna, daha sonra Penmarch'a geçeceğim. Çarşamba akşamı Angers'e gidiyorum. Perşembe de La Poueze'de olacağım. Orada pazartesiye kadar kalacağım, okul ayın 9'unda açılıyor. 2'si pazartesiden itibaren Gégé'ye yerleşeceğim. Yani "116, Assas Madam Pardo eliyle." Oraya yazın. Mektuplarımı

almanıza çok memnun oldum. Küçük karnenizi[62] çok merak ediyorum. Lütfen bana neler yazdığınızdan ve birkaç kelime ile yaşamınızdan bahsedin. Canım, bana kendinizi anlatın, beni terketmeyin.

Sizi seviyorum benim tatlı küçüğüm, sizinle konuşmak için dayanılmaz bir istek duyuyorum. Her defasında yeni bir insan tanıyacağım zaman çok mutlu oluyorum, sonra sevincim çabucak sönüveriyor. Çünkü umduğum zevki bana yalnızca ve yalnızca siz verebiliyorsunuz. Siz olmadan ben yarım bir insanım sevgilim. Tam anamıyla acı verici değil, ama hüzünlü. Dünyada sizden başka hiç kimsem yok.

Sevimli Kunduzunuz

25 Eylül 1939, Pazartesi

Sevgilim, Biricik Sevgilim Benim.

Kalbim bu akşam paramparça, çünkü size karşı duyduğum coşkuyu kaybettim ve bu oldukça acı verici. Bu his, gün boyunca yavaş yavaş büyüdü ve Douarnenez sokaklarında içimde bir fırtına gibi patladı, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım. Neyse ki mehtap vardı. Sevgilim, ateşte pişen etin başında parmaklıklara oturmuş bir grup kırmızı pantalonlu balıkçının bulunduğu bu küçük köprünün üzerinde birlikteydik. Çok geçmeden küçük kolunuzu benimkinin altına koymuştunuz. Yanıbaşımda göremediğim yüzünüzün eksikliği o kadar büyük ki, ne yapacağımı bilemiyorum. Daha sonra Locronan'a geçtim. Herşeyi gayet iyi anımsıyorum. St. Anne de la Palud plajındaki gibi bana Isoré ve aşklarından bahsediyordunuz. Douarnenez körfezinde olduğu gibi bir çam ormanının yakınlarında (ki bu sefer onu yeniden gördüm) bana, çamların arasından denize bakmayı sevdiğinizi söylemiştiniz ve birlikte hayvanlardan, evrimcilikten ve işleyişinden konuşmuştuk. Her sabah ikiz yataklarda uyanıyorduk ve siz bana: "Nasılsınız benim küçük kuşum?" diyordunuz. O! Sevgilim, bu gece şelkatinize öylesine gereksinimim var ki! Hiçbir zaman sizi ne kadar çok sevdiğimi yeterince söyleyemedim ve size hiçbir zaman yeterince iyi davranmadım gibi geliyor bana. Benim tatlı küçüğüm, öylesine size sarılmak ve sizi öpücüklere boğmak istiyorum ki! Sizinle ne kadar mutluydum. Bugün her yerde sizinle ilgili anılarım gözümün önüne geldi ve yüreğimi sızlattı.

62. Sartre, bu günlevari karnelere, günü gününe yaşamını not ediyordu ve bir anlamda bunların üzerinde geçmişin bilançosunu çıkarıyordu.

Bu sabah saat 9'da büyük kırmızı bir arabayla yola çıktım, çok geçmeden saat 11'de Morgat'daydım. Yolculuk çok keyifliydi. Yoldaki manzara çok güzeldi. Bütün Breton kiliselerini ve kasabalarını çok seviyorum. Morgat, hayran olunacak bir koyda. Sonra her tarafı fundalıklar ve katırtırnaklarıyla kaplı yarımadayı baştan aşağı dolaşmaya çıktım. Mavi-yeşil denizin üzerinde dik falezler var, hayran olunacak bir manzara. Güneş pırıl pırıldı ve Breton'un bu kendine özgü doğasını kuvvetli bir biçimde hissettim. Beyaz gökyüzü, çakıl taşları, su ve fundalıkların arasından bu manzarayı tamamlayan ve her yerde kendini gösteren deniz... Yarımadanın ucundaki insanlar da en az yaşlı Emborio'lular[63] kadar yabani: Her yerde bana bir casusmuşum gibi bakıyorlardı ve geçip gittikten sonra arkamdan Bretonca homurdanıyorlardı. Yol boyunca yürüdüm, gördüklerim beni çok duygulandırdı ve size duyduğum özleme karıştı. Bu durum öylesine şiirsel ve güçlüydü ki! Yarımadanın ucu Camaret'nin tam karşısındaydı ve oradan müthiş bir yağmura yakalandığımız bezelye tarlaları görünüyordu. Rüzgâr ve denizin üzerine vuran güneş, yüksek falezler, hepsi de iç karartıcıydı. Ve bütün bunların arasında kalbimin yumuşadığını hissettim. Saat beşte Locronan'da aktarma yapmak üzere yeniden otobüse bindim. Otelimizde yumurta yedim ve süt içtim. Burası bizim eskiden gittiğimiz otel değil. Rönesans stili bir evin karşısında, içinde bir çok tulumba bulunan bir yemek salonu var, öte yandan daha ferah bir yer. Otelin eski bölümleri ise olduğu gibi duruyor. Sıcak bir günde sizinle başbaşa yemek yediğimiz salonu yeniden gördüm. Sonra tekrar otobüse bindim ve buraya geldim. Kendime bir oda tuttum ve limana indim. Güneş batmak üzereydi. Aynı zamanda mehtap da vardı. Buna olağanüstü bir düzenlemeyle aydınlatılmış bir akşam manzarasıydı diyebilirim. Böylesine yoğun bir ışık demetini şimdiye kadar hiç birarada görmemiştim. Üzerine mavi ağlar serili küçük kayıklar da çok sevimliydiler. Dalgakıranlar üzerinde yüksek sesle gülerek dolaşan genç kızlar, grup halinde kahkahalar atarak yürüyen delikanlılar vardı. Savaş başladığından bu yana ilk kez ortalıkta böylesine gülen ve şarkı söyleyen insanlar görüyordum. Düşleyebileceğim en yumuşak, huzurlu, mutlu akşamlardan biriydi. Hava tamamen kararana ka-

63. Santorin'in bir kasabası.

dar deniz kenarında yürüdüm ve köpekler gibi ağladım. Sizi seviyorum sevgilim.

Otelin kafesindeyim, yazmak için buraya geldim. İçerde bir grup ciğeri beş para etmez tip vardı. Kelimeleri ağzında yuvarlayarak konuşan bir sakallı ile, pembe gömlekli bir başka sakallı piket oynuyorlardı. Saat daha 8.30 ama yine de yukarı çıkıp biraz kitap okuyacağım. Yarın Raz'ın ucuna gideceğim.

Kos'tan çok hoş bir mektup aldım. Fakat ne dün, ne de bugün sizden hiçbirşey yok. Sizi görmek için bir olanak yaratabilmeyi nasıl isterdim bilseniz! Sevgilim, sizi seviyorum, burada olsaydınız çok uslu bir çocuk olacaktım inanın. Siz benim hayatım, mutluluğum, hatta içimdeki bensiniz. Benim için herşeysiniz. Ve özellikle bu gece, etrafında bu sakallılar varken o şefkat dolu yüzünüzü anımsadıkça gözyaşlarına boğuluyorum. Sizi çılgınca seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

116, Assas Sokağı Madam Pardot'ya yazın.

26 Salı - 27 Çarşamba Eylül 1939

Canım Sevgilim,

Quimper'den henüz döndüm ve 18 Eylül tarihli mektubunuzu buldum. Yalnızca bir mektup, posta servisi ne kadar ağır çalışıyor. Benimkilerin de sizin elinize eksik ulaşmış olması düşüncesi canımı sıkıyor. Mektuplarımda herşeyi size en ince ayrıntısına kadar anlattım, belki şimdi elinize ulaşmışlardır. Sevgilim, artık kederli de değilim, dünün aksine, sizinle birlikte sürdüğüm yaşantıyı anımsayarak, bugün çok mutlu anlar geçirdim. Ne güzel bir yaşamımız vardı ve siz ne kadar olağanüstüsünüz küçüğüm. Sizi seviyorum ve uzaktayken de tıpkı yanımda olduğunuz gibi yine benim mutluluğumsunuz. Yaşamımın bütün anlamısınız.

Dün size yazmadım, çünkü mektubumu bu gece Angers'den postalamanın daha iyi olacağını düşündüm. O kadını görmeye gelmiş olmaktan dolayı hoşnutdum, sanki sizi bana yaklaştırıyor. Pazar gecesi Douarnenez'de, mavi ampullü bir odada kaldım ki yatakta kitap okumak olanaksızdı, ve uyudum. Uyandığımda saat daha 6.30'du ve hayli mutluydum. Fakat büyük bir sürprizle karşılaştım. Hava hâlâ kapkaranlıktı. Günün ağardığını görmek için saatin yedi olmasını beklemem gerekiyordu. İki koca pateli sandviç yiyince uykum açıldı, deniz

elbiselerimi giydim, yanıma iki kitap ve komik bir paket alarak dışarı çıktım. Sırt çantamla seyahat etmekten utanıyordum. Raz'ın ucuna kadar gitmeyi planlıyordum, bunun için önce aşağı yukarı 24 km'lik sahil yolunu (denize 3 km uzaklıkta çok hoş, ama hüzün verici fundalıklarla kaplı bir yoldu) kat etmem gerekiyordu. Yoldan sıksık deniz, Douarnenez koyu ve önceki gün gittiğim Morgat kıyıları görünüyordu. Hızlı adımlarla yürüyerek Raz yarımadasının sonuna vardım. Orada da dantel gibi, ilginç bir koy ve kıyıdaki taşlara çarpıp köpüren yeşil mor bir denizle karşılaştım. Çok yoğun bir güneş vardı, sandviçlerimi yedim ve kumlu bir küçük koyda ilk banyomu yaptım. Kıyı boyunca oniki km. kadar gittikten sonra Trépassés koyuna vardım ve orada tekrar denize girdim. Sığ bir kumsal olmasına karşın, burada neredeyse ödlekliğe varan bir ihtiyat gösterdim. Büyük bir mutlulukla biraz yüzdüm ve sizi temin ederim ki fazla açılmadım. Canım sevgilim Breton'un bu bölgesi ve önceki gün gittiğim yer bana Santorin'i anımsattı. Sanki Santorin'i batıya, kuzeylilerin bölgesine taşımışlar. Toprakla deniz arasındaki uyum, kasabaların vahşiliği, çalıların arasında kaybolan patikalar tıpatıp aynı. Burası için de bıçakla kesilmiş bir pasta dilimi denilebilir. Fundalıklar büyük ve yalın blokun üzerinde adeta bir perde vazifesi görüyorlar. Denizden çıktıktan sonra tam anlamıyla Raz'ın ucuna vardım ve çevreyi dolaştım. Bir saat Raz'ın en uç noktasında Drieu la Rochelle'in sürükleyici ama berbat kitabı "La Comédie de Charleroi"yı okudum. Karşımda göz kamaştırıcı görünümüyle uçsuz bucaksız uzanan denizi seyrettim. Daha önce hiçbir yerde böylesine bir güzellik görmemiştim. Sonunda güneş batarken küçük bir otele girip kendime bir oda tuttum ve akşam yemeği yedim. En uç noktada, yani yolun sonunda ve çakıllara kadar uzanan patikanın başlangıcında bir semafor ile geniş bir alan kaplayan dört otel bulunuyordu. Bunlardan üçü kapalıydı, dördüncüsündeyse odaların hepsi ilaçlanmıştı. Benim yerleşebilmem için odaya yayılan kâğıtları topladılar. Fundalıklar ve kayalıklar arasında terkedilmiş, yıkık dökük binalar dünyanın bir ucunu oluşturuyordu. Herşeye karşın burada kalmaktan memnundum. Yemeğimin yanına bir de elma şarabı alarak, 10 frank gibi komik bir paraya karnımı doyurdum. Sonra ay ışığında gezintiye çıktım. Olağanüstüydü, ama nasıl döndüğümü bilmiyorum. Yolda, kaba bir ses tonuyla bir grup denizci yanıma yaklaşarak, beni şüpheci bir şekilde sorguya çektiler. Daha sonra

ben kimliğimi gösterince biraz bozularak benden özür dileyerek yanımdan uzaklaştılar. İçim, gece boyunca coşkulu bir mutulukla kaplıydı. Bu, önümdeki en berbat gelecekleri meydan okuyan ve hâlâ yitirmemeyi başardığım bir mutululuktu.

Fundalıklara ve denize bakan odama yatmaya gittim. Hemen hemen zemin katı olduğu için rüzgârı olduğu gibi alıyordu. Şiirsel bir petrol lambam vardı ve penceredeki gazete kâğıtları da sökülmüştü. Hamilton'un 'Les Mémoires de Gramont'unu (Hamilton'un Anıları) okudum, kısa ve eğlendirici bir kitaptı. Bildiğiniz gibi bu kitabı Macar'ın kütüphanesinden almıştım.

Bu sabah altıbuçukta otobüsteydim ve iyi uyuyamamıştım, ayrıca bazı özel nedenlerden dolayı canım sıkılıyordu. Yolda fundalıkların üzerinden doğan güneşi gördüm ve sonunda Audierne'e vardım. Burası Concarneau ve Douarnenez kadar olmasa da küçük ve sevimli bir liman. Sonra yeniden Pont l'Abbée'ye gitmek için arabaya bindim. Hiç de çekici değildi. Oraya vardığımda St. Guénolé'ye kadar uzanan 15 km'lik bir gezinti yaptım. Fundalıkları, bir kiliseyi ve İsa'nın çarmıha gerilişini temsil eden ilginç bir resim gördüm. Kalabalık bir insan yığını vardı. Eski Breton karşımdaydı. Sonra kumullar, muhteşem bir plaj ve kırmızımtrak kayalıklarla kaplı bir kıyıdan geçtim. Bu kayalıkların haricinde St. Guénolé'nin başka ilginç tarafı yok. Daha sonra bir kafede kitap okuyarak dinlendim. 1.30'daki son arabaya bindim. Araba yolda tıkabasa doldu. Bir saat sonra Quimper'deydim. Beni bekleyen bir sürü mektup buldum: 18 ve 19 tarihli iki tane Bost'tan, savaş sonrasına ait planlar yapıyor ve yürekliliği elden bırakmıyor. Şu anda, direnişleri kırıldığı zaman, birliklere yardımcı kuvvet olarak yollanacak bir seyyar tümende. Bence durumu çok tehlikeli, ama buna da şükür, çünkü güç şartlara karşı hazırlanmak tabii ki bire bir savaşmaktan daha iyidir. Lütfen Bost'a 51 R. I. - 5 Cie - 170. Bölük adresine yazın.

Sorokine'den Kant hakkında bir yığın soruyla dolu bir mektup aldım. Ayrıca sevgili Kos'tan da uzun bir mektup var. Bokörlerden de mektup var, onlara yanıt vereceğim. Ve son olarak da kızkardeşimden Lionel'in[64] onu görmeye gitmediğim için söylenip durduğu, onu terkettiğimizi düşündüğünü yazdığı bir mektup var. Bir bu eksikti. Mek-

64. Lionel De Roulet.

tubun önemli noktalarını okudum, geri kalanını da krepçide bir bardak süt içip, üç krep yiyerek okudum: Bu benim bu günkü tek yemeğim. Günde en az 15 frank vasıta parası ayırarak, 40 franga yaşamam gerekiyor. Bu resmen cinnilik. Yarın Angers'de ümit ediyorum ki o kadın gelip beni bulur, çünkü hiç param kalmadı.

İşte böyle sevgilim, postaneye uğrayıp bana gelen mektupları Pouèzé'e havale etmelerini söyleyeceğim, bunu Paris'tekilere de bildirmiştim. Hâlâ sizden mektup almayı umuyorum. Siz benimkileri aldınız mı? Sizi öylesine seviyorum ki tatlı küçüğüm, hele şu anda her zamankinden daha da şiddetli. Dünyada hiç kimse sizin serçe parmağınızın kadar olamaz. Ve sizi tekrar göreceğimi biliyorum. Sizi seviyorum ve çılgınca kucaklarım. Siz yaşamı benim için olağanüstü güzel kılan kişisiniz.

Sevimli Kunduzunuz

28 Eylül 1939, Perşembe

Sevgilim, Biricik Sevgilim Benim,

Çok mutluyum, sizden üç mektup aldım, yazdığınız satırları okurken adeta benimle konuştuğunuz, yanıbaşımda olduğunuz ve küçük kollarınızla beni sımsıkı sardığınız hissine kapılıyorum. Bana oda olarak verilen La Pouèzé'nin bu güzel yemek salonu, şöminede yanan odunlar, sessizlik ve pencerenin ardından görünen bahçe, hepsi de bana keyif veriyor. Burada olmaktan hoşnutum. O kadına sizden olduğunuz gibi bahsedebiliyorum, ona çok yakınım (demek istiyorum ki o, bu konuları konuşabildiğim tek kişi). Mops, bana birçok fotoğraf verdi. Sizinkileri öbürlerinin arasından hemen ayırdım. Bunları eğlenmeniz için size yollayacağım. Benim otururken çekilmiş bir fotoğrafım vardı, onu çok sevdim. Sizin ayakta durduğunuz bir tanesini ve başka bir tanesini daha kendime ayırdım. Poz vermediğiniz ve benim o çok iyi bildiğim alaycı tavrınızla Zuorro'ya baktığınız fotoğrafa bayıldım. Burada muhteşem görünüyorsunuz. Bu bakışınız ilk defa objektife yakalanıyor.

Buraya kadar olan seyahatim tam bir maceraydı. Dün size yazdıktan sonra saat 6'da trene bindim. Postada yeni birşey yok (sizin 18, 20, 21, 22 tarihli mektuplarınızı aldım). 19 Eylül tarihli olanı ise Quimper'e gönderilmiş olmalı, oradan buraya yollayacaklardır. O da kesinlikle elime geçecek. Sanıyorum siz de benimkilerin hepsini aldı-

nız, ne güzel. Kendime kuytu bir köşe buldum ve hava kararana dek 'Les Mémoires de Gramont'u okudum. Az biraz eğlenceliydi. Kompartıman tıkabasa doluydu. Neyse ki insanlar çok antipatik sayılmazdı. Köyün üzerinde dolunay belirmişti. Ben insanların konuşmalarını dinliyor ve bu yavan manzarayı savaşın bana kazandırdığı sonsuz bir sabırla, hatta bir nevi şükran duyarak izliyordum. Kendimi iyi hissediyordum. Yalnızca Bost'u ve sizi düşündüğüm zaman savaşın gerçekliğinden ne kadar uzak olduğunu farkediyor ve utanç duyuyorum. Elimden birşey gelmeyeceğini gayet iyi biliyorum fakat seçme şansım olsaydı, hiçbir etki altında kalmaksızın nasıl bir seçim yapardım bilemiyorum. Askerler bu düşüncemi bilselerdi pek de memnun olmazlardı, çünkü kendilerine duyulan minnettarlıktan aldıkları zevk, onlar için çok büyük bir koz. Herşeye karşın bir bir geçtiğimiz şehirlere, Loire'a ve taralara bakıyordum, bazen bir onbeş dakika kestiriyordum.

Bana bu şekilde 50 saat gecikebilirmişim gibi geliyordu. Sonunda Angers'e vardık. O kadın gelmeyecek olursa durumum pek parlak değildi, çünkü cebimde otel ve otobüs için yalnızca 20 frank kalmıştı. Biraz endişeliydim. Saat gecenin ikisiydi ve valizim ağırdı. Çıkışa doğru yürürken bir asker beni durdurdu: 'Matmazel Beauvoir?' 'Evet, benim'. Buna biraz şaşırdım ama çok değil. Matmazel Stacecklin, Marie Noëlle'in[65] gündüz telefon ederek beni yarın almaya geleceğini bildirdiğini ve otelde bana bir oda tutulduğunu ve yemek hazırlandığını söyledi. Valizimi aldı, cebinde bir şişe bira, kolunda sandviçler ve muzlar vardı. Herşey mükemmeldi. Beni kollarına alarak şöyle dedi: 'Ben 40 yaşındayım, sizin babanız olabilirdim" ve garın yakınındaki güzel otele benimle birlikte geldi. Nevalemizi masanın üzerine koyduktan sonra gülünç bir şekilde: 'Burada kalabilir miyim?" diye sordu. Bana oldukça garip bakıyordu ve şu ana kadar aklından neler geçtiğini tam olarak anlayamamıştım. Bu bana çok gerçekdışı ve tuhaf geldi. Tüm bu olup bitenler sanki bir romandan fırlamış gibiydi. Gecenin ikisinde odamda bir asker ve bu yiyecekler... Biraz rahatsız bir şekilde ayakta kalakaldım. Bana 'Oturun, yatağa oturun" dedi. Fakat ben kendime bir sandalye çektim ve oradan buradan konuşmaya başladım: Bu adam 1917'de Roma ödülünü almış

65. Madam Morel'in arkadaşı.

ve bir ara Nizan'ların Vavin Caddesi'ndeki güzel evinde oturmuş bir ressammış. Biraz meyva yedim ve o birayı içmesini söyledim. "Sizinle aynı bardaktan içebilir miyim, bu sizi rahatsız eder mi?" dedi yine o garip tavrıyla. Ona "Hayır, etmez" dedim ve sözü Breton gezilerine bağladım, durmadan konuşuyordum. Nihayet sabaha karşı üçte pes etti ve saat 7.30'da beni kahvaltıya götürmek üzere tekrar geleceğini söyleyerek gitti. Ertesi gün, bütün bir sabah asker kahvaltıda bizimleydi ve o kadın ona benimle ilgilendiği için teşekkür etti. Sonra o kadın beni çok mahçup ederek bana bir oda ayarladı. Asker ona da benim hakkımda birçok detay sormuş olmalı ki o kadın bu davranış karşısında benim gibi hayrete düştü.

Bana gelince yatarken oldukça keyifliyim, o kadını görmek için sabırsızlanıyordum. Sabah erkenden kalktım, saat 8'de beni kahvaltıya götürmeye geldiklerinde çoktan hazırdım. Yazı yazmak için alt kattaki kafeye indim. Sonra da o kadına telefonla randevu verdiğim, büyük meydandaki kafeye gittim. Védrine'e, Kos'a, Sorokine'e ve bir iki satır da boksörlere yazdım: Biliyorsunuz Paris'te beni görmek istemişlerdi ve onları atlatmıştım. Bu sefer Provins'e sizin nerede olduğunuzu bilmeden yaşamalarının olanaksız olduğunu bildiren bir mektup yazdılar. Ben de hemen onlara adresinizi yolladım. Ekim ayı içinde bir perşembe veya pazar Provins'e onları ziyarete gideceğime söz verdim. Bu beni çok eğlendirecek. İnsanları görmek, beni yalnızca daha sonra size onlardan bahsedeceğim için eğlendiriyor. Sizin yerinize vekâleten yaşamak için elimden geleni yapıyorum. Benden uzakta devam eden yaşamınızı böyle sürdürmenizi istiyorum. Mektuplarımın yalnızca zavallı bir keşişe hayatının özetini anlatmaktan ibaret kalmasını istemiyorum.

Öğleye doğru "Les Memoires de Gramont"u bitirdim ve o kadının sevimli arabasıyla gelmekte olduğunu gördüm. Beraberinde Mops'lardan beyaz ceket giymiş çok şık biri ve Boudi[66] vardı. Suzanne halayı görmeye gitmeleri gerekiyormuş, bana bir saat sonraya garda randevu verdiler. Ben de bu süre içinde Angers'de küçük bir tur yaptım ve katedrali, şatoyu, dar sokakları, rıhtımı çok beğendim. Daha sonra onlarla buluştum ve guatrlı annesine çok benzeyen M. N. de Staecklin beni buraya getirdi. Hava oldukça güzeldi ve halimden memnundum.

66. Mops'un 6 yaşındaki kızı (Jacqueline Morel)

Herhangi bir yaşam biçimine girmeyi ve o an için kendimi ona bırakmayı seviyorum. Orada kendimi bu kadının ellerine terkettim. Bu benim La Pouleze'deki yaşamımda yeni bir deneyimdi. ilgimi çekiyordu ve beni hoşnut kılıyordu. Bu köy berbat bir yer, bu kasaba da öyle, ama bu ev tam bir cennet. Hemen öğle yemeğine oturduk, aç açına geçirdiğim onca saatten sonra, yemek tam bir keyifti. Nefis bir dana kızartması, ördek, patates kızartması, salata, reçel, armut, elma ve elma şarabı. Daha sonra bu beyin (Mösyö Morel'in)[67] bürosu da dahil olmak üzere bütün odaları gezdirdiler. M. Morel, isteğim üzerine yarı felsefi kitaplar hazırlamış ve bunları kadife bir koltuk üzerine dizmişti. Tavan arasına bile çıktım ve orada içi kitap dolu üç dolap buldum. Burayı öyle sevdim ki yalnızca okuyarak, yemek yiyerek ve uyuyarak burada iki ay geçirmeyi düşledim. Bu benim için müthiş bir keyif olurdu. Daha şimdiden bir düzine ilginç olaydan bahsettim, fakat bu hızla yazmaya devam edersem sonunu asla getiremeyeceğim. Postaneye gittiğimde sizden üç, Bost'tan da 21, 22, 23 tarihli üç mektup buldum. Bunlar oldukça yakın tarihler. Bost, mektuplarını büyük harflerle yazmış, yazdıkları çok hoş ve çok sevimli, insanı yıldırım gibi çarpıyor. Tek rahatsızlığı manevra yapmakmış ve bu iş onun midesini bulandırıyormuş. Allahım lütfen yardım malzemelerini kaybetmemiş ve öldürülmemiş olsun! Lütfen ona yazın, onun mektupları da sizi eğlendirecektir. Sizin mektuplarınıza gelince sevgilim, bana böylesine uzun yazdığınız, *cevap* verdiğiniz, benimle *konuştuğunuz* için ne kadar tatlısınız. Kendimi size öyle yakın hissediyorum ki! Mektupların anekdotumsu bölümlerini o kadına ve Mops'a okudum. İkisinin de gülmekten gözlerinden yaşlar geldi.

Védrine'in sizi bıraktığını hiç sanmıyorum. Aksine bana, ilk günlerde postanede mektuplarınızı okurken nasıl hıçkırıklara boğulduğunu anlattı. Ayrıca bu savaşın Wanda'yla olan ilişkinizin kopmasına yol açacağını ümit ediyor. Sanıyorum başkalarından çok çabuk etkileniyor ve ne zaman aptallarla birlikte olsa aklı karışıyor. Aklı başında olabilmesi için bir parça yönetilmeye gereksinimi var: Bunu geçen yıl Annecy'de hissetmiştim. Ben de sizin gibiyim, o zaman ona karşı çok katıydım, fakat bunun geçeceğini biliyordum, çünkü herşeye karşın değerli bir insan ve çoğunlukla da sadık. Kos'lara gelince, sanırım her

67. M. Morel, 1. Dünya Savaşı'ndan beri odasından neredeyse hiç çıkmıyordu ve pek kimseyle görüşmüyordu. Bkz. Olgunluk Çağı, Payel Yayınevi, cilt 1, sayfa 33.

ikisi birden bu durumda kendileri için en iyi olanı seçtiler ve belki de hep böyle kalacaklar. Onların Paris'e yerleştiğini görmek beni çok şaşırttı. Bu meşhur yalan hikâyesinden de birşey anlamadım doğrusu.

Pitoëff'in ölümüne ben de çok üzüldüm. Dün size söylemeyi unuttum. Breton sokaklarında ne gariptir ki, yalnızca çocuklarla, yaşlılarla yada guatrlılarla karşılaşıyorsunuz. Bu bölge tümüyle erkeklerden arındırılmış durumda. Kesintisiz olarak tepemizden uçaklar geçiyor, denizin üzerinde zırhlılar, art arda yavaş yavaş ilerliyorlar.

Raz'ın ucuna gittiğimde yıldızlarla kaplı gökyüzünün altında kendi kendime şu soruyu sordum: Niçin insan bilinci, insanın ölçüsünde olmayan kütleler, mesafeler ve sürelerle bir dünya oluşturuyordu; Brunsuschwing bilincin gelişiminden bahseder.[68] Grekler dünyanın bir sonu olduğunu düşünürlerdi vs... Fakat demek istediğim: Bilincin kendisini insani olmayan yapılara ürüklemesi garip; doğal olarak bilincin neden böyle olduğunu sorgulayamayız, fakat herşeye karşın bu çok acayip yada değil mi?

Bu kadın bana Sorokine için birşeyler yapabileceğini söyledi. Buna çok sevindim. Sabahın altısına kadar birşeyler atıştırdık ve sohbet ettik, daha sonra da karneme ve size yazdım. Karnem şimdiden doldu. Herşeyi yeniden okumak çok eğlenceli oluyor. Hoşçakalın benim tatlı küçüğüm, sevgilim, hayatım, sizi seviyorum ve hep benimlesiniz. Bana böylesine uzun yazdığınız ve terketmediğiniz için teşekkürler sevgilim. Size sonsuz bir *minnettarlık* ve hayranlık yada yeğlerseniz sözcüğün güçlü anlamıyla *şaşkınlık* ve şefkat duyuyorum. Sizi hiç şimdiki kadar sevmemiştim, sanırım sizi yeniden gördüğümde soluğum kesilecek.

Sevimli Kunduzunuz

Taras Bulba'yı ve Gramont'un anılarını istiyor musunuz? İkisi de bende var. Bana yanıtınızı bildirin. Ya James'in Bir Kadının Portresi'ni istiyor musunuz? Jouhandeau'nun Théophile'in gençliği ve Queneau'nun Limon Çocukları da bende var. Hepsini Macar'dan aldım. Bu kadın size yazacak. Guille genel kurmayda. Isorni daha da berbat durumda, mitralyözcü. Zuorro Constantine'de, hâlâ özel ders alıyor mu bilmiyorum. Maheu'nün mektubu büyük sükse yaptı. Daktiloyla yazıp çoğaltarak dağıtacağız.

---

68 "Bilinç" olarak çevrilen kelime, metnin aslında "hylé" olarak geçer

30 Eylül 1939, Cumartesi

Sevgilim,

Burada olmaktan çok ama çok mutluyum. Huzurlu bir ortamda alabildiğine büyüleyici bir yaşam sürüyorum. Okullar açılana kadar beni buradan bırakmıyorlar ve umarım okullar geç açılır. Bir ara Paris'e bu iş için telefon edeceğim. Perşembe akşamı size yazdıktan sonra akşam yemeği yedik ve hemen arkasından bir gece önce çok az uyuduğumdan dolayı, erkenden yatmak istediğimi söyledim. Bu sözler ağzımdan çıkar çıkmaz, bu kadın ve Mops bitmek bilmeyen bir neşeyle etrafımda dört dönmeye başladı. Önüme bir düzine rahat ev elbisesi getirdiler, elma şarabı, reçel ve çikolatadan oluşan hafif bir akşam yemeği hazırladılar, kırk kere ışığın açısını ayarlayıp, kırk kere yastıkları düzenlediler. Herşey bir kraliçenin uykuya hazırlanma töreni gibiydi. Öyle ki bir ara bu seramoninin hiç bitmeyeceğini ve yatağa asla ulaşamayacağımı düşünmeye başladım. Yatağıma uzandığımda kendimi kraliçeler gibi hissediyordum. Karşımda büyük bir şömine vardı. Bessie Cutler'i bitirdikten sonra hoş bir Simenon okudum: "La Marie du port" ve geceyi Pierre Véry'nin Matmazel Bécut'sü ile tamamladım ve saat 1'i geçe ışığı söndürdüm. Fakat yine de uyuyamadım, çünkü sizi düşünüyordum: Kapıyı açıyorsunuz ve üzerinizde küçük beyaz takım elbiseniz gelip yatağın başucuna oturuyorsunuz. Sevgilim, gözü açık düş görmek gibi birşeydi bu, bilseniz! Yüzünüzü yeniden gördüğümde mutluluktan bayılacağımı sanıyorum, sizi seviyorum bir tanem, tatlı küçüğüm benim ve uzun zaman ayrı kalacağımıza inanamıyorum. Sonunda uyuyabildim, sabah 8'de ayaktaydım. Önceki gün Bost'a yazmaya zaman bulamamıştım, oturup ona birşeyler yazdım. Ardından kayısı reçeliyle enfes bir kahvaltı yaptım ve "Generaller Yataklarında Ölür"ü okudum.[69] Birdenbire yaşamım kara mizah oldu. Muhteşem bir kitap. Bir daha beni böylesine etkileyen kitap olur mu, bilemiyorum. Her yeni günün diğerinden iyi olacağına inanmak gerekli. Aksi takdirde yaşam çekilmez olurdu.

Bu sabah kendimle baş başaydım ve bu çok hoştu. Açık ama soğuk havada biraz gezinti yaptım. Fakat bu köy cesaretimi kırıyor. Sonra tavan arasına çıktım ve bütün dolabı yağmaladım. İçindekiler beni çılgına çevirdi, burada eski yeni, her türlü kitap vardı. Tarih ve seyahat

69. Amerikalı yazar Charles Harrison'un kitabı.

kitapları, polisiye romanlar, romanlar... Tabii ki oradan bir kucak dolusu kitapla çıktım. Gayet sinsi bir şekilde gözüme kestirdiğim birkaç tanesini çalacağımdan hiç şüpheniz olmasın.

Defoe'nun "Colonel Jack"ini (Yüzbaşı Jack) ister misiniz? Gide bu kitaptan "muhteşem" diye bahsediyor. Ya valizimin bir köşesine sokuşturduğum Jack London'un "Le Cabaret de la dernière chance"ı (Son Şans Kabaresi) ister misiniz? Raymont Vincent'in çok berbat sayılmayacak "Köy"ünü okumaya başladım. Daha sonra bu kadın ve Mops'la karşılaştım ve beni kendi şarabını seçmem için mahzene götürdüler: Bir Chambolle Musigny seçtim, müthiş bir içimi var. Sanırım bizim yokluğumuzda Juan-les-Pins'de önemli birşey olmamış: Zuorro'yu rahatlatan uzun ve anlamsız açıklamalar yapılmış, efendim savaş evrensel birliği sağlamışmış. Zuorro'yu Cezayir'deki Constantine şehrine sevketmişler. Oraya yollandığı için oldukça memnun. Bu kadın ve Mops alelacele Isorni'ye randevu verip Limoges'a gittiler. Son günlerde Isorni ve Zuorro'nun korkudan ödü patlıyormuş ve Mops da bu durumdan bıkmış, usanmış bir durumdaymış. Mops hâlâ Fontainebleau'da olan kocasına yazmış, hatta onu görmeye bile gidecekmiş. Fakat yine her zamanki gibi kocasına pek aldırdığı yok. Bana öyle geliyor ki Guille oldukça sempatik ve Le Bel Eute[70] de alabildiğince dürüst bir tutum içinde. Guille'i önce kötü bir yere yerleştirmişler, levazım bölümüne. Ancak daha sonra kurmay bölümüne geçmiş. Ne büyük bir şans.

Öğle yemeği yedik ve bu bay, bu kadına getirdiği notu verdi. Bildiri şöyleydi: Almanya ile Rusya antlaşma imzalamışlardı. Şimdi ne olacak? İşte asıl savaş yeni başlıyor, bu sabah öyle kaygılıydım ki! Bahçede güneşin altında biraz kitap okudum. Eskiden hali içler acısı olan kara kuru köpek dinçleşmiş ve müthiş büyümüş. Şimdi bu kadının ayaklarının dibinde bir ayıcık halinde dolanıyor. Boudi ise çok sıkıcı biri, sesi soluğu çıkmıyor. Hiçbir çekiciliği yok. Mops ile birlikteyken ikisi çekilmez oluyorlar.

Saat 4'te Angers'e doğru yola çıktık. Bu kadın oraya mülteci bir Rus prensesini götürüyor. Tamamen sağır olan prensese öylesine özenli bakıyor ki! Onunla iletişim kurabilmek için herşeyi kâğıda yazmak gerekiyor. Bir ara St. Martin'e Suzanne teyzeyi yoklamaya gittik.

70. Guille'in karısının takma adı.

Orada herkesi atlatıp küçük bir gezinti yaptım ve onlarla ilk buluştuğumuz kafede Védrine'e birkaç satır karaladım. Daha sonra Suzanne Teyze'yi evine bıraktık ve biz de döndük. "Köy"ü bitirdim. Akşam yemeğinden sonra da odama çekildim. Hâlâ yatakta hoş bir kitap olan "Gece Geleneği"ni[71] okuyorum.

Az önce kahvaltımı getirdiler, bir de savaşın korkunçluğundan bahseden tüm Crapouillot külliyatını. Bu bay bana karşı çok ince, sıksık bu tip nazik davranışlarda bulunuyor. Crapouillot'yu bir de Ludwig Renn'in[72] "Savaş"ını okuyacağım. Erdiğim zaman, canlandıracağım somut temil ganimetine sahip olacağım ve anıyorum o zaman yeteceğim.

Hoşçakalın sevgilim. Kayısı reçeli beni bekliyor. Fotoğraflarınız elinize pazartesi geçecek. İçlerinde bir tane de benim fotoğrafım var. Sizi seviyorum! Bu sabah sizden bir mektup alacağımı sanıyorum. Sizi çılgınca kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Sevgilim, 19 ve 23 tarihli mektuplarınızı aldım. Sizi öylesine seviyorum ki! Bost hakkında söylediklerniz doğrusu içimi rahatlatmaya yetmedi. Geçen gün bir uzman ve Raoul Lévy ile olasılık hesapları yaptık: *Piyade* sınıfında ortalama olarak dörtte bir ölü, bir o kadar da yaralı var. Sonuç olarak savaşın hangi boyutlara varacağını şimdiden bilemiyoruz.

Az önce Paris'teki müdürüme telefon ettim, okullar Ekim'in 9'unda açılıyormuş. Aslında atama sözleşmesini ayın 2'sinde imzalamak gerekiyormuş, ama bana üstü kapalı olarak bunu daha ileriki bir tarihte imzalayabileceğimi söyledi. Önümüzdeki cumaya kadar buradayım. Buna çok memnun oldum ben.

Crapouillot'un Savaş tarihçesini notlar alarak okumaya başladım. Bu kitaptaki yoğun propaganda bana garip bir şekilde günümüz basınını anımsatıyor. Ne kadar üzücü.

---

71 . Mac Orlan'ın kitabı

72 . 1889'da doğan yazar Arnold Vieth Von Golssenau'nun takma adı. Savaşı 1928'de kaleme almıştı.

1 Ekim 1939, Pazar

Benim Tatlı Küçüğüm,

Bugün sizden mektup yok. Doğrusu bu bir parça içimi kararttı. Size anlatacak pek az şeyim var. Burada olmadık birşeye sevinip, olmadık birşeye üzülerek mızmız çocuklar gibi yaşıyorum. Dün Crapouillot'un savaş külliyatını biraz karıştırdım. Bir de kütüphanenin arka tarafına sıkışıp kalmış olan Rathenau, Kautsky ve Pierrefeu'nün kitaplarını bulup çıkararak okudum. Hepsini de çok ilgi çekici buldum. Yemek salonunun köşesindeki bir divana yerleştim, lambayı yaktım. Dışarıda yağmur yağıyordu, ama içerdeki büyük şömine ateşi beni ısıtıyordu. Rahatım yerindeydi, ama okumaktan kafamın içi kazan gibi olmuştu. Sonunda da başım ağrımaya başladı. Uzun zamandır böyle bir ağrı çekmemiştim. Akşam yatakta polisiye roman okuyarak bu düşüncelerimden arınmaya çalıştım. Ama bu bile beni rüyamda karabasanlar görmekten alıkoyamadı; ve bir de Dullin'le çok seveceğ bir ilişki yaşadığımız bir rüya gördüm. Toulousse'un sert ve eleştiren gözleri üstümüzdeydi. Bu sabah, yataktan uzun süre çıkmadım ve idare eder bir polisiye roman yazarı olan Pierre Véry'nin bir kitabı ile L. Renn'in hiçbir değeri olmayan "Savaş" adlı kitabını okudum. Sonra birkaç mektup yazdım ve öğle yemeği yedik. Her öğle yemeğinden önce bu kadın beni mahzene indiriyor ve ben de mahcubiyetle kendime en nefis şarapları seçiyorum: Önceki gün bir Chambolle-Musigny, dün muhteşem bir Meursault, bu sabah ise oldukça yıllanmış ve kekre bir şarap olan bir Pouilly seçtim. Dün yağmur yağarken bu kadınla, onun mesajını iletmek üzere araba ile küçük bir tur yaptık. Onu çok az görüyorum, fakat çok hoş bir kadın. Benim hoşuma gittiği için bazen sizden bahsediyoruz. Buradaki herkes ve ben, burada bizimle olup, bu güzel şarapları içmenizi, sohbetimize katılmanızı ve bana gülümsemenizi nasıl istiyoruz, istiyorum bilseniz! Sizi seviyorum. Size neden böyle ümitsiz bir anımda yazmaya kalkıştım bilmiyorum. Gazetelerin dişe dokunur birşey yazdığı yok, ileride neler olacağını tahmin edemiyorum.

Kardeşime 8 Ekim civarlarında Paris'e gelmesini, masraflarım benim karşılayacağımı yazdım. Onu birkaç gün görebilirim belki. Herkes sizin maaşınızı alabileceğini söylüyor. Kos'ları da en kısa zamanda yanıma alacağım.

Hoşçakalın sevgilim. Savaş ve barışla ilgili kitaplarımı ve diğerlerini tekrar gözden geçireceğim. Uzun süre sizden ayrı yaşamak zorunda olduğum fikrini bir türlü kabullenemiyorum. Sizin için ölesiye endişeleniyorum.

Sevimli Kunduzunuz

2 Ekim 1939, Pazartesi

Sevgilim,

Sizden 24 Eylül tarihli kısa bir mektup aldım. Elime ulaşmaları ne kadar çok zaman alıyor. Bost'unkiler sizinkilerden üç gün daha erken geliyor. Neyse, Paris'e döndüğümde daha çabuk gelecekler. Sanıyorum bu André Masson'u Atelier'nin dekorlarını yapan ve delilikle uzaktan yakından ilgisi olmayan ressam André Masson'la karıştırıyorsunuz.

Ben de uzun zamandır Kos'tan hiç haber alamıyorum. Nesi var acaba? Şüphesiz kardeşiyle birlikte ümitsizliğe gömülmüşlerdir. Benim yaşamımsa olaysız ve sakin geçmeye devam ediyor. Bu kadını, bu bay. mültecileri (özellikle de sağır Rus prensesi) ve özel işleri içinde kaybolduğu için fazla göremiyorum. Yine de akşamüstü birlikte çay içtik ve yemek zamanına kadar uzun uzun gevezelik ettik. Sizin romanınızı[73] da yanımda getirmiştim. Okumak için benden aldı. Kitabı La Pouèze'deki bir çelik kasada saklayacakmış. Paris'e götüreceğime böylesi daha çok işime geliyor açıkçası.

Dün bütün gün "Savaşın Öyküsü"nü okudum ve 1915'e geldim. Elim ayağım tutmuyor. Ana hatlarıyla savaşın başlangıcını biliyordum, ama detayları tahmin edilemeyecek derecede önemliymiş. Bu kitap çok ilgimi çekiyor. Değişiklik olsun diye Etiemble'ın Çocuk Kalbi'ni okumaya başladım. Burada seçilmiş altmış kitabın arasında olmak ve birisini bırakıp ötekini almak müthiş bir zevk. Genellikle yatarken elime polisiye roman alıyorum. Dün Leslie Chanteris'nin "Aziz'in Maceraları"na bir göz attım. Sonuç olarak Pierre Véry çok hoşuma gidiyor.

Ailem, Paris'e geldiklerinde onları görmeye gitmediğim için dırdır edip duruyor. Annemden çok soğuk bir telgraf aldım, ama sizin tahmin ettiğinizin aksine beni etkilemedi.

73. Akıl Çağı.

Kitap istiyor musunuz? Hangilerini? Lütfen istediklerinizi bana yazın. Bost'a Şato'yu yollayabilir misiniz? Ona yazdınız mı? Mektupları öyle şirin ki, beni gülmekten öldürüyor. Kızkardeşlerine yazdıklarının aksine savaşın kokusunun hissedilmediği bu tarz mektupları seviyorum. Hoşçakalın benim tatlı küçüğüm, Angers'de mektubuma birkaç satır daha ekleyeceğim. Şefkatle kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Birşeyler ekleyecek zamanım yok, ancak tabii ki şu kelimeleri yazmak için daima zamanım var: Sizi seviyorum (Bu fotoğraflarda ne kadar hoş çıkmışsınız, öyle değil mi?).

3 Ekim 1939

Tatlı Küçüğüm Benim, Biriciğim,

Bu sabah sizden mektup yok -kimbilir, belki de şimdiden beni Paris'te, Assas Sokağı'nda beklemeye başlamışlardır bile; düşündüğüm gibiyse cumaya üç-dört mektubum birden olacak- yine Angers'teyim; bu kadın, Suzanne halayı görmeye gidiyordu, ben de ona eşlik ettim, dün yapılacak bir sürü alışveriş vardı. Her halükârda, işleri olduğunda beni bu kafeye bırakıyorlar. Burası bana Tours'daki iki kafeden birini (daha modern olanını) anımsatıyor. Etrafta yalnızca kadınlar var: Perişan vaziyetteki orospular ve birkaç iskambil oyuncusu. Bu kadın, Marie-Noëlle de Staecklin'i bulmak için, şehrin altını üstüne getirdi, neden onun namusuyla bu kadar ilgilendiğini anlayamıyorum. Bu genç kız, öğleyin, beni Angers'de karşılayan askerden geldiğini söylediği bir mesaj aldı ve bu askerin sınıra gönderileceğini bahane ederek, bisikletine atlayıp onu görmeye gitti. Fakat gardaki bu asker, Marie-Noëlle'i hiç görmediğini söyleyince biz de aramalarımızı durdurduk. Biliyor musunuz bu kadın, sizin polemik yazılarınızı, özellikle de Ivitch ile ilgili bölümü okuyor şu sıralarda ve çok beğeniyor. Ancak "tip" ve "bu" sözcüklerini saptırdığınızı düşünüyor.[74]

Dün hava çok güzeldi ve size yazdıktan sonra, bu kadın bana buradaki mülklerini gezdirdi: Bungalov, tapir evi, sebze bahçeleri, çayırlar; hepsi de çok güzeldi. Hava oldukça sıcak olduğu için, akşamüstüne doğru, çayırlarda güneşin altında sere serpe yatarak, "Jack London'un Maceraları"nı okudum. Kitap karısı tarafından berbat bir dille

74. Burada bahsi geçen Sartre'ın Akıl Çağı adlı romanıdır. Ç.N.

yazılmış, ama oldukça eğlendirici. Bir ara büyük bir coşkuya kapıldım ve bu sonbahar gökyüzününü, ağaçları ve temiz havayı içime çekerek okumayı ne kadar sevdiğimi düşündüm. Bu bana gençliğimi anımsattı; o zaman yaşamdan çok şey bekliyordum. Fakat bana beklediğimden fazlasını verdi; sevgilim, sizinle karşılaşacağımı asla tahmin edemezdim.

Angers'deyken, bir kafede oturup Kos'a ve Sorokine'e yazdım. Bu kadın, Sorokine'i himayesine almak istiyor. Ben bunu onaylamadığımı, ama ona küçük bir iş bulmasının iyi olacağını söyledim. Bu sabah, 4 saat boyunca ciddi bir şekilde savaşın tarihçesi üzerine çalıştım. Bu beni hem korkuttu, hem de beynimi serseme çevirdi. Ne stratejinin, ne de politikanın bu şekilde yapıldığı aklıma gelirdi. Bu bitmek bilmeyen bekleyişin, ara ara anlamsız katliamlarla kesilmesi çok şaşırtıcı ve burada *zaman*, neredeyse tek etkili faktör olarak kendini gösteriyor. Öte yandan günümüze dair de hiçbir fikir vermiyor. İçinde bulunduğumuz durumu anlayamıyorum. İnsanlar herşeyi biraz da zamana bırakmaktan yanalar, ancak zaman tek başına bir çözüm değil. Beklenmedik bir değişiklik, bir mucize olabilir mi acaba? Savaş nedir? Herşey öylesine belirsiz ki, bu biraz tedirginlik veriyor. Şimdiki ruh halimin, bir ay öncekiyle uzaktan yakından alakası yok. Bütün asılsız korkularım geçti; geriye kalan yalnızca eğreti izlenimler ve bilinmezliğin verdiği rahatsızlık. Bugün Angers'den döndük ve öğle yemeğinde nefis bir kırmızı bordo şarabı içtik. Gördüğünüz gibi bir günüm diğerinden pek farklı geçmiyor, ama yine de şimdi olduğu gibi, titizlikle kendimi yetiştirmeyi seviyorum. Sanıyorum Paris'te, ailemin düşüncesizce davranıp bana yollamadığı acil bir mektubum var. Şüphesiz bakaloryalar içindir, telgraf çekip bana gönderilmesini istedim.

Hoşçakalın sevgilim -bana bol bol yazın. Sizin için öyle endişeleniyorum ki! Tanrım, sizinle karşı karşıya gelip sohbet etmeyi nasıl arzuluyorum!- günlerim okumakla ve çalışmakla geçiyor, ama yaşamım alabildiğine donuk. Sizi seviyorum biricik küçüğüm. O çok sevdiğim yüzünüzü öpücüklere boğarım.

Sevimli Kunduzunuz

(Angers) 4 Ekim 1939, Salı

Sevgilim,

Sizden iki mektup aldım ve buna öylesine memnun oldum ki! Buradayken, neden günaşırı mektupsuz kaldığımı anlayamıyorum. Dün postadan birşey çıkmadı, bugünse iki mektup sizden, iki de Bost'tan geldi. Ayrıca sizinkilerin elime ulaşmasının niçin bu kadar uzun sürdüğünü de anlayamıyorum: Bost'un, Eylül'ün 28 ve 29'unda postaladıklarının elime geçmesine karşın, sizden yalnızca 25 ve 26 tarihli olanları geldi. Bu sabah kalkarken kendimi çok mutsuz hissediyordum, ama bu mektuplar bana inanılmayacak derecede canlılık verdi; mektup almayınca kendimi öylesine yalnız, terkedilmiş hissediyorum ki! Şimdi yeniden yaşamın keyfine vardım. Maaşımızı almak beni çok memnun etti, böylece Kos'ları 15 Ekim'de getirebileceğim. Ödenecek verginiz var mı? Aslında orduya alınanlardan da vergi isteniyor, ama ödemezlerse de haklarında herhangi bir kovuşturma yapılmıyor: Demek istediğim, ödemek zorunda değiller. Sonuç olarak elime 3000 F geçecek ve bu parayla rahatlıkla ödemeleri yapabilir, vergileri yatırabilir ve geçinebilirim.

Annemden, müthiş öfke dolu bir mektup aldım. Beni, Kos'la birlikte gizlice evine girerken görmüş ve hırsızlıkla suçluyor. Huysuzluk edip söyleniyor, çünkü Paris'teyken onları ziyarete gitmedim. La Grillère'e yerleşecekler ve babam Limoges'da ufak bir iş bulmaya çalışacak. Poupette'i birkaç günlüğüne Paris'e çağırdım, en azından bunu yapabilirim (başka da yapabileceğim birşey yok). İlk kez olarak, bu sabah Paris'te olmayı ve biraz hareket etmeyi istedim. Öbür gün akşamüstü oradayım ve gider gitmez parayı alıp, müdürümle görüşeceğim.

Biliyorsunuz, Gégé'ye, 116 Assas Sokağı'na yerleşiyorum. Bu durumda, Kos'ları nerede barındıracağımı bilemiyorum - eğer onlara iki oda gerekiyorsa (ki sanıyorum ancak sığışacaklardır) onlara mutlaka ayda 2000 F'dan fazla vermek zorunda kalacağım. Son durumu size bildireceğim. Dün, Angers'de size mektup yazdığım kafeden beni almaya geldiler. Suzanne hala, uzun zamandır La Pouèze'de kalıyor olmamdan dolayı bana hâlâ öfkeli ve düşmanca davranıyordu. Onu huzurevine bırakıp döndük, dışarda bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Saat 9'da yattım ve Jack London'u, hoş bir macera romanı olan, Curwood'un Le Bout de Fleuve'ünü (Nehrin Ucu) ve Steven-

son'un berbat haberlerini okudum. Bu sabah, barışın tarihçesine başladım. Bu okuduklarım beni perişan ediyor. Neden ortalama bir herif gibi kendimi harabediyorum, ben de bilmiyorum.

Sakalınızı kesmeyin, bu sevimli halinizi düşünmek hoşuma gidiyor. Farkına vardım ki önümüzdeki bir yılı Paris'te geçireceğim. Yaşamımı her zamanki gibi sürdüreceğim, ama siz olmayacaksınız. Bunu düşündükçe yüreğim sıkışıyor. Sizin için ölesiye endişeleniyorum. Sizi görebilmek için izin belgesi almaya çalışmak çılgınlık mı? Bu konuda bana birşey söylemediniz. Becerebilirsem Kasım'ın 1'inde geleceğim. Bir saatliğine bile olsa, sizi görmeyi -yalnızca sizi seyretmek ve kucaklamak için- öylesine istiyorum ki! Sizi seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Mektuplarımızı tekrar okuyorum -çok incelikle aktardığımız bir bölümü gözden kaçırmışım ve şimdi dikkatle okuyorum-[75] Siz, uyanık, muhteşem bir ufaklıksınız ve sizi seviyorum.

Aşağıdaki, başı kaybolmuş bir mektup yada bir eklemedir!..

Bost'tan, hâlâ aynı basit yaşantıyı sürdüğünü anlatan uzun bir mektup aldım. Neyse ki yanında Amsellem[76] var ve birbirlerinden hiç ayrılmıyorlar. Védrine'den, işlerini yoluna koyduğunu belirten iki kısa mektup aldım. Hiçbir mektubu cevapsız bırakmadım ve Kos'layken, bu konuda ağzımı sıkı tutuyorum. Yalnızca sıksık mektup yazdığımı ve aldığımı biliyor ki, bu da en doğrusu. Öte yandan, eskiden olduğu gibi, Wanda'yla kafa kafaya verip hikâyeler uyduramıyacaklar. Laigle'den dönüşümden hemen sonra bana şöyle yazmıştı: "Wanda'nın sinirleri oldukça düzeldi ve bir roman yazacağına hiç şüphe yok." Kuşkusuz bundan sonra mektuplar alınışsınızdır. Her halükârda Kos'un Paris'te kalışı bu suskunluğa bir son vermeyecek.

Sevgilim, sizi Noel'den veya marttan önce göremeyecek miyim? Wanda'yı kolaylıkla, onunla buluşacağımız tarihte izniniz olmadığına inandıracağımızı düşünmüştüm -belki Védrine'e de bir izniniz olduğunu söylemeyebiliriz, ne dersiniz? Yaşamımızın uzunca bir kısmını birlikte geçirmeyi nasıl istiyorum bilseniz!- *ve tabii sizinle birlikte,*

75. Sartre, üstü kapalı olarak konakladıkları yeri belirtiyor.

76. Bost'un alayında tanıştığı ve çok sevdiği bir arkadaşı.

sizin görmekten hoşlanacağınız insanları görmeyi. Sonuçta şüphesiz sizin isteğinize saygı göstereceğim. Benim tatlı küçüğüm, sizi ancak "Noel'de göreceğimi" açık açık düşünmek ben mahvediyor, çünkü bunun sizi daha önce göremeyeceğim manasına geldiğini *biliyorum.*

Sizi seviyorum, sizi deliler gibi kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

5 Ekim 1939, Perşembe

Sevgilim.

Herşeye karşın mutluyum, çünkü bir aksilik olmazsa, pazartesi veya salı günü kardeşim Emma'yı[77] görmeye gideceğim. İzin belgemi onalamayacaklarından korkuyordum, ama karakolda bana çok anlayışlı davrandılar ve kemiklerimdeki rahatsızlıktan dolayı bu zavallı insanın tek başına yolculuk yapamayacağını ve gitmem gerektiğini anladılar. Başvurumu kayda geçirdiler ve kâğıtlarımın pazartesi akşamı yada en geç salıya hazır olacağını söylediler. Şimdiden sonra vazgeçme olasılıkları olduğunu sanmıyorum. Oraya salı sabahı yada akşamı veya çarşamba sabahı varacağım ve okullar 16'sında açılacağına göre pazar akşamı da dönmüş olacağım. Ne kadar mutlu olduğumu tahmin edebiliyor musunuz? Buna karşılık, kocalarını görmek için sınıra gitmek isteyen eşlerin hali berbat, çünkü Seine-et-Marne'e kesinlikle geçiş izni vermiyorlar ve asker de cezaya çarptırılıyor (tabii görüşme gerçekleştiği takdirde) Kararımı dün sabah verdim, ondan son mektubu aldıktan sonra. Dün sabah aniden Poutèze'in sakinliği beni boğmaya başladı ve mektuplarımı yazdıktan sonra müthiş bir şekilde oradan ayrılmayı arzuladım ve bu kadına, gerekçelerimi sayarak, bu düşüncemi söyledim. Bunu duyunca, bir an önce yola koyulmam için benden daha aceleci davrandı. Telaşlı bir gün geçirdik. Akşam saat 7'de beni Angers'e bıraktılar. Hüzün verici bir durumdu ve sizden ayrı olmanın verdiği acıyı çok keskin bir şekilde hissediyordum; bu duygu beni elden ayaktan düşürüyordu.

Otobüs şehrin sınırına kadar ilerledi ve korsancılık oynuyorduk da diyebiliriz. Sonra bir askeri birlik bölgesine girdik. Burada, gecenin karanlığında askerlere sırnaşan orospular ve içi tıkabasa asker dolu mavi camlı küçük barlar vardı. Gördüklerim öyle ürkütücüydü ki,

77. Simone de Beauvoir ve Sartre'ın, sansüre yakalanmadan, sınıra yasaklanan gezilerden sözedebilmek için, aralarında kullandıkları bir kod adı.

uzunca bir süre karanlık caddelerde, bir yere girmeden, başıboş dolaştım. Sonunda sinemanın açılmasını bekleyen bir grup insanın arasına oturdum: Sinema açılmadı, burada yalnızca gündüz seansları varmış. Yürüyerek geri döndüm ve bir oda tuttuğum otelin kafesinde Védrine'e mektup yazdım. Gece doğru dürüst uyuyamadım. Başkaları için duyduğum kaygı bir yana, bir tür umuttan daha cansıkıcı birşey bilmiyorum - bu şimdiki ruh halim, buna uzun süre dayanabileceğimi sanmıyorum. Sabah saat 7'de trene bindim ve öğleyin Paris'e vardım: Hava çok güzeldi, yeşillikler içindeki köylerden geçtik ve yolda St. Cyr'i[78] hep sizi uğurladığım o küçük itasyonu tekrar gördüm sevgilim. Trende giderken, sizi ne kadar çok sevdiğimi bir kez daha anladım. Küçük Bost bana çok hoş mektuplar yazıyor, ama artık ona karşı şefkat duymuyorum. Sevgilim, size karşı olan hislerim altüst oldu, bu gerçek bir yıkım. Kupkuru ve duygusuzum, yalnızca sizi çılgınca arzuluyorum. Cels ve Assas sokaklarına uğradım; bir yığın mektubum var. Bana gelecek mektupları önceden bildiğim için, beklediklerim gelmiş mi diye hepsine tek tek baktım; aşağı yukarı hepsi gelmiş. Sorokine'in mektupları öyle yürek paralayıcı ki, bu kadının onu himayesine alma isteğini kabul etmekten başka çare gözükmüyor. Sorokine'in, içinde bulunduğu bu duruma daha fazla dayanabileceğini sanmıyorum. Kos'tan çok hoş, kısa bir mektup var. Védrine'den Paris'te karşılaşamadığımızdan dolayı üzüldüğünü belirten, ama çok tutkulu ve içten bir mektup aldım. Kardeşimden de bir mektup var: beni Limousine'de göremeyince düş kırıklığına uğradığını ve Lionel'den Breton seyahatimi sakladığını, çünkü bunu duyarsa çok üzüleceğini yazıyor. Ayrıca eski öğrencilerimden iki önemsiz mektup geldi. Bost'tan da karamsarlığa gömüldüğü sezilen iki mektup var. Ve son olarak üç mektup ta sizden. Sevgilim, hepsi de çok sıcak, çok içtendi, sizi yanıbaşımda hissettim. Bu aralar, size karşı olan tutkularım kabardı ve beni allak bullak etti. Çok mutlu günlerimiz oldu, bunun yanında, birbirimize olan tutkumuz ölçülüydü, hiçbir zaman bir yanardağ patlamasına dönüşmedi, ama bir gün içimde volkanın hareketlenneceğini ve sarsıntılar yaratacağını çok iyi biliyordum. Gégé, bana oyun oynadı; bugün Assas Sokağı'na gittim, Pardo hâlâ onunla kalıyor. Herşeye karşın, otelde kalmaktansa burayı tercih ederim, çünkü

78. Sartre'ın, Kasım 1929'da askerlik görevine başladığı yer.

sıcak, güzel bir odam olacak. Ancak kendi kendime ileride can sıkıcı olabilir mi diye düşünüyorum. Bu durumda Kos'la birlikte oturamayacağım ki, bu da işime gelir. Kos'ları otele, iki ayrı odaya yerleştireceğim. Poupette atölyesini kapatıyor. Wanda ne yapacak bilemiyorum.[79] Fırsatımız olursa Wanda'ya, size yazdığım mektuplarda bu Gégé olayına ateş püskürdüğümü, çünkü Kos'un buna çok üzüleceğini düşündüğümü söyleyin.

Gégé'ye merhaba der demez, hemen Bon Marché'ye fotoğraf çektirmeye gittim. (Size yollamıyorum, çünkü çok çirkin çıktım) Orada fotoğrafları beklerken, mercimekli dana eti yiyebileceğim bir çeşit restoran bar buldum ve dayanamayıp yemek yedim. Kiracının kiracısı olduğum için ikametgâh belgesi almakta güçlük çektim. Kapının önündeki taksi eşyalarımı boşaltmamı beklerken, kapıcı kadın yaklaşık 15 dakika kadar bu durumu kavrayabilmek için mantığıyla boğuştu. Ona yardımları ve gelecekteki hizmetleri için 50 frank verdim. Çok mahçup oldu, çünkü ancak bu paranın yarısı kadarını alacağını tahmin ediyordu.

Sonra Camille Sée'ye[80] gittim, çok büyük, muhteşem bir binası var -beni müdür karşıladı (aramızda, kendimi acındırdığım birçok yazışma ve telefon konuşması olmuştu; özellikle de babam işe karıştıktan sonra)- çok zarif bir kadındı, öyle ki önce onu şık bir sekreter sanmıştım. *Dal gibi* bir kadın, yaşamımda ilk olarak narin, iyi giyimli, uyanık, akıllı bakışları olan, cesur ve her bakımdan modern bir müdürle karşılaşıyorum. "Oldukça cesurumdur" dedi bana gülerek; bombalardan korkmadığım ima ediyordu. Mümkün olduğunca birbirimize karşı kibar olmaya çalıştık, ama anlaşamadığımız bazı noktalar oldu. Sonuç olarak, bana 8,5 ders saatinden fazla vermeye çekiniyor ve yalnızca 20 öğrencim olacak. En çok 14 saat verebilirlermiş. Belirlenen maaşın altına inmeyi düşünmüyorum, üstelik üzerine 2 saat daha koyarak ayırabileceğim maksimum zamanı veriyorum onlara.

Herşey çok iyi gidiyor. Her bakımdan bu benim altın yılım olacak; tekrar romanıma[81] döneceğim, güzel bir eve yerleştim, param var ve

79. Wanda resim yapıyordu.

80. Beauvoir, burada Haziran 1943'e kadar öğretmenlik yapacaktır.

81. Yukarıda sözü geçen roman Konuk Kız'dır. Beauvoir bu romana 1938 yılında başladı ve üzerinde 1941 yazına dek çalıştı.

dinlenecek zamanım olacak. Bu kadına mutlaka yazmalısınız; inanılmaz incelikleri olan bir kadın -ondan ayrıldığım için biraz üzgünüm; o da aynı şekilde, ayrıca projelerim olumlu sonuçlandığı için sevindi.

Hoşçakalın sevgilim. Size, bir parça sarhoşluğun etkisinde yazıyorum. Tüm benliğimi baştan aşağı titretecek kadar sinirliyim -benim için neşelenin, mutlu olun- yeter ki herşey boşuna olmasın. Sizi delicesine kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Yarın maaşları almaya gideceğim -bu kadın, ondan aldığım 1000 frangı kendisine iade etmemi istiyor, parayı yatıracağım. Polemik yazılarınızı *çok* beğendi, çelik kasaya kapatmadan önce hepsini bayılarak okudu. Sevgilim, benimle yaşamınızı paylaştığınız, yaşamımla bu denli ilgilendiğiniz için ne kadar iyisiniz. Siz benim herşeyimsiniz.

6 Ekim 1939, Cuma

Sevgilim,

Dün size yazdıktan sonra, elime 3 Ekim tarihli mektubunuz geçti. Bu mektuptaki o cümlenin bana ne kadar büyük bir darbe indirdiğini tahmin edemezsiniz.[82] Üzerime öyle bir ümitsizlik çöktü ki, artık bu yaşama dayanamayacağımı düşündüm. Sonra birdenbire yatıştım ve hiçbirşeye aldırmaz duruma geldim. Mektubunuzu okuduktan sonra yarım saat kadar isyanları yaşadım. Bost'tan da mektup geldi. Anladığım kadarıyla yavaş yavaş sınıra doğru kayıyorlar. Şu anda onlara top ateşine karşı nasıl savunma yapacaklarını öğretiyorlarmış. Oysa Quimper'de ve La Pouèze'de ne güzel tasalarımdan arınmış ve mutlu olma fikrine yeniden alışmaya başlamıştım. Ancak bu sabah kaçınılmaz olarak yeniden bir ay önceki halime döndüğümü ve bu durumun daha uzun süre bu şekilde devam edeceğini, korkularımın gitgide artacağını kavradım. Şimdi denge yine bozuldu, acıların, kaygıların ve boşluğun ortasındayım. Normalin dışında bir mutlulukla geçen, geride bıraktığım haftalara hayretle bakıyorum, yaşadıklarım sanki bir düştü. Şu anda uyandım ve bu güzel düş bitti. Ne yapmalıyım? Lütfen tıpkı geçen seferki gibi benim için ne yapabiliyorsanız yapın. Kendinize çeki düzen verin. Yine de birşeyler yapmaya çalışıp çalışmayacağımı, bilmiyorum, biraz para harcamak ve birkaç gün kaybetmekten

82. Sartre, mektubunda yerinin değişeceğini ama hangi bölgeye gönderileceğinin belli olmadığını haber veriyordu

(zamanım elverdiğince) yana korkum yok. Yarın Audry'lere gidip akıl danışacağım. Fakat sanıyorum ancak sizin yardımınız zamanında yetişebilirse idare edebilirim. Aksi takdirde 1 Kasım'ı bekleyeceğim. Her halükârda elimde bir makbuz kalırsa bu mümkün olacaktır.

Gégé'nin yanına yerleştim ve oradaki odamı seviyorum. Bütün eşyalarımı toparlayıp oraya götürdüm. Hem sizin, hem de benim için 3550 frank çektim, büyük bir miktar. İşte bütçem: Ayın 15'inde Kos'ları getireceğim ve bu ay onlar için 1500 frank ayırdım. Böylece 500 frank size, 1000 frank da o kadına vereceğim. Geriye 4000 frank kalıyor. Bunun 2000'ini kiraya ayıracağım, günlük harcamalar için de her gün için 50 frank koyacağım (bu ancak ayın 1'inden itibaren mümkün olacak, çünkü o kadınla anlaştık ve bana biraz para yolladı). Mösyö Védrine için de bir köşeye 1000 frank koyuyorum. Böylece bana da kitaplar, üstbaş harcamaları, seyahat, Poupette'in Paris tatili ve Kos'un Paris'e gelmesi için 1000 frank kalıyor. Bu paradan da Mösyö Védrine için 500 frank daha ayırmayı düşünüyorum. Sözlerinde durulursa N. R. F.'ten alacağım parayla 1 Kasım'a kadar tüm alacaklarım temizlenmiş olacak. Bundan sonra vergiler için bir köşeye 3000 frank koyacağım. Ocak ayına kadar herşey yoluna girerse, o kadına umduğu miktarı ödeyerek seneyi kapatmak istiyorum. Ona ne kadar borcumuz var? Her halükârda ona bir kısmını vereceğim, çok zor durumda kalmadıkça bir daha ondan borç almayın. İnsanın bir köşede parasının olması çok iyi birşey. Öte yandan o kadın size Maheu'nünki gibi bir yol tutturmanızı salık veriyor. Ama sanırım bunu söylemesindeki asıl amacı parasını alabilmek. Kos'ları nereye yerleştireceğim bir sorun. Roulet'nin dairesi satıldı, ordaki eşyalar da Sauteuil Sokağı'na gidiyor[83] Böylece Wanda oraya yerleşemeyecek, çalış-malarını akademide sürdürmesi gerekiyor. Le Boubou[84] bana, onunla biraz ilgilenebileceğini söyledi. Onlara bir otelde iki küçük oda tutmaya çalışacağım. 15 Ekim - 15 Aralık arası burada kalırlar, sonra bir 15 gün giderler. 1 Ocak'ta yeniden gelirler diye düşünüyorum, siz ne dersiniz? Dün size yazdıktan sonra Gérassi'leri görmeye gittim. Çok hoştular, birbirlerine eş dostlarıyla ilgili komik ve trajik öyküler anlatıyorlardı. Savaş boyunca benim için çok önemliler, çünkü geri

83. Kardeşimin atölyesindeki eşyalar.

84. Boubou ressamdı.

planda kulis yapıyorlar ve böylece onlar sayesinde dünyayla bağlantı kurduğumu hissediyorum. Galiba Nizan iflastan iki gün önce istifasını vermiş. Fakat hiçbir art niyet gütmeksizin ona baştan beri düzensizlik içinde olduğunu söylemişler. Malraux, kendine tanklarda bir görev bulmaya çalışıyormuş, ama epeyce uğraşması gerekecek çünkü sinirsel tikleri yüzünden onu istemeyecekleri kesin. G.[85] zorlu uğraşıp didinmeler sayesinde dört günün sonunda delikten paçayı kurtardı. Anlattıklarının hepsi de çok ilginç, dinlemeye değer şeyler. Herşeyi karneme kaydediyorum. İlkinin her sayfası kıyısına köşesine kadar dolduğundan kendime ikinci bir defter satın aldım. Onlara birer kadeh birşey ikram ettikten sonra Bost'a yazmak üzere Dôme'a gittim. Paris'te olmak muhteşem birşey, burasın akşamlarını ve beni nasıl etkilediğini unutmuşum.

Vavin kavşağının üstünde Büyük Ayı pırıl pırıl parlıyordu. Bulvarda hiçbir gece böylesine karanlık olmamıştı, bu biraz trajik ve dokunaklı. Unutmadan Dôme'a yazmaya gitmeden önce La Coupole'de akşam yemeği yedim. Garsondan yarım şişe *Munich* istedim. Garson bu söylediğime epey bir güldükten sonra şu şekilde yanıt verdi: "Siegfried hattını geçmemizi beklemeniz gerekecek." Sonra Bost'a yazdım. Bana sürekli kısa mektuplar yolluyor. Az önce, hepsini satır satır tekrar okudum ve çok üzüldüm. Ağlamak istedim. İlk mektuplarının her biri keyifli, neredeyse tasasız yazılmıştı, ama daha sonrakilerde korkunç bir karamsarlık vardı ve zaman zaman bu duyguyu kuvvetle hissediyordu. Birden ona karşı tekrardan büyük bir şefkat hissi duydum, ama daha ziyade mutsuz oldum, çünkü onun için korkuyorum.

Yatağa girdiğimde yorgunluktan ölüyordum. Saat on civarında uykuya daldım, ama geceyarısı Gégé'nin gelişini duydum. Onu yanıma çağırdım ve biraz sohbet ettik. Ayda 2000 franga Kientz'de çalışıyor. Gégé hâlâ eskisi gibi. Fazla uzun konuşmadık. Ancak iki saat sonra tekrar uyuyabildim. Bu süre içinde halihazırdaki ve ileride beni bekleyen problemleri düşündüm: Sizin izinli olarak geleceğinizi veya ne kadar süre burada kalacağınızı Kos'tan nasıl saklayacağız? Bost izin alabilirse onu nasıl göreceğim? Hepsi de acil çözüm bekleyen, ama aynı zamanda çözümü olanaksız sorular. Bunları düşüne düşüne so-

85. Gérassi birkaç gün tutuklu kalmıştı.

nunda ter içinde kaldım. Bu sabah 6.30'da bir siren çalmaya başladı. Çok kuvvetli bir ritmde olmamasına karşın insanlar uyanıp sokağa döküldüler. Herşeyiyle berbat bir geceydi. Bu akşamüstü hâlâ canım sıkkındı. Bu sabah neşeyle uyandım: Mektubunuzu henüz almamıştım ve şık giyinmiştim. Sizin o bana çok yakışan beyaz ceketinizi giydim ve üzerine yeşil bir eşarp bağladım. Başıma da yeşil bir türban takıp, elime siyah bir çanta aldım. Ceketinizi giymek beni çok duygulandırdı. Sonra otobüsle sizin lisenize gittim, daha sonra da gidip ne kadar para çektiğime baktım ve kendi liseme gitmek için bir taksi çevirdim. Daha imzalamam gereken bir sürü evrak var. Taşınma işini bitirdim. Bir saat kadar Bost için aldığım "Ölü Canlar"ı okudum. Ona, kitabı okuduktan sonra size yollamasını söyleyeceğim, hoş, eğlendirici bir kitap. Sizin için "Budala"yı aldım. N. R. F. hâlâ yayımlanmadı. Ayrıca Green'in "Güncc"sini de bulmaya çalışacağım. Budala'yı hemen yolluyorum. Green'i de yarın arayacağım. Göndereceğim paketin içinde bazı zarflar da var.

Vavin Caddesi'ndeki küçük lokantada yemek yedim, sonra Dôme'da kahve içerken "Ölü Canlar"ı okudum ve birçok kısa mektup yazdım: Kardeşime, Kos'a, Védrine'e. Şimdi paketleri ve parayı: sizin için havaleyle 500 frangı yollamak üzere postaneye gidiyorum. Biraz okuyacağım, Bost'a yazacağım ve güncemi tamamlayacağım, sonra saat 8 civarında Gérassi'lerle buluşacağım.

Annenizi aradım, ama telefon yanıt vermedi. Bir daha deneyeceğim, olmazsa yarın onu görmeye çalışacağım. Öylesine doluyum ki hiç sıkılmaya fırsatım olmuyor. Bütün projelerim yolunda giderse pazartesiye romanıma döneceğim. Pazar günkü mektubunuzu ve 3 Ekim tarihli kısa notunuzu aldım: Her ikisi de ayrı ayrı ağzımı kulaklarıma vardırdı. İlk kez olarak, kısa notunuz, sansür dolayısıyla önceden açılmış. Artık mektuplarımız daha çabuk geliyor (3 günde). Bana yazın. Lütfen benim için daha iyi olmaya çalışın. Sizi delicesine, kendimi yiyip bitirircesine seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

7 Ekim 1939, Cumartesi

Sevgilim,

Bu sabah sizden bir mektup aldım. Mektubunuz öylesine sevecendi ki bir tanem. Bu beni güçlü kıldı. Yazdıklarınızın her satırında "ya-

şanımızda öylesine biri" olmadığını açıkça gördüm ve hissettim. Gerçekten siz ve ben bir bütün oluşturuyoruz, bu olağanüstü bir güç. Bunu hissettiğim zamanlarda herşey bana tuz geliyor. Tıpkı şu anki gibi. Bahsettiğim pazartesi günkü mektubunuzdu, bu akşam ise çarşambanınkini aldım. N.R.F.'in artık sayı ile satılmadığını bilin, abone olmak gerekiyor. Bu sabah size içinde Budala ve çeşitli zarfların bulunduğu ilk paketi yolladım. Yerinizin sabit olmamasına karşın Green'in "*Günce*"si, *Waterman Kapsülleri*, *Maske*, *İz* ve *Kunduz*'dan oluşan ikinci paketi de muhtemelen size yollayacağım. Bakarsınız elinize ulaşır, eninde sonunda kaybedeceğimiz bir miktar boşa harcanmış para, o kadar. Sanıyorum paketi çarşamba veya perşembe alırsınız. Son günlerde müthiş bir duygu patlaması içindeyim (moral olarak değil, yalnızca duygusal açıdan). Sanıyorum bunun nedeni, umutlarımın suya düşmesinden ve son zamanlarda yaşadığım karamsarlıklardan kaynaklanıyor. Zorluklar artıp belirginleşmedikçe, birşeyler deneyeceğim -bütünüyle- karar vermek için bir sonraki mektubunuzu ve önerilerinizi bekliyorum.

Dün size yazdıktan sonra otele gittim ve Gégé'yle karşılaştım. Bana Pardo'nun kesin dönüş yaptığını ve bu yüzden artık odasını kiralayamayacağını söyledi. Ona oda için verdiğim parayı iade etti. Ben de derhal kendime bir otel aramaya başladım. Vavin Caddesi'nde Viking Bar'ın hemen bitişiğinde, yanyana iki güzel otel buldum. Biri herşey dahil 250 frank, bakımlı burjuvavari küçük odaları var. Diğeri herşey dahil 300 frank, daha mütevazı ama büyük odaları var ve benim zevkime daha uygun. Kendim için ikinci oteli seçtim. Kos'lar içinse henüz karar vermedim, ama Wanda için büyük odalar resim yapmasına daha uygun, bakalım. Zamanımın büyük bir bölümünü otel aramakla geçirdim, daha sonra Dôme'da birkaç mektup daha yazdım ve Green'in "Günce"sini okudum. Yürekler acısıydı. Yazdığı hiçbirşey dikkate değer değildi ve anlatımı çok bozuktu. Tıpkı G. Lumière'de olduğu gibi, kendimi adeta bir aynanın karşısında hissettim.[86] Sonra Gérassi'lere gittim. Orada haşlanmış tavuk yedim ve biraz hırslı bir şekilde domino oynadım. Sonra fitil ateşlendi. Önceki gün Stépha bende bir saat oturmak gibi bir hata yaptı. Oysa kapıdan girerken "yalnızca beş dakika kalacağım" demişti. Ona göre bu çok

86. Burada "görüntü", S. de B.'nin "inanmadan birşeyi kendi duyguları ve inançlarıymış gibi gösteren insanlar" için kullandığı bir kavramdır.

önemli birşey değil, fakat asıl önemli olan ne yaptığı: *Keyfimi kaçırdı.* Oysa bu neşe ve keyfi ne kahramanlıklar ve didinme sonucu elde etmiştim. Boubou bunu uzun uzun anlattı. Hakların en büyüğü, insanın mutlu ve keyifli olma hakkıdır, sizce de öyle değil mi?

Beni buradan kovuyorlar. Bunu size hemen yollayıp, yazmaya evde devam edeceğim. Fakat buranın sahibi gerçekten şaka yapmıyor, ışıkları söndürüyorlar, hoşçakalın. Sizi seviyorum.

Simone de Beauvoir

7 Ekim 1939, Cumartesi

Sevgilim,

Yarıda kalan mektubuma devam ediyordum. Dôme'da en sona kaldığımı farketmiştim. Dipte satranç oynayanların köşesinde oturuyordum. Kapıdan çıkarken kafeye mavi camların arkasından baktım ve çoktan boşalmış olduğunu, içeride yalnızca hesapları toplayan üç garsonun kaldığını görmek bana çok tuhaf geldi. Dışarıda küçük gruplar halinde bir yığın insan vardı ve ayrılıp ayrılmamakta tereddüt ediyorlardı, halleri çok komikti. Tünellerin en karanlığını aratmayacak karanlıkta olan caddelerden yürüyerek eve döndük ve şimdi size kısa bir süre sonra terkedeceğim bu daireden yazıyorum. Biliyor musunuz, dün, Vavin Caddesi oturmaya karar vermek benim için büyük bir darbe oldu. Fakat böylesi çok daha iyi, çünkü metroya Montparnasse'tan binmek zorundayım. Kos, Mistral Otel'den nefret ediyor ve ben de onun yanında kalmak istemiyorum. Son günlerde sizden ayrılacağımı düşünüyordum, hatta ortak yaşantımızdan kesinlikle vazgeçmeye hazırdım. Ancak bu sabahki mektubunuzda hayatta bizi hiçbirşeyin ayıramayacağını belirttiğinizi okuyunca çifte mutluluk yaşadım. İkimiz birlikte tekrar Mistral Otel'e yerleşeceğiz, öyle değil mi sevgilim? Yine birlikte yaşayacağız. Tıkış tepiş de olsa! Ufaklığım, biricik mini mini yaratığım, sizi öylesine seviyorum ki! Bugün, gün boyunca durup durup ağladım.

Dün epey parlak bir şekilde domino partisini tamamladıktan sonra, yatmaya gittim. Gece yarısına doğru uyudum ve sabah yedide kalktığımda enerji doluydum. Çay içerken Gégé'yle sohbet ettim, bana aşağılık komplekslerinden bahsetti. Sonra güncemi yazdım ve postayı beklerken Green'in Günce'sini okudum. Paketleri yollamak ve havaleleri çıkarmak üzere postaneye gittim. O kadına 1000 frank (üstelik

ödeme süresini uzatmıştı), size 500 frank yolladım. Bost ve sizin için yaptığım kitap, kendim için yaptığım giyim kuşam harcamalarından sonra geriye hâlâ 1500 frank Mösyö Védrine için, 1500 frank Kos'lar için, 300 frank kiram için ve bir ay boyunca yapacağım harcamalar için de günde 50 frank kaldığına hâlâ inanamıyorum. Her neyse bu mükemmel bir olay.

Sonra eşyalarımı almak üzere Mistral Otel'e geçtim. Yeni müdire tam bir cadaloz, defolup gitmekten çok mutluyum. Daha sonra kuaföre gittim, kendime çeki düzen verdim. Tırnaklarımı vişne çürüğüne boyattım ve kendime hoş bir makyaj yaptırdım. Sizin küçük beyaz ceketiniz üzerimdeyken bu halimle olağanüstü güzel görünüyordum ve Audry'ler beni uzun süre alıkoydular. Onlarla saat üçte Marignan'da randevum vardı. Bu arada öğle yemeği yedim ve bir Agatha Christie okudum. Çok güzel bir kitap, size de yolluyorum. Daha sonra Audry'lerle buluştum. Marignan limanı askeri birlikler tarafından gece 11'de açılmak üzere geçici olarak kapatılmıştı. Biz de Pam Pam'a gittik. Abla Audry daha da gençleşmiş, çok hoş ve mutlu görünüyordu. Kocası[87] cebindeki 20 bin franga, 4 metelikmiş gibi aldırmıyordu, bunun üzerine "Şu anda bireysel acıları düşünmemeliyiz, çünkü çok büyük bir genel acı yaşıyoruz." dedi. Bununla beraber kaliteli lokantalardan söz edip, şen kahkahalar atmadan da edemiyordu. Yine de hoş bir insan, sevimli bir şekilde devamlı açık seçik öyküler anlatıyor. Champs-Elysées'lilerin geri planda da olsa asla değişmeyen klasik davranışlarına bitiyorum doğrusu. İşte Crapouillot'nun betimlediği 1916'nın geri planı: "Ortalık güzel orospular, şık memurlar ve leş kargalarıyla dolup taşıyordu." Leş kargaları deyimi bence burada tam anlamını veriyor. Ne kadar mide bulandırıcı! Onlardan saat beş civarında ayrıldım. Canım müthiş sinemaya gitmek istiyordu. Ben de Ursulines'e gittim. Eskiden Lama'yla[88] geldiğimiz bu salonu yeniden görmek beni heyecanlandırdı. Başkaları için bir köy evi neyse, benim için de burası o demek. Paris'te yaşamımı sürdürdüğüm birkaç yerden biri. Sinemada oldukça şık ve gürültücü bir kalabalık vardı. Gürültücüydüler, çünkü savaş psikolojisi, tüm kuralları ve ölçülülüğü yıkmıştı. Lanet olası bölümleriyle genelde can sıkıcı, iki bölümlük, St.

87 Kocası bir generaldi.

88. René Mahieu'nün lakabı.

Louis Blues adında bir film gösterildi; ekranda içinden müzik sesleri yükselen gece klübünü gördüğümde bir madeleine gibi ağlamaya başladım. Küçük Bost, için ağlıyordum çünkü bir daha asla onunla Nox'ta veya Cabane Cubaine'de ki gibi geceler geçiremeyeceğimizi biliyordum. Ölmese bile savaştan sonra ne durumda olacak? Veya benim onunla olan ilişkim nasıl olacak? Onunla olan ilişkim, Lama'yla aramda geçenlerden çok farklıydı, hatta tam aksine çok hoş, değerli, ama sonuçsuz bir ilişkiydi. Büyük bir korkuyla, ama yarı yarıya emin bir halde onun geri gelmeyeceğini sanıyorum. Hakkını fazlasıyla veren Cavalcade (Atlılar) filminde de ağlamaya devam ettim. Baştan aşağı antipatik, ama sürükleyici, başarılı bir çalışma. Öykü savaş üzerine kuruluydu, beni bir saniye bile çekmedi, ama ne olaylara, ne de kahramanlara değil, kendime ağlıyordum. Sinemadan çıkarken akşam olmuştu. Paris bu saatlerde muhteşem oluyor, her yeri hüzünlü olmayan derin bir acı ve saflık kaplıyor. Üstelik bu akşam kış mevsiminin ilk sisi bastırmıştı. Böylece ansızın nesnel gerçekliğe döndüm ve gözyaşlarım dindi. Sonra sizden mektup gelip gelmediğine bakmak üzere eve geldim, bir tane mektup vardı; çarşambanınki. Hani şu önce beni mutluluktan uçurup sonra ümidimi kıran mektup - maalesef! sevgilim. Diğer mektuplarınızı kaygıyla bekliyorum. Bir ara tekrar ağladım, sonra olabildiğince yüzümü gözümü toparlayarak Breton krepçisine patates kızartması ve krep yemeğe gittim ve Agatha Christie'yi bitirdim. Geç oldu, beni Boubou'larda poker oynamaya bekliyorlardı, ama gitmedim. Onun yerine Bost'a yazdım ve geri kalan zamanımda da buradan kovulana dek size uzunca bir mektup yazdım.

Görüyor musunuz hiç sıkılmıyorum, aksine istediğim bütün kitapları okumak için zaman yetmiyor bile. Azar azar romanıma tekrar döneceğim. Üzgün bile sayılmam. Védrine, Kos, vs gibi zayıf insanları gördüğümde, ikimizin de ne kadar kuvvetli insanlar olduğumuzu düşünmek hoşuma gidiyor. Burada bizim değer yargılarımızın ve yaşam biçimimizin zaferini görüyorum. Sizi başarıya ulaştıran yalnızca ilişkimiz değildi, yüzde yüz yaşam tarzınız, ahlak anlayışınız ve benim de kendime ait bir yaşamımın olması sonucuydu. Sevgilim, sevimli kitaplarımıza hiç elinizi sürmediğinizi söylediğinizde yüreğim sızlıyor. Onlar benim için öylesine canlı ve sizin küçük görüntünüzle öylesine bütünleşmiş durumda ki anlatamam. Siz göklerin bir başarısınız,

sevimli, yaramaz bir ufaklıksınız. Sizi bir anlığına bile olsa görmeyi öyle istiyorum ki!

Sevimli Kunduzunuz

8 Ekim 1939, Pazar

Benim Küçük Varlığım,

Bugün sizden mektup yok - Bir günlük bir gecikme beni şaşırtmıyor, ama nasıl olur da benimkileri almazsınız? Buna hayret ediyor ve çok sıkılıyorum. Sanırım bu, La Pouèze'in küçük postanesinin bir azizliği olmalı. Size anlatacak fazla birşey yok, müthiş bir sabırsızlıkla diğer mektuplarınızı ve bana vereceğiniz tavsiyeleri bekliyorum. Beni rahatsız eden bu belirsizliği ortadan kaldırmak ve karar vermek için düşüncelerinize gereksinimim var. Bu kararsızlıktan kurtulduğum zaman daha rahat olacağım. Birşey düşünmedim, ayırdına vardım. Ancak inanç ve istek birleşirse bir bütün teşkil eder - örneğin beni. La Pouèze'den Paris'e getiren trende umut doluyken, sabırsızlıktan ve hoş imgelerden yerimde duramıyordum ve içimi kasıp kavuran istek öylesine kuvvetliydi ki, sadece bunun için yaşıyordum. Bu sabah ise: "Bütün olup bitenlerden sonra benim için birşey fark etmez" diye düşünmeye başladım yada hemen hemen öyle düşünmeye başladım Kendimi güçsüz ve uyuşuk hissettim. Hatta bir başarıya karşı bile ilgiiz hiettim - bu kayıtsızlık benim başarısızlığımın göstergeseydi. Oysa "bu pekâlâ olası" dediğimde sanki kalbim duruyor. Ama bu sükunet, bu, olanaksız olduğunun derin göstergesi.[89]

Dün size yazdıktan hemen sonra yattım. Gözlerimden uyku akıyordu, ama yine de "Le Singe d'argile"i (Bataklık Maymunu) okumaya başladım, gecenin 1'inden önce uyumamalıydım ve değişmek için saat 8'den itibaren ışık beni uyandırmıştı. Biraz yatak keyfi yaptım. Uyduruk, eski bir taktikle, kötü olan maymun kitabını bitirdim. Sonra Green'in "Günce"sini okudum. Hoş bir sonu var, ama bütünü pek başarılı değil. Bu içtenliği yok etmiyor, hatta görüntünün mkendisinde bile içtenlik var (bu tip fantastiklerde baştan olaya inanmak gerektiğini düşünüyordum, çünkü sürekli olaydan bahsediliyor). Gerisi Ginette Lumière'in çağrıştıran bir uygulamadan ibaret. Ona resimden, manzaradan veya ufak tefek ilişkilerden bahsettiği zaman "tıpkı

89. Burada bahsi geçen Sartre'ı ziyaret etme projesidir.

sizin yaptığınız gibi bayım" demek lazım. Okudum ve kalktım. Kapıcı bana Bot'tan küçük bir mektup getirdi. Bost sizden mektup aldığında gülmekten katıldığını ve mutluluktan havalara uçtuğunu yazıyor. Yakında gidiyor (nereye acaba?), ona daha yazın. Onu tasasız bir idam mahkûmu gibi düşünüyorum ve ölmeden önce onu alabildiğine mutlu etmek gerektiğine inanıyorum. Belki de sıksık "ona yazın" demem sizi sıkıyordur. Ama siz ve ben yine birbirimize kavuşacağız ve o bir çukurda çürürken biz yine mutlu olacağız. işte bunu düşündüğümde vicdan azabı çekiyorum. Elimizden birşey gelmeyeceğini biliyorum, ama biz herşeye karşın "bırakınız yapsınlar" diyen bir kuşağız (ve katılınmayan bir felâket gibi herşeyi hırlamadan kabull etmek koşuluyla, politikada hareketsiz kalma tavrımızı çok doğru buluyorum). Kendini düşünmek bence doyurucu bir davranış. Fakat şimdiki gençlerin parmaklarını kıpırdatacak zamanları bile olmadı, bu hiç de adil değil. Hiçbirşey yapılamaz, bu yüzden vicdan azabı çekmiyorum, ama bizim güçsüzlüğümüzün bedelini bir başkasının ödeyeceğini düşündüğümde kahroluyorum. Herşey düzenli, sabah güne sakin başlıyorum, sonra akşam melankolik veya patetikleşiyorum ve gözlerim yaşlarla doluyor. Bazen daha da kötüleşiyorum. Sabahları yazmalıyım, çünkü geceleri içimden hiç yazmak gelmiyor.

Closerie des Lilas'da bir kahve içip Green'in "Günce"sini bitirdim ve size bir paket yolladım. Sonra Milk Bar'da bir biftek yedim ve Dôme'a giderek bir kahve içtim ve Védrine'e, Sorokin'e, o kadına yazdım. Ayrıca günceme de epey birşeyler yazdım. Bu sırada Boubou'yu ve Baba'yı (ayrı ayrı olarak) gördüm. Stépha, Boubou'ya kendisine dokunduğu anda kırılacak, narin, değerli bir vazo muamelesi yaptığı için söylenip duruyordu.

Saat üç sularında canım sinemaya gitmek istedi. Ben de Denfert Rochereau'nun çok yakınındaki Boulard Sokağı'nda bulunan sinemaya gittim. Burada "Anges aux figures sales" (Çirkin Melekler) adlı film oynuyordu ama seans doluydu. Ben de bir gün sizin Bost'la benim işimi hallettiğiniz Oriental Kafe'de, Defoe'nun "Colonel Jack"ını (Albay Jack) ve "Ames mortes"un (Ölü Canlar) sonunu okuyarak iki saat bekledim. Sonra saat beş civarında tekrar sinemaya döndüm, müthiş bir kuyruk vardı (daha doğrusu genellikle gençlerden oluşan yan yana üç sıra). On dakika bekledik, sonra ilk seanstakiler çıktılar ve büyük bir izdiham başladı. Çoğunluk biletini önceden satın alınıştı.

bu yüzden yer göstericilerin üzerine yürüdüler, bir kısmı kapıları kırdı, bir kısmı da yığılan kalabalığı durdurmaya çalışan müdürün gırtlağına sarıldı. Oldukça büyük bir sinemaydı ve birdenbire doldu. Konusuna karşın hoş bir filmdi. Çünkü James Cagney çok yakışıklı bir aktör ve onun filmlerinin konusu ne olursa olsun izlemeye karar verdim. Öte yandan filmin sonu aptalcaydı. Defoe'nun kitaplarında olduğu gibi ahlakçı bitiyordu. Herşey öylesine iyi kurgulanmıştı ki sonunda kimse onların büyük bir özveride bulunacağına inanmıyordu. Ayrıca iyi de düşünüyorlardı.

Oradan çıktıktan sonra akşam yemeği yedim ve size yazmak üzere Dôme'a geldim. Gérassi'lere domino oynamaya gidebilirim, ama sanırım uyumak daha cazip. Bu sabah özveri meselesini uzun uzun düşündüm. İşte romanımda vermem gereken şey bu. Birine güvenerek onu sevdiğiniz zaman, benim sizi sevdiğim gibi veya Védrine'in sizi sevdiği gibi yada Poupette'in Roulet'yi sevdiği gibi (bu sevginin içten olduğunu varsayarsak), o zaman karşımızdakinin her davranışını yumuşak, her sözcüğünü aşağı yukarı doğru ve belirleyici bir unsur gibi alıyorsunuz. Her sözünü olduğu gibi gerçek kabul edip, doğru olup olmadığını sorgulamıyorsunuz. Oysa karşısındakine tam olarak güvenmeden, onu yarım yamalak bir sevgi ve yapay tatlı sözler ve davranışlarla seven kişiler (Wanda gibi) ancak belirlenmiş nesneler olabilirler. Yani onlar "bir parantezin" içindedir, sevgileri parantezin içinde sınırlanmıştır. Bu fark yalnızca "bana doğru söylüyor", "ona yalan söylüyor" durumunda ortaya çıkmaz. Kolaylıkla birinin diğerine yalan söylemediğini ileri sürebiliriz, ama "gerçek" burada bile savunmasızdır. Yanlış olabileceği halde bir raslantı sonucu ortaya çıkar. Öte yandan içimizde "o"na karşı bu "doğruluk" fikri bile yoktur. Henüz parantezler oluşmamıştır. Bu da bizi bir dereceye kadar iki yöne götürür, tıpkı Poupette için Oranaise, Védrine için Wanda ne ifade ediyorsa öyle. Ve "tek" olamamak kendini parantezin içine koymak demek. Bu hep doğruluğu içerse bile, yansımalı bilinç gerçeklikle aynı şey olamaz.

Size sıksık Poupette ve Védrine'e benzemekten korktuğumu söylüyorum, ben de bazen parantezlerin arasına giriyorum. Ve işte o zaman ben de tuzağa düşmüş oluyorum: "Hayatımızda birşey oluyorum". Şüphesiz her zaman beni gerçekten sevdiğinizi düşündüm. Oysa şimdi biz "tek" kişiyiz diyorum ki, bu da az önce söylediğimin tam zıttı.

Aşkımız, konuşmalarımız ve davranışlarımızla orantılı olarak gerçekleşir. Fakat son birkaç haftadır bana yazdığımız mektupları okuduktan sonra artık hiçbir kuvvet bana "parantezin içine girmek" tartışması yaptıramaz. Sevgilim, biz tek vücuduz ve ben sizim, siz de o derece bensiniz, bunu derinden hissediyorum. Sizi seviyorum tatlı küçüğüm, aşkımıza hiç böylesine kuvvetli bir biçimde hissetmemiştim.

Sizi ne kadar sevdiğimi ve beni böylesine sevmenizden ne kadar büyük bir mutuluk duyduğumu nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Kelimeler yetersiz kalıyor. Ah, masum küçüğüm, canım, size kavuşmayı öylesine istiyorum ki!

Sevimli Kunduzunuz

Paris, 9 Ekim 1939, Pazartesi

Canımın İçi Ufaklığım,

Size uzun bir mektup yazdım ve çok yoruldum. Mektubunuzu ve bana fikir vermenizi sabırsızlıkla bekliyorum. Ne dün, ne de bugün sizden birşey var. Ayrıca bugün Bost'tan da mektup yok. Acaba posta servisinin hizmeti yine durduruldu mu? Bununla beraber tüm postaladıklarımız elimize ulaştı (veya az çok diyelim), yalnızca birbirimize düşüncelerimizi iletemiyoruz, hemen bir karar vermemiz gerekli. Dün size yazdıktan ve Queneau'nun[90] "Les Enfants du Limon"unu (Balçık Çocukları) okuduktan sonra erkenden yattım. Bence bu adam yetenekli ve seçtiği sözcüklerden de kıvrak bir zeka akıyor. Bu kitabı size yollayacağım. Unutmadan sizi bir konuda uyarmak istiyorum: Green'in "Günce"sinde Gide'le ve yalancı bir gergedanla ilgili hoş bir anekdot var. Bu sabah yatakta iki saat Shakespeare okudum, sonra kalktım ve bana Kos'tan bir mektup getirecek olan kuryeyi bekledim. Ama kimse birşey getirmedi. Ben de Kos'a tatlı bir mektup yazarak güncemi tamamladım. Yağmur yağıyordu ve her yer yapış yapıştı, pek tadım tuzum yoktu. 8 gün içinde Kos'ları göreceğime seviniyorum, ama aynı zamanda savaşın ortasında böyle kesin bir taşınma beni ürkütüyor. Stépha'yı görmeye gittim. Oldukça nazik ama sıkıcıydı, benimle La Coupole'e geldi, orada kocaman bir dana dili yedim. Öğleyin böyle mükellef bir yemek yemek daha avantajlı, patatesten biraz daha pahalı, ama en azından bütün gün açlık hissetmiyorum.

90. 1943'te, Queneau ile arkadaş olacaklardır.Bkz. Olgunluk Çağı, Payel Yayınevi, cilt 2.

Sonra tek başıma Dôme'a gittim, bir kahve içtim ve savaş öncesi durum hakkında bilgimi tamamlamak için beni bir parça ilgilendiren Maurois'nın VII. Edouard'ını okudum. Daha sonra da otobüse binerek Amélie Caddesi'ne gittim: Europe[91] dergisinin yayını bir süre için durdurulmuş. Sonra Assas Sokağı'na Gégé'nin resimlerini yaptığı yere geldim. Onunla biraz gevezelik ettim. Annenize telefon ettim, çok sevecendi, yarın için randevulaştık. Sorokine'den bir not aldım. Paris'e gelmiş, bana uğrayabilirmiş. Bunun üzerine ben de oturup onu bekledim. O sırada postacı Védrine'den bir mektup getirdi. Ardından Sorokine geldi. Bana birşeyler anlattı, sonra onu dışarı çıkardım ve Odéon'a küçük bir kafeye gidip içtik. Duroc metrosuna kadar yürüdük. Yolda hoş bir hareketle elimi yakaladı ve sonra utana sıkıla kıvranarak yüzüme baktı. Ona ne diyeceğimi bilemiyordum. Genç bir bakirenin (ve tüm bakireler gibi gizemli) karşısında eli ayağı birbirine dolaşmış bir baştan çıkarıcı konumuna düşmüştüm. Yalnızca bu baştan çıkarıcının, ayartmak ve gizemi açmak için daha açık bir yönlendirmeye ihtiyacı var. Tabii becerebilirsem. Oysa ki burada av olan bendim. Bu çok tedirgin edici ve baştan aşağı tuzaklarla dolu bir durumdu. Ondan ayrıldım ve biraz birşeyler yedim. Gérassi'leri yada başka birilerini görmeye gitmeyi düşünüyorum. Evde oturmam için hiçbir neden yok, çünkü ancak yarın sabah yeni kuryeler gelecek.

Hoşçakalın sevgilim. Belki yarın sabah Paris'ten ayrılacağım, ama az bir olasılık. Her halükârda şimdiden sonra Danemark Oteli Vavin Caddesi adresine yazın. Yarın daha çok yazacağım, sizi seviyorum

Sevimli Kunduzunuz

10 Ekim 1939, Salı akşamı

Sevgilim,

Bugün sizden üç mektup aldım: 5 Ekim tarihli kısa mektup, ilk yer değişikliğinizi bildiriyor. 6 Ekim tarihli hoş mektubunuzdaysa başka bir boşaltılmış köyde tek başınıza kaldığınızı yazıyorsunuz, bunun neler yapabileceğini çok iyi hissettim: Boşaltılmış köye gittiğinizi bahseden 7 Ekim tarihli mektubunuz. Demek herşey bitti, hiç umut

91. Sartre'ın 1938'de makaleler yazdığı, sol eğilimli bir dergi.

yok. Diğer günlerde olduğu gibi, gün boyunca bugün de olağanüstü gergindim. Sonra aniden bir çeşit huzur buldum, irademi kaybettim ve kendimi bıraktım. Sevgilim, sevgilim, sizden uzak olmak öylesine zor ki! Sizi çılgınca seviyorum.

Üzüntüden çok size olan aşkımdan gözlerim yaşlarla doldu. Bana öylesine sevecen yazmışsınız ki biriciğim, sevgili küçüğüm, evgilim! İlk kez bu akşam, siz olmadan yaşamak zorunda olduğumu, uzun ama çok uzun bir süre sizi göremeyeceğimi düşündüm. Buna dayanmam olanaksız görünüyor. Siz yanımda yoksunuz. Bu düşünceyi kaldıramıyorum. O siz, öteki ben , o benim biricik tatlı küçüğüm, sizi ölesiye seviyorum.

Bu mektuba başlarken sakin olacağımı umuyordum ama sonra gördüm ki hayır, bunu beceremiyorum. Her şeye karşın size yaşantımı anlatmaya çalışacağım. Dün akşam Gérassi'lere gittim ve iki saat kadar domino oynadık, eğlenceliydi. Ardından son kez Gégé'nin mavi odasında uyumaya gittim, çünkü Pardo akşam Paris'e gelmişti. Bu sabah eşyalarımı Danemark Oteli 21, Vavin Caddesi'ne taşımaya başladım. Milk Bar'da birşeyler atıştırdım. Sonra da Sorokine'i görmeye gittim. Onu evinde buldum, ailesi artık benden nefret etmiyor. Tanrı bilir bana çok cana yakın davrandı. Bunun yanı sıra oldukça umutsuzdu, çünkü Sorbonne'a kayıt olabilmesi için yeni nüfus kâğıdı çıkarması gerekiyor ve bu da en aşağı 500 franga patlıyor. Bir daha Colette Audry ile konuşacağım. Saat yarımdan 3.30'a kadar onun yanındaydım, sonra St. Lazare garının yakınındaki bir pastanede annenizle buluştum. Çok hoştu, gerçekten dört dörtlük bir kadın. Bana yaşamına ilişkin birkaç sırrını açtı. Bugün ondan ayrılırken sinirlerim çok bozuktu, bana sizi görebilmem için şans diledi. Gözlerimden birkaç damla yaş aktı, çok mahçup olmuştum. Ona maaşınızı alacağınızı söyledim, iyi etmiş miyim? İzne çıktığımızda ne giyeceğinizi çok merak etti. Ne garip! Zavallı kadın, ne saçma şeylere dikkat ediyor, yalnızca buraya gelmeniz yeterli, siz her zaman oldukça yakışıklısınız. Mektuplarıma ve birkaç pakete bakmak için Assas Sokağı'na uğradım, sonra da eve geldim. İşte orada bütün umutlarımı yıkan mektubunuzu buldum. Toparlandım ve odama yerleştim. Burası Mistral Otel'deki odamdan çok daha güzel. Aynı tipte, ama daha büyük ve sempatik. Odada kocaman bir yatak var, üzerinde etajerleri olan büyük bir masa, çok kullanışlı bir cam büfe, eskimiş kırmızı kadife per-

deler, lavaboyu gizlemek için iğrenç bir paravan ve yerde kir pas içinde bir halı var. Sandalyem ise koyu kırmızı bir kumaşla kaplı. Bir tane daha var, o da peluş kaplı. Perdeler ince olduğu için, gün ışığından da ampul niyetine faydalanabiliyorum, ki bu çok hoş. Yatağımın üzerinde bir ampul var. Şimdiye kadar hiç böylesine iyi yerleşmemiştim. Ayda herşey dahil 310 frank ödeyeceğim. Bence gayet iyi. Wanda'nın resim yapmak için bir yere gereksinimi olursa -en büyük oda bu olduğuna göre- burayı ona bırakabilirim. Ama yan oda da fena değil, ona razı olursa memnun olacağımı inkâr edemem. Bu arada yarım romanıma tekrar başlayacağım. Nasıl olsa iyice yerleştim, hatta giyecekler için bazı küçük tasarılarım bile var: Kasımda bir manto almak için 30 frank ayıracağım. Raflarda hâlâ okunacak bir yığın kitabım var. Tekrardan yazmaya başlamak hoşuma gidiyor. Bir ara bütün belleğim bunlarla doldu ve bana huzur verdi. Ama sonra size yazmaya başladığımda yeniden ümitsizliğe kapıldım. Yavaş yavaş tekrar sakinleşiyorum.

Sorokine bana küçük bir fotoğraf albümü verdi ve bütün fotoğraflarımızı oraya koydum. Az önce albüme tekrar baktım, yüzünüzü öyle seviyorum ki, ne kadar kuvvetli bir ifadesi var. Hele gülüşünüze bayılıyorum. Hoşçakalın. Şimdi yalnızca mektuplarınızı bekliyorum. Sevgilim, lütfen bana uzun uzun yazın, böylece sohbetimiz devam edecek. Bunun benim için ne büyük bir destek olduğunu bilemezsiniz. Sizden mektup almadığım günlerde perişan oluyorum. Boksörlerden hoş bir not geldi, perşembeye yada cumaya onları görmeye gidebilirim.

Biricik küçüğüm, sizi sımsıkı kucaklarım. Beni o iki küçük kolunuzun arasına almanızı nasıl isterdim! Cumartesi yıldönümümüz:[92] 14 Ekim. Sizinle öylesine güzel bir yaşamım oldu ki, herşeyimi size borçluyum, neyim varsa. Ah, bu akşam sizden uzakta olmaya dayanamıyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Dôme'dayım, birkaç satır daha ekliyorum. Az önce garip bir etki altına girdim. Size yazarken ve daha sonra bir süre hüngür hüngür ağladım. Sonra akşam yemeğine gitmek için yüzümü yıkadım ve ayaklarım beni Dôme'a getirdi. Yüzümü gözümü toparlamaya çalışırken, birden kim olduğumu anladım. Ağlayarak geçireceğim zaman-

92. Birlikteliklerinin 10. yıldönümü.

lar ve az önce akıttığım gözyaşları gözümün önüne geldi. İşte bu savaş zamanının kadınıydı. Sonra düşündüm ki "bu kadın benim, bir çeşit kendini yitirişle bunları yaşadım". Durduğum yerde evrenin ve yüzyılların derinliklerine baktım ve bir anda birşey yakalayıp beni tarihselliğe götürdü. Sonra Vavin Caddesi'nde akşam yemeği yedim ve Bost'a kısa bir mektup yazmak üzere Dôme'a gittim, ama içimden yazmak gelmiyordu. İki gündür ondan mektup yok - kendimi çok garip hissediyorum. Kendimi bu dünyaya yabancı hissediyorum. Sanki ölüler diyarından gelen bir hayaletim ve yeniden etten kemikten bir canlı varlığa dönüşeceğime inanmıyordum. Ne garip. Bost aklıma geldiğinde şu düşünce de beraberinde geliyor: Bir daha karşılaşırsak karşımda bir hayalet bulacağım, bu iki hayaletin buluşması olacak. Fakat *sizi* yeniden göreceğimi düşündüğümde içim yaşama sevinciyle doluyor ve sanki dünya baştan yaratılıyor. Siz asla bir hayalet olmayacaksınız. Ah, eşsiz küçüğüm, iradem, kuvvetim, yaşamımın anlamı, siz ölürseniz ben de çok geçmeden arkanızdan geleceğim, çünkü hayatta dayanamayacağım tek şey sizden yoksun kalmaktır. Canım sevgilim, sizinle aynı dünyayı paylaşmak ne olağanüstü bir şans!

11 Ekim 1939, Çarşamba

Sevgilim,

Bu muhteşem mektup kâğıdı, Milk Bar'da yanımdaki masada oturan genç adama ait. Yemek yerken bana kaçamak bakışlar fırlatıp duruyor. Yanındaki arkadaşı gitmek üzere ve şüphesiz birkaç dakika sonra benimle konuşmaya çalışacak. Öte yandan çaresiz ondan bir kâğıt daha isteyeceğim. Dün akşamın aksine moralim gayet iyi, bunu kendimi kötü şeyler düşünmekten arındırmaya borçluyum. Bununla beraber bugün sizden mektup alamadım, ama yine de uyandığımda keyfim yerindeydi.

Dün size yazdıktan sonra dişsiz bir mazoşistin, Adamov'un bana doğru geldiğini gördüm. Yuvarlak ve yabani gözleri vardı ve yüzü epeydir kan bulamamış bir vampir gibi bembeyazdı. Karşıma oturdu ve boğuk bir ses tonuyla çektiği acıları anlatmaya başladı. Elinde bir askerlik belgesi vardı ve her an orduya çağrılmayı bekliyordu. Fakat bu bile iş bulmakta kendisine kolaylık sağlamıyordu. Çoğu kez, haksız yere yabancı muamelesi görmüştü. Garson bana 1000 frangın üstünü getirdiğinde karşımdaki adam daha sıcak bir tavır takınarak: "Bütün

görgü kurallarını yıkarak sizden birşey isteyeceğim, bana 15 frank verir misiniz?" dedi. Ona 20 frank verdim, ama akşam Gérassi'lerde poker oynarken bu parayı geri aldım. Sadece Boubou ve Baba vardı, saat 11'e kadar konyak içerek oyuna devam ettik, oldukça keyifliydi. Odama dönüp yatağıma uzandığımda halimden çok memnundum. Başucumdaki ışık, kapalı kırmızı perdelerim, hepsi de çok hoşuma gidiyordu. Sabah saat 9'a kadar deliksiz bir uyku çektim. Breton'dan aldığım saatimi kazayla kırmıştım. Ev sahibem bana yeni bir saat verdi. Yakında getireceğim iki kiracının umuduyla bana çok iyi davranıyor.

Bu sabah uyandığımda içim içime sığmıyordu. Her sabah yaptığım gibi Dôme'da bir kahve içtim, bunu yapmak çok hoşuma gidiyor. Sonra postada birşey var mı diye bakmak üzere Gégé'ye uğradım. Yalnızca Bost'tan bir mektup vardı. Sizden bir mektup daha aldığına çok sevinmiş. Lütfen okuduğunuz polisiye romanları ve onun ilgisini çekebilecek diğer kitapları ona yollayın. Védrine'e ve Bost'a yazdım, güncemi tamamladım, bu arada öğle oldu, ben de yemek yedim. Kapının tam önünde, herşeyiyle bana uygun bir lokanta var. Saat yarımda elimde sigaralarla odama döndüm ve romanımı yeniden okumaya koyuldum. Oldukça kaygılıydım. Romanımın beni artık ilgilendirmemesinden yada üzmesinden korkuyordum. Sonuçta yarısını -100 sayfasını- okudum ve bundan cesaret aldım. Romanımı hoş ve ilginç buldum. Bu arada hatalarımı da gördüm tabii. Ama önemli değil, bunları kolaylıkla düzeltebilirim. Buna çok memnun oldum ve bu yüzden bu akşam keyfim yerinde. Hemen ardından Sorokine geldi. Tıpkı temmuz ayında yaptığı gibi beni yatağa çekti, sonra ellerini yüzüne kapatıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Bir saat sonra da elimi alıp vücudunun duyarlı bölgelerine doğru kaydırmaya çalıştı. Neden sonra kuşkucu ve sinirili bir tavır aldı, çantamı karıştırdı ve karnemi okumak istedi. Bu hareketleri kesinlikle şefkate ve zevke boğulduğumuz anların acı bir meyvesi. Belki de bir genç kızın yaşadığı utancın dışa vurumu. Bana bir müddet Rusça ve Fransızca bir yığın güzel söz söyledi: "Sizi çok seviyorum, sizi çok ama çok seviyorum." Yapacak birşey yok, karşımda böyle bir olay var, rahatsız edici ve otoriter bir tavır takındığı için oldukça canım sıkılıyor. Beni Védrine'in hiçbir zaman sevemeyeceği kadar çok seviyor. Tabii ki ben bir mermer gibi soğuktum. Bu gidişle savaş bittiğinde asceksüel ola-

cağım. Gégé'ye uğradım, annem ile kardeşimden gelen iki önemsiz mektup vardı. Sonra buraya yemek yemeye geldim, şimdi bir 15 dakikalığına Gérassi'lere uğrayacağım ve eve çalışmaya gideceğim. İçimde yoğun bir çalışma isteği var.

Gérassi'lere uğradım. Alfred'le[93] güzel sarışın karısı oradaydı. Hiç oturmadan doğruca romanımın kalan bölümünü bitirmeye eve döndüm. Bence atmosferi ve dialogları iyi, bölümlerin birbiriyle bağlantısı var. Özellikle son bölüm, yüzüncü sayfadaki o sahne beni çok memnun etti. Fakat içeriğinde hâlâ tamalanmamış bazı şeyler var: Pierre yok, Xavière bile yeterince ortaya çıkmıyor; Xavière-Pierre ilişkisi çok az işlenmiş ve tabii ana tema: Françoise'ın bilinç ve yaşama ilişkin sorunları vs... Yeterince açık değil yada dramatik çatı iyi oluşmamış. Düzeltilmesi gereken pek çok şey var. Ayrıca tarz da kötü değil ve istediğim tonda gidiyor. Çeşitli parçaların birleşmesinden meydana gelen çok iyi sağlam bir yapısı var. İzne geldiğinizde eliniz mahkûm, birkaç saatinizi bu romanı okumaya ayıracaksınız. Önerilerinize epey ihtiyacım olacak. Şimdilik keyifle kaldığım yerden devam edeceğim. Şu anda ilgilendiğim tek konu bu, çünkü karşılaşabileceğim olası yıkımları örtbas edecek, bireysel bir mutluluk söz konusu burada. Yarın zaten iyi başlamış olan hastalık bölümünü tekrar ele alacağım.

Hoşçakalın sevgilim. Şimdi çalışmaya başlayacağım, böylece hayatım yeniden bir anlam kazanacak. Dışarıda müthiş bir yağmur yağmasına karşın bu mektubu atmaya gideceğim ve sonra yatıp uyuyacağım. Sizi seviyorum tatlı küçüğüm. Biz tek kişiyiz. Sizi deliler gibi seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Arkadaşının kendisini yalnız bırakmayı reddettiği ve bu yüzden de benimle konuşma fırsatı bulamayan genç adama kapıdan çıkarken gülümsedim.

13 Ekim 1939, Cuma

Sevgilim.

Dün gece size yavan ve kısa bir mektup yazdım. Saat gece yarısını geçiyordu ve ben hâlâ mektubu bitirememiştim. Eve dönmeden önce

93. Fernand Gérassi'nin erkek kardeşi.

bunu böylece yollamanın hiç yoktan iyi olacağını düşündüm. Bu gecikme Ay Parçası yüzünden oldu. Paldır küldür karşıma çıktı ve saat 6'dan gece yarısına kadar onu bırakamadım. Beni oldukça eğlendirdi. Herşeyi size sırasıyla anlatacağım. Size yazdıktan sonra öğle yemeği yedim, biraz çalıştım. Sonra saat 2.30'da Sorokine somurtkan, hatta öfkeli bir suratla geldi. Önceki gün haberim olmadan çantamdan karnemi aşırmış, sonra merdivenlerde dayanamayıp geri vermişti. Bunun üzerine onu korkutmak için sert bir ses tonuyla "Aferim size, çok iyi yaptınız, sizi bir daha görmek istemiyorum" dedim. Gece boyunca çılgın gibi lafı döndürüp dolaştırıp bu sözüme getirdi. Sonunda dün yatağımın üzerine oturdu ve sitem etmeye, arkasından da ağlamaya başladı: Doğal olarak sonrasında okşamalar, öpücükler ve çılgınca sarılma sahneleri geldi. Hüzünlü ve umutsuz güzel yüzü içimi paralıyor. Ona çok önem verdiğimi söylemeye çalıştım, ama bana umutsuzca: "Ama bu hiç de adil değil, yaşamınızdaki yerim beşinci sırada" dedi ve şaşmaz bir içgüdüyle sizin, Bost'un (ona hiçbirşey söylememiş olmama karşın), Kos'un benim için kendisinden daha önemli olduğunu ilave etti. Ancak kızıl saçlı arkadaşımdan[94] nefret ediyor. Ona çok şefkatli davrandım, fakat hiçbir söz vermedim, sonunda gerginliği geçti ve aşağı yukarı mutlu bir duruma geldi. Özellikle de kinini üzerinden atınca sakinleşmiş ve kendine olan güveni geri gelmiş gibi görünüyordu. Bu çocuksu, patetik yüz ifadesiyle çok sevimli bir hali var. Védrine olmasaydı, şüphesiz onun yerinde olabilirdi. Sonuç olarak Sorokine'i bu yıl az da olsa göreceğim. Bakalım neler olacak, hep beraber göreceğiz. Fakat doğrusu bu durum beni biraz endişelendiriyor.

Sorokine'in yanından ayrıldım (yarın akşam ona gitmek zorundayım) ve Gégé'ye uğradım. Orada Védrine'den gelen oldukça nazik ve sıkıcı bir mektup buldum. Bir de beni görmeye gelen Ay Parçası'ndan cana yakın, hoş, cıvıl cıvıl bir mektup vardı. Onu birşeyler içmeye Dôme'a götürdüm. Beni öylesine eğlendiriyor ki anlatamam. Sonra Breton krepçisine gittik, midemizi krepler ve turtalarla tıka basa doldurduk. Beni eğlendirmeye devam ediyordu. Sonra Schubert'in bodrum katına gittik. Schubert, Montparnasse'ta küçük bir Viyanalı'nın lokantası. İçinde piyano eşliğinde bir kabare var, köşe-

94. Beauvoir'ın, burada bahsi geçen kızıl saçlı arkadaşı Védrine'dir.

lerde ışıklar. Amerikan bar ve içki. Böyle bir yer için içki fiyatları gülünç denecek kadar pahalı. Kokteyl, burası sanki birinci sınıf bir gece kulübüymüş gibi 18 frank. Oysa ortalıkta danseden kimse yok, oldukça hüzünlü bir yer. Ama yine de sevimli ve bu durum yalnızca havasını biraz değiştiriyor. Biraz daha gevezelik ettik, sonra saat 11'de bizi kovaladılar. Ben de Ay Parçası'na St. Michel Bulvarı'na kadar eşlik ettim (şu anda orada oturuyor). Çok sakin bir geceydi ve gökyüzü yıldızlarla kaplıydı, biz Châtelet'de ve Seine nehrinin kıyısında biraz gezindik. Sonra onu evine bırakıp, ben de evime döndüm. Gece 11'den sonra sokaklar çok boş ve hüzünlü oluyor: Ortalıkta bir tek kocaman pelerinleri ve parlayan kasklarıyla durmadan dönüp duran yaya veya bisikletli polisler var. Yoldan geçenlerin üzerine giden ayaklı bir sokak lambasını andırıyorlar. Bütün erkekleri kimlik sormak için durduruyorlar. Hatta gözden kaçan birşey olmasın diye külotlarının içine bile bakıyorlar. Kadınlara gelince, onlara birşey sormuyorlar. Ay Parçası'nın anlatmak istediği bir yığın hikâye vardı, benim de bunları dinleyecek sabrım. Karmaşık detaylarla dolu yığınla hikâyenin özüne inebilmek için epey zaman gerekiyordu. Neredeyse hiç nefes almadan makineli tüfek gibi konuşuyor. Bu ay Pireneler'de rastladığı bir İspanyol'a tutulmuş ve allak bullak olmuş (kocasının arkasından o da Pireneler'e kayınvalidesinin yanına gitmişti). Bu adam Apollon gibi yakışıklı, 20 yaşında genç bir işçiymiş. Dağlarda yarı çıplak avlanarak yaşayan, ...[95] karşın her türlü ufak işi yapan, ama kasabadaki insanlardan nefret eden biriymiş (çünkü kasabalılar bir grup İspanyol göçmenle askere yazılmak istemiyorlar diye yumruk yumruğa dövüşmüşler). Doğal olarak Ay Parçası ülkedeki bütün göçmenlerin savunmasını üzerine almış, hemen harekete geçmiş, onlarla konuşmuş, ikna etmeye çalışmış, onlara kötü davrananları her yerde protesto etmiş ve her tarafta kendisinin kötü tanınmasına yol açmış. "Doğaya dönüşü" ve "köy yaşamını" hayal ettiğinden, bu İspanyol'u görür görmez vurulmuş ve epey romantik bir aşk yaşamışlar. Adam hemen hemen hiç Fransızca bilmiyormuş. Bizim Ay Parçası'yla bu yabaninin tarzanca konuşmalarını gözümün önüne getirebiliyorum. Bizimki onu yalnızca, binbir oyunbazlıkla gizlendiği üera köşelerde buluyormuş. Bir keresinde onu gecenin karanlığında kaybetmiş, san-

95. Bu sözcük okunamamıştır.

daletleri parçalandığı için dikenli çalılarda tam 5 km yürümüş, kimi zaman düşmüş, çukurlara yuvarlanmış, sonunda da her tarafı paramparça eve dönmüş. Şimdi tek hayali, yabanisiyle bir köyde yaşayabilmek için ona oturma izni alabilmek. Sonra da bütün gün birlikte yanan odunların alevlerini seyretmek ve gece de sevişmek... Yukarıda anlattıklarım, quaker'ler, armut ağaçları ve köylülerin arasında geçen bazı tatsız olaylarla karıştırılmıştı. Ayrıca bana kocasıyla Raz'ın ucuna yaptığı seyahati de anlattı. Orada balıkçıların yanına yerleşmişler... Balıkçılar her gece zil zurna sarhoş olana kadar içiyormuş. Bunun üzerine orayı ıslah etmeye girişmişler. Onlara kayıklarına iyi bakmayı, daha dikkatli kullanmayı, daha az içmeyi ve çocuklarını başına buyruk okullara göndermemelerini öğretmeyi kendilerine amaç edinmişler. Onların bu halini düşünebiliyor musunuz? Ayrıca Ay Parçası bu insanların yaşantılarını bana olduğu gibi anlattı. Sonra Nantes ve Bastia'ya kadar gitmişler. Bastia'ya geldiklerinde ceplerinde yalnızca 50 frank kalmış. Orada Blondinet'nin ailesini bulmuşlar. Fakat onlarla da yürütememişler. Onu Blondinet'den ayırmadığımızdan yakınıyor. Onu haftada iki kez görüp ondan ayrılmasını söyleseymişsenız şimdiye kadar çoktan ayrılırlarmış. Bana Blondinet'den de bahsetti. Ay Parçası savaşın ilanından bu yana halka açık yerlerde, trenlerdeki tutumuyla beni özellikle büyüledi. Sertçe onun yerine geçmiş ve sonu hapisane olacakmış. Ayrıca bana çok hoş müstehcen öyküler anlattı. Bir tanesi Leduc'le ilgili. Kos'un 'Yedisi Birarada'yı oynadığı gün, kendine ıslık çaldıran Age Nouveau'daki şu tip: adamın çenesi yüzünden karışıklığa ve bir tutuklanma olayına yol açan bir öykü, beni çok eğlendirdi. Bütün bunlar romantizm ve hoşluk içinde savaş zamanı güzel bir gece geçirmemi sağladı. Ayrıca Ay Parçası kendinden çok emin: "önümüzdeki yıl tatilde yine Raz'ın ucuna gideceğiz" dedi ve kocası ölürse perişan olacağını söyledi: "Bizim yaşımızdakiler için yeni bir yaşam kurmak kolay değil. Ona biftek yapmak için bunca yıl kıvrandıktan sonra tekrar orospuluk yapmaya mı başlayayım?" Bu akşam onunla sinemaya gideceğim. Böylece rahatlayacak, aslında bu hali beni eğlendirmiyor da değil. Ay Parçası sempatik ve garip bir insan.

Gece saat 1 civarında yattım. Sabah 9.30'a kadar uyudum. Kahvaltı etmeye Dôme'a gittiğimde Stépha'yla karşılaştım. Biraz konuştuk, sonra gazetelere baktım ve alışveriş yaptım. Ardından tekrar Dôme'a

döndüm. Morina balığı ezmesi yedim ve size yazdım. Saat 2'den 7'ye kadar çalışacağım, sonra Ay Parçası'nı görmeye gideceğim. Görüyor musunuz artık günlerim dopdolu, mektuplarımı ve güncemi yazmaya bile zor zaman buluyorum.

Bana o kadın hakkında sorular soruyorsunuz, size ne diyebilirim ki? Savaşı düşündüğünde uyuyamıyor. La Pouèze'de yaşamaktan memnun değil, bir parça kendini bırakmış gibi. Onunla birlikteyken yalnızca ben konuşuyordum, hikâyeler anlatıyordum (özellikle sizinle ilgili). O kadınla politika konuşmaktan sakınıyordum çünkü onun gibi iyimser birisinden "1918'de Berlin'e kadar gitmek zorunda kalmıştık" yada, "1914'te ordu yine de şimdiki kadar kötü değildi" lafını işitmek kor-kunç. Herşeyi gibi davranışları da oldukça tutarsız, hisleri ve inançları çatışıyor. Belki de Arjantana'dan gelen özel hoca hakkında hiçbirşey bilinmiyor.

Dôme. Fransızlarla yabancıların anlaşılmaz, derin ilişkisinden dolayı hâlâ canlı ve eğlenceli. Bu sabah orada bir yığın tanıdık yüz vardı. Paris'te olmaktan son derece memnunum, sizinle aramdaki bu kısa süreli ayrılık da olmasaydı çok daha mutlu bir yaşamım olacaktı.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm. Bu sabah Assas Sokağı'nda sizden mektup yoktu. Belki bu akşam bir mektup gelir. Sizi seviyorum sevgilim. Bütün fotoğraflarımızı Sorokine'in bana verdiği küçük albüme koydum. Sizi çılgınca kucaklarım, siz benim küçük çiçeğimsiniz.

Sevimli Kunduzunuz

Delaruc[96] Kos'a çok karamsar bir mektup yollayarak, kendisine yaz-masını rica etmiş ve: "Seni anımsamak beni kendime acımaktan alı-koyacak" demiş. Bunu bana Bost yazdı.

14 Ekim 1939, Cumartesi

Sevgilim, Biricik Tatlı Küçüğüm,

Uzun zaman mektupsuz kaldığımıza öyle üzüldüm ki; şimdi yazdıklarım elinize geçti mi? Bu mektuplarda size, atılımlarımı, umutlarımı, güç kırıklıklarımı, beklentilerimi ve Paris'e yerleşmemi anlatmıştım. İçinde eksik olanlar varsa tarihlerini bana söyleyin, küçük güncemin yardımıyla hoş ve ilginç olayları size tekrar yazayım. Sevgilim, beni ne kadar çok seviyorsunuz. Ah! Bunu düşünmek beni allak bullak

96. Olga Kos'un Dullin'in Atelier tiyatro kursundan arkadaşı. O sırada askere alınmıştı.

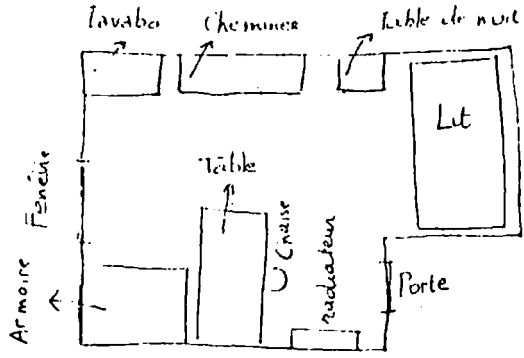
ediyor. Sizi öylesine seviyorum ki! Ne kadar güç, bir bilseniz ne kadar güç sizden ayrı olmak. Mektubunuz beni ağlattı ve hâlâ da ağlıyorum. Bana bu kadar uzun yazdığınız için ne kadar iyisiniz, ama bir daha bana aylar boyu böyle bir yanıt yazamayacağınızı düşünmek dayanılmaz. Siz, benim için öylesine gerçeksiniz ki, sizi yanıbaşımda hissediyorum ve yalnızca karanlıkta beliren yüzünüzü görüyorum, vücudu...z yok. Hiçbirşey beni, bu satırlarınız ve mektubun sonuna çizdiğiniz çakmak resmi kadar duygulandırmamıştı. Sonsuzlukla ilgili soruma verdiğiniz yanıtı oldukça ilginç ve doyurucu buldum. Bu yanıtı tekrar, eleştirel bir gözle okuyacağım, ama üzerinden bir kez daha geçilmesi gereken bir yanını göremiyorum, bence yazdıklarınız çok doğru.

Dün size yazdıktan sonra odama dönüp akşam saat 6'ya kadar çalıştım; ama kendimi bomboş beyaz kâğıdın karşısında bulunca biraz bocaladım, yine de kötü gitmedi. Sonra kendime bir hoşluk yaptım. Gégé'ye uğradım, orada Bost'tan güzel ve uzun bir mektup buldum ve Capoulade'e Ay Parçası ile buluşmaya gittim. Birlikte Panthéon sinemasına gittik ve filmden önce İngiliz yapımı çok hoş bir çizgi film izledik. Orijinal stili ve taşıdığı belli belirsiz sürrealist izlerle öyle şirinseldi ki bu serinin devamını mutlaka görmek isterim. Sonra 'Deneme Pilotu'nu seyrettik. Çok eğlenceli bir film olmasına karşın Myrna Loy'un bastırılmış acıları ve Spencer Tracy'nin bozuk ağzı insanı bıktırıyordu. Clark Gable ise baştan sona çok iyiydi. Daha sonra Capoulade'a gittik ve barında oturduk. Gece saat on civarında. Ay Parçası biftek ve Beaujolais şarabı söyledi. Beaujolais bizi hafif sarhoş etti ve birbirimize dostluğumuzun ne kadar değerli olduğunu söylemeye başladık. Bana babasının ona nasıl tecavüz ettiğini (bunu kimsenin bilmesini istemiyor) ve yaşamına ilişkin bazı şeyleri anlattı. Sonra garsonlar bizi kovalayınca, içki alıp bana gitmeye karar verdik, ama önce Foujita'nın eski karısı, Desnos'un karısı, Michel'le yatan ve Kos'un ara sıra gördüğü Youki'ye uğramak istiyordu. Küçük bir şişe bizim için, biraz daha büyüğünü de Youki için aldık. Oraya gittiğimizde, duvarları Foujita'nın tablolarıyla dolu duman altı bir oda ve ellerinde kırmızı şarap kadehleriyle ortalıkta dolaşan bir sürü insanla karşılaştık. Orada bir de baş belası bir teşhirci (Wanda size, bitişik odada fal bakan birisinden sözetmişti: işte o adam) vardı. Büyük salon da bir yığın insanla doluydu: Üzerinde kimonosuyla

Youki, insanın ağzının suyunu akıtacak kadar güzel, baş döndürücü bir sarışın (Michel), entelektüel ve dertli görünüşüyle Blanche Picard (tas gibi kesilmiş saçları yalnızca bir tuzaktı, onu sık sık Dôme'da Michel'le, elinde piposuyla görebilirsiniz) ve teşhircinin karısı Thérèse, büyük stadın yer göstericisi ile Montparnasse'ın Kiki'sinin yakın arkadaşı (mistisizme eğilimi var), önemsiz iki kadın daha, biri oldukça hoş bir sarışın, suskun gençler, gözleri çökmüş, sarhoş ve sıksık Flore'da gördüğüm bir asker. Bütün bu insanlar Desnos'dan gelen mektup yüzünden oldukça sıkıntılı ve huzursuzdu. Desnos şu anda orduda ve mektupta sırasıyla ve sakin bir şekilde yaşamındaki açmazları anlatmış. Youki öfkeden kendini kaybetmişti, diğerleri ise, ya mektuba bir özür buluyor, yada beğeniyordu. Açıkçası bunu fazla abartıyorlardı. Ne yapmaları gerektiği konusunda en ufak bir fikirleri bile yoktu; biraz şaşkındılar ve edepsizce vız gelir tırıs gider felsefesine sığınıyorlardı (veya utanmazca adamsendecilik yolunu seçmişlerdi). Asker inançla, sivillerin biktığı savaşçı rolünü oynuyordu. Kâh ağlıyor, kâh isterikçe gülüyordu ve bozuk plak gibi, durmadan "midemi bulandırıyorsunuz" diyordu. "Bok" ve "iğrenç" sözcüklerini her lafın arasına sıkıştırıyordu. Tüm bu olup bitenler bayağı ve tiksindiriciydi.

Ne yazık ki bu utanç verici insanlar savaşı anlamaktan çok uzaktılar. Öte yandan savaşa katılmak üzere olan asker de epey can sıkıcıydı. Hepsi birlikte adi ve dejenere bir seks atmosferi yaratıyorlardı. Ay Parçası yarım saat boyunca, bir sarışını kucaklayıp durdu, yalnızca sevişmekten, sallanıp yuvarlanmaktan konuştular. O anda bütün basit kadınların ve bu tip insanların Kos'u ne şekilde etkileyebileceğini anladım. Çünkü Ay Parçası ve Youki'nin yaşamları olduğu gibi seks ve dişilik üzerine kurulu. Ama bununla beraber bu tarz dişilik ve seks onları iğrendiriyor. Ben bu numaraların tümüyle dışındayım, ama onlar, akılsal ve ahlaki açıdan egemen olarak bir anlamda içindeydiler. Küçümsemelerinde bir saldırganlık vardı çünkü bir bakıma tehlikedeydiler (ellenmekten değil, kendi gözleri önünde şereflerini tehlikeye atmaktan dolayı). Bu sizinle ayrıntılı olarak geliştirmek istediğim bir izlenim, ama sohbet etmemiz gerekir. Öncelikle Kos'u bu konu üzerinde konuşturmaya çalışacağım. Öte yandan Ay Parçası, bana gitgide daha çok yakınlık duyuyor. Berlin'den beri beni sevdiğini söyledi ve "ötekine karşın" diye de

ekledi; bu öteki sizsiniz. Size karşı korkunç diş biliyor, bana sizin yüzünüzden çok canının sıkıldığını söyledi. Ayrıca sizi hiçbir zaman "sevmediğini" de ekledi. Durmadan sizi kocasıyla kıyaslıyor ve ikinizi hemen hemen aynı kefeye koyuyor. Bununla birlikte üret-kenliğinizin yavaş olduğunu, insanlara fazla değer biçtiğinizi ve onları bu şekilde idare ettiğinizi söylüyor, örneğin Wanda'yı. Sonra kendinizi de çok abartıyormuşsunuz. Ay Parçasını da. Bir tek bana olduğumdan fazla değer biçmiyormuşsunuz, hatta aksine benim mükemmelliğime kuru bir karşılık veriyormuşsunuz. Size bu konuda yazacakmış. Wanda'yı sizin her söylediğinize inanan, saf ve temiz bir kız olarak görüyor. Tabii ki Wanda'nın kulağına gidecek birşeyler söylememeye çok dikkat ettim. Sanıyorum, bu odadaki o büyük gecede, Wanda'yı bir tipi tokatladığı için epey hırpaladılar ve canını çıkardılar. Ayrıca öç almak için, ona tonik ikram etme bahanesiyle yüklü miktarda müshil verdiler. Bu yüzden Ay Parçası'nı biraz payladım. Gece boyunca oldukça neşeliydi; şarkılar söyledi. Hep beraber, hem Prévert'in şarkılarını, hem de -bazıları gerçekten çok güzel olan- 1914'ten kalma, eski yurtsever şarkıları söylediler -ve müstehcen şarkılar ve daha başkaları- Bu gerçekten çok eğlenceliydi. Oldukça geniş bir repertuarları var. Saat dört sularında oradan ayrıldık ve küçük içki şişemizi de alarak, Ay Parçası ile birlikte bana geldik. Sarışın da bize takılmıştı. Ay Parçası'yla yatağıma oturdular. Odamın nasıl olduğunu bilmiyorsunuz, aşağıda size planını veriyorum:

Odamda, özellikle sizden ve Wanda'dan konuştuk, ayrıca Ay Parçası, yaşamı üzerine bir yığın öykü anlattı. Sabalı saat yedide, Ay Parçası, ağzının suyu akarak kendisini gözleyen sarışınla çıkıp gitti. Ben de yatıp öğleye kadar uyudum. Kalkınca Gégé'ye, sizden mektup var mı diye bakmaya gittim, sonra sıkıcı Macar'la Dôme'da bir kahve içtim. Durmadan gereksiz yere çıkışıyor, bir daha onunla görüşmeyeceğim. Bir yarım saat kadar orada kaldım ve sonra size yazmak üzere odama çıktım.

Kos yarın geliyor ve buna çok seviniyorum. Dünkü, hemen hemen uykusuz geçen geceden sonra biraz yorgunum. Bugün hiç çalışmayacağım. Kos'ları yerleştireceğim, kardeşim gelecek; bu durumda bir haftadan önce doğru dürüst çalışmaya başlayamam. Wanda pazartesi geliyor. Bütün düzenlemeleri onlar yaptı. Onunla görüşmeye ve ona karşı cana yakın davranmaya çalışacağım, eğer bu işe yararsa arasıra üçümüz birlikte bir yerlere gidebiliriz. Dün geceden sonra Wanda'ya karşı büyük bir sevecenlik duyuyorum, çünkü böyle ayartıcı ve iğrenç ortamların onu nasıl etkileyeceğini ve nasıl içine gömüleceğini sezebiliyorum.

Hoşçakalın sevgilim. Umarım mektuplarım elinize geçiyordur. Bana hep güzel şeyler yazın. Sizi seviyorum tatlı küçüğüm. Sizi uzun süre göremeyeceğime inanmak istemiyorum. Ben yalnızca sizinleyken yaşıyorum. O küçük başınızı ellerimin arasına alır ve yüzünüzü çılgınca öpücüklere boğarım.

Sevimli kunduzunuz

Paris, 15 Ekim 1939, Pazar

Sevgilim,

Bu sabah sizden 10 Ekim tarihli kısa bir mektup aldım. 11 Ekim tarihli daha uzun olanını ise zaten dün almıştım. Benimkiler elinize geçti mi, çok merak ediyorum. Bost da 5 ve 6 Ekim tarihli mektuplarımı epey gecikmeyle aldı - size ulaşamadığımı düşünmek bana acı veriyor. Bugün üzgün olmamakla birlikte çok da mutlu değilim. İki gündür durmadan şu anı aklıma geliyor. Ben büyük bir dikkatle yüzerken, siz o kadının bahçesinden bana "bravo" diye bağırıyordunuz. Sevgilim, şu yaşadığımız günlerle, o zamanlar arasında ne kadar fark var. Herkes savaşın uzun süreceğini düşünüyor. Sizsiz geçecek iki

yılın bana neler getireceğini tam olarak bilemiyorum, ama altı ay sonra ne durumda olacağımı gayet iyi tahmin edebiliyorum.

Bost, Bar-le-Duc'e 35 km uzaktalıkta bir yerde, herhalde bu kışı orada geçirecek. Son mektuplarından pek iyi olmadığı anlaşılıyor ve o da sizin bahsettiğiniz kahramanlık heyecanına kapılmış. Beklemenin herşeyden kötü olduğunu düşünüyor.

Dün size yazdıktan sonra kuaföre gittim, sonra kendime iki küçük eşarp aldım ve Camille Sée'ye gittim. Bana büyük bir olasılıkla sekiz-buçuk ders saati verecekler, ama Fénelon'a da geçebilirim. Müdürü görmeye gittim, yerinde yoktu. Daha iyi, ben de yarın ona telefon ederim. Ancak 14 saat alabileceğime göre, bana bir sınıf daha verecekleri sanmıyorum. Şüphesiz fazlalıkları bana verecekler. Fénelon'u Henri IV'e[97] taşımışlar ve burada öğretmen olacağımı düşünmek, bana çok şiirsel geliyor. Henri IV Lisesi'nden çıkıp Capoulade'a gittim, orada jambonlu yumurta yedim ve Bost'a mektup yazdım. Sonra metroya binip St. Cloud Limanı'na, Sorokine'i görmeye gittim. Yanında, oldukça çirkin ve hiçbir özelliği olmayan bir kız arkadaşı vardı. Pek önem vermese de, sözde bu kız en iyi arkadaşı ve bunu bana göstermek istedi. Biraz sohbet ettik ve Sorokine'in arkadaşını evine bıraktık. Sonra da yapraklarını dökmüş ağaçları ve sarı ışıklarıyla gecenin karanlığında çok hoş gözüken Passy rıhtımında dolaştık. Sorokine'e karşı çok seveceen davrandım; koluna girdim ve ona tatlı sözler söyledim. İlk kez bana karşı çok yumuşaktı ve mutluydu ve vericiydi. Geçmiş günlerdeki anlamsız düşmanlığı yok olmuş, yerini çocuksu ve sevimli bir suç ortağı almıştı. Sonra ona gittik, biraz konuştuk. Bu evcilleşmiş küçük yaratığın eski halini anımsadıkça hâlâ ürküyorum. Gitgide, bana "kalpten bağlı bir melek" gibi davranıyor. Yan odada ailesinin olması, bizi daha dikkatli hareket etmeye zorluyordu. Eliyle bana ürkek ürkek dokunuyor, yanağını yanağıma sürtüyor, ara ara bana, kâh şefkat dolu, kâh hayvani, kâh da heyecanlandırıcı bakışlar fırlatıyordu. Dün akşam, başındaki ekose saç bağı, kolundaki ayısı ve dokunaklı yüz ifadesiyle Sorokine beni çok etkiledi. Bu yıl aramız iyi olacak, ona ayıracak zamanım var, ama gelecek için endişeleniyorum çünkü onu atlatmam olanaksız. Saat 11 civarında odama döndüğümde Védrine'den kısa bir mektup buldum ve oturup

97 Sartre'ın okuduğu lise

ona uzun bir cevap yazdım. Önceki gün ise ondan daha uzunca bir mektup almıştım. Yazık! Zavallı küçük, beni çok az görebiliyor ve ben şu anda Kos'u göreceğime, onu göreceğimden daha çok seviniyorum - Kos'un gelmesi beni çok mutlu edecek, çünkü beraberinde asıl yaşamımdan bir parçayı, Bost'u ve sizi getirecek bana. Şu anda onu gerçekten önemsiyorum. Bu sabah saat dokuzda kalktım, uzunca bir süre saçımı ve tırnaklarımı yapmakla uğraştım, sonra Gégé'ye gidip sizin mektubunuzu aldım, daha sonra da size kâğıt, gazete ve kitap dolu paketi yolladım. Bost'un bana postrestant olarak yolladığı ilk uzun mektup ve çok zekice yazılmış bir not buldum. Siz de böyle yapmalısınız, mektuplarınızdan başka, beklenmedik küçük bir not da yollamalısınız bana, sonra gara gidip Kos öğle treninden çıkacak mı diye baktım, ama çıkmadı. Saat 5'te buraya yemek yemeye geldim, şimdi tekrar gara dönüyorum.

Onu beklerken biraz çalışacağım. Hoşçakalın tatlı küçüğüm. Ders saatlerim kesin olarak belirlendiğinde size bildireceğim - bu şekilde yazmak benim için daha önemli, çünkü böylece ikimizin yaşamını birleştirdiğimi hissediyorum, sanki tek bir yaşamımız var. Umarım mektuplarımı eksiksiz alıyorsunuzdur.

Sizi çılgınca kucaklarım sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

Lütfen Bost'a hangi kitapları gönderebiliyorsanız gönderin - bu yüzden mektuplarında başımın etini yiyip duruyor.

16 Ekim 1939, Pazartesi

Canımın İçi Ufaklığım,

13'ü tarihli mektubunuzu aldım, ama 12 tarihliyi hâlâ almadım. Sanırım 12'sinde benim mektuplarımı aldınız, ama bütün bu gecikmeler çok can sıkıcı, insan elini kolunu bağlanmış, soyutlanmış hissediyor kendini. Bugün çok karamsarım, işte normal yaşamım başlıyor ve sizsiz başlıyor, bu oldukça güç. Dün size yazdıktan sonra biraz çalıştım ve saat 5'teki trene, Kos'a bakmaya gittim, ama Kos yoktu. Ben de metroya binip 'Gaîté Rochechouart'a, Pieter Ibbetson'u seyretmeye gittim; berbat ama komik bir oyundu. Sonra, Kos'u karşılamak üzere tekrar Montparnasse garına gittim. Bana çok cana yakın davrandı, ama yine de düş kırıklığına uğradım. Ondan ne tür bir yardım beklediğimi bilmiyorum, aslında o henüz yardıma muhtaç bir

insan. Bana biraz sıkıcı bir kişi gibi gözüküyor, ama gereksinim duyduğum hüznü de bu yanı ile veriyor, yardım ediyor bana. Onunla konuşmaktan mutluluk duyuyordum. Felsefe lisansı yapmak istiyor, ben de onu yüreklendiriyorum. Yarın okula kaydını yaptıracak, bu onu oyalayacak, ayrıca işine de yarayacak Dôme'da kendimize oturacak biryer aradığımızda, saat dokuz civarındaydı. Her yer doluydu, biz de Rotonde'a gittik. Orada domuz sucuğu yedim ve özellikle Ay Parçası hakkında, Kos'a bir yığın hikâye anlattım. Sonra bana geldik ve gece 1'e kadar konuştuk. Wanda biraz üşütmüş, ama birkaç güne kadar gelecekmiş. Saat 1'de yattım ve sabah 7.30'da korkunç bir saat sesiyle uyandım. Düzenli, yalnız, akşamları döndüğümde sizi göremeyeceğim bir yaşama başlarken biraz tedirgindim. Oysa ki geçen sene bütün günümü, akşam sizinle olan randevuma göre ayarlardım - ve sizinle birlikteyken günler ne kadar güzel geçiyordu. Şimdi sizsiz günler hiçbir anlam taşımıyor benim için. Monparnasse garına yürüyerek gittim. Dupont'da bir kahve içtim, sonra meclise kadar metroya bindim, sonra da liseye kadar 10 m yürüdüm. Okulda, mavi önlükler giymiş, aklı başında dokuz öğrenciyle karşılaştım ve onlara bilinci anlattım. Bu lise olağanüstü, kocaman koltukları, modern masalarıyla saray gibi bir öğretmenler odası var - ve her yeri de burası gibi. Gözetmenler de müdür de çok cana yakın. Bu ortamda insan kendini özgür ve mutlu hissediyor ve böylece zevkle çalışıyor. Fakat ne yazık ki idare bana Fénelon'da da bir sınıfım olacağını bildirdi. Öte yandan bakanlık, beni Bordeaux'ya da gönderebilirmiş: Bunu duyunca ilikle-rime kadar ürperdim. Derhal bu fikri ortaya atan Müfettiş Monod ile görüşmeye ve durumumu anlatmaya karar verdim. Sorokine beni kapıda bekliyordu; bir taksiye atlayıp doğruca Henri IV'e gittim.

İçeridekilerin hali çok komikti, her yer yıkık dökük tü ve herkes berbat fayanslarla kaplı modern bir sığınağa doluşmuştu, yaşamlarını bu sığınakta sürdürüyorlardı. Karşıma, siyahlara bürünmüş, başlarına çaprazlama geçirdikleri örtülerin altındaki sulanmış beyinleriyle bir yığın cadaloz çıktı. İçlerinde en cadalozları da müdire hanımdı: hafif kambur, siyahlar içinde ve başındaki örtüsüyle uğursuz bir görüntüsü vardı. Elime altından kalkılmaz bir ders programı verdi ve ben surat astığımdan, büyük bir ssevinç gösterisi yapmadan işi kabul edince, üzüldüğünü açık açık belli etti. 17 saat dersim var, bu çok, ama çok

fazla. Bu kadar gel-gitin arasında nasıl romanımı üzerinde çalışacağım bilemiyorum. Bu durum midemi bulandırıyor. İşte ders saatlerim:

Lundi	Mardi	Mercredi	Jeudi	Vendredi	Samedi
C. Sée 8 h 1/2 – 10 h 1/2	F 8 h 1/2 – 11 h.	Yktant	C. Sée 10 h 1/2 – 12 h 1/2		C. Sée 8 h 1/2 – 10 h. 1/2
Fénelon 2 h – 4 h.	C. Sée 1 h – 4 h.		Fénelon 2 h – 4 h.	F 2 h. – 4 h.	

Ek saatlerle birlikte, salı günü bir felaket. Pazartesi ve salı ise ancak akşamüstü beşten sonra çalışabilirim, yavaş yavaş gebermeye başladığım saat. Bütün bunlar beni korkunç bir karamsarlığa gömdü. Daha sonra Mr. Monod'yu görmeye gittim, çok cana yakın davrandı ve Bordeaux'ya *gitmemi* önleyeceğine dair söz verdi. Ayrıca bana şimdikinden daha hafif bir ders programı verilmesini beklemememi söyledi, tabii ki 3 ek saat para demektir, ama insanı sersem gibi yapıyor. Bunlar olup biterken, Sorokine sadık bir köpek gibi peşimdeydi. Sonra yürüyerek mektubunuzu almaya Gégé'ye gittim, ardından Dôme'da Kos'la buluştum ve Milk Bar'a yemek yemeye gittik

Kos'un başı ağrıyordu ve yüzü çok gülünç bir haldeydi; kötü bir güneş yağı kullanarak yandığı için cildi pembeleşmişti. Bana IV. Henri lisesine kadar eşlik etti, sonra şık, bakımlı, makyajlı, 25 öğrenciye sabah dersimi verdim. Bunlar Camille Sée'dekilerden çok farklıydılar, herşeyden önce Quartier Latin'in küçük kızlarıydılar. Bulunduğum yerden Panthéon'u ve sararmış yaprakları olan güzel ağaçları görüyorum. Bu lisede çalışmak beni biraz eğlendiriyor. Sonra Kos'la Capoulade'da buluştum, birlikte Monparnasse'a kadar yürüdük. Kos şu anda yerleşmekle uğraşıyor, ama bu oteli hiç sevmedi. Sanıyorum odamı rahatça resim yapabilmesi için Wanda'ya bırakmak zorunda kalacağım. Buna biraz üzülüyorum, ama neyse ki benimkinin bitişiğinde, pek de fena olmayan bir oda daha var. Daha ne söyleyebilirim? Védrine'den Kanapa'nın beni görmek istediğini bildiren bir mektup aldım. Kanapa'yla görüşeceğim, eğlenceli olacak. Védrine çok mutlu gözüküyor, bana çok hoş, kısa bir mektup yazmış.

Bana, Danemark Oteli, 21 Vavin Caddesi'ne yazın - hep uzun uzun yazın, mektuplarımıza ve size öyle ihtiyacım var ki!

Bu mektup kısa oldu, ama Kos yanımda ve rahat değilim. Felsefi mektubunuzu tekrar okudum; siz olağanüstü bir filozofsunuz canım ufaklığım. Hazır zamanımız varken mutlaka bir sistem hazırlamaya başlamalısınız.

Hoşçakalın sevgilim. Yarın size yazmak için daha sakin bir zaman seçeceğim ve size bu akşam yapacağım yaşam düzenimi gösteren çizelgeyi göndereceğim. Sizi seviyorum sevgilim - sizsiz umutsuzluğa kapılıyor ve yaşamdan sıkılıyorum. Sizi şefkat dolu öpücüklere boğarım sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

Paris, 17 Ekim 1939, Salı

Tatlı Küçüğüm, Biriciğim,

Bugün çok kötü sayılmam, çünkü haftanın en çetin günü ve farkettim ki akşamüstü saat 4 veya 5'ten 8'e kadar çalışmak beni o kadar yormayacak - kısacası iyi gidiyor. Bakın neler yaptım: Öncelikle dün size yazdıktan sonra Kos'la patanede birşeyler yedik, oradan Dôme'a gittik. Biraz konuştuk, ama ikimizin de canı sıkkındı ve saat 9'da otele döndük. Otele vardığımızda, bir hanımın uğrayıp beni aradığını ve birazdan tekrar geleceğini söylediler. Bunu ancak bir tek kişi yapabilir: Ay Parçası.

Védrine'den Kanapa'nın beni görmek istediğini bildiren kısa bir mektup aldım. Kanapa'yla görüşeceğim, beni eğlendiriyor. Sonra Bost'a yazdım ve yatıp uyudum.

Sabah 7.30'da kalktım. IV. Henri Lisesc'sine gitmem gerekiyordu, buna hiç de sıkılmıyordum. Oraya, özellikle bu zamanlarda üzerine çöken sabah sisiyle muhteşem görünen Luxembourg parkından geçerek 10 dakikada yürüyorum.

Capoulade'da bir kahve içtikten sonra okula gittim. İkibuçuk saat ders yaptım, seri bir zihin alıştırmasıyla hoş bir ara verdim. Müdire hanım koridorlarda, yine başında şapkası, göğsüne dek uzanan maskesi ile dolaşıyor ve kulakları sağır edici bir şekilde düdük çalıyordu. Böylece şatafatlı bir biçimde düzenlenmiş olan sığınağa izciler gibi sıraya dizilerek indik, yerlerimize oturduk. Müdirenin düdüğü hâlâ ağzındaydı ama maskesin çıkarmıştı. Sonra maske egzersizleri yapmaya başladı ve "Haydi siz de yapın" diye bağırdı, ama ben buna katılmadım. Bunun üzerine bana kesinlikle hızlı konuşup hareket

etmemek zorunda olduğumuzu, çünkü bu şekilde fazla oksijen harcandığını söyledi. Kesinlikle generalle konuşmak lâzım, bu karı tam bir cadı.

Derslerim bittikten sonra Védrine'e yazdım ve biraz birşeyler yemeye Source'a gittim. Okuldan çıktıktan sonra kendimi Quartier Latin'de bulmak hoşuma gidiyor. Sonra metroya bindim, saat 1'de Camille Sée'deydim. İki saat ders yaptım. Bu okulun müdiresi diğerlerinin yanında Zümrüdüanka kuşu gibi kalıyor. Bana karşı çok nazik davranıyor, ne yazık ki konuşmaktan pek fazla hoşlanmıyor. Sonuç olarak, geleceğim bu lisede olduğu için, ben de ona iyi davranacağım. Ancak münasip bir zamanda ötekini, o cadıyı zıvanadan çıkarmaktan sonsuz mutluluk duyacağım. Sonra Montparnasse'a kadar metroya bindim ve postaneye Bost'un mektuplarına bakmaya gittim. Artık bana postrestant olarak yazıyor, sanırım bunu size söylemiştim. Ondan çok hoş bir mektup aldım. Aşağı yukarı bütün mektuplarını eline geçiyormuş, ama paketlerin hiçbirini almamış. Epey söylendim çünkü ona bir sürü kitapla, küçük bir pipo yollamıştım. Buraya ona yazmaya geldim ve Versailles'ın bu sakin ortamında size de yazmaya başladım. Fakat bu mektubu yollamıyorum. Önce sizinkinin gelmesini bekleyeceğim, saat 5'ten sonra Gégé'ye uğrayıp, sabah ve akşam postalarına bakacağım. Karar değiştirdim, herşeye karşın bunu yolluyorum, böylece en azından bir gün kazanacak. Yine de bu akşam size tekrar yazacağım, çünkü bu kısa bir karalamadan ibaret oldu.

Deux Magots'ya gidip Kos'la buluşacağım ve geceyi onunla birlikte noktalayacağım. Dün, ayrıntılı olarak ders programı düzenlendi ve sonucunda bu yıl kendi çalışmalarıma ayıracak oldukça zamanım olduğu ortaya çıktı. Bu beni biraz yatıştırdı. Poupette geldikten sonra ciddi olarak romanıma döneceğim. Gördüğünüz gibi yaşamım dopdolu, ama öylesine yavan ki, ah siz, hayatımın tuzu! Bu akşama sevgilim. Sizi seviyorum, canım ufaklığım.

18 Ekim 1939, Çarşamba

Sevgilim.

Dün gece 14 Ekim tarihli mektubunuzu aldım - bunlar gözyaşı değil, ama su. (.....)[98] bu sabah 15 Ekim tarihli mektubunuzla, iki

98 Burada kâğıt lekelenmiş, yazı okunmuyor

fotoğrafınızı aldığıma çok sevindim - bir tek 12'sinde yazdığınız mektup eksik, buna canım sıkıldı, çünkü ötekilere bakarak bunun uzun zaman alamadığınız dört mektuba yanıt olduğunu anladım - herhalde zamanı gelince onu da alırım. Benimkilerden elinize geçmeyen, 6, 7 ve 8 Ekim tarihliler pek önemli değildi, sizden yanıt bekleyerek sinirli bir şekilde yazıyordum ve bir türlü karşılık alamıyordum. Tavsiyeleriniz için teşekkür ederim, hepsini çok iyi anladım ve uygulayacağım -tabii durumda herhangi bir değişiklik olmadığı takdirde- sonuç olarak değişen birşey olursa, duruma göre bana yeni tavsiyeler[99] verirsiniz. Biliyor musunuz, fotoğrafınıza baktım, on yıl önceki halinizle aynısınız, hiç yaşlanmamışsınız. Başınızda küçük kepinizle, o zamanki halinizi çok iyi anımsıyorum.

Dün size yazdıktan sonra, Deux Magots'da Kos'la buluştum. Sızlanıp duruyordu, çünkü gününü pek birşey yapmadan aylak aylak dolaşarak geçirmiş ve çok yorgunmuş - bana yeni bir kırmızı türban yapmak için kumaş aldık; muhteşem birşey. Sonra Gégé'ye uğradım, bana yeni ve çok hoş birkaç kumaş desenini gösterdi: Pardo bir çıkış yolu bulamamış ve büyük bir olasılıkla yardımlaşma anlaşması çerçevesinde askere alınacak. Herkes silah altına alınıyor, ne kadar korkunç. Kos'un tüm yabancı arkadaşları orduya alındı. Bana, Delarue'den gelen, baştan aşağı umutsuzlukla dolu, garip bir mektup gösterdi. Alain'in moralini ise hiçkimse düzeltemez. Kos'la pastanede akşam yemeği yedik, sonra Kafe Flore'a gittik, ne büyük bir mutluluk! Sonunda yeniden açıldı, ne zamandır kapalı olduğunu anımsamıyorum bile. Bir sürü yer yeniden açılıyor: Jockey akşamüstü 5'ten gece 11'e kadar açık -Agnes Capri de aynı saatlerde- Kos'la buralarda neler döndüğüne bakmaya gideceğiz. Buralara ne tip insanlar gidiyor, neler yapıyorlar çok merak ediyorum Flore tıka basa doluydu: Sonia (muhteşemdi), Fernandez, Fargue ve daha bir sürü tanıdığımız kişi oradaydı. İçeriyi maviye boyamışlar ve yeni koyu kırmızı kanapeler koymuşlar; görüntüsü mükemmel. Eylülün başına nazaran kafeler daha neşeli oldu, çünkü o zamanlar korunmak için ışıklarını yakmıyorlardı. Şimdi ise kalın perdelerin arkasında ışıl ışıllar ve karanlık sokaklardan içlerine girildiğinde, birden kiliseyi andırıyorlar. Flore tıklım tıklımdı, ama şaşırtıcı birşey vardı: Etrafta yalnızca erkekler

99. Sartre'ın bulunduğu bölgesine gitmekten bahsediyor. Gitmesinde bir sorun çıkacak mı?

vardı. Ağır bir tütün kokusu hissediliyordu ve politik tartışmalar yapılıyordu; geçen seferkinden epey farklı bir ortam vardı. Ayrıca bütün garsonlar da değişmiş, bir tek müdür aynı. Biraz lafladık, daha çok ben konuştum, çünkü Kos sıkkın gibiydi. Sonra yürüyerek erkenden otele döndük ve hemen yattım; biraz Troïlus ve Cressida'yı okudum, hoşuma gitti.

Bugün benim perşembem, boş günüm. Saat 8'de kalktım. Dôme'da bir kahve içtim, gazetemi ve Le Canard Enchaîné'yi[100] okudum; beni epey güldürdü. Sonra çalıştım. Hâlâ yavaş çalışıyorum. Yemek yedim ve saat yarımda, sevimli ve tutkulu bir şekilde Sorokine geldi. Bu durum beni çok rahatsız ediyor, çünkü Kos yandaki odada ve oradan olduğu gibi herşey duyuluyor. Ama bir yarım saat kadar sürdürülen zoraki konuşmadan sonra bütün ağırlığıyla kollarıma düşmesine engel olamadım. Birbirimizi öptük, okşadık; çok mutlu oldu, sonra açgözlülükle bana haftada kaç kere görüşebileceğimi sordu. Ben iki diye yanıt verdim, bunun üzerine üzüldü ve gözyaşlarına boğuldu. Bu sahneye bir son vermek için ona Kant'ın birbuçuk saatine söz verdim. Bir sabah, bir akşam ve çarşambanın bir bölümü. Aslında çok zamanım var, ama bu durum benim canımı sıkıyor. Sonuçtan memnun kaldı ve uça uça gitti. Onu oldukça hoş buluyorum, özellikle de beni severken, fakat bir noktada Védrine'in ve Sorokine'in bu okşamalarının beni ne kadar bunalttığını bilemezsiniz.

Bununla beraber Védrine'den aldığım, oldukça sıcak ve hoş mektubun beni çok heyecanlandırdığını söylemeliyim. Yalnızca Védrine, Sorokine'le karşılaştırıldığında beni daha çok eğlendiriyor. ona Sorokine'den bahsettiğimde şöyle dedi: "Onun sempatik olduğunu söylemiyor muydum, eğer o olmasaydı, Kos'lar gibi insanlarla beraber olurdum." -bunu bana durmadan sert bir biçimde söylüyor. Garip, asıl onu bu şekilde değerlendirdiğimi anlamıyor- bu karakterin ayrıcalığının kaybolmasını ve sonunda en iyi "kendimizle" anlaştığımızı, bir mektubumda size inceleme halinde anlatmıştım. Siz tekrar: Védrine'in gerçekten kaybolup kaybolmadığını yazacağım, bu da beni en çok sıkan konulardan biri, çünkü hiçbir zaman tuzağa düşürülüp düşürülmediğimizden emin olamayız.

Levy'ye, yarın onunla ve Kanapa'yla buluşmak için telefon ettim.

---

100 80 yıldır Fransa'da yayınlanmakta olan haftalık kara mizah gazetesi.

Kardeşim bu akşam geliyor. Benim için berbat bir gün olacak. Şimdi Sorokine gelecek, 4'le 8 arası Kos'la olacağım, sonra da Poupette -ama haftaya kesinlikle böyle olmayacak, Kos'u yalnızca akşamları göreceğim- sizi göremedikten sonra yalnız olmayı tercih ederim. Kendimi bana hiçbirşey kazandırmayan insanlar için harcamaktan tiksiniyorum. Bu hırçınlığım, biraz da Kos'un sabahki iç karartıcı halinden ileri geliyor. Başı ağrıyordu; olabilir, ama bu onu karamsar, ağlamaklı ve çekilmez bir hale getirmişti. Artık onu yalnızca taşınması gereken bir yük olarak görüyorum. Neyse, onun hep böyle iniş çıkışları vardır ve eminim ileride daha sevimli olacaktır. Wanda hâlâ gelmedi.

Tatlı küçüğüm, mektuplarımın size güç verdiğini söylüyorsunuz, bu aralar yazdıklarımı az, yetersiz buluyorum. Kişiyi destekleyen birinin olması olağanüstü birşey, bunun önemini hiç şimdiki kadar iyi kavrayamamıştım -bu çok az rastlanan, çok özel birşey- sevgilim, sizsiz yaşam ne kadar donuk ve tatsız.

Hoşçakalın, biricik sevgilim. Sizi öylesine görmek istiyorum ki! Sizi seviyorum canım ufaklığım. Sizi çılgınca kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

19 Ekim 1939, Perşembe

Canımın İçi Ufaklığım,

Bu sabah postaya bakmak için otelden çok erken çıktım, birşey bulamadım, ama akşama mektubunuzu alacağımı umuyorum -12'sinde yazdığınızı dün akşam yine Gégé'de bulamadım, sabırla ona bakmaya devam edeceğim. Mektuplarınıza çok ihtiyacım var sevgilim.

Dün gece size yazdıktan sonra Kos'la Dôme'da oturmaya devam ettik. Kos çok nazik, ama hep yorgun ve bu oldukça tatsız bir durum. Bu sabah biraz daha canlılık kazanmış gibiydi. Sonra Austerlitz'e Poupette'i karşılamaya gittim, bu gar çok hüzünlü. Herkes bir merdivenin önüne yığıldı ve gelenler insanlardan oluşan iki sıkışık duvarın arasından geçmek zorunda kaldı, hatta valizler bacaklarımıza çarpıyordu. Öte yandan, bu kalabalığın ortasında bekleyen bir aynasız, gelen bütün askerleri izin belgelerini sormak için durduruyordu. Burada da büyük bir yığılma oluyordu. Sonunda bu karışıklığın arasında Poupette'i iğrenç siyah şapkası ve mantosuyla gördüm. Heyecanla üzerime atladı ve ancak altı günlük izin alabildiğini, ama bunu uzat-

mayı düşündüğünü söyledi. Burada çok az kalırsa devamlı beni görmek isteyecek, bununla beraber tatil masraflarını ben karşılıyorum, üstelik biraz daha para istiyor. Védrine de benden biraz para istedi; ona bu ay 1500 F yerine 1000 F vereceğim. Bütçemi kesin olarak yapabilmek için N. R. F'ten size ne kadar para geleceğini bir an önce öğrenmek istiyorum. Tabii ki herşey hallolacak - özellikle de bana verilen artı üç saati geri almazlarsa.

Poupette valizini büyükannemize bıraktı ve onu Milk Bar'a götürdüm. Orada biraz birşeyler yedik ve bana La Griellère'de olup bitenleri anlattı. Mutlaka mektubunda bunları size yazmalı, özellikle bu çok komik: Saint-Germain-les-Belles'in tellalı Alzaslı göçmenlerin geldiğini haber verirken şöyle diyormuş: "ne de olsa bu insanların da Fransız olduğunu unutmayın" -İki saat sonra Poupette'e artık yeter dedim ve Gérassi'lere gitmeyi önerdim. Dediğim gibi yaptık. Orada biraz sohbet ettik, dördümüzün konuşması dayanılmaz bir gürültü yaratıyordu. Boubou, geçen gün Delambre Sokağı'ndaki iyi bir hamama banyo fiyatlarını sorduğunu anlattı: Duş 4.50 F bayım, banyo yapmak 6.50 F ve keseleme de 12 F? Ama keseyi kim yapıyor?- Bu çok kibar bir genç hanım. Boubou ona müthiş tav olmuş. Yeniden moral kazanmaya çalışıyormuş, ama çok can sıkıcı biri olmuş eskisi gibi. Sanıyorum eylülün başından beri böyle iğrenç davranışlara özellikle Ehrenburg gibi - yönelenler çoğaldı. Bu bakış açısını, bir dayanağı olduğunu düşünüyorum.

Gece yarısı civarında yattım ve sabah sekizde kalktım. Dersim saat 10.30'daydı; Littré Sokağı'ndaki postaneye gittim, Bost'tan çok sıcak ve uzun bir mektup vardı. Ona postanenin tam karşısındaki Versailles'da kahvaltımı ederken cevap yazdım. Garsonların hâlâ masaları temizlemekle uğraştığı bu alabildiğine loş kafede olmak beni çok duygulandırdı ve bu bana çok şiirsel geldi. Gün doğarken, trenlerin yük boşalttığı, taşra kasabalarının kafelerine benziyordu. Bana, Bordeaux'yu, Carcassonne'a varışımı anımsattı ve ağlamaya başladım. O tatlı küçüğüm, sevgilim, o sabah mutluluğumuz henüz bozulmamıştı. Heyecanla surları, küçük kır kahvesini anımsadım, aşkımızı bu küçük sokaklarda ne kadar kuvvetli bir biçimde hissetmiştik. Anımsıyor musunuz? Okula gittim. Öğretmenler odasında, kilitli, çok güzel bir dolabım var, bütün özel evraklarımı küçük bir kutuyla birlikte oraya koydum: Ne sizin mektuplarınızın, ne de başka birşeyin odamda kal-

masını istiyorum. Dersim bittikten sonra Convention meydanında gezinirken bir yandan da bir restaurant-bar aradım. Saat yarımdı ve ikide IV. Henri Lisesi'nde olmam gerekiyor, biraz tatsız bir durum. Sonunda şık örtüleri ve tuzluk takımlarıyla epey burjuva bir restoran buldum, ama Troilus ve Cressida'yı okurken çok güzel bir yemek yedim: Pate, patatesli sığır filetosu, çilekli turta; hepsi 10 franga. Belki oraya tekrar giderim. Sonra metroya bindim, beni Jussieu'de bıraktı, kendimi birden orada bulmak çok hoştu. Size yazmaya başlarken hâlâ bir kahve içecek zamanım vardı. Okula gittiğimde yalnızca 6 öğrenciyle karşılaştım, sınıfım bölünmüştü. Başka bir sınıfla değiş tokuş yapmışlar ve bana gönderilecek yeni öğrenciler henüz yalnızca kâğıt üzerinde gözüküyor. Altı kişilik bir sınıf çok hüzün verici, çünkü arka sıralarda, anlayan ve ışıldayan yüzler olduğunu hayal edemiyorsunuz - bu epey can sıkıcı. Saat 4'te Balzar'da Levi ve Kanapa'yla buluştum. Kanapa'nın deliliği artık geçmiş, çok nazik ve sade bir insan olmuş: Tiksiz, bakışları hep saatin üzerinde değil ve yapmacıksız, ama onu tek başına görmek daha eğlenceli olacaktı. Bu durumda havadan sudan konuştuk, hemen hemen hep ben konuştum. Fırsat buldukça onlarla görüşeceğim, erkeklerle sohbet etmek hoşuma gidiyor. Eğer çıkarıldım birer genç kız olsalardı, onlarla hiç konuşmayacaktım. Sonra 2 saatimi Kos'la geçirdim, ardından Poupette'le Dôme'da buluştum - Milk Bar'da akşam yemeği yedik. Ben size yazarken o da Lionel'e yazdı. Bir saat sonra odama döndüğümde tekrar yazacağım. Fakat bunu hemen postaya veriyorum. Bugün sizden birşey yok. Sevgilim çok mutsuzum, sizden yoksun olduğum için mutsuzum.

Sevimli Kunduzunuz

20 Ekim 1939, Cuma

Tatlı Küçüğüm, Biriciğim.

Dün size epey baştan savma, kısa bir mektup yazdım; ama Kos, Poupette, okul derken başımı kaşıyacak zamanım kalmadı. Hatta günceme bile yazamadım. Neyse ki bu sabah biraz zamanım var ve dünkü açığı telafi etmeye çalışacağım. Dün akşam Milk Bar'da yemek yedik ve orada oturduk, sonra Poupette bana geldi. Sırlarını açmaya ve içten davranmaya hazır gözüküyordu, bu haliyle biraz sevimliydi; ama o kadar garip bir kişiliği var ki! Bana uzun uzun Lionel'le olan ilişkisini anlattı. (Bildiğiniz gibi Lionel eylülde Saint-Germain-les-Belles'e yer-

leşti.) Bir ay boyunca, aşırı bir özveriyle Lionel'le ilgilenmiş; bunun üzerine Lionel Poupette'e, içinde iki ayrı kadın taşıdığını söylemiş: Biri şefkatli, özverili, evlenmek ve anne olmak için yaratılmış olan kadın, diğeri hoşuna gitmeyen, güçlü, ressam kadın. Poupette'i hiç bu eylüldeki gibi sevmediğini çünkü bu ay boyunca kendisine hizmet ettiğini ve kendisine hizmet edilmesinden hoşlandığını söylemiş. Bence bu kişisel düşüncesini Poupette'i köle-kadına dönüştürmek amacıyla söyledi, ama sanıyorum sonra pişman oldu, çünkü Poupette'in Limousin'den gelir gelmez söylediği ilk laf: "Çalışmama engel olmamalı" oldu. Dahası Lionel ilişkilerini daha çok aşk ve maceradan arınmış bir kadın-erkek ilişkisine dayalı başka bir temele oturtmalarını önermiş. Poupette de bunu: "Sizin küçük maceralar yaşamanızı tercih ederim, bu beni rahatlatıyor" diyerek protesto etmiş - ayrıca ailesi Lionel'i Portekiz'e götürmek istediğinde, Poupette'in tümüyle kendini ona adaması şartıyla St. Germain-les-Belles'de kalmayı istediğini önermiş: Poupette bunu çok net bir biçimde reddetmiş, çünkü bu çalışmamaması anlamına geliyor. Sanıyorum Lionel bunu ısrarla istemiş. Poupette bana onun arkadaşlığının mükemmel olduğunu, ama aşk konusunda ondan pek memnun olmadığını, çünkü az şefkatli, ama alabildiğine hükmedici davrandığını söylüyor. Sonunda Poupette'i gönderdim, çünkü uykusuzluktan ölüyordum. Tam dalmıştım ki çığlıklarla uyandım: "Madeleine, Madeleine..."[101] Bu Kos'tu, ardından korkunç bir şekilde inlemeye başladı. Kalktım, gidip kapısını vurdum, bir kâbus görmüş, kocaman bir köpek üzerine abanıyormuş. Sonra gidip uyudum, bu sefer ben, Bost ve Roulet üzerine çok üzücü kâbuslar gördüm. Saat bir civarında uyandım, korkunç bir nezleye yakalanmıştım, kendimi çok bitkin hissediyordum. Kos bana yumurta ve sütten oluşan güzel bir kahvaltı getirdi. Bugün sizden bir mektup almayı öylesine istiyorum ki! Muhtemelen elime geçmeyecek olan 12 Ekim tarihlide neler yazıyordu?

Küçük Oranlı Oran'a yerleşti ve diplomasını Lionel'le birlikte ala- cağı için canı çok sıkılıyor. Green'deki gergedanla ilgili küçük anek- dottan hoşlandınız mı? Ben çok hoşlandım.

Levy bana bir arkadaşınızla karşılaştığını söyledi: komünist Almanca öğretmeni. Sizin hakkınızda olumsuz şeyler söylemiş: öğrencilerinizin eleştirel bakış açısını ortadan kaldırıp, onları gerçek prob-

101 Çocukluğu boyunca ve daha sonraki dönemlerde hizmetçi Olga'nın soyadı

lemleri düşünmeye yöneltiyormuşsunuz; örneğin yemek yemek gibi. Onlara hiç de hoş olmayan estetik bakış açısını aşılıyormuşsunuz.

Sevgilim, saat şu anda 1.30. Günceme, Védrine'e ve Bost'a yazdım, biraz Antonius ve Kléopatra'yı okudum. Kos bana Pléiade yayınlarının çıkan Shakespeare külliyatını verdi; hepsini yeniden okuyacağım. Poupette tekrar geldi ve hep birlikte Vavin Caddesi'ne gidip yemek yedik. Poupette, genel olarak sakin ve tahammül edilirdi. Sonra Luxembourg parkından geçerek Capoulade'a kahve içmeye gittik. Poupette gitti, ben de birazdan okula yollanacağım, nezlem biraz geçti. Fakat kendimi öylesine terkedilmiş hissediyorum ki, hâlâ sizden mektup yok, siz benimkileri alıyor musunuz? Mektuplar aracılığıyla birbirimizle konuşabilseydik gerçekten çok güzel olacaktı, şimdiyse belirsizlik içinde yazıyoruz. Başvuru işlemlerine 1 Kasım'da başlayacağım ama hâlâ tavsiyelerinize ihtiyacım var.

Tekrar fotoğraflarımıza baktım ve bir tanesine çok güldüm. Sizin ayaklarımızda kendi kayak ayakkabılarımı görmek beni çok heyecanlandırdı.

Kardeşimi sinemeya götürmeye, Kos, Gégé, Ay Parçası ve Gérassi'lerle dışarı çıkarmaya çalışacağım ki biraz hareketlensin. Ay Parçası dün 1.30 civarında Kos'u görmüş ve çılgınca birşeyler yapmaya hâlâ kararlı olup olmadığını sormuş. Kendisi şu sıralarda gezgin bir jandarma birliğinden yağmurluk satın almakla meşgul. Pardo, Youkilerin buna "kaka çocuk" dediğini söyledi, ama neden böyle dediklerini bilmiyorum.

Hoşçakalın uzaklardaki küçüğüm - altı öğrencime isteksizlikle gidiyorum. Bana pek zevk vermiyorlar.

Sizi öylesine görmek istiyorum ki - öylesine mektuplarınıza kavuşmak istiyorum ki! Tatlı küçüğüm, biriciğim, hâlâ canımız pasta istiyor mu? Dudaklarımızı küçük Fransız öpücüklerine boğarım. Sizi seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

21 Ekim 1939, Paris

Sevgilim,

Sonunda sizden bir mektup var, dün ve önceki gün sizden birşey gelmedi. 12'sinde yazdığım sanırım postada kayboldu. Ayrıca 15 ve 16'sında postaladıklarınızı da hâlâ alamadım, bir tek 17 Ekim tarihli mektubunuz elime geçti. Söyleyecek yada isteyecek önemli birşeyiniz varsa, bunu bir değil iki kere tekrar etseniz iyi olur. Adrese gelince, siz de Bost gibi postrestant yazın: Littré Sokağı, 43, Büro. Böylesi daha rahat olur, nasıl olsa Bost'unkileri almaya oraya gidiyorum. Mektuplarınızı da okuldaki dolabımda saklayacağım. Sevgilim, mektuplarımız elime günü gününe ulaşmadığında kendimi ne kadar terkedilmiş ve zavallı hissediyorum, bilseniz!

Bugün yada pazartesi, 1 Kasım'da Emma'yı görmeye gitmek için gerekli işlemleri yapmaya başlayacağım: Bu konuda fazla zorluk çıkarmayacaklarını söylüyorlar. Gelişmelerden sizi haberdar edeceğim. Projemi desteklediğiniz için çok mutluyum. Bence romanımı herkes askere alınırken, savaşın *başlangıcında* bitirmeliyim. Savaş romanımdan önce bitse bile, kitabın sonunu değiştirmeyeceğim. Pierre ve Gerbert'e ne olacağı o kadar önemli değil; asıl Françoise'ın yapayalnız geçmişi ve belirsiz geleceğiyle yüzyüze gelmesi önemli. Bu konudan bahsetmek bana acı veriyor, çünkü Poupette geldiğinden beri çalışmaya hiç zamanım olmadı. Yeniden romanıma dönmeyi çok istiyorum. Bugünlerde trajik bir yaşam sürmüyorum, ağlamıyorum, ama kendimi çok yalnız, yıkılmış, sizden ve herşeyden uzakta hissediyorum. Gözümde hiçbirşeyin anlamı yok. Lütfen aksatmadan bana yazın sevgilim. Adresleri yazarken dikkat edin, çünkü kaybolan mektuplar çok canımı sıkıyor. Dün okula gitmeden size yazmıştım, sonra beş öğrenciyle ders yaptım. Bir öğrencim bana öyle şeyler söyledi ki, mutluluktan havalara uçtum. Védrine'e para yollamak üzere Cujas Sokağı'nın postanesine gitmiştim. Raslantıya bakın ki o anda orada Molière Lisesi'nden bir öğretmen vardı. Védrine'i hiç sevmezdi ve beni ona havale çıkarırken gördü. Bu öğretmeni orada benzetmediğime yanıyorum. Tam o sırada elinde bir mektupla, genç bir kız yanıma yaklaştı. Bozuk aksanı, konuşmasına garip bir sevimlilik katıyordu. Beni bulduğuna çok sevindiğini, çünkü bana yazdığı mektubu hangi adrese postalayacağını bilemediğini söyledi. Bu kızı hiç tanımıyordum, ama onun beni iyi tanıdığı belliydi. Beni çok mutlu eden bu

muhteşem mektubu size aktarıyorum: "..... Ben sizin sınıfınızdan zorla alınıp başka sınıfa verilen kurbanlardan biriyim. En çok üzüldüğüm nokta, dersinizi *tam anlamaya* başlamışken sizden ayrılmak. Anlatım tarzınıza hayranım. Söylemek istediğim yalnızca, sizinle geçirdiğim birkaç saatten sonra sizden ayrılmaktan ne kadar üzüntü duyduğumdu. Daha da üzücü olan nokta ise bu ayrılığın beklenmedik ve birdenbire olması ve tam birşeyleri kavramaya başlamışkan ansızın felsefe tarihine ve sonra da mantığa geçmek zorunda olmak".

Siz de bunun görüp göreceğimiz son soylu davranış olduğunu düşünmüyor musunuz? Böyle giderse ben 60 yaşına geldiğimde sınıfça toplu intiharlar artacak, çünkü her yıl oran yükseliyor. Öte yandan öğrencilerimin verildiği öteki öğretmen Mme Meyerson'un yüz ifadesi herşeyi yeterince açıklıyor bence.

Kos'la buluşmaya Capoulade'a gittim; benimle beraberken öyle tatlı ki, 2 saat kadar konuştuk, sonra Mahieu'ye Poupette'le buluşmaya gittim. Onu St. Michel Bulvarı'ndaki küçük bir Alzas lokantasına götürdüm. Quiche yedik ve kaliteli bir beyaz şarap içtik. Sonra Panthéon Sineması'na Phalène d'Argent'ın (Para Kelebeği) son bölümünü seyretmeye gittik. Film çok saçma, buna karşın Katharine Hepburn olağanüstü güzeldi. Ayrıca Jean de la Lune de beni biraz eğlendirdi. Otele dönerken gökyüzünde muhteşem bir dolunay vardı. Paris'in üzerinde köylerdeki gökyüzünü andıran bir görüntü olması hoşuma gidiyor. Paris'ten sıkılmıyorum. Yüreğime biraz olsun su serpen tek şey Paris. Dolabımda, muhtemelen Boubou'nun bıraktığı Le Testament Espagnol (İspanya'da Ölüm Güncesi) adlı kitabı buldum. Yatağıma uzandım, kitaba başladım ve bir türlü elimden bırakamadım. Muhteşem bir kitap, fazla edebi değil, ama akışkan, eğlenceli ve çok heyecanlı. Boubou kitabı bana verirse size yollayabilirim. Vermezse, kitabı istiyorsanız bana yazın, o zaman size bir tane satın alırım.

Kitapları Bost'a yolladınız mı? Okuyacak çok zamanı var ve kitap istiyor.

Sonra uyudum; sabah 7.30'da kalktım Dupont'da bir kahve içtim ve Camille Sée'ye gittim. İki saat ders yaptım. Ardından yolda Rouen'deki okulun kahyalığını yapan kadını gördüm. Ben onu tanıyamadım, ama doğrusu pek de tanınacak hali kalmamıştı. Uzun uzun De-

lort'dan, Jahan'dan[102] ve C. Audry'den konuştuk... Büyük bir hayranlıkla bana baktı ve "Ne kadar güzel bir çiçeksiniz!" dedi. Sonra Sorokine'i her zamanki içten ve sevimli haliyle beni beklerken buldum. Sorbonne'a yazılmış; görmeye gideceğime söz verdim. Buna bir parça mutlu oldu. Metroya binip Montparnasse'a gittik. İsteksizce Versailles'da oturduk (çünkü Sorokine yalnızca bomboş ve yarı terkedilmiş havası olan kafelerden hoşlanıyor). Şefkatle birbirimizin elini tutup sohbet ettik. Sonra Bost'un mektuplarına bakmaya postaneye gittim. Ondan bir kısa, bir de uzun olmak üzere iki mektup vardı. Bulunduğu yerden 4 km uzaktaki başka bir yere taşınmışlar. Bost marta kadar orada kalacaklarını sanıyor. Hep aynı hikâye...

Bu sabah sizden mektup alamadığıma epey üzüldüm. Kos'la buluştuğumda, sizden hâlâ birşey yoktu. La Coupole'e gidip yemek yedik. Orada Bel Eute'le karşılaştık; hali çok korkunçtu. Bir süre sohbet ettik. Bel Eute, Coulommiers'de altı hafta geçirmiş, şimdi de Monceaux'da geçimini sağlamak için bir çocuk yuvası açacakmış, bu tam ona göre bir iş. Guille, yüzbaşısıyla briç oynuyor. Yüzbaşı onu Alzas'ta hoş gezintilere çıkarıyor; telefon memurluğu yapıyor ve kendini gizlemesini iyi biliyor, ama çok can sıkıcı biri. Bel Eute'e adresinizi verdim, işte onunki: 508e Cie du train auto Q. G. Secteur 165.

Bel Eute oradan, her zaman tıklım tıklım olan Flore'a gitmek üzere ayrıldı. Ben de saat 3.30'da size yazmak üzere tekrar Dôme'a geldim. Orada Poupette ve Gégé'yle karşlaştım, bana sizin mektubunuzu getirmişler, öyle mutlu oldum ki! Size yazacağımı söyleyerek onları yalnız bıraktım. Oturduğum yerden Gégé'nin sesi kulağıma geliyor.

Poupette'le alışverişe çıkacağım. Anneme beni sıcak tutacak bir manto yaptırmak istiyorum. Herkes, türbanlarımla tam bir Hintli güzeli gibi olduğumu söylüyor. Kulaklarıma kadar inen türbanların yüzüme çok yakıştığını söylüyorlar, ama bu benim için önemli değil. Bu akşam, Kos, Poupette ve ben Jockey'e gideceğiz.

Size söylemeyi unuttuğum birşey var: La Pouèze'deki kadın bana Mr. Jollivet'nin cenaze davetiyesini gösterdi. Davetiyede şöyle yazıyordu:

Mme Jollivet
Simone Jollivet

---

102 Beauvoir'ın Rouen'deki arkadaşı

Mlle... (din kardeşimiz sör Y)
Mösyö Charles Dullin
acılarını sizinle paylaşmaktan...vs...
Çok hoş değil mi?

Hangi mektupların elinize geçmediğini bana söyleyin. Kaybolan mektuplarınızda önemli birşey var mıydı, lütfen bana bildirin (belki 15 Ekim tarihli mektubunuzu alırım, ki alacağıma inanmıyorum. Ama 16 ve 12 Ekim tarihli olanlardan ümidi kestim. Wanda yarın geliyormuş).

Hoşçakalın sevgilim. Ne kadar uzaktasınız. Sizi görmeye ve konuşmaya ne kadar çok gereksinimim var, ama bunlar umutsuz istekler. Bunun bu şekilde daha fazla süreceğine inanmak istemiyorum. O! Siz, sizi seviyorum, sizsiz ben bir hiçim.

Sevimli Kunduzunuz

Zamanınız olduğunda bana, kendi gerçekliğiniz üzerine yazdıklarınızdan bahsedin.

22 Ekim 1939, Pazar

Sevgilim,

Az önce Gégé'de sizden bir mektup buldum. (19 Ekim tarihliyi) Gördünüz mü ne çabuk geldi. 12, 16 ve 18 Ekim tarihliler eksik, mektuplarımızın yalnızca yarısı elime geçiyor. Buna epey canım sıkılıyor.

Arkadaşlarımızla buluştum.[103] ilgimi çektiler Emma'yı görmeye gitmek için gerekli işlemleri yapıyorum. Sanıyorum 1 Kasım'dan önce orada olamayacağım, ama yine de daha önce gidebilmek için küçük bir şansım var - bu epey karışık bir iş, belki yoluna koyabilirim.

Mutsuzum, mutsuzum, mutsuzum. Trajedi yok. Felaket yok. Sıkılmıyorum da, hatta aksine çok mutlu anlarım da oluyor, ama öylesine sizi görmeye ihtiyacım var ki!

Lütfen Védrine'e güncenize yazmaya devam ettiğinizi söylemeyin - ona ilk karnenizi kaybettiğinizi söyleyin - ben de sizin gibi onun mektuplarını çok sıkıcı buluyorum.

Artık doğrudan bana yazamayacak olmanıza canım sıkılıyor. Ayrıca buraya izne geldiğinizde, odamı size gösteremeyeceğimi. Montpar-

103. Sartre'ın, Beauvoir'a verdiği yedi düşsel arkadaşının isimlerinin baş harfleri, onun bulunduğu yeri belirtmektedir: BRUMATH. Bu şifrelemenin nedeni yine sansüre yakalanmamak içindi.

nasse'taki, St. Germain des Prés'deki sevdiğimiz yerlere gidemeyeceğimizi, bir köşeye tıkılıp kalacağımızı düşünmek de beni üzüyor. Keşke izniniz Wanda'nın Laigle'de olduğu bir zamana denk gelse. Wanda hâlâ gelmedi.

Size yaşantımı anlatacağım sevgili küçüğüm: yaşamım bu aralar Poupette'in yanımda olmasından dolayı epey tatsız. Bununla beraber havalar çok güzel gidiyor. Örneğin şu anda, ben Closerie de Lilas'da size yazarken, dışarıda olağanüstü bir sonbahar günü var, kendimi iyi hissediyorum. Dün size yazdıktan sonra Poupette'i izin belgesini almaya (henüz alamadı) ve alışverişe götürdüm. Kendime yeniden küçük türbanlar aldım ve deve tüyünden çok güzel mantolık bir kumaş gördüm. Sanırım onu satın alacağım, ama önce N. R. F.'ten ne kadar para geleceğini öğrenmek istiyorum. Cels Sokağı'ndan Assas Sokağı'na geçtiğimi biliyorlar, ama hâlâ birşey yollamadılar. Kiremit ocaklarının arasından geçerek Concorde'dan Monparnasse'a kadar yürüdük. Paris'te, çok geç ve çok az ışık yaktıkları için şu anda yalnızca günbatımının verdiği aydınlık var ve bu çok hoş. Bir balıçenin girişinde salınan kocaman bir sosis,[101] kızıl sarı ağaçlar ve soluk gökyüzünü gördük. Sanırım balıçevan kutluğu olduğu için, balıçeler tamamen sararmış yapraklarla kaplanmış yabani bir halleri var ki, bu da çok sevimli. Sonra bana geldik. Jockey'e gideceğimiz için uzunca bir süreyi hazırlanmakla geçirdim. Dışarı çıkacak olmak beni eğlendiriyor. Saat 8'de Kos, Poupette ve ben otelden çıktık ve pirinç pastası yiyerek Monparnasse Bulvarı'ndan yürüdük. Jockey'in görünümü değişmiş, hâlâ duvarlarında güzel sinema afişleri asılı, ama hepsini yenilemişler. Bar şimdi sağ tarafta, daha yüksek ve kocaman, tıpkı bir kürsü gibi. Duvarlar dekorlu pencerelerle ikiye bölünmüş ve arkalarında Monparnasse sokaklarının çok hoş ışıklandırılmış, sevimli maketleri vardı. Bu hemen hemen bir göz yanılması gibi, büyük bir pistin ortasına, kocaman bir lamba yerleştirmişler. Müdür bize, ortasında "kap" dedikleri birşey bulunan Sevilla'daki diskoteklerden etkilendiğini söyedi. Sevgilim, bu bana Sevilla gezimizi, Alameda'nın bitişiğindeki gece kulübünü anımsattı. Şimdi hepsi de öylesine, ama öylesine uzakta ki, hem bizim için, hem İspanya için, hem de dünya için. Saat 8.30'da Jockey hâlâ bomboştu: sadece piyanonun başında

104 Sosis, burada yere bağlı balon anlamında kullanılıyor

prova yapan bir şarkıcı ile barda oturan iki orospu vardı. Patron nezaketle yanımıza yaklaşarak bizimle ticaret üzerine konuşmaya başladı. Yarından itibaren danslı akşam yemeği programı düzenleyeceğini, çünkü eğlenmek isteyen insanların buna daha çok ilgi göstereceklerini söyledi. 9.30'a kadar orada bizden başka kimse yoktu, saat 10'dan itibaren insanlar gelmeye başladılar. İki ayrı grup vardı: küçük Vietnamlılar ve soluk mavi giysileri içinde sicil numaraları olmayan garip askerler. Buna bir anlam veremedim. Kimse dans etmiyordu, ama iki kadın şarkıcı vardı, kısa boylu ve şişman kızıl saçlı çok komikti. Bir yığın şarkı söylediler ve kızıl saçlı kadın oldukça iyi söylüyordu. Orkestra da çok berbattı, bize ne istersek onu çalacaklarını söylediler; biz de "Caravane" istedik, ama bambaşka birşey çaldılar. Bize epey indirim yaptılar: 10-15 frank; öte yandan yine de pahalı sayılır.

Benim hiç tadım tuzum yoktu, sohbet Kos'un etrafında dönüyordu ve Kos da bunu anlamıştı, bu rolü oynamak hoşuna gidiyordu. Poupette'se tek kelimeyle korkunçtu: Her zamanki gibi komik bir tarzda bitmek tükenmek bilmeyen açıklamalar yapıyor ve olayların arasına sıkışıyordu. Fakat etraf biraz kalabalıklaşıp da müzik başlayınca üçümüzün de keyfi yerine geldi. İşte savaş zamanında bir gece kulübü, içini dolduran insanlar ve dansın yokluğu tam düşündüğümüz gibi bir manzara çiziyor. Saat 11'de garip birşey oldu: Bir siren çalmaya başladı ve orkestra da gerilimi artırdı. Salon bir anda boşaldı. Dışarıda insanlar ne yapacağını bilmez bir halde gruplaşmışlardı, herşey birdenbire olmuştu ve yapay bir şekilde bitti. Hâlâ birşeyler yapmak için geç olmadığını biliyorduk, ama bununla beraber yaşam kesin ve net bir biçimde ansızın duruveriyor. Hiçbirşey barış zamanındaki gibi değil.

Otele döndük; yatağıma uzandım ve Testament Espagnol'u (İspanya'da Ölüm Güncesi)[105] saat bire kadar okuyup bitirdim - çok güzel bir kitap, tam bir doküman ve Le Mur'de orada yazılanların aynısını kurgulamışsınız. 200 yıl içinde bazı bilginler sizi temel alacak ve ispatlanan noktaları buna paralel olarak ortaya koyacaklar. Tam uyu-

105 Testament Espagnol (İspanya'da Ölüm Güncesi) Arthur Koestler'in 1937'de yazdığı ve 1939'da Fransa'da yayımlanan romanıdır. Le Mur (Duvar) 1939 başında yayımlandığına göre, Sartre Koestler'in bu kitabını okumamıştı.

mak üzereyken merdivenlerden böğürtüler geldi, ardından da büyük bir gü- rültü koptu. Biri bağırıyordu: "Kimse yok mu! Kimse yok mu!". Bu çok keskin bir ulumaydı. Kos ve ben koridora fırladık ve meraklı kadınlar gibi merdivenlerden birkaç adım indik. Bağıran, önceki gün keşfettiğimiz çok güzel Norveçli bir sarışındı (odasından ve sesinden çıkarabildiğim kadarıyla); fakat bozuk aksanından dolayı ne dediğini anlayamıyorduk. Otel müdürünün ince sesini ayırt edebiliyorduk: kadından sakin olmasını rica ediyordu. Bir de erkek sesi geliyordu. Anladığım kadarıyla kadın valizlerini toplamak istiyormuş, adamı da buna izin vermemiş ve zor kullanmış; çünkü korkunç bir kavga sesi duyuluyordu ve kadın arada bir: "Bırak! Bırak!" diye bağırıyordu. Kadında biraz cazgır bir hoppa havası vardı. Tam olarak ne olup bittiğini anlayamadım, ama otel sahibinden sorup öğrenmeye çalışacağım. Otel sahibi, hayatından bezmiş, yorgun bir yaşlı kadın, öte yandan iyi bir aileden gelen bir aristokrat ve acılı bir geçmişi var. Fena bir kadın değil.

Sonunda uyuyabildim, ama bu uyku yetmedi ve sabah korkunç bir baş ağrısıyla kalktım. Bost'a mektup yazdım, dün ona yazmamıştım, sonra kahvaltı ettim ve Kos'un yanında tırnaklarımı boyadım. Kos her zamanki gibi çok duygulu ve coşkuluydu. Sonra da giyindim ve mektubunuza bakmaya Gégé'ye oradan da size cevap yazmaya Closerie de Lilas'ya gittim. Saat 1'de yazmayı bıraktım ve Poupette'le "La Coupole'e birşeyler yemeye gittik. Ardından onu sinemaya götürdüm, ama o La Chevauchée Fantastique'i (Fantastik At Seyahati), ben ise Les Trois Lanciers Du Bengali'i (Bengal'in Üç Savaşçısı) görmek istiyordum; bunun üzerine birbirimizden ayrıldık. Sinemadan önce ben çıktım ve şu anda küçük bir kafede Poupette'i beklerken size yazıyorum. Les Trois Lanciers Du Bengale kötüydü, yalnızca sonu fena sayılmazdı.

Védrine onu ihmal ettiğini düşünüyor: bir-iki satır da ona yazacağım, sonra Poupette'le, Dôme'a Ay Parçası'yla buluşmaya gideceğiz.

Sevgilim, bana söylediğiniz çok doğru; şu anda yanımda değilsiniz, sizden yoksunum, dolayısıyla varlıktan ziyade bir yokluksunuz benim için ve bu çok korkunç - öylesine yaşıyorum, etrafımdaki herşey eğreti, sabırsızlıkla sizi bekliyorum, tek yaptığım beklemek -sizi bekliyorum- Belki uzun seneler böyle sizi beklemekle geçecek. Siz benim herşeyimsiniz sevgilim.

23 Ekim 1939, Pazartesi

Sevgilim,

16 Ekim tarihli mektubunuzu aldım: postada kaybolmadığına öylesine sevindim ki! Epey uzun ve kıpır kıpır bir mektuptu; yeniden benimle konuştuğunuzu, yanımda olduğunuzu hissettim - belli olmaz, belki Gégé bu akşam 18 ve 20 Ekim tarihlileri getiriverir -Bir tek 12'sine kesinlikle kayboldu gözüyle bakıyorum.- İçimde hafif bir üzüntü de olsa sizi çılgınca seviyorum küçüğüm. Sizin de bana karşı aynı hisleri duymanızı öylesine istiyorum ki!

Bu sabah, Emma'yı görmeye gitmek için gerekli işlemlerin hazırlığına başladım. Herşey yolunda, yalnızca beklemem gerekiyor, ama bu bekleyiş en az 8 gün sürecek. Öte yandan 1 Kasım için okuldan izin almadım, ama bunun bir önemi yok, cuma, cumartesi ve pazar burada olmayacağım ki, bu da gayet uygun, çünkü cuma günü yalnızca IV. Henri'de, cumartesi de Camille Sée'de dersim var. Her iki lisede de yalnızca birer gün olmayacağım, doktordan rapor almaya bile gerek yok.

Dün size yazdıktan sonra Poupette'le buluştum ve yürüyerek Montparnasse'a gittik Carrousel'in ve Seine nehrinin üzerinde muhteşem bir gün batımı vardı; bu aralar Paris'in ne kadar güzel olduğunu tahmin edemezsiniz. Burada olsaydınız, küçük kolunuza girerdim ve ne güzel gezintiler yapardık sizinle. Gégé'lere gidip bir saat kadar oturduk, sonra Kos'a uğradım ve Dôme'a gidip Poupette ve Ay Parçası ile buluştum. Wanda gelmiş, o da oradaydı. Şaşkın ve berbat bir görünümü vardı: Her tarafı yağ bağlamış, kıpkırmızı ve sivilce içinde bir yüzle köylülere benziyordu. Bugün farkettim ki Kos Wanda'nın saçlarını kesmiş, bu hali eskisine oranla [biraz] daha iyi olmuş, ama yalnızca biraz daha iyi o kadar. Wanda'yla birbirimize binbir nezaket gösterisinde bulunduk. Sanıyorum, kardeşininkinin altındaki odaya yerleşecek. Otel çok hoşuna gitti; burada Dreux'deki eski bir kız arkadaşına rastladı, bu otel baştan aşağı kadınlarla dolu, öyle ki buraya genç kızlar pansiyonu demek çok yerinde olur. Dôme'dan tanıdığım, modellik yapan, boylu poslu bir esmer güzeli (Stépha vücudunu çok güzel buluyor) dün Kos'un kapısını çalmış ve: "Bir sigara verebilir misiniz bayan?" demiş. Kos ise ona sıcak ve içten bir şekilde "Merhaba" diye karşılık vermiş, esmer güzeliyse yalnızca boş gözlerle bakmakla yetinmiş. Dôme'dan, krepçiye gidip krep yemek ve elma

şarabı içmek üzere ayrıldık. Sonra da çok sıcak ve hareketli bir ortamı olan O.K. adlı klübe gittik; çok hoş bir yer. Buraya geldiğinizde zamanınız olursa sizi oraya götüreceğim - ilk iznimiz ne zaman olursa- Yorgunluktan ölüyordum. Ay Parçası ise durmadan konuşuyordu. Mistik yol gösterici Thérèse'i yine görmüş. Thérèse ona Youki'nin ve askerin, birbirlerine hakaret ettiklerinden dolayı ertesi gün çok pişman olduklarını söylemiş ve "ama" diye devam etmiş "onlara gerekli olan da böyle bir geceydi. Asker sınıra geri döndüğünde bu onun için çok güzel bir anı olacak ve hep bunu düşünecek" - bu arada Thérèse, şimdi de çocuklara sarkıntılık etmeye başlayan teşhirci kocasından yakınıyordu. Bir yandan da Kutsal Kitap'tan örnekler vererek namus üzerine nutuklar atıyordu. Teşhirci ise, yanında rezilliklerinden bahsedilmesinden memnun görünüyordu. Birinin özel hayatını görmek beni eğlendiriyor, onun hareketlerini izlediğimde burjuva yaşamı içinde nasıl bir yere oturtabileceğini soruyorum kendime. Öte yandan Ay Parçası o sarışın herifle yatmadı. Evli olduğunu öğrendi ve yaşamında başka bir kadın olan birisiyle birlikte olmak prensiplerine aykırı olduğu için ona dokunmadı Bu onu mutsuz etti. Ayrıca içtenlikle beni çok sevdiğini söyledi. Bana Gilles ve Julien'in bir plağını almış. Bir pikabım olmadığını göz önüne alırsak bu çok nazik bir davranış. Birlikte otele dönerken bana: "Geçen yıl Wanda'ya yalan söyledim: ona tam yedi sevgilim olduğunu anlattım, ama bunun doğru olmadığını bilmenizi isterim - ona yalan söyledim çünkü benim hakkımda hikâyeler uyduruyordu; siz böyle yapmıyorsunuz, bu yüzden size herşeyi söylüyorum" dedi. Bana uzun uzun Viyana'daki sevgilisini, bir de pazar günü, gezgin jandarma birliğindeki yağmurluğunu almak istediği kadından nasıl 300 F çaldığını anlattı: Kadını ziyarete gittiğinde yağmurluğu çantasına atıvermiş. Doğrusunu söylemek gerekirse bütün bunlar bana hiç de komik gelmiyor. Şu anda uykum var ve şaşkınlık içinde kendime soruyorum: Bu iki kadının arasında ben ne arıyorum? Savaş dolayısıyla gelişen bu ilişkilerden ve özellikle Poupette'ten bıktım usandım artık

Odama uyumaya döndüm ve Kos'un yan odadan gelen bağırtılarına karşın külçe gibi yatağa yığıldım. Öte yandan Kos gürültüyü çabucak kesti. Sabah, her zamanki gibi patolojik bir kaygıyla uyandım. Daha gün ağarmadan çalan bu saatin sesini hiç sevmiyorum. Şu sıralardaki savaşa göre ayarlanmış yaşantım, sizin yokluğunuz, gösteriyor ki bir

süre daha korkunç günler geçireceğim. Herşeye karşın hava çok güzeldi. Camille Sée'de iki saat ders yaptım. Bir ara alarm provasıyla ders kesildi, onun dışında kayda değer birşey olmadı Sonra 15. karakola gittim, fotoğraf çektirdim -işte pek güzel çıkmadığım fotoğrafım, ama türbanımı nasıl güzel taktığımı görüyor musunuz?- Ardından tekrar Montparnasse'a döndüm, postanede Bost'tan iki mektup buldum ve Versailles'da oturup ona birkaç satır yazdım.

Bana Bost'a yazıp yazmadığınızı söylemiyorsunuz - ne de kitapları yollayıp yollamadığınızı, oysa bu beni bir paket daha göndermekten alıkoyacak, tasarruf etmemi sağlayacak.

Barnaby Rudge değil ama Les Grandes Espérances (Büyük Umutlar) hoşuma gitti. İkisini de size yollayacağım.

Kos'la buluşup Milk Bar'da yemek yedik ve alışveriş yaptık -otele dönerken mektubunuzu buldum ve birden ruhum canlandı- Kos gitgide düzeliyor, ona çok ihtiyacım var. Bana çok güzel bir manto patronu ısmarladık ve çok güzel bir kumaş aldık: Mantom, Védrine'in o hoş bej mantosuna benzeyecek. Sonra Marignan'a gittik, saat 4'te Poupette'le burada randevum vardı. Saat 5'i geçiyor. Poupette geçen gün içini hunharca oyan doktora gitti, bugün tedavi devam edecek.

Bu akşam sizden mektup gelebilir, o zaman birkaç satır daha ilave edeceğim.

Tatlı küçüğüm, biriciğim, işte 18 Ekim tarihli mektubunuzu elimde tutuyorum -öylesine şefkat dolu ki yüreğimi ısıtıyor- Onu bu akşam yatarken tekrar okuyacağım, çünkü şu anda Poupette ve Gégé yanımda. Sanıyorum bütün mektuplarımı almışsınız, bendeyse yalnızca 12'si eksik -Yarından itibaren mektuplar normal gelmeye başlayacak. Bost'un kitaplarını yollamışsınız, iyi olmuş- Kos'un bana destek olması, vesaire hakkındaki sorularınıza gelince, işte yanıtları: Bana yardım edebilecek tek şey sizin mektuplarınızdır. Öylesine olağanüstü'ki mektuplarınızı aldığımda ruhum canlanıyor, neredeyse çok mutlu oluyorum. Sizi deliler gibi seviyorum.

Poupette'le Marignan'da oturduk, sonra Flore'a gittik ve Gégé umutsuzluğa düşmüş, bitkin bir halde yanımıza geldi -saat 7.30, Capri'ye gideceğiz. Yarın size sansürlediğim noktaları içeren uzun bir mektup yazacağım- Elinize ulaşırsa durumu anlayacaksınız. Lütfen bana postrestant yazın: 43. büro, Littré Sokağı. Sevgilim sizi çılgınca kucaklarım.

24 Ekim 1939, Salı

Biricik Varlığım Ufaklığım.

Bu sabah okula gitmedim, çünkü IV. Henri Lisesi bakaloryalar dolayısıyla tatil edildi. Ama 1 saat sonra (şimdi saat 12) Camille Sée'de olmak zorundayım -Dupont'dayım, hem biraz size yazacağım, hem de yemek yiyeceğim- Dün elime geçen iki mektubunuzu, az önce tekrar okudum ve size olan aşkım bir kat daha arttı, içim sevgiyle doldu. Şu sıralarda Poupette'le geçirdiğim günler ve Védrine'den aldığım can sıkıcı bir mektup yüzünden bugün keyfim pek yerinde değil. Védrine beni Kos ve Sorokine'le çok fazla görüşmekle suçluyor ve onların bu şekilde beni sömürmesine izin vermememi söylüyor. Ayrıca savaştan sonra beni ve sizi eskisine oranla çok daha fazla göreceğini de belirtiyor buna karşılık Kos da [benimle] yeterince görüşemediğinden yakınıyor ve Poupette gittikten sonra bunu telafi edeceğimizi düşünüyor. Bu beni o kadar sinirlendirmiyor, çünkü ilişkiyi ben yönlendiriyorum. Ancak, döndüğünüzde Wanda ve Védrine'in sizin üzerinizde hak iddia edeceklerini düşündüğümde biraz ürperiyorum. Ben de Védrine gibiyim, sizi yalnızca kendime ayırmak istiyorum. Ortak yaşamımızın çürüyüp gitmesine izin vermeyeceğiz değil mi sevgilim? Védrine'in öğütçü, otoriter ve gerçekleri göremeyen halinden nefret ediyorum. Ondan, Kos'u yeniden gördüğüme sevindiğimi saklamadım. Bana ahmakça, sanki can sıkıcı bir arkadaşa yalnızca acıdığım için katlanıyormuşum gibi birşeyler söyledi; Védrine açıkça kıskançlık yapıyor. Bana sizi görmeye gideceğinden bahsediyor, ne diyorsunuz, bu fikrini desteklemeli miyim, yoksa onu caydırmalı mıyım? "Mahvolmuş hayatım" (çünkü Kos'u her gün görüyorum) üzerine zırvalamaları beni deli ediyor. Öte yandan Poupette gittiğinde onu yanıma almalıyım -ama onu derhal çağırmak gibi bir niyetim de yok-.

Dün Flore'da, bunaltıcı sıcağa ve çevremdeki gürültülere karşın mektubunu bitirdim. Benim masamda Pardo, Poupette ve Gégé vardı, az ötemde ise Prévert'in grubu ve sinemada yeni yeni tanınmaya başlayan hoş bir kız, Jacqueline Laurent (tanrıçalar gibi giyinmişti ve bir melek kadar güzeldi) oturuyordu -Gégé, etrafında bu kadar güzel kadın olmasına dayanamıyordu ve dün gece boyunca ezik büzük bir vaziyette dolaştı- Sonra onları alıp Capri'ye götürdüm, ama burasının bomboş olduğunu görünce, Palais-Royal Meydanı'nda, Cintra tipinde bir yere gidip 1 saat oturduk. Bir keresinde sizinle bu klübün önünden

geçmiştik: Meydanda değil, ama tam kenarında: duvarda asılı olan geyik başları, dağcı çantaları ve salonun dekorasyonundaki daha birçokşey yüzünden burası bir kayak merkezindeki gece kulübünü andırıyor - özellikle de spor giyimli gençlerden oluşan bir grup bu havayı veriyor. Yanlarında pikap getirmişler, barı tutmuşlar ve birbirleriyle flört ediyorlar, kokteyller yapıyorlar. Öylesine kıpır kıpırlar ki yedikleri fasulyeleri bile çoktan yaktıklarına eminim. Yalnızca üç yabancı var. Geniş deri koltuklara oturduk, sohbetimiz çok can sıkıcı olmasaydı güzel bir gece geçirebilirdik: Öte yandan onlar konuşurken ben ağzımı bile açmadım -sizi buraya getireceğim, sohbet etmek için mükemmel bir yer- Saat 9'da tekrar Capri'ye gittik. Çok hoştu, şimdiki dekorasyonu eskisinin tam tersi, sekreterin olduğu bölüm bir resim galerisini andırıyor; düşleyebiliyor musunuz? - burada her kesimden insan olduğu hiç hissedilmiyor, tek hissedilen sıcak bir atmosfer, bu nasıl oluyor merak ediyorum. Böylelikle bir kontenjan yeşertiyorlardı. Capri omuzlarında şahane bir kürkle, orta masada oturuyordu. Yanında yine çok hoş siyah bir kürk giymiş olan Sonia, tehlikeli küçük esmer, güzel bir İspanyol kadın ve sıksık Capri'de şarkı söyleyen Montero vardı. Bu grubun yanında simokiniyle yemek yemekte olan Yves Deniaud (sakallılardan biri; hani şu at yarışları üzerine monolog yapan adam), solumuzda ise üzerinde askeri üniforma olan Hollandalı bir ressamla çok güzel Viyanalı bir kız oturuyordu. Son olarak da bir başka masada çok güzel ve şık ev kadınları içki içiyorlardı. Yine de Capri dolu sayılmazdı. Şef garson Leduc, Kos'un bir keresinde kollarında ağladığı ve sonbaharın başında karşılıştığımız kişi. Bu adam, bir ay kadar önce rastlaştığımızda beni durdurdu ve Ay Parçası'nı anlatmaya koyuldu ve konuşmasının arasına şu detayları da sokuşturdu: Sol sempatizanıymış, ama hiçbir partiye üye değilmiş. Komünist olan başka bir Leduc daha varmış ki, bu adam kesinlikle o değilmiş. Bir gece sabaha karşı üçte Leduc'ün kapısı çalınmış: Açın, polis! Ama o, bunu bir şaka zannetmiş ve şöyle bağırmış: "Rahat bırakın beni it oğlu itler!" Kapı tekrar çalınmış, Leduc yine bağırmış, bir kez daha kapı çalınmış, Leduc küfür etmeye devam etmiş ve sonunda kapıyı açmış. Karşısında ceplerinde tabancaları ile beş sivil polis duruyormuş: "Polise hakaret!" Leduc kendini savunmuş, onun sözünü kesmişler: "Siz yoldaş Leduc'sünüz doğru değil mi?" Bunu reddetmiş, partiye üye olmadığını söylemiş. Evini aramışlar; Bu olay-

dan iki gün önce, bir takside bulduğu bir çift kadın ayakkabısı ve bir nüfus kâğıdı varmış; evinden bunlar çıkıyor: nüfus kâğıdı, sahte belgeler. Bunun üzerine şüpheli bulunarak karakola götürülüyor. Leduc, bu paketi takside bulduğunu söleyerek suçlamaları reddediyor. Hakkında soruşturma yapılıyor ve sonuçta temiz çıkıyor. Buna karşın, bulduğu paketi sakladığı için, *hırsızlıktan 8 gün* içeri tıkılıyor! Bu insanları seyrettik, halleri çok komikti; Sonia ve esmer kız, biri St. Germain Bulvarı'ndaki bir doktorun, diğeri bir avukatın kızı. Büyük burjuvalar. Capri, uzun süre solcuların yanında savaştı ve Belleville'de şarkı söyledi. Bu insanların duygusal yaşamları ve aşkları hep bir giz perdesinin ardında saklıdır. dün de Capri'nin yanında erkek yoktu -Capri saat 10 civarında şarkı söylemeye, bizim sabık sakallı da işportacı monologuna başladı. Capri'nin birçok şarkısını sansürlemişler, ama çok iyi yeni şarkıları vardı ve bunları dinlemek çok hoşuma gitti- Ah sevgilim! O güzel, sevimli gecemizi öylesine iyi anımsıyorum ki! Nasıl da mutluyduk! Sizi çılgınlar gibi seviyorum sevgili küçüğüm. Saat 11'de taksiye binip otele döndük. Uzun zamandır ihmal ettiğim günceme biraz birşeyler yazarak yatıp uyudum.

Bu sabah saat 9'u biraz geçe zinde bir şekilde kalktım. Saçımı yaptım, Kos'un yanına gidip iki yumurta yedim. Az sonra Wanda geldi; üzerindeki kocaman bornozla her zamanki gibi çirkin, ama sevimliydi - epey bir süre konuştuk. Wanda'ya odamı vermeyi teklif ettim ve ne yazık ki kabul etti! Ben oldukça sıcaktım; hep beraber nerelere gidebileceğimiz üzerine projeler yaptım ve hoş hikâyeler anlattım- Kos Testament Espagnol'u okuyor, ama kitabın tüyler ürpertici bölümleriyle karşılaştığında, büyük bir saflık göstererek bunlara inanmayı reddetti. Bunların gerçek olduğuna onu inandırmaya çalıştım, ama bunları yadsıyarak rahatsızlık duymaktan alıkoyuyordu kendini- bunları kin gütmeden söylüyorum, çünkü Kos'lara sempati duyuyorum. Bu sabah onlarla çok güzel saatler geçirdim. Sonra Dupont'a gittim, büyük bir parça dana eti yedim ve size yazdım. Şimdi derse gireceğim. Bu akşam sizden bir mektup alacağımı umuyorum, o zaman birkaç satır daha ilave edeceğim. Sevgilim, sizi seviyorum. Birlik faaliyete geçmiş olsa bile, gerçekten asla tehlikede olup olmayacağımızı söyleyin?

Sonunda bütün mektuplarımı aldığınıza çok sevindim. İstediğiniz kitapları yollayacağım -sonra bunları Bost'a göndermeyi ihmal etmeyin ve ona yazın-.

Gece.

Sevgilim, 20 Ekim tarihli kısa mektubunuzu aldım. Yeniden mektuplarınızın günü gününe elime geçmesine öyle seviniyorum ki! Böylece sizinle tekrar karşılıklı konuşmaya başladık, yine benimsiniz ve üzerimdeki hüzün uçup gitti yada onun gibi birşey. Bu akşam, Poupette bana pazara kadar kalacağını söylediğinde beynimden vurulmuşa döndüm, ama neyse ki bunu ucuz atlattım: Ona yarından itibaren yeniden romanım üzerinde çalışmaya başlayacağımı ve onunla ancak akşamları görüşebileceğimi söyledim. Bugün 3 saatlik ders boyunca öğrencilerime psikanaliz anlattım, bu onları epey eğlendirdi. Sonra Select'e gittim ve Sorokine'le sımsıcak 1 saat geçirdim. Her zamanki gibi çok sevimliydi - onu Dôme'a götürdüm; orada Poupette ve geçen senenin öğrencilerinden Sorokine'in bir Rus arkadaşıyla karşılaştık. Bu kızcağız, geçen yıl Sorokine'le birlikte bir ay boyunca gittiği dişçiden epey kazık yemiş ve yeni yılın ilk günlerini bir Amerikan hastanesinde yer silerek geçirmek zorunda kalmış -bu genç kızların alınyazıları kötü- Sonra Poupette'i Champs-Elysées'ye Comme tu me veux'yü (Beni Çılgınca Arzuluyorsun) izlemeye götürdüm. Stroheim ve Greta Garbo'nun oynadığı vasat bir filmdi. Sevgilim, Montparnasse tiyatrosunda bunun oyununu seyrettiğimiz o şiirsel geceyi anımsıyor musunuz?

Sinema çıkışında, soğan çorbası içmek ve biraz yazmak üzere Select'e döndük. Az sonra otele, yatmaya gideceğiz.

N. R. F. para yollamıyor -belki de onlara tekrar yazmak gerekiyor- Poupette 1000 frangımı yedi. Elimde kalan parayla bu ayı geçirebilirim, ama M. Védrine'e verecek tek kuruşum yok -Davy askere çağırılmamış, ama sanıyorum Bordeaux'ya gönderilmiş- Monod başmüfettiş ve Akademi'de öğretim üyesi (Sorbonne yerine "Akademi" diyorlar.) Mauriac'ın querencia[106] sözcüğünüzü çalmasına müthiş sinirlendim.

---

106 Querencia, boğa güreşlerinde, artık kaçacak hiçbir yer olmadığını hissetmek anlamında kullanılır Sartre ve Beauvoir, buradan alıntı yapıyorlar

Kos, bugün yine başı ağrıdığından berbat bir vaziyetteydi -durumunu olağan karşılıyorum, çünkü işini bıraktı, Bost'un yokluğu onu karamsarlığa itiyor, ama olayları fazla abartmaması gerekli- Bu aralar bana karşı çok iyi. Başka bir sefere bunu size anlatırım. Mektubuma burada son vereceğim. Sevgilim, başımdan geçen her olayla, (örneğin okulla ev arasındaki yol bile olsa) böylesine ilgilenmeniz beni çok duygulandırdı -siz benim içimdesiniz, tıpkı sosyallik bireyin içindedir; her düşüncesinde, her sözcüğünde, yaşamının her anında bunu belli eder, dendiği gibi bu da aynı şey- Tatlı küçüğüm, sizi son derece tutkuyla seviyorum ve size karşı sonsuz bir şefkat duyuyorum. Sizi görebilmeyi ne kadar istiyorum bilemezsiniz. Sizi yeniden gördüğümde mutluluktan ölebilirim. Sizi öpücüklere boğarım sevgilim. Huzurluyum, çünkü çok iyi biliyorum ki hiç kimse, hiçbirşey ilişkimizi bozamaz, ne büyük bir felâket, ne de herhangi bir yokluk aşkımızı kurutamaz. Biraz önce, uykudan kızarmış gözleriniz ve dumana boğulmuş o şefkat dolu yüzünüzün yanında uyumayı öylesine istedim ki! Biricik sevgilim, sizi çok, ama çok seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Wanda size benim hakkımda bazı yorumlarda bulunursa, lütfen bunları bana yazın. Ona cana yakın davranma girişimimde başarılı olup olmadığımı öğrenmek istiyorum.

25 Ekim 1939, Çarşamba

Tatlı Küçüğüm,

Bu sabah mutluluktan uçuyorum çünkü romanım üzerinde yeniden çalışmaya başladım. 8.30'da kalktım, çarçabuk hazırlandım ve koşarak Dôme'a gidip en kuytu köşesine yerleştim. Kendime bir kahve söyledim ve Marie-Claire, Le Canard ve bildik gazeteleri okuyarak sabah keyfi yaptım. Sonra 9.30'dan öğleyin yarına kadar melekler gibi çalıştım. Artık romanımı başından sonuna kadar kafamda şekillendirdim ve bir bölüm yazıp durmak can sıkıcı olmaya başladı. Bilmiyorum, belki daha hızlı çalışıp, romanı olabildiğince çabuk bitirir, sonra da titizlikle üzerinden geçerim. Hava çok güzel. Oldukça sakindim, ara sıra yoldan geçen insan karaltıları gözüme çarpıyordu ve bu çok hoşuma gidiyordu. Sonra Gégé'ye uğradım, ama Poupette mektubunuzu alıp gitmiş; ne kadar aptalca bir davranış, beni ancak akşama görecek, onun yüzünden bütün gün beklemek zorunda

kalacağım. Oradan otele döndüm ve Kos'la karşılaştım. Şu anda giyiniyor, birlikte öğle yemeği yiyeceğiz ve küçük bir gezinti yapacağız, sonra ben tekrar otele gelip çalışacağım. Kos, ölesiye mutlu, çünkü Atelier yeniden kurs açıyormuş; böylece yaşamı epey değişecek. Wanda, Ay Parçası'nın arkasından söylenip duruyor, çünkü ona kendisine odamı verdiğimi söylemiş ve karşılığında: "Demek zavallı Kunduzu odasından kovdunuz!" demiş Ay Parçası, beni Wanda'nın zulmünden korumaya çalışır bir tavırla. Sonunda onun yüzünden kendimden tiksineceğim galiba. Kos ise âdeta bir melek; onunla güzel zaman geçiriyorum ve Paris'te olmasından hoşnutum. Poupette gittiği zaman yaşamım tam istediğim gibi olacak.

Kos, Delarue ve Lexia'nın birlikte yazdıkları, pek komik bir mektup gösterdi. Delarue subay olmaya karar vermiş sanırım, oldukça karamsar olan ilk mektubuna oranla morali düzelmiş gözüküyor. Şimdi Kos da daha iyi. Delarue'nün annesiyle beraber, onun için giyecek alışverişine çıkma ve bir yığın yiyecek yollama planları yapıyorlar. N. R. F.'ten hâlâ birşey yok. Bir an önce Mösyö Védrine için para yatırmak ve vergilerimi ödemek istiyorum - lütfen N. R. F.'e yazın.

Önümüzdeki dört ay içinde, ordudaki herkese on günlük izin vereceklerini söylüyorlar. On gün, sevgilim demek ki sizi Paris'te bol bol görebileceğim. Yalnız, buraya geleceğiniz gazetelere yansırsa, bunu ailenizden, Wanda'dan, Védrine'den nasıl saklarız diye müthiş endişeleniyorum. Bunu düşünmek sinirlerimi altüst ediyor. Aynı sıkıntıyı Védrine yanındayken de duyuyorum, bu yüzden onun evine gitmek beni çok rahatsız ediyor, çünkü gelecekte ortaya çıkabilecek tatsız durumlar aklıma geliyor. Bost'u ise hemen hiç görme olanağım olmayacağını düşünüyorum, ona bu konuda yalanlar uydurabilirim ama bu onu çok sarsar. Ya siz, geldiğinizde hemen her zaman sizi görebilecek miyim, dediğiniz gibi yalnızca küçük bir zaman parçasını Wanda'ya ayıracaksınız değil mi? Yine de tüm kalbimle yalnızca benim olmanızı istiyorum sevgilim - bu işin halli konusunda size güveniyorum.

Kos'la Milk Bar'da öğle yemeği yedik, sonra biraz alışveriş yaptık. Ona bir manto aldık. Bu ihtiyacı olduğu için Kos'a annesinin hediyesiydi. St. Germain Bulvarı'ndaki mağazalardan birinin vitrininde bir manto gördü ve çok beğendi: ama içeri girdiğimizde tezgâhtar kız bize bıyık altından güldü, çünkü bu bir asker kaputuydu. Yine de

bence çok sade bir kesimi vardı. Daha sonra otele geri döndük ve size yazmaya başladım. Bu sırada Wanda odama geldi, bütün eşyalarını getirmişti, onun yardımıyla ben de benimkileri öteki odaya taşıdım. Şimdi Kos'un tam altındayım. Bu oda diğerinden çok daha kötü, ama yine de keyifle çalışabilmem için yeterli, üstelik burada daha özgür olacağım.

İki saat daha çalıştım, şimdi Poupette ve Gérassi'lerle birlikte sinemaya gideceğim. Sonunda mektubunuza kavuşacağım, gün boyunca heyecanla onu bekledim. Genellikle her akşam olduğu gibi, bu akşam da hüzünlüyüm. Bir gerçekle karşı karşıyayım: Uzunca bir süre bu şekilde yaşayacağım, sizsiz ve bu düşünce içimde müthiş bir ağlama isteği uyandırdı. Hep bir mucize olacağına inanarak yaşıyorum, şimdiye kadar hiç ciddi olarak Paskalya'dan önce sizi göremeyeceğimi düşünmedim - yada yalnızca kriz anlarında bu aklıma gelmiştir. Sevgilim, yokluğunuz içimde umutsuz çırpınışlar yaratıyor.

Size Ay Parçası'nın savaşı nasıl tanımladığını anlatmamıştım: Savaş, devlet başkanlarının iç politikadaki forslarını pekiştirmek için kurdukları bir dümendir. Daladier, Hitler'e demiş ki: Sen başlattın! Yine sokuşturdun, diye cevap vermiş Hitler veya buna yakın birşeyler söylemiş. Ve herşey böyle sürüp gidiyormuş.

Az önce kardeşim geldi ve 21 Ekim tarihli mektubunuzu getirdi. Böylesine güzel, böylesine canayakın yazdığınız için teşekkür ederim sevgilim - Arkadaşlarımızla buluşalı uzun zaman oluyor. Emma hakkındaki tavsiyelerinize teşekkür ederim, bana artık yalnızca beklemek kalıyor; cumartesi veya pazartesi sonucu öğreneceğim ve telgrafla size kesin onay tarihini bildireceğim.

Sizi seviyorum - Keyfim fena sayılmaz, çünkü çalışmam iyi gidiyor. Ama hüzünlü ve sinirliyim. Sizi öylesine görmek istiyorum ki!

Sizi bütün gücümle, sımsıkı kucaklarım tatlı küçüğüm.

Sevimli Kunduzunuz

26 Ekim 1939

Canımın İçi Ufaklığım,

22 ekim tarihli uzun mektubunuzu aldım sevgili küçük desteğim, tuzum, yaşama sevincim, size sızlayın mektuplar yazdığım için kendimden utanıyorum. Beni merak etmeyin sevgilim, yalnızca görünürnürde neşesizim, sonuç olarak hep yaşadığımızdan fazlasını yazıyoruz, çünkü yazdığımız anda çevremizde gördüklerimizi betimliyoruz: Dünyanın berbatlığı veya yaşamın tatsızlığı, vs. Ama olan biten herşeyi birbirimize saati saatine anlatmaya çalışıyoruz, mektuplarımızla geçirdiğimiz gün arasında fazla bir fark yok ve yazdığımızdan daha üzgün yada daha mutsuz değiliz.

Her halükârda şimdi yeniden romanım üzerinde çalışmaya başladığım için mutluyum. Bu akşamüstü yine bir ümide kapıldım: Öğretmenler kuruluna, okulda ders vermek yerine, mektupla ders vermeyi teklif etmek üzere, lisede imza topladık. Ben Fénelon'dan ayrılıp Camille Sée'de kalmayı ve geri kalan görev süremi de mektupla doldurmayı teklif ettim. Biliyorsunuz sınav kâğıtlarına çok çabuk bakarım ve genelde hızlı çalışırım, durum böyle olunca kendime ayıracak çok zamanım olacak. Sonuçta bu evde yapılacak bir çalışma ve diğerine oranla çok daha az yorucu. Sanırım başvurumu sağlama almak için, yarın tekrar Monod'yu görmeye gideceğim.

Emma içinse, ne umutlu ne de umutsuzum, yalnızca bekliyorum. Size söylemiş miydim bilmiyorum, olumlu yada olumsuz, bir yanıt alır almaz size telgraf çekeceğim ve size kesin onay tarihini bildireceğim. Ancak pazartesinden önce birşey öğrenemeyeceğim.

Romanımız hakkında söylediklerniz çok ilgimi çekti; benim için de hemen hemen aynı şey söz konusu; bana da tıpkı sizin gibi, romanım bitmiş gibi gelmiyor, ama şimdiden elimde kullanılabilecek sınırlı malzeme kaldı. Bu çalışmamın en tatsız dönemi: Ne başlangıçtaki tanımlanmaz zenginliğin tadı var, ne de kalem tıkır tıkır işliyor bu zorluğun dışında, yazmaktan müthiş keyif alıyorum.

Dün mektubu bitirdikten sonra Poupet'le Milk Bar'a gittik ve orada Gérassi'lerle karşılaştık. Gérassi, savaşın kısa süreceğini duymuş, ama uzun süreceğini söyleyenler de varmış. Ancak Gérassi bütün kötümserliğiyle, ikinci şıkkın gerçekleşmesinin daha olası olduğunu savunuyor:

Birinci ve ikinci olasılıkların dayanağını anlatarak epey canımızı sıktı, şu Gérassi çok tuhaf adam, devamlı bir suikastçı edasıyla anlaşılmaz laflar ediyor. Orada yemek yedikten sonra Panthéon Sineması'na Knock'u seyretmeye gittik. Öyle komik bir filmdi ki, başından sonuna kadar gülmekten kırıldık. Ayrıca Jouvet de çok iyi oynuyordu. Ardından Eskimo'ların yaşamı üzerine kısa ve hoş bir dökümanter izledik; "Nanouk Eskimo" adında eski, sessiz bir film. Çıkışta biraz Copoulade'da oturduk, sonra evlerimize dağıldık. Otele dönünce Kos'un odasına gittim, Kos Wanda'yla birlikteydi, beni duvar gibi bir yüzle karşıladı. Zaten saat dörtten beri söylenip duruyordu. Sonunda bütün günümü onunla beraber geçirmek yerine çalıştığım için kızgın olduğunu anladım. Bunun üzerine zaman kaybetmeden oradan ayrıldım, güncemi yazdım, yeni odamdaki yatağıma uzandım ve iyi bir uyku çektim.

Bu sabah oldukça dinlenmiş olarak 8.30'da uyandım. Védrine'e ikiyüzlü bir sevecenlikle doldurulmuş kısa bir mektup yazdım ve Kos'a günaydın demeye gittim. Yine duvar gibi bir suratla karşılaştım. Onu yumuşak bir şekilde azarladım ve tüm iyi niyetimi göstererek bu yaptığının doğru olmadığını söyledim. Sonuçta Kos'a epey söylendim, çünkü onu göremiyorsam bu benim suçum değildi. Elimden geldiğince onunla birlikte olabilmek için zaman ayırdım ve çalışmamı düne kadar erteledim. Bu sabah bana huysuzluk yaptığında beceriksizce "kafa tutmaya çalışması" oldukça aptalca ve çekilmezdi, böylece ona karşı beslediğim güzel duygular bir anda uçup gitti. Şüphesiz bunları unutup, Kos'u yine eskisi gibi seveceğim, çünkü şu ana kadar gerçekten bana çok saygılı davranıyordu. Ama artık önüne gelenin bana zorbalık etmesinden bıktım usandım ve canıma okumalarına izin vermeye hiç niyetim yok. Şimdi kızma sırası Védrine'de, çünkü Poupette pazara gidiyor: Védrine gelmeden önce biraz Kos'la ilgilenmek istiyorum, bence en doğrusu bu. Sonra da umarım Emma'yı görmeye gideceğim. Dönüşte en az iki-üç günü tekrar Kos'a ayırmam gerekecek. Bu da Védrine'le ancak 10 Kasım'dan itibaren ilgilenebilirim demektir; umarım bu yüzden olay yaratmaya kalkışmaz.

Kos'a söyleyeceğimi söyleyip yanından ayrıldım ve postaneye Bost'tan mektup olup olmadığına bakmaya gittim. Sonra Versailles'da kahvaltı ederken ona çok kısa birşey yazdım: Bu kafenin bana ne kadar şiirsel geldiğini size daha önce de söylemiştim. Buradaki

perşembe sabahlarını çok seviyorum. Sonra Camille Sée'ye gittim: İki saat mantık dersi yaptım. Poupette çıkışta beni almaya geldi, ona liseyi gezdirdim. Ardından metroya binip Jussieu'ye gittik ve Monge Sokağı'ndaki çok hoş, ama biraz pahalı bir restoranda yemek yedik. Her yerde böyle bir sürü küçük restoran keşfetmek çok hoşuma gidiyor. Saat 2 ile 4 arasında IV. Henri Lisesi'nde hiç de aptal sayılmayacak 5 öğrencimle ders yaptım. Sonra Gégé'ye uğradım ve orada sizden bir mektup buldum.

Şimdi Closerie de lilas'dayım; 2 saat boyunca çalıştım. Buranın hüzünlü havası tam bana göre. Viking Bar'da ve burada yine o aşırı makyajlı kantatris[107] var. Bu kadını anımsıyor musunuz? Şimdi de her zamanki gibi mavilere bürünmüş ve iki herifle çene çalıyor. Poupette geldi, bu akşam Kos'larla birlikte olacağız. Berbat ama bir o kadar da eğlenceli bir gece olacağı kesin. Yarın olanları size anlatırım.

Bana uzun uzun Wanda'nın mektuplarından bahsedin. Şimdi burada ve beni çok eğlendiriyor. Bonbon onu tavladı ve Wanda bundan hoşlandığı için, bu oyunu sürdürmeye kararlı.

Geçen gün Ehrenburg'larda Kafka'dan övgüyle bahsettik. Ama bir herif "Kafka aptalın biri!" dedi ve: "Şu sıralarda çok okunan bir yazar daha var... Kim mi? Tabii ki Sartre. Ben tarzını pek beğenmiyorum, herşeyi çok ince eleyip sık dokuyor, biraz Heminway'e benziyor." Diye ekledi. Bu değerlendirme orada bulunanları güldürdü. Nizan'ın, cephede olduğunu söylüyorlar. Bu, Gérassi'nin umurunda bile değil, çünkü onun için cephe, herhangi bişey anlamına geliyor.

Hoşçakalın sevgilim, aşkınızı öylesine kuvvetli bir biçimde hissediyorum ki! Size olan aşkım, bana büyük bir mutluluk, hatta sonsuz bir mutluluk veriyor, çünkü siz varsınız ve sizi seviyorum benden bir adım bile uzaklaşmadınız, burada, yani başımdasınız ve mektuplarınız, her gün sizi daha da gerçek kılıyor.

Bir tanem, sevgilim; sizi görebilsem ne güzel olurdu, bundan nasıl güç ve kuvvet alırdım bilseniz! Ama düş kırıklığına uğramayacağım, çünkü hiçbirşeye kesin gözüyle bakmıyorum.

Sizi delice kucaklarım, tatlı küçüğüm, hayatım benim.

Sevimli Kunduzunuz

---

[107] Şarkıcı

26 Ekim 1939, Perşembe gecesi

Sevgilim,

Jockey'den geliyoruz (uykum gelene kadar size birkaç satır yazmaya çalışacağım, sizi yanı başımda hissetmeye öylesine ihtiyacım var ki tatlı küçüğüm. Az önce, yani mektubunuzu bitirdikten sonra, Poupette'le Pauline Sokağı'ndaki çok hoş bir krepçiye (bir başkasına) gittik. Burada enfes bir balık köftesi, reçelli krep yedik ve elma şarabı içtik. Hava çok sıcaktı, duvarların üzerinde bana Douarnez'i anımsatmak isteyen hain mavi ağlar vardı (tabii ki sonuçta anımsattılar) ve masalarda biraz komik insanlar oturuyordu. Sonra Kos'lara gittik. Kos'un üzerinde, kenarlarında kavuniçi şeritleri olan, cebinde "K" harfi işli, muhteşem bornozu vardı. Solgun ve bitkin gözüküyordu. Başı ağrıdığı için bizimle gelemeyeceğini söyledi. Onun bu hali bende, bıkkınlık, acıma, kin, şefkat (kendime karşı), şiirsellik ve tiksinti uyandırdı. Durumu kavrayabiliyor musunuz? Kos benim için çok sıradan biri, ama bununla beraber yaşamımdaki birçokşeyi değiştiriyor (sizin eski sevgiliniz; Bost'un şimdiki sevgilisi). Herşey oldukça karışık. Wanda ise capcanlı ve dışarıya çıkmaya hazır bir şekilde geldi. Bu akşam, iki yıl önceki gibi düz ve mat saçları, degaje yakalı siyah kazağı, gergin teni, genç ve yapılı görünümü, patetikliği ile Wanda çok sevimliydi. Cana yakın görünmek için çok çaba harcamasına karşın gece boyunca, Poupette'e ve bana, yalnızca yapmacık bir tavırla "Ne tuhaf!" dedi; ama yine de onu çekici buldum. Ne garip bir geceydi. Doğrusu Kos kafasını kurcalayıp duruyordu. Kos'un, sizin ilginizi çeken yönünü bulmaya çalışıyordum. Bir de Védrine'in sizi görmeye geleceğini yazdığı bir mektuba canım sıkılıyordu. Size daha önce de söylediğim gibi başkalarına olan duygularınızı kıskanmıyorum; bu yalnızca bir roman konusu da bu değil. Başkalarının size karşı olan duygularını kıskanmıyorum. Wanda beni rahatsız etmiyor, çünkü onun küçük kafasında, siz çok değişik, acayip, benim sevdiğimden çok farklı bir varlıksınız. Ama Védrine canımı sıkıyor, çünkü sizinle daha çok ortak noktası var; daha ciddi, coşkulu ve size olan aşkını önemsiyor: Öte yandan üzerinizde katı bir baskı uygulayabiliyor. Burada olduğunuz zaman, gerçek aşkın bizimki olduğunu biliyorum, ama yanımda olmadığımızda başka kalplerde gezinmeniz bana çok ağır geliyor, sadece benim olun istiyorum, Kos olmasın, Védrine olmasın, yalnızca siz ve ben! Bu düşüncemin aptalca olduğunu bili-

yorum. Buraya geldiğinizde, diğerlerine karşın ikimiz baş başa olacağız ama şimdi uzaktasınız.

Oo siz! Sizi öylesine seviyorum ki, size öylesine âşığım ki! Size ölesiye ihtiyacım var. Oo sevimli hayalet ete ve kemiğe bürün! Mini mini kollarınızla bana sarılmanızı istiyorum.

Jockey, bu akşam tıka basa insanla dolu ve çok eğlenceliydi. Yemek yedik, içtik... Bir yığın orospu, asker, Dôme'daki kıvırcık saçlı güzel vamp kadın, bir zenci ve genç çiftler. Geçen günkü iki kadın şarkıcının yanına bir yenisi eklenmiş. Barın hemen yanındaki ortada bir masaya oturduk. Poupette ve Wanda viski içtiler, bense elma rakısı. Çok az konuştuk, özellikle Poupette varlığını hissettirmek için ikide bir sözümü kesti. Yine de Wanda'yla benim aramda bir sıcaklık var gibiydi. Eftrafımızdaki insanları seyretmek çok hoştu. Saat 11'de bizi kapı dışarı ettiler ve otele döndük. Odama gitmeden Kos'a uğradım, yataktaydı, çoktan uyumuştu. Yavaşça ona iyi uykular diledim. Onu böylesine yumuşak ve uysal yapan bezginlik mi, yoksa pişmanlık mı bilemiyorum. Sonra odama indim ve yatmadan önce bu mektubu yazmaya başladım ve ancak yarın tamamlayabileceğim.

Sevgilim, mektuplarımız nasıl hoşuma gidiyor bilseniz, onları okudukça sizi yanı başımda hissediyorum. Ama yine de yüzünüzü görmeyi ve alabildiğine şefkat dolu birçok erlebnisse yaşamayı isterdim. Bu gece sizi deliler gibi seviyorum, hatta garip, olağanüstü bir tutkuyla hayali küçüğüm. Sanırım geçirdiğim gece, elma rakısı ve yorgunluk yüzünden böyle oldum. Öte yandan, çok saçma da olsa sizi yanımda bulmak çok hoştu. Zorunluluğum, yaşamım, bütün bu kaygılar sizin için. Yarına sevgilim.

Boksörlerden, ilişiğinde Lili'nin boksör resmî olan kısa bir not aldım. Şöyle bitiyor: "Sizi yeniden görmek umuduyla". Ama bana 2 Kasım'da, ders saatlerimle çakışan bir randevu vermişler (o günün tatil olup olmadığını bilmiyorum).

27, Cuma

Tatlı Küçüğüm dün gece size yazdıktan sonra yattım ama hiç uyuyamadım, yatakta dönüp durdum. Bu sabah 8.30'da kalktım, hazırlandım ve Kos'a günaydın demeye gittim. Deli gibiydi, çünkü Bost'tan ona gelen bir mektup Vavin Sokağı 11 numaraya gitmiş ve burada oturan herif mektubu açmış, okumuş, dörde kesmiş ve bir parçasını kaybetmiş, parçaları da küstahça iade etmiş. Kos, söylenip

durmuyordu, onu çok iyi anlıyorum, ama bana karşı çok sevecendi. Birlikte çay içtik, Wanda geldi, bir müddet hep beraber sakin ve hoş zaman geçirdik. Sonra ben dışarı çıktım. Gégé'ye uğradım, ama sizden birşey yoktu. Védrine'den öfke dolu birkaç satır buldum. Pazartesi günü postaladığım mektubu hâlâ almamış sanırım. Neden mektuplar böyle gecikiyor anlamıyorum. Capoulade'a gittim, biraz çalıştım ve birşeyler yedim. Ardından saat üçte, 6 öğrencimle ders yaptım ve 'Mahieu'ya gidip çalıştım. Postaneye gidip Bost'un mektubuna baktım, belki sizden de bir mektup vardır diye umuyordum, ama hâlâ adresimi almadınız galiba. Sonra Versaille'a Bost'a, sonra da size yazmaya geldim ve hâlâ buradayım. Şimdilik Bost'u atlatıyorum, çünkü izne geldiğinde onu çok az göreceğimi sanıyorum. Versaille, bu satte de tıpkı sabahları olduğu gibi çok hoş. Orospuları ve iskambil oyuncularıyla tam bir taşra havası taşıyor. Bundan sonra buraya çok sık geleceğim.

Dönerken Gégé'ye uğrayıp saat 5 postasında sizden bir mektup olup olmadığına bakacağım, bu benim her günkü besinim, bir türlü vazgeçemiyorum. Bugün sizi aşırı tutkulardan uzak, sakin, uysal ve mutlu bir şekilde seviyorum. Ama yanıt alma tarihim yaklaştıkça gitgide Emma için endişelenmeye başlıyorum. Sanırım olumsuz bir yanıt alırsam yıkılacağım, size ihtiyacım var sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

28 Ekim 1939, Cumartesi

Sevgilim,

Az önce postanede, sizden 23, 24 ve 25 tarihli üç mektup birden buldum. Öylesine mutluyum ki! Hele 25'inde geçen çarşambanın haberlerini veriyorsunuz, kendimi size çok yakın hissettim ve bu çok hoş. Mektuplardan biri sansürde açılmış, olsun öylesine güzel ve şefkat doluydu ki, sizi dertlerimle üzdüğüm için kendi kendime çok kızdım. Size söylemiştim, artık herşey geçti, yeniden çalışmaya başladım ve huzurluyum. Emma konusundaysa hâlâ birşey bilmiyorum ve bu beni epey gerginleştiriyor. İzne çıkacağımız fikrinin üzerinde pek durmuyorum. Şimdilik kendimi pek buna inandırmak istemiyorum ve yalnızca detaylarla uğraşarak oyalanıyorum: Siz izne çıkmadan önce benim ortadan kaybolmam garip olmayacak mı? Yalnızca 5 gün iziniz olduğu için sizi görmeye gittiğimi ve sizinle geri döneceğimi söy-

lesek onlara? Aslında sizi önce 6 gün görsem, sonra 3 gün Wanda'ya bıraksam ve ardından yine 2 gün benimle olsanız nasıl olur diye düşünüyorum? Birliğinize geri dönmeden önce son dakikalarınızda ben yanınızda olmak isterim, çünkü hâlâ Paris'te olduğunuzu ama artık sizi göremeyeceğimi bilmek beni kahreder. Bunları az önce düşündüm ve sonra aniden kavradım ki: Az yada çok, zor yada kolay sizi göreceğim, sizin yanınızda uyuyacağım, sizin yanınızda uyanacağım, o küçük kolunuza gireceğim ve sizinle Paris sokaklarında saatler ve saatler boyu dolaşıp gevezelik edeceğiz. Benim okula gitmem, sizin ailenizi görmeniz gerekse bile yine de ikimiz için çok zaman kalacak. Biriciğim, sizi öylesine arzuluyorum ve size öylesine gereksinimim var ki! En kötü olasılıkla sizi bir ay içinde göreceğim. Sizi öylesine seviyorum ki tatlı küçüğüm. (Ama emin olun ki sizi kaçıracak iyi bahaneler bulacağım. Size elbise ayarlamaya çalışıyorum. Bende gri bir pantolonunuz, birkaç gömlek ve kravatınız var. Geri kalanını tamamlamam gerekiyor. Anneniz pardösü vereceğini söylemişti. Onunla tekrar konuşacağım.)

Dün size yazdıktan sonra Poupette'le Gérassi'lere gittik. Atölye öylesine soğuktu ki üst kattaki küçük odaya elektrikli bir radyatör koymuşlar orada oturuyorlardı. Birlikte olduğumuz süre içinde çok cana yakın ve kibardılar. Stépha, ringa balıklı ve domatesli sandviçleri hazırlamıştı. Votka içerek bunları yedik. Hatta kırmızı havyardan bile tattım, ama nemliydi ve tadı siyah havyardan çok daha iğrençti. Ardından bilinmem bitki ve sakatatla dolu enfes bir tavuk haşlama, sonra elma, çeşitli kuru pastalar yedik ve yine votka içtik. Pardo'lar gelene kadar domino oynadık. Gégé'yi masada Poupette'in yerine oturttuk ve oyuna büyük bir hırsla başladık, gitgide bu hırsımız arttı. Pardo surat asıyordu. Ona bizimle oynamasını önerdik; sesini yükselterek şu yanıtı verdi: "Sosyete oyunlarından nefret ediyorum." Söyleyeceğine aldırmayarak daha büyük bir şevkle oyuna sarıldık. Pardo bir ara duraklamamızdan faydalanarak Gérassi'ye "Stalin hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu. Fakat ben aniden sözünü keserek: "Şimdi bunları konuşmanın sırası değil!" dedim. Bunun yerine Pardo: "Görüyorum ki bu konuya parmak basmak canınızı sıkıyor" dedi ve yeniden suskun, soğuk bir tavır aldı. Ama şu soruyu sormadan da geçemedi: "Sizce savaş ne kadar sürecek?" "Bence uzun" diye yanıtladı Gérassi karamsar bir havayla. Sonunda adamını bulmuştu çünkü Pardo ondan

daha da ileri giderek: "Hiç bitmeyecek" dedi ve savaşa ne gibi bir çıkış yolu bulunabilir diye bizi sorgulamaya kalkıştı. Ama ben yine sözünü kestim; biraz da votkanın verdiği hafiflikle küstahlaşarak, ona kazanmaya oynamamızı teklif ettim. Yeniden oyuna döndük ve birkaç dakika geçmeden Pardo, bir askere[108] Paris'i gezdireceğini söyleyerek kalktı. Gégé'nin bizimle kalmasını istedik ama onu da götürdüler. Biz de saat 11.30'a kadar hoş bir poker partisi çevirdik. St. Dominik diktatörünün entelektüelleri yardımına çağırıp, 100.000 mülteciye kapılarını açacağını beyan etmesinden beri, Gérassi ve Pardo ciddi olarak bu konu üzerinde düşünüyorlar.

Bazı kişisel nedenlerden dolayı hiç uyumadım. Bu uykusuz ama sakin geçen ilk gecem. Neden böyle olduğunu şimdi anlıyorum. Yaşadığım çok değişik bir durumdu, uyuyamadığım için sinirlenmiyorum. Yalnızca bitap bir şekilde yataktan kalktım ve hâlâ da öyleyim. Uykum var, başım ağrıyor, ama buna karşın çalışmak için yanıp tutuşuyorum. İki saat Camille Sée'de ders yaptım IV. Henri Lisesi'ndeyse ders yoktu, çünkü müdür imzalanmak üzere elinde bir tomar kâğıtla dolaşıyordu: Karneler ne renk olsun, alarm anında alınacak önlemler, alarmda görev alacak gönüllü öğretmenler vs. vs... ve hepsinin bir yığın ayrıntısı. Bu karı tam bir kaçık. Camille Sée çok daha patırtısız, kendi halinde bir lise.

Postanede Sorokine'le karşılaştım: Dün onunla, saat 4'te IV. Henri'nin çıkışında randevumuz vardı, daha saat dördü on geçiyorken hiç beklemeden okuldan tüydüm. Akşam çantamda hakaret dolu kısa bir not buldum, ama sonra ona acil bir işim çıktığını söyleyerek durumu kurtardım. Onu alışveriş yapmaya götürdüm, yolda karakola uğradım; hâlâ bir yanıt yok. Bost için gerekli olan birkaç şey aldık, pil aradık ama bulamadık, postaneye gidip mektuplarıma baktık. Ardından hemen otele dönüp mektuplarımı okumaya koyuldum, sonra Kos'a uğradım ve birlikte yemek yedik. Kos'un canı sıkkındı çünkü Atelier'nin yalnızca bir bölümü yeniden açılıyor. Bu epey karışık bir durum, orada yalnızca Dorval olacak, pek hoş değil. Kos'la biraz lafladık ve buraya size yazmaya geldim. Saat 3'ü geçiyor, 6'30'a kadar çalışacağım.

N. R. F'e yazacağım. Devetüyü mantom 1 Aralık'ta hazır olacak.

---

108 Arkadaşlarımdan biri, Jean Cassou. Guy de Maupassant'ın yeğeni.

Sizi seviyorum. Emma yüzünden biraz gerginim ama bununla beraber sizi dolu dolu 8 gün göreceğimi düşündüğümde mutluluktan çıldırıyorum. Öğle vakti yarım üç arasını ailenizle geçirmek isterseniz, benim için *hemen hemen hiç birşey* farketmez, çünkü bu saatler arasında lisede olacağım: yine de keşke bundan vazgeçebilseydiniz! Sivil elbiselerinizi ayarlamaya çalışıyorum. Hoşçakalın sevgilim, hayatım sizi delice kucaklarım. Sizi ölçüsüzce seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Bost'a yazmasanız bile lütfen ona kitapları yollayın.

29 Ekim 1939, pazar

Sevgilim,

Epey geç oldu, ama yatmaya niyetim yok: size uzun bir mektup yazacağım. Öylesine sizinle konuşmak istiyorum ki! Olanaksız olduğunu biliyorum, ama yine de bana yanıt vermeniz için delice bir arzu duyuyorum Ey siz, sizi çok seviyorum. Gün boyunca aklıma bir yığın anı geldi ve içim burkuldu: Pompei'nin sokaklarında dolaşıyorduk, tepemizde pırıl pırıl bir güneş vardı ve Tétouan'daki bir terasta bana limonata yapıyordunuz ve XIV. Louis'de yediğimiz yemek, savaştan konuşuyorduk ve ıslak bir patikadan Quillan'a çıkarken Pirene'lerde verdiğimiz mola. Tatlı küçüğüm, her defasında sizinle aramda yüreğimi paramparça eden bir bağ hissettim ve herşey size ulaşmadan uçup gidiyordu, bu öylesine acı vericiydi ki! Bir de bir oda düşledim: Oradaydım, saat sabahın 11'i yada akşamın 9'uydu ve kalbim çarpıyordu. Sonra ansızın kapı çalındı ve siz içeri girdiniz, iyi, belki de gerçek olacağını düşlerken nefesimin kesildiğini hissettim. Sevgilim, bu bekleyiş beni altüst etti, sizi çok, ama çok görmek istiyorum.

Dün akşam saat 6.30 civarında size yazarken kardeşim geldi. Pauline Sokağı'ndaki krepçide, her zamanki gibi balık köftesi ve krepten oluşan bir akşam yemeği yedik. Sonra Dôme'a gittik. Yanımda sizin mektuplarınızı da getirmiştim ve ona okumaya başladım: Mektuplarınızı okumak çok eğlenceliydi, çünkü yaşamımızın iki ayını aniden karşımda buluverdim. Hemen herşeyi anımsıyorum ama yine de unuttuğum bazı detaylar var. Mektuplarımızı güzelce katlayıp koymak için sağlam kapaklı bir kutu almaya karar verdim. Sonunda bunlardan küçük bir kitap olacak. Sevgilim, tüm bu gördüğünüz damlacıklar sevgiyle oluştu: Mektuplarımızın en duyarlı bölümlerine göz atıyordum.

Küçük desteğim, hayatım, siz beni bir an bile terketmediniz, mektuplarınız sayesinde hep benimleydiniz.

Saat 10 civarında otele döndük; koklaya koklaya giydiğim ve herkesin bana çok yakıştığını söylediği o beyaz ceketinizi yıkadım. Bu ceketle kırmızı ve mor aksesuarlar kullanıyorum, bir eşarp veya bir türban, öyle güzel oluyor ki! Yıkandık, kendimize çeki düzen verdik, tırnaklarımızı yaptık. Saat 11.30'da yattım. Ama yan odadakiler saatlerce gevezelik edip beni uyutmadılar. Yine de biraz kestirdim.

Sabah saat 8.30'da kalktım, büyükanneme gidip kızkardeşimi aldım ve trene bindirip uğurladım. Wanda'yı görmeliydiniz. Poupette'i çikolatalara ve şekerlere boğdu. Ondan ayrıldığımda bir an elden ayaktan kesildiğimi hissettim. Sonra postaneye uğradım, sizden mektup yoktu. Bu doğal, çünkü çarşambanınki dün geldi. Bost'tan çok cana yakın birkaç satır var. Daha sonra Kos'a uğradım ve Bost'un insanı alıp götüren mektubuna göz atmak gafletine düştüm. Bir anda mektubun ne kadar duygusal olduğunu farkettim. Bu düşünce hep aklımın bir köşesinde vardı, hatta Bost bana Kos'a bağlı olduğumu da söylemişti Ama şimdi ciddi olarak onu sevdiğini hissettim, dolayısıyla artık beni de sevdiğine inanmak mümkün değil, kendimi yeniden solgun, gerçek dışı bir fonda, saçmalıkların ortasında hissediyorum; tıpkı geçen yıl size bahsettiğim gibi: Tadını iyice almadan yutulması gereken bir lokma, birşeyi içinizde saklayıp olgunlaştırabilirsiniz ama zehri akıtmak için geri dönecek zamanı yoktur ve bütün kötülüğü içinizde tutarsınız izlenimi içindeydim. İşte bunları düşünmeden Kos'la konuşmaya devam etmem gerekiyor. Alelacele ondan ayrıldım ve la Coupole'e gittim. Yağmur yağıyordu, başım ağrıyordu. Kendimi kâh yapış yapış, kâh saçma sapan, kâh keyifsiz, kâh değişik hissettim, o anki duygularımın toplamı bu. Coupole'de yemek yedim ve güncemi yazmaya koyuldum. Sonra Juan-les-Pins'deki çam ormanını hatırladım. O zaman da tıpkı şu anda olduğum gibi perişan bir durumdaydım, beni nasıl da sakinleştirmiştiniz! Mutluluğumu gölgeleyen korkunç bir acı içindeyim, bu acı yüreğime çöreklendi, öyleki mutluluğu etkiliyor, hâlâ orada duruyor ve sonunda beni ağlattı. Benim tatlı küçüğüm, benim için ne kadar değerli olduğunuzu nasıl ifade edebilirim? Siz benim kuvvetimsiniz, ruhumsunuz; bendeki bütün güzelliklersiniz. Duygusal ve şefkat dolu görüntünüz gözümün önünden hiç gitmiyor. Sevgilim, hep benimlesiniz.

Kos'u, baş ve diş ağrısından kıvranırken buldum. Rotonde'a gidip biraz sohbet ettik (tuvalete gittiğimde Wanda'nın para çantasını buldum. İçi tıka basa altın doluydu. Çantasını ona iade ettim; düşür- düğünün farkında bile değilmiş). Madem ki öyle onlara verdiğim parayı yarıya indireceğim. Kos, bana çok hoş öyküler anlattı. Wanda, şüphesiz size bizim sokakta 7 numarada oturan otantik hermafroditin topluma uyumsuzluğunu ve tepetaklak duygusal yaşamını anlatacaktır. Hukuki olarak erkek, hatta sakalları, göğsünde kılları bile var, ama diğer organları beğenileri tıpkı bir kadınınki gibi ve kadın gibi giyiniyor. Sevgili diye bir tek oğlancıları bulabiliyor ve devamlı iki gözü iki çeşme ağlıyor. Viyanalı olduğu için, bir ara onu toplama kampına götürmüşler, ama soyunduğunda oradaki tipler çığlığı basmış, böylece ondan binbir özür dileyerek apar topar geri yollamışlar. Biraz konuştuktan sonra Konservatuvar'ın salonuna konsere gittik. Burası imparatorluk stilinde döşenmiş, küçük, hüzünlü bir salondu. Rameau ve Haydn muhteşemdi. Bir de Beethoven'in 1. Senfonisi ve Ravel'in ünlü, ama benim bilmediğim bir parçası çalındı: Le Tombeau de Couperin (Couperin'in mezarı). Müzik dinlerken özellikle de Ravel'i, müthiş bir keyif aldım. Konserden sonra Milk Bar'a gidip yemek yedik ve sohbet ettik. Saat 10.30'da Kos gitti, ben yarım saat daha otururak Védrine'e, Bost'a ve size mektup yazdım. Védrine canımı sıkmaya başladı. Mektubunda şöyle yazıyor: "Hayatta, hergün kardeşinle sinemaya gitmekten daha önemli işlerin olduğunu sanıyorum. Bırak şu insanları istedikleri gibi gezip tozsunlar." Ona boş yere önem verdiğimi anladım, bu kaçıncı kalbimi kırışı. Annenizin, üvey babamızın önerilerini bize sunması kadar aptalcaydı bu söylediği. Toulouse'dan çok hoş bir mektup var; Atelier belki açılacakmış.

Wanda galiba sıkıntıdan patlıyor. Henüz çalışıp çalışmamak konusunda bir karara varmadı ve gece gündüz Arlette Ménard'la birlikte aylak aylak dolaşıyor. Sanırım size Arlette'ten bahsetmiştir, oldukça güzel bir kız. Bir akşam Wanda'yı ve kardeşini A. Capri'ye götüreceğim. Ne zaman Kos'u da bizimle dışarı çıkartabilirsek, o zaman gerçekten dışarı çıktığımıza hükmediyoruz.

Bu sefer uyuyacağım. Gerçekten uyuyacağım çünkü yorgunluktan ölüyorum. Bu sabah yalnızca bir saat çalışabildim, olsun herşey yolunda. Bundan böyle romanıma düzenli olarak eğileceğim. Sevgilim, sizi zannettiğimden de daha kuvvetli bir aşkla seviyorum. Yokluğu-

nuzun beni böylesine yıkacağını ummuyordum. Bunu birisine gereksinim duyduğum veya, kendimi yalnız ve terkedilmiş hissettiğim için söylemiyorum. Çünkü istiyorum. Ooo siz! Etten ve kemikten oluşan küçük varlığımı, ensenizi saran mini mini kazağınızı, gülümsemenizi, şefkatli küçük kollarınızı ve o güzel, anlamlı yüzünüzü, aşk dolu bakışlarınızı istiyorum sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

31 Ekim 1939

EMMA BAŞARDI. KESİN ONAY TARİHİ, ÇARŞAMBA
BEAUVOIR

Telgraf
Sartre, Sondaj karakolu, 1. Topçu Birliği, 108. Bölük

(Simone de Beauvoir'ın Sartre'a, Brumath'da gerçekleşecek gizli buluşma girişiminin olumlu sonuçlandığını bildiren telgrafında: Bu buluşmanın ayrıntıları Savaş Güncesi ve F. A. sayfa 424 - 434, N. R. F. sayfa 474 - 483'de bulunmaktadır.)

1 Kasım 1939

Piponuzu Taverna Cerf'te unutmuşsunuz. İstediğiniz zaman gelip alabilirsiniz.[109]

6 Kasım 1939, Pazartesi

Sevgilim,

Çok mutluyum sevgilim ve sanıyorum uzun bir süre bu mutluluğumu koruyacağım, sizi seviyorum tatlı küçüğüm, içim şefkatle dolup taşıyor. Bu sabah sizden beş mektup aldım. Hepsini tutku, şefkat ve mutlulukla okudum sevimli küçük surat, sevgili küçük varlık, size kendimi hiç olmadığı kadar bağlı hissediyorum, üstelik mutluluktan uçuyorum.

Size herşeyi anlatacağım. Dün saat 8'de Emma'dan[110] ayrıldım. Aptal gibi ona para bırakmayı unuttuğumu farkedip hemen arkasın-

109 Simone de Beauvoir'ın, Sartre'a Brumath'a geldiğini bildirdiği şifreli not.

110 Emma şüphesiz Sartre'dan başkası değildir

dan koştum, ama çoktan gecenin karanlığında kaybolmuştu bile. Mecbu-ren parayı yarın sabah yollayacağım. Askerler ve paketlere boğulmuş sivillerle dolu bir istayona girdim. Burası küçük bir kasaba gibiydi, savaşta bir köy istasyonu... Ama yıldızlarla kaplı o güzelim gökyüzüne karşın savaş kasabayı öylesine yiyip yutmuştu ki! Bir saat boyunca posta treniyle gittik, sonra ben başka bir istayond eksprese binmek için indim. Saat 9'du ve her yer kapkaranlıktı. Ekspres gece yarısı kalkacaktı, yani üç saat daha buradaydım ortalıkta ne bir büfe, ne de başka bir yer vardı. Yalnızca yığınla paketlerin ve insanların altında kaybolmuş tahta masaların ve sandalyelerin olduğu sessiz bir bekleme salonu vardı, o kadar: Mutsuz insanlar, yamru yumru paketler, döşekler, kafes içinde tavuklar... Bir havacı yanıma yaklaştı ve beni gardan çıkardı. Camlı bir kapının önünde durmakta olan otel komisini kandırdı ve böylece içeri girdik. Bizi içeri almaları bir mucize, çünkü otellere saat dokuzdan sonra kimseyi soknuyorlar. Karnemi yazarken bir limonata içtim. Oldukça çirkin ve antipatik olan bu herif de karşımdaydı. Saat 9.30'da bizi kapı dışarı ettiler. Dışarıda zifiri karanlık vardı ve insan ister istemez izleniyormuş hissine kapılıyordu. İstsyondaki bekleme salonundan daha korkunç bir yer düşünemiyorum. Bir saat kadar ayakta kitap okuduktan sonra güç bela oturacak bir sandalye bulabildim. Radyatörden etrafa dayanılmaz bir sıcaklık yayılıyordu ve ortalığı iğrenç bir sigara kokusu sarmıştı. Fakat, bu bana güç verdi çünkü artık bana savaşın ikincil bir görüntüsü gibi gelmiyordu, bütün bu insanlar savaşın bir sonucuydu, ama diğerleri kadar gerçek kesit veren savaşın kendisi. -Tam anlamıyla böyle, çünkü bulunamazken, Gide'in Tanrı'sı gibi her yerde bulunduğunu anladım gerçekten. Size de açıkladığım gibi Emma'yla geçirdiğim ve bana sonsuz bir mutluluk veren anlar hep aklımda, öylesine mutluyum ki! Perondaydım, etrafımda bir yığın asker vardı ve tıpkı bir heykel gibi orada kalakaldım: hissizleştim, adeta zaman durdu ve ben iç dünyama gömüldüm. Bir tren geldi, silme asker dolu olduğu için hiç boş yer yoktu. Fakat ardından hemen bir başkasının geldiğini anons ettiler, bu benim beklediğimdi. Epey konforlu bir kompartımana girdim, içeride yalnızca 4 kişi vardı, 3 asker ve 1 sivil. Askerlerden biri bana: "Yalnız mısınız? Bizimle birlikte yolculuk ederseniz çok memnun olacağız" diyerek beni bir köşeye oturttu. Daha sonra arkadaşına başka kimsenin girmemesi için kapıya destek

olmasını söyledi: o da bunu yaptı. Bu adam Alzaslıydı, 1910 teskereli aile babasıydı, terhis edilmekten çok memnundu, lambanın üzerindeki mavi örtüyü çakıyla kesti, böylece ben de Budala'yı okumaya devam ettim. Kendileriyle birlikte bir kadının olmasının ne büyük bir mutluluk olduğunu söylüyordu şakayla karışık. İçeride başka askerler, Deux-Sèvres'den, özel izinli iki köylü vardı. Fazla konuşmuyorlardı. Alzaslı onları göstererek: "İki koyunla iki keçi" dedi. Sonra üzerime kaputunu örterek bana uyumamı söyledi. Sivillerden biri de benim için çantasından bir yastık çıkardı ve başımın altına koydu. Kraliçeler gibiydim. Sonra sohbet etmeye ve bir Alzas içkisi içmeye başladılar. Gözümü şöyle bir araladığımda bana içtikleri içkinin dörtte birine yakınını verdiler. Nefisti. Böylece kendimi kuşlar gibi hafif hissetmeye başladım. Alzaslı gayet dostça: "ayaklarınızı dizlerime koyabilirsiniz" dedi ve kibarca "Ayakkabılarınızı çıkarabilir miyim?" diye sordu. Ona "Oh!" dedim ve ekledim: "Ne istiyorsanız onu yapın ayaklarıma". Az sonra uykuya daldım. Ancak çok geçmeden ona verdiğim bu izinden faydalandığını anladım: Yavaşça ayak bileklerimi okşuyordu. Bunun üzerine ayaklarımı çektim, o da ısrar etmedi. Onu tekmelediğimde, dürüstçe: "Lütfen rahatsız olmayın, bu 12 haftadır bir kadınla ilk temasım" dedi. Uykuyla uyanıklık arasında konuşmalarına kulak misafiri oldum, hep aynı hikâye: Almanlar ve Fransızlar Rhin'in kıyısında nasıl birlikte avlanıyorlarmış. Bir Alman mitralyözü birkaç kere ateş ettikten sonra şöyle bir pankart görmüş: "Fransız askerleri, bu yaptığınız atışlarla tam bir sakarlık örneği gösterdiniz, size ateş etmeyeceğiz." Subaylarından övgüyle bahsediyorlardı. Bir yüzbaşı bara kendi gidip askerlerine 1 litre içki almış. Evlerin askerlere bırakılmak üzere nasıl boşaltıldığından bahsettiler. Bir tavşanın derisini yüzmeye çalışan bir asker buzluğun kapağını kırıyor. Buzluğu mahvetmeleri köylüleri çileden çıkartıyor. İçtenlikle bu savaştan pek birşey anlamadıklarını itiraf ediyorlar.

Tren gecikti; Marne'ın üzerinde ılık ve güneşli bir gün doğuyordu. Tıpkı St. Martin'in yazıları gibi bir gündü. Tren tuvaletinde olabildiğince saçımı taramaya çalıştım ve iner inmez bir taksiye atlayıp doğru Camille Sée'ye gittim. Müdür, tezkeremi almamış, adreste ne gibi bir yanlışlık yaptım bilemiyorum. İki saat ders yaptım, sonra müdürle yün kazakların, evlerini boşaltanlara nasıl dağıtılacağı konusunda bir toplantı yaptık: Epey söylendim. Sonrak taksiyle Monparnasse'e gittim

ve postaneye uğradım: Sizden 5, Bost'dan 6 mektup vardı. Görevli bana mektupları uzatırken bıyık altından gülümsüyordu. Hazineni koltuğumun altına alıp doğruca Versailles'a gittim. Önce Bost'unkileri okumaya başladım: Yazdıkları bana huzur verdi. Belli ki beni çok seviyor ve bunu mektuplarında açık ve hoş bir biçimde dile getiriyor. Kalbim ona karşı şefkatle doldu. Artık izne geldiğinde onu atlatmaktan vazgeçtim. İlk önce onu göreceğim, hatta gara onu karşılamaya gideceğim: sizin de söylediğiniz gibi onun hakkında tahminlerimde haklıydım. Ardından sizin mektuplarınızı okudum, oh sevgilim, hepsi de birbirinden güzeldi, tahmin ettiğimden çok daha güzel. Dün yazdıklarınızın hepsini bir kez daha tekrar ediyorsunuz satırlarınızda; yazdıklarınız öylesine gerçekti ki bir an, sizi kanlı canlı yanı başımda hissettim: Yatarken hepsini bir daha okuyacağım. Tatlı küçüğüm, biriciğim. Sonra oldukça kirli olan saçlarımı yıkamak için 15 dakika uğraştım.

Sevgilim, saat 11, çok yorgunum, uyumak istiyorum. Mektubuma yarın devam edeceğim. Annenizi ve Wanda'yı gördüm. Wanda fotoğraf çektirmiş, anladığım kadarıyla dilekçe işlemlerine başlayacak. Bunu öğrenmek beni allak bullak etti, neyse şimdi daha iyiyim. Kendimi size öylesine yakın hissediyorum ki, çok mutluyum. Siz benim mutluluğum, hayatım, kuvvetim, herşeyden çok sevdiğim tatlı kocamsınız ve mini mini varlıkların en sevimlisisiniz.

Sevimli Kunduzunuz

7 Kasım 1939, Salı

Biriciğim,

Bu akşam biraz çalışmak ve size mektup yazmak istiyordum, ama okulda o kadar çok yoruldum ki, şimdiden uykum geldi. Üstelik başım da ağrıyor, bu durumda çalışmam olanaksız. Sanıyorum önümüzdeki günlerde çalışmamı rayına oturtacağım. Her halükârda yarın için hazırladığım bir çalışma planı var ve bunun işe yarayacağından eminim.

Dün sabah anlattıklarımı yazmayı bıraktıktan sonra saat 8.15'te okula gittim. (Bost'tan ve sizden mektup vardı). Kuaföre gittim. Öğleyin de Kos'a uğradım. Onu yeniden görmekten mutluydum ve Kos'la ve Wanda'yla birlikte Vavin Sokağı bana Paris'te bıraktığım ve geri dönmekten mutluluk duyduğum bir yuva gibi geldi. Kos çok çok iyi gözüküyordu. Yüzü dinlenmiş, saçını başını toplamış, güzel-

leşmişti. Beni çok sıcak karşıladı. Biraz gevezelik ettik. Sonra mektuplarımı almaya gittim: Sorokine'den beni memnun etmek için yolladığı belli olan birkaç satır, Védrine'den ise epey önce postaladığı bir mektup aldım. Macar'dan gelen kısa mektuba yanıt yazmayacağım. Poupette'in mektubununsa içeriğinde birşey yok. Kısa bir mektup da boksörden aldım. Benim mektubumu zamanında almadığı için çarşamba günü buraya gelmiş ve düş kırıklığına uğramış. Yarın onlara bir özür mektubu yazacağım, çünkü onları üzmek istemiyorum. Yıkandım, hazırlandım ve Kos'la beraber Luxembourg Parkı'ndan yürüyerek Capoulade'a gittik. Paris'te havalar o kadar güzel ki tam bir pastırma yazı yaşıyoruz. Barda ayaküstü birşeyler atıştırdık ve ben okula gittim. Pusulayı tam zamanında aldım ve hiçbir karışıklık çıkmadı. Sonra Havre Sokağı'ndaki Mangin Pastanesi'ne gittim. Anneniz bana orada randevu vermişti: Neden orayı seçtiğini pek anlamadım doğrusu. Oraya taksiyle gittim, annenizle sıcak çikolata içerken, ona sizden haberler verdim. Tabii biraz parlatıp cilalayarak. Anneniz mutluluktan havalara uçtu. Çok iyi bir kadın. İzne geldiğinizde mutlaka onu (biraz) ziyaret etmelisiniz. Bir saat sonra ondan ayrılırken bana bir eşarp alacağına söz verdi. Bir taksiye bindim, Montparnasse'e geldim. Kos felsefe bölümüne yazıldı ve bugün doğum günü olduğu için ona çok güzel bir deri çanta aldım ve üzerine sevimli bir kart yazıp kapısına bıraktım. Sonra Vikings'e gittim, çünkü Kos ve Wanda'ya seyahatimi anlatmak için randevu vermiştim. Wanda oradaydı (üzerinde çok hoş bir siyah kazak vardı). Kos ise hediyem yüzünden dudaklarında melek gibi bir gülümsemeyle geldi. Xérès içtik ve onlara kararlaştırdığımız şekilde gezimi anlattım. Sonra Wanda bizden ayrılarak Ay Parçası'yla buluşmaya gitti. Ben de Kos'la Milk Bar'a gidip sohbet ederek çok hoş bir akşam yemeği yedim. Ona karşı, uzun zamandır hissetmediğim kadar çok sevgi ve şefkat hissettim (Sanırım o da bana karşı aynı şeyleri hissediyordu). Milk Bar'da Ay Parçası ve Wanda'yı gördük. Ay Parçası gayet soğuk bir şekilde: "Yine de ara sıra sizi görmek nasip oluyor demek" çünkü Wanda'ya ona çok meşgul olduğumu söylemesini istemiştim. Eve erken döndük. Biraz size yazdım, arkasından hemen yattım. Saat 11'de çoktan uyumuştum, güncemi yazacak bile zaman bulamadım. Halimi görüyor musunuz: Belki yarın yada bu akşam yazarım. Ama bu yıl o kadar çok dersim var ki yorgunluktan ölüyorum.

Bu sabah saat yedide kalktım ve Mahieu'ye gittim. Okula gitmeden önce orada Bost'a birkaç satır yazdım (tabii ki yazdıklarım dün ondan aldığım cana yakın mektuplara karşılık olamaz). Sonra birbuçuk saat okulda ders yaptım. Çıkışta Sorokine, kilisenin yanındaki küçük merdivenlere oturmuş beni bekliyordu. Çıplak ayaklarına geçirdiği kocaman ayakkabılar, sarı saçlarına bağladığı kırmızı kurdeleyle çok hoş ve çekiciydi. Erken gelişmiş bir kız çocuğunu andırıyordu diyebilirim. Ama gözleri dolu doluydu ve uzunca bir süre ağzından tek kelime bile alamadım. Sonunda annesiyle aralarında korkunç bir kavga geçtiğini ve neredeyse kafasında bir fırça parçaladığını anlattı. Biraz da babası yüzünden olmuş bunlar. Artık ailesiyle kalmak istemiyor, çünkü kendisine evde tıpkı bir asalak gibi davranılmasından bıkmış (bunlar rezil kepaze insanlar). Zavallı Sorokine'in cebinde yalnızca verdiği derslerden kazandığı 10 frank vardı. Babası bunu bile kızını korkunç cimrilikle suçlayarak elinden almış. Oysa kızcağız kimya eğitimi yapabilmek için Paris'i baştan başa yürüyerek ders vermiş. Sorokine'e önümüzdeki yıl parası olmazsa okul masrafını benim karşılayacağımı söyledim. Her yarıyıl sömestr başına 200 frank vereceğim. Birlikte Source'a gittik ve domuz pirzolası yiyip sohbet ettik. Sizin için kitaplar aldım: Cassou'yu[111] ve Ellery Queen'i iki-üç gün daha ben alıkoyacağım, çünkü henüz bitirmedim. Haberiniz olsun Carnets de Moleskine yasaklandı.[112] Öteki istedikleriniz ise henüz piyasaya çıkmadı. Troyat bile. Bu durumda sanırım bana yeni bir liste yollamanız gerekiyor. Jules Romains'leri yolladım. Ayrıca size ve kardeşime para da gönderdim. Postanede Jolibois'yla[113] karşılaştım. O da M. P.'yi görmeye gitmiş. Tam benim Emma'yı görmeye gittiğim gibi. Dün sabah onunla garda karşılaşabilirdik. M. P.'nin canı sıkılıyormuş, ama iyiymiş. Sonra liseye gittim; 3 saat ders yaptım. Çıkışta, geçen yılki öğrencilerimden ikisine rastladım: Goetschel ve bir arkadaşı. Goetschel'i anımsarsınız, size antipatik bir mektup yazmıştı. Onlara rastlamak bana çok dokundu. Birden, geçen yıl ne kadar capcanlı ve hayat dolu olduğumu anımsadım. O zamanlar sınıfımı ve işimi seviyordum. Bu yıl kadar çok sınıf almak beni çok yoruyor. Benimle

111 Tarihçi ve yazar.

112. Lucien Jacques'ın 1914-18 yıllarına ait günlüğü, Giono'nun önsözüyle.

113. Merleau Ponty'nin bir arkadaşı

konuşacak pek birşeyi olmayan bu kızları, çay içmeye Vikings'e götürdüm; sonra onları orada bırakarak tüydüm. Buraya geldim ve birbuçuk saat çalıştım. Sonra Jolibois sizin adresinizi almak bahanesiyle bana geldi. Ona o kadar soğuk davrandım ki kalmaya cesaret edemedi. Sanıyorum M. P. ile aralarında ciddi bir ilişki var. Eve yaklaştığımda çok şaşırdım, çünkü içeriden hıçkıra hıçkıra ağlama sesleri geliyordu. Bana sanki sesler Kos'un odasından geliyormuş gibi geldi. Bir kadın bağırıyordu: 'Olamaz, hayır olamaz!" her ne kadar Kos'un anahtarını aşağıda gördüysemde onun başına birşey geldiğini ve kadının herşeyi anladığını zannettim. Buna inanmak istemiyordum, ama çığlıklar alt kattan geliyordu ve oldukça isterikti. Şimdi size yazıyorum ve saat 8'e kadar anneme ve boksöre de birkaç satır yazacağım. Sonra biraz Kos'la dışarı çıkacağım, yarın da bütün gün boyunca romanımı üzerinde çalı-şacağım.

Kos'a, kayıt ücreti olarak 400 F verdim. Bana borcumu öderse, bu ayı ucu ucuna kapatacağım. Aksi takdirde günde 50 frankla yaşarsam, 300 frank Védrine'le yapacağım yolculuk için ayırırsam, bana 400 frank kalacak. Ama günde 50 frank bana ancak yetiyor, çünkü Kos'larla dışarı çıktığım zaman hesabı ben ödüyorum. Sonunda bu ay ek derslerin parasını alabileceğim, bu çok iyi, çünkü böylece vergilerimi ödeyebileceğim. Hepsi bu sevgilim. Dün, çok mutluydum, öylesine mutluydum ki adeta kanat takıp uçacaktım. Herşey gözüme olağanüstü güzel gözüküyordu, oysa bu akşam kendimi biraz sersemlemiş ve boşlukta hissediyorum; ama biliyorum ki kendimi iyi hissetmeye başladığımda yeniden bu mutluluğu hissedeceğim. Sevgilim, biricik kocam, Boeuf Noir[114] Taverna'sında diz dize oturup konuştuklarımızı ve bana söylediğiniz şefkat dolu sözleri öylesine iyi anımsıyorum ki! Bana daha dünmüş gibi geliyor, gözümün önünden hiç gitmiyor. Siz, beni hiç terketmediniz, hep yanındasınız ve hep benimle konuşmaya devam ediyorsunuz tatlı küçüğüm. Sizi deliler gibi seviyorum.

Kunduz

114 Boeuf Noir, Beauvoir'ın Brunoth'da Sartre'la buluştuğu tavernadır

8 Kasım 1939, Çarşamba

Sevgilim.

Bu akşam da kendimi çok yorgun hissediyorum, fakat bunun için haklı nedenlerim var. Bütün gün sıkı bir şekilde romanım üzerinde çalıştım, keşke her gün böyle olsa ne güzel olurdu, çünkü bugün tatil günümdü. Sabah saat 8'de kalktım, 8.30'da çoktan Dôme'un köşesine yerleşmiştim bile. Size daha önce de söylediğim gibi, burayı sabahları çok seviyorum: Burann loşluğunu, sakinliğini ve uzaklardan seçilen Montparnasse Bulvarı'nı seyretmeyi. Le Canard Enchainé'yi, gazeteleri okudum ve saat 9'dan yarıma kadar hiç durmadan coşkuyla çalıştım. Tam kalkıyordum ki, Wanda'yı gördüm ve nezaketen biraz daha oturdum. Onbeş dakika kadar havadan sudan sohbet ettik. Bana çok iyi gittiğimi söyleyerek iltifat etti, ben de onu çok sempatik buldum. Sonra sizin için alışveriş yapmaya çıktım, fındıklı helvadan hoşlanır mısınız, bilmiyorum: Paketinizi postaneye götürdüğümde Bost'tan çok hoş bir mektup buldum. Sanırım onu görmeye gitmemi istemiyor. Buna hiç şaşırmadım, çünkü öyle lanet olası bir karaktere sahip ki, Emma'yı ziyarete gitmenin benim için ne kadar önemli olduğunu bildiğinden, kendisini ziyaret etmemi istemiyormuş gibi davranıyor. Ve tabii her zamanki gibi matrak hikâyeler anlatıyor. Sonra Versailles'a gittim, pazartesinden beri bana gelen mektupları bir daha okudum. Bost'un yazdıkları öylesine cana yakındı ki, ona upuzun bir mektup yazdım. Sonra öğle yemeği bile yemeden çalışmaya oturdum.

3'le 4 arası romanımın üzerinde çalıştım, 4'le 5 arası küçük karnemi yazdım (yalnızca seyahatten dönüşümü ve Paris'teki ilk günümü anlattım). Ardından Gérassi'lere gittim. Anımsarsınız pazartesi günü beni davet etmişlerdi. Şimdi Almanların Nice'e giderken onlara bı-raktığı şahane bir dairede oturuyorlar. Dördüncü kattalar ve bir balkonları var: Orléans Limanı'nın aletlerinin saklandığı büyük mavi hangarlar, sahil ve Valérie Dağları ve bütün Paris ayaklarının altında. Ayrıca döşemesi de çok güzel. Orada krallar gibi yaşıyorlar Stépha, güzelim saçlarını yıkayıp omuzlarına dökmüş ve özenle makyaj yapmıştı; oldukça hoş gözüküyordu. Ardından Fanny,[115] sonra da Alfred geldi. Birbuçuk saat boyunca onlara, yolculuğumu ve sizi anlattım. Gülmekten yerlere yattılar. Sizin tehlikede olduğunuza ve çarpışma

115. Fernand Gerassi'nin kardeşi Alfred'in arkadaşı

olacağına bir türlü inanmamakta direniyorlar. Onlara sorarsanız yumurta kapıya dayanınca Balkanlar'da savaşacakmışız. Onlardan saat 7'de ayrıldım ve bir otobüsle eve döndüm. Kos da evdeydi. 4,5 saat romanımın üzerinde çalıştım, 1 saat boyunca da iki uzun mektup ve karnemi yazdım. Anlayacağınız günümün her dakikası dolu geçti.

Şimdi de size gecelerimi anlatacağım. Dün size yazdıktan sonra Kos'la buluştum. Önce bir krepçiye gidip, enfes balık köfteleri yedik. Burası şen şakrak havacılarla doluydu. Havanın güzelliğine dayanamayıp bir gezinti yapmaya karar verdik. Ayaklarımız bizi Hoggar'a götürdü. İçerisi çok kalabalık ve çok sıcaktı. Geçen yıldan beri dekorasyonu değişmiş; perdeler, fenerler ve deri koltuklarla daha güzel olmuş. Hoggar'ın sahibi bizi içtenlikle selamladı. Biraz yaşlanmış ve ihtiyarlamış. Müzisyenler "sarabande" çalıyor ve bir dansçı dansediyor. Etrafımızdaki insanları seyrederken naneli çay içtik. Hallerini görmeliydiniz, çok komiktiler. Devamlı birbirleriyle atışıyorlardı. Müdavimler arasında karanlık ve gergin bir ilişki vardı. Bu akşam da oraya kuskus yemeye tekrar gittik. Öğleyin hiçbirşey yememiştim ve açlıktan ölüyordum. Önce amçuezli bir salata yedik, ardından ben kuskus, Kos'da sosisli, naneli soslu garip bir yumurta yemeği yedi. Hayatımda böyle yemek görmedim! Bu gece Hoggar dünkünden de rezildi. Bir kadın avaz avaz patrona "Nereden soktun bu herifi içeri" diye bağırdı. Bunun üzerine herif patrona yarı Arapça yarı Fransızca küfretti. Her biri diğerine: "Bana bunu yapamazsın!", "Hayır, asıl sen bana bunu yapamazsın!" diyordu. Bana sorarsanız bu "anamızı ...im"in değişik bir söyleşi tarzı. Ayrıca patronun: "Artık gece kulübüyle genelev birbirinden ayrıldı" dediğini duydum. Hoggar gitgide avamlaşıyor ve sanırım bu davetsiz misafir eskiden burada pezevenklik yapıyordu. Her halükarda Hoggar rezil ve aşağılık bir yer olmak zorunda. Yürüyerek eve döndük. Kos odasında Wanda, kız arkadaşı ve Ay Parçası'nı bulunca ölkeden deliye döndü. Onları derhal sepetleyeceğini söyleyerek yanımdan ayrıldı. Ben de ona: "İyi edersin, ama lütfen Ay Parçası'nı başıma sarma" diye yanıtladım. Kos'la çok daha iyi anlaşıyorum (bazen bütün gün boyunca sakin sakin Bergson çalışıyor). Bu yeni girişimi hakkında sizin fikrinizi öğrenmeyi çok istiyordu, ama çok çalışmıyor. Wanda ciddi ciddi sizi görmeye gelmek düşlüyor sanırım. Arlette Jacquart'dan (oradaki berbat bir polisten) sahte belgelerle işini halletmeyi düşünüyor. Kos'a onu bu düşüncesin-

den caydırmak gerektiğini söyledim. Adam, gerçek belgelerle için ona torpil yaptıracak.

Dün Jolibois'dan Gibert'in Arjantin'de öğretmenlik yaptığını öğrendim. Sanırım pek mutlu değildir. Bunu size söyleyebilir miyim diye Jolibois'ya sormuştum. Sonradan biraz ayıp ettiğimi düşündüm, ama bana çok kızmadığını sanıyorum.

Geçen yıl Védrine hastayken, onun yerine ders verdiğim bir öğrencimden mektup geldi. Onu anımsıyor musunuz bilmiyorum, ama bu seferki mektubu bizi çok eğlendirdi. Bu sefer de bana çalışmak istediğini yazmış. Mektubunda: "Sakın beni yanlış anlamayın, tüm içtenliğimle söylüyorum ki yalnızca sizi görmek ve sesinizi duymak için gelmek istiyorum. Size öylesine hayranım ki, bir kere size yakın olmayı denemek istiyorum." Ona bir yarım saat ayıracağım. Ancak daha fazlasını isterse bu olanaksız, çünkü her dakikam çok kıymetli.

Hiç istemiyorum ama ne yazık ki yarın Védrine geliyor. Ona 200 frank yollamıştım. Bu iş canımı sıkıyor, ama herhalde Védrine'i görünce memnun olacağım.

Dün akşam yatarken Ellery Queen'i okumaya başladım; diğer kitaplarına nazaran daha kötü. Yakında onu size yollayacağım.

Şimdi yatıp uyuyacağım. Sizi çok seviyorum tatlı küçüğüm. Yarın sizden bir mektup almayı umuyorum. Şimdiden mektubunuza kavuşmak için sabırsızlanıyorum, çünkü yokluğunuzu hissetmeye başladım bile. Biriciğim, her türlü anıdan daha değerlisiniz. Hiçbir anı, hatta en şiddetli tutkularla dolu olanı bile sizin yerinizi tutamaz. Bana gerekli olan, etiyle, kemiğiyle sadece ve sadece sizsiniz. Ama yine de mutsuz değilim, sizi çok ama çok seviyorum. Yatarken son mektuplarınızı bir daha okuyacağım. Hoşçakalın canım sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

9 Kasım 1939 Perşembe

Benim Küçük Varlığım,

Bu akşam size ancak birkaç satır yazabileceğim, çünkü Védrine yanımda. Az sonra birlikte Agnès Capri'ye gideceğiz. Dün gece huzurlu bir uyku uyudum ve romanım üzerinde çalışabilmek için saat 8'de kalktım. 8'den 10'a kadar çalıştım. Sonra okula gittim ve saat yarımda Védrine'i koridorda beni beklerken buldum. O sırada başka bir yerde de Sorokine'le randevum vardı. Védrine bunu duyunca Sorokine'i ekmememi, saat 4'te tekrar geleceğini söyledi. Ben de onu Quartier Latin metrosuna bıraktım- Sorokine'e Hoggar'dan bahsettiğim orayı mutlak görmek istedi. Bunun üzerine biz de oraya, öğle yemeğine gittik. Fakat kuskus o kadar iğrençti ki yemeğin hemen hepsini tabağında bıraktı. Ben de menemen yedim. Enfesti! Sorokine çok tatlıydı; bana karamelalar getirmiş. Ama yine her zamanki gibi çok talepkâr - saat 4'te okuldan çıkarken Védrine, koştura koştura geliyordu. Mahieu'ye gittik, Lévy, Kanapa ve Ramblin oradaydı. Onları görür görmez Védrine'in yanakları kıpkırmızı oldu ve yaprak gibi titremeye başladı. Onu hemen oradan çıkarıp bana götürdüm. Tam bir sinir krizi geçiriyordu ve olağanüstü patetikti (korkunçtu) -artık sizi görmek istemiyor, ama onu benim vazgeçirdiğimden yakınıyor-. Ay sonunda Paris'e yerleşmeyi düşünüyor, en azından ümit ediyor. Bu benim yaşamımı oldukça zorlaştıracak ve izin belgesi aldığımı ondan gizleyebilmek için akla karayı seçeceğim. Kos'a onunla dışarı çıkamayacağımı haber verdim. Kos çok tatlıydı, bana gayet anlayışlı davrandı. Öyle görünüyor ki, Delarue, askeri öğrencilerin mangasında kalmayı yeğledi ve böylece zaman kazanacağını umdu. Daha sonra da er olarak kalıp kendisine daha çok zaman kazandıracak bir formül buldu. Bir tane daha abuk sabuk bir mektup yazmış. Öte yandan size de yazmayı düşünüyor. Kanapa üç sertifika almış ve Lévy de kendisininkini. Onlar da size yazacaklar. Ayrıca Geoffory[117] de çok kızgın ve size daha önce yazdı. (Rezalet oluyor, mutlaka bir daha üzerinden geçmelisin)

İki saat benim odamda oturduk, sonra üzerimize çeki düzen verdik. Védrine'e karşı olan hislerimde bir değişiklik yok. Üstelik birlikte olduğumuz ilk saatlerde içimde ona karşı hiçbir olumlu kıpırtı olmadı.

117 Sartre'ın Pasteur Lisesi'ndeki eski bir öğrencisi

Ama kendimi biraz inandığım doğrultuda değiştireceğim. Size böyle yazmaktan nefret ediyorum. Yarın ondan birkaç saat kaçacağım, umarım bu çok zor olmaz. Védrine'e romanınızı okutarak dikkatini dağıtmaya çalışacağım.

Hoşçakalın sevgili küçüğüm, yarın sizden bir mektup alacağımı umuyorum. Mektubunuzu almaya gittiğimi Védrine'e söylemeyeceğim -sizi seviyorum- sizi çılgınca seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

10 Kasım 1939, Cuma, Paris

Biricik Küçük Varlığım,

Bu sabah mektubunuzu aldım. Bunu okulun antetli büyük zarfları içinde değil de, çantamdaki gizli bir bölmede saklayacağım. Böylelikle onu istediğim zaman çıkarıp okuyabileceğim -sizi seviyorum- sizi seviyorum ve sizin aşkınızın da tıpkı benimki gibi olduğunu hissediyorum. Biz tek kişiyiz. Bunu hissetmenin bana ne büyük bir huzur ve güç verdiğini bilemezsiniz. Mutluyum - şimdiye kadar hiç ama hiçbir zaman kendimi bu kadar bütünleşmiş hissetmemiştim. Dün size yazdıktan sonra hep beraber Agnès Capri'ye gittik. Védrine'i size olan hislerini anlatması için kışkırttım. Çok eğlenceliydi. Sonra otele döndük. Védrine bende kaldı -tabii Kos'tan gizli olarak- ateşli bir gece geçirdik. Bu kızda olağanüstü bir cinsel enerji var. Kendi kendimle çok boğuştum. Sonunda en azından "vücudundan" faydalanmamak çok yazık olacaktı -yine de bu durumu ahlaksızca buluyorum, çünkü şefkatten uzak ve hayvaniydi- şimdiye kadar hiç böyle birşey başıma gelmemişti, bilinçsiz olarak yalnızca zevk almayı düşündüm. Öte yandan iyi uyuduk ve bu sabah Versailles'da kahvaltı ettik, ardından postaneye mektubunuza bakmaya gittim. Sonra da saat 11.30'da Kos'la Capoulade'da buluştuk. Bir köşede mahzun mahzun oturuyordu, çünkü Sorbonne'a girmeyi becerememiş. Şu sıralarda Védrine beni avucunun içine aldı, bu beni bunaltıyor. Kos, yasak meyvanın tadını alır gibi oldu. Bu haliyle onu çok hoş ve çekici buluyorum. Capoulade'ın barında kahvaltı ettik ve bana Delarue, Tyssen, Lexia'ya[118] ilişkin komik hikâyeler anlattı. Geceyi Lexia'yla beraber geçirmiş ve ondan bir sürü dedikodu öğrenmiş. Lexia'ya sorarsan Delarue ya ikti-

118 Hepsi de Dullin'in tiyatro öğrencileri

darsız yada bakirmiş. Olabilir, çünkü Gibert de buna benzer birşeyler söylemişti. Tyssen'in Lexia'ya anlattığına göre, Tyssen'in Dullin'le "scatolo- giques"[119] bir birlikteliği olmuş (ilişkilerine bu sıfatı Lexia'nın yakıştırdığından hiç kuşkum yok! Bana sorarsanız aslında "müstehcen" demeye çalışıyordu). Ama Lexia, ilişkinin detaylarını anlatmak istememiş. Tyssen'se hamile olduğunu zannedip kendini komik durumlara düşürmüş: "Yardım et. Ben daha çok küçüğüm, tecrübesizim. Zavallı küçük ellerime ve ayaklarıma bak! Hele boğazım, öylesine küçük ki lokmaları yutamıyorum. Herşeye karşın çok masumum, hâlâ küçük bir kız çocuğuyum!" Bana sorarsanız bu kız hafiften tırlatıyor. İşte böyle, bütün bunları Kos bana anlattı. Sonra ona Védrine burada olduğu için onu bir süre görmeyeceğimi söyledim. Kos bunu hiç beklemediğim kadar olgunlukla karşıladı, ama beni görmemeyi pek becerebileceğini sanmıyorum. Beni okula kadar bıraktı. Sorokine, kapıda yolumu gözlüyordu, ama Kos'u görür görmez kaçtı. Kos ise onun bu haline çok güldü. -Buna çok kızmıştım, kendimi tıpkı bir av gibi hissettim- üç aat ders yaptım, çıkışta küçük bir kafeye kaçarak Bost'a birkaç satır yazdım. Dün ona yazamamıştım, sonra Mahieu'de, Védrine'le buluştum. Yine beni *bunaltti*. Ona, yarın 1 saatimi Kos'a ayıracağımı söyleyince öfkeden deliye döndü. Védrine'in bu tepkisine toleranslı davranmadım -bana Poupette'i defalarca Paris'e getirmek için para harcamama kızdığını söyledi- dahası da var, tatilinde okulu asmamı istedi. Bütün bu tatminsizliklerini anlayabiliyorum, ama boşa kürek çekiyor. Bu talepkâr tavrından bunalıyorum ve tiksiniyorum. Artık sizi görmeye gelmeyi düşünmüyor. İzne geldiğinizde ne yapacağı konusunda ise kafası oldukça karışık. İznimizi gönül rahatlığıyla bir ay daha erteleyebilirsiniz. Sanıyorum, ilk karşılaşmamızda olağanüstü şehvetli, çılgınca bir sevişme yaşayacaksınız. Bu saçma sapan yakınmalarıyla sabah saat altıya kadar, beni esir etti, sonra bana geldik. Bu kez sakin sakin konuştuk, ona psikolojik tahlilini yaptığımda ağzı bir karış açık kaldı, çünkü adeta ona ayna tutarak kişiliğini yansıttım. Bu iyi oldu. Siz de psikolojik tahlilde hep iyi olduğunu söylersiniz. Ona patetiklik, ciddiyet, arzu, kendini suçlama duygusu arasındaki ilişkiyi Platoncu düzlemde açıklamaya çalıştım. Sonucu insani ilişkiler, mutlak mutluluk ve buna giden ideal

119 Scatologique: Boka, pislığe değin

yol gibi kavramlara bağladım. Doğru olduğuna inandığım karakterini size sergileyemem, çünkü sonunda dayanamayıp bana küçük ifşaatlarda da bulundu. Gün boyunca hem beyinsel, hem de fiziksel olarak mastürbasyon yaptı. Fiziksel olanın değil, ama öbürünün yıkım getireceğini anlattım. Ona bize sığınmasındansa, kendine olan güvenini kazanmak için çok çalışıp, kendi ayakları üzerinde durması gerektiğini ve kendi hayatını yaşamasını öğrenmesi gerektiğini anlatmak için çok uğraştım -pişman gözüküyordu, ama bu bir işe yaramaz- Gerçek bir felaket, Paris'e yerleşmesi benim için tam bir yıkım olur. Ancak bütün bunları onunla konuşmak, ister istemez, beni Védrine'e yaklaştırdı. Beni yoğun bir duygusallık içinde ve can kulağıyla dinliyordu. Ama Kos'a felsefe notları[120] bırakmaya uğradığımda, Védrine'i Wanda'yla kuru erik ve peynir yerken gördüm. Védrine, bu haliyle tıpkı içi geçmiş yaşlı bir kadına, Kos ise kırılgan bir genç kıza benziyordu.

Hep beraber, krepçide akşam yemeği yedikten sonra yazmak üzere Viking Bar'a geldim. Sevgilim "Nerede olduğumuz hiç önemli değil, biz hep birlikteyiz" derdiniz bana. Evet, bu çok doğru. Benim için dünyada siz, yalnızca siz varsınız. Ne bulunduğum yer, ne etrafımdaki insanlar, benim için hiçbirşey ifade etmiyor. Sizinle birlikte herşeyi, Paris'i, parayı, herşeyi sevinçle harmanlayarak, yaşama yeniden başlayacağım: Bunun için yalnızca size ve biraz özgürlüğe gereksinimim var. Sizi seviyorum. Sizi yeniden göreceğim için çok mutluyum. Siz benim herşeyimsiniz, sevimli mini mini yaratığım, yaratığım mini mini. Tatlı gülümseyişiniz ve yüzünüz hiç aklımdan çıkmıyor. Sevgilim. Mutluyum, çünkü sizi ne kadar sevdiğimi söylemeye hiç gerek yok, bunu benden çok daha iyi biliyorsunuz.

Sevimli Kunduzunuz

Védrine'le ilgili hiç kıskançlığım yok -için öldü- ona karşı saygı duyuyorum, ama eşit olarakdeğil.

M.P.nin mektubunu yolluyorum, beni çok eğlendirdi - okuduktan sonra lüten bana eri yollayın ki yanıtlayabileyim.

120. Felsefe notları

11 Kasım 1939, Cumartesi

Biricik Küçük Varlığım,

Sizden salı ve çarşamba tarihli iki mektup aldım - sevgilim, şefkat dolu satırlarınız, beni sımsıkı sarıp sarmaladı ve sizi düşündüğümde içim huzurla doldu. Bu ilgiye ve huzura şu anda öylesine gereksinimim var ki! Öte yandan Védrine'in beni nasıl çileden çıkardığını anlatamam; bazen içimden saçını başını yolmak geliyor, ama sonra toparlanıyorum, sesimi ayarlıyorum ve hatalarını, nasıl davranması gerektiğini sakince açıklamaya çalışıyorum. Örneğin, 10 günlük iznimizde buraya gelmek istediğini söyledi ve en az 5 yada 6 gününüzü onunla geçirmenizi talep etti. Yada yine benimle olacağımız günlerde üçlü takılmamızı teklif ediyor, okulda olduğum zamanlarda da tamamen kendisine kalacağımızı düşünüyor -Onunla sanki duvarla konuşurmuş gibi konuştum, onu yanı başımızda düşünmeye dayanamıyorum. Gerçekte hiç olmayan birşey, ama kendi içimde sizinle tartıştım. Gözümün önündeki hayaliniz Védrine'le benim aramda gidip geliyordu ve buna dayanamıyordum. Sonunda ona: "Belki de zaman zaman Sartre'ı rahat bırakmalıyız ki nefes alsın." dedim. Yanıtı: "Peki ne yapması için?" oldu. Ve bana 1 saat olsun yalnız kalıp başımı dinlememin ne gereği olduğunu hiç anlamadığını itiraf etti- ben de ona. "Üçlülerin" bu kadar kısa bir zamanda biraz can sıkıcı bir konuma gelebileceğini söyledim -herşeye karşın sizi, ona 5 gün bırakma fedakârlığında bulunacağımı ilave ettim. Tabii ki bunu isteyerek söyledim, ama yine de "fedakârlık" olduğunu üstüne basa basa vurguladım- Buna çok şaşırdı ve "Hiç de üçlü ilişkiyi kabullenir bir halin yok!" dedi hayretle. Böylece geceyi onunla geçirdim (önceki günden pek farklı değildi, üstelik kayıtsızca). Bu sabah okula gittim. Çıkışta Sorokine'i beni beklerken buldum. Her zamanki gibi çok şeker, ama biraz mahzundu. Babasına "bok herif!" demiş. Babası da ona "pis asalak" diye karşılık vermiş. O da evi terketmiş. Benden nasıl davranması konusunda fikir almaya gelmiş, ama ne yazık ona ayıracak hiç zamanım yoktu. Védrine, beni Quartier Latin'deki kafede bekliyordu. Ardından da Kos'la Dupont'da buluşacaktık. Védrine'i beklerken, yarım saat boyunca polisiye roman okudum. Hem de hiç soluk almadan! Muhteşemdi. Kos geldi, her zamanki gibi çok kibardı. Bana Arlette Ménard üzerine bir yığın hikâye ve Tyssen'in hamilelik olayının neticesini anlattı (muhtemelen Wanda, bunları size daha önce yazmıştır)

Tyssen, bir gün Lexia'nın odasına yüzü aydınlanmış bir şekilde dalı-vermiş. Elinde, üzerinde bir damla kan bulunan bir pet varmış. Lexia, Tyssen'in ona ahlaksız tekliflerde bulunacağını sanmış ve masum kalbi küt küt atmaya başlamış. Az kalsın onu tokatlayacakmış. Ama Tyssen, aniden peti dizlerinin üzerine koymuş ve hastalıklı bir tavırla okşamaya başlamış. Zavallı Lexia ise bu durumdan tiksineceği yerde Tyssen için kaygılanmış. Kos, dün Sorbonne'daki ilk dersini aldı. Bu onu biraz durgunlaştırmış.[121] Ama dün gece verilen alarmlar yüzünden doğru dürüst uyuyamadı ve bu sabahki dersi kaçırdı -salı günü de Atelier'de Dullin'le derse başlayacak. Sanırım bu yaşamını epey de-ğiştirecek- Sonra ondan ayrıldım. Védrine'le kahvaltı ettim ve mek-tuplarımıza bakmaya postaneye gittim. Ona sizden mektup aldığımı, ama birikenleri öylesine özel evraklarımın arasına tıkıştırdığımı ve size de üstünkörü birkaç satır yazdığımı söyledim. Mektuplarımızı görmek bile istemedi. Zaten isteseydi redderdim. İki tane de Bost'tan mektup aldım. Bana iki gün boyunca çok hırçın davranmasını affettirmek için, şefkat ve sempati dolu mektuplar yazmış - sanıyorum, bu hırçınlığı, ona iki gün için oraya gelebileceğimi söylememden kaynaklanıyor. Görünüşte oraya gitmemi istemiyordu, ama mektupta böyle birşey yazıp, sonra da vazgeçince biraz sinirlendi. Doğrusunu isterseniz bu tavrı bir yandan da beni keyiflendirdi, çünkü bu hâlâ bana karşı sıcak duygular taşıdığının bir kanıtı. Ama öte yandan kal-binin kırılmasına da çok canım sıkıldı, hâlâ da öyleyim. 24 aat devamlı Védrine'le uğraştıktan onra, gece hiç uyuyamadım. Yarın saat 6'da gidiyor. Özgürlüğüme kavuşacağım anı sabırsızlıkla bek-liyorum. Çünkü bazı şeyler kırıldıktan sonra yeniden onarılması güç-tür: Artık Védrine'in bütün önerileri tüylerimi diken diken ediyor. Dün gece ona, size karnemi okuttuğumu söylemiştim. Keşke söyleme-seydim. Ona size davrandığım kadar içten davranmadığımı düşünerek çok mutsuz oldu. Oysa Védrine'e hiçbir zaman, onunla olan ilişkimin, sizinkiyle eşdeğerde olduğunu söylemedim. Bu gayet açık, anlayama-ması çok garip. Védrine'i yatırmak için birkaç saat uğraşmak zorunda kaldım. Olayı kavradığında, biraz kolu kanadı kırılmış görünüyordu.

121 Meyerson, "kim" üzerine bir ödev vermiş ve bu Kos'un çok hoşuna gitmiş (S. De B.'nin notu)

Sanırım, Wanda da size yeniden yazmaya başlamış olmalı -size daha önce de söylediğim gibi, sizi görmeye gelmek için sahte belgeler düzenlemeye çalışıyor- Benden okumak için romanınızı istedi, ben de kibar bir şekilde verdim.

Son zamanlarda Kos, Sorokine'e karşı epey sempati beslemeye başladı. Sanıyorum bu ilgisi gayet içten, çünkü Sorokine'i, zararsız küçük bir kız gibi görüyor. Védrine'i hiç sevmiyor ve onunla karşılaşan Wanda, Védrine'in "şık genç kız" olduğunu söyledi. Védrine, Wanda'yı çok çirkin buldu, merdivende kısaca karşılaştılar ve birbirleriyle selamlaşmadılar, daha ziyade rahatsız oldum.

Tatlı küçüğüm, bana Mme Pierre'in[122] tam adresini verebilir misiniz? Hangi kasabada oturuyor? Cumartesiyi pazara bağlayan gece için pansiyonda yer bulabilir miyim acaba? Bir mektup yazıp beni davet edebilirse çok sevinirim.[123] Bunu en kısa zamanda bana bildirin ki, Bost konusunu bir açıklığa kavuşturayım - sanırım beni çok görmek istiyor ve ben yanında olduğumda çok daha fazla yaşama bağlanıyor. Lütfen bu konuyu ihmal etmeyin.

Az sonra tuvalete kapanıp tekrardan büyük bir keyifle mektuplarınızı okuyacağım. Védrine beni, "çabuk ol" diye sıkıştırıyor. Can sıkıcı -sizi deli gibi seviyor, ama size hergün yazmasını engelle-melisiniz. Bana hep "kısa mektuplar yazalım" diyor- ben de ona hiçbirşeyi kurallarla sınırlandırmamak lazım, neden uzun mektup yaz-mıyoruz?" dedim.

Hoşçakalın sevgilim. Neyse, bu azap yarın bitiyor. Artık huzura kavuşacağım ve bol bol çalışabileceğim. Bunu hissediyorum ve buna inanıyorum. Yeniden sizinle bütünleşeceğim ve sakin ve mutlu olacağım. Sevgilim, beni nasıl da seviyorsunuz, sizi nasıl seviyorum! O küçük, güzel yüzünüzü öpücüklere boğarım, biriciğim.

Sevgili Kunduzunuz

12 Kasım 1939, Pazar

Sevgilim,

Nihayet size keyifle yazabileceğim, bu beni delice mutlu ediyor. Saat 6 ve biraz önce Védrine'i trene bindirdim. Bugün onu çok sevi-

---

122 Sartre'a, meteoroloji servisindeyken yaklaşanın kadın

123 Bost'un olduğu bölgeye gidebilmek için kurgulanan uydurma bir davet

yorum, çünkü çok mantıklı ve cana yakındı. Ondan ayrılırken olay çıkarmaması da beni ayrıca rahatlattı. Buna karşın çok büyük bir dram yaşadık. Daha önce de söylediğim gibi dün size yazarken çok sinirliydim, keza Védrine de öyle. Dôme'dan çıktık ve ize geldiğimizde 6 gün sizi ona bırakmamamı kabullenemeyeceğini söyledi. Birden kan beynime sıçradı ve ona "gerçekten ne istediğinin farkında mısın?" diye sordum. Üç eşit parçaya bölünmüş, üçlü bir ilişkiyi kabullenmiş bir havası var. Buna çok şaşırdım. Sonunda bana gelecekte yaşamımızı tamamen üçe bölmeyi düşündüğünü açıkladı. Örneğin tatillerde bir ay benimle, bir ay sizinle olmayı ve geri kalan bir ayı da ikimize bırakmayı hayal ediyormuş. Ben de ona yanıldığını, hiçbir zaman böyle birşey olmayacağını söyledim ve böylece şiddetli bir tartışmaya tutuştuk. Ona işler bu yönde gelişirse, yaşamıma girdiğine pişman olacağını söyledim. Sizinle üç ay boyunca birlikte olacağım yerde bir ay sizinle, bir ay onunla, bir ay da yalnız geçireceğim. Bence bu çok fazla. Pek parlak bulduğu fikrini desteklemememe çok sinirlendi.

Sonra bana gittik. Védrine, sizi ondan daha çok sevdiğimi söyledi. Ben de ona ikinize olan sevgimin de eşit olduğunu, ama size daha çok ihtiyacım olduğunu ve işler sarpa sarar da birisini tercih etmek zorunda kalırsam, bunun siz olacağını söyledim. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Bir süre sonra sakinleşti, biz de tartışmamıza normal ses tonuyla devam ettik. Ona, sizinle olan 10 yıllık birlikteliğimin hiç de sandığı gibi güllük gülistanlık olmadığını ve birçok kereler ayrıldığımızı, çok zor dönemler geçirdiğimizi anlattım (tabii ki oldukça abartarak). Kimsenin çok emek vererek elde ettiği mutluluğu kolay kolay bırakamayacağını, benim ilişkimin, beni, sizin, onunla olduğundan çok daha farklı bir konuma getirdiğini elimden geldiği kadar açıklamaya çalıştım. Sizinle olan ilişkimizde, ilişkinin gençliğini yaşamadığımızı, onunla ise çok daha yeni ve ateşli bir ilişkimiz olduğunu ve bunu rayına oturtmanın zaman alacağını açıkladım - onun önünde mutlu olmak için benden çok daha fazla zaman var. Ben artık ihtiyarlıyorum, oysa o hâlâ genç- Öte yandan hepimizin hayattaki ve sizin karşımızdaki konumu itibariyle ilişkimizi üç eşit parçaya bölmek hiç de adil değil. Bu düşüncelerime korkunç karşı çıktı ve geçtiğimiz ağustos ayında üçlüyü, benle sizden oluşan bir bazda, onu da bir ek olarak kabullendiğimi söylemişti. Sonra birden eskiden ilişkimize saygısı olduğunu ve artık bunu kaybettiğini anladı. Sonunda

benimle aynı fikri paylaşması onu yatıştırdı. Bütün bunları soğukkanlı bir şekilde ona söylemek benim için çok güçtü. Ama bunu yaptığıma memnunum, çünkü bizi çok tehlikeli bir yaşantının eşiğine getirmek üzereydi. Bizi olayları net bir şekilde açıklamamakla suçlayabilirdi - ben de, *sizin* bizi eşit olarak sevdiğiniz, ama sadece benim duygudan kaynaklanan değil, zaten ahlaki ve metafizik ihtiyaçtan ileri gelen bir farklılığımın olduğu konusunda direterek kendi adıma konuştum. Kendi aramızda bu konuşmalarla sizi sıkmamaya karar verdik. Védrine size bundan bahsetmeyecek. Siz de birşey bildiğinizi belli etmeyin. Ama ona, sizin de birlikte geçirdiğimiz on yıldan dolayı, beni onaylayacağınızı ve kimsenin benim kadar sizin üzerinizde hak sahibi olamayacağını, tabii ki öncelikle "beni" düşüneceğinizi söyledim. İleride bu konu açılırsa lütfen siz de bu doğrultuda konuşun, yani "herkesin durumu"nu göz önünde bulundurarak. Öte yandan, Védrine bazen çok komik şeyler söylüyor: "Benden yaşlı olmanız, beni endişelendiriyor. Elimi çabuk tutup, iyice yaşlanmadan, sizden olabildiğince faydalanmaya bakmalıyım." Sonra da "Sartre ve siz piri ihtiyar olunca benim halim ne olacak?" dedi ve ikimizi de çok sevdiğini, ikimiz arasında bir seçim yapamayacağını ilave etti. Sizin, bana nazaran daha neşeli, daha duyarlı ama daha serseri ve tam olarak tarif edilmez bir insan olduğunuzu söyledi. Beni ise, daha ciddi, saf ve dini bütün bir insan olarak tanımladı. Bunun üzerine ben de ona bizi bu kadar düşüneceği yerde, *kendi yaşamı* üzerine biraz kafa yormasının daha doğru bir davranış olacağını anlatmaya çalıştım. Sizin ve benim de öncelikle kendi yaşamımızı düşündüğümüzü ve onun kendisinden önce bizi düşünmeye devam ederse, belki bizim yaşamımızla onun yaşamının uyuşmadığı noktaların olabileceğini, onun düşlediği kadar olağanüstü olmayabileceğini, ama tabii yine de zengin ve güzel görüneceğini enine boyuna anlattım. Védrine, bütün bunların karşısında ikna oldu, çünkü bu olanların daha karışık, m çekici bulduğunu söyledi. Védrine'i bu konuda uyardığım için, kendimi ne kadar hafiflemiş hissettiğimi size anlatamam, çünkü biliyorsunuz ki ona verdiğimiz her sözü ciddiye almk gerekir, çünkü verilen sözün yerine getirilmesini isteyecektir. Védrine, artık bana eskisinden daha tehlikesiz geliyor ve onunla olan ilişkilerim de eskisine oranla daha dürüst ve daha değerli oldu. Belki de beni bu yaptıklarım için ayıplıyorsunuz. Neden böyle bir düşünceye kapıldığımı bilmiyorum. Sanırım bu du-

rum sinirlerimi çok bozdu ve saçmalamaya başladım. Ama Védrine'le bugün yaptığımız konuşmalardan sonra kendimi mutlu hissediyorum. Bu konuşma onu karışık ruh halinden kurtarıp, doğru düşünmeye ve gerçeklere itti. Ama bana eskisinden de çok bağlandı.

Dün akşam saat 7'den 10'a kadar odamda Védrine'le sohbet ettik. Sonra Select'e gidip yemek yedik ve otele gelip yattık. Gecemiz oldukça patetik ve tutkuluydu, ama o tutkudan benim midem bulanmıştı, bir yandan da bugün neler olacağını düşünüyordum. Védrine ise oldukça zevk alıyordu. Bu sabah geç kalktık ve Milk Bar'da kahvaltı ettik. Sonra Montmartre'da uzun bir yürüyüş yaptık. Hava puslu ve kapalıydı. Birçok gece kulübü çoktan kapandı, topu topu bir-iki tanesi saat 11'e kadar açık. Montmartre'daki bir kafede kahve içtik ve heryeri yürüyerek dolaştık. Kırmızı Ev hâlâ duruyor, ama bomboş; Escadrille de öyle. Védrine'le onun işinden, yaşamından, geleceğinden, ilişkilerimizden konuştuk. Ona karşı eskiden şefkat beslediğimi anladım. Özellikle düşünüş şeklinde epey değişiklikler oldu. Sanıyorum Rennes'de durumunu değerlendirerek ahlaki reform yapcak ve düşünecek çok zamanı olacak. Konuşmam önce onu çok üzmesine karşın, sonradan kimi doğruları görmesine yardımcı olduğu için memnun oldu. Bana mektup yazmasını ve bu olan biteni nasıl değerlendirdiğini anlatmasını söyledim. Sonra Montparnasse'a geldik. Védrine'i trene bindirdim ve size yazmaya koyuldum.

Sanıyorum Mme Feldmann,[124] Ulmann'a bir lütufta bulunmuş. Magnane,[125] "Bütün Sorbonne'dan nefret ediyorum" diye geziyormuş ortalıklarda. Ama tüm çabalarına karşın kendini orduya yazdıramamış. Mr. Bouglé'nin[126] size yolladığı notu ekte gönderiyorum. Notu beni çok güldürdü. Sizden üçbinüçyüz frank vergi isteniyor. Bunu ödemeden önce, ordudakiler için farklı bir işlem uygulanıp uygulanmadığını öğreneceğim.

---

124 Rouen'de bir öğretmen

125 Sartre'ın eski meslekdaşı.

126 Ecole Normale Supérieure'ün müdürü. Sartre, okul kütüphanesinden aldığı kitapları geri vermediği için, ordudaki adresini istiyor. Ekte, Sartre'a geri istediği kitapların bir listesini de çıkarmış

Dünkü iki mektubunuzu zevkle tekrardan okudum sevgilim -sizi seviyorum- Aşkınızı öylesine kuvvetli bir biçimde hissediyorum ki! Lütfen bana size tüm bu anlattıklarımı hakkında ne düşündüğünüzü açıkça söyleyin. Hoşçakalın, küçük kocacığım, biricik küçük varlığım. Sizi çılgınca kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Size bahsettiğim kadından çok hoş bir mektup aldım, ona yarın yanıt vereceğim.

1 Ekim 1939

Mr. Etard'ın Sartre'dan iade etmesini istediği kitapların listesi:

1- Rabaud, *L'Hérédité* (Kalıtım)
2- Cournot, *Matérialisme, vitalisme*
3- Jankélévitch, *Bergson*
4- Dorolle, *L'Induction*
5- Leclerc du Sablon, *Incertitudes de la biologie*
6- *Chronicon Spinozanum, 1923*
7- Mauriac, *Thérèse Desqueyroux*
8- Parodi, *La Philosophie contemporaine (Güncel felsefe)*
9- Spinoza, *Ethique (Etik) Boulainvilliers yayınevi*

13 Kasım 1939, Pazartesi

Sevgilim,

Sizden iki uzun mektup aldım -perşembe ve cumanınkileri- Mektubunuzda benimle alabildiğine şefkatli konuşmanıza, Védrine ve Wanda'dan ise ilgili, nazik bahsetmenizden dolayı heyecanlandım. Benim için uzun ve sevecen bir cümle kullanmanıza çok sevindim, böylece başıma gelebilecek tatsız olayları da önlemiş oldunuz, sizi seviyorum, biz tek kişiyiz -şu anda içim tamamen aşkınızla dolu, bu da beni çok mutlu ediyor; biliyorsunuz böyle bir mutluluk anı, acı ve hüzünle geçmiş bir yıla bedeldir- Anemometreyle birlikte çekilmiş olan bu küçük fotoğrafınızı ne kadar çok sevdiğimi anlatamam. Elime hiç böylesine güzel bir fotoğrafınız geçmemişti. İlk mektubunuzu okuduktan sonra, bu fotoğrafa uzun uzun baktım. Sizin şefkat dolu satırlarınızı okuduktan sonra, tatlı dudaklarınızı görmek beni allak bullak etti. Çok mutluyum, tatlı küçüğüm.

Bu mektup, Védrine gittikten hemen sonra geldi. Ona yazdığınız kısa notu ve yolladığınız fotoğrafı kendisine göndereceğim - Size daha önce de söylediğim gibi bana yolladığınız mektupları görmek istemedi. Yalnızca yazdıklarınızın bir özetini anlattım. .

Dün size Sélect'ten yazdıktan sonra, otele dönüp Kos'la buluştum - kendimi bu tutku dolu günlerden, Védrine gitmeden önceki son akşamüstünü beklemekten, Védrine'in son görüntüsünü düşünmekten yorgun, sıkkın, acayip hissediyorum. Kos'un bana nasıl tahammül ettiğine şaşırıyorum. O da oldukça sinirliydi, kafası karışıktı, elinden geldiğince yakın davranmaya çalışıyordu, ama tüm kibarlığına karşın içindeki kini de gizleyemiyordu. Biraz birşeyler yedik ve bana aşırı el kol hareketleriyle, geçirdiği son birkaç günü ve Wanda'yı anlatmaya koyuldu. Sanırım Wanda, bunları size çoktan yazmıştır. Sonra aniden canlılığı kayboldu ve yeniden kabuğuna çekildi. Patavatsız otel müdüründen Védrine'in geceyi otelde geçirdiğini öğrenmiş. Bunu yanımdan geçerken sinirli bir sesle söyledi: Alarmdan bir gece sonra, Lexia'nın da otelde kaldığı gece, kocakarı Wanda'ya: "Siz dördünüz neler karıştırıyorsunuz bakalım? Odalara giren çıkan belli değil?" ("siz dördünüz"den kastettiği Kos, Wanda, Arlette Ménard ve ben). Kos, "Aslında Lexia'yı ve Védrine'i Wanda'dan daha çok paylanmak gerekiyor" dedi sinirli bir ses tonuyla. Hikâyelerini bitirene kadar onu sabırla dinledim. Sonra ona Védrine'den bahsettim, -tabii ki sizi işin içine katmadan- fakat Kos beni gayet soğuk ve sert bir tavırla dinledi. Bir süre daha sıkıntılı bir şekilde Sélect'te oturduk, dışarı çıktığımızda sinirleri biraz gevşemiş gibiydi. Bana kendini çok bitkin hissettiğini, çünkü günlerdir Bost'a yazmadığını ve bunu telafi edemeyeceğinden korktuğunu söyledi. Sonra Bost'un, onun mektuplarını "çok yavan" bulduğunu da itiraf etti ve "Ama her zaman Bost'u düşünmüyorum ki, ona düzmece şeyler yazmamı beklemesin benden" diye yakındı. Sonra bana tekrar güvenini kazandığını hissettiren bir havayla: "Dört yıl boyunca, senede yalnızca 10 gün gördüğünüz birisiyle ilişkinizi sürdürmeniz kolay mı sizce? Sonuçta elde ne kalıyor, hiçbirşey." dedi. Bunu bana karşı savaş açmış bir tavır takınarak değil de biraz kinle söyledi. Sanırım Bost, ona daha yakın davranmaya başladığı için şaşkına döndü ve kin duymaya başladı. Bunun haricinde aptalca mutlu anlarım da oldu ve hâlâ devam ediyor. Doğrusu Bost'un Kos'tan ziyade, benim ellerimde olduğunu ve onun küçük dünyasında Kos'un asla

dolduramayacağı kadar büyük bir yerim olduğunu düşünmek beni keyiflendiriyor. Öte yandan, kendi kendime acaba Bost, Kos'un mektuplarını benimkilerle kıyaslayınca mı yavan buluyor diye düşünüp, kıs kıs gülmeden de edemedim. Çünkü benim Bost'a yazdığım mektuplar, savaş hakkında eleştiriler, Bost'un yaşamı üzerine görüşlerim vs ile dolu.

Yokluk ve yoklukta ilişkilerin nasıl yürüdüğü konusunda konuşmaya başladık. Kos annesine çok sinirlenmiş, çünkü Delarue'ye bir mektup yazmış, ama sonradan anlamış ki Delarue'ye mektup falan gitmemiş. Annesi de çaresiz yalanını açıklamak zorunda kalmış. O günden beri annesine tek satır bile yazmıyor. Bütün bunları ve yaşamının ne kadar boş geçtiğini, bana Vikings'e giderken, hatta orada da anlattı. Oldukça bitkin ve kızgın ama ilginç bir hali vardı. Ona kendisinden, kaderinden, içtenliğinden, sıcaklığından ve sempatikliğinden bahsettim. Bu söylediklerim oldukça hoşuna gitti ve yavaş yavaş aramızdaki buzlar eridi. Sonra otele döndük ve bir süre daha gevezelik ettik. Ardından yatağıma uzanıp Ellery Queen'i okumaya koyuldum ve çok geçmeden de uykuya daldım, yine bir alarm verildi. Artık bu olay, Paris'te gece yarısı ayinine dönüştü ve sanırım sıksık yinelenecek. Beni rahatsız eden yalnızca siren sesleri değil, ama sokaklardaki düdük sesleri insanı deli ediyor. Bir de ne işe yaradıklarını pek anlamadığım hoparlörler var - herşeye karşın bütün bunlar uyumamı engelleyemedi ve bu sabah mutluluktan uçarak uyandım, bu ruh halim hâlâ devam ediyor.

Öte yandan kendimi o kadar özgür hissediyorum ki ve bu neredeyse beni mutluluktan ağlatacak. Bu özgürlük hissi gün boyunca içimde vardı ve beni sakinleştiriyordu. Üstelik şu Kos ve Bost numarası için de mutluydum ve bu beni eğlendiriyordu, çünkü barış zamanının yansımasını getiriyordu. Ve sevgilim özellikle, kendimi sizinle tamamiyle bütünleşmiş hissediyorum. O kadar yakınındasınız ki: Bulvarda yürürken, metroya binerken, kahvaltı ederken hep karşımdasınız. İşte sabahım bu şekilde geçti, biliyordum ki öğleye mektuplarımı alacağım ve sonra da yanıt yazacak bol bol zamanım olacak. Beni ne kadar çok sevdiğinizi ve sizin için ne ifade ettiğimi gayet iyi biliyorum ve bunu hissetmek olağanüstü.

Dôme'da bir kahve içtim ve saatin daha çok erken olduğunu fark ederek, bir süre sınav kâğıtlarını kontrol ettim. Sonra da metroya bi-

nip liseye gittim. Vekiliniz olarak maaşınızı aldığım zaman, bir bölümünü askerler için ayıracaklar mı? Bana sorarsanız pek ümitlenmemek lazım. Fénelon'un müdiresinin hiç ortalıkta görünmemesine karşın, Camille Séc'deki cadaloz her dakika yüzündeki o iğrenç gülümsemesiyle koridorlarda dolanıp duruyor. Sonra mektuplarıma bakmak üzere tekrar postaneye geldim: İki sizden, bir tane de Bost'tan mektup vardı ve izin verilen bromür kaynağı hikâyesini doğruluyorlardı -öte yandan Védrine de bu olayı doğrulayacak askeri doktorlar tanıyor- saat 11'de Coupole'e geldim. Bost'a ve karneme yazacağım, kahvaltı edeceğim, saat 2 ile 4 arası Henri IV'e gideceğim. 4.30'dan 7.30'a kadar da tam üç koca saati romanıma ayıracağım ve akşam da biraz Kos'u göreceğim - genelde bugün iyi bir gündü ve sanırım 6 hafta boyunca da böyle gidecek.

Savaşın başından beri ilk kez olarak, günlük olayların dışında hiçbirşey olmadı ve kendimi geçen yılların günlerine göre çok mutlu hissediyorum -sanırım yine herşey sizin sayenizde oldu: aşkınız ve o güzel mektuplarınız sayesinde- teşekkürler tatlı küçüğüm. O küçük güzel fotoğrafınızı nasıl da seviyorum. Ecrevisse'de lütfen çok çalışın. Sizi çılgınca kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Cerf'e[126] olan kızgınlığınız yüzünden sizi çok ayıplıyorum.

Wanda, Emma'yı görmeye gitmek istiyor, ama daha nüfus kâğıdı bile yok.

14 Kasım 1939, Salı

Benim Küçük Varlığım,

Sevgilim, beni öylesine büyülediniz ki bugün de çok mutluyum. Ayrıca uyandığım zaman yaşayacak ve çalışacak dolu dolu bir günüm olduğunu gördüğümde içim içime sığmıyordu - bunların hepsi de sizin sayenizde oldu sevgili küçüğüm, çünkü hep benimleydiniz ve yaşantıma sizinle birlikte devam ediyordum. Size Mahieu'den yazıyorum. Saat 11 ve Henri IV'te ders yaptım, küçük karnemi yazdım. Okulda biraz canım sıkkın, çünkü size daha önce de yazdığım gibi 20 öğrencimi aldılar ve yerine başka 20 öğrenci verdiler. İlk sınıfımdan yalnızca üç öğrenci kaldı ve bütün konuları yeniden anlatmak zorun-

126 Aynı yerdeki bir başka taverna

dayım. Eskilere ders anlatıyorum, bin türlü numara çekiyorum ve bu da pek iç açıcı değil.

Size Coupole'dan yazıyorum. Enfes bir domuz pirzolası yedim. Saat 11'den 2'ye çeyrek kalaya kadar yalnızca karneme ve size yazdım. Günün büyük bir bölümü böyle geçti. Bundan sonra her gün yarım saatimi karnemi yazmaya ayıracağım; çok eğlenceli oluyor. Sonra okula gittim. Puslu hava, hüzünden ziyade donuk ve sert bir atmosfer yaratıyordu. Sanki dünya fakirleşmişti, her yerde birşey, herşey için bir yer yoktu artık. Tıpkı Berlin'in bazı popülist sokaklarındaki gibi. Berlin'i anımsıyor musunuz? Anlayacağınız Paris şiirselliğiyle birlikte hâlâ. Daha doğrusu bu soyut bir şiirsellik. Burada herşey bir sonbahar griliğine büründü. Düşünüyorum da bütün bunları "savaş zamanı Paris'te bir sonbahar akşamüstüsü" gibi yaşamak lazım. Tıpkı Milli Park'ın yakınındaki Roquentin'de olduğu gibi. Aynı dün bana olduğu gibi, belki de böylece bu atmosferi derinlemesine hissedebilirsiniz. Vavin Caddesi'nde bir marokencinin önünde, yırtık pırtık giysiler içinde, zayıf, saçı sakalı biribirine karışmış, halinden pek memnun olmadığı açıkça yüzünden okunan bir tip vardı. Bu dünyada ne aradığını pek anlayamadım açıkçası. Ne başkaldıran, ne de halinden hoşnut bir görüntüsü vardı. Şaşkınlıkla burnunu cama yapıştırmış, kendi kendine konuşuyordu. Bazen geri çekiliyor, sonra yine yerine geliyordu. Bir ara gidecekmiş gibi oldu, sonra bıkkınlıkla geri döndü. Artık ben de onu seyretmekten sıkılmıştım. Çok garipti, ne çok, ne az, bu çiftin, butik ve bu adamın, sanki hep birlikte var olmaları gayet doğaldı. Oysa metafizik olarak aralarında iletişim olmadan, birlikte bulunmaları şaşırtıcıydı. Bu serseri adamın bakışındaki bilinç mutlaktı ve butik de ona bir *başka* mutlak yolluyordu. Bu gerçeklik ve bu çoğul mutlaklıklar bir skandal sayılabilirdi. Sonra Luxembourg Parkı'na yürüdüm. Ağaçların yaprakları dökülmüştü ve dökülen yapraklardan yerde kalın, kızıl bir halı oluşmuştu. Birkaç güne kadar yerler çırılçıplak kalacak ve tamamen kış gelecek. Soufflot Caddesi'nde de size betimlediğim, savaştaki Paris çok belirgindi. Tıpkı Rilke'nin tasvir ettiği günlerden biri gibiydi, ama savaşın ciddiyeti içinde -Bazen gizemli, ıslı bir hale, bazen de delici saydam bir boya gibiydi-. Bugün de dünden pek farklı değil. Ama daha zayıf. İki saat ders yaptım. Sonra Mahieu'ye geldim. Bost'a ve karneme yazdım. Cam kenarına oturmuştum. Pencere'den Sorokine'i gördüm. Umutsuz

bir şekilde beni arıyordu. Sokakta bir aşağı, bir yukarı yürüyordu, etrafına bakınarak. Ama ona işaret etmedim. Sonra kasada C. Gibert'i gördüm. Size yazacak hoş birşeyler olsun diye onu yanıma çağırdım ve bir kadeh içki ısmarladım. Eh sonuçta hoşunuza gidecek birşeyler çıktı, ama bu arada ben de sıkıntıdan patladım. Çünkü Gibert bir türlü gitmek bilmiyordu. Üstelik oldukça yüzeysel, boş, sinik, dünyayla ilgisiz bir hali vardı. İşte size bir kaç küçük dedikodu: Savaşa giden arkadaşımız Wagner'den[127] öldüğü imajına kapılıyor. Son zamanlarda morali epey bozukmuş ve Gibert'e oldukça duygusal ve edebi bir vasiyet yollamış. Gibert'se Arjantin'de bir erkek lisesinde öğretmenlik yapıyormuş. Ama 15 gün izin alıp konservatuvar sınavına girmeye gelmiş. Öylesine kötü bir durumda ki bunu gizleyemiyor. Çünkü Jouvet bana Gibert'in Paris'e geleceğini ve onunla ilgileneceğini yazmıştı. Ama Gibert, 10 gündür burada olmasına karşın, Jouvet'yle ya bekleme odalarında yada kapı önlerinde görüşebilmiş. Gibert de aşağı yukarı Renée Ballon[128] gibi biri: "Jouvet öylesine olağanüstü bir insan ki, bir kadını sevdiğinde onun için herşeyi yapabilir. İşte bu yüzden âşık olmaktan korkuyor ve benimle yalnızca ayaküstü görüşüyor." dedi. Zavallı kız, hâlâ Jouvet'nin onun müthiş bir oyun gücü olduğuna inandığını ve oyunlarını beğendiğini sanıyor: "Ben Jouvet, Jouvet de ben demek. Biz tek kişiyiz." dedi. Dahası da var, Jouvet'nin çok kıskanç olduğunu zannediyor. Ne zaman Jouvet, "soğuk alma!" diyerek üzerine mantosunu örtse bunu kıskandığı için yaptığını düşünüyor ve "Elinden gelse yüzümü diğer erkeklerden saklamak için bana bir maske takacak" diyor. Gibert, cumartesi sabahı gitmiyor. Akşamüstü karşılaştıklarında Jouvet: "Neden sabah gelmedin? Çabuk sıraya gir" diyor kızgın bir tavırla. Ve arkasını dönüp güzel bir kadını kesmeye koyuluyor. Gibert bunu bir kıskançlık krizi olarak yorumluyor. "Birbirimiz için ne kadar da acı çekiyoruz" dedi. Öyle ki Jouvet'nin onu takip ettiğini sanıyor. Sözde onu dün Mahieu'de görmüş. Fazla detaya girmeyeceğim, ama Gibert'in patolojik bir vaka olduğu su götürmez. Öte yandan müthiş yalan söylüyor: "Ne zaman çocukların Horace'ı katlederek okuduklarını görsem, dünya başıma

127 Edebiyat öğretmeni, Sartre'ın eski arkadaşı ve Merleau-Ponty'nin kayınbiraderi

128 Rouen'de S. de B.'ın meslektaşı, Malraux'ya duyduğu zavallı tutku, sayıklamaları ve birden aklını yitirmesi onu çok etkilemiştir

yıkılıyor. Hıçkırıklara boğularak eve dönüyorum ve Corneille'den özür diliyorum. Bütün yaz boyunca deniz kenarında çalıştım -acımla ve yalnızlığımla baş başa- ve yalnızlığın dayanılmaz ateşi beni kavurduğunda Phédre'de olaganüstü şeyler keşfettim, *içel* şeyler." diye ekledi. Bir gün deniz kenarında Géraldy'yle karşılaşmış ve çok sevinmiş, ama Géraldy oradan kaçmış. Ayrıca "Ben sahnedeyken, göğüslerimi, sinirlerimi ve kaslarımı bir titreşim dalgası kaplıyor. İşte bu titreşim tekstin anlamını veriyor. Ama henüz bu titreşime tam hâkim olamıyorum. Phédre'in öldüğü sahnede bayılıyorum." dedi. Ona 18 yaşındaki erkek öğrencileriyle arasının nasıl olduğunu sordum: "Başlangıç olarak onlara Baudelaire ve Verlaine okudum, pek anlamadılar, ama sanırım acımı hissettiler. İşte onlara acımı sundum, onlar da buna saygı gösterdiler." Birbuçuk saat boyunca konuşması bu minval sürüp gitti. Bu arada sizin büyük aşkınıza da göndermeler yaptı. Tamamen çıldırmış, onu bir daha görmek istemiyorum. Sonra otele döndüm. Kos kapının önüne bir paket çikolata bırakmıştı. Anlayacağımız aramız çok iyi. Bir mektup yazdım, sınav kâğıtlarını kontrol ettim. Saat 8.30 gibi Kos geldi. Oldukça solgun görünüyordu, çünkü Bost'a mektup yazmaya çalışmış ama becerememiş. Milk Bar'da akşam yemeği yedik ve Kos'un kin ödevi üzerine konuştuk. Kin üzerine bir yığın hoş şey bulduk. Şu sıralarda Kos çok aklıbaşında. Bir yıllık bir felsefe eğitiminin kolaylıkla altından kalkabilir. Çok şey öğrenecek. Sonra Kos gitti, ben de deliksiz bir uyku uyudum. Sabah mutlu bir şekilde uyandım. Karneme yazıp, sınav kâğıtlarını kontrole devam edeceğim. 12-1 arası yemek yedim. Sonra da Sorokine'le beraber liseye gittim. Ders yaptım. 15.30-19.00 arası da çalışacağım. Bu arada mektuplarımıza bakmaya da gideceğim. Akşam Kos'la Monmartre'da karşılaştım ve çok eğlendim.

Bu akşam Poisson d'Or açılıyor. Oraya gideceğiz. Ayın 8'inde perşembe günü de opera'da "Alceste" oynuyor, gideceğim. Kos sizden büyük bir sempatiyle bahsediyor ve sürekli sizinle Rouen'den ve anılarımızdan konuşuyoruz.

Hoşçakalın sevgilim - kendimi karneme ve bu mektuplara adamaktan alamıyorum, sizi çok seviyorum. Sizinle konuşmak çok hoşuma gidiyor. Sizi 40 gün sonra göreceğim. Çok mutluyum. Küçük fotoğrafınızdaki şirin çenenize bayılıyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Az önce Gibert bana uğradı. Herşeye karşın cumaya ona bir randevu verdim.

15 Kasım 1939

Sevgilim,

Bilin bakalım ne oldu: Gallimard'dan tam 5.000 franklık bir çek aldım. Ama alacağımızın tam listesi çıkarılmamış. Onu daha sonra yollayacaklarmış. Çeki bozdurduğum zaman size 4.500 frank yollayacağım (büyük bir olasılıkla Gérassi'nin babası aracılığıyla). Kalanıyla da, Védrine, seyahatim ve Kos'un kayıtları yüzünden, ucu ucuna ay sonuna kadar idare edeceğim. Ayrıca size 200 frank da kitaplar için yollayacağım. Ne kadar büyük bir heyecanla kitapları beklediğinizi fark ettim ve çok şaşırdım. Size Kos'tan habersiz onun Shakespeare'ini göndereceğim (lütfen bu kitabı yıpratmadan okuyun ve sonra da bana geri yollayın. Dahası eğer çabuk okursanız, bana 200 frank kazandıracaksınız ki bu harika olur. Elime Cassou'nun 48'i geçti. Birkaç gün içinde size koskocaman bir paket yapacağım. Aralık ayında Védrine'lere para vermeyi keseceğim ve fazladan derslerimle de vergilerimi ödeyeceğim) Aralık maaşımdan da Kos'lara ancak 15'inde 1000 frank verebileceğim. Poupette'in 350 franklık kirası. Atölye'nin 250 franklık kirasını da ödedikten sonra bana seyahat ve izin belgeleri için de yüklüce bir para kalacak. Nihayet ocak ayında da yeni yıla borçsuz olarak gireceğim. Bence harika. Bu şartlarda Kos'ları ocağın ilk günlerinden itibaren Paris'e aldırtabilirim.

Tatlı küçüğüm, cumartesi günü yazdığınız mektup dün elime geçti; alabildiğine melankolikti ve buna çok üzüldüm. Sevgilim, çok çetin bir varoluş savaşı veriyorsunuz, siz gerçek bir küçük stoacısınız, nasıl da sevimli gülümsemenizi korumuşsunuz fotoğrafınızda. Biliyorsunuz, ne zaman melankoliye kapılsam, çantamdan bu fotoğrafınızı çıkarıp bakıyorum ve içim yeniden mutlulukla doluyor, bu fotoğrafta ne kadar sevimli ve mutlu görünüyorsunuz, sizi seviyorum.

Dün size yazdıktan sonra Gibert'i gördüm, yine aynı şeyleri söyleyip duruyordu. Sonra öğleyin kızgın bir şekilde Sorokine geldi. Onu, Védrine'i hep götürdüğüm küçük restaurant Mirov'a götürdüm. Ben enfes bir Rus yemeği yedim, Sorokine hiçbirşey yemek istemedi. Üstelik hiç konuşmuyordu da. Onu evine geri döndüğü için bir güzel

fırçaladım. Babasıyla tek kelime etmiyormuş. Kimya okuyor, ama biraz kendini bırakmış gibi bir hali var. Sanıyorum kızıl saçlı arkadaşım yüzünden biraz kıskançlık yapıyor. Beraberce Luxembourg Parkı'ndan yürüyerek, Montparnasse'a metroya geldik. Ben yol boyunca konuştum, Sorokine ise somurttu. Ondan ayrıldıktan sonra metroda yürürken arkamdan ayak sesleri duydum. Muhtemelen Sorokine beni takip ediyordu. Geç kalmıştım ve derhal arkama dönüp: "Kim var arkamda? Acelem var" dedim. Bunun üzerine birşey söylemeden hemen yön değiştirdi ve beni izlemekten vazgeçti. Sorokine'in, gururundan ve şefkatinden dolayı, arasıra böyle küçük iniş, çıkışları oluyor. Bu davranışları bazen sıkıcı, bazense hoş olabiliyor. Birazdan bana gelir ve devamını akşam size anlatırım. Saat 1'den 3'e kadar liseydeydim. Sonra postaneden mektuplarımı alıp, Versailles'a okumaya gittim. Sizin cumartesi tarihli mektubunuz elime geçti. Bost'tan ise 16 sayfalık (küçük kâğıtlardan) bir mektup aldım. Bunu yazmak için kimbilir ne kadar çaba harcamıştır. Yine de çok hoştu, yazma yeteneğini epey geliştirmiş. Şu sıralarda onun yanına gitmemi istiyor. Pierre'e yalnızca "*Karısının mektup yazarak beni davet ettiğini*" söyleyin. Sanırım bir pazar günü oraya gideceğim, geceyi de ya Paris'te, ya trende, yada herhangi bir yerde geçireceğim. Bunu olabildiğince erken halledin lütfen.

Otele döndüm ve üç saat boyunca çalıştım. Sonra Kos'u karşılamak üzere metroya binip Montmartre'a gittim. Oraya gitmek beni eğlendiriyor. Pigalle Meydanı ve bulvar karanlığa gömülmüştü. Kos'u Blanche Meydanı'nda, Dupont'da gördüm. Dullin'in kursundan geliyormuş. Kursta yalnızca 12 kişilermiş: Kos, Lexia, Vallon ve Zuorro'nun bir süre arkdşlık ettiği küçük oğlancığı, birkaç kişi daha. Zuorro da ara sıra onlara takılıyormuş. Kursa biraz geç kaldığı için Dullin'i selamlayamamış, yalnızca ona gülümsemekle yetinmiş. Kos, hayatta ne aradığını bulduğu için mutluluktan uçuyordu. Galiba bu Vallon can sıkıcı biri, sevgilisi (erkek pozisyonunda olan) orduya alınmış. Vallon da devamlı sevgilisine kazak örüyormuş ve sabahtan akşama kadar tıpkı bir kadın gibi onun için ne kadar endişelendiğini anlatıp duruyormuş. Kos, bu akşam Lexia ve başka bir kızla Vallon'a yemeğe gidiyor. Vallon ipek elbiseler bürünüp, yemeği kendi elleriyle yapıyormuş. Kos'un Ateliers üzerine daha bir yığın hikâyesi vardı, ama pek eğlenceli olmadığı için size yazmıyorum. Sanıyorum Delarue

havacı olmuş. "Havacılar, herşey onlar içindir" dedi Lexia. da bakirelik (belki çok açık bir tanım değil ama doğru) kompleksi olduğu düşüncesini doğruluyor. Delarue'nün çok garip bir düşünüş tarzı var. Fontaine Caddesi'nde küçük bir İtalyan lokantasında yemek yedik, hani sizinle geçen temmuz ayında gittiğimiz lokanta. Orada zenciler, smokinli bir şantör, orospular vardı ve dekorla zıt bir görüntü oluşturuyorlardı. Fakat dekor da kendi başına yeterince zengin değil, bu yanından bakarsanız, onların orada oluşu o kadar da kötü sayılmaz. Sonra yürüyerek otele döndük. La Paix Sokağı ve Opera Meydanı'nda içinden sarı bir mum ışığının sızdığı lambaları ile, tıpkı bir fantastik ve belli belirsiz sürrealist Alman filminin güzelliği hâkimdi. Sonra otele döndük, Kos, odasında halısını bulamayınca çılgına döndü. Bunu A. Ménard'ın odasına girerek yaptığını düşündü. Biraz sohbet ettik, sonra ben hemen yattım.

Saat 8'e kadar hiç alarm çalmadı ve deliksiz bir uyku çektim. Uyandığımda okul olmadığı için bayram ediyordum. Tıpkı geçen çarşamba yaptığım gibi, Dôme'a gidip en köşeye oturdum. Le Canard ve L'Oeuvre'ü okudum. Önce Canard'ı okudum, çok eğlenceli, faydalı bir okuma oldu. Sonra saat 9'dan öğleye kadar coşkusuz bir şekilde çalıştım, çünkü yaratım aşamasındaydım. Romanım ilerliyor: Şu anda hastalık salıncısını ve herkesin birbirine aşkını ilan ettiği ve üçlünün oluştuğu o uzun bölümü yazıyorum. Artık acele ediyorum, çünkü beynim iflas etmek üzere. Sonra siz de son halini göremeyeceksiniz. Şu anda ikinci müsveddeden üçüncü müsveddeye geçtim (ama bu benim için bir gösterge değil). Herşeye karşın romanımı Paskalya'ya kadar bitireceğimi ümit ediyorum. Sonra tekrar elden geçireceğim. Çok mutluyum, çünkü romanın üzerinde çalışmak için epeyce zamanım oluyor.

Kos, kahvaltıda benimleydi, çünkü akşam dışarı çıkacak. Dünyaya karşı çok öfkeli, ama bana karşı çok tatlıydı -Kos, bana Bost'tan bahsetti, ona 8 gündür mektup yazmıyormuş-. Yazışmalarının yalnızca monologlardan ibaret olmasından çok şikayetçi. Bost'un mektupları onu çok incitiyormuş, çünkü devamlı çok kuru ve yavan şeyler yazdığından dem vuruyormuş Bost. Aslında geçen seneden beri Bost'la olan ilişkilerinde iki farklı dünyanın insanı olduklarını söylüyordu Kos. Aslında herşeyi askıya almaları en iyisi olur. Bost'un yakınmalarını gayet haklı buluyorum, Kos'u ise biraz kendi kendine kalıp yazı

yazmaya teşvik ediyorum, ama öte yandan ilişkileri ve bu esrarengiz yazışmaları gözümün önünde gitgide şiirselliğini yitirdi.

Buraya gelip iki saat çalıştım, sonra postaneye size Shakespeare'i yollamaya ve mektubunuza bakmaya gittim. Sevgilim, satırlarınız ne kadar da şefkat doluydu, sizi seviyorum. İznimi Védrine'e vermem konusunu değerlendireceğiniz mektubu merakla bekliyorum. Biliyorum bu söylediğim utanç verici, ama hiçbir zaman kendime: "Acaba hatalı mı davrandım?" diye sormadım. Yalnızca: "Acaba beni yanlış mı anlayacak?" diye düşündüm. Védrine'den epey saldırgan, garip bir savunma mekanizması sezinlediğim bir mektup aldım. Siyah defter hakkında yaptığım net açıklamalardan sonra daha az tedirgin oldu. Bundan dolayı hem üzülüyorum, hem de üzülmüyorum. Sanırım kendisine bir amaç bulacak, böyle başıboş yaşamaya devam edemezdi.

Size, tütün, helva ve kapsül yolladım, sanırım şu sıralarda elinizde olur. A. Ménard hakkında bir yığın hikâye var, ama hiçbiri de ilginç değil sevgilim. Bir gece gizli bir örgütten çıktıktan sonra yakalanmış ve geceyi delikte geçirmiş. Aslına bakarsanız bu konu hakkında çok az bilgim var. Wanda'ın işlerine gelince, geçtiğimiz cumartesi hâlâ nüfus cüzdanı yoktu. O günden beridir de aldı mı almadı mı bilmiyorum. Bugünlerde Wanda'yı ve kardeşini bir gece dışarı çıkaracağım. Bu da bana 300 franktan fazlasına patlayacak.

İşte hepsi bu kadar sevgili küçüğüm. Saat 5.30 ve birazdan Sorokine gelir. Sonra bir yığın mektup yazmam gerekiyor: Védrine, Bost, o kadın, annem, kardeşim, vs... Saat 9 sularında da Gérassi'lere gideceğim. Herşeyi yarın size anlatırım. Size söyleyecek başka birşey bulamıyorum, ama zaten epey uzun yazdım. Sevgilim, benden memnunsunuz değil mi, çünkü mutlu ve ağırbaşlıyım. Hiçbir zaman şimdiki kadar çok beni sevdiğinizi hissetmemiştim. Mektuplarınızı okurken, mutluluktan gözlerimden yaşlar boşanıyor. Sizi öylesine seviyorum ki, bunu biliyorsunuz tatlı küçüğüm. Bu çok kuvetli, çok sıcak ve çok huzurlu bir sevgi sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

16 Kasım 1939, Perşembe

Canımın İçi Ufaklığım.

Saat 7 ve ben Mahieu'deyim. Konforlu ama boğucu bir havası olan bu kafeye karşı zaafım var. Az önce bembeyaz saçlı, makyajlı, Quartier Latin'li bir ihtiyarlar grubu vardı. Morticoles'den bahsediyor, mırıldanarak Massenet'nin müziğini söylüyorlardı. Kısacası tamamen içleri geçmiş bir halleri vardı. Biraz başım ağrıyordu, çünkü lise, karne, roman derken sabahın 8.30'undan beri durmadan çalışıyorum. "Ursulines" sinemasında çok hoş bir program var. Buna gitmeyi çok istiyorum, ama Kos isteyecek mi, bilmiyorum.

Sevgilim, pazartesi günkü mektubunuzu aldım. Mektuplarınızda yüreğimi sızlatan garip bir hüzün var. Sanırım beni can evimden vuran, o küçük yorgun gözleriniz oldu. Bütün anlattıklarımızın altında bir şüphe ve bir bitkinlik hissediliyor. Sevgilim, sizi çok seviyorum. Bu sabah saçımı düzeltirken sizi yeniden gördüm. Boeuf Noir'da, kıskançlıklarımdan bahsederek Bost'a dokundurdunuz, sonra gözümden yaşlar boşandı, ama üzüntüden değil, aşktan. Bu aşk bana enerji veriyor, beni gençleştiriyor tatlı küçüğüm, tıpkı bahar idillerinde olduğu gibi. Anımsıyor musunuz, her bahar genellikle birbirinden hoş balayları yaşarız! İşte böyle, fakat daha kuvvetli ve daha yoğun - bu büyük bir başarı sevgilim, ilişkimiz günden güne gelişiyor. İlişkimizin mükemmel olduğuna kimse itiraz edemez.

Sorokine, dün tam size yazmayı bitirdikten sonra geldi. Neşeli ve sevimli görünüyordu. Bana: "Arkanızı dönün ve gözlerinizi kapatın" dedi. Gözlerimi açtığımda duvarda Kos'un çizdiklerine benzeyen iki garip resim gördüm: Saydam mavi bir elbise giymiş bir iskelet, elinde kanlı bir bıçak olan ızbandut gibi bir tatar vardı. Bu kanlı bıçak benim hoşuma gitti. Ondan önceki günkü kaprisini açıklamasını istedim, ama o bu konuda birşey söylemek istemedi, ben de üstelemedim. Biz de konuştuk, birbirimize sarıldık, ona karşı şefkat doluydum. Onun, hem yabani, hem de şefkat dolu oluşuna bayılıyorum. Védrine'in anlamadığı noktalardan biri de bu, sanıyorum bunu size daha önce yazmıştım. Bir insana karşı aşırı bir tutku bile duysanız, bunu paldır küldür üstüne kusmamalısınız. Bu ona sunulmak üzere bekleyen bir armağan olarak saklanmalı. Bu belki bir duygu olabilir, ama cinsel bir boşalmaya dönüşmemeli.

Ah sevgilim ne kadar sıkıcı bir mektup oldu, ne yazık ki yazacak başka birşeyim yok. Çok çalışıyorum ve günlük yaşamımda pek fazla kayda değer olay olmuyor. Yalnızca beynimde düşünceler uçuşuyor. Şimdi Védrine'e bir kaç satır yazıp, biraz Budala'yı okuyacağım ve uyuyacağım.

Kos, bunu reddediyor, bu bence hiç de hoş olmayan bir egoizm. Sorokine ise tam olması gerektiği gibi. İşte bu da beni ona bağlayan nedenlerden biri. Sorokine, bende saat 8.30'a kadar kaldı, sonra onu Montparnasse metrosuna götürüp bıraktım. Ona ödünç verdiğim 50 frangı bana geri vermekte ısrar etti. Benden bir daha para isteyebilsin diye 50 frangı almayı kabul ettim. Fakat benden ona küçük bir yemek ısmarlamamı rica etti. Sorokine'e pate ve elmalı pasta ısmarladım. Kızcağıza evde tek lokma yemek vermiyorlar. Sonra Gérassi'lere gittim. Gece karanlığında yollarda kayboldum. Gérassi'lerin apartmanını karıştırmışım. (Orléans da 12 villadan birinde oturuyorlar) sokak aralarında ve merdivenlerde koşuşturup durdum. Bir türlü evlerin numaralarını okuyamıyordum: Ben 8 numaranın önündeydim, onlar 2'de oturuyorlardı. Beni bu durumdan bir gece bekçisi el feneri sayesinde kurtardı. Ben de kendime bir tane almayı düşünüyorum. Sonunda evi buldum, beni çok sevecen karşıladılar. Bana spagetti ikram ettiler, ama yemedim. Bunun üzerine şarap ve pasta verdiler. Muhteşem bir köpekleri var, bir kaniş. Sabahı onlara telefon ettiğimde bana müjde veriyormuş gibi bir tavır takınarak: "Sana bir sürprizimiz var" dediler. Bu bana büyükbabamızın karşısındakini tahrik eden bir tavırla: "küçüğüm sana çok önemli birşey söyleyeceğim. Az önce tuvaletteydim" yada buna benzer şeyler söylemesini anımsattı. Gevezelik ettik. Stépha'nın ağzı kulaklarındaydı, çünkü daha önce kurşuna dizildiğini hayal ettiği silah altına alınan Ukraynalı burjuva arkadaşları, Sovyetlere millet vekili olmuşlardı. Malraux'nun bunu kabullenmediği her halinden belli oluyordu. Başka ilginç birşey anlatmadılar, ama çekimi kırdıracaklar. Son metroyla eve döndüm ve saati 7.30'a kurarak yattım. Ama kendime e bir yarım saat ayırdım. Sabah 8.30'da Dôme'daydım. Sizin bana söylediğiniz gibi karnemi yazdım. Anneme ve kardeşime de birşeyler karaladım. Sonra postaneye uğradım ve metroda Bost'un ve sizin mektubunuzu okudum. Bost, zarfın içine çok şirin bir fotoğrafını koymuş. Onu birdenbire böyle karşımda görmek beni şaşırttı. Biraz şişmanlamış. Fotoğrafta gülüyor, son anımsadığım

çökük halinden çok daha canlı gözüküyor. Bunu size daha önce de söylemiştim. Sizin için heyecanlandığım zaman, bu aktif bir sinirlenme, bir feveran oluyor. Bost içinse bir yürek sızısı hissediyorum. Zamanla tansiyon yükseliyor, ama yine de ilk tepkim boğucu bir kaygı oluyor. Sanıyorum bu fark sizi benim bir parçam olarak hissetmemden kaynaklanıyor. Sizin için korktuğum, endişelendiğim, heyecanlandığım zaman, benim bir parçam olduğunuzu düşünerek, buna hep bir çözüm bulunabileceğini düşünüyorum. Oysa Bost, kendi başına, bağımsız bir varlık, onun için hiçbirşey yapamam, ona ulaşmam olası değil.

Camille Sée'de iki saat yaptım. Saat yarımda nefes nefese Sorokine geldi. Yanlış bir yola sapıp sokak aralarında kaybolmuş ve bana yetişebilmek için tam 20 dakika boyunca koşmuş. Convention Sokağı'ndaki küçük, sevimli bir birahanede yemek yedik. Sorokine çok tatlıydı. Ağzından çıkan her sözcükte bir minnet duygusu sezinleniyordu. Sonra Quartier Latin metrosuna gittik. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. St. Michel Bulvarı'ndan kendime saplı, sarı bir şemsiye aldım. Şemsiyeme bayılıyorum ve bir yerine birşey olacak, yada kaybedeceğim diye ödüm kopuyor. Sonra liseye döndüm. Çıkışta Mahieu'ye gittim ve saat 4'ten 6'ya kadar çalıştım. Bu arada Bost'a bir mektup yazdım, sizinkine ise ancak başlayabildim. Ben sizin yaptığımızın aksine size yazmayı sona bırakıyorum. Çünkü böylece günüm tamamlanmış oluyor ve size dilediğimce uzun mektup yazabiliyorum. Yalnızca size yazmaya kanalize oluyorum. Bu arada Kos'u Ursulines'e çağırmak için otele telefon ettim; ama onu bulamadım. Otele döndüğümde Kos'u bornozuna sarınmış hasta ve yorgun bir vaziyette buldum. Ne kadar hasta yada lurçın olursa olsun, bana karşı her zaman melek gibi davranıyor. Dominique'e gidip yiyecek birşeyler aldım ve Kos'un odasında yedik. Sorokine'in resimlerini gördü ve çok beğendi. Size daha önce de söylemiştim, Kos, Sorokine'e karşı büyük bir sempati duyuyor. Kos bana Atelier hakkında birkaç küçük dedikodu anlattı. Ben de ona biraz yaşamımdan bahsettim. Sonunda Kos, Bost'a bir mektup yazdı. Bu bana belli belirsiz bir hüzün verdi. Neyse, belki de aramızdaki şiirselliğin uçup gitmesi iyi oldu. Sonra Kos, yeniden melankolikleşti. Onu bırakıp odama çekildim. Saçımı açtım ve bu mektubu bitirdim. Saat daha 11. O kadına ve M. Ponty'ye yazacağım, sonra da biraz Sherlock Holmes okuyacağım.

Size en kısa zamanda Ellery Queen'i ve Le Testamente Espagnol'u yollayacağım.

Bost, küfür ederek sizden mektup istiyor. Sanırım ona pek yazmadığınız için biraz buruk. Lütfen ona yazmaya çalışın. Bir de ona Barnaby Rudge'u yollayabilirseniz iyi olur. Bana da Le Château'yu (Şato) ve okumak için sabırsızlandığım Jules Romains'leri yollayın.

Védrine'den şefkat dolu bir not aldım. Çünkü ona mektubunuzu yollarken ben de sevgi dolu bir cümle eklemiştim. Bana onu sevdiğim sürece herşeyin yolunda gittiğini yazmış. Hainlik biliyorum, ama buna çok sevindim. Ona söylediklerimi aklından çıkarmazsa ve bu onu mutsuz etmezse çok iyi olacak. Dün ona uzun ve tutkulu bir mektup yazdım. Kendimi çok iyi hissediyorum.

Aristo'nun mutluluğuna tamamen katılmıyorum. Çünkü mutluluğu, hukuku hesaba katmadan, insani değerler çerçevesinde aramış. İdeal ve mutlak mutluluğun gerçekleştiği bir akıl toplumundan bahsediyor ve bu toplumun yüksek değerleri olduğunu varsayıyor. Ben buna pek bir anlam veremedim, çünkü hayatım boyunca ben de hep mutluluğu aradım, ama hiçbir zaman kendimi hukukun üzerinde görmedim ve hukukun gökten zembille inmişçesine benim tarafımdan oluşturulacağına inanmadım. Örneğin hiçbir zaman ailemden *yakınmadım*. Mutluluğumu kötü ve iyi koşullar altında ben gerçekleştirdim, -oysa ailem bunu bir skandal olarak nitelendirdi- size annesini ve kızkardeşini tahammül edilmez bulduğumu söylemiştim. Bu bir nevi karine. Entellektüel karinede, bir yanda gerçeklik vardır, bir yanda da mutluluk ve duygusal yanılsamaların doğrularıyla karışan naif bir inanç ve düşünce vardır. Bu, Bost'ta bulduğum alçakgönüllülüğün tam tersi. Kaderine lanet ettiği ve değiştirmek için parmağını kıpırdatmadığı zamanlar içim parçalanıyor. Öte yandan Védrine'in durumu da tamamen zayıflığının göstergesi, ki beni en çok rahatsız eden nokta da bu. Onun durumu da kendini Charlemagne zanneden şu deliden farksız. Ama şu deliye "siz kuaförsünüz" dediğinizde, uysallıkla size dönüp "evet ben bir kuaförüm" diyor. Védrine de tıpkı ona benziyor ve bu haliyle tamamen gururdan ve her türlü özsaygıdan yoksun. Hem küstahlık edip, hem de kaderine boyun eğmesi beni çok sinirlendiriyor. Bütün bunları birkaç gün önce düşündüm, hâlâ da düşünüyorum. Ama yine de bu aralar ona karşı şefkat doluyum.

Şimdilik hoşçakalın sevgilim, mektubumu yarın saat 8'de postalayacağım, şu anda bir adım atacak bile halim yok. Sizi seviyorum sevgili küçüğüm. Siz her zaman yanı başımdasınız. Beni bir kere daha mutlu ettiniz. Sizinleyken öylesine mutluyum ki!

O küçücük yüzünüzü binlerce öpücüğe boğarım.

Sevimli Kunduzunuz

Dün akşam otelin önünde Jean Eiffel'in resimlerinden fırlamış gibi bir gece bekçisi vardı. Yüzünü koskocaman bir sakal kaplıyordu ve dudağındaki küçük düdüğü büyük bir inatla kesintisiz çalıyordu.

Size vergi dairesinden bir ihtar geldi. Sanırım bundan daha önce de bahsetmiştim. Sevgilim ne yapmalıyım? Sizce bunu ödemem gerekiyor mu? Bunu trajedi yapmaya gerek yok. Bir çözüm bulamazsak sizinkini aralık sonunda, benimkini ocaktan sonra ödeyebilirim.

O kadına yazdım ve uyuyacağım.

17 Kasım 1939, Cuma

Sevgili Küçüğüm,

Gözlerinizdeki o yorgun ifadeyi görmek beni öylesine üzdü ki! Ne olur onları dinlendirin. Okumak sizi yoruyor mu? Yarın size iki kitap yollayacağım. Bost da size Moll Flanders ve Les Ames Mortes'u gönderecekmiş. İşte size ilgilenecek birşeyler çıktı. Tatlı küçüğüm, lütfen bana açık açık bu izin meselesinin sizi rahatsız edip etmediğini söyleyin. Bir süre kendi köşenize mi çekilmek istiyorsunuz? İnanın bunu tercih ediyorsanız üzülmeyeceğim, çünkü her halükârda Emma'yı Noel'de göreceğim. Hem böylece daha çok bana kalacaksınız. Bost, sanırım aralıkta gelecek. Doğrusu ikinizin izninin çakışmasını pek istemiyorum. Çünkü bu can sıkıcı olabilir. Kimse rahat hareket edemeyecek, özellikle de Bost -işin bir de duygusal yönü var. Onu görmenin mutluluğu sizi görmenin mutluluğuyla silinecek-. Fakat bana bunu teklif etmekle ne kadar büyük bir yüce gönüllülük gösterdiniz sevgili küçüğüm. Sevgilim öylesine tatlısınız ki!

Size benimle "6 yerine 8 gün" geçirin dediğimde kesinlikle niyetim sizi zora koşmak değildi. Kendinizi baskı altında hissetmeyin. Yine de birlikte bir sürü insanı görebiliriz diye düşünmüştüm. Toulouse'u ve o kadını görmeyi çok istiyorum. Sanırım bu sizi de çok eğlendirecek. Mme Pierre'in adresi için çok teşekkür ederim. Ancak bu aptal duy-

gusal beni orada görmek istemiyor. Eğer fikrini değiştirmezse -ki değiştirirse çok şaşırırım- oraya gitmeyeceğim.[129]

Védrine, mektuplarında bana hiçbirşey "sormamak" için büyük bir çaba harcıyor. Bu yüzden ondan duygu yüklü mektuplar alıyorum. Bana artık onu sevmemizin kendisine yettiğini ve ne ikimizin arasında karşılaştırma yapacağını, ne de bir talepte bulunacağını yazmış. Ona gayet yumuşak bir mektup yazacağım. Ama benim bakış açımı soyutlamaya başladığında onunla yine konuşacağım. Şu anda bu iş rafa kaldırıldı ve bu bizim için oluşabilecek tehlikeyi aza indiriyor. Ben de uzağı görüyorum, geriye çekilip Védrine'in iki-üç yıllık davranışlarını değerlendirdiğimde, ilişkilerimizin mesafeliyken daha iyi olduğunu düşünüyorum. Bunların önceden kısıtlanması iyi ve böylelikle sizin de benim gibi duygularımızı açıkça belli etmekten, ama pratik vaatlerinizi kısıtlamaktan başka yapacak birşeyiniz olmayacak; istiyorsanız bütün sorumluluğu benim üzerime yıkabilirsiniz. Öte yandan merak edilecek fazla birşey yok. Ailesinden dolayı önümüzdeki 7 ay içinde Paris'e gelip sizi görmesi çok zor. Bu mutlu aile epey bir süre başımızın ağrımasına engel olacak.

Saat daha yalnızca 6.30 olmasına karşın yorgunluktan ölüyorum. Bu akşam yanımda bir fahişeyle bir zenci vardı ve bütün gece boyunca konuşup gülüştüler. Ancak saat 2'de uyudum. Sabah saat 7.30'da Kos'u Sorbonne'a götürmek üzere kalktım, ama Kos, yataktan çıkmadı. Sanırım gerçekten çok acı çekiyor. Saat 3'te Dôme'a çalışmaya gittim. Oradan Biarritz'e geçtim. Orada Kanapa ve Lévy'yle karşılaştım. Çok tatlıydılar. Bir yandan omlet ve pate yerken, bir yandan da onlara Brumath'a olan seyahatimi anlattım. Sonra 3 saat ders yaptım. Ardından Mahieu'de 2 saat çalıştım. Bayet'nin dersinden çıkıp Kos da oraya geldi. Yanıma oturup yaratılış teorisi üzerine çalıştı. Az sonra sinemaya gideceğiz, dönüşte de yatıp uyuyacağım.

Bana *son bir yılın önemli olaylarının kronolojik sıralamasını ve özetini yapabilir misiniz? Savaşın getirdiği yıkımı topluca gözümün önünde görmek istiyorum. Çok kısa, ama net birşey olsun lütfen.* Eylülden eylüle. Bunu romanım için istiyorum. Bana kesin tarihler gerekli. Bir ay içinde elimde olursa iyi olur. Şimdiden teşekkürler. Lütfen çabuk olun, cahilliğimden ötürü utanç duyuyorum.

---

129. Bost'tan bahsediyor

Öylesine yorgunum ki, bu mektubu burada kesmek zorundayım. St. Michel Barbès'deki metroya geldik ve hiç de sevimsiz olmayan Dupont-Barbès'de yemek yedik. Restoran asit sarısı banketleriyle hemen hemen bomboştu. Karnımı tıkabasa doyurdum. Sinemaya Le Retour de Cisco Kid'i seyretmeye gitmeden önce mektubumu bitirmeliyim. Görüntüler muhteşem, çok eğleneceğim.

Size doğru dürüst bir mektup yazamadığım için üzgünüm, yarın çok daha uzun bir mektup yazacağım. Hoşçakalın tatlı küçüğüm, sizi çılgınca kucaklarım.

Sevimli Kunduzunu

18 Kasım 1939, Cumartesi

Biriciğim,

Her gün sizden bir mektup almak beni çok mutlu ediyor. Öylesine tatlı yazıyorsunuz ki! Beni ne kadar mutlu ettiğinizi tahmin edemezsiniz. Dün size pek birşey yazamadım, şimdi ise saat gece yarısına yaklaşıyor ve başım çatlayacak gibi ağrıyor. Yarın size uzun bir mektup yazacağım, nasıl olsa bütün pazar günü bana ait. Şimdiyse size yalnızca hayatımı anlatacağım, çünkü uyumadan önce Védrine'e de yazmam gerekiyor.

Dün akşam sinemaya gittik. Shirley Temple'ın Tchin Tchin adlı filmini gördük. Bu çocuk düşündüğümden çok daha iğrenç. Ardından aktüalite ve askerlerin önünde şarkı söyleyen Maurice Chevalier'yi seyrettik. Ardından da ünlü olan Warner Buxter'ın Le Retour du Cisco Kid adında çok hoş bir kovboy filmi seyrettik. İçeri girdik. Yanımda oturanlar yeniden gevezelik etmeye koyuldular, ben de onları bir güzel payladım ve çenelerini kapatıp ölüm sessizliğine büründüler.

Deliksiz bir uyku uyudum, ama saat 7.30'da kalktığımda kendimi biraz yorgun hissediyordum. İki saat ders yaptım - postanede sizden ve Bost'tan birer mektup buldum. Şu sıralarda biraz morali bozuk galiba. Size Moll Flanders ve Les Ames Mortes'u yollayacak. Lütfen ona Barnaby Rudge'u yollayın. Birbuçuk saat kadar Versailles'da çalıştım. Sonunda romanımın hastalık ve 3'lünün kabulünü anlatan 9. bölümünü bitirdim. 10. bölüme başladım. Bu bölüm Elisabeth üzerine ve beni çok eğlendiriyor. Onun Renée Ballon'a olan kara sevdasını ve içtenlik krizi halinde anlatmaya çalışıyorum. Daha sonra Dôme'da Kos'ların yanında enfes bir güveç yedim. Ardından saat 2 ile 5 arası

çalıştım. Bir ara Gégé bana uğradı, beni görmek istiyormuş. Cuma günü onunla ve Gérassi'lerle sinemaya gideceğim. Gayet iyi çalıştım. Saat 5'te Sorokine geldi. Artık onu çarşamba ve cumartesi, haftada iki kez 2.5 saat görüyorum. Salı ve perşembeleri ise onu metroda ve iki lise arasında kalan zamanda görüyorum. Böylesi onu çok mutlu ediyor. Sohbet edebiliyoruz. Ona felsefe dersleri vermem için beni evine götürüyor. Hayatında olmamdan gayet memnun ve beni çok fazla düşünüyor. Memnuniyet belirtisi olarak bana çikolata getirmiş. Sorokine'den çıkıp, Exelmans Bulvarı'ndaki C. Audry'yi ziyarete gittim. Üzerinde kahverengi kadife bir elbise ve mavi bir hırka vardı. Kasvetli möblelerle dolu garip bir dairede oturuyor. Şarap, jambon, salata ve kendi elleriyle yaptığı muhteşem bir çikolatalı pasta ile sofrayı donatmıştı. Kocası[130] ise çok soğuk bir adam. Yemek boyunca ağzından tek kelime bile çıkmadı. Ayrıca bana karşı sempati beslediğini de sanmıyorum. Sadece bir kere C. Audry ile duygulu bir şekilde konuştu. Sonra kendi içine kapandı ve biraz felsefe üzerine sohbet ettik. Bütününde herşey sıkıcı. Fakat bundan da pek hoşlanmadığı besbelliydi. C. Audry, beni metroya kadar götürdü ve kocasının eskiden beri böyle olduğunu söyledi. Ayrıca beni tanımak için gayret sarfettiğini ve bunun sonucunda da ona çok antipatik gelmediğini söyledi. Şüphesiz çok garip bir çift.

Saat 11 civarında otele döndüm ve Kos, yarım saat kadar benim odama geldi. Bugün, Paris'e izne gelen Delarue'yü görmüş. Onu toplama kampına götüreceklerini duymuş. İspanya'ya kaçmayı düşünüyormuş. Geçen yıl da yine aynı nedenden dolayı Hollanda'ya kaçmaya kalkışmış, ama sınırda yakalanmıştı. Şu aralarda St. Maixent'e gitmeye hazırlanıyor. Ama bu pek umurunda değil, çünkü asıl amacı sınıra yollanmasını olabildiğince ertelemek. Alain'in hikâyesi iyice sarpa sarmaya başladı. Almondo, Giono, Alain ve diğerleri arasında bir barış antlaşması imzalanmış. Ardından Almondo iki gün kodeste kalmış ve Clermont-Ferrand'a sürülmüş... Alain için de gıyabı tutuklama emri var. İşin en komik yanı da pazartesi bir Fransız uçağından D. C. A. atılmış. Uçak yere çakılırken pilotun yüzü dehşet içindeymiş. Yeteneğini sergilemek için bir yığın tehlikeli akrobatik hareket yapmış. Minder, Pascal Copeau'dan nefret ediyor, onun koskoca bir aptal ol-

130. Minder, dilbilimci, Almanca uzmanı

duğunu söylüyor ve yaptığı çalışmaların da çok utanç verici olduğunu düşünüyor. Biliyorsunuz, Minder, radyonun tek ve en büyük propaganda şefi. Minder, el ilanlarının propagandası üzerine çalıştı, ama bu konuda hiç eğlenceli birşey söylemedi.

Küçük Mouloudji, Gégé ile yemek yedi. Kos'larla mutlaka görüşmek istiyor ve çok geçmeden dönecek. Wanda size yazdı mı? Uzun süren suskunluğu, Ay Parçası ve Ménard'ın da olduğu Hoggar'daki o büyük gecede son buldu. Oradan üç tane adam toplayıp Cujas Caddesi'nde Mme Feldman'ın oteline götürdüler sanıyorum. Adamlar Polonyalıydı, çünkü her biri adeta birer Tanrı'ydı. Ménard bir tanesiyle bir odaya kapandıktan sonra, Ay Parçası bir ara tereddüte düşmüş: "Biliyorsun ben bu tip şeylerle ilgilenmiyorum, seninle kalmamı ister misin?" demiş Wanda'ya. Wanda da "Şimdi seni çok fena yapacağım" diye yanıt vermiş ona. Bunun üzerine Ay parçası üçüncü Polonyalıya dönüp: "Buraya kesinlikle dokunmamalısınız, bu bir kuraldır" demiş. Geceyi kalbi kan ağlayarak Wanda'nın saçlarını okşamakla geçirmiş. Sabah, Wanda, Ay Parçası ve herifleriyle bir güzel yatan Ménard uyanıp birlikte kahvaltı etmişler ve sonra da herkes kendi evine dönmüş. Sanırım Wanda size detayları anlatacaktır, aksi takdirde ben daha fazla *birşey yazmak istemiyorum*, çünkü bu dedikoduya girecek. Wanda'yı uzun zamandır görmedim. Ménard'ın berbat bir portresini yaptı. Lexia'nınkini ise yapmaya başladı. Fena olmuyor. Fakat henüz bitmedi, çünkü yalnızca haftanın 3 günü birer saat çalışıyor. Önümüzdeki günlerde bir gece hep beraber dışarı çıkacağız.

Poupette bana altın ve mercan karışımı çok hoş bir küpe hediye etti. Onlara klips takıldı. Türbanımla çok güzel oluyorlar.

Bana tabettirmem için filmleri gönderecek misiniz, yoksa siz orada halledecr misiniz?

Yarın size iki kitap yollayacağım.

Hoşçakalın sevgilim, yorgunluktan ölüyorum. Sizi seviyorum tatlı küçüğüm, hayatım, mutluluğum. Siz benim yaşamımın vazgeçilmez gerçekliğisiniz, sizi şimdiye kadar hiç olmadığı biçimde sımsıcak bir şefkatle kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Nizan, izne geldiğinde onu görmek için herşeyi yapacağım- lütfen mektubunuzda onu görmek istediğimi yazın.

Canımın İçi Ufaklığım.

İşte perşembe günkü mektubunuz, artık hem çabuk, hem de düzenli olarak geliyorlar. Bu çok hoş. Gibert'in tamamen deli olduğunu zannetmiyorum (cuma günü bana uğramadı, bir daha da onu görmedim). Bence çok daha büyük bir komediyle karşı karşıyayız, Gibert'de patolojik "düğümlenme" var. Wanda, size hâlâ yazmadı, size Hoggar'daki geceyi anlatmaya çekiniyor sanırım. Size o zamandan beri yazdı mı? Bu aralar Shakespeare'in elinize geçmiş olması gerekir. Lütfen filmlerin negatiflerini bana yollayın ki onları burada bastırabiliyim. Böylesi daha iyi olacak. Lütfen bana savaşı şöyle bir özetleyerek yollayabilir misiniz? (mümkünse ve bunu sizden istemeye hakkım varsa tabii.) 1938 Eylül'ünden 1939 Eylül'üne kadar olan olaylar hakkında bilgi sahibi olmak istiyorum. Şimdiden teşekkürler.

Védrine, bana devamlı kısa, hoş mektuplar yolluyor. Ben onu sevdiğim sürece herşeyin yolunda olduğunu söylüyor. Öne sürdüğü problemlerin ciddi, ama delirtici olmadığını söylüyor. Gördüğünüz gibi herşey yolunda.

Dün akşam size yazdıktan sonra, Bost'a bir iki kelime yazdım. Sıra Védrine'e geldiğinde ise iyice uykum gelmişti, kendimi paldır küldür yatağa attım ve saatlerin değiştirilmesinden yararlanarak 8.30'a kadar uyudum. Gördüğünüz gibi, kendime oldukça katı davranıyorum. Ne boş sabahlar, ne de yatak keyifleri! Zaten romanıma, karneme ve mektuplarıma kendimi iyice verebilmem için böyle olması gerekiyor. Böylece 6 günde romanımda çok büyük ilerlemeler kaydettim. İleride daha da hızlanacağını sanmıyorum. Şimdilik böyle gidiyor. Postaneye gittiğimde posta hâlâ gelmemişti, ben de gidip Versailles'a oturdum. Védrine'e ve Toulouse'a yazdım. Toulouse'a önümüzdeki pazar beni davet etmesini söyledim, onu görmek beni eğlendirecek. Öteki pazar da Provins'e boksörleri görmeye gideceğim, yaşama biraz hareket gelecek. Birbuçuk saatten biraz daha fazla Elizabeth üzerine çalıştım. Gayet iyi gidiyor, ayrıca yazarken çok da eğleniyorum. Sonra postaneye gittim ve mektuplarımı aldım. Artık postanedeki ihtiyar kadın beni gayet iyi tanıyor ve bana manalı gülücükler yolluyor. Sizin mektubunuzu yolda okuyarak Coupole'e geldim ve enfes bir kurufasulye yedim.

Dün akşam size epey hoş bir olayı anlatmayı unutmuşum: Galiba İngilizler çok açık saçık ve yüz kızartıcı el ilanlarıyla propaganda yapıyorlarmış, bu da Fransız servislerinde skandal yaratmış. Örneğin aralarında şöyle bir konuşma geçmiş:

- Biliyorsun Bernard bir toplama kampında.
- Neden? O çok yumuşak başlı, ağır, verici birisidir.
- İşte onun için orada ya!

Fotoğrafta iki yarı kıllı dansöz vardı, soyunuyorken bu sözleri söylüyorlardı. Herşey ortadaydı.

Coupole, tıka basa doluydu. Havasından dışarıda savaşın bittiğini zannedebilirdiniz. Dışarıda masmavi bir gökyüzü vardı, ama hava biraz nemli ve soğuktu. Bu sabah Paris'te savaş hissedilmiyordu

Bugün saat 1'den 5'e kadar çalışacağım ki hiç de fena değil. Daha sonra da Kos'la konsere gideceğim ve onunla kısa bir gece geçireceğim. Saat 10'da tekrar mektubumu elime alarak, size günümün nasıl geçtiğini anlatacağım. Çünkü şu anda gerçekten size yazacak daha fazla birşeyim yok sevgili küçüğüm. Ah, pardon birşey var. C. Audry'e verdiğim kitabımı geri aldım ve onu okumaya başladım.. St. Exupéry'nin Terre des hommes (İnsanların Dünyası) adlı kitabına başladım. Biraz sıkıcı bir kitap, ama zaman zaman hoş öyküler var. Örneğin, uçağı düşünce, 5 gün, 5 gece boyunca buzların arasından And Dağları'ndan geçen Guillaumet'nin öyküsü ilginç. Gayet hoş bir şekilde anlatılmış. Heidegger'ci yaklaşımları da var: "Bir iş, bir teknik, bir medeniyete dayandırılarak oluşturulan görüntüler" Michaux'dan bir kitap aldım, ama hâlâ bakamadım. J. Romains'leri okumak için sabırsızlanıyorum, lütfen *bir an önce bana yollayın.*

Öğleden sonra yeniden saat 1'de çalışmaya başladım. Dôme'daydım ve 2 saat orada kaldım. Birkaç adım ötemde Adamov (dişsiz mazoist) vardı. Gözlerimi aradı, sonunda da buldu. Sarışın bir kadın, her iki yanında birer havacı ile geldi ve etrafımda dönerek aleni tavırlarla, karakter sergileyerek flört ediyorlardı, birkaç dakika boyunca kafamı dağıttılar, ardından tekrar kafamı toplayıp çalışmaya başladım. Böylece, gün içinde toplam 5 saat çalışmış oldum. Kos, telaşlı bir şekilde saat 5'ten önce geldi. Delarue'nün de bizimle birlikte konsere gelmek istediğini söyledi. Dôme'un girişinde buluştuk. Delarue sanki bütün yaşamı boyunca asker elbisesi giymiş gibiydi. Doğrusu elbisesi köylü aksanına çok uyuyordu. Konservatuvarın berbat arabasına bindik. Her

yer tıka basa doluydu. Delarue ile yapışık kardeşler gibi yolculuk etmek hiç de hoş değildi. Montmartre'daki Cintra'ya gittik ve pasifizm üzerine hararetli bir tartışmaya daldık. Fakat bu epey karışık bir konu. Kendi başını kurtarmak için kamplardan kaçanları ve başkaldırı bilincini inceliyor. Bireyci kelimesini zaman zaman "anarşist" yerine kullanıyor ve Kant'çı açıdan ele alıyor. Bu tam bir komedi. Kos'a Savin'in öğrencilerinden birini tanıştırdı. Tatilde Pirene'lere uzun bir turneye çıkıyorlardı. Belki onlarla karşılaşabilirdik, bu çok eğlenceli olurdu. Metroyla Montparnasse'a geldik ve Rotonde'a uğrayıp bir şeyler içtik. Köşede Arlette Ménard ile birlikte Wanda oturuyordu, ama onlarla konuşmadık. Delarue bizimle çok şekerdi. Tren saati gelmeden önce hiçbir yere ayrılmadı. Çok sempatik bir insan ama onu çekmesi çok zor. Daha sonra Milk Bar'da Kos'la sohbet ettik ve çıkışta ona gittik. Avrupa 1932'de "ölmüş askerlere mektuplar" adında çok hoş birşey seyrettik. Bu mektupların yazarları ölmüş ve postane tarafından en ilginç olanları seçilerek saklanmış. Oğlancının biri küçük arkadaşına bir randevu vermiş ve bunu pahalıya ödemiş: "Bana gelmeden önce sakın yıkanma." ve eklemiş "Seni arkada olduğun sürece daha çok istiyorum." Tavuklarıyla yatan bir köylünün öyküsü var: "Onlara yaptıklarını orada olup görmedim, ama tavukların arka tarafını mahvediyormuş." Bir de, bir asker karısının öyküsü (askere annesiyle babası bildirmiş). Kadın tümüyle hizmetçisinin etkisi altındaymış. "Bahçede sarmaş dolaş çıplak dolaşıyorlarmış ve kızı zehirleyerek yavaş yavaş öldürüyorlarmış." Ayrıca da kahramanlık dolu, umutsuz mektuplar, bunlar kesinlikle şişirme.

Şimdi uyuyacağım, yarına tatlı küçüğüm. İyi çalıştığım ölçüde kendimden hoşnut ve mutluyum; yalnızca biraz daha çok okumak istiyorum. Sizi seviyorum sevgilim, sevildiğimi de hissediyorum ve sizi bütün kunduz gücümle kucaklıyorum.

Sizin Kunduzunuz

Védrine'den son derece savunmasız ve etkileyici bir mektup aldım; "iyi" olmak üzere olduğunu ve bugünlerde bunun bir iyiye gidiş belirtisi olduğunu söylüyor. Belki Paris'e geri dönecekmiş, ben de ona mucizevi bir şekilde yumuşak davranacağım.

Sevgili Küçüğüm,

Coupole'dayım, az önce kahvaltı ettim -mektubunuzu saat 11'de aldım- Tam bundan daha dokunaklı bir mektup yazamaz diye düşündüğüm anda, ertesi gün daha dokunaklı bir mektup yazıyorsunuz. Sevgilim sizi çok seviyorum. Siz benim için vazgeçilmezsiniz, bunu o kadar iyi anlatıyorsunuz ki! Evet, işte tam öyle. Sizinle bir dünya, sizin olduğunuz bir dünya, sizin bilincinizin olduğu bir dünya mahkûm edilemez. Neden bu kadar altüst olduğumu anlayamıyorum. Sakın bu kırmızı şarabın azizliği olmasın? Yada az önce okuduğum St. Exupéry buna neden olmasın? Belki de ikisi birden! Anlatması zor, aniden bir şimşek çaktı ve birden içim sonsuz bir aşk acısıyla doldu. Size bu kitabı gönderiyorum, çünkü bu tip genel ve soyutu tarif ediyor, özellikle de son bölüm: İnsanlar, fakat bu kitabı anlayabilmem için ikinci bir kez elden geçirmem gerekti. Belki de yeterince kitap okumuyorum. Herneyse yine de Au Centre du Désert'i (Çölün Ortasında) çok seviyorum. Çünkü bu kitap hissetiğim ve hâlâ kuvvetle hissetmekte olduğum "dokunaklı acılar büyük bir zenginliktir"de o bölüm de anlatıyor. Susuzlukla ilgili olarak ise şunları söylüyor: "Tükürük üretmiyorum, ama sonradan kalbimi acıtacak hoş görüntüler de üretmiyorum. Güneş gözyaşı pınarımı kuruttu." Tam bunları düşünürken, bu fotoğraflar kafamda oluştu, ama kuru ve cansız bir şekilde oldukları yerde kaldılar. Ama yine de bir zamanlar kafamda canlanan bu karelerin canlı olduğunu anlamama yetti ve aradan geçen zamanı hesapladım. Böylece romanımı bırakıp size yazmaya koyuldum benim küçük desteğim. Sizinle konuşmak beni yatıştırıyor, çünkü aşkımız devam ettiği sürece çölleri bile aşabilirim. Günlük yaşantımsa gözümün önünden geçip giden bir fotoğraftan ibaret kalır yalnızca.

Dün mektubumu bitirdikten sonra yattım ve deliksiz bir uyku uyudum. Bu sabah kalktım, liseye gittim, müdire kadın gelip dersimi izledi. Neyse olayı kazasız belasız atlattık. Sonra postaneye uğradım ve Bost'a beni çok güldüren mektubunuzu geri postaladım. Lütfen ona Barnaby Rudge'u, bana da Jules Romains'leri, bir de bulursanız Le Chateau'yu yollayın. Yeniden ciddi ciddi okumaya başlamalıyım. Tıpkı Sorokine'in dediği gibi artık cepten yemekten bıktım. Ardından la Coupole'e gelip romanımı yazmaya koyuldum, bir domuz pirzolası yedim, bir de bu mektuba başladım. Çalışmalarım çok iyi gidi-

yor -aslında sonuç olarak herşey çok iyi gidiyor, ama bu insanın kendi içine kapanmasına neden oluyor: Şimdiye kadar hiçbir kitap, hiçbir film, hiçbir müzik beni böylesine etkilememişti- Biraz kendi içimden çıkmaya gereksinimim var ve tanıdığım hiç kimse bana bu konuda herhangi bir yardımda bulunamaz.

Bunu gayet iyi görüyorum ve çok acı çekiyorum. Gözümün önünden çeşitli fotoğraflar geçiyor, ama zincirlerimi kırmamı sağlayacak kadar güçlü değiller. Bu yüzden nasıl allak bullak olmadığıma şaşıyorum. Ben, altüst olmuş mutluluğumdan yakınmıyorum, ama acının şiddetini de saptayamıyorum.

(Yan masadaki tipler kahve içip, parfe yiyiyorlardı. Parfelerini yalanarak mideye indirdikten sonra "enfesti" diye konuştular kendi aralarında. İçimden dansetmek gelmiyor, -zaten dansing de pazara açılacakmış- bütün askerler orada, ama dansetmiyorlar. Bu halleri bana büyükkannemi anımsattı. Rafadan yumurtasına yağ koydurtmazdı, çünkü yüce Tanrı eğer isteseymiş kendiliğinden yumurtanın içine yağ koyarmış. Bunu söylerken de yumurtanın üstüne bir güzel tuzu boca ederdi!)

Saat akşamın altısı. Okuldan dönerken Luxembourg Parkı'ndan geçtim. Bugün öylesine duygu yüklüyüm ki! Gökyüzü gri, maviydi, arada bulutlar ve ışık sızan delikler vardı. Ne yerde, ne de ağaçların üzerinde bir tek yaprak bile kalmıştı. Hava hem hafif ıslak, hem de soğuktu. IV. Henri Lisesi'ne kadar yürüdüm, diğerine oranla daha huzurlu bir havası var.

Sarı ve siyah duvarları olan o çok eski, ama hoş avludan geçerken sizi düşündüm. Siz de bir zamanlar burada öğrenciydiniz. İçim birdenbire sizin için hayranlık ve şefkatle karışık bir aşkla doldu. Sonra size kitapları yolladım ve Mahieu'ye geldim. İki saattir burada yazıyorum. Okulda çok dersim olmasına karşın bugün üç saat çalıştım. Bu harika, Sorokine de Mahieu'nün bir köşesinde sakin sakin çalışıyordu. Ona şöyle bir selam verip yanından ayrıldım. Pek havasında değildi. Ben biraz daha çalışacağım. Saat 7'de Kos gelecek ve Ursulines'e Bette Davis'in filmi La Forêt Pétrifiée'yi (Taşlaşmış Orman) seyretmeye gideceğiz. Filmi yarın size anlatırım.

Hoşçakalın sevgilim, bu mektup anekdot bakımından fakir oldu, ama yaşamım öylesine sakin ki! Size olan duygularımı biraz dizginledim, çünkü önümde sizden uzakta oldukça çetin günler var. Şimdi-

lik berrak bir bilinçle sıkı bir biçimde çalışmaya adadım kendimi. Tabii yine de sizinkinden çok daha renkli geçiyor. Hoşçakalın biricik küçücüğüm. İki ay içinde Paris'te olacaksınız ve sokakları birlikte arşınlayacağız. Ama sizi gördüğüm anda kaybedecek olmak beni üzüyor. Sevgilim, tatlı küçüğüm, çek elime geçer geçmez size kocaman bir kitap paketi yollayacağım, sizin için tek yapabileceğim bu. Bu akşam bana çok şiirsel ve kırılgan görünüyorsunuz. Parfümünüzün kokusu burnuma geliyor ve sizi içimde hisssediyorum. Bu beni endişelendiriyor. Siz benim mutlak gerçekliğimsiniz. Merak edilecek hiçbirşey yok. Yalnızca gözlerinden hüzün ve sıkıntı okunan ve parfüm kokan küçük bir adam var. Sizi öylesine seviyorum ki bir tanem. Hüzünlü gözlerinizi ve sevimli yüzünüzü öpücüklere boğarım.

Sevimli kunduzunuz

21 Kasım 1939, Salı

Biricik Küçüğüm,

Cumartesi tarihli mektubunuzu okurken gülmekten gözümden yaşlar geldi. Gerekçeleriyle birlikte anlattığınız o ziyaret,[131] tıpkı küçük bir antoloji gibiydi. Shakespeare'in hoşunuza gittiğine sevindim (küçüğüm bu bir sır, ne olduğunu sakın sormayın, ama bu kitaba çok iyi bakın ve en kısa zamanda bana geri yollayın). Lütfen bana Romainsleri, okuduysanız 48'i, Le Testament Espagnol'u ve St. Exupéry'yi de yollayın. Yoksa onları yeniden satın almam gerekecek.

Dün akşam sinemaya gitmeyi umuyordum. Ama Kos, beş karış suratla gelince bütün planlarım suya düştü. Capoulade'da yemek yedik, sonra da ona gittik. O soyunurken ben de Bost'a mektup yazdım ve ona 1 saat boyunca eşlik ettim. Sonra da 1 saat yatakta Budala'yı okudum. İkinci cildi başlangıçta sıkıcı olsa da çok hoş bir kitap. Rüyamda Merleau-Ponty'yi gördüm. Bana müstehcen öyküler anlatıyordu. Sabah saat 7.30'da kalktım. Luxembourg Parkı'nı yürüdüm ve Capoulade'a gittim. Orada sıcak çikolata içtim. Bu yalnızca Dupont ve Capoulade da yapılan muhteşem birşey. Artık hep sıcak çikolata içiyorum. Birbuçuk saat IV. Henri'de ders yaptım. Bu sınıfı pek sevmiyorum. Zekâ pırıltısı gösteren topu topu bir iki öğrencim var. Camille Sée'yi daha çok seviyorum. Sonra iki saat Malıieu'de çalıştım. Öğle-

131. Bahsi geçen ziyaret, Sartre'ın birliğine yapılan sağlık kontrolüdür

yin Sorokine geldi. Mirov'da alelacele yemek yedik. Saat 1'de lisedeydim. Üç saat ders yaptım. Dersim bir ara alarm provasıyla bölündü. Saat 4.30'da postaneye gittim. Sizden bir, Bost'tan biri pazar tarihli üç mektup vardı. Kos, Bost'a yazışmadıkları o bir hafta boyunca ondan ilişkilerinin ilk zamanlarındaki gibi nefret ettiğini, bu süre boyunca hep kötü anılarının aklına geldiğini ve aralarındaki bağı koparmayı düşündüğünü yazmış. Bost, bunu çok aptalca bulmuş ve içinde müthiş bir tiksinti uyanmış. Bana fikrimi soruyor, ama ne diyeceğimi bilmiyorum. Ayrıca aniden bana tutkulu sevecen ve tatlı mektuplar yazmaya başladı. 1 Şubat'tan önce buraya gelemeyecek. Doğrusu ben de ikinizin izninin çakışmasını yada arka arkaya gelmenizi istemem. Çünkü sevgilim, sizi gördükten sonra, uzun birsüre kendimi Goethe'vari olmaktan kurtaramayacağımı biliyorum.

Védrine konusunda iyi yaptınız. Size katılıyorum. İnanın bana, gelecek o kadar korkutucu değil. Védrine'e onu sevdiğinizi hissettirirsek herşeyi kabullenecektir. Bize düşen yalnızca bütün irademizi kullanıp ona baskı yapmadan temiz bir ilişki sürdürmek. O zaman Védrine'in içi rahat edecektir. Ara sıra ona tutkulu dakikalar yaşatmak yetecek de artacaktır. Öte yandan onun bir ailesi var ve onlar Védrine'e hep ayak bağı olacaklar, çünkü o bir aktiftir.

Kos'a, Emma'yı Noel'de görmeye gitme projemden bahsedememenin beni ne kadar sıktığını düşünebiliyor musunuz? Kos'a binbir yalan uydurmak benim için çok zor olacak. Üstelik Wanda onu görmeye gideceğimi tahmin edebilir. Hatta belki de ona önerdiğim 8 günü kabul etmez. Sizin görüşünüzü almadan kimseye birşey söylemeyeceğim. Ama sanıyorum onlara gerçeği söylemek en iyisi. Siz de Wanda'ya kibarca bu konudan bahsedebilirsiniz.

Kos'la dışarı çıktık. Çok tatlıydı. Dôme'da akşam yemeği yedik. Lahana turşusu yerken sizi anımsadım. Bu sabah da Polonya usulü bir lahana turşusu yedim. Bir günde bu kadarı çok fazla! Kos, Dullin'in ona oldukça sevecen davrandığını ve bundan çok mutlu olduğunu söyledi. Bost'a bir süre mektup yazmamasının çok yerinde olduğunu artık düzenli olarak yazıştıklarını da ilave etti. En güzeli düzenli yazışmalarıymış. Bu tür ilişkileri çok aptalca ve yüzeysel buluyorum. Düzenli yazışmalar yeni bir olayın patlamasına neden olacak. Kos, öfkeyle "Üç aydır onu görmüyorum" dedi.

Yarına sevgilim. Bu mektup yaşamımın ne kadar yavan ve donuk olduğunun bir göstergesi. Oh siz! Sizi çok seviyorum. Bana olan aşkınızı öylesine iyi ifade ediyorsunuz ki! On yıllık ilişkimizde bir gün bile birbirimize olan heyecanımızı kaybetmedik, ilişkimizi her gün yeniledik. Oh siz, her günkü hüznüm, küçük güneşim, hayatım, mutluluğum, sizi seviyorum küçüğüm. Benim tatlı sevgilim sanki beni o küçük kollarınızın arasında sıkıyormuşçasına yoğun hissediyorum şefkatinizi.

Sevimli Kunduzunuz

22 Kasım 1939, Çarşamba

Sevgilim,

Sanıyorum size son zamanlarda çok kısa ve kötü mektuplar yazdım. Ama inanın ne iç dünyam, ne de dış dünya hakkında yazacak pek fazla birşeyim yok. Bugün çok mutluyum ve size elimden geldiğince uzun bir mektup yazmaya çalışacağım. Ancak yine de benden çok ilginç şeyler beklemeyin, çünkü romanım bütün zamanımı ve düşüncelerimi yiyor. Ne kadar incesiniz tatlı küçüğüm, onca işinizin arasında bana kocaman bir özet çıkarmışsınız. Derhal onunla ilgileneceğim. Sevgilim, yazınızı alır almaz belleğimde bir yığın anı belirdi. Bu yıl hiç böylesine net gözümün önüne gelmemişti. Yalnızca bazı tarihlere ve doğrulanmış olaylara gereksinimim vardı. Üstelik hızımı da yavaşlatmak istemiyorum. Bu beyinsel çalışmadan yorulduğum zaman, bir hafta bir köşeye çekilip bu soru üzerine düşüneceğim. Ama bu daha ileriki bir tarih için düşündüğüm birşey. Şu anda yaptığım çalışma için bana gönderdikleriniz yeterli. Çok teşekkür ederim sevgilim, bana adeta küçük bir tez yollamışsınız.

Bu kadının Paris'e geleceğini zannetmiyorum. Ama buraya gelecek olursa daha ayrıntılı konuşuruz. Fotoğraflarımızı almış; zaten onun üzerine hemen bana bir mektup yazmış.

Zavallı boksör'ün eşi dün yine bana uğramış ve beni bulamamış. Ama geleceğinden haberim yoktu, bu kesinlikle benim hatam değil. Provins'e muhtemelen ya 8 Aralık pazar, yada ondan sonraki hafta sonu gideceğim. Biraz hava değişimine ihtiyacım var. Belki de Kos'un gidişinden sonra 17 Aralık'ta giderim.

Ayın 10'undan itibaren Emma'yla ilgili belgeleri toparlamaya başlamam gerekiyor, çünkü kâğıtların tamam olmasını istiyorum. Ama sanıyorum o zamana kadar herşeyi halledeceğim.

Dün gece saat 7.30'da Kos'la buluştum ve birlikte Dôme'a gittik. Sanıyorum bu geceyi size anlatmıştım, anımsamıyorum ama tam yatmadan önce falan birşeyler karalamış olabilirim. Védrine'e sıcak bir iki satır yazdıktan sonra biraz daha Budala'yı okudum. Size ikinci bölümünü yollamayacağım, çünkü çok sıkıcı. Her çarşamba olduğu gibi bu çarşamba da saat 8'de kalktım, Dôme'a gidip L'Oeuvre ve Le Canard Enchaîné'yi okudum. Bu kez yanılmamak için okumaya L'Oeuvre'den başladım. Sonra üç saat çalıştım. Burada bir problem çıktı. Cebimde beş kuruşum yoktu. Hemen Gérassi'ye telefon ettim. Bana arkadaşının çekini yarından yada cumadan önce bozduramayacağını, ama bana 200 frank verebileceğini söyledi. Oysa bana şu anda Dôme'a ödemek için yalnızca 5 frank gerekli. Böylece otele uğradım ve Kos'un kapısını çaldım. Ondan 10 frank isteyecektim (bu arada annemden bir mektup buldum. Bana muhteşem yeni mantomu gönderdiğini yazıyordu). Ne yazık ki Kos yoktu. Sorbonne'un kütüphanesine ders çalışmaya gitmiş. Çaresiz Wanda'nın kapısını çaldım. Kapıyı üzerinde her zamanki gibi bir gömlekle Arlette Ménard açtı (Ménard'ın vücut hatlarını iyice ortaya çıkaran bu gömlek Kos, Gérassi ve Ay Parçası arasında da çok meşhur. Ménard'ın hamile olduğu anlaşıldığında Kos'lar çok şaşırmışlar). Beni içeri davet etti. Wanda çörek almaya gitmiş. Bir süre sohbet ettik. Wanda'nın odasının biraz kadın odasına benzemesi çok hoş olmuş. Ama odası her zamanki gibi çıfıt çarşısına benziyor: Ortalığa saçılmış güzellik malzemeleri, dağınık bir yatak, sağa sola atılmış giysiler... Biraz sonra Wanda geldi. Çok taze ve hoş görünüyordu. Onu kardeşiyle beraber akşam operaya davet ettim, ama bu fikir pek hoşuna gitmedi. Çekimi bozdurur bozdurmaz onları dışarı çıkaracağım. Ondan 10 frank aldım ve Dôme'a parayı ödemeye gittim. Sonra da otobüse atlayıp Gérassi'lere gittim. Köpekleri beni görünce çok sevindi ve atsineği gibi etrafımda dönmeye başladı. Bu arada mantomu da ısırdı, biraz can sıkıcı bir köpek. Bana 200 frank verdiler ve küpelerime çok iltifat ettiler. Bazen onları türbanımın içine sokuyorum. Türbanımda Hint esintileri var. Sizinle görüştüğümüz zaman türbanımı odamızda baş başa daha iyi göreceksiniz. Tabii ki bu türbanı rahatsızlık duymadan yalnızca Paris sokak-

larında takabilirsiniz, çünkü çok dikkat çekiyor ve başka yerde olsa insanlar onu görüp çığlığı basabilir. Opera'ya gittim ve kendime iki mütevazi yer ayırttım. Bana locaların ilk sırasından çok iyi bir yer verdiler. Gluck'ün Alceste'sini Lubin ve Singher'den dinleyeceğim. Kos'u tam saat 7.45'te randevu yerinde olması için iyice fırçaladım. Sanırım bu sitemimden dolayı 7.15'ten itibaren titreye titreye büyük salonda beni bekleyecek.

Sonra Montparnasse'a geldim. Milk Bar'da yemek yerken mektubunuzu okudum. 2.30'da buraya geldim ve çalışmaya koyuldum. Biraz daha çalışacağım ve 5'te Sorokine'le buluşup ona felsefe dersi vereceğim. Sonra Alceste'i dinleyeceğim.

Bana kitap gönderin küçüğüm, kitapla dolu bir hafta geçirmek istiyorum, onun için iyi şeyler olsun. Hoşçakalın sevgilim. Şu sıralarda üzerimde bir yavanlık ve ağırlık var, çünkü aklım fikrim Noel tatilinde. İşler ters giderse benim için pek iyi olmayacak. Yine de bir aksilik olmadan herşeyi halletmek için şansım oldukça fazla.

Sabırsızlıkla bir sonraki mektubunuzu bekliyorum. Küçük bir "querencias" buldunuz mu? İyice yerleştiniz mi? Sansürün elverdiği ölçüde herşeyi en ince ayrıntısına kadar anlatın.

Tekrar teşekkür ederim, tatlı küçüğüm. Çok iyi bir iş çıkarmışsınız. Sizi seviyorum sevgilim. Bu sabah yataktan kalkmadan önce uzun uzun, saçlarımız dağınık, gözleriniz kırmızı ve gözlüksüz, yanı başında olduğunuzu düşündüm. Sizi öylesine görmek istiyorum ki! Sizi çılgınca kucaklarım sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

23 Kasım 1939, Perşembe

Biriciğim.

Pazartesi günkü kısa mektubunuzu aldım. Kısa olmasına karşın beni çok sevindirdi, çünkü çok mutlu olduğunuzu yazmışsınız. Siz mutlu olunca ben de çok mutlu oluyorum. Ayrıca kitabımın yeni bölümüne başladım, bu da beni sevindiren şeylerden biri. Şu anda çalıştığım gibi çalışmak biraz yorucu, çünkü durmadan fikir üretmek zorundayım. Ama bu işin hoş tarafları da yok değil. Böyle bir solukta romanımı bitirmek, ona bir bütünlük verecek. Sanıyorum bitirdikten sonra müthiş bir keyif alacağım.

Dün size yazdıktan sonra tekrar çalıştım. Herşey öyle tıkır tıkır işliyordu ki, saat 5'e 10 kalaya kadar Dôme'da başımı romanımdan kaldıramadım. Sonra aniden kapıdan içeri öfkeden deliye dönmüş bir şekilde Sorokine girdi ve bana doğru gelmeye başladı. 15 dakika önce ona otelde randevu vermiştim. Burnundan soluyarak randevumuzu unuttuğum için benden nefret ettiğini söyledi. Odama geldiğimizde hâlâ söyleniyordu. Ben de böyle dırdır edip durmaktansa gitmesinin daha yerinde olacağını söyledim. "Tamam öyleyse, gidiyorum" dedi belli belirsiz bir sesle ve dışarı çıktı, ama kapıyı kapatmadı. Birkaç dakika ne yapacağını görmek için hiç tepki vermedim. Sonra kendimden utandım. Kapıdan başımı uzatıp baktım ve Sorokine'in yavaş yavaş merdivenlerden inmekte olduğunu gördüm. Sert bir ses tonuyla onu yukarı çağırdım. Koşarak geri geldi. Gayet soğuk bir biçimde, ders yapmak üzere onu karşıma oturttum. Bu küçük ve aciz insanlar zaman zaman olay çıkarıp sizi kıskıvrak yakalıyorlar. O zaman onlara ne hükmetmek, ne onlarla beraber olmak istiyorsunuz. İşte Sorokine'le bunu yaşıyorum ve bu çok utanç verici. Aslında çoğu zaman can sıkıcı değil. Gizemi ve kaprisleri ile çok sevimli. Sanırım asıl sıkıntı benden kaynaklanıyor. Ona bir saat boyunca Bréhier'in Monadoloji'sini[132] anlayabilsin diye maddeyi anlattım. Bir saat dolar dolmaz gözünü saate dikti ve "hiç zamanımız kalmadı" dedi. Bunun üzerine aniden kalkıp yatağa oturduk. Ona yaşamını anlatmaya koyuldum. Sorokine, bu sırada sinirden ayaklarını sallıyordu. Bu halinden çok rahatsız oldum ve "lütfen biraz sabırlı ol" dedim ona. Sonra da kızardım. Her an Kos'lardan biri kapıyı açabilirdi. Sorokine yavaş yavaş sakinleşti. Çok geçmeden onu öpüp okşamaya başladım. Ama zamanımız çok kısıtlıydı ve 5 dakika sonra onu bıraktım. Bunun üzerine yatakta top gibi büzüşüp ağlamaya koyuldu. Biraz onu teselli etmeye çalıştım, ama Opera'ya geç kalmak istemiyordum; bu yüzden onu bırakıp hazırlanmaya koyuldum. Kapıdan çıkarken ölü gibiydi. Taksi de onu biraz daha okşadım ama boşuna. Operanın önünde benden ayrıldı ve gecenin karanlığında ruhu kararmış bir şekilde gözden kayboldu. Onunla her perşembe sabahı olduğu gibi bu perşembe de

132. Leibniz'in, Prens Eugène de Savoie için Fransızca olarak yazdığı eser. Prens bir hazine olarak kabul ettiği bu eseri bir mücevher kutusunda saklıyordu. Leibniz'e göre Monad, basit ve bölünmez bir cevher, bir enerji merkezidir. Monadlar ne doğar, ne ölür ve bu bakımdan maddeden mutlak bakımından farklıdır.

sabahtan öğlene kadar beraberdik. Çok tatlıydı, bana çözmem için birkaç felsefe problemi ve karamela getirmişti. Onunla Lecourbe Caddesi'ndeki küçük ve sakin bir birahanede öğle yemeği yedik. Zamanımız olursa bir kere de sizinle oraya gitmek isterim.

Sorokine'i metroyla Sevres'e kadar götürdüm, oradan da Quartier Latin'e yürüdük, Luxemburg Parkı'ndan geçtik. Bana problemlerini anlattı: kimya dersi, ailesi, ben... Ama benimle olan problemlerinin diğerlerinin yanında çok hafif kaldığını da ekledi. Ona karşı çok sevecen ve şefkatli davrandım ve ona bir yığın hikâye anlattım. Felsefe dersini takiben gelen öpüşüp, okşama seanslarından sonra ayrıldık. Bu küçük sevişmelerimiz Sorokine'nin sinirlerini daha da bozuyor, ama yine de bundan vazgeçemiyor, ben de fazla ileri gitmek istemiyorum: burada halledilmesi gerekli küçük bir problem var. Size daha önce de söyledim, sanırım hangi liseden olduğunu bilmiyorum, ama bir öğrenci Sorokine'e benim dersimin kokusunu almak için saatte 20 frank ödüyormuş. Molière Lisesi'nin öğrencileri ise aralarında benden "orospu Beauvoir" diye bahsediyorlarmış. Ne saygısızlık!

Tekrar dün geceye dönüyorum. Kos'u 10 dakika bekledim. Tam, ölkeden köpürmek üzereydim ki geldi. Herşeye karşın çok tatlı görünüyordu (daha doğrusu bana karşı tatlı, ama Bost'a yaptığı saçmalıkları düşündüğümde tatlılığı gözümde uçup gidiyor). Kos, biraz üzgün görünüyordu, çünkü Dullin Salı günü ona Victor Hugo okutmuş ve sonuç tam bir fiyaskoymuş. Dün de Beaudelaire yüzünden Dorval'e sinirlenmiş. O şiiri okurken herkes gülmemek için kendini zor tutmuş. Bana da bir parçasını okudu: Gerçekten de şiiri çok komik bir tonlamayla okuyor. Doğrusu ben de tam olarak mısralara nasıl bir vurgu verilerek okunacağını tahmin edemiyorum. Bu yüzden de becerik-sizliğine kızamıyorum.

Bize harika bir loca vermişler. Opera yarısına kadar doluydu. Hele üst katlar bomboştu. Paris'te lüks olan herşey yarı fiyatına indi. İkinci sıra localar için 4. sıra parası ödeniyor. Adam başı 12 franga ise içinde divanı olan harika bir loca kiralanabiliyor. Neyse Alceste'i izledik. Müzik çok güzeldi, Lubin muhteşem söylüyordu, tenor da iyiydi. Doğrusu sonunda Singher'in titrek ve detone sesini duymak beni çok eğlendirdi. Kos, dekordan ve sahnedeki aşırı hareketlilikten rahatsız oldu. Ama bence çok güzeldi. Hatta renksiz yaşamımıza renk getirdi bile diyebilirim. Korosuz yalnızca iki sahne vardı; biri Lubin

ve tenorun, diğeri de Lubin'in tek başına olduğu sahneler. Ki bunlar Opera'da sık rastlanan sahneler değildir. Bir kez daha gideceğim, çünkü güzel müzik. Doğrusu Orphée aux enfers'i (Orfe Cehennemde) izlemeyi tercih ederdim. Bir an Glück'ü siyah elbiseler, başında beyaz bir peruk, notaları partitüsyonların üstünde sıralarken düşünmek bana çok şiirsel geldi. Bu cafcaflı mizansen ve bunların Lubin'in mimikleri olduğunu düşünmek... Notaları sıralarken olayları nasıl değerlendirdiğini görmek isterdim. Bu bir Wagner için söz konusu olamaz, ama bu ağır klasik için neden olmasın? Bilmem, siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Çok acıkmıştık ve arada hemen Pam Pam'a koşturduk. Kendimize sandviçler ve pastalar aldık ve bunları locamıza getirip hemen yiyip yuttuk. Kos, birden çok mahzunlaştı ve son iki sahneyi beklemeden çıkıp gitmek istedi. Ama onun bu tavrına kulak asmadım. Son tablo, yani cehennem tablosu içlerinde en güzeliydi. Sonunda da 14 yaşında narin bir balerin kız tarafından küçük bir bale gösterisi sunuldu.

Otele döner dönmez Kos, benden ayrıldı, yorgunluktan ölüyormuş. Akşamları oldukça dinç olduğum için çok mutluyum. Yoğun bir beyinsel çalışmadan sonra 8 saat uyku bana yetiyor. Budala'yı bitirdim. Son yüz sayfasını o kadar çok beğendim ki, fikrimi değiştirdim, bu kitabı size yollayacağım. Bost bana size kitap yolladığını söyledi. Demek artık bayağı zenginsiniz küçüğüm.

Uyurken Quiès kulak tıpalarımın arkasından uluma gibi bir ses duydum. Sonra bir takım gülüşmeler oldu, şüphesiz bir alarm verilmişti ve sirenler çalıyordu. Alarm, geceleri pijamalarla buluşup dedikodu yapmak için bulunmaz bir fırsat. Ne olduğunu anlayınca kulak tıpalarımı biraz daha sıkı yerleştirip uyumaya devam ettim. Sanırım dışarıda toplar patlıyordu ve bir sürü insan sığınağa indi. Ama ben Quiès marka kulak tıkaçlarımla hiçbirşeyden kuşku duymadan uyumaya devam ettim.

Bu sabah çalışmak için Dôme'a gittim. Perşembe sabahları saat 8.15'le 10 arası burayı çok seviyorum. Ama ardından liseye gidince bütün keyfim kaçtı. Sonra mektuplarıma bakmaya gittim. Sizin kısa mektubunuzu hemen postanede okudum, Bost'unkini ise metroda. Sanıyorum şu sıralarda beni her zamankinden fazla seviyor ve bunu açık yüreklilikle söylüyor. Beni yeniden görmenin onun için ne kadar önemli olduğundan bahsediyor. Bu sözleri yüreğimi okşuyor. Aslında

siz bana "Noel'de savaş bitecek" diye yazana kadar ruhum çok karanlıktı. Yine de kendimi çok ümitlendirmiyorum, hâlâ önümde uzun bir bekleyiş dönemi var, bazı kuşkularım var: düşkırıklıkları, tutkular vs... Bir yönden, böyle ümitsiz ve yavan yaşamak çok konforlu.

İki saat lisede ders yaptım. Vaugirard istasyonunu açmışlar, dolayısıyla artık 3 dakikada metroyla okula varıyorum. Sonra Sorokine'leydim. Ardından iki saat IV. Henri'de dersim vardı. Sınıfı gülmekten kırdım geçirdim. Bana çok gerekli olan kitapları aldım, kitaplar için ayırdığım parayla. 5.000 frangımı bekliyorum. Sonra Mahieu'de çalıştım. Hâlâ da oradayım ve birazdan Kos, gelecek.

Bugün kendimden memnunum, çünkü size epey uzun bir mektup yazdım. Sevgilim, sizi bir ay içinde göreceğim ümidiyle ayakta duruyorum. Belki de düş kırıklığına uğrayacağım, ama şu anda herşey gözüme çok kolay görünüyor.

Sevimli Kunduzunuz

24 Kasım 1939, Cuma

Benim Küçük Varlığım,

Dün akşam size uzun bir mektup yazdım. Mektubu bitirdiğimde saat hâlâ 7.30'du ve ben hâlâ Mahieu'de Kos'u bekliyordum. Baktım ki Kos ortalarda yok, ben de Poupette'e ve küçük karneme uzun uzun ve eğlenerek yazdım. Sonunda iki buçuk saat aralıksız yazmaktan parmaklarım uyuştu. Romanda önce fikirleriniz beyninize yazılır, oysa yazışmalarda yada karnede elin işiekliği hep düşüncenin gerisinde kalıyor. Bu kadar uzun yalnız kalmak bana yavan geliyor, çünkü Kos ve Sorokine yanımda olduğu zaman herşeye karşın bir bayram havası esiyor. Yalnız kalmayı yazı yazmak ve kitap okumak gibi eğlendirici şeyleri yaparken seviyorum. Saat 9'da Kos hâlâ gelmeyince "Acaba birşey mi öğrendi?" diye endişelenmeye başladım ve birdenbire karamsarlığa gömüldüm. Tam bu sırada bir satıcı yanıma yaklaşıp bana katlanan karton oyuncaklarını göstermeye başladı. Hitler'in başı, alıcının zevkine göre goril, domuz yada hipopotam gövdesiyle birleştirilebiliyordu. İlk kez böyle gülünç ve bayağı bir yurtseverlik anlayışıyla karşı karşıya kalıyorum ve bence çok anlamsız. Bu arada Mahieu'deki üstü başı dökülen yaşlı tuvaletçi kadın "Bu ne kadar güzel bir türban. Bunu size kim dikti? Kaç metre kumaş harcadınız? Ama bunu takmak

için genç olmak lazım" diyerek etrafımda dolanıyordu. Ve Kos hâlâ yoktu.

Sonunda saat 9'da suratı bir karış geldi. Geçen yıl Montmartre Oteli'nde bıraktığı valizlerini aldırtırken bazı karışıklıklar olmuş ve bu yüzden gecikmiş. Öte yandan Atelier'de çalışmaya başladığından beri tıpkı geçen yılki gibi yine sinir küpü oldu. Her gün oturup mısra tonlamaları çalışıyor, biraz ilerleme kaydetti, ama yine de yeterli değil. Bununla beraber Abondance'ın şan derslerinden birinde epey sükse yapmış. Öyle kuvvetli bir ses çıkarmış ki, herkesin sesini bastırmış ve Abondance da onu içtenlikle tebrik etmiş. Kos'u Mirov'a akşam yemeğine götürdüm. Hoş bir müzik eşliğinde sakin bir yemek yedik. Bana Atelier'ye girene kadar hep çevresindekilere kendini kanıtlama ihtiyacı olduğunu söyledi. Bunu söyleyince aniden gözümün önüne geçen yılki zayıf çaresiz Kos geldi ve ondan iğrendim Benimle olduğu zamanlarda çok tatlı. Sinirleri gerilse bile yine de kendine güvenli, sevecen ve dost kalmaya çalışıyor. Ama sonuçta ben insanlara karşı yine bizim etiğimizi uyguluyorum; kuşkuyu gözardı edip dünyaya bir gösteri izliyormuş gibi bakıyorum. Olaylara hep "o dedi ki", "o hissediyor ki", "o düşünüyor ki" diye bakıyorum ve artık Kos'la yatmıyorum. Bu ilişki benim gözümde bitti.

Geçenlerde Kos'la olan ilişkimi düşündüm ve bir değerlendirme yaptım. Hiedegger'in felsefesine göre biriyle olan ilişkinin gücünü, zamanla gelişen olayların bütünü etkiler. Ama Kos'un benimle bir geleceği yok. Onun yaptıklarına baktığımda benden çok uzakta bir yerde, bu yüzden en iyisi "Şu anda onunla olmaktan memnunum" demek. İşi oluruna bırakmaktan yanayım. Bu bir nevi Proust'un duygusal alanda gösterdiği pasif idealizm. Duygusal ilişkiyi etkileşim, gelecek, bilincin işleyişi belirliyor.

Akşam yemeğini yedikten sonra hızlı adımlarla otele döndük, çünkü hava oldukça soğuk, ama bir o kadar da güzeldi. Paris'te pek alışkın olmadığımız daha çok köylerde görülebilen puslu bir dolunay vardı. Demir parmaklıkların arkasında içindeki beyaz heykeller ve çıplak siyah ağaçlarıyla Luxembourg Parkı çok göz alıcıydı (bunu muhteşem sözcüğünün yerine kullandım). Kos, bana dün kaçırdığım alarm gecesinin, berrak gökyüzü, toplar ve füzelerle olağanüstü güzel olduğunu söyledi.

Otele döndük ve Kos, hemen benden ayrıldı. Saat 11'den gece yarısına kadar Bost'a uzun bir mektup yazdım. Sonra Quiès marka kulaklıklarımı takıp melekler gibi uyudum

Saat 8'de çok dinç bir biçimde uyandım. Kos'un kapısını çaldım, çünkü onu Sorbonne'a götürecektim. Ama baktım ki hâlâ yarı uyur vaziyette, ben de mektubunuza bakmaya gittim. Sevgilim sizden çok sevecen bir mektup buldum. Ardından Dôme'a geldim, kahvaltımı ettim ve çalıştım. İkibuçuk saat çalıştıktan sonra kendime Bercy antrkodu ısmarladım. Yemek yerken Lesage'ın Le Diable Boiteux'sünü okumaya başladım ve size yazdım. Şimdi saat yarım ve birazdan kalkacağım, çünkü okula gitmem gerekiyor. Ardından saat 1'de Kos'la buluşacağım. Bu yüzden bugün Kanapa ve Lévy'yi gönül rahatlığıyla ekeceğim. Ama Kos gelmedi. Bugün onu bir daha görme şansım yok, çünkü akşama Gégé ile sinemaya gideceğim.

Size yazdıktan sonra buradan kalktım. Luxembourg Parkı'ndan yürüdüm. Her gün böyle küçük bir gezinti yapmayı seviyorum. Üstelik sağlığıma da iyi geliyor. Havanın soğuk olması da çok rahatsız edici değil. Üç saat matematik üzerine muhteşem bir ders verdim. Şu anda Cujas'ya geldim ve burada 3 saat çalışacağım. Burası Cujas Caddesi'nin sonunda tenha ve sevimli bir kafe. Mahieu'ye gitmedim, çünkü Kos, gelip beni orada bulabilirdi. Doğrusu beni bulmasını istemiyorum. Ayrıca Mahieu çok kalabalık. Buraya daha sık geleceğim. Barda oturan insanlar gece kulüplerinden söz ediyorlar. Champs-Elysées'dekiler çok güzelmiş.

Kos'la Wanda bu aralar ateşle barut gibi, çünkü Wanda resmen insanın huzurunu kaçırıyor. Kos, ne zaman odasına girse darmadağınık bir oda ile karşılaşıyor yada bir kitabı kayboluyor. Dün gece bardağı taşıran son damla olmuş. Saat 11'de odasına girdiğinde bir askerle karşılaşmış ve öfkeden deliye dönmüş. Ayrıca Ellery Queen kayboldu Size bu kitabı yeniden satın alacağım. Sanırım ocaktan itibaren her biri kendi evinde oturacak

Hoşçakalın tatlı küçüğüm. Mutluysam bu sizin sayenizde. Benim mutluluğum da sizi mutlu ediyorsa bu çok adil bir çark olacak. Sizi seviyorum, siz benim herşeyimsiniz. Sizi tıpkı kunduz gibi kuvvetle kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Franconnay hakkında müthiş bir övgü yazısı yayımlandı, buna çok şaşırdım.

Pazar günkü Bach konserine bilet aldım. Yalnızca Bach dinlemek muhteşem olacak. Şimdi çalışacağım, sonra da Gégé'yle Ursulines'e gideceğim. Bu beni eğlendirecek. Etrafımda hep sizin küçük görüntüleriniz uçuşuyor sevgilim Bu beni şefkate boğuyor, sakın yanlış anlamayın, asla hüzünlenmiyorum.

3 Aralık Pazar günü Kos'la Férolles'e gideceğiz. Toulouse'dan çok içten bir mektup aldım. Beni davet ediyor ama gideceğimi sanmam.

Mme Pierre'den hiç işime yaramayacak bir mektup aldım. Ona teşekkür etmeli miyim? Belki de siz benim için teşekkür etseniz daha iyi olur.

Védrine'den de her zamanki gibi hoş mektuplar geliyor. Yakında beni görmeye gelecek. Buna seviniyorum. Ona biletini vereceğim.[133]

25 Kasım 1939, Cumartesi

Biricik Küçüğüm,

Bugün çok mutluyum ve bu mutluluğumu neye borçluyum biliyor musunuz? Mektuplarınıza. Bu sabah çarşamba günü postaladığınız mektubu alınca çok şaşırdım. Sevgili küçüğüm, tabii ki bana karşı sorumlu olduğunuzu düşünerek yada benim beklentilerimi göz önüne alarak değil de içinizden geldiği gibi yazacaksınız. İnanın bu konuda bir beklentim yok. Her seferinde bana daha düzenli mektup yollamaya başladığınızı düşünüyorum. Yada bana öyle geliyor. Ama mektuplarınız seyrekleşirse bu beni rahatsız etmeyecek Normal karşılayacağım. Aslında hep bir dahaki mektubunuzun daha kısa ve ilgisiz olacağını düşünüyorum. Ama her seferinde daha sıcak ve daha zengin bir mektup alıyorum sizden ve bu beni şaşırtıyor -tabii ki bana sürpriz yapmakla yükümlü değilsiniz. Lütfen keyfinize göre, içinizden geldiği gibi hareket edin, ama yorgunluğunuza ve ruh halinize de dikkat edin, çünkü ben de böyle yapıyorum. Dediğim gibi beni kıskıvrak yakalayan ve şaşırtan bu mektubu aldım. Ardından Védrine'den bir mektup aldım. Üçümüzün ilişkisi üzerine ona yazdığınız mektubu bana postalamış (arada sırada böyle incelikler yapmayı akıl ediyor). Sevgilim, bu mektup beni öylesine etkiledi ki, her ne kadar onunla fazla samimi

133. Sartre'ın Védrine'e yazdığı mektup

değilseniz de Védrine'e benden bahsediş tarzınızdan çok duygulandım. Sonra onunla olan ilişkinizi düşündüm, sanırım uzun zamandır otantikliğini kaybetti. Öte yandan bu size yolladığı basit ve yavan mektupta açıkça belli oluyor. Yalan ve gerçek burada olduğu gibi gözler önüne seriliyor. İkimiz birlikte çok iyi bir çalışma yaptık. Şimdi bu küçük kadının mutlu olabilmesi için biraz daha çaba göstermemiz gerekiyor. Siz de benimle aynı fikirde değil misiniz? Bost'tan da çok sıcak bir mektup aldım. Şu sıralar hayalperestlikten vazgeçmiş ve içi şefkatle dolu. Aslında şevkatinin içinde hayalperestliği, hayalperestliğinin içinde de şevkat var. Bu sabah art arda ikinizin mektubunu okuyunca dünyada hiçbir kadının olmadığı kadar mutlu oldum. Ama küçük erlebnisse'lerimde çok soğuk ve mesafeliydiniz ve bu beni perişan etti tatlı küçüğüm. Tıpkı bir mezar taşı kadar soğuktu sevgilim, artık bir süre size erlebnisse'lerimden bahsetmeyeceğim.

Saat 7'ye kadar Cujas'da çalıştım: Romanıma devam ettim, karneme birşeyler çiziktirdim. Védrine'e ve Bost'a birer mektup yazdım. Böylece günümün 4 saatini romanıma ayırmış oldum. Sevgilim çok üzgünüm. İzne geldiğinizde size hiçbirşey gösteremeyeceğim, çünkü henüz romanım karmakarışık bir müsveddeden ibaret. Sizin geliş tarihiniz yakınlaştıkça ben de daha hızlı metotlar aramaya koyuldum. Belki böylece ocak'a kadar birkaç bölüm bitirebilirim. Ama buna pek olasılık vermiyorum. Sizden ricam romanın başlangıcını dikkatle okumanız -bu yalnızca 3 yada 4 saatinizi alır- ve bana fikrinizi söylemeniz. Ayrıca beğenmediğiniz noktaları eleştirmenizi ve sizinle uzun uzun tartışmayı da istiyorum. Yazacak başka birşeyim yok, içimde yalnızca sabırsızlık ve arzu duyuyorum.

Saat 7'de Mahieu'deydim. Dışarıda bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Gégé ve Gérassi de Mahieu'deydi. Stépha da oradaydı, ama gergindi, çünkü dün gece çok şiddetli bir poker partisi çevirmişler. Pardo ortalardan yok olduğu için Gégé'nin keyfi yerindeydi. Her akşam Nogues'le yattıktan sonra kendini Denonain'in kollarına atıyormuş. Sonunda Pardo iyice sefil bir kadının eline düşüyormuş. Bir takım maddi sorunlar yüzünden Gérassi'nin canı sıkkındı. Köşeye sıkışmış ve kara kara ne yapacağını düşünüyor. Amerika'ya gidip karısıyla birlikte bir otelde çalışmayı düşünüyor. Yemek, yatak ve adam başına 4 bin dolar maaş veriyorlarmış ayda. Maaşı dolar üzerinden alacaklar, ama yine de bu fikir çok hoşlarına gitmiyor. St. Jacques

kilisesinin karşısındaki küçük bir birahanede sohbet ettik, bu sırada ben pate ve çikolata yedim. Onlar yemek yemek istemediler. Sonra Ursulines'e gittik. Sinemaya filmin ortasında girdik. Ardından başını tekrardan gördük, muhteşemdi: A l'angle du monde (Dünyanın Ucu). Film Orcades'lardaki ıssız bir adada geçiyor. Falezler, fırtınalarla bezeli olağanüstü fotoğraflar vardı. Ardından Mae West'in bir filmini seyrettik: Fifi peau de pêche (Fifi insan avında). Çok komik bir filmdi, üstelik West çok tatlı bir kadın. Oradan çıktıktan sora Gégé bir taksiye atlayıp Nogues'la buluşmaya gitti, ben de yürüyerek Boubou'ya gittim. Dünkünden daha güzel bir dolunay vardı. Paris karlarla kaplı ve gökyüzünde dolunay varken sokaklarda dolaşmak öylesine güzel ki! Gérassi bana Dôme'da yarım şişe şarap ısmarladı, sinema biletinin parasına karşılık olarak: Bundan 10 frank kazançlı çıktı, hiç de hoş değil. Sonunda bana paramı verdi. Ay sonuna kadar param olması beni çok mutlu etti: Çarşamba günü Mr. Védrine'in bürosuna 5000 frank götürecegim. Pazartesi günü ise size kocaman bir paket kitap alacağım. Bir kere de iki Kos'u birden yemeğe çıkaracağım. Çok zengin olduğuma göre kendime bir çift ayakkabı da alabilirim, ama bunun acelesi yok. Bost'a çok güzel bir yemek paketi yaptım. İçine güzel bir pipo, bir şişe içki, tuvalet malzemesi ve İngiliz sigarası koydum. Bunları satın almak ve yollamak tam bir saatimi aldı ama çok eğlenceliydi. Sokaklarda yürürken kendimi çok önemli hissettim, çünkü alkol satmak yasak olduğu için paketimi pamuklarla sardılar. Çok eğlenceliydi.

Dôme'da yarım şişe şarap içtim, çok şiirseldi, herkes son yudumunu içmekte, son sözcüğünü söylemekte, son kahkahasını atmakta acele ediyordu. Otele döndüm, Kos'tan çok sıcak bir mektup aldım ve ona uğradım.

Varoluşundan bıkkın ve sıkılmış görünüyordu. Yatağıma uzanıp biraz 'Lettres à des morts" (Ölülere Mektuplar) okudum. Size bu kitaptan daha önce bahsetmiştim. Daha ilk mektupları okurken uyudum. Sabah 7.30'da kalktım. Camille See'ye, ardından da postaneye gitim. Sonra Versailles'a gidip size bahsettiğim o mutlulukla mektuplarımı okudum. Sonra da çalıştım. Beni çok eğlendiren Gibert'li bölüm üzerine çalışıyorum. Bost'un paketini yaptım ve mektuplarımızı yeniden okurken yemek yedim, sonra yine çalıştım. Saat 5'te Sorokine bana geldi. Çok şeker, çok verici ve çok kendine güvenli görünüyordu.

Bana çekine çekine küçük Rus arkadaşımla da onunla seviştiğim gibi sevişip sevişmediğimi sordu. Artık onunla yatmadığımı söyledim. Bu konu üzerine benimle tartışmak istediğini söyledi. Sonra biraz felsefe çalıştık. Ona Descartes'ın *Meditasyon*'unu anlattım. Aslında hiç de aptal değil. Pekâlâ felsefe okuyabilir, kendini böyle bırakması çok yazık. Saat 7.30'da Kos'la buluştum, çok şekerdi. Önce Dominique'e sonra da metrodaki Hoggar'a gittik. Çok yüksek sesle cehennemi çağrıştıran bir müzik çalıyordu ve ortalık sigara dumanına boğulmuştu. Dansöz kız ise cin tutmuş gibiydi. Kızın dansı göbek dansından ziyade kasların bağımsızlığı üzerine bir anatomi dersini andırıyordu. Yine de dansı muhteşemdi. İnsanlar gelip masamıza oturdular. Yarı karanlıktan yararlanarak sarmaş dolaş olmak isteyen iki Fransız kökenli Annamlı gelip masamıza oturdu. Onlar oturur oturmaz biz de kalkıp otele döndük ve epeyce sohbet ettik. Yatmadan önce mektubumu bitirdim. Çok yorgunum sevgili küçüğüm, bir an önce uyumak istiyorum. Yarın çok çalışacağım ve akşam da Bach dinlemeye gideceğim, epey eğlenceli olacak.

Annem mantomu yolladı. Ama manto hiç de güzel olmamış. Annemle çok kırgınım. Kos, birkaç rötuşla harika bir manto olabileceğini söyledi.

C. Gibert'in mektubu çok can sıkıcı. Ama onu anlattıklarından daha az deli buluyorum. Bir herifi soyup yağa attıktan sonra ona güç gösterisinde bulunmuş. Bromür can sıkıcı.

Hoşçakalın sevgilim. Yarın uykumu aldıktan sonra size uzun uzun yazarım. Lütfen bana en kısa zamanda J. Romains'leri, Cassou'yu, bir de bulursanız Şato'yu yollayın. Bunları okumak istiyorum.

Sizi seviyorum küçüğüm. Bana olan aşkınızdan çok heyecanlanıyorum, bu benim için yepyeni alışılmadık bir mutluluk. Yaşamımın sonuna dek beni böyle severseniz çok şaşıracağım. Ben de sizi çok seviyorum. Aşkımın kokusunu zaman zaman üzerinizde hissedebilirsiniz. Biricik küçüğüm, sizi gözleriniz kıpkırmızı, sanki yanı başımda uyumuşsunuz gibi kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

26 Kasım 1939, Pazar

Biricik Küçüğüm,

Saat gecenin 10'u ve size fazla yazabileceğimi zannetmiyorum, çünkü bugün çok yoruldum. Dün gece iyi uyuyamadım ve sabah saat 8'de bir türlü yataktan kalkacak gücü kendimde bulamadım. Saat 9'a kadar yatakta debelenip durdum. Kalkınca postaneye uğradım ve sizin öfke dolu kısa mektubunuzu aldım. Bost'tan da kısa bir mektup vardı. Yorgun ve bitkin olduğu açıkça belli oluyor. Doğrusu ben de kendimi biraz bıkkın hissediyorum. Ardından Versailles'a gittim ve çalışmaya başladım. Neyse ki işler yolunda gitti. Gerbert'li bölüm üzerine çalışıyorum ve oldukça eğlenceli. Artık romanın bütününü kafamda görebiliyorum ve iyi olacağını düşünüyorum yalnız daha da uzun olacak. Şimdiden bir ayda yüz sayfalık bir müsvedde yazabildim. Geçen yıl birbuçuk ayda yüz sayfa yazabiliyordum. Demek ki yarı yarıya bir hızlanma var. Ancak 300 sayfa daha yazmam gerekiyor, daha doğrusu gözden geçirmem. Büyük bir mutulukla çalıştım ve böylece bütün günüm aydınlandı. Kaldığım yerden devam etmek için yarını iple çekiyorum. Böylece günlerim bir anlam kazanıyor. Geçen yıldan çok daha farklı, çünkü bu yıl romanıma çok daha fazla zaman ayırıyorum. Daha düzenli çalışıyorum ve herşey bir solukta bitecek. Öğleyin saat 12.30 sularında Dôme'a yemek yemeğe gittim. Le diable boiteux'yü[134] okurken nefis bir sığır filetosu yedim. Hiç de eğlenceli bir kitap değil. Küçüğüm, lütfen *bana kitapları yollayın*. Ben sizinkileri yarın satın alacağım. Claudine Chonez gelip benim yanıma oturdu ve bana yaptığı heykellerden bahsetmeye başladı. Ben de ona son seyahatimi anlattım, çok şaşırdı. Ondan birkaç anekdot koparmayı ümit ediyordum. Bana hiçbirşey anlatmadığı gibi, Nizan, Malraux vs. hakkında ben ona bazı bilgiler verdim.* Büyük bir heyecanla Morgan'ın L'Essai sur l'unité de l'esprit'sini (Akıl Üzerine Denemeler) okuyor. Tam bir zavallı. Küçük Brieu onun etrafında dönüp duruyordu. Adamov beni selamladı ve göz kırparak: "Ama romanınızın başı, sonu ve bir konusu var?" diye sordu. Bu, tıpkı babamın bir sürrealiste "Ama bu kitabın

---

134 Lesage'dan

* Burden bu konuda önemli bir kişi olduğumu hissettim -şu ana değin bu savaşı sivil dünyanın yapamadığı kadar güçlü ve iyi yaşamış olduğumu hâlâ da yaşadığımı sandım (yazışmalar da içinde olmak üzere Emma'ya ziyaretimi. (S. de B.'nin notu.)

başı, sonu ve bir konusu yok?" demesine benziyor. Aslında kibarca söylenen bu lafın altında bir iğneleme yatıyordu. Dôme çok sıradan, sıkıcı ve sessizdi. Yanımdaki masada garsonu bir yerden tanıdığını iddia eden bir orospu oturuyordu. "Sizinle daha önce karşılaşmış mıydık?" dedi garsona vamp bir edayla. "Şüphesiz" diye karşılık verdi garson çok ciddi bir ses tonuyla. Bu sefer kadın menüyü sorar gibi: "Sakın Bastille'de yada Péreire meydanındaki Dupont'da karşılaşmış olmayalım?" dedi. Sonunda garson nerede karşılaşmış olabileceklerini bulmaya çalışırken kadın onunla ilgilenmekten vazgeçti ve sakin sakin örgüsünü örmeye koyuldu. Masaların arasında insanlara *kızılhaç* satmaya çalışan hemşireler dolaşıyordu. Dôme'un artık çok büyük ve sıcak bir terası var, Rotonde'un da. İki saat daha çalıştıktan sonra otele döndüm, yüzüme krem sürdüm ve tırnaklarımı yaptım. Ama kulağımın altında kocaman bir sivilce var ve bütün yanağımı sızlatıyor. Berbat bir durum. Saat 4.30'da Kos geldi. Çok canlı ve tatlıydı. Birlikte Bach konseri biletlerimizi almaya gittik. Yarım saat kadar bir birahanede zaman geçirdikten sonra konser salonuna gidip yerlerimize oturduk. Her pazar kapalı gişe konser veriyorlar. Ama niçin hiçbir konseri tekrar etmediklerini anlayamıyorum. Salondakiler tipik konser izleyicileriydi, ama arada bir iki asker de vardı. Marseillaise'le başladılar. Salonda bir de genç bir subay vardı ve size karşı tavır almış görünüyordu. Gözleri yarı kapalı ve şişkin mırıldanırken. Sonra çok güzel bir uvertür çalındı, muhteşem bir Brandenbourg konçertosu. Bu konçerto bütün füg sanatını ortaya döktü. Galiba Bach asıl ününü kafa ütüleyerek kazanmış. Müziği çok hoş, ama hüzünlü -bir fügün hiçbir sıkıcı yanı yok, ama on füg üst üste geldiği zaman boğulacak gibi oluyorsunuz- Bir süre amaçsız bir şekilde karanlık bulvarlarda dolaşıp ıslandıktan sonra metroya bindik. Montparnasse tıklım tıklım doluydu, Pagès'de bir iki lokma birşey yedikten sonra Kos'a gittik, biraz canı sıkkın gibiydi. Saat onda Kos'un yanından ayrıldım ve size yazmaya başladım.

Yarın Kos'u ve Wanda'yı Poisson d'Or'a götüreceğim. Epey eğlenceli olacak. Yaşamım hiç de kötü değil. Zevk aldığım birçok an var. Bazen yalnızlık tıpkı şimdi olduğu gibi çok hoşuma gidiyor. Bugün harika bir gün oldu, çalışmam, konser, konser dönüşü herşey harikaydı. Şimdi gönül rahatlığıyla yatağa gireceğim ve biraz le diable boiteux'yü okuduktan sonra uykuya dalacağım.

Lütfen Kos'a Emma'yı göreceğimden bahsedip bahsedemeyeceğimi bana söyleyin.

Hoşçakalın biricik sevgilim, yarın sizden bir mektup alacağım. Bunu düşünerek mükemmel bir uyku çekeceğim. Sizi çok ama çok sevdiğimi hissediyorum, tıpkı sizin de beni sevdiğiniz gibi.

Sevimli Kunduzunuz

27 Kasım 1939, Pazartesi

Canımın İçi Ufaklığım,

Bu sabah tüm direncimi yitirdim, çünkü sizden mektup yoktu, ama sonra postaneye uğradım ve iki koca sayfa buldum; çok hoş ve dokunaklıydı. Böylece günüm aydınlandı. Paris'te hava çok kapalı ve yağmurlu. Yanağımda bir çıban çıktı, biraz çirkinleştim. Üstelik dün gece bana epey işkence çektirdi. İşte rahatsızlıklarımın listesi, yaşamın geri kalanındansa pek bir şikâyetim yok. Dün, size yazdıktan hemen sonra yattım. Bu sabah okula gitmeden önce Dupont'a gidip on-onbeş dakika kadar 'Le Diable boiteux'yü okudum. Bost'un mektubu çok iç karartıcı ve sizden bahsetmiyor. Okuldan sonra, iki saatten fazla Dôme'da oturup çalıştım ve mercimekli domuz yerken sizi sevgiyle andım. Sonra Védrine'e ve Toulouse'a yazdım. Védrine'in çoğaltmak istediği fotoğrafları aradım. Negatifler şu anda benim elimde, fakat orijinallerinden daha kötü, çünkü gölgeler çok belirgin. Luxembourg Parkı'ndan geçtim, iki saat IV. Henri'de ders verdim, sonra kirasını ödemek üzere yürüyerek Poupette'e gittim, birlikte 91'le Montparnasse garına gittik, orada sizin mektubunuzu aldım, mektubunuzu Versailles'da elmalı pasta yerken okudum ve daha iki saat kadar burada çalışacağım, sonra da Kos'ları benim çok hoşuma giden Poison d'Or'a götüreceğim.

Size ne söyleyebilirim ki küçüğüm? Sakin bir yaşam sürerek ancak böyle fakir mektuplar yazılabiliyor. Emma'yı ziyarete gideceğimi Kos'lara söylemeyeceğim. İşlerimi, zorluk çıkmadan bu kadınla halledebilirim. Ancak Emma Biarritz'e[135] gidecek olursa, biraz girgin olması gerekecek ve kendine arkadaş bulmak için şansa ihtiyacı olmayacak. Bunu yürekten diliyorum. Öte yandan ondan son aldığım habere göre, bu onun için gerekli. Sonuçta, ne olursa olsun onu Noel'de

135 Sartre'ın yer değiştirmelerine atıştırma

görmeye çalışacağım. En geç 10 Aralık'a kadar bundan annesine bahsetmeliyim.

Bost'un size yolladığı kitapları aldınız mı? Size Moll Flanders'i de gönderecek. Ben de yarın başka kitaplar alacağım ve onları fotoğraf malzemeleri ile birlikte yollayacağım. Düşünebiliyor musunuz, bu tamamen aklımdan çıkmış. Pek hoş bir kitap olmayan Le Diable Boiteux'yü bitirdim. Michaux'nun La Nuit Revenue'sünü de Monsieur Plume kadar beğenmedim.

Sevgilim, yarın size Poisson d'Or'daki gecenin özetini de içeren ayrıntılı bir mektup yazacağım. Gerçekten size söyleyecek hiç ama hiçbirşeyim yok. Bu yalnızca size vazgeçilmez varlığınızı anımsatmak için yazılan bir merhabaydı. Hoşçakalın biricik küçüğüm. O küçük bedeninizi şefkatle kucaklarım, sizi seviyorum ve sizi kısa bir süre sonra göreceğim.

Sevimli Kunduzunuz

Hâlâ bana söylemediniz küçüğüm, sizin için ne yapabilirim ve vergi konusu ne oldu? Düşünün ve bana bildirin.

28 Kasım 1939, Salı

Benim Küçük Varlığım,

Bu sefer, akşam postasından da mektubunuz çıkmadı. Bost'tan da mektup yok. Kendimi biraz terkedilmiş hissediyorum. Ama o kadar fazla değil, çünkü yarın sizden mektup alacağımı biliyorum. Bu aralar beni rahatsız eden birşey var: Yarın ailem Paris'e geliyor. Yalnızca ailem gelse iyi, böylece Limousine'e gitmekten kurtulurum. Ama benim asıl korkum Poupette'in de gelmesi. O zaman onu sıksık görmek zorunda kalırım. Haftada ona en az bir gece vermem gerekir. Bir gece onu sinema yada operaya götürmek zorunda kalırım. Ama bu beni korkutuyor, çünkü bunlar Poupette'i memnun etmez. Védrine de Paris'e gelmek için diretiyor. Sevgilim nedir benim bu kadınlardan çektiğim? Artık Paris'te atölyesi olmayan Poupette eşyaa odasını dahice düzenlemesi sayesinde, en az bir süre orada kalacak. Annemden, yalnızca babamın Paris'e gelmenin bir yolunu bulduğunu ve zaman kaybetmeden geleceklerini bildiren bir kart geldi.

Dün gece Poisson d'Or'a gidemedik, bazı karışıklıklar oldu. Wanda'nın Ay Parçası'yla randevusu varmış, nereden bilebilirdim? Biz de Kos'la birlikte Pagès'ye gittik ve akşam yemeği yedik. Ardından da

Dôme'un terasına çıktık. Çok şaşırtıcı ve sevimliydi. Mangal yok, yalnızca kimsenin sığamayacağı kadar dar masalar ve sandalyeler var. Yerler hasırdan sarımtrak bir halıyla kaplı. Pencerelerde mavi kadife perdeler var. Özellikle şu zamanda, buranın bize nasıl konforlu geldiğini anlatamam size. Çok sevimli ve özel bir yer. Kos, yanında bir Baudelaire getirmiş, ona eşlik etmek beni çok memnun etti. Sanırım bu biraz da savaştan dolayı. Çünkü şu anda bir tek edebi eserler insan belleğini canlı tutuyor ve bir döneme olduğu gibi tanıklık ediyorlar. Bu sayede kendimi bitmiş bir öykünün içinde hissedebiliyorum, anlamsızlık içinde kaybolduğum hissinden kurtuluyorum. Öte yandan dünya yüzüne Baudelaire gibi bir şair bir daha gelmedi. Bu şiirse, ben şiiri çok seviyorum. Bütün iyi şairler gibi o da sıksık retorik kullanmış ve bu muhteşem. Kos, molle enchanteresse üzerine güzel bir şiiri okumaya çalışıyor. Ama ortadaki iki anlaşılmaz mısra onu çok zorluyor. Bunun üzerine o da şu mısrayla başlayan spleen'lerden birini seçti: "Sanki bin yaşındaymışım gibi anım var." Bu şiiri hafif kaçık bir insanı canlandırarak, biraz da ironik bir tarzda ve kuvvetli bir sesle okudu. Güzel oldu. kendi kendime acaba Dullin bunu dinleseydi ne düşünürdü diye geçirdim aklımdan. Bunu çok geçmeden öğrenir ve size yazarım. Böyle mısra mısra çalışmak çok hoş. Ama nüanslar ancak böyle ortaya çıkıyor ve anlamları ancak böyle en iyi şekilde verilebiliyor. Hep aynı hikâye. Nesneler ancak değişik tekniklerle zenginleştirilebiliyor, yapılan şey yalnızca kullanım zenginliğinden ibaret. Bu açıdan bakıldığında gösteri sanatı çok büyük önem kazanıyor.

Evet, bu şiirleri okuyup üzerinde düşündük ve daha anımsamadığım bir yığın ıvır zıvır şeyden bahsettik. Kos çok yorgundu, ben de saat 10.30'da odama çekildim. Benim için muhteşem saatlerdi. Merleau-Ponty'ye yazdım, sınav kâğıtlarını düzelttim. Ne yaptığımın pek bir önemi yok, saat 10.30'da odama çekilmek ve berrak bir beyinle canımın istediğini yapmak çok hoş. Çok iyi uyudum. Sabah kalkıp IV. Henri'ye gittim. Gökyüzü masmaviydi ve hava olağanüstü güzeldi. Sınav kâğıtlarını dağıttıktan sonra küçük bir kafede çalıştım. Şu anda bilinçle ilgili bir bölüm üzerine çalışıyorum. K'nin elini yakması vs. Xavière ve Gerbert'in öyküsünü ustaca birbirine bağladım. Öte yandan herşey kendi kendine gelişiyor. Ortada durdukça kristalleşen bir taş var. Herşeyi oluruna bırakmak yeterli. Ama romanın biraz uzun

olması beni korkutuyor. Mirov'da Sorokine'le buluştum, alelacele birşeyler atıştırdık ve ardından Odéon metrosuna bindik. Onu günde ortalama 45 dakika görüyorum ve aramızda herhangi bir tatsızlık çıkmıyor. Geçen gece babası eve zil zurna sarhoş gelmiş ve ortalığı karıştırmış. Neyse ki Sorokine'e biraz annesi sevgi gösteriyor. İki saatlik bir yazılı yaptım ve sonunda kontrol edilmesi gereken kalın bir deste kâğıt birikti. Okul kütüphanesinden Kierkegaard'ın Le Concept de L'angoisse'ını aldım. Siz de okumak ister misiniz? İsterseniz okuduktan sonra size yollayabilirim.

Versailles'a çalışmaya gittim, arada iki kez postaneye sizin mektuplarımıza bakmaya gittim. Postanede Boubou'yla karşılaştık ve 5 metre öteden birbirimizle konuştuk. Yarın ona gitmem gerekiyordu, ama gara ailemi karşılamaya gideceğim için, randevumuzu önümüzdeki haftaya erteledim. Sonra tekrar buraya geldim ve biraz daha çalıştım, size bu mektubu yazdım. Şimdi Montmartre'a gidip Kos'la buluşacağım ve birlikte metrodaki Dupont Barbès'ye gidip akşam yemeği yiyeceğiz. Ardından Le Gorille ve Ritz-Brothers'ı seyretmeye gideceğiz. Doğrusu Kos'un ipiyle pek kuyuya inilmez ama...

Sivilcem iyice büyüdü ve beni oldukça çirkinleştirdi. Üzerine koca-man bir bant yapıştırdım. Böylece görüntüm biraz daha idare ediyor. Öyle canım yanıyor ki, bütün boynum ağrıyor. Ben zavallı acı çeken bir köpeğim. Mantom terzinin rötuşlarından sonra güzel olacak galiba. Ay Parçası, mantomu terziye gösterirken gülmekten yerlere yattı. Hiç bu kadar berbat dikişler görmediğini de ilave etti. Ama gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra eminim çok güzel olacak.

Hoşçakalın sevgilim. Mektupsuz kaldığımda kendimi çok garip hissediyorum ve aptalca meraklanıyorum. Sanırım postada bir karışıklık olmuştur. Yarın ilk işim postaneye gitmek olacak. Sizi seviyorum ve her zamanki gibi kuvvetli bir aşk besliyorum size tatlı küçüğüm. Ne mutlu ki bir ay içinde görüşeceğiz.

Sevimli Kunduzunuz

10 öğrenciye haftada iki saat özel ders vereceğim. Ne kadar para istemeliyim? Adam başına saatte 20 frank istesem iyi mi? Böylece epey param olacak. Doğrusu daha çoğunu da isteyemem. Bu iş yalnızca Noel'e kadar sürecek ve en az sekiz saatimi alacak. Ama bu parayla bütün borçlarımızı ödeyebilirim.

30 Kasım 1939, Perşembe

Sevgilim,

Az önce koca bir paket kitap aldım. Yarısını yarın sabah yollayacağım, diğer yarısını ise okumak için bir hafta alıkoyacağım ve sonra göndereceğim (bugün postanede öyle uzun bir kuyruk vardı ki beklemeyi göze alamadım). 27 Kasım tarihli mektubunuzu aldım. Pierre'le yaptığımız tartışmalar beni çok eğlendirdi. Anneniz hakkında anlattıklarımıza gelince... Dün Marie Teyze size hiçbirşey yollamayacağını söyledi. Ne yazık ki paketleri gönderme işi annenize kaldı.

Postaneye uğradıktan sonra biraz çalıştım. Bost'tan çok şeker bir mektup vardı. Bugün de ondan içime su serpen iki mektup daha aldım. Kos'a olan sempatisinin gitgide azaldığını yazıyor. Sonunda Kos hakkında söylediğim şeylerin çoğunu kabullenmiş görünüyor. Yalnızca benimle çok sıcak ve içten. Bu beni çok mutlu ediyor (İllegal paketimi almış).

Otele döndüğümde merdivenlerde Sorokine'le karşılaştım. Allak bullaktı, çünkü 5 dakika geç kalmıştım. Onu yatıştırdım ve sohbet etmeye başladık. Yatağa uzandık, çünkü kendimi çok yorgun hissediyordum. Bana bu durumumuz hep fırtınadan önceki sessizlikmiş gibi geliyor. Tam arkadaşça konuşurken kapı çalındı, gelen Audry'ydi. Pantolon eteği, büyük bol kazağı ve sırt çantasıyla ışıldıyordu. Başında kauçuktan bir çeşit bisiklet şapkası vardı. Üzerinde ise pelerinimtrak bir palto vardı. Doğrusu bu görüntüsü korkunçtu. Sceaux'dan, yani lisesinden buraya kadar bisikletle gelmiş. Hemen bir köşeye geçip oturdu ve neşeli neşeli konuşmaya başladı. Bu sırada Sorokine başının önüne eğmiş yüzü öfkeden kıpkırmızı, sinirle ayağını yere vuruyor, bir yandan da saate kaçamak bakışlar atıyordu. Bu durum yarım saat kadar böyle sürdü. Zavallı Sorokine! Audry bu cumartesi beni Jean Wahl'la[136] birlikte bir akşam yemeği yemeğe davet etti. Önce davetini kabul etmedim, ama sonra bundan size anlatacak küçük öyküler çıkaracağımı düşünerek fikrimi değiştirdim. Wahl'ı doğal haliyle görmek beni eğlendirecek. Ama bir noktada düş kırıklığına uğrayabilirim. Yine de bir erkekle düzeyli bir tartışmaya girmek beni korkutmuyor. Cumartesiye kadar Wahl'ın önsözünü yazdığı Kierkegaard'ı okumaya çalışacağım. Audry, Minder'in benim hakkımda hiçbir fikri

136 Filozof

olmadığını yalnızca ona: "Bu kadın alkolik mi?" diye sorduğunu söyledi (Neden böyle bir soru sorma gereksinimi duyduğunu hiç anlamadım). Ardından da gizemli bir tavırla: "Ben bir hermafroditim" demiş (bu benzetmeyi iki lisanı çok iyi konuşabildiği için yapmış) ve benim için, "Meraklanmayın, birkaç gün içinde yeniden davet edilmemi" istemiş. Öte yandan eğer Noel'de Emma'yı göremezsem (pekâlâ bu da başıma gelebilir!), Audry ve Peltier ile kayak yapmaya gideceğim. Onlarla Megève'e yada başka bir yere gitmekten rahatsız olmayacağım. Tabii gözlerimin yaşaracağı bazı hüzünlü zamanlar olacaktır muhakkak, ama ne yapalım. Sonunda Audry gitti. Sorokine'e bugünü, çarşamba akşamı onu operaya (La Damnation de Faust- Faust'un Cehennemi) götürerek telafi edeceğimi söyledim. Bunu duyar duymaz mutluluktan havalara uçtu, ben de ona çocukluğumdan itibaren yaşamımı anlatmaya başladım. Çok geçmeden bu sefer de Wanda kapıyı çaldı, terzinin geldiğini haber verecekmiş. Yukarı çıktım. Ay Parçası sivilcemi işaret ederek sert ve kızgın bir tavırla beni selamladı: "Şu çıkıntı olmasa çok güzel görünüyorsunuz. Oldukça acı veriyor olmalı." Sanki bu bir makyaj hilesiymiş ve ben bile bile yapmışım gibi konuştu. Wanda ise kibarca bu akşam sessiz ve sakin bir yere gideceğimizi söyledi. Kendimden utanıyorum sevgilim, şu sivilcem olmasaydı keşke, yüzüm şimdiye değin hiç olmadığı kadar güzel görünüyor. Doğrusu Wanda'yı da oldukça sevimli buldum. Bana mantomu giydirdiler. Ardından şöyle bir döndüm. Neresine ne yapılabileceği tartışıldı ve sonunda da ortaya bir sanat eseri çıkacağına söz verildi. Sonra tekrar Sorokine'in yanına döndüm ve kaldığımız yerden sohbetimize, öpüşmelere devam ettik. Ama saat 7.30'da Austerlitz'e gitmem gerekiyordu. Sorokine beni gara bıraktı ve tam 15 dakika çılgın bir kalabalığın içinde annemle babamı bekledim. Sonunda geldiler, neyse ki, kısmen sağlığı için bütün yıl Limousin'de kalan *Poupette'i beraberlerinde getirmemişlerdi*. Derin bir nefes aldım. İkisi de biraz çökmüş görünüyordu. Annem hemen başlarından geçen hırsızlık olayını, babamsa hamallara nasıl ucuza bavul taşıttığım anlatmaya koyuldu. Taksiyle Rennes Caddesi'ne gittik, metrodaki sakin birahane Lumina'da yemek yedik. Misket şarabı içtik. Çok içmediysem de hafif çakırkeyif oldum. Olabildiğince sohbet etmeye çalıştık, valizlerini çıkarmak için onlara yardım ettim, sonunda öylesine yorulduım ki çalışma odamın koltuklarından birine kendimi bırakıver-

dim. Geçen yılki öğrencilerimin birinden mektup vardı, hani şu Allobroge trajedisi üzerine ödev veren. Mektupta bana uzun uzun *Bulantı*'yı ne kadar beğendiğinden bahsetmiş. (Gibert'le az önce size kitap alırken S.'ler reyonunda, Romains'lerle Schumberger arasında *Duvar ve Bulantı*'yı gördüm. Bu beni çok heyecanlandırdı Sonunda ailemin yanından ayrılıp bir taksiye bindim ve otele döndüm. Kos'a uğradım, saat 1'e kadar sohbet ettik. Ardından hemen gidip yattım. Doğrusu pek iyi uyuyamadım. Sabah saat 9'da uyandığımda kafam kazan gibiydi ve ağzımın içi de pas içindeydi. Önce okula gitmemeyi düşündüm, ama sonra bu şansımı daha önemli günlere saklamaya karar verdim. Bir şişe soda içtikten sonra derse başladım. Ayakta durmaya 5 dakika bile dayanamayacağımı sanıyordum, neyse ki biraz sonra toparladım. Saat yarımda Sorokine'le buluştum Çok şiirseldi. Okulun yanındaki küçük bir kafede yemek yedikten sonra metroya kadar yürüdük ve IV. Henri'ye gittik Sohbet ederken, beni böylesine sevmesinin nedenlerini sıraladı. Sonra da elime uzun bir mektup tutuşturdu. Mektubunda onunla herşeyi konuşuyor muymuşum, ona yaşamıma ilişkin herşeyi anlatıyor muymuşum, çalışmak zorunda mıymışım gibi bir yığın abuk sabuk soru soruyordu. Gitgide ona daha çok bağlanmaya başlıyorum galiba. Liseye gittim. Sonra kitaplarımızı aldım, postaneye uğradım: Sizden bir, Bost'tan iki mektup vardı. Onları Versailles'da okudum. Ardından odama döndüm ve terziyi görmeye gittim. Mantom bittiğinde çok güzel olacağım. Wanda Mouloudji'yi görmeye gelmiş. Mouloudji onun evine, o da Ay Parçası'nın evine taşınacak (ortak bir atölyeleri olacak. Bunun pek akla yatkın bir fikir olduğundan emin değilim). O ve Ay Parçası, Dôme'da buluştuğu Mouloudji'nin arkadaşı ve kütük gibi bir herif olan Youki'nin sevgilisiyle ilgili olağanüstü öyküler anlattılar. Ay Parçası çok güzel bir elbise denedi, göğüslerini gördüm, doğrusu şimdiye kadar hiç bu kadar berbat göğüslerle karşılaşmamıştım.

Yazmak üzere yeniden aşağı indim. Saat 7.30 ve Kos gelene kadar mektup yazmaya devam edeceğim. Saat 9 sularında üçümüz birlikte dışarı çıkacağız. Wanda'yı görmek beni eğlendirecek. Fazla çalışamadım, ama buna fazla üzülmüyorum. Yarın yeniden başlayacağım, şüphesiz iyi bir uyku beni zindeleştirecek.

Yer değiştirip değiştirmediğinizi öğrenememekten rahatsızım. Sizi seviyorum sevgilim, her akşam ertesi günkü mektubunuzu düşünerek

uyuyorum. Böylece sonraki gün anlam kazanıyor. Yalnızca sizin sayenizde ve sizinle yaşıyabiliyorum küçüğüm. O küçük bedeninizi görmek için dayanılmaz bir istek duyuyorum.

Sevimli Kunduzunuz

1 Aralık 1939, Cuma

Biricik Küçüğüm,

Bugün de sizden şefkat dolu bir mektup daha aldım. Şu Emma hikâyesine artık canım sıkılmaya başladı. Ayın 10'undan itibaren izin belgeleri için harekete geçeceğim. Böylece belgeler zamanında elimde olacak. Büyük bir olasılıkla izin belgesini alacağım, ama bunun için biraz daha kesin bilgilere gereksinimim var. İçinde bulunduğum belirsizlik, bütün günüme bir kâbus gibi çöküyor. Bunun dışında gayet iyiyim. Sağlığımın yerinde ve kafamın berrak olması muhteşem birşey. Hain sivilcem hâlâ yerinde duruyor, ama artık ona pek aldırış etmiyorum.

Wanda yüzünden canınızın sıkılmasına üzüldüm. Blin'den bana bir daha hiç bahsedilmedi. Açıkçası artık onun yaşamından kimse söz etmiyor. Wanda sıksık bir Martinik Bar'ına gidiyormuş. Bu aralar hiçbirşeyi kendine dert etmiyor, ama hiç resim de yapmıyor. Ara sıra Ay Parçası ve Ménard'la görüşüyor. Dün de Mouloudji'yle[137] buluşmuş. Kos'ta kalan asker, Jean-Paul müdür nedir, karşı apartmanda oturuyormuş. Wanda bir kere Ménard'la dansetmiş ve ondan nefret etmiş, ama onunla gece kulübüne gitmeyi de mumnuniyetle kabul etmiş. (Yaşanan rezilliği görüyor musunuz, kimin eli, kimin cebinde belli değil!). Bütün bildiğim bu kadar. Kos saat dokuzbuçukda geldi eve, üçümüz birlikte Rotonde'a gidip birşeyler yedik. Wanda'nın saçı ve makyajı çok hoştu. Yüzü çok güzel, ama vücudu için aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Giydiği beyaz bluzla oldukça kadın kadıncık bir ifadesi vardı. Terzi ona çok güzel siyah bir kadife manto dikmiş. Manto Wanda'ya çok yakışmış, ama bence onun tarzı değil. Doğrusu ben biraz sıkıntılı ve donuktum. Kos, Atelier'deki tipler üzerine bir yığın öykü anlattı: Vallon'un Lexia ve kendisi

137 Wanda, Ay Parçası ve Mouloudji üç yıl boyunca iki atölyede birlikte yaşamaya karar verdiler. Doğrusu bu konuda Mouloudji onlara sanki yanaşmıyordu, onlar da bunu kabullendiler. (S. de B.'nin notu)

hakkında yaptığı iğneleyici espriler, can sıkıcı ve idare edilmeye muhtaç insanların öyküleri...

Geçenlerde Kos, Baudelaire'den mısralar okurken tökezleyip Dorval'in üzerine düşmüş. Dullin de bunu fırsat bilip olayı kendine göre çarpıtmış. Ona göre sıksık Dôme'da gördüğü Olga Kéchéljévitch adlı kız geçen gün Dorval'le sarmaş dolaş bir vaziyetteymiş. Ardından da heyecanla "Oh, ne kadar mutluyum bilseniz Mösyö Dullin, bu adam işinin ehli" demiş. Atelier ocakta *III. Richard*'la açılıyor. Bunu düşünmek öyle hoşuma gidiyor ki! Wanda da biraz Ménard'ın yatak öykülerinden ve Youki'nin âşığından bahsetti (yeni sevgilisi Michel'-ağzını burnumu kırmış, yataktaki performansı oldukça sert ve iyiymiş). Yaşamında aşklarından başka birşeyi olmayan, kadınlarla ilgili öyküleri oldukça hoşuma gidiyor, ama karısından başka kimseye âşık olmamış. Her iki Kos da bunun bütün bir yaşama yayılan ve bütün maceralar arasında direnen güzel bir duygu olduğunu söyledi. Onların bu sözlerinden ne kadar rahatsız olduğumu size anlatamam. Tabii, herkesin olaylara karşı, kendine göre bir bakış açısı var.

Gayet dostça bir sohbetten sonra evlerimize dağıldık. Kos, ertesi sabah saat 9'da Sorbonne'da olacağına söz verdi. Yatmadan önce biraz Paul Morand okudum. Daha doğrusu okumaya çalıştım. Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi bu adamın ne demek istediği pek anlaşılmıyor. Bu sabah saat 8.30'da Kos, bornozuyla merdivenlerdeydi, allak bullaktı.

Dôme'a gittim ve 2 saat 15 dakika çalıştım. Ardından postaneye uğrayıp kitaplarımızı yolladım ve mektubunuza baktım. Saint-Exupéry hakkında size tamamen katılıyorum. Çok güzel değil, ama o ait olduğu yeri terketme duygusu çok derinden hissediliyor. İnsanın veya herkesin kendi gerçekliği hakkında anlatılanlar çok doğru. Beni düşsel bir dünyaya götüren ender kitaplardan biri. Sizde de aynı etkiyi uyandırması beni çok duygulandırdı.

Daha sonra metroyla Quartier Latin'e gidip öğrencilerime kitap aldım. Arkasından Kanapa ve Lévy'yle Biarritz'e gidip yemek yedim. Onlara karşı bir nevi şefkat duyuyorum, çünkü bana "geçen yıl"ı anımsatıyorlar. Kanapa benimle kayak yapmaya gitmeyi çok istiyor. Doğrusu, gelmesi hoşuma gider, çünkü beni çok eğlendiriyor. Bana küçük sinemanın önümüzdeki pazar öğleden sonra açılacağını söyle-

diler. Buna çok sevindim, ama açılışın konserle aynı gün olması canımı sıktı.

Sonra okula gittim. Geçen yılki öğrencilerimden biriyle, Metzger'le karşılaştım. Benimle postaneye geldi. Ardından Vavin Caddesi'ne birlikte yürüdük, Vikings'te bir çay içtik. Çok dürüst bir kız, ama hakkında söylenecek hiçbirşey yok. Otelin kapısında Wanda ve Mouloudji'yle karşılaştım. Tanımadığım bir esmer kız ve bir askerle karşılaştım. Belki de Delarue'ydü. Onlara merhaba demeden doğrusu odama çıktım ve size yazmaya başladım. Şu anda saat 5.30. Kos beni 7.30'da almaya gelecek. Bost'a da birkaç satır yazdıktan sonra, 1,5 saat çalışacağım. Yeniden romanıma döndüğüme çok sevindim.

Önümüzdeki günler çok eğlenceli geçecek: Yarın (?) akşam Wahl'la yemek yiyeceğim, pazar günü Toulouse'layım, salı akşamı sinemaya Zorro'nun Dönüşü'nü seyretmeye, çarşamba Sorokine'le operaya, (Faust'un Cehennemi), cuma akşamı Kos'larla Poison d'Or'a gideceğim ve haftaya cumartesi gecesi Ay Parçası'yla dışarı çıkacağım. Böylece haftam biraz renklenecek. 17'si pazar günü de boksörlerle buluşacağım, sonra Védrine gelecek, zaten sonra da Noel. Açıkçası aralık çok çabuk geçecek. 20 Ocak'ta sizi göreceğim, 2-3 gün okulu asabilirim, sorun çıkacağını sanmam.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm, sonunda Ellery Queen'i size gönderdim. Yakında Morand, Mac Orland Cazotte'u da yollayacağım. Lütfen Bost'a Barnaby Rudge, St. Exupéry ve İspanya'da Ölüm Güncesi'ni gönderebilir misiniz? Ayrıca okuduğunuz diğer bütün kitapları gönderebilir misiniz? Önceden teşekkür ederim, sayenizde, böylece beni yeni kitaplar satın almaktan kurtaracaksınız. Lütfen Kos farkına varmadan, Shakespeare'i bir an önce bana geri göndermeye çalışın.

Hoşçakalın sevgilim. Sizi çılgınca kucaklarım. Benim küçük şiirselim, hoş kokulum, herşeyim. Sizi seviyorum ve öylesine o küçük kollarınızın arasında olmayı arzu ediyorum ki! Sizi deliler gibi seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Canımın İçi Ufaklığım.

Bu ay Wanda, Laigle'e gelmeyi düşünüyor. Bu işi nasıl halletti bilmiyorum. Çünkü dün 15 Aralık'a kadar geçinebilsinler diye kardeşine verdiğim 600 frank borçlarını bile ödeyemiyor. Bu sabah benden 200 frank daha istedi. Ben de verdim. Umarım kirasını kasım'da aldığı paradan vermiştir. Bu işler canımı sıkıyor. Önümüzdeki sömestre param olursa onlara daha çok para vereceğim. Bununla beraber Kos, geçen ay hem Atelier'ye, hem de Sorbonne'a kayıt parasını vererek 200 franga geçindi. Kos'a koltuk çıktığım doğru. Oysa Wanda'yla kimse alakadar olmuyor. Atelier'den alacağı parayla da bütçesi biraz dengelenecek. Wanda'nın yaşamı Kos'unkinden olsa olsa biraz daha pahalı olabilir, ki bu bana çok doğru gelmiyor. Çünkü geçen yıl Wanda Kos'a nazaran çok daha içine kapalı bir yaşam sürdü. Wanda'ya 500 frank verip vermemekte tereddüt ettim. Ama baktım ki Mouloudji ve Ay Parçası Wanda'nın onlarla birlikte Laigle'e yerleşmesini çok istiyor ve Wanda da gitmeyi istiyor. Bunun üzerine ona para vermekten vazgeçtim. Kos da ayın 15'inde buraya geliyor. Noel tatili için 1000 frank , sizin için de 500 frank ayırmak istiyorum. Bu para çok az biliyorum, ama elimden daha fazlası gelmiyor. İşte size bütçemi açıklıyorum (kusura bakmayın, bu can sıkıcı şeyleri, bir de sizin fikrinizi almak ve yaptığımın doğru olduğundan emin olmak için yazıyorum). 7000 frangım var. Bunun 1000 frangını Mösyö Védrine için ayırdım (çünkü N. R. F.'ten gelen 1000 frangın 400'ünü Poupette'in ev kirası için, 200'ünü ise Sorbonne'a kayıt olması için Kos'a verdim. Böylece bu ay artı masrafım çıkmış oldu ve N. R. F.'ten gelen para bir anda gitti). 400 frank sizin için, 200 frank Poupette için, 200 frank Bost'a ve size alacağım kitaplar ve hediyeler için, 500 frank Védrine'in Paris seyahati ve müzik yapması için, 1200 frank Kos'lar için, 2000 frank da kendim için ayırdım. Bu 2000 frankla kiramı ödeyeceğim, günde 50 frank harcayacağım, 200 frank da mantom, çeşitli makyaj malzemeleri ve diğer masraflarımı karşılayacağım. Böylece bana 1500 frank kalmış olacak, ama daha şimdiden 200 frangı Wanda için gitti bile. Ekstralarım için (Taşraya seyahat ve noel tatili) bu parayı saklayacağım. Vergilerimiyse birinci sömestrenin ek ders ücretiyle ödeyeceğim. Bu bütçe bana çok mantıklı geldi. Ayrıca her ay Kos için 2500 frank, sizin için 500 frank, kendim için 2000 frank.

Poupette için 1000 frank. Védrine ve kitaplarla ekstralar için de 1000 frank ayırmayı düşünüyorum. Çıkardığım bütçe hakkında ne düşünüyorsunuz? Lütfen bana düşüncelerinizi bildirin, sadık ekonomistim. Öte yandan günde 20 frank fazladan Kos'lar için harcıyorum. Benim onlardan fazla bir de lokanta masrafım var, ne yapayım onlar da yemeklerini evde pişirip yesinler. Tabii bir de gece onlarla dışarı çıktığım zaman yaptığım harcamalar var.

Mektubuma böyle sıkıcı bir girişle başladığım için özür dilerim. Wanda bana uğrayıp bugün gideceğini söyledi. Mouloudji bisikletle gelip onu alacakmış. Size yazdığımı tahmin ediyorum. Laigle'e gitmesine sevinebilirsiniz, çünkü Paris'i isteyerek terkediyor.

Sevgilim, bu sefer 7 hafta boyunca aynı yerde konaklamaya karar verilmesine sevindim. Oradan oraya torba gibi taşınmanıza çok üzülüyordum. Dün gece size yazdıktan sonra çalıştım. Saat 7.30'da Kos geldi ve Pagès'ye gidip yemek yedik. Sonra Rotonde'da birşeyler içtik. Ben bir buzlu kahve içtim. Canım öylesine çikolata istiyordu ki, neredeyse çıkıp kendime çikolata alacaktım. Ama bir buzlu kahve içerek bu arzumu biraz olsun giderdim. Kos'un çok erken uykusu geldi ve oradan kalktık. Böylece akşam saat 10.30'dan gece yarısına kadar güncemi yazma olanağı buldum. Çok ilginç şeyler yazmadım, ama bir yıllık yaşamımı dokümanter olarak buraya aktardım. Sonra uyudum. Sabah gayet dinç ve mutlu bir şekilde uyanarak liseye gittim. İki saat ders yaptım. Dönüşte postaneye uğradım ve sizden bir mektup buldum. Sevgilim her mektubunuz beni bir kere daha şaşırtıyor. Bu seferki çok korkunçtu. Aslında beni çok fazla etkilemedi, yalnızca bildiğim şeyleri bir kez daha gözlerimin önüne serdi. Size ait bir yığın fikir fikir kaynayan erlebnisse geçti gözümün önünden. Onları tam olarak ayırt edemiyorum. Ama tam zamanında kesiliyorlar. Artık kendimi metodik kuruntulara kaptırmayacağım, çünkü bunlar yeterli kanıtlar. Sizi seviyorum. Dôme'a geldim. Romanım için, bölüm bölüm detaylı bir plan yaptım. Bunu yapmam gerekiyordu, çünkü sonunda aniden bir cinayet çıkıyor ortaya. Plan yapmasaydım, herşey bir fikir olarak kalacaktı, cinayet düşüncesi bilincimde öylece dolanıp duracaktı. Bana şimdi düşündüklerimi gerçekleştirebilmem için gerçekçi bir sahne yazmam gerekiyor. Bu teknik olarak canımı sıkıyor. Bunu size iyice açıklayacağım.

Gerbert'in kadınlarla yatıp kalkması herşeyi çözüyor. Bunu koymam kesinlikle gerekli. Bir saatten fazla çalıştım, sonra yemek yedim ve bu mektubu yazmaya koyuldum. Şimdi de gidip size gerekli olan fotoğraf malzemelerini alacağım. Yarın size anlatacak çok şeyim olacak. Wahl'la geçirdiğim gece, Toulouse'la buluşmam. Bu akşam Audry'den dönmez, size bunları anlatmaya başlayacağım.

Emma'yla ilgili belgelerin tamamlanması için ayın 10'undan itibaren harekete geçmeyi düşünüyorum: 12'si veya 13'ü çok geç olur. Ama elimde gerekli kâğıtların olması şart. Lütfen Emma'ya bunları bana en kısa zamanda yollaması için baskı yapın. Biliyorum iki ayağını bir pabuca soktum, ama isterse bu işleri halledebileceğinden eminim. Bana kâğıtları hemen yollarsa ben de zamanında işimi bitireceğim, doğrusu herşey yolunda giderse çok sevineceğim.

Pylône'u size yollama fikri Lévy'den çıktı. En azından ben öyle sanıyorum. Ona bundan bahsetmem çok yersiz olur.

Az önce odama geldim ve bu sömestre boyunca yazdıklarımı zevkle okudum. Romanım gayet iyi gidiyor. Ama bu hale getirebilmek için ne kadar çalıştığımı bir bilseniz! Üçüncü bölüme gelebilmek için daha koskoca üç kısım yazmam gerekiyor. Yani savaşın ilanı ve sonu. Görüştüğümüzde yaptığım planı size detaylı olarak anlatacağım.

Hoşçakalın sevgilim. Sorokine yarım saat içinde gelecek. Onunla görüştükten sonra Audry'ye gideceğim. Yarın Toulouse'a gider gitmez de size uzun bir mektup yazmaya başlayacağım. Sizi çok seviyorum tatlı küçüğüm, sizi görmek için nasıl yanıp tutuştuğumu bir bilseniz!

Son haftalarda var gücümle ardından koştuğum küçük ışığımsınız. Ama bu sevimli ışık benden öylesine uzakta ki ona bir türlü ulaşamıyorum. Oh, sevgilim, keşke üç hafta içinde kollarımızda olabilsem! Sizi çılgınca seviyorum ve size öylesine gereksinimim var ki biriciğim.

Sevimli Kunduzunuz

İspanya'da Ölüm Güncesi'nin hoşunuza gitmesine sevindim. Ben de Malaga'nın başını sevdim. Lütfen Bost'a St. Exupéry ve Barnaby Rudge'u yollar mısınız? Romains'leri hâlâ bana göndermediniz. Sivilcem yavaş yavaş sönüyor ve artık canımı acıtmıyor. Üç-dört gün içinde cildimde hiçbir iz kalmayacak

Sevgilim.

Bugünü sizsiz geçirdim, çünkü sabah mektubunuza bakacak zamanım olmadı Toulouse'a erken gittim. Neyse böylece yarın sizden iki mektup alacağım. Sanki yarın saat 11'de postanede size randevu vermişim gibi geliyor bana. Saat daha gecenin 9.30'u, ama ben uykusuzluktan ölüyordum. Önemi yok, size anlatacak bir sürü şeyim var ve uzun bir mektup yazmaya kararlıyım. Sevgilim, öncelikle bilmenizi istiyorum ki, şu günlerde belleğimde size, yaşamınıza ait bir yığın anı uçuşuyor. Size ilişkin anılar beni duygulandırıyor ve gözlerimin yaşarmasına engel olamıyorum. Sizinle ne kadar mutlu olduğumu düşündükçe aklım karışıyor. Genelde ne kadar güzel yaşıyoruz ve sahip olduğumuz aşk ne büyük bir lüks! Böyle birşey başımıza gelmemiş olsaydı. Bunu ne düşleyebilir, ne de anlayabilirdik. Ara ara eski mutluluğuma yeniden kavuşma isteğiyle yanıp tutuşuyorum. Ama bunu düşünmek bana çok acı vermiyor. Herşeyi büyük bir sükunetle düşünüyorum. Size yeniden kavuşacağım ve yine yaşamımız çok güzel olacak.

Dün Sorokine beni görmeye geldi. Ara ara ateşli öpücükler ve felsefeyle bölünen bir sohbet yaptık. Sonra metroya kadar birlikte yürüdük ve ben Audry'ye gittim. Sorokine benimleyken çok huzurlu ve mutlu. Ta başından itibaren benimle tanışmak istediğini anlattı. Bir yığın anımızdan bahsetti. Onunla saat 8'de Exelmans Bulvarı'nda ayrıldım ve Audry'ye gittim. Audry siyah bir elbise giymiş, saçlarını bir filenin içine toplamış, başına da beyaz bir şapka takmıştı. Güzel görünüyordu, ama bu haliyle daha ziyade bir subay karısını andırıyordu. Beni ardiye gibi büyük bir salona aldı. Minder ve Wahl oradaydı. Wahl'ı saçları böyle upuzun ve yağlı, çirkin bir tip olarak anımsamıyordum doğrusu. Geçen salı "Ulusal Devlet" üzerine bir konferans veren Landsberg adında birinden bahsediyorlardı. Bu adamı tanımıyorum, ama Esprit grubundan birisiymiş. Başlangıçta sohbet çok sıkıcıydı. Sonra masaya geçtik ve konuşma biraz canlılık kazandı. Audry bize enfes yemekler hazırlamıştı. Gitgide tam bir ev kadını haline geliyor. Minder benimle gayet samimi bir şekilde konuşmaya başladı. Geçen günkü tavrından sonra buna epey şaşırdım. Dilsel açıdan hermafrodit olduğunu söyleyerek espri yaptı. Genelde az konuştu diyebilirim. Bütün o yavanlığının içinde entelektüel bir sempatikliği

var. Ağzından çıkan her kelimeyi iyice tartıyor. Kişiliğinin ardında bir katılık ve netlik sezinleniyor. Oysa Wahl onun tam zıttı, habire bocalayıp duruyor. Wahl dün N. R. F.'in toplantısına katıldı. Orada bir yığın insan vardı. Aragon ve bir yüzbaşı odanın birine kapanmışlardı. Çünkü Thierry Maulnier ile karşılaşmaktan kaçınıyorlardı. Maulnier bir sivil, neyse sonunda toplantıyı olay çıkmadan atlattık. Aragon gardını almış görünüyor. Bana kalırsa burada bir sivil savaş var. Malraux, şu anda Stalin'i, Finlandiya'yı koruyor mu, yoksa Sovyetleştirmeye mi çalışıyor diye sorgulamakla meşgul olan Çeklere katılmayı düşünüyor. Aslında ikisinin arasında çok az bir fark var. Daha bir sürü şey söylediği kesin, ama Wahl bunların hiçbirini dinlememiş yada anlamamış. Şu Wahl'a sempati duymak çok zor. Benda ve Petitjean toplantıda hiç konuşmadılar. Chamson ise acelecilikten gereksiz yere bir sürü askerin öldüğünü söyledi. Wahl beş ay önce yayımlanan L'Imaginaire hakkındaki düşüncelerini söyledi. Kitabı sonuna kadar okumuş, olağanüstü lirik bulmuş ve çok beğenmiş. Sanırım Gide, Midi'de mültecilerle ilgileniyor. Bu da bir kader. Minder propagandalar hakkında çok az konuştu. Wahl sıkıcıydı, çünkü Aragon'un savaş hakkındaki fikirlerini çürütmek için küçük öyküler anlatmakla meşguldü. Audry sohbetin seviyesi çok ortalama olmasına karşın ağzını bile açmadı. Beni burada tek eğlendiren daha önce hiç tatmadığım bir deneyimi yaşama fırsatı bulmamdı: Önce aralarında konuşurlarken bana çok ciddi gelmişlerdi. Böylesine planlı bir konuşmaya katılamayacağımı düşünmüştüm. Ama sonra aklıma sizin ve benim temel düşüncemiz geldi. Böylece derinden yaralamayı göze alarak ben de konuşmaya katıldım. Örneğin dün ülkemizin savaşa katılıp katılmamasını konuşurlarken, sizin bana verdiğiniz bilgiler ışığında ben de birşeyler söyledim. Wahl bu konu üzerine güzel şeyler söyledi. Minder ise belli bir birikime dayanarak akıllıca konuştu. Böylece sıkıcı bir 2,5 saat geçirdim. Şöyle bir sinemadan, kitaplardan, insanlardan da konuştuk. Saat 10.30'da kalkacağımı söylediğim zaman: "Mösyö Wahl da sizinle aynı tarafa gidiyor" dediler. Metroya kadar Wahl'ın kolunda gittim. Başında şapkası boynundaki siyah eşarbı ile oldukça meşum bir hali vardı. Bana uzun uzun L'Imaginaire'i tez olarak vermeniz gerektiğinden söz etti. Nerelerinin kabul edilip edilmeyeceğini söylemek üzere bunu bir kez daha inceleyecek. Ona sorarsanız taşraya hiç gitmeden Sorbonne'a yada Collège France'a ge-

lebilirmişsiniz. Bir kere tezi verdikten sonra bu işi oldu sayabilirmişsiniz. Ah, unutmadan bir de çok hoş bir anekdot anlattı. Bir gün sınıfa bir ödev verecekmiş. Üç öğrenci birden bir konu için talip olmuş. Wahl "Hanginiz ödevi yapmak istiyor?" deyince yanıt olarak: "Üçümüz de!" demişler. Wahl bunun üzerine: "Ne o yoksa bu bir konsorsiyum mu?" demiş. Çocuklar da: "Biz Sartre'ın öğrencileriyiz" diye gururla yanıtı yapıştırmışlar. Bu üç kişi kimmiş biliyor musunuz: Lévy, Kanapa ve Ramblin. Wahl bu olay karşısında gülmekten yerlere yatmış. Bir N. R. F alıp eve geldim. Queneau bana dargın. Bense Bachelard'ın Lautréamont üzerine yazdığı makaleyi hiç de korkunç bulmadım. Diğerlerinin niye ortalığı ayağa kaldırdığını anlayamıyorum. N. R. F.'in geri kalanını okumadım. Audry ve Minder'i yılbaşından önce yemeğe davet etmek istiyorum. Minder bana çok ilginç geliyor. Ona birikimi yüzünden bir paye mi vermişler, yoksa bir birikimin öne çıkmasını mı engellemiş, bunu öğrenmek istiyorum. Minder, Poitigny ve Royaumont ile dolaşıyor. Yarı Alman olması ona olan sempatimi engellemiyor (Morand'da Alman kültürü ve kültürsüzler üzerine bir bölüm vardı. Beni çok eğlendirdi. La Nuit de Charlottenburg - Charlottenburg Gecesi kitabında). Bir ara Kos'a uğradım. İki saat felsefe dersine girmiş, bitkin görünüyordu. Sonra da gidip yattım. İyi ama az uyudum. Saat 7.30'da Kos'u uyandırmak üzere kalktım. Gözlerimden uyku akıyordu. 1 saat daha yattım. Saat 9'da Kos'un kapısını çaldım, kalın bir sesle bana daha hazır olmadığını söyledi. Ses tonundan benden nefret etmeye başladığını sezinliyordum. Ben de söylenmeye başladım. Neyse ki saat 9.15'te hazırlanabildi. Ben de hemen bir taksiye binip okula gittim. Hava çok güzeldi. Hem kuru ve soğuktu, hem de güneş ve masmavi bir gökyüzü vardı. Bu hava bana kış sporları yaptığım yerleri anımsattı ve içim coşkuyla doldu. Kos, biraz çekingen, ama çok şeker ve mutluydu. Saat 11'de gideceğimiz yere vardık. Ama bekçiler burasının askeri bölge olduğunu söyleyerek bizi içeri bırakmak istemediler ve öğle treniyle geri dönmemizi öğütlediler. Uzunca bir süre onlara dil döktük. Bu arada biz içeri kaçmayalım diye yan yana dizilip bir barikat oluşturdular. Adam homurdanarak kâğıtlarımızı inceledi. Kos'un ismi yabancı olduğu için biraz problem çıkardı, ama sonunda bizi içeri bıraktı. Koşarak içeri girdik. Hava öyle sıcaktı ki ben mantomu çıkardım, çok mutluydum. Ama Kos, yerler ıslak olduğu için söylenip duruyordu. Kasabaya

vardık. Mme Jollivet'nin bahçesinde muhteşem bir at vardı. At bize doğru dönünce üzerindekinin Dullin olduğunu farkettik. Kadife bir pantalon giymişti. Bizi görünce selam verdi ve Toulouse'u çağırmaya gitti. Kos, eve bayıldı. Çok geçmeden Dullin geldi ve muhteşem bir Hollanda içkisi içmeye başladık. Bu bir çeşit porto flip'ti. Krema, cin, porto karışımından elde edilen enfes birşey. Mme Jollivet geldi ve sessiz sakin bir yemek yedik. Dickens'tan, savaştan, sizden, tiyatrodan konuştuk. Bu yemekte de geçen seferki atmosferin aynısı hakimdi. Dullin kayınvalidesine iğneleyici espriler yapıyordu. Öğleden sonra Dullin III. Richard için karton bir dekor hazırlamaya koyuldu. Onu çalışırken seyretmenin ne kadar keyifli olduğunu tahmin edemezsiniz. Bu sırada Kos, III. Richard'ın oynamak istediği sahnesini kopya ediyordu. Toulouse ise mor çoraplar örmekle meşguldü. Anlayacağı-nız herkeste müthiş bir faaliyet vardı. Toulouse beni esrarengiz bir şekilde banyoya götürerek, Kos'un küçük bir rolü daha temize çektiğini ve belki bu rolün ona verileceğini söyledi. Kısacası Kos'a en azından bir figürasyon verecekler. Bütün günü neşe içinde sıkıntısız geçirdik. Toulouse, oyununu bitirmiş, ocakta Paris'e geliyor. Kos'u ve beni Noel yemeğine çağırdı, ama ne yazık ki gidemeyeceğiz. Toulouse'un da Dullin'in de pek fazla anlatacak birşeyi yoktu. Çünkü evden dışarı çıkamıyorlarmış. Tyssen yine akıntıya kürek çekiyormuş. Toulouse onun hayatta hiçbir şeyi başaramayacağını, çünkü dünyaya pamuk ipliğiyle bağlı olduğunu söyledi. Bunu öyle kesin söyledi ki olayların içinde olduğuna şüphe yok. Saat 5.30'da oradan ayrıldık. Hava iyice kararmıştı. Toulouse bizi bir elektrik lambası vermişti. Şiddetli rüzgâ-rın altından zorla kurtulup kendimizi trene attık. Kompartıman kap-karanlıktı. Kos da geçirdiğimiz günden çok memnundu. Herkesle gayet güzel sohbet etti, formundaydı. Sanırım onlar da Kos'u çok sevdiler. Dönüşte Pagés'ye gittik, ben bir çorba içtim. Kos da akşam yemeği yedi. Yine diş ağrısından yakınıyor. Bu ağrılar onu sinirli ve mutsuz yapıyor. Biraz Kos'un yanında kaldım. Sonra o uyumak istedi. Ben de gelip bir saat boyunca size mektup yazdım. İki kısa mektup da Bost'a yazıp uyuyacağım. Henüz kitapları almadım, bekliyorum.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm. Sanıyorum yarına sizden bir mektup alırım. Bu mektubum sizi eğlendireceğini umarım. İyi ki varsınız sev-gilim. Siz olduğunuz için öyle mutluyum ki! Sizi bu ara düşüncele-

rimin derinlerinde, günler boyu görmeye devam edeceğim. Sizi çılgınca, büyük bir aşkla seviyorum sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

4 Aralık 1939, Pazartesi

Biricik Sevgilim.

Son iki mektubunuza göz atacak bol bol zaman buldum. Yapacak birşey yok, size herşeyi yazacağım. Önce Emma konusuna değinmek istiyorum: Bu işten çoktan vazgeçtim, ama bir de gerekli belgeler için ailesini zorlamayı düşünüyorum. Biraz gecikirse de önemli değil. Başaramazsam ne yapalım, önemli değil. Bütün kozları elimde toplamak için 13 Aralık'ı bekleyeceğim. Böylece kâğıtların elime geçmesi için biraz daha zamanım var. Başarma şansımın çok düşük olduğunu biliyorum, ama yine de deneyeceğim. Sizin izne gelme olasılığınıza gelince, bu muhteşem olur. Béziers'de olsanız bile paskalya tatilinde iki-üç günü birlikte geçirilebilir. Tabii ki Kos'a birşey söylemeyeceğim, siz de lütfen kimseye birşey bahsetmeyin. Önce kendi aramızda konuşup bu konuyu çözümleyelim. Noel tatilinde boş olursam kış sporları yapmaya Audry ve Peltier ile birlikte Nordent'a veya Kanapa ile Megève'e gideceğim. Idéal Sport'a Noel'de açık olup olmadıklarını öğrenmek üzere yazdım. Ama kayak yapmaya tek başıma gitmek istemiyorum. O kadına da gitmeyi istiyorum. Ona uğramak için her daim zaman ayırmaya hazırım.

Kitaplar için teşekkürler, onları bu sabah aldım. Karnelerimi fotoğraf malzemeleriyle birlikte yollayacağım. Şunu aklınızda bulundurun: Formatlı kâğıdı ikiye bölerek istediğiniz boyutu elde edebilirsiniz. Şasiler biraz büyük, ama onları kâğıdın ortasına yerleştirirseniz idare edebilirsiniz. Fotoğrafçı, böyle yapmanızı tavsiye etti. Paketinizi yarın göndereceğim.

Dün gözümden uyku akarak yattım, çok iyi uyudum. Bu sabah liseye giderken postaneye uğradım ve sizden iki mektup buldum. Mutsuz değilim, ama sizi öylesine seviyorum ki beklerken sabırsızlanıyorum. Sizinle uzun bir tatil geçireceğim zaman hep sonsuz bir bekleyiş içine giriyorum ve içim mutlulukla doluyor. Lütfen beni gelişmelerden haberdar edin sevgilim. Bost'tan beni meraklandıran kısa bir mektup aldım. Esrarengiz bir şekilde bana günlerce yazamayacağını söylüyor. Kos'a da aynı mektubu almış ve mektuplarını Taverny'ye yollamaya

devam etmemizi istemiş. Acaba onu sınıra mı yolluyorlar, ne dersiniz? Buna çok canım sıkılıyor, ama sükûneti elden bırakmayarak aptalca bir umut taşıyorum içimde. Fotoğraf malzemelerinizi almak için epey zaman harcadım ve uzun uzun mektuplarımızı düşündüm. Öğle oldu bile. Şimdi yemek yiyeceğim ve IV. Henry'ye gitmeden önce 1 saat çalışacağım. Akşam dışarı çıkmadan önce de bir süre çalışmayı düşünüyorum. Yatmadan önce size bir-iki satır yazacağım. Hoşçakalın sevgilim, daha şimdiden ikimizi Guéret yada Clermont Ferrand'da görür gibiyim. Bunu düşündükçe mutluluktan uçuyorum, biricik küçüğüm, sizi Amiens'e gitmek yada dağa çıkmak için terkedeceğimi düşündükçe üzülüyorum. Sevgilim, mektuplarımız öylesine şefkat dolu ki, beni mutluluktan uçuruyor. Sizi hiç böyle sevmemiştim.

Lahana yedikten sonra bir saat çalıştım ve okula gittim. Bir öğrenci kapıda benimle buluşacaktı. Ama o gelmeden kaçtım. Karşımdaki eczanede bulduğum birkaç fotoğraf malzemesini daha satın aldım. Sülfat ve diadimenol kitaplar ve karnelerle aynı pakette. Aklımızda bulunsun. Hepsini yarın sabah yollayacağım. Eve döndüm, biraz daha çalıştım. Boubou 10 dakikalığına bana uğradı. Sonra terzi geldi. Benden 200 frank aldı, ama mantomu çok güzel yapmış. Bost'a yazdım ve ailemle sıkıcı bir akşam yemeği yedim. Ardından Kos'la Rotonde'a gittik. Benimle ne kadar tatlı olduğunu tahmin edemezsiniz. Bost'tan dolayı çok canı sıkılıyor. Ama şu anda sinirlerini yatıştırdı ve kendine çok güvenli, dost görünüyor. Bana Lexia ve Atelier üzerine bir yığın öykü anlattı. Delarue'yle görüşmüş. Delarue ona sizin için Moleskine'in Günce'sini vermiş. Bu kitaba biraz göz attıktan sonra size yollayacağım. Saat 11'de döndük. Şimdi yatağa uzanıp bir saat kitap okuyacağım. Bost için çok canım sıkılıyor, sınıra gönderildiğine şüphe yok. Bu üzüntü sinirleri tamamen ölmüş bir diş ağrısına benziyor. Onu düşünmekte ve onun için acı çekmekte zorlanıyorum. Ama yine de bundan sonra onu pek iyi bir halde görmeyeceğim kesin. Son mektuplarını okudum da gözlerim yaşlarla doldu. Orada şiddetli bir savaş olmadığını biliyorum, ama Bost'un durumunun şüpheli olduğu aşikâr. Tanrım ona birşey olursa kendimi çabuk toparlayabileceğimi zannetmiyorum.

Hoşçakalın sevgilim. İçim kıpır kıpır, yanımda olmanızı öylesine isterdim ki! Özellikle de şu anda, tatlı küçüğüm, sevgilim sizi görmek

için illa iki ay beklemek zorunda mıyım? O küçük yüzünüzden öperim sevgili küçüğüm.

Sevimli Kunduzunuz

5 Aralık 1939, Salı

Sevgili Küçüğüm,

Sonunda sizden çok açık bir mektup aldım. Hiç kırılmadan durumu kabullendim. Ancak romatizmayla ilgili esrarengiz sözlerinizi anla-yamadım. Bunu anlamak için uzun süre kafa patlattım. Bost'tan onu sürekli sınıra yollayıp geri çektiklerini belirttiği bir mektup aldım Herşeyi bana sırasıyla anlatacakmış. Sakin görünüyor, biraz içimi rahatlattı. Doğrusunu isterseniz artık biraz huzura ihtiyacım var. Biraz çalışmak istiyorum, ama yakında Orléans veya Tours'a yollanacağınızı düşündükçe çok üzülüyorum. Sizden daha açıklayıcı bir mektup bekliyorum.

Védrine'den perşembeye geleceğini bildiren bir not aldım. Védrine de canımı sıkıyor, aptal gibi kavga edeceğime insanlarla konuşabilir. Ona Kos'un ayın 15'inde gideceğini, gelmek için bu tarihi beklemesinin daha doğru olacağını yazmıştım. Babası ayın 15'inde izne geldiğine göre o tarihten önce dönmesi yerinde olur. Doğrusu daha önce haber vermesini tercih ederim. Bir sürü randevum var. Cumartesi uzun zamandır görüşmediğim Ay Parçası ile görüşeceğim. Randevuyu iptal etmek ayıp olur Védrine'in dünkü mektubuna da kızacağım tahmin ediyorum. Ona bir not yollayarak, kendisini perşembeye beklediğimi söyleyeceğim. Mektubunda ona sık yazmadığımdan yakınıyor. Bana sorarsınız aramızda yine küçük tartışmalar olacak *Elimden* geldiğince ona iyi davranmaya çalışacağım ama geldiğine sevinmiyorum. Dolayısıyla olacakları tahmin edebiliyorum Merleau-Ponty'den küçük bir not aldım, ayın 18'inde izne geliyormuş Onunla bu gece yemeğe çıkacağım, beni çok eğlendiriyor 17'sinde de boksörlere gidiyorum. Her halükârda Védrine bu yıl Paris'e yerleşmeyecek. Belki üçüncü sömestre biraz okuyacak zamanı olur.

Bu sabah liseye gittim. Yarım saat kütüphaneden kitap seçmekle uğraştım. Çok zengin bir kütüphane, bazı iyi tarih kitapları da var Sonra biraz çalıştım, hâlâ kurgu safhasındayım, şimdilik herşey gayet iyi gidiyor. Sonra Mirov'da Sorokine'le yemek yedim. Saat 3'te Camille Sée'ye gittim. Müdire yine canımı sıktı Öğrencilerime bir

ödev vermemi istiyor. Herşeye burnunu sokmayınca içi rahat etmiyor bu kadının. Ardından Montparnasse'a geldim. Postaneye uğrayıp iki paket gönderdim: fotoğraf malzemeleri ile karneler ve kitaplar. Yakında size iki Mac Orlan ve Moleskin'in Günce'sini yollayacağım. Elimde Le Diable Amoureux (Aşık Şeytan) vardı, ama onu Kos'a verdim. O da iki günlüğüne Wanda'ya vermiş. Wanda da kitabı Laigle'e götürmüş. Az sonra ondan (Kos'tan) el yazmalarını isteyeceğim. Sonra 1 saat çalıştım, biraz günceme ve size yazdım. Şimdi de Kos'la Montmartre'a Zorro'nun Dönüşü'nü seyretmeye gideceğiz. Poupette'in Lionel'den kötü haberleri var. Çıbanı kötüleşmiş.

Dinleyin sevgilim, lütfen Emma'ya işleri halletmesi için baskı yapın. Ben de buradaki işler için koşuşturuyorum. Onu görmeyi çok istiyorum. Demiryolunun olmaması Simone Jolibois'yı durduramadı. Beni yanına çağırıyor. Bana anneme gösterebileceğim bir mektup yazmış. Ona gidemezsem kış sporlarına gideceğim. Megève'e yazdım.

Yarına sevgilim. Size daha güzel mektuplar yazacağım. Bugün çok sıkıcı bir gündü, ama yavan değildi. Hiçbir zaman kendimi yavan hissetmem. Niçin bana daha önce paraya gereksiniminiz olduğunu yazmadınız? Artık size sormadan para yollayacağım. Yalnızca sosisle beslenmenize çok kızdım. Hoşçakalın tatlı küçüğüm, bana güzel fotoğ- raflarınızı yollayın. Sizi sevgiyle kucaklarım.

6 Aralık 1939, Çarşamba

Sevgilim,

Pazar günkü uzun mektubunuzu aldım. İçinde bulunduğunuz durumu çok iyi anlıyorum. Sizinle bunu tartışmak isterdim. Lütfen Bost'a Le Testament espagnol (İspanya'da Ölüm Güncesi), Saint-Exupéry ve Barnaby Rudge'u yollayın. Gide'in güncesini de bitirdiğinizde gönderirseniz sevinirim. Yakında size Quai des brumes'ü (Sisler Rıhtımı) yollayacağım. Ben bu kitabı yeni okudum ve çok beğendim. Moleskine'in Güncesi ise bana pek fazla şey düşündürtmedi. Dinleyin sevgili küçüğüm, Emma biraz daha hızlı hareket ederse işler yolunda gidecek. Yaşadığı yer bence çok hoş. Emma akıllıca bir mektup yazarsa anemin Noel'de beni onun yanına yollayacağına eminim: 13'ünde yada daha sonra Emma üzerinde bir etkiniz olacaksa, lütfen ona bir mektup yazarak baskı uygulayın. Tembelliğinden gerekeni yapamazsa, yine de yanına gitmeye çalışacağım. Lütfen bu konudaki düşüncelerinizi hemen bana yazın.

gidecek. Sivilcem geçti. Yalnızca kulağımın üzerinde bir kırmızılık kaldı. Bu lekeyi gururla taşıyorum.

Yazım çok kötü biliyorum, ama çok yazdım. Ayrıca anlatmak istediklerimin hepsini yazacak kadar çok zamanım yok. Dolayısıyla son sürat yazıyorum. Bost, hiçbirşeyi açık açık yazmıyor. Onu çözmek için uğraşmam gerekiyor.[138]

Sevgilim, annenize onda kalmayacağımızı söylemeyeceğim. Bunu ona siz söylerseniz daha iyi olur. Romatizma esprisini sonundu anladım, ama anlamam pek zor oldu. Dôme'da biraz çalıştım. Sonra Kos Mouloudji'yle beni kendi parasıyla yemeğe götürüp götüremeyeceğini sordu. Teklifini kabul ettim ve Rotonde'a yemeğe gittik. Domuzlu barbunya fasulye yedik, nefisti. Sonunda Bost'tan haber geldi; Marsilya'daymış.[139] Öteki de onu şüpheye yer bırakmadan gördüğünü söyledi. Çok hoştu. Geçen yıldan bu yana çok daha hoşlaşmış. Odama döndüm. Merleau-Ponty'den kısa bir mektup buldum. İzne geldiğinde bütün bir günü "gemide yada yürüyerek" benimle geçirmekten büyük mutluluk duyacağını yazıyordu. Védrine'den de yumuşak bir mektup vardı. Sıkıcı olmayacağını ve randevularıma gitmeme izin vereceğini yazıyor. Birden onu göreceğime memnun oldum. Kos'a bundan bahsettim ve Védrine'in gelişini olgunlukla karşıladı. Bu kız bir melek.

Mektubumu bitiriyorum, çünkü saat altıda Sorokine'le La Damnation de Faust'a (Faust'un Cehennemi) gideceğim. Size yarın anlatırım.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm, ne kadar yumuşak mektuplar yazıyorsunuz. Sizi ne kadar sevdiğimi ve benim için ne ifade ettiğinizi yeterince anlatamadığımı düşünüyorum. O sevgilim, sizi öylesine görmek istiyorum ki! Yavaş yavaş transa geçiyorum. Védrine'e Emma'yı görmeye gideceğimi söylemeli miyim?

Sevimli Kunduzunuz

138. Sartre'ın bir yaklaşımına yanıt

139. 1939 Temmuz'unda, ordudan izin aldı ve Sartre ve Beauvoir'la buluşmak üzere Marsilya'ya gitti. S. de Beauvoir, Marligue'deki bu karşılaşmayı Konuk Kız adlı romanında yazar

7 Aralık 1939, Perşembe

Sevgilim,

Pazartesi günkü mektubunuzu aldım ve içim bir kere daha size karşı sonsuz bir aşkla doldu. Sonunda kitapları aldığınıza ve zevkle okuduğunuza sevindim. Hangi bölgeye taşınacağımızı ve orada ne gibi olanaklar olduğunu çok merak ediyorum. Yeni yerinizde sevimli bir çamaşırcı bulabilecek misiniz?[140] Bence bu çok önemli.

Dün Sorokine saat 6'da bana geldiğinde çok sinirliydi. Yatışması için hemen onu öpüp okşamak gerekiyordu, ben de öyle yaptım. Sonra Monparnasse'a gidip A. F'ye[141] bindik. Yolda kendimize pasta, çikolata ve hurma aldık ve Opera'nın yanındaki küçük bir kafeye oturduk. Sorokine'e bir yığın öykü anlattım, çok mutlu görünüyordu. Çok geçmeden bir locanın arkasındaki iki koltuğa oturup La Damnation du Faust'u (Faust'un cehennemi) dinlemeye başladık: Bazı bölümleri çok iyiydi, müzik çok donuktu ve sahnelenişi oldukça çocuksuydu. Yine de başından sonuna kadar çok eğlendim. Sorokine karanlıkta ellerimi yakaladı ve beni öpmeye başladı. Öylesine mutluydu ki, yaşamıma bu kadar geç girdiği için çok şanssız, oysa daha önce karşılaşmış olsaydık ona daha çok bağlanabilirdim. Son perdeye kadar kaldık ve hayretle orkestranın valse davet müziği çaldığını duyduk. O sırada perde XV. Louis tarzı bir salonun üzerinden açılıyordu. Bunu görür görmez karanlıkta oradan sıvıştık. Bizi içeri alacak bir kafe bulmakta çok zorlandık çünkü saat 11'e geliyordu. Böylece 10 dakika metronun etrafında dönüp durduk. Sorokine beni öteki kız arkadaşından çok daha fazla sevdiğini söyledi. İlişkimizdeki mutlu ve mutsuz olduğu tarafları anlattı, halinden çok memnun, çünkü son üç ayda epey gelişme kaydettiğimizi düşünüyor. Ben de ona: "Evet, zaten daha iyisi olamaz" dedim. Buna çok sinirlendi, ona göre çok daha farklı bir konuma gelebilirmişiz. Üzgünüm, bu konuda yanılıyor ve düş kırıklığına uğrayacak. Metroya binmeye kalktığımda tıpkı bir sırtlan gibi uludu ve kavga ederek ayrıldık. (Ama bugün öğleyin yarımda etrafa gülücükler saçıyordu; bana çikolata getirmiş. Benim için bir yığın sevimlilik yaptı. Ben bu kızla ne yapacağım? İnanın hiç bilmiyorum. Ona bu

140 Beauvoir, burada, Sartre'ı ziyarete gittiğinde (onun çalışma düzenini bozmamak için) çevrede kalabileceği bir otel olup olmadığını soruyor

141 Otobüs

yaşadıklarımızın çok hoş olduğunu, ama savaştan sonra ilişkimizin aynı yoğunlukta devam edemeyeceğini söyledim. Ama onu hiçbir zaman terketmeyeceğimi de ekledim. Yine de bu durum beni o kadar endişelendirmiyor. Yapacağım çok şey var: Romanımı bitireceğim, sizi göreceğim; her zaman olduğu gibi herşey mutlu sonla bitecek. Otele döndüm ve hemen yattım, bu sabah 8'e kadar deliksiz bir uyku uyudum.

Sabah postaneye uğrayıp mektubunuzu aldıktan sonra Versailles'a gidip okudum. Şimdi 1 saat kadar çalışacağım. Dünden beri romanımı baştan ele aldım. Artık müsvedde yazmaktan bıktım. Herşey yerli yerinde ve bir an önce son halini alsın istiyorum. Bu beni çok eğlendiriyor. Herşey kolayca akışkan bir şekilde olup bitiyor. Lise'ye gittim, Sorokine'le öğle yemeği yedim, ardından IV. Henri'ye gittim. Şimdi odamdayım ve Védrine'i beklerken size yazıyorum. Onu büyük bir heyecanla beklediğimi söyleyemeyeceğim. Saat 5.30 civarında gelecek. Moleskine'in Güncesi'ni okuyorum. Oldukça karamsar bir kitap. Yine de fena sayılmaz.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm, yarın size Védrine'le ilgili tüm detayları anlatacağım. Öteki gelişine nazaran daha az sıkıcı olacağına eminim. Bost'tan hâlâ haber yok.

Yarına sevgilim. Artık dayanamıyorum, sizi hemen görmek istiyorum. Bu aralar heyecan ve belirsizlik içinde yaşıyorum. Aklım Noel'de. Sizi ilk günkü gibi içten ve sıcak bir aşkla seviyorum sevgilim. Çılgınca kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

8 Aralık 1939, Cuma

Biricik Küçüğüm,

Demek telefoncu oldunuz! Sizi tıpkı Dôme'da tuvalete bakan o şişko kadın gibi telefonun başında düşünmek çok komik. Umarım bu iş zamanımızdan çok fazla çalmıyordur mutsuz köpekçik. Sabırsızlıkla herşeyi açıklığa kavuşturacak olan yarınki mektubunuzu bekliyorum. Belki Emma üzerine de birşeyler yazmışsınızdır.

Dün Védrine'i ve terziyi beklerken Ay Parçası geldi. Terziyi görmek istiyormuş. Kocasının bana bir mektup yazdığını söyledi. Buna şaşırdım, çünkü böyle bir mektup elime geçmedi. Ayrıca cumartesi güzel elbisesini giyip benimle birlikte sokağa çıkmaktan çok mutlu

olacağını söyledi. Sonra gülerek ekledi: "Kendimi bayramlıklarını dört gözle bekleyen küçük bir kız gibi hissediyorum." Sanırım Wanda'nın şu Polonyalı sevgilisine mektup yazmak için yardım ettiğini biliyorsunuz. Böylece sevgilisi onun çok akıllı olduğunu söyleyerek ona geri dönmüş. Biraz dikiş üzerine sohbet ettik. Védrine geldiğinde Ay Parçası'nı yanımda görünce biraz buruldu. Üçümüz birlikte gayet uygarca sohbet ettik. Ay Parçası Yahudi düşmanı olduğunu söyledi, ama nedenini anlatmadı. Bu Védrine'i çok güldürdü. Sonunda Ay Parçası'nı terziyi beklemesi için odada bırakıp Védrine'le dışarı çıktım (ama terzi gelmemiş). Coupole'a gittik, tıka basa yemek yedim. Yanımızda mütevazı giyimli birisi kibarca yemek yiyiyordu. Kendisine iyi bir şarap, kırmızı havyar ve közde mantar söyledi. Bu muhteşem birşey, mantarlar yağlı bir kâğıda sarılmış ve üzerinde küllerle servis yapılıyor. Kâğıdı açtığımızda içinden enfes bir kızarmış et çıkıyor, eti kestiğinizde ise içinden mantarlar çıkıyor. Yemeğini gayet sakin ve ağır ağır yiyiyordu. Sonra Vikings'e gittik ve akvavit içtik. Bizim için tatlı niyetine geçti. Védrine'e karşı çok sıcaktım, ama her zamanki gibi bu sıcaklığın ardında bir sıkıntı vardı. Sanırım Paris'e yine gelecek ama bu beni ilgilendirmiyor. Ona ancak Kos'tan çalarak haftada iki gece verebilirim. Kos'a da 5 gece kalır. Zaten Kos, daha fazlasını da istemiyor, gecede herhangi bir saat ona yetiyor. O çok farklı. Védrine'le işi ve yaşamı üzerine sohbet ettik. Çok cana yakındı. Ondaki sıcaklığı hissediyordum, ama ne yazık ki aynı şeyi ben duymuyordum. Görüyor musunuz, Védrine geçen sefere oranla çok daha farklı. Aramızda bir sıcaklık, arkadaşlık ve saygı var. Aniden aramızdaki fiziksel ilişkinin elektriğini yakaladım. Bunu yeniden bulmak çok kolay oldu. Başlangıçta öpüp okşamalar için cimri davrandık ve uykumuzun gelmesini bekledik.

Bu sabah ben postaneye mektuplarımı almaya giderken Védrine de Sorbonne'a gitti. Bost'tan pazar günü postaladığı bir mektup vardı. Sınıra 8 km uzaklıkta çöl gibi ama sakin bir yerdeymiş. Ölüm korkusu ve çamurlu siperlerin dışında meraklanacak birşey yokmuş (Oradan sağ çıkabilecek mi bilmiyorum). Karamsarlaşmış gibi görünüyor. Mektupları çok geç geliyor.

Dôme'dayım ve hâlâ romanımın birinci bölümü üzerine çalışıyorum. Kos, geldi. Onu önceki gün çok sıcak bir mektup yazarak çağırmıştım. Ama onun yanıtı aynı sıcaklıkta değildi. Bana bir yığın

öykü anlattı. Lexia tatilde bir kere daha intihar etmeye kalkmış. Bir de Nadia ile ilgili ilginç bir öykü var. Nadia'da kanamalı, çok acayip bir hastalık ortaya çıkmış. Kos'la Audry'nin doktoruna gitmişler. Nadia doktorun odasından kıpkırmızı çıkmış; çünkü hastlağı hâlâ "bakire" olmasıymış. Dibert de Kos da böyle birşeyi tahmin etmiyorlarmış.

Bir de klasik Mouloudji-Tyssen öyküsü. Geçen yıl Tyssen Mouloudji'yi bir eve götürüp zor kullanarak bütün sırlarını söyletmiş. Ardından Mouloudji aynı şeyi ona yapmaya kalkmış, ama Tyssen avaz avaz bağırarak yardım isteyip elinden kurtulmuş. Sonra saçı başı darmadağan Montmartre'daki Rey'e gelmiş. Herkese Mouloudji'nin ona işkence yapmaya kalktığını söylemiş. İşte böyle. Mouloudji bu aralar, Belleville'deki evinde oturuyor ve yaşlı bir kadınla yatıp kalkıyor. Halinden çok memnun. Kos'a o güne kadar hep mastürbasyon yaptığını, ama bir kadınla yatmanın çok daha zevkli olduğunu anladığını söylemiş. Bütün bunları Kos'a Milk Bar'da etraftakilerin duyabileceği bir ses tonuyla anlatmış. Sonra yan masadan "ah!" "oh!" sesleri gelmeye başlayınca öfkelenerek yer değiştirmişler. Dullin Kéchélévitch'e (köşede alnından öptüğü kız): "Derslerde senden ve Kos'tan başka ilgimi çeken kimse yok" demiş. Kos'la, St. Michel Bulvarı'na gittik ve ben kendime ayakkabı aldım. Kısa topuklu muhteşem bir pabuç. Ayaklarımı biraz yayvan gösteriyor, ama yine de çok sempatik (ötekiler delinmişti ve bu sabah donarcasına titriyordum). Sonra Dupont'da sıkı bir yemek yedik. Geçen gün Mouloudji, Wanda'yı görmeye geldiğinde herşeye burnunu sokan cadı ev sahibemiz ona: "Kimi arıyorsunuz?" diye sormuş. Mouloudji: "Matmazel Wanda'yı" demiş. Ev sahibesi bu sefer de "niçin" diye sorunca Mouloudji düşünmeden açıklamaya koyulmuş, sonra aniden durarak: "Size bütün bunları açıklamak zorunda değilim" demiş sinirli bir şekilde ve yaşlı kadını orada bırakıp gitmiş. Kos, ayrıca bana devlet tarafından organize edilen mektuplaşmaları anlattı. Sorular şöyle başlıyormuş: "Hayattaki amacınız nedir?", bir de "Kadın mı yoksa erkek mi olmak isterdiniz?" diye bir soru varmış (yanıtlar samimi ve doğru verilmeli). Ayrıca bir de mektup yollayanın fotoğrafı ve kısaca karakterine ilişikin bilgiler istiyorlarmış.

Şimdi lisedeyim. Devamını yarın anlatırım. Védrine buradayken hiç zamanım olmuyor. Yarına size yazacak daha bir sürü eğlenceli şeyim var. Sizi seviyorum tatlı küçüğüm.

10 Aralık 1939 Pazar, Paris

Canımın İçi Ufaklığım,

Size anlatacak bir yığın ilginç öyküm var, ama hepsini yazacak zamanım var mı bilmiyorum, çünkü Kos, az sonra gelecek. Yine de yazmaya başlayacağım ve yarın bol bol devam edecek zamanım olacak. Böylece uzun bir mektubunuz olacak. Dün size yazdıktan sonra anneme yemeğe gittim ve babama askerlik anılarını anlattırdım. Genelde havadan sudan konuştuk, ama yine de size ilginç bir kaç detayı aktaracağım. Doğrusu söyledikleri beni çok şaşırttı. Önünde patır patır adam öldürülürken hiç korkmamış. Hatta bir keresinde kulağının dibinde havan topları vızıldarken bir kasabadan geçtiğinde bile korku duymamış. Babam korkmak için çok yaşlı ve yorgun olduğunu söyledi. Ayrıca askerdekilerin onda dokuzunun da kendisi gibi olduğunu söyledi. Doğrusu bunu pek anlayamadım. Poupette'e bir iş buldular: Ayda 1200 franga daktilo yazacak veya Savunma Bakanlığı'nda da ayda 1500 franga mektup yazacak. İki işten birisine girmesini istiyorlar. Bunun sağlığı ve ressamlığı için iyi olmayacağında direttim. Böylece karamsarlığa kapılacak, ben de onu sırtımda taşımak zorunda kalacağım. Enfes bir dana yedikten sonra Védrine'le Biarritz'de buluşmak üzere otobüse binip St. Michel Bulvarı'na gittim. Védrine yanında Kanapa'yı da getirmiş. Kanapa benimle Megève'e gelmek istiyor. Idéal Sport'dan yanıt geldi; yer varmış. Banyolu bir oda günde 50 frank. Tabii ki banyolu odayı tercih edeceğim. Teleferik için de biraz para ayırmam gerekiyor. Oraya gidersem çok eğleneceğim, ama yine de biraz endişeliyim, çünkü bugün de bana Emma hakkında birşey yazmadınız. Bu 7 Aralık tarihli mektubunuzdu ve pek fazla zamanımız kalmadı. Yine de gerekli kâğıtları hazırlayacağım. Kâğıtlar geç de gelse kullanabilirim. Lütfen Emma'ya bana haber yollamasını söyleyin, ama acele etsin 20 Aralık'a kadar zamanı var. Tabii daha erken yanıtlarsa benim için çok daha iyi.

Theophraste Renaudot ile karşılaştığımı biliyor musunuz? Bir saat sohbet ettik, ayrılırken de biraz konuştuk. Sonra taksiye binip Védrine'le Opera Comique'e gittim ve Thibault konserini izledim: Fransız Alzas karışımı bir galaydı. Salonda bir yığın şapkalı Alzaslı vardı. Locanın arka köşesine oturduk ve Fauré'nin sonatını dinledik. Çok güzeldi, ama bıktırana kadar çaldı. Dolayısıyla müziğin hiçbir esprisi kalmadı. Arkasından Debussy'nin bir sonatını çaldı. Öteki'nin tam ter-

sine çok hoştu, ama çalması oldukça güçtü ve sıksık detone oldu. Beethoven'in Kreutzer Sonatı ise oldukça sıkıcıydı. Bunula beraber uzun ve güzel bir bölümü de var. Bütün olarak bakıldığında hoş ve enteresan bir konserdi. Bu zamanların müziğini dinlemeyi çok seviyorum. Konseri anlatmaya az sonra devam edeceğim. Opera'dan çıktıktan sonra, biraz yürüdük. Védrine bana çok endişeli olduğunu, çünkü Kos'a yazdığım ve yollamadığım çok sıcak bir mektubu bulduğunu söyledi. Bu satırlar ona çok gerçekçi gelmiş. Ona herşeyin her zaman açık olduğunu, ama onun dünyaya bakışının çok dar olduğunu, biraz olayların karmaşıklığını görmeyi öğrenmesi gerektiğini söyledim. Aşk, kıskançlık, özgürlük üzerine mantıklı bir sohbet yaptık. Sonra otobüsle otele döndük. Sonunda terzi mantomu getirdi: Muhteşem olmuş, kendimi içinde kraliçeler gibi hissediyorum. Altına yeni ayakkabılarımı giydim, küpelerimi kulaklarıma taktım ve Ay Parçası'yla buluşmaya gittim. Yarın size bir yığın öykü anlatacağım.

Saat 11'de ondan ayrıldım ve Kos'a bir merhaba deyip yatmaya gittim. Her zamanki gibi çok şekerdi.

Bu sabah Védrine'le Dôme'da buluştuk. Biraz sohbet ettik. Sonra mektubunuzu almaya gittim. Ardından Védrine'le dolaştık. Coupole'de yemek yedik. Saat 1'de benden ayrıldı. Ben de Boşt'a mektup yazdım, dün ona hiçbirşey yazmamıştım. Saat 1.30'da da size yazmak üzere Dôme'a geldim. Kos da gelecek. Çabuk olmalıyım.

Sevgilim, Bellevue Otel'indeki yaşamınızı düşleyebiliyorum. Zaten oradaki yaşamınızı bana çok iyi betimlemişsiniz ve bunun psikolojinizi nasıl etkilediğini anlıyorum. Bugün kendimi mutsuz hissediyorum, uzun zamandır hiç böyle olmamıştım. Bu ne karamsarlık, ne de boşluk duygusu, çırılçıplak bir mutsuzluk. Sanırım bu Noel tatili yüzünden olsa gerek. Çünkü gitgide umudumu yitiriyorum. Kaybettiğimi anladığımda büyük bir darbe yiyeceğim.

Védrine'le yaptığımız konuşmaların sonunda, erkeklerin dış görünüşü üzerine düşüncelerini öğrenmeye karar verdim: Çünkü genellikle beni kadınlar güzel buluyor. Kanapa hoş bir kadın olduğumu, ama bana güzel denemeyeceğini söyledi. Lévy ise tam tersine benim güzel, hem de oldukça güzel bir kadın olduğumu söyledi. Ay Parçası'nın kocası da beni çok beğeniyor. Ondan bir mektup aldım. Karısına, Poupette'e ve bana mektup yazacağını, çünkü bizden çok hoşlandığını

söylemiş. Védrine'e karşı olan duygularımı dengeledim. Her zaman olduğu gibi sükunet içindeyim.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm, yarın size uzun bir mektup yazacağım. Sizin için endişeleniyorum sevgilim. Öylesine sizi görmeye ihtiyacım var ki! Yalnızlık benim için ideal, ama yokluğunuz da bana çok ağır geliyor. Sizin o küçük yüzünüzü görmeye, sesinizi duymaya, şefkatinize öylesine ihtiyacım var ki! Bugün size karşı şefkat doluyum ve bu bana çok acı veriyor. Sizi görmek için neler verirdim bilseniz! Canımın içi sizi çılgınca kucaklarım.

Sevimli kunduzunuz

Kos, gelmediği için öykülerimi baştan anlatmaya başlıyorum. Bu mektubu yarınki ile birlikte tekrar okuyun çünkü çok eğleneceksiniz.

Ay Parçası ile birlikte Dôme'a gittik. Üzerine içi kürklü bir manto giymişti, başında kahverengi bir şapka vardı ve bu haliyle gerçekten çok hoş görünüyordu. Elinde de bir çanta ve şemsiye vardı. Villa'ya gitmeye karar verdik. Villa Vavin Caddesi'nin köşesinde sizinle gitmediğimiz bir-iki gece kulübünden biri. Düş kırıklığına uğradık, çünkü tıpkı bir taşra gece kulübünü andırıyor. Rouen'deki Royal'in aynısı. Aynı dekor, kötü bir orkestra, yırtık saten elbiseli konsomatrisler... Ay Parçası bir İngiliz yemeği yedi ve birlikte bir şişe Chablis içtik. Biraz sohbet ettik, bu arada konsomatrisler giyinip sahneye çıkarak bir takım numaralar yapmaya başladılar. Değişik bir şekilde dans ediyorlardı, bu bizi şaşırttı. Ama gayet doğal, çünkü gece kulüpleri daha dün açıldı. Kör topal önlerine gelen kızı toplamışlar. Kızlar, pileli kısa bir etek, göğüslerini Çin heykelleri gibi açıkta bırakan ekose bir sütyen giymişlerdi ve saçlarında ekose bir bant vardı. Çok berbat bir atmosferdi. Ay Parçası etrafına merakla bakıyordu, çünkü bu aralar kadınlarla ilgileniyor, özellikle de dolgun ve şişman olanlarını baştan aşağı süzüyordu. Daha sonra da Polonya, İngiliz ve daha birçok ülkenin askerleri gibi giyinip gösteri yaptılar Madelon müziği eşliğinde. Bu daha çok 1917'lerdeki bir müzikholde yapılan parodileri andırıyordu. Daha sonra başka kostümler de giydiler, ama hepsi kısacıktı. İşin ilginç olan yanı ise saat 1.30'da polisler geldi ve kızları alıp götürdü. Sonra herkesin nüfus kâğıdına baktılar. Tam savaşın soluğunu ensemizde hissettiğimiz bir geceydi. Başlangıçta sohbetimiz çok yavandı, çünkü Ay Parçası konuştuklarını size anlatacağım endişesiyle bana öykülerini anlatmak istemediğini itiraf etti. Ama yavaş

yavaş onu ikna ederek konuşturmaya başladım, bana muhteşem öyküler anlattı. Düşünebiliyor musunuz, geçen gece Youki'de, benim onlarda olduğum geceki gibi bir parti varmış. İnsanlar teker teker gitmişler. Kala kala Blanche Picard kalmış (Atelier'nin eski oyuncusu, ateşli ve mahzun bir kadın. Kos ve Toulouse'dan nefret ediyormuş. İsterik olduğunu söylüyorlar, çünkü cinsel yaşamı çoktan bitmiş). Onu bir yere yatırmışlar. Youki'nin son pezevengi Pierre Ay Parçası ve Wanda'dan hoşlanıyormuş. Yatıp kalktığı kadınların ellerini bağlayan Pierre, Ay Parçası'nı da tümüyle bağlamış. Bunun üzerine bizimki gitmek istemiş ama Youki onu bırakmamış. Youki yarı çıplak dansetmeye ve jimnastik yapmaya başlamış. Bir ara girip içtiği bütün içkileri kusmuş ve: "Pantolonumu çıkardım, böylesi daha rahat" demiş. Üzerine bir Japon kimonosu giyip Pierre'in dizlerine yatmış. Diğerleri sevişmeye başladığında Ay Parçası gramofonun başına gitmiş ve kafasını hiç kaldırmadan dört-beş kere plak koyup dinlemiş. Zaten böyle pısırık davranmaktan gayet memnunmuş. İşlerini bitirdikten sonra Youki gidip küçük bir leğen getirmiş ve hep birlikte içine girip yıkanmaya başlamışlar. Ay Parçası, "Bu çok komik bir sahneydi, çünkü küçücük leğenin içine üçümüz sığmıyorduk" dedi. Bu arada Youki Ay Parçası'na o gece orada kalmasını teklif etmiş. Ay Parçası bunu uysalca kabullenerek, öfkeden kuduran Blanche Picard'ın yanına kıvrılmış. Blanche Picard o gece Youki'yle yatmış, bir yandan da kıskançlık krizleri geçirmiş. Ardından Youki ve Pierre yemek odasında sevişmişler, bu sırada Ay Parçası uyuyormuş. Sonra Youki gelmiş ışığı açmış, gürültü yapmış ve Ay Parçası'nın etrafındaki herkesi uyandırmış. Zavallı Ay Parçası Blanche'la Youki arasında sandviç olmuş. Youki göğüslerini okşamaya başlamış ve: "Bir türlü uyuyamıyorum" demiş. Ay Parçası geri çekilmiş. Ama tamamen kurtulmak için Youki'yi uyutmuş. Bu sırada Blanche yine öfkeden köpürüyormuş. Ne hoş bir öykü değil mi? "Sabah Youki'nin nasıl olduğunu çok merak ediyordum, tahminimce çok çirkin olmamalıydı, ancak hiç de sandığım gibi çıkmadı, sabahları yüzü iğrenç oluyor. Midem bulandı" dedi Ay Parçası. Sabah Youki'ye "Dün çok sarhoştuk" demiş, Youki ise ona delici bir bakış fırlatarak: "Şekerim herhalde sen sarhoştun. Ben gayet ayıktım" demiş. Bunun üzerine Ay Parçası geri adım atarak: "Ah, hepimiz çok mutluyduk" demiş. Geçenlerde Budala'yı okurken kendisinin de bir budala olduğuna karar vermiş. Bazı yönlerden bu

benzetmesi doğru, budalalığını olayları karmaşıklaştıran bir politika haline getirdi. Youki ve Foujita üzerine daha bir çok öykü anlattı. Ne acaip bir dünyada yaşıyoruz.

Daha sonra Ay Parçası'nın davetlisi olarak Poisson d'Or'a gittim. Şık, kaliteli ama anlamsız bir yer. Pitoresklikten uzak, zengin bir dekor: Yerde kırmızı bir peluş halı, etrafta yeşil bitkiler, herşey yerli yerinde ancak çekiciliği yok (zengin, ama sevimsiz bir ortam, bence çok şık da değil, bildiğiniz Champs Elysées takımı gibi işte). İçerisi tıka basa doluydu, herkes yemek yiyordu. Önceden yer ayırtmak gerekiyormuş. Yine de basık bir köşede küçük bir masa bulabildik. Ay Parçası sarhoş olmaya başladı ve şampanya şişesini devirerek vazodaki çiçekleri almaya çalıştı. Bize kup ve çok hoş bir likör servisi yapıldı. Bir de ağzına kadar dolu bir meyva tabağı geldi. Ay Parçası'nın elde edip edeceği de bu oldu yalnızca. Çok makul bir hesap geldi. Bu sırada Rus damarı kabardı, bir takım duygusal anıları aklına geldi, bardakları kırmaya, ortalığı dağıtmaya yeltendi. Paralarını sağa sola savurdu. Ne çareki bilinci onu engelliyordu, ama çok acı çekiyordu. Böylece sizin ve benim hakkımda ne düşündüğüne dair uzun bir konuşma yaptık. Her zamanki gibi can sıkıcı bir konuşma oldu: Ay Parçası'nın kocası bana "İşin içinde güzel bir kadın olunca beni küçümsüyorsunuz, bence aşka âşık olunmalı" gibi şeyler zırvaladı. Bizim küçük bir klan oluşturduğumuzu ve zevk ve arzu gibi şeylerden yoksun olduğumuzu da sözlerine ekledi. O sırada bizi kapıya koydular. Ay Parçası hâlâ içki içmek ve deşarj olmak istiyordu. Ama artık onu çekecek halim kalmamıştı ve Ay Parçası'nı yalnız başına sokakta yürürken bırakıp otele döndüm.

İşte bütün öykü bu, saat 3 ve Kos, hâlâ ortalarda yok, daha iyi. Alkolün insana neler yaptırdığını ve insanların halini görüyor musunuz? Ay Parçası da, ben de ayrı ayrı hoş bir akşam geçirdik.

11 Aralık 1939, Pazartesi

Sevgilim.

Az önce sizden ve Bost'tan birer mektup aldım ve tüm dünya başıma yıkıldı. Bu ani çöküntü biraz da Emma yüzünden. O birşey yapamıyorsa, ben hiç yapamam, önümde yalnızca birkaç günüm kaldı. Perşembeye izin belgelerini alacağım. Neye yarar, çok umutsuzum. Biraz da Bost beni üzdü. Mektubu ta dünyanın öbür ucundan geliyor.

onu nasıl yanıtlayacağımı bilmiyorum. Birden sanki bir hayalete yazacakmışım hissine kapıldım, yazısı bile değişmiş, size bu mektubu göndereceğim, hepsini okumalısınız. Bunaltılı değil, tam anlamıyla berbat, kendini kaybetmiş. Bunları Bost'un yazdığını ve onun yavaş yavaş delirmekte olduğunu düşünmek bana çok ağır geliyor.

Dün Kos, gelene kadar size yazdım. Çok yumuşak ve sevimliydi. Hava çok güzeldi ve bulvara kadar yürüdük. Kafelerden birine girip biraz oturduktan sonra konservatuvardaki konsere gittik. Zuorro'yla geçen kez görüp çok beğendiğimiz orkestra şefi Charles Münch oradaydı. Orkestrayı uyuşturucu kullanmış gibi kendinden geçmiş bir şekilde, tıpkı bir Tanrı gibi yönetiyordu. Gittiğimize değdi doğrusu. Önce, yaşayan bir kompozitörün hüzünlü Requiem'ini çaldılar, ayakta uyuduk. Arkasından Franck'ın bir senfonisi vardı, muhteşemdi. Tahmin ettiğimden çok daha güzeldi. Ayaklarım yerden kesildi. Bu akşam dışarı Kos'un sayesinde çıkmıştık, ama ona St. Germain des Prés'de Védrine'le buluşacağımı söylediğim zaman birden sinirlendi. Bunun hesapta olmadığını söyledi. Ona biraz dengesiz davranmış olabilirim. Ama sonuç olarak ben de ona bütün bir akşamüstümü verdim. Akşamla değiş tokuş etmiş olduk. Zaten ona pazartesiden önce boş akşamım olmadığını söylemiştim. Çok berbat bir hafızası var, bunu ilk defa yapmadığımı ve Védrine'in geçen gelişinde de aynı şeyin olduğunu söyledi. Halbuki bu doğru değil. Bunu sırf Védrine'e olan kıskançlığından yapıyor. Ona uzun uzun açıklamalarda bulundum, ama beni dinlemedi ve kızgın bir tavırla yanımdan uzaklaştı. Védrine'i Flore'da buldum. Sarhoş olmaktan korkuyordu. Sonuçta çok sarhoş değildi ve çok sevimliydi. Yanında Sonia vardı. Saçındaki saten bantla çok hoş görünüyordu. Her taraf tıklım tıklım. Önce Lipp'te randevulaşmıştık. Ama Lipp tıka basa doluydu ve yiyecek yalnızca çikolata ve reçel kalmıştı. Biz de Collège Inn'e[142] gittik. Bir piyanist vardı, ama piyanistten başka herşeye benziyordu. Yeni bir barmen ve sırmalı üniformaları olan garsonlar vardı. Oldukça komiktiler. Védrine'le uzun uzun yaşam ve yaşama bakışı üzerine sohbet ettik. Çok sevimliydi, içim ona karşı şimdiye kadar duymadığım kadar şefkatle doldu. Çok mutlu görünüyordu ve yüzünde o garip gülümseme vardı, gözleri derin bir anlam ifade ediyordu. Ama bir yandan da

142 Vavin Caddesi'nde bir kafe

10 yıl sonra bizi aynı şekilde sevemeyeceği için çok üzülüyordu, çünkü çok yaşlanacakmışız. Bu onu mahvediyor, ama öte yandan bu durum onun daha özgür olmasını sağlayacak. Bu özgürlüğü şimdiden görüyor ve kabulleniyor. Ayrıca bizden uzaklaşmasının onun için daha mı iyi, yoksa daha mı kötü olacağına karar veremiyor. Sizin, hâlâ mektuplaşmanıza karşın, onun için artık öldüğünüzü söylüyor. Sizi kendine herşeye yeniden başlayamayacak kadar uzak hissediyor. Védrine, tutkularına gem vuramayan garip bir insan. Ama daha da garibi, o iyimserliğinin altında korkunç bir karamsarlık var. Otele döndük, tutkulu bir şekilde sevişttik, doğrusunu isterseniz bundan çok zevk aldım. Sonra, uyuduk. Sabah ondan ayrılıp okula gittim. Mektuplarımı aldım, sonra da size yazmak üzere Dôme'a geldim. Herşeye karşın Bost'a da yazacağım, günceme bir-iki şey karalayacağım ve öğle yemeği yiyeceğim. Şu anda aklım romanımla ilgilenemeyecek kadar çok karışık.

Hâlâ, içinde kitap ve fotoğraf malzemeleri olan paketi almadınız mı? Hoşçakalın tatlı küçüğüm. Lütfen Emma'ya biraz daha gayretli olmasını söyleyin, hâlâ zaman var. Biraz geç bile olsa bir işime yarayabilir. Son 15 gündür biraz sinirliyim. Sevgilim, belki on, belki dört, belki de iki hafta sonra sizi göreceğim. Size öylesine ihtiyacım var ki! Sizi çılgınca öperim.

Sevimli Kunduzunuz

Védrine'e geri birliklere alınacağınızdan bahsettiniz mi? Ya izin davasından? Bu onu daha da üzecektir. Galiba, şubatı beklesek çok daha iyi olacak. Bence ona izinde onunla olamayacağınızı şimdiden söylesek iyi olur, çünkü sonra çok yaygara kopartacak.

12 Aralık 1939

Sevgilim,

Dün otele döndüğümde sizden bir paket bulunca çok şaşırdım. Sonra da çok üzüldüm, çünkü sanırım Seltzer kendi izin belgesiyle sizinkini değiştirmiş. Özellikle pazar günü gününüze düştüğünüz küçük not, bütün umutlarımı suya düşürdü. Yine de perşembeye gerekli kâğıtları tamamlayacağım, ama bir işe yaramayacağını biliyorum. Gününüzü bana yollamanıza çok memnun oldum. Dün yatakta 45 dakika kadar onları okudum ve içinden kolay bir anekdot aradım. Bu sabah kahvaltı yaparken özyaşamöyküsünüzü tekrar elime aldım, çok hoştu.

beni epeyce eğlendirdi (bu akşamüstü okumaya devam edeceğim). Babanızın sizi gönderdiği politik toplantıdan haberim yoktu. Nizan'dan bahsettiğiniz bölümler de çok hoşuma gitti. Çok güldüğüm birşey oldu: 10 Kasım tarihli sizinle ilgili olan bir bölümü çok patetik, basit, abartılmış bir tonla yazılmış buldum: "Geçmişe ait tüm anılarımı yıpranmış eski fotoğraflar gibi yırtıp atmak istiyorum..." Bu sayfanın içeriğini gayet iyi anladım, ama anlatımı beni şaşırttı. Ardından üç sayfa sonra şunu okudum: "Önceki üç sayfanın bir özetini buraya yazmalıyım, bundan belki tumturaklı birşeyler çıkartabilirim." Sonra da çok hoş bir dille aklımızdan geçenleri anlatmışsınız. Bunları okurken kendimi mutlu ve kuş gibi hafiflemiş hissettim. Yazınız, açıklamalarınız öyle güzeldi ki, sanki ben de sizinle bu üç sayfayı yazmışım hissine kapıldım. Sevgilim, bu satırları sizden öylesine uzakta okuyorum ki. Brunath'dan beri kendimi sizden iyice uzaklaşmış hissediyorum ve şimdi de bir yabancının yazdıklarını okur gibiyim. Böyle okumak hoşuma gidiyor. Çok sevimlisiniz akıllı, tatlı küçüğüm. Az önce sizden bir mektup aldım, ruh halinizi olduğu gibi anlatmışsınız. Bu mektubu bir köşeye koydum, önce güncenizi okuyacağım, mektubu sonra tamamlayacağım. Sevgilim, metroda, ders aralarında, her yerde mektuplarınızı okuyorum. Yaşamlarımızın böyle biribirinin içine geçmesi çok hoşuma gidiyor. Bost'tan, biraz daha yaşama yakın iki mektup aldım. Biraz daha kendine güvenli ve buna çok şaşırıyor.

Dün size yazdıktan sonra Tyssen'le karşılaştım. Wanda'nın dediği gibi kafası kepek doluydu, beyaz bir kazak giymişti ve mavi gözleri daha da belirginleşmişti. Onu selamladım. 4 ay boyunca Cantal'da Madeleine Robinson'la birlikte bir delikte tıkılı kalmış. Ama Robinson onu, karnına attığı tekme ve yumruklarla o kadar bezdirmiş ki, sonunda kaçıp gitmiş. Nedenini tam olarak anlatmadı. Bir kere de Paris'te şansını denemek istiyormuş. Baty'ye Maya'yı almaya gidecek. Orada küçük bir kız rolü almayı umut ediyor. Bana sizi sordu ve hüzünlü bir şekilde bakarak: "Yaşam sizin için şu sıralar çok zor ve acı olmalı" dedi. Ona karşı çıktım.

Sonra IV. Henri'ye gittim. Sorokine çıkışta, beni bekliyordu. Védrine yüzünden beni daha az görmesine bozuluyor. Ama her zamanki gibi çok sevimliydi. Dersimize bir Rus kızını getirmek istiyor. Geçen yılın en iyi öğrencisiydi, ama çok sıkıcı bir tip. Ancak dersimize gelmesi bir yerde iyi olacak, çünkü gevezelik ederek ve sevişerek çok

zaman kaybediyorduk. Bu zamanı kaybeden oydu. Ama Sorokine'in özgürlüğünden feragat etmesinin doğru birşey olduğunu düşünmüyorum, kendi mesafesini kendi koymalıydı. Beni otele kadar bıraktı, 2,5 saat kitabımın birinci bölümü üzerine çalıştım. Védrine, saat 7'de Paris'e inmeden önce bana uğradı. Neyse ki can sıkıcı olamayacak kadar çok işi var. Bir süre Vikings'te sohbet ettik, sonra Kos'la buluştum. Kos, çok tatlıydı ama dişi ağrıyordu. Kendine karşı çok acımasız davranıyor, çünkü bütün acıma duygularını Bost'a yöneltmiş durumda. Pagès'de yemek yedik ve uzunca bir süre sıkıntılı bir şekilde odamda oturduk. Ben de çok yorgundum. Yolladığınız paketi aldım. Saat 8.30'da Kos gitti. Ben de hemen yatağıma uzanıp güncenizi okumaya koyuldum.

Bu sabah IV. Henri'de dersim vardı. Güncemi oldukça gecikmeli bir şekilde yazdım, sonra Capoulade'da Sorokine'le yemek yedim. Ardından Camille Sée'ye geçtim, oradan postaneye uğrayıp Versailles'a kahvaltıya gittim. Biraz sonra otele dönüp güncelerinizi okumaya devam edeceğim ve çalışacağım.

Hoşçakalın sevgilim -çok mutsuzum, sizi öylesine görmek istiyorum ki- Dün geceden beri sizinleyim, bu çok hoş. Güncelerinize bayıldım küçük uslu düşünür. Sizi çılgınca kucaklarım ve sizi ne kadar görmek istiyorum bilseniz!

Sevimli Kunduzunuz

13 Aralık 1939, Çarşamba

Biricik Küçüğüm,

Bu akşamüstü kendimi perişan hissediyorum. Az önce karakoldan geldim ve Emma için yapacak birşey olmadığını öğrendim. Birtakım onay belgeleri gerekliymiş ve Emma'nın bana bunları yollaması bir ay alır. Idéal Sport'a yazıp yer ayırtmaktan başka çarem kalmadı, aslında gönlüm Emma'nın yanında. Védrine benimle gelmeyecek, Kanapa'nın gelip gelmeyeceği ise henüz belli değil. Çetin olacak, olsun, nasıl olsa yanımda kitaplarımı ve işimi götüreceğim ve kayak yaparak da kafamı boşaltmaya çalışacağım. Lütfen bana Şato'yu ve Cassou'nun 48'ini yollayın. Özellikle Shakespeare'leri yeniden satın almak istemiyorum. Bu aralar çok okumalıyım, yoksa hüzünleneceğim. Günüm şöyle geçti: İki saat fazladan ders yaptım, çok az çalıştım, şimdi de boksörün eşi geldi. Dün benimle birlikte yemek yedikten sonra bana

yapıştı. Çok yumuşak, ama bir o kadar da sıkıcıydı. Pazar günü onunla Provins'e gitmeye söz verdim, böylece yarı yarıya kendimi rahatlamış hissettim. Onunla karakola gittikten sonra, annenizi görmeye gittim. Bir saatliğine Lutétia'ya gittik, pek hoş değildi. Şimdi 2 saatimi Rus'larla geçireceğim, akşam da Kos'layım. Beni hiç ilgilendirmeyen bu insanlarla birlikte olmak çok can sıkıcı. Yalnız kalmak ve çalışmak istiyorum.

Dün çok verimli çalıştım. Tam 2,5 saat boyunca başımı kaldırmadım. Çok zevkliydi. Ocakta size düzeltilmiş 100-150 sayfa göstermek isterdim. Sonra tekrar güncelerinizi okudum (o kadar çok yalvarıp yakardı ki birini boksöre vermek zorunda kaldım, ama merak etmeyin pazara alacağım).

Güncelerinizi bol bol okumaya zamanım oldu, çünkü Kos saat sekiz çeyrekte geldi. Yarın benden istediğiniz gibi güncelerinize üzerine düşüncelerimi uzun uzun yazacağım. Sonuna bir de anafikir ekleyeceğim. Şimdiye kadar yalnızca özyaşamöyküsü, anekdotlar ve çok hızlı okuduğum irade üzerine bir bölüm vardı. İkincinin yarısını geçtim bile. Tek kelimeyle her satırınız "muhteşem". Çok güzel bir metot ve tarz tutturmuşsunuz. Edebi yönden öylesine kuvvetli ki anlatmak istediğiniz hemen anlaşılıyor. Dün bir bölümü okurken çok şaşırdım. Birden gözümün önünde Guille'deki ortam canlandı. (Bu kadın öylesine şiirsel ki! Sevgilim o zamanlar hâlâ gençtik ve dünyanın nereye gideceği belli değildi. Şimdiyse dünyanın nereye gittiği belli: Karanlığa gidiyor. Siz de artık kararsız değilsiniz. Şu anda o zamanlar hiç tahmin edemeyeceğiniz kadar olgunlaştınız, dahası tahmin edemeyeceğiniz kadar, ama kendi kendinizin saymın yapacak kadar olgunlaştınız. Guille de kendini buldu. Ben de. Yine de o tatlı belirsizlik tam olarak kaybolmadı. Dün böyle düşünmüyordum, ama birden dokunaklı bir anım aklıma geldi; şu anda hâlâ içinde yaşadığımız entellektüel ve etik ortam. Kısacası biraz nostalji yaptım. Şu anda sizin ve benim içinde bulunduğumuz durum, fena sayılmaz. Ama bu yine de ayrılığımızdan dolayı yaşadığım sertliği ve kırgınlığı engelleyemiyor. Neyse sonuçta yüzde yüz haksız olarak Pieter'le yaptığımız tartışmalar beni çok güldürdü. Ayrıca güncelerinizi alabildiğine canlı ve zengin. Bundan çok iyi bir kitap çıkacağını siz de biliyorsunuz değil mi? Ayrıca bulduğunuz bu yeni stil, bütününde kesinlikle çok başarılı. Daha ne yazabilirim bilmem ki! Bu sayfaları okumak ve

sizinle birlikte gülmek son iki gündür yaptığım en anlamlı şeydi (Onu bütün anlamaya çalışma gayretlerime karşın pısırık boksör bana hiçbirşey veremedi). Anneniz mutlu görünüyor. Dün Kos. III. Richard'ın ilk provasına gitti. Orada Mayenne Copeau'yu[143] görmüş. Öylesine kızın tepesindeymiş ki, zavallıyı yalnızca sahnedeyken rahat bırakıyormuş. Tam endişeli bir anne portresi çiziyormuş. Bu anne ve kızın hali dört dörtlük bir komedi. Blin, Buckingham'ı oynuyor. Dullin'li sahnelerin olağanüstü olacağını düşünüyorum. Kos. hâlâ ne yapacağını bilmiyor. Belki onu bu akşam göreceğim. Ama görmemeyi ve önümdeki 8 gün boyunca serbest olmayı tercih ederim.

Bost'tan birşey yok -dün de yoktu- sanırım yazamayacak kadar bezgin. Bu beni çok üzüyor. Ona kocaman bir paket sosis ve kurutulmuş domuz eti yollayacağım.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm, haberleriniz beni biraz olsun sevindirdi. İzninizden çok fazla bir beklentim yok. Anneniz susmayı tercih ediyor ki bu da beni çok üzüyor ve sinirlendiriyor. Zaten bana bu çok kısa ve acele geliyor. Ama yine de kendimi sizinle uzun ve keyifli tatiller düşünmekten alıkoyamıyorum. Her halükârda önümüzde uzun bir ay var küçüğüm. Beni öylesine ihmal ediyorsunuz ki. Sevimli Kunduz sizi bütün kalbiyle kucaklar.

Sevimli Kunduzunuz

Öğrendiğime göre, Tyssen Baty'den hiç haber alamamış ve Cantal'a gitmek istiyormuş.

14 Aralık 1939

Sevgilim,

Mektubunuz ne kadar içten ve sıcaktı. Benim tatilimle bu kadar ilgilenmeniz ne kadar ince bir davranış. Sanırım, tavsiyenize uyup dağa gideceğim ve romanım üzerine çalışacağım. Belki ilginç bir gezi arkadaşım bile olacak. Hoş değil mi? Birden gelecek beni umutlandırdı. Ayrıca izne gelme olasılığınızı öğrenmek de ruhumu şenlendirdi. Aniden görüntünüz gözümün önüne geldi. Saçınız sakalınız birbirine karışmış biçimde bana doğru geliyordunuz. Birlikte gevezelik ederek ve mutluluktan uçarak Paris sokaklarında dolaştık. Bunları hayal etmeye öylesine ihtiyacım vardı ki.

143. Copeau'nun kızı, Marie Hélène Dasté

Paris'te her yer bembeyaz. Hava o kadar soğuk değil ama yerler çok kötü kayıyor. Sokaklar ne ıslak ne de kuru. Hava puslu ve bu da çok hüzünlü. Galiba artık Emma'ya ona gidemeyeceğimi söylemem gerekiyor. Bost 8 gün içinde sınıra gidiyor. Ne kadar "meraklanmaya gerek yok" dese de bu beni çok korkutuyor. En azından riske atılacak. Öte yandan kendi kendime "Acaba Megève'e gitmesem mi?" diye düşünüyorum. Çünkü sizden bu kadar uzakta olmak beni korkutuyor. Ama guerenciaya da ihtiyacım var. Paris üstüme üstüme gelse de. Üstelik çok az uyuyabiliyorum, akşam saat 7 olur olmaz üzerime korkunç bir yorgunluk çöküyor. Bu söylediklerime bakıp da kederli olduğumu zannetmeyin, yalnızca düşüncelerim birikti birikti, bir dönüm noktasına geldi, o kadar. Benim bazı şeyleri hissetme biçimim bu galiba. Siz bana mutluluğu tattıktan sonra değiştiğimi söylüyorsunuz. Hiç de sandığınız gibi değil. Mutluluğun bende bir nüans yarattığı doğru, ama temelinde her zaman mutluyum. Hayat, aşk, iş... Her zaman etrafımda katı, çok gerçek nesneler var. Bunlar hoş olmayan anlarda daha çetin bir şekilde ortaya çıksalar da, özü değiştirmiyor -ama tabii birden ilgi alanlarımı kaybedersem, o zaman işler değişir. Bunu hayal etmek bile istemiyorum.-

Güncelerinizi okumayı bitirdim. Söz verdiğim gibi size güncelerinizin üzerine uzun bir mektup yazacaktım. Ama birden size gençliğimde, Bergson'un (lütfen bu kıyaslamamı bağışlayın) bana yaptığını yapmak istedim: Yazdıklarınızın doğruluğundan ve kesinliğinden eminseniz bana daha ne söylemek düşebilir ki! Aslında derinlemesine düşündüğünüzde epey ilginç bir laf oldukça şeytani! - irade ve etik anlayışı açısından baktığımda bu sözde hiçbir yanlışlık göremiyorum ve bu kesinlik bence çok hoş. Biricik küçüğüm, siz çok akıllısınız. Benim tek kusurum çok tamahkâr olmam ve ahlak anlayışımı nasıl pratiğe dökeceğimi pek bilememem. Buraya kadar herşey kendini iyi irade olma iradesiyle tanımlayan Kant'ın iyi iradesi gibi formel kalıyor. Güncelerinizi tekrar okudum, ama tamamını okumadan bu konu üzerinde birşey söylemek istemiyorum. Şimdiye kadar satır satır her yazılana katılıyorum. Ama size sormak istediğim birşey var: İşin içinden nasıl çıkıyorsunuz, neyin sorumluluğunu almalıyım ve ne zaman özgürlüğümün sorumluluğunu almalıyım, sorumluluğunu üstlendiğim bu özgürlüğü ne yapacağım? Öteki defteri de lütfen bitirir bitirmez bana yollayın. Gerçekten de çok ilginç şeyler yazıyorsunuz.

Biraz da size yaşamımdan bahsetmek istiyorum. Dün size yazdıktan sonra otele döndüm. Odam apaydınlıktı. Sorokine, çalışma masamın üzerine raptiyelerle pırıl pırıl sarı ve kırmızı kurutma kağıtları tutturuyordu. Bu çok nazik bir davranıştı, ona teşekkür ettim. Çalışmamız gerekiyordu, ama çalışmak yerine birbirimize dokunmaya başladık. Sonra birden bana sımsıkı sarıldı. Ancak 5 dakika sonra sinirli bir şekilde beni iterek, "ya çalışalım yada sohbet edelim" dedi. Bunun üzerine ben de kalkmak istedim, ama beni bırakmadı. Hiç olmadığı kadar ateşli seviştik. Bluzumdan bir toplu iğne, ayağımdan da ayakkabılarımdan birini çıkardı (bunu sembolik bir soyunma olarak görüyor), sonra da beceriksizce elbiselerimin üzerinden beni okşamaya başladı. Ardından daha da sinirlenerek Kant üzerine çalıştığımız defteri eline aldı ve "haydi bunu burada kesip çalışalım" dedi ve beş dakika sonra da gözyaşlarına boğuldu. "Çalışmıyoruz, hiç ilerleyemeyeceğim" dedi. Ona benim aptal olmadığımı, onu sinirlendiren şeyin aramızdaki cinsellik olduğunu ve aslında "tam sevişememekten" kaynaklandığını, belki bunu burada kesmenin daha iyi olacağını söyledim. Daha da fazla ağlamaya başladı ve dudaklarıma yapışıp şöyle mırıldandı: "Sizinle yaşadığımız hiçbirşeyden utanmak istemiyorum." Ben de ona cinsellikte daha ileriye gidersek bana fiziksel olarak daha çok bağlanacağını, ona asla veremeyeceğim "azıcık sevgi" gözönüne alınırsa bunun yararsız olduğunu söyledim. O da tutkulu bir şekilde "zaten bağlandım" cevabını verdi. Yapacak birşey yok, benimle yatmak istiyor.

Dersimizi bitirdikten sonra ayrılmanın ikimiz için de en iyisi olacağına karar verdik. Birdenbire çok sevimlileşti, bana sımsıkı sarıldı ve saf saf sorular sormaya başladı: "Daha önce hiç cinsel ilişkide bulunmuş muyum?" Ben de daha önce Kos'la, şimdi de sizinle seksüel ilişkide bulunduğumu açıkladım ve "Bazı şeyleri yapmak, söylemekten daha kolaydır, neden aramak gereksiz" dedim. Bunun üzerine bana "Siz benim sevdiğim, âşık olduğum ilk kişisiniz" diyerek sözlerini noktaladı. Sevmek kelimesini hiç bu kadar anlamlı söylememişti. Gözleri ışıldayarak yanımdan ayrıldı, bense sıkıntılı ve düşünceli bir şekilde orada kalakaldım.

Bu sabah C. Sée'de ders yaptıktan sonra onunla öğle yemeği yedim. Bütün yemek boyunca yüzü duvar gibiydi ve dişlerini gıcırdatıp durdu, yarı ağlamaklı bir hali vardı. Sonunda dayanamayıp ona onu sevmedi-

ğimi ve reddettiğimi düşündüğü için böyle yaptığını söyledim. Ancak çok az görüştüğümüzü ve bu şekilde ilişkimizi asla ilerletemeyeceğimizi, ileri derecede bir ilişkimiz olması içinse dört dörtlük bir uyum içinde olmamız gerektiğini söyledim.

Sonunda onu ikna ettim. Böylece tekrar sevimlileşip: "Size bütün söylediğim yalanları itiraf edeceğim" dedi. Sonra birisini dudaklarından öptüğünü, ama daha ileriye gitmediğini söyledi. Ama öptüğü kişinin kim olduğunu söylemedi. Sanırım onunla yatmam gerekecek. Ne yapmalıyım? Bu küçük kızın beni böyle kıskıvrak yakalaması çok canımı sıkıyor?

Kos, gece saat dokuzda geldi, böylece benim de bol bol günceme ve Bost'a yazacak zamanım oldu. Sonunda Kos geldi, ama Dullin henüz rol konusunda kesin bir yanıt vermediği için biraz moralı bozuktu. Ancak sanırım roller daha dağıtılmamış, endişelenmesini gerektirecek bir durum yok. Dominique'te yemek yedikten sonra bana geldik. Benimle harcamalar üzerine çok kibar bir konuşma yaptı. Çoğu zaman çok şirin, ama zaman zaman da sıkıcıydı. Öyle çok oturdu ki sonunda uykusuzluktan bayılacak hale geldim.

Çok iyi uyudum, sabah doğruca Versaille postanesine gittim. Güncenizi okudum. Sorokine'le yemek yedim ve ardından IV. Henri'ye gittim. Şimdi de Mahieu'den size bu mektubu yazıyorum.

Yarına sevgilim -sizi çok seviyorum, sizinle bir an önce güncenizde yazdıklarımız, yaşamımız üzerine konuşmak istiyorum- Sizi delice kucaklarım tatlı küçüğüm.

Sevimli Kunduzunuz

Kos, müsveddelerimi bulmuş. Onda olduğunu adım gibi biliyorum, ama hâlâ bana geri vermiyor.

15 Aralık 1939, Cuma

Canımın İçi Ufaklığım,

Ruhum hâlâ çok donuk. Sakın yanlış anlamayın, artık Emma için üzülmüyorum, o faslı çoktan kapattım. Kanapa sonunda karar verdi, benimle Megève'e geliyor. Idéal Sport'da rezervasyon yaptırmak için yazacağım. Onun benimle gelmesi hoşuma gidiyor, çünkü kayak yapmayı çok iyi biliyor ve yanımda olması kara kara Bost'u düşünmeme engel olacak. Çok iyi anlaşmamızın yanı sıra, çok da iyi kavga ediyoruz. Doğrusu Bost'un haricinde bir genç adamla kayak yapmaya git-

mek biraz içimi sızlatıyor. Hiçbir sıcaklığı olmayan mesafeli bir arkadaşlık... Bu bana geçmişi anımsatan acı bir parodi gibi geliyor -Bost, tehlikedeyken onun yanında olamamam ne kadar kötü- Korkuyorum, kendimi Kanapa'nın kollarına atıvermekten korkuyorum. Yine de oraya gideceğim.

Biraz sıkılırım, çünkü içimde müthiş bir çalışma isteği var. Aslında herşey iyi gidiyor, zaman sorunum da yok. Védrine, Paris'te ve beni çok görmek istiyor. Oysa ben bu hafta onun yüzünden Kos'u ekmek istemiyorum. Bir gece için de Sorokine'e söz verdim. Pazar günü boksörleri görmeye gitmeyeceğim, ama her halükârda ancak şu önümüzdeki 8 gün gezdikten sonra doğru dürüst çalışmaya başlayacağım. Sanırım kardeşim Paris'e gelmeyecek. Bana Lionel'de olup biten ilginç olayları yazıyor.

Kos dün saat 8'de geldi, hâlâ hangi rolü kaptığı belli olmadığı için sinirden köpürüyordu. Toulouse provalar için Paris'e geldi. Başındaki Rus kalpağı ve astragan mantosuyla çok güzel görünüyordu. Çok iyi bir oyun çıkaracağına şüphem yok. Blin Buckhigham'ı oynuyor (Sokoloff'un rolünü). Kos'a çok feci âşık. Daha doğrusu tutkularının esiri olmuş. Mouloudji'yle onca olaydan sonra hâlâ çok romantik bir ilişkileri var. Biraz sohbet ettik, ardından Ursulines'e La Symphonie burlesque'i (Komik Senfoni) yeniden seyretmeye gittik. Epey eğlendim. Ardından da San Francisco'yu gördük. Sıkıcıydı, ama sonundaki deprem sahnesi tıpkı annemin dediği gibi görmeye değerdi. Herşey bir yana, bu sahneyi gerçekten çok iyi çekmişler.

Otele döndük, biraz sohbet ettik, sonra ben uyudum.

Dôme'da bir müddet çok güzel çalıştım, ancak daha sonra Gérassi'ler köpekleriyle birlikte geldi ve çalışmam yarım kaldı. Bir müddet sohbet ettik, sonra postaneye gidip mektubunuz gelmiş mi diye bakmaya gittim. Tatlı küçüğüm, mektubunuz öylesine şefkatli ve güç vericiydi ki! Bana ne kadar çabuk geri dönerseniz herşey o kadar iyi olacak. Daha sonra Biarritz'de de bir saat çalıştım. Kanapa, geçerken tasarılarımızı teyit etmek için uğradı. Védrine Lévy'yle birlikte geldi. Çok sinir bozucu ve otoriterdi. Paskalya'da tatile gidebilmek için şimdi hiçbir yere gitmeyeceğini söyledi. Kanapa öfkeden köpürdü. Védrine ayrıca Kos'un burada kalıyor olmasına da çok sinirlendi ve üzüldü. Onunla bu akşam 9.30'da görüşeceğim. Arkasından da Kos'la buluşacağım, ama kesinlikle ona Védrine'in burada olduğunu söyle-

meyeceğim. Atelier'deki çalışmaları bu yalanımı kolaylaştıracak. Hatta buradan giderse daha da iyi olacak.

Şu anda liseden çıkıyorum, ama Camille Sée'deki öğretmenler toplantısına gitmem gerekiyor. Bütün bunlar çok canımı sıkıyor. Sevgilim sizin şefkat dolu tatlı mektuplarınıza karşılık, bu çok kötü ve bunalımlı bir mektup oldu -sakın yanlış anlamayın, kendimi sizinle bağlamıyorum- Küçüğüm lütfen çabuk gelin, size öylesine ihtiyacım var ki! Küçük güncelerinizi bitirdiğim için çok üzülüyorum, şimdi büyük bir eksiklik hissediyorum. Sizi çılgınca kucaklarım küçük Sokrat, tatlı Hippias. Sizi şefkatla kucaklarım canım.

Sevimli Kunduzunuz

16 Aralık 1939, Cumartesi, Vikings Bar,

Sevgili Küçüğüm,

Bugün sizden mektup yok. Kendimi biraz terkedilmiş hissediyorum. Buna karşın son iki günle kıyaslandığında moralimin biraz düzeldiğini söyleyebilirim. Belki de bu 3 saat aralıksız çalıştığımdan, dün gece iyi uyuduğumdan ve yorgun olmamamdan kaynaklanıyordur. Şu anda saat akşamüstü 4. Yarın size küçük bir kitap paketi yollayacağım. Bir de 200 frank, 8 gün içinde yine kitap ve para yollayacağım. 500 frank da boyacı ve Kos için ayırmam gerekiyor. Çünkü Kos, Paris'te kalıyor. Özel derslere ise çarşamba günü başlıyorum - ama kış sporları ve vergiler sayesinde yine bütçem kabaracak.

İşte Bost'un adresi: 51, R.I./ 5, Cie / 170, Bölük.

Dün alabildiğine karamsardım. Size yazdıktan sonra taksiye binip Camille Sée'ye gittim. Benim dışımda bütün öğretmenler toplanmışlardı. Ben gittiğimde henüz orta ikinci sınıf konuşuluyordu. Sıra bana ancak saat 7'de geldi. Tam tamına 2 saat bekledim. Neyse ki yanımda Moleskine'in Güncesi vardı ve size yollamadan bu kitabı bitirmek isitiyordum. İkinci bölümü daha da güzel. Giono'nun önsözü muhteşem. Özellikle akıl ile ilgili yazdıklarına hayran kaldım. Şimdiye kadar hiçbir kitabı okurken baştan aşağı bütün vücudum titrememişti. Sorbonne'da o kargaşa içinde birşeyler okuyup, yazdığım, öğrencilik yıllarıma ait bir yığın anı canlandı gözümde. Öylesine okumaya dalmışım ki, bir an nerede olduğumu unutmuşum, başımı kaldırıp etrafımdaki yaşlı kadınları görünce çok şaşırdım.

Saat 7'yi yirmi geçe okuldan çıktım ve bir taksiye binip beni bekleyenlerden bihaber yola koyuldum. Malebranche Sokağı'nda karanlıktan otellerin adını okuyamadım ve kayboldum. Sonunda hasbelkader birisinin kapısından girip 9 numaralı odaya çıktım ve karşımda Védrine'i görünce çok sevindim. Mavi bornozuyla çok çekiciydi, ama geç kaldığım için beni çok soğuk karşıladı. Ona bunun benim suçum olmadığını söyledim, ama yine de sinir krizine girdi. Odası üçüncü sınıf bir otel için oldukça şirindi. Védrine'le Mirov'a akşam yemeğine gittik. Sonra tekrar ona gidip biraz oturduk. Dönüşte beni gayet tutkulu bir biçimde otelimin kapısına kadar bıraktı. Ona sık yazmadığımız için size sitem ediyor ve on gündür sizden hiç haber alamadığı için çok üzgün. Bana yolladığınız mektuplarsa hâlâ çok sıcak ve şefkat dolu tatlı küçüğüm. Ama biliyorum, Mosbronn'a geçtiğinizden beri dünyadan çok daha kopuksunuz, daha çok kendi içinize kapandınız. Ama bu bizim açımızdan hiçbirşeyi değiştirmiyor, çünkü ben yalnızlığınızı sizinle paylaşıyorum. Bunu böyle hissediyorum. Ancak bana göre siz çok daha önce kabuğunuza çekildiniz ve etik üzerine düşünmeye koyuldunuz: Ne dersiniz, tespitim doğru mu, yanlış mı?

Ben öfkelenmeye hazırdım; aşırı "*zevk delisi*" olmuş. Védrine, oldukça sinirli bir şekilde: "Sartre'a Tito'nun benimle yatmak istediğini söyleyeceğim. Sanırım buna bayılacak" dedi. Yine de çok kibardı. Ben de ona "Seni de, Sartre'ı da çok seviyorum, ama bütün bunlar benim üzerime çok büyük bir yük bindiriyor" dedim.

Saat 9.30'da otele döndüm ve Kos'un kapısını çaldım. Mouloudji oradaydı. Hali çok komikti, beni pısırık bir şekilde selamladı. Kos, ona da benim anket sorularımı sordu. Mouloudji, benim ilginç bir karakterim olduğunu, ama beni kırıcı ve zor bir insan olarak gördüğünü söyledi. Poupette ona görünüşü ve davranışlarıyla daha güvenilir geliyormuş, çünkü onda tam ev kadını tipi varmış ve rahatsız edici bir havası yokmuş. Ama Mouloudji, Rotonde'da beni şarap içerken ve küçük öyküler anlatırken gördüğünden beri benim hakkımdaki düşüncelerini değiştirmiş. Artık bana sempati besliyormuş ve yüzümü Poupette'den daha güzel buluyormuş. Ama anladığım kadarıyla beni güzelden ziyade ilginç buluyor. Sonra Mouloudji gitti. Kos, bana bütün bunları Rotonde'da anlattı. Rol dağılımı hakkında henüz hâlâ birşey bilmiyor. Bir tek Toulouse'un rolü belli. Salıya kadar da hiçbirşey öğrenemeyecek, çünkü provalar askıya alındı. Ona Védrine'in

burada olduğunu söylemedim. Bu akşam Gérassi'lerle buluşacağım diye bir yalan uydurdum. Biraz "kin" üzerine konuştuk. Sanırım bu ödevin içinden çıkamayacak ve sonunda yarım bırakacak. Otele döndük, yıkandım, tırnaklarımı yaptım. Sonra da Le Moine de Lewis'i (Lewis'in Foku) okumaya koyuldum. Kitabı Fransızcaya Artaud çevirmiş, çok komik. Bir hafta içinde size yollayacağım.

Saat 7. Camille Sée, Rennes Sokağı 71'de sıkı bir çalışma ve yemekten sonra Versailles'da çalışmaya koyuldum. Ardından postaneye gittim, Bost'tan hâlâ birşey yok. 20 dakika için Kos'a uğradım. Saat 5.30'da Vikings'te Sorokine'le ciddi bir biçimde çalışmak için buluştuk. Saat 8'de de Védrine'le buluştum ve geceyi onunla geçireceğim.

İşte hepsi bu sevgilim. Ah! romanım için Fabre-Luce'ü okumam gerekiyor, doğrusu o çarşaf gibi tarihi tablolarla uğraşamayacağım. Yalnızca olayları yerli yerine oturtmak istiyorum, fazla detaya gerek yok. Birinci bölümün düzeltmelerini bitirdim, şimdi sıra ikinci bölümde. Benim küçük yargıcım, romanımın büyük bir bölümünü Ocakta bitirmiş olacağım ve size okutacağım.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm. Sizi şefkatle kucaklarım. Sizi seviyorum küçük yalnız adam, sizi seviyorum minik yıldızım.

Sevimli Kunduzunuz

Öyle hoş ki! Size odamdan yazıyorum, karşıdan, Collège Inn'den piyano sesi geliyor. Bazen kapıyı açıyorlar, böylece müziğin sesi odama daha kuvvetli geliyor. Sonra yine birdenbire ses zayıflıyor

17 Aralık 1939, Pazar

Sevgilim,

Bugün sizden şefkat dolu iki mektup aldım. Bu beni öylesine mutlu etti ki! Size yazmaya başladığımdan bu yana ilk kez çok iyi zaman geçirdim: Oldukça iyi ve uzun çalışabildim. Hergün böyle çalışmayı becerebilirsem, hergün çok mutlu olacağım. Günceleriniz üzerine yeterince yazmadığım için bana kızgın olabilirsiniz: Ama sevgilim size karşı objektif olamayacak kadar size yakınım. Ancak metot üzerine bazı eleştiriler yapabilirim. Etiğe gelince, bunun hakkında birşey söyleyebilmem için tamamlayıcı bazı unsurlar gerek. Bütününde savaşın göbeğinde yaşayan biri olarak daha net gözlemler yapabilirdiniz. Ama yer yer sizin de dediğiniz gibi, savaşa şahitlik ediyorsunuz. Tabii bir de kendi hayatımızın bir bölümüne. Ayrıca bütün bu yazdıklarınız

oldukça komik. Gérassi'lere onların hoşuna gidebilecek bölümleri verdim. Wahl benden, 5 ay içinde yayınlanacak olan Imaginaire'in (Hayalperest) provalarını aldığını söyledi. Daha fazlasını bilmiyorum. Védrine'e de pek fazla umut bağlamamanızı tavsiye ederim. Tıpkı bir sümüklüböcek gibi devamlı olarak oradan oraya gidiyor. Sizinle karşılaştığında da içi çok dolu olacak, özellikle seks konusunda işlerin çok hızlı yürüyeceğinden eminim -bu öyküyü isterseniz düş kırıklığına meydan vermeden bitirebilirsiniz. Tabii bu durumda çok katı olmanız gerekecek: Yavaş yavaş mektupları azaltacaksınız, görüştüğünüzde ona soğuk davranacaksınız vs... Bütün bunları yapmak çok zor. Ama daha mutlu olmak istiyorsanız bunu denemelisiniz. Védrine'in çok mutsuz olacağını sanmıyorum. Ancak birkaç patetik ve korkunç kriz geçireceği muhakkak. Seçim sizin.

Size yazdıktan sonra Vikings'e gittim ve orada Sorokine ve geçen yıl benden 15 franga ders alan bir öğrenci vardı. Benden ders aldıktan sonra La Fontaine'in en iyi öğrencisi olmuştu. Eski öğrencim gittikten sonra Sorokine'e Descartes anlatmaya başladım. İstediği zaman çok akıllı olabiliyor, bu çok ilginç. Öte yandan yan masada bir orospuyla birlikte oturan bir tip vardı. Sorokine'in dediğine göre adam orospuyu hararetle öpüyormuş. Kadın genç ve sarışındı. Adama dönüp de Laporte[144] olduğunu görünce gözlerimiz faltaşı gibi açıldı. Sorokine, kızararak bana Quai des brumes'ün bir bölümü üzerine bir soru sormak istediğini söyledi. Ama sonunda bundan vazgeçti ve kitaptan olağanüstü lirizmi olan bir pasaj okudu. Mac Orlan'ın fahişelerin müthiş enerjisini bütün kuvvetleri çeken elektrik akümülatörüyle karşılaştırdığı bölüm: "Kızın bütün vücudu sanki bakır tellerle kaplıydı" gibi birşey söyledi ve bunun çok korkunç birşey olduğunu ekledi. Ardından editörlerin çok edepsiz olduğu düşünülürse, kitaplarımızı onlara götürürken rahatsız olup olmadığımızı sordu. Sonra da bana yaşlı denizci arkadaşının onu dudaklarından öptüğünü itiraf etti. Bir-iki kez öpüştükten sonra adam onu terketmiş. Bunları anlatırken çok tatlıydı, ona daha çok zaman ayıracağım.

Sonra beni sabırsızlıkla bekleyen Védrine'e gittim. Kuam'a gidip akşam yemeği yedik. Sohbet ettik, hesabı ödedim. Keyfim yerindeydi ama yorgundum, açıkçası tam kendim gibiydim. Védrine bu halimi

144 Sorbonne'da felsefe öğretmeni

hep garip ama sevimli bulur. Sonra Védrine'e gittik, yatağa oturduk, biraz sohbet ettik ve ardından birbirimizi okşamaya başladık. Böyle uyumak hiç de hoşuma gitmiyor.

Doğru dürüst uyuyamadım, çünkü Védrine sürekli horladı ve beni tekmeleyip durdu. Saat 8.30'da kalktık. Ben tıpkı tatmin olmuş bir adam gibi onun okşamalarını savuşturdum. Kahvaltı etmek ve çalışmak istiyordum (açıkçası bu saatlerde sizinle bütünleşme zamanımın geldiğini hissediyorum).

Postaneye uğrayıp mektuplarımıza baktık, size kitap ve para yolladık. Sonra Mahieu'ye gittik ve yan yana çalıştık. Sonra Capoulade'da yemek yedik, ardından Odéon'un yanındaki Danton'a gittik ve orada da çalışmaya devam ettik. Védrine'den saat 4.30'da ayrıldım ve Kos'la konsere gittim. Kos'un Atelier'deki karışıklıklar yüzünden keyfi pek yerinde değildi. Ama yine de çok şekerdi. Symphonie héroique (Kahramanlık Senfonisi) ve Ravel'in İspanyol Rapsodisi'ni dinledik. Roussel'in bir bölümü ise hiç duyulmadı (bizim de bir Roussel konserine gittiğimizi aklıma geldi). Sonra da çok iyi bildiğim Apprenti Sorcier (Cadı Öğretisi) çaldı. Konser çıkışında Dominique'e gidip yemek yedik, ardından Dôme'un terasına gidip içki içtik. Burası çok soğuktu. Kolunda kırmızı bir haç olan askerlere rastladık ve onlarla birkaç kelime konuştuk. Konuştuğumuz asker Moselle'de sağlık görevlisiymiş, onun gibi birisini görmek bana çok şiirsel geldi.

Saat 10.30'da da size bu mektubu yazmak üzere otele döndüm. Bir-iki satır Bost'a yazdım, ama o bana üç gündür yazmıyor. Mektubu hakkında söylediklerinize tamamen katılıyorum.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm, bir ay içinde sizi göreceğim. Umarım sakalsız gelirsiniz. Sizi öylesine görmek istiyorum ki! Son kez birlikte olduğumuz günü anımsadım ve bu beni allak bullak etti. Gerçekten iki ay içinde eski mutlu günlerime dönebilecek miyim sevgilim? Sizi çok seviyorum ve size büyük bir güçle bağlıyım. Sevgilim, hayatım, birtanem, sizi şefkatle kucaklarım.

Sevimli Kunduzunuz

Wanda lâlâ kardeşine yazmadı, oysa bugün kardeşinden ona bir mektup geldi. Bu karlı ve soğuk pazar gününü size yeterince iyi anlatamadım, çünkü kendi odamda uyanmadım. Hemen bütün sabah dinlendim, epey çalıştım ve zevk aldım. Sizinle Rouen'deki sabahlarımızı anımsadığımda içim burkuluyor. Sizi çok seviyorum.

Sevgili Küçüğüm,

Size IV. Henri'nin öğretmenler odasından yazıyorum. Burası öylesine sıkıcı ki, şu anda bir "onur listesi" toplantısı yapıyorlar. Bu toplantıdan kaçmaya çalıştım, ama bir görevli beni buldu ve doğruca öğretmenler odasına götürdü. Konuşmaya 2. sınıftan başlandı. Birdenbire sıra bana geldi, ellerimi ovuşturdum. Bu salonu ilk defa oldukça soğuk ve basık hissettim.

Size yazdıktan sonra iyi bir uyku çektim. Sabah çok zor uyandım. Biraz Le Moine'ı (Fok) okudum. Çok eğlenceli. Size bu kitabı yollayacağım, hiç de sandığımız gibi sıkıcı değil. Sonra Camille Sée'ye oradan da Quartier Latin'e Biarritz'e gittim. Burada 1,5 saat çalıştım. Çok geçmeden Védrine geldi. Sizden iki mektup birden aldığı için çok mutluydu. Dün onu sıkıcı bulduğumu düşünmüş. Ona karşı çıktım, ama ne yazık ki beni bunalttığı doğru. Artık ona yeterince önem vermediğimi ve Kos'u ona tercih ettiğimi düşünüyor ki bunda çok haksız sayılmaz. Aslında bu durumu kibarlıkla kabullendi. Ama burada hep benimle olacağını zannediyormuş ve böyle olmamasına biraz içerlemiş. Biraz sohbet ettikten sonra IV. Henri'ye derse gittim.

Size bahsettiğim toplantıya katıldım. Yarım saat kadar sürdü. Sonra postaneye uğradım ve sizden 15 ve 16 tarihli iki mektup buldum. Mektupların böyle çabuk gelmesi ne güzel. Sevgilim mektuplarınız öylesine şefkat dolu ki! Mutluluktan havalara uçuyorum. Sizden mi yoksa benden mi kaynaklanıyor bilmiyorum, ama size iki üç gün önce bahsettiğim, sizi saran o yalnızlık perdesinin artık kalktığını hissediyorum. Şimdi bana öylesine yakınsınız ki! Oh evet! Tatlı küçüğüm, izne geldiğinizde olağanüstü güzel günler geçireceğimize eminim. Biliyorsunuz Kanapa benimle Megève'e geliyor. Buna sevindiniz mi? Yanımda birçok kitap ve günlemi götüreceğim. Bence hoş bir tatil olacak. Bir de şu Bost'a olan özlemim Kanapa'dan nefret etmeme yol açmasa herşey daha iyi olacak. Bost'tan sizin söylediklerinizi doğrulayan, ilginç bir mektup aldım. Mektubunu bir kez daha okuduktan sonra size yollayacağım. Sonra diğeri gibi bana geri gönderirseniz sevinirim. Bir de Ay Parçası'nın kocasından bir mektup var. Bu akşam çok mutluyum. Bu aşkımız sayesinde sevgilim. Benden hiç ayrılmadınız, hep yanı başımdasınız. Bir saat boyunca romanım üzerine, sonra da Kos'la ödevi üzerine çalışacağım. Çok kısa bir mektup oldu,

ama size anlatacak fazla birşeyim yoktu. Sizi hiç bu kadar çok sevmemiştim. Sizi çok ama çok seviyorum sevgili küçüğüm.

Size anlatacak küçük bir öyküm var: A. Ménard otelden kayboldu. Biliyorsunuz iyi bir aileden geliyor. Babası çok zengin ve Kanada'da. Şu anda hamile. Böylece babasının arkadaşlarına gidip acıklı öyküler uydurarak tam 6.000 frank sızdırmış. Sonunda adamlar oyuna getirildiklerine anlamışlar ve Ménard'ın babasına telgraf çekmişler, adamcağız öfkeden deliye dönmüş. Arka arkaya üç gün otel müdürüne notlar yollamış. Sonunda başına geleni anlamış. Herşeyin bedelini ödedi, kötü bir kızı var ve sinirinden saçını başını yolmaktan başka birşey yapamıyor. Açıkçası Ménard tam bir orospu oldu, şu anda yeniden çocuğu aldırmadan önce dinleniyordur. Bunların hepsini Kos'a otel müdire anlatmış. Şimdi araları çok iyi. Lütfen Mac Orlan, Shakespeare, Kierkegaard'ı bitirdiyseniz en kısa zamanda yollayın. Hoşçakalın sevgilim mektuplarınızı tekrar okudum. Sizi öylesine seviyorum ki! Sizin sevginiz beni güçlendiriyor. Sevgilim çok mutluyum.

Sevimli Kunduzunuz

19 Aralık 1939, Salı

Canımın İçi Ufaklığım,

Dün mektubunuzu bitirdikten sonra Bost'a yazmaya başladım. O sırada kapı çalındı ve karşımda her zamanki gibi göz kamaştırıcı giysileriyle Ay Parçası'nı buldum. Biraz canım sıkıldı, çünkü çalışmak istiyordum, ama Ay Parçası ipekler içinde çok güzel görünüyordu. Üstelik çok kibar ve eğlendiriciydi. Buraya A. Ménard için gelmiş, çünkü geçenlerde Ménard ona otel müdiresinin kendisini polise şikayet etmeye niyetli olduğunu söylemiş. Şu anda kürtaj olmuş ve yaşlı bir yüzbaşının kapatması olarak Villa'ya yerleşmiş. Bunu duyduğuma şaşırmadım. Ay Parçası bir haftada içkiye tam 1000 frank yatırmış. Bu aralar Thérèse ve teşhirci kocasıyla barlarda geziyor. Onu bir Arjantinli'ye satmak istediklerini söyledi, ama Polonyalısına sadık kalmakta kararlı. Bir yandan da Blondinet ile yapışık kardeş gibi. Ocakta Wanda'yla bir ev kiralamak istiyor, ama Wanda'ya pek güvenemiyor. Wanda'yla ilgili anlattığı bir olay beni çok güldürdü. Geçen yıl Ay Parçası Wanda'ya "Kos'un sürekli benimle" olduğunu söylediğinde Wanda sinir krizi geçiriyor ve "Olga, Kunduz'u görmek için çıldırıyor, ama iki hafta içinde bir daha onu göremeyecek" diyor.

Sonra Ay Parçası gitti, ben de Kos gelene kadar çalıştım. Kos, her zamanki gibi karamsardı. Milk Bar'a gittik ve kin üzerine çalıştık. Hiç çaba göstermiyordu, aklını başına toplaması için ona yardımcı olmaya çalıştım. Başlangıçta bu bana sıkıcı geldi, ama sonra eğlenmeye başladım. Hatta Kos da bana "Bu işi yaparken ne kadar eğleniyorsunuz" dedi. Aslında çok sıkıcı bir ödev, çünkü annesi ve büyükannesiyle olan ilişkilerini irdelemek zorunda: "Büyükanneme çok acı çektirdim, annemeyse daha da fazla" dedi. Burada kinin komik bir paradoksu var, çünkü kişinin özgürlüğüne, yaşamının kesitlerine, sürekliliğine giriyor. Birey mutlaka kendine kini için bir özür buluyor yada zaman içinde: "Ben böyleyim, yapım böyle, bu benim suçum değil" diye avutuyor kendini. Bazen de: "Böyle bir şeyi ben yapmış olamam" diyor. Daha bin türlü bahane bulunabilir, ama en ilginci bu bence. Kos da buna çok şaşırdı ve çok beğendi. Ardından da "Kişiden kişiye göre değişir" diye ekledi. Aslında entellektüel bir yaşam sürmek ister istemez insanı karamsar ve yabancı bir kişiliğe büründürüyor, farklılaştırıyor.

Bost'un mektubunu bitirdikten sonra uyudum. Bu sabah 8'de Mahieu'ye gittim, biraz güncemi yazdım. Sonra liseye gittim. Ardından tekrar Mahieu'ye gidip iki saat çalıştım. Romanımın ikinci bölümünü bitirdim, 25 sayfayı yeniden yazdım, toplam 36 sayfa oldu. Sanırım son hali bu olacak. Bu kez çok hızlı gittim. Sorokine'le yemek yedim, biraz üzgündü ama çok kibardı. Sonra yine 3 saat boyunca lisedeydim, çıkışta postaneye uğrayıp Versailles'a gittim. Sizden yine çok tatlı bir mektup aldım sevgilim. 10'undan önce gelebilirseniz harika olacak. Biliyorsunuz Paris'e *4'ü sabahı* dönüyorum, ama 3'ünde de dönebilirim. Daha önce gelecek olursanız Megève'e telgraf çekip bana bildirin. Lütfen bugünle 31 Aralık arasında Postrestant Megève adresine yazın.

Sevgilim güncelerinizi uslu uslu yazmaya devam ettiğinize çok sevindim, onları öylesine okumak istiyorum ki! Boksör ocakta gelecek ve güncelerinizi getirecek. Kos'un güncelerinizden haberi olduğuna göre bundan Védrine'e de bahsetmeli miyim? Onları başkasına ödünç verdiğime göre, hayır.

Bost'tan çok hoş bir mektup daha aldım. Bu çarşamba gelen mektubu en ilginci, size onu yollayacağım. Ayrıca size kitap göndermeye

devam edeceğim. Bost'a da kitap yollayın. Adresi 51. R.I./ 5. cie/ 107. Bölük.

Yavaş yavaş kış sporlarına hazırlanmaya başlayacağım. Önümde tam 11 koca gün var, daha önce hiç bu kadar uzun kayak yapmamıştım. Romanımı da yanımda götüreceğim. Hoşçakalın biriciğim. Sizi çılgınca seviyorum, hep benim yanı başımdasınız. Sizi yakında göreceğim, zaten hep benimsiniz. Sizi çılgınca kucaklarım sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

Lütfen bana Bost'un ve Ay Parçası'nın kocasının mektubunu geri yollayın.

20 Aralık 1939, Çarşamba

Sevgilim,

Pazartesi tarihli mektubunuz beni öyle sevindirdi ki! Üç hafta içinde burada Paris'te benimle olacaksınız. Bakın, lütfen Védrine'e hiçbirşey söylemeyin, çünkü sizi *en azından* dört gün görmek isteyecektir. Ailesi de burada olmadığına göre, gündüzümüzü gecemizi zehir edecek ve çekilmez bir durumla karşı karşıya kalacağız. Wanda'ya bundan bahsederseniz, Védrine'in de gönlünü almanız gerekecek. Açıkçası Paris'te birini görüp diğerini görmeden yapamazsınız. Bu yüzden ne Wanda'ya, ne de Védrine birşeyden bahsetmeyin ve kararlaştırdığımız gibi yapın. Belki de Wanda ayın 8'inde hâlâ Laigle'de olur ve problem kendiliğinden çözülür. Poupette'e yazacağım ve onu görmeye gitmekten vazgeçtiğimi söyleyeceğim (Ayrıca ona bu geziyi iptal etmemin nedeninin sizi Wanda ve Védrine'den kurtarmak için olduğunu da açıklayacağım).

Mektuplarım elinize ikişer ikişer geçiyorsa, bu onları düzensiz postaladığım içindir. Bazen günde iki mektup postalıyorum, bazen bir. Ama ne Védrine, ne de ben nasıl olup da Védrine'in pazartesi postaladığı mektubu aynı gün aldığımızı anlayabildik. Belki her ikimiz de yanıldık; Védrine mektubu pazartesi değil de cumartesi postaladı. Şu sıralarda kitapların elinize geçmesi gerekiyor. Lütfen Kos'un benden istediği *Shakespeare'i acilen yollayın*. Hemen yollamazsanız ona yalan söylediğim ortaya çıkacak.

Flaubert'in stili, Gide'in güncesi, Chevalier'nin şarkısı ve savaş hakkında yazdıklarınızın hepsine katılıyorum. Zekânıza hayranım. Eleştirecek hiçbirşey yok, yalnız bir kere daha okuyup 'yazdıklarını-

zın ne kadar doğru" olduğunu görmek istiyorum. Tatlı küçüğüm yazdıklarımız beni öyle etkiledi ve eğlendirdi ki, diğerlerini okumak için sabırsızlanıyorum.

İkimiz için bir köşeye 1500 frank koyacağım (tabii bu günlük 50 franklık harcamamın dışında olacak). Böylece bol bol gezebiliriz. Vergiler biraz gecikecek ama, ne yapalım. Birazını şimdi, birazını da üçüncü sömestrde verdiğim özel ders paralarıyla ödeyeceğim. Her yere gideceğiz tatlı küçüğüm, ne kadar güzel olacak. Artık üzülecek hiçbirşeyim kalmadı.

Şimdi de size biraz hayatımdan bahsedeceğim. Önce Versailles'da çalıştım. Burada kendini pazarlamaya çalışan bir orospu vardı. İşini iyi biliyor, hemen yan masadaki adamla işi bağladı. Başka bir köşede bir adam oturuyordu. Sabah ondan beri oturup içtiği için herkes ona küfrediyordu. Neredeyse damarlarından alkol fışkıracakmış gibi görünüyordu. Garsonlar onun saygın bir kişi olduğunu söylediler, genellikle buraya hep metresiyle birlikte sevişikten sonra gelirmiş. Ama bu sefer yanında kimse yoktu ve oturduğu yerde kaldı. Orada biraz daha çalıştıktan sonra Mahieu'de Védrine'le buluştum. Metroya bindim ve Odéon'dan itibaren Mahieu'ye kadar deli gibi koştum. Neyse ki hava karanlıktı ve kimse benim telaşımı görmedi. Védrine'i sinirlendirmek istemiyordum. Mahieu'nün üst katına çıktığımda çok şekerdi ve hiç sinirli değildi. Bana yaşamını anlattı ve birlikte bir Polonya lokantasına gittik. Védrine çok mutluydu. Bana karşı çok ciddi davrandı. Daha doğrusu bütününde hoşlukları da olan, bedelini çok iyi bildiği bir ilişkiyi korumaya çalışıyordu. Bu arada edepsiz bazı arzulara da açık kapı bırakıyordu tabii. Ona: "Ben de değiştim, böylece artık yaşamımı dengeleyebiliyorum" dedim. Bu lafım üzerine başını salladı ve daha da ciddileşti. Babasıyla vedalaşmak istiyormuş, saat 8.30'da taksiyle beni otele bıraktı. Kos, onu çeyrek geçe geldi. Dikkatle ve detaylı bir biçimde güncemi yazdım. İki tomar yazılı kâğıdı okudum. Bu yaptığım işlerin yavanlığına karşın odada kalmak çok hoşuma gitti. Kos, her zamanki gibi bitkin ve bezgin bir halde geldi. Bu görüntüsü ona acayip bir hoşluk veriyor. Milk Bar'a gittik. Kos, yemek yedi, ben de bir kadeh içki içtim. Geçenlerde Dullin için çok hoş bir doğaçlama yapmış. Salonda birden çocukluk anıları depreşmiş ve gözleri yaşlarla dolmuş. Neyse ki son anda gözyaşlarını tutmuş. Dullin oyununu çok beğenmiş, ama yine de kendini geliştirmeye devam etmesini söylemiş.

Blin. Kos'u ısrarla çalıştırmaya devam ediyor. Önceki gün bana ödevi hakkında söyledikleri tekrar aklıma geldi ve kendi kendime güldüm: "Bu işi yaparken çok eğleniyorsunuz." Keyif almam onun bu şekerliğinden kaynaklanıyordu. Ama düşündüğümde aksi durumda da bunu onun için yapardım. Maalesef bu tanrı vergisi ve diğerleriyle aramdaki fark da burada. Hoşuma gidiyorsa onun bana minnet duymasını beklemeye hakkım yoktu, rahatlamıştı ve birden minnet duymak zorunda kalmadığı için minnet duymaya başladı. Otele döndük. Kos, odasına gider gitmez ben de yattım. Neredeyse gece yarısı olmuştu. Dün gece Moine'ın (fok) etkisinde kalarak bir düş gördüm: Başını ellerimin arasına almış hayran hayran bir yere bakıyordum. Bu düş bana çok olağan geldi, ama beni asıl şaşırtan başının omuzlarımın üzerine düşmesiydi. Şöyle diyordum: Çok sıkıcı, bu vücudundan parçalar alınmışların bir yanılsamasıdır, kendimi bir baş olarak hissetmeye devam ediyordum.

Bu gece başka rüya görmedim. Sabah uyandığımda tek anımsadığım iç dünyamızın da rüyada bir dili olduğuydu. Bu bence hem akıldışı, hem de tarifsiz bir düştü. Bir an aklımda olup bitenleri anlamak için hecelemeye çalıştım.

İki saat ders yaptım ardından öğretmenler odasında Bost'a bir mektup yazdım. Balzar'da Védrine'le buluştum ve onun yanına oturup çalışmaya koyuldum. Ardından Capolade'a gidip birşeyler atıştırdık. Üç saat de Mahieu'nün üst katında oturduk. Sizi buraya getireceğim, kış günü Luxembourg Parkı'na tepeden bakmak öyle güzel ki! Sevgilim! Bütün bunları birlikte göreceğimizi düşündükçe yüreğim nasıl da ısınıyor bilemezsiniz! Védrine sizinle aramızda sıksık konuştuğumuz birşeyi kızgın bir tavırla dile getirdi: "Sartre ona Dabit hakkındaki düşüncelerimi olduğu gibi söylememi istiyor. Güncemi yeniden gözden geçirmeliyim." Bu otoriter ve isyankâr tavrı kibarlıktan oldukça uzaktı. Karşımızdaki adam tıpkı Jouvet ve Gibert gibi oyun oynuyor. Ona yamanan bu orospu çok can sıkıcı. Yorgun olduğum için ifadem biraz bozuk, ama herhalde ne demek istediğimi anımsıyorsunuzdur.

Başım ağrıyana kadar çalıştım. Védrine kitabının ikinci bölümünü çok geçiştirilmiş buldu, ama bence yanılıyor. Romanının başlangıcı gayet ölçülü. Védrine yalnızca detaylar üzerine bazı doğru eleştiriler yaptı. Düzelttiğim bölümleri size göstermek için sabırsızlanıyorum. Benliğimi geliştirmek için kendime Fabre Luce'ü aldım. Mahieu'den

çıkarken Bost için biraz yiyecek, sizin için de *La Révolution du nihilisme*'i[145] (Nihilizm Devrimi) aldım. Ama bu kitabı Megève'den postalayacağım, çünkü ben de okumak istiyorum. Le Moine cumartesi elinizde olur, ayrıca sizin için iki güzel sürprizim daha olacak.

Postaneye uğradım ve mektubunuzu aldım. Bost'tan birşey yok, ama mektupları genelde çok sakin. Misilleme olarak Kos'a artık yazmıyor, buna sevinmiyorum. Benim için farketmez. Bu konuda uğraşmayacağım.

Saat 5.30'dan 8'e kadar Sorokine'leydim. Ardından 8'den 11'e kadar Kos'la buluştum. Yarın size Sorokine'i anlatırım. Epey eğleneceksiniz. Artık kırıcı olmaya başladım. Onun damarına basmayı ve iç dünyasına girmeyi seviyorum.

Şimdi uyuyacağım biriciğim. Sizinle Paris'te olmak ne muhteşem olacak! O sevgilim, aşkımızı nasıl da kuvvetle hissediyorum bilseniz. Sizi kollarıma almak ve sizinle Paris'i yaşamak istiyorum. Sevgilim sizi seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

Wanda'nın problem çıkaracağını sanmıyorum; ama yine de herşey ayarlanmadan bir risk söz konusu. Herkes izininizin kaldırıldığını zannediyor. Dolayısıyla beş gün ortadan kaybolmam sorun çıkarmayacak. Doğrusu izninizi iki Kos'a da yedirmeyi düşünmüyorum. Büyüğü biraz tehlikeli. Onlarla karşılaşabiliriz. İşte o zaman işiniz biraz zor.

21 Aralık 1939, Perşembe

Biriciğim.

Sevgilim, bana ne kadar şefkat dolu mektuplar yazıyorsunuz -sakın sizinle dalga geçtiğimi düşünmeyin, duygularımı başka türlü nasıl ifade edebilirim bilmiyorum- Bana tamı tamına neler hissettiğinizi yazmışsınız: Öte yandan benzerliğin yanlışlığı üzerinde durmuşsunuz. Bu mektup öncekileri doğruluyor, bu çok gerilerde bıraktığımız bir izlenim. Sevgilim, beni özleyen küçüğüm, sizinle öylesine bütünleştim ve sizinle öylesine huzurluyum ki!

---

145 Hermann Rauschning, Nasyonal Sosyalist Parti üyesiyken, 1939'dan önce Nazilerle ilişkisini koparıyor. Hitler m'a dit (Hitler Bana söylemişti) adlı kitabı savaştan hemen önce yayınlanıyor ve böylece Rauschning ile kavgasıyor. Führer'in fethetme içgüdüsü kitapta açıkça anlatılıyor.

Size Védrine'le geçirdiğimiz geceyi anlatmıştım. Sorokine'e Descartes'ı anlatmakta çok zorlandım. Ama öylesine mutluydum ki, yine de mükemmel bir ders yaptık. Bu neşem beni biraz gergin, sevecen ve uyumsuz yaptı. Sanırım kişisel nedenlerden dolayı, yanımdaki garip arkadaşlarıyla Kos, hiç gözüme şimdiki kadar garip görünmemişti. Sanki onu kolluyor, kontrol ediyorlardı, hepsi de sosyallik adına yürütülen yanlış ilişkiler. Bu tam bir Dos Passos ve anlaşılmaz nesneler yaratıyor. Védrine'leyken kendimde bu kontrolü hissediyorum. Bilmiyorum siz de mi aynı şeyi düşünüyorsunuz, sizinle hiç şimdiki gibi olmamıştım. Sevgilim Cazotte'u[146] istediğinizi biliyorum. Bu kitabı satın almıştım, ama Wanda benden habersiz onu alıp gitmiş. Le Diable Boiteux'yle değiş tokuş yaptığımızı anladığımda gülmemek için kendimi zor tuttum. Giono'nun[147] önsözü gerçekten çok güzel değil mi? Günceelerimin ikinci bölümünü okuyun, çünkü birinciye nazaran daha iyi.

Dün uykum geldiği için mektubunuzu yarım bırakmıştım, bugün devam ediyorum. Vikings'e gittim ve köşedeki masaya Sorokine'in yanına oturdum. Başı çok ağrıdığı için ders yapamadık Ama çok hoş zaman geçirdik, öylesine şefkatli, güvenli ve mutluydu ki, tıpkı ilişkimizin "saf ve temiz" dönemlerinde olduğu gibi utanıp sıkılmadan konuşuyordu. Bana derse başladığımız ilk günden bu yana öğrendiklerimizi anlattı. Hatta güncesini bile gösterdi, ilişkimizin başlangıcından beri (1938'in 3. ayından beri) yazıyormuş. Ona, son zamanlarda sizinle tartıştığımız konulardan bahsettim, benimle ilgili birşeyler öğrenmek tüm acısına karşın çok hoşuna gitti. Ona siyah günceemden bölümler okudum. Dikkatle dinledi ve elimi sıkarak benimle ilgili sorular sormaya başladı. Bana "sizi seviyorum" dedi. Artık bana bu çok doğal birşeymiş gibi dudaklarını uzatıyor. Sorokine de beceriksiz, ama Védrine gibi bahtsız değil. Yine de cinselliği yazış tarzı ve konuşmasıyla bir etkileyiciliği var. Bir de heyecanla çarpan küçük bir kalbi. Onun kadar sevgi dolusunu görmedim. Onu bırakmakta acele etmeyeceğim. Ortada birşey yokken bunu yapamam zaten, hiçbir yanlışı yok ki! Yalnızca bazen limiti aşıyor. Eğer özgür olsaydım, tüm kalbimle bu maceraya atılırdım, ama dün bambaşka bir yerdeydim.

146 Le Diable Amoureux (Şeytanın Aşkı)

147 Moleskine'in Güncesi'nin önsözünün yazarı

Bunu hissetmesine karşın çok mutlu. Onunla iyi anlaşıyorum. Ona bir orospunun, bir genelevin nasıl birşey olduğunu anlattım. Beni dikkatle dinledi. Şu sıralarda Le Mur'ü (Duvar) tekrar okuyor ve çok hoşlanıyor. Daha çok kitabın tarzı onu etkiledi. Bana, sizin, çok hoşuna gittiği deyimlerinizi okudu. Benden utanmazlık üzerine bazı açıklamalar istedi. Tabii bunları odamda yüzü duvara dönük olarak söyledi. Tıpkı ürkek bir ceylan gibiydi ve bu hali onu korkunç sinirli yapıyordu. İki hemcinsimin bana âşık olması çok garip bir duygu. Védrine de, Sorokine de aşağı yukarı 15 dakika kadar fotoğrafımı hayran hayran seyretti. Aslında Sorokine Védrine'e nazaran daha kuvvetli. Meraklılığı, savunma mekanizması, içtenliği... Tıpkı sizin Wanda hakkında söylediklerinizi gibi. Wanda sizi siz olduğunuz için seviyor, aynı şekilde Sorokine de beni. Védrine de biraz Poupette gibi seviyor. Sevgide binbir gizem arıyor ve namusunu korumanın aşkı yücelttiğini düşünüyor. Sorokine bana çok hoş bir fotoğraf daha getirdi: Boubou bu fotoğraflara hayran oldu, Sorokine'de müthiş bir yetenek gördüğünü söyledi. Boubou'nun bu sözleri beni çok eğlendirdi, çünkü Kos'un çocuksu dönemlerini anımsadım. O da tıpkı Kos. gibi anlatımı, hükmediciliği ve kendine kurduğu düşsel dünyası ile küçük bir kız çocuğunu andırıyor. Yalnızca Sorokine'de Kos'un aristokratlığı ve şiirselliği yok. Buna karşın herşeyi derinlemesine hissedebiliyor. Sıksık beni çok sinirlendirmekten de geri kalmıyor: Örneğin bu sabah Descartes'ı anlamamakta direndi. Ama beni hiçbir zaman üzmüyor, ilişkimiz gayet düzgün ve seviyeli. Ona oldukça güveniyorum. En azından Bost kadar. Védrine'in en büyük kaybı ona güven duymamam. Bu benim için çok, ama çok önemli.

Sonuçta oldukça hoş zaman geçirdim. Sorokine'le gezmeyi, ona birşeyler öğretmeyi, seviyorum. O da bundan zevk alıyor. Ama Kos'la buluşmak için ondan ayrılmak zorundayım. Kos, benim için Sorokine kadar önemli değil. Yalnızca eski bir arkadaş o kadar. Ne fazla ne de eksik. Kos'la Collège Inn'e gittik. Burayı hiç bu kadar hüzünlü görmemiştim. Ama yine de çok sevimliydi. Bu aralar hareketli, ama biraz neşeye ihtiyacı var. Sohbetimiz çok yavandı. Bununla beraber çok sıkıcı bir akşam geçirmedik. Çalışarak, Sorokine'le buluşarak dopdolu bir gün geçirdim. Ayrıca Kos'a şimdiye kadar olmadığı kadar sempati besliyordum. Artı, sizin ve Bost'un mektupları beni alabildiğine yaşama bağlıyor. Evet, sevgilim çok mutlu bir yaşantım var. Beni sıkan

hiçbirşey yok, günlerim dopdolu geçiyor. Aşkımız tıpkı "Argentina" gibi tutkulu demeniz beni çok duygulandırdı. Bost'la aramızda güvene dayalı çok hoş bir dostluk var. Onu bu aralar çok sempatik buluyorum. Collège Inn'de bir yığın gerçek nesnenin arasında sanki kendi kahramanım gibiydim. Etraf savaş kokuyordu, ama sanki bir süre için ateşkes ilan edilmişti. Piyanist asker arkadaşlarıyla geldi. Piyano çalmaya koyuldu, arada arkadaşları da çaldı. Hallerinden çok memnun görünüyorlardı, çünkü piyano çalmaktan gerçekten zevk alıyorlardı, bunu bir iş olarak görmüyorlardı. "The man I love"ı çaldıklarında gözlerimden birkaç damla yaş süzüldü. Bu geçmişimizden bir melodi. Aşkımız tıpkı heyecanlı ve güzel bir roman gibi.

Dün bu mektubu size otele dönerken yazdım ve ardından saat 7.30'da hemen yattım. Sabah saat 8.30'da kalktım ve Dôme'a gidip çalıştım. Ardından liseye gittim, sonra Sorokine'e Descartes'ı anlatmaya çalıştım. Ama inatla önündeki kitabı okumak yerine, uydurmayı tercih etti. Çıldırıyordum. Sonra IV. Henri'ye gittim. Okuldan çıkışta postaneye uğradım: Sizden bir, Bost'tan iki mektup vardı. Versailles'da oturup biraz mektup yazdım. Şimdi iki saat çalışacağım ve ardından da Védrine'le buluşacağım.

Şiir yazan ve geçen yıl anneme çiçek götüren şu kadın: Rosa Goetschel, Sorokine'e benim hakkımda şöyle demiş: "Onu tıpkı bir erkeği sevdiğim gibi çılgın ve tutkulu seviyorum."

Sorokine bana kenar mahalle fahişeleri hakkında şaşkın bir biçimde: "Zavallılar! Sürekli yatıp kalkmaktan sersem gibiler! Onları nasıl bu yoldan döndürebiliriz?" dedi. En hoş tarafı da bütün bunları büyük bir saflıkla söylemiş olmasıydı.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm, biriciğim.

Lütfen hemen Shakespeare'leri ve diğer kitapları yollayın. Cumartesiye kitaplarınızı alacaksınız. Sizi seviyorum sevgilim. Çok mutluyum. Sizi şefkatle kucaklarım küçük sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

Boksör'ün çok duygulu mektubunu da benimkiyle birlikte size yolluyorum.

Sevgilim.

Sizden upuzun bir mektup aldım iyi çocuk. Dinleyin M. Vaseray'in L'eau trouble (Bulanık Su) adlı romanını okudum. Sanırım şöyle başlıyordu: "Güneş ışığı uyuyanın yanağını okşuyordu." Kitap midemi bulandırdı, ne demek istediğimi anlıyorsunuz herhalde. Bu tepkim biraz da düşüncemizin derinliklerinde kendi kendimizi görmemizden ileri geliyor. Anımsamıyor musunuz? Bilinç, zamanla bağlantılı olmasa bile bunun bir bilinç sorunu olduğunu savunan siz değil miydiniz? Tabii daha da ileri gidilebilir. Bunun burada kalacağını sanmıyorum.

Size dün geceyi olduğu gibi anlatıp anlatmamakta karasızım, çünkü Védrine'e olan sempatinizi yok etmek istemem. Beni hiç bu kadar sinirlendirmemişti. Odamda romanın son bölümü üzerine çalıştım. Ardından Mahieu'ye Védrine'le buluşmaya gittim. Biraz tatsız ve yorgun görünüyordu. Küçük bir Alzas lokantasında yemek yemeğe gittik. Sohbet ettik ve biraz Védrine'e Kant'ı anlattım. Sonra Ursulines'e gittik ve La Forêt Pétrifiée'yi (Taşlaşmış Orman) seyrettik. Leslie Howard, Bette Davis ve Humphrey Bogart'ın oynadığı muhteşem bir filmdi. Konusu oldukça değişik ve ilginçti. Ocakta bu filme sizi götürmek istiyorum.

Hemen Védrine'e gittik. Biraz gergindim, doğrusu Védrine geldiğinden beri gerginim. Onun belli belirsiz otoritesinden ve yan çizmelerinden nefret ediyorum. Üçümüz için bir Amerika seyahati planlıyor ve Arizona'da kamp kurmayı düşünüyor. Ben de ona: "İyi ama Sartre doğadan hoşlanmaz ki" dedim kızgın bir tavırla. O da "Olsun, hoşuna gidebilir" diye yanıtladı. Bu sefer ben inatla: "Hayır, hoşlanacağını hiç sanmıyorum" dedim. Sonunda: "Tamam. O zaman Sartre'ı New york'ta Amerikalı bir genç kızla baş başa bırakırız" dedi. Ben dişlerimi sıkarak: "Hah! Hah!" diye güldüm. Yukarı çıkıp yattık: "Bir gömleği çıkaracaksak, neden giydiğimizi bir türlü anlayamı- yorum" dedi. Bu imalı sözüne verecek mantıklı bir yanıt bulamadım. Bunun üzerine soğuklaştım, sonra bu soğukluk sevmediğim bir kadın-la yatmanın verdiği nefrete dönüştü. Yüzümde zoraki sevecen bir ifade yaratmaya çalıştım. Çok sinirliydi ve acemice beni okşamaya çalışıyordu. Onun bu beceriksizliğine ironiyle karşılık verdim. Herşey çok iticiydi. Yüzünden, sesinden herşeyinden nefret ediyordum. Oysa Védrine'in gözü hiçbirşeyi görmüyordu, çok mutluydu.

Saat 8'de kalktık, bu sefer kötü bir uyku uyumadım. Ardından Mahieu'ye gittim ve 3 saat boyunca Pierre'le Françoise'ın konuşması üzerine çalıştım. Romanım hakkında yorum yapmak istemiyorum sevgili küçüğüm. Sonra Biarritz'de Kanapa, Lévy ve Védrine'le yemek yedik. Kanapa bana biletimi verdi. Artık yakında bir seyahate çıkacağımı hissetmeye başladım ve çok mutluyum.

Sonra üç saat lisedeydim. Sorokine beni liseden çıkarken aldı, postaneye uğradık. Bost'tan çok şeker, kısa bir mektup vardı. Merleau-Ponty'dense izne daha geç geleceğini bildiren bir not vardı. Sonra bana geldik. Şimdi Gérassi'lere vedalaşmaya gideceğim. 6.30'da Kos'la buluşacağım. Daha yolculuk için hiçbir hazırlık yapmadım, herşeyi yarın yapacağım.

Size Védrine'i bazı yönlerden Poupette'e benzettiğimi söylemiştim. Sevdiğine değer vermemesi, acının "a" sından haberi olmaması yönleri tıpkı Poupette. Örneğin Bost'tan bahsederken ne kadar eveleyip geveleydiğini size sıksık söylerim. Bost'a karşı hâlâ aynı şekilde. Hiçbir zaman benim Kos'a yada Sorokine'e karşı hislerimin ne olduğunu anlayamaz ve bu soruyu kendine sormaz da zaten. Oysa sizin yokluğunuzda bu iki ilişki de benim için çok önemli. Védrine beni hiçbir zaman anlamaya çalışmadı. Beni tıpkı bir matematik formülü gibi yaşamına oturtuyor. Gerçekten de onun için fazla birşey hissetmiyorum. Sevgili küçüğüm, bu konuda bana bir öneriniz var mı, nasıl davranmalıyım? Ne yapacağımı bilmiyorum. Neyse, geldiğinizde herşeyi kendi gözlerinizle kendiniz görürsünüz.

Hoşçakalın sevgilim, yarın size kitaplarımızı yollayacağım. Arbois Dağı'na gittiğim için çok mutluyum, herşeyi size satır satır yazacağım. Gözümün önüne gerçekmiş gibi görünen küçük hayaller gelecek diye ödüm kopuyor. Dün bir tane çok sıcak bir düş gördüm. Size tekrar kavuşmayı öylesine istiyorum ki! Sizi seviyorum küçüğüm. Sizi yeniden görmek ve size sımsıkı sarılmak istiyorum sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

Mektubunuzun sonunu okurken günceleriniz deki perspektifin aynısını gördüm. Sanırım büyük ölçüde haklısınız. Belki de karamsarlığım elimi kolumu bağlıyordur. Sizi seviyorum küçüğüm.

Biricik Küçüğüm,

Size buradan yazmak ne güzel. Şu anda sizin çok iyi bildiğiniz Idéal Sport'un salonundayım. Güneş batıyor ve gökyüzünde kocaman bir dolunay var tatlı küçüğüm. Pencereden karlı dağlar ve altın rengi bulutlar görünüyor. Melankolik değilim, aksine bütün bu görüntüler çok hoşuma gidiyor. Sizinle ilgili hoş anılarım aklıma geliyor. Sanki küçük dağın arkasından beliriverecekseniz. Siz hep benimlesiniz. Burada her yer sizin sıcaklığınızla dolu ve kayaklarıma sanki size küçük bir öpücük verir gibi dokunuyorum -sevgilim, bu kayakta 6. yılım ve ilk kez yanımda siz yoksunuz- 5 yıl boyunca bu küçük tepelerde birlikte kaydık. Aşkımız ne kadar da kuvvetliydi. Sizi küçük ceketinizle Montroc'ta, kırmızı kazağınızla Chamonix'de, beyaz ceketinizle Megève'de görür gibiyim. Birden size karşı şefkatle doldum ve öylesine size dokunmak istedim ki: Belki 15 gün sonra size kavuşacağım. O küçüğüm bir an önce sizi görmek istiyorum.

Burada olmak muhteşem. Şehirden uzakta, ertesi gün kalktığında bembeyaz karları göreceğini düşünerek uyumak çok güzel. Müthiş bir dağ manzarası olan küçük ve sevimli bir odam var. Gelir gelmez iki saat kayak yaptım. Montjoux'nun tepesine kadar çıktım. Anımsıyor musunuz, bir keresinde lapa lapa kar yağarken Montjoux'ya çıkmıştık ve nasıl grip olmuştuk. Sisin içinde gözleriniz yarı kapalı aşağı kayarken birisi: "Burası çok dik" demişti. Şimdi teleski var, 2 kere onunla tepeye çıktım, 2 kere de yokuş yukarı kayarken düştüm. İnişte de pek iyi sayılmazdım. Ama sonunda karı sertleşmiş o büyük pistten aşağı kaydım. Öbür gün bir öğretmen gelecek ve kayak dersleri almaya başlayacağım. Önümde daha koca on gün var. Sanırım çok eğleneceğim. Yanımda kitaplarım, güncem ve romanım var. Kanapa'nın benimle olmasının hiçbir önemi yok. Sanırım o çok iyi kayıyor. Bu yüzden tek başıma kaymayı tercih ederim.

T. S. F'te Beethoven'in 5. Senfonisi çalıyor. Orkestra fena sayılmaz. Senfoniyi dinleyebilmek için postaneye gitmeyeceğim. Tek müşteri biz olduğumuz için T. S. F'teki bütün konserleri dinleyebileceğiz. Ne güzel. Size dün ve önceki gün yazamamıştım. Şimdi bütün olup bitenleri yazacağım sevgilim. Cuma günü Gérassi'lere veda etmeye gittim. Fernande ve şu küçük Rus Fanny oradaydı. Çok yavan bir sohbet yapılıyordu. Gérassi'ye Finlandiya üzerine düşüncelerini sordum.

Bana Beyaz Rusların Stalinci politikadan hoşnut olduklarını söyledi. Sonra da "şimdi sıra bizde" dedi. Ayrıca yavaş yavaş Sovyetleşme hareketleri olmasından Aragon ve komünistlerin de memnun olduğunu ekledi. Ama gerçek devrimciler bu duruma üzülüyorlarmış. Ehrenburg hakkında konuşmak istemedi. Fanny'yi işaret ederek bana acayip acayip göz kırptı, hiçbirşey anlamadım. Onun yanından ayrıldıktan sonra uzunca bir süre çalıştım, güncemi detaylı bir şekilde yazdım. Hatta N. R. F'in kasım dergisini bile okudum. Kos, saat 8.15'te geldi (Védrine'le geçirdiğim geceden sonra, güncemde biraz kendimi sorguladım. Niçin okşayışlarda kadınlar erkeklerden daha başarısız? Çünkü Kos ve Védrine'le bu konuda tam bir fiyasko yaşıyorum. Ben de tıpkı Gide gibi bu yalnızca bazı kadınlarda mı böyle diye düşündüm. Bu küçük kadınlar kendilerini karşısındakinin yerine koymayı beceremiyorlar. Oysa erkekler doğalıkla karşısındakinin mutluluğuna çalışıyor. Burası biraz karışık).

Evet, ben biraz okuyup yazdıktan sonra Kos, geldi. Tyrrel rolünü alamamış. Bunu önceki gün öğrenmiş ve çok üzülmüş. Ona Tyrrel'den bir derece daha düşük bir rol vermişler. Salıya 8 günlüğüne Laigle'e gidiyor, ama Dullin'in hiçbir dersini kaçırmayacak. Toulouse'a çok sinirlenmiş. Bir gün bana Toulouse, hatta Toulouse'un gençliği üzerine düşüncelerini açıklayacağını söyledi. Bana bir öğrencimin yolladığı koca bir paket kestaneli dondurmayı yiyerek sohbet ettik. Siz tanımazsınız, adı Metzger, onu bu yıl yalnızca bir kez gördüm. Onu istemediğim ve ailesi çok sıkı olduğundan ona bir yanıt veremediğim için bana kırgın. Ama davranışı gerçekten çok ince. Evet, kestaneli dondurmaları yedik. Kos, Tyssen'in yine Dullin'in peşinden koştuğunu söyledi. Dullin de çareyi kapıcı dairesine saklanmakta bulmuş. Tyssen kapıya kadar gelmiş, son sözü kimin söylediği bilinmiyor. Sanırım bu durum yılbaşı yemeğine kadar sürecek. Daha sonra Tyssen uzunca bir süre Mme Lebrun ve kızlarının yanında Toulouse'un ayaklarına kapanmış. Richard III'ün genel provası 16 Ocak'ta yapılacak. Belki Wanda yada benimle gitmek istersiniz. Sanırım bu hoşunuza gidecek. Bir kadeh birşey içerek Collège Inn üzerine olan sohbetimizi bitirdik. Kos, her zamanki gibi çok yumuşak, tatlı ve nazikti. Saat 11.30 gibi yattık ertesi gün yani cumartesi, hiç de eğlenceli değildi. Seyahat öncesinin bütün gerginliği üzerimdeydi. Önce liseye gittim, sonra bazı küçük düş kırıklıkları yaşadım: Özel ders-

lerden 3000 frank almayı ümit ederken elime yalnızca 2300 frank geçti. 530 frank boyacıya vereceğim, 1500 frank izniniz için saklayacağım, kalanını da kış sporlarına yatıracağım. Böylece bu ay ödemem gereken yalnızca 1500 franklık bir vergi kalacak.

Daha sonra Mistral Otel'e geçtim ve size orada yazmaya koyuldum. Sizin küçük kayaklarınızı üzülerek karanlık mahzende bıraktım zavallı küçüğüm.

Sonra Gégé'ye kayak elbiselerimi almaya gittim. Gégé ve Pardo bir haftalığına gitmişler. Kapıcı kadın bana: "Onların hakkında hiç de iyi şeyler duymuyoruz" dedi. Ona biraz hırladım. Valizlerimi hazırladım ve ailemle yemek yedim. Şansıma çok lezzetli bir yemek vardı. İşlerimi yoluna koyduktan sonra, söz verdiğim gibi Kos'la iki saat geçirmeye gittim. Onu görmek Védrine'i görmekten daha çok hoşuma gidiyor. Ayrıca Védrine'e verilmiş bir sözüm de yoktu. Kos'u Rotonde'a götürdüm. Gayet dostça bir yemek yedik. Ardından sizin için kitaplar aldım: Rauschning'i size yolladım, ama lütfen okuduktan sonra geri gönderin. Diğerlerini de lütfen Bost'a yollayın. Artık ona hiçbirşey yollamıyorum. Lütfen ara sıra okuduğunuz kitaplardan bazılarını ona gönderin. Sonra Sorokine'le buluştum, az kalsın birlikte Leibniz çalışacaktık, ama son anda vazgeçtik. Sohbet ettik, güncelerimizi karıştırdık ve birbirimize olan duygularımızdan bahsettik. Bana edepsizlikleri ona anlatam için Le Mur'ü (Duvar) getirmiş. Ama adamın biri bize rahatsız edici bir şekilde bakıyordu ve o yüzden yukarı odamıza çıktık. Çok sıcak ama heyecandan uzak dakikalar geçirdik. Yumuşak öpücükler, verilen sözler, yanımdan ayrılırken mutluluktan ışıldıyordu. Bana ilişkimiz üzerine yazdığı çok tatlı bir bölümü gösterdi. Burada ilişkimizden neler kazandığını anlatmış. Benim kazancım ise yalnızca ona sahip olmakmış. Benim yaşamımın yalnızca atom taneciği kadar küçük bir kesitini işgal ettiğini çok iyi biliyor. Tek amacının kişiliğini geliştirmek olduğunu yazıyor. Katı, mantıklı ve hoş şeyler yazmış. Size daha önce de söylediğim gibi onun düşünce tarzını, duygusallığını seviyorum, gitgide onu daha çok sevmeye başlıyorum. Onu daha çok görmek ve onunla ateşli tutkular yaşamak istiyorum. Ama bilmiyorum, belki de onu bırakırım.

Sorokine'den sonra Védrine'i gördüm. Bana uzun uzun çok patetik bulduğu önceki günü anlattı. Onun patetikliğiyle gitgide daha az ilgileniyorum, ama onun görüntüsünü seviyorum. Herşeye karşın ona

karşı çok cana yakındım. Sonra postaneye uğradım, giyindim, paketlerimi tamamladım. Sizden mektup yok. Sanırım mektubunuzu Megève'e yolladınız. Bu sabah da birşey yoktu. Neyse herhalde yarın bir mektup alırım. Lütfen 30 Aralık'a kadar Chalet Idéal Sport Mt. D'Arbois Megève, Hotel Savoie adresine yazın. Sonra yine Paris'e postalamaya devam edebilirsiniz.

Védrine beni gara bıraktı. Kanapa hemen hemen boş bir kompartımanda oturuyordu. Yanımızda genç dağcılar kulübünün bir üyesi oturuyordu ve bana çay ile bir parça ekmek verdi. Védrine'le vedalaştıktan sonra Kanapa'nın karşısına oturdum. Sohbet etmeye koyulduk. Ama sohbeti hiç çekilmiyor, çok yavan. Bost'u ilk gördüğüm andan itibaren onunla nasıl sıcak bir ilişkiye girdiğimiz aklıma geldi. Kanapa ile aramızda hiçbir bağlantı yok. Hatta arkadaşlığın verdiği o sıcaklık, dostluk bile hissedilmiyor. Dışarıda sis vardı ve sisin içinden tek seçilebilen dolunaydı. Bu görüntü bana çok şiirsel geldi. Paris'in 10 km ilerisinde tren durdu, çünkü bir alarm verilmiş. Sanırım bu sarhoş bir görevlinin işi. Daha sonra Dijon'a varana kadar 20 kez daha durduk. Böylece tam 2 saat rötarımız oldu. Kompartımandaki tahta koltuğun üzerine boylu boyunca uzandım ve sabah 7.30'a kadar deliksiz bir uyku uyudum. Sonra berbat bir Edgar Wallace okudum, size de yollayacağım. Biraz da manzarayı, tek tük düşen karları seyrettim.10.30'da Sallanches'taydık. Bir arabaya bindik. Etrafta çok az insan vardı. Hepsi de zengin ve kürkler içindeydi. Sonunda Megève'e geldik. Megève, otelleri, gece kulüpleri ile hâlâ hayatiyetini koruyor. Sokaklarda yılbaşı yemeğine davet pankartları ve tek tük insanlar vardı. Kasabayı geçip postaneye giderken birlikte gittiğimiz kafeleri, gazetecileri gördüm ve çok heyecanlandım. Hayaliniz sımsıcak ve yanı başımdaydı. Sizi çok seviyorum.

Elektrikli trene ve teleferiğe bindik. Burada çok zor dakikalar geçirdik, çünkü benim kocaman bir valizim, Kanapa'nın da büyük bir çantası vardı. Yolun ne kadar uzun olduğunu biliyorsunuz. Bavullarımızı taşımakta oldukça zorlandık. Oraya vardığımızda şaşırdık, çünkü şale daha bu sabah açılmış ve bize kendi odamızı kendimize seçtirdiler. Sonra büyük bir açlıkla yemeğe oturduk. Yemekte Megève'den insanlar vardı. Ama akşama yalnız olacağız, çünkü buranın tek müşterisi biziz. T. S. F.'te Franck'ın bir noktürnü (5. Senfoni bitti) çalarken burada yalnız olmanın ne kadar hoş olduğunu size anlatamam.

Yemekten sonra iki saat kayak yaptık. 10 metrelik bir tepeye tırmanmak harika. Ama tırmanış teleskiyle yarı yarıya hızlandırılabiliyor. İniş ise çok uzun ve heyecanlı.

Kayaktan döndük. Üzerimde kaymanın verdiği mutluluk var. Yalnızlığın ve müziğin keyfini elimden geldiğince çıkarmaya çalışacağım. Çok yakında size kavuşacağım, buraya sizinle de yeniden geliriz sevgilim.

Hoşçakalın sevgilim. Siz benim mutluluğum, huzurumsunuz. Hatta benim için benden bile önemlisiniz. Bu akşam sizinle bu şalede hiçbir zaman olmadığı kadar bütünleştim. Sizi seviyorum küçüğüm.

Sevimli Kunduzunuz

Sorokine geçen gün derste Laporte'un karşısına geçti ve ona uzun uzun kızgın bir tavırla baktı. Laporte ise bu bakışlara ironik bir şekilde karşılık verdi. (Wikings olayından sonra).. Ama kısa birsüre sonra rahatsız olarak gözlerini kaçırdı.

25 Aralık 1939, Pazartesi

Sevgili Küçüğüm.

Bu gün de tıpkı dünkü gibi saat 5'teki çayımı içtim. T. S. F.'i dinledim. Sıcak ve hoş salonda yine yalnızız. İkimiz burada ne kadar mutlu olurduk sevgilim, bir dahaki sefere sizinle birlikte buraya gelmeye çalışacağım. Dün size yazdıktan sonra Bost'a da yazdım. Ama onun mektubu sizinkinden daha kısa oldu. Sonra elimdeki poliseyeyi bitirip, Kafka'nın Dava'sına devam ettim. Saat 7'de akşam yemeği servisine başladılar. Yemek salonunda da yalnızdık. Yemek mükemmeldi: St. Germain usulü içine ekmek doğranmış et suyu çorba (nohutları tıpkı sizin sevdiğiniz gibi ezilmişti), koca bir tabak gnocchi (peynirli ve yumurtalı bir İtalyan yemeği), ince doğranmış et ve nohut ve süper bir krem karamel yedik. Kesinlikle birkaç kilo almışımdır, çünkü fil gibi yedim. Gün çok çabuk geçti, yorgunluktan ölüyorum. Yatakta biraz daha Dava'yı okudum ve 9.45 civarında bitirdim. Odam çok sıcaktı ve yatağımın içinde de bir termofor vardı. Perdeler açık olduğu için yattığım yerden gökyüzünün altında parlayan karlı dağları, yıldızsız gökyüzünü ve ayı görüyordum. Birden kendimi çok mutlu ve huzurlu hissettim. Tıpkı Zaza'yı gördüğüm şekilde sizi rüyamda gördüm. Size kinle bakıyordum ve neden artık beni hiç görmeye gelmediğinizi soruyordum. Kendimi çok üzgün hissediyordum

Bir de rüyamda, sabah uyandığımda bütün karların eridiğini ve altından yemyeşil otların çıktığını gördüm. Buna çok sinirlendim. Ama saat 7'de gözümün içine gün ışığı girdiğinde uyandım ve karların olduğu yerde durduğumu gördüm. Gün ışığı öylesine içimi ısıtmıştı ki! Hemen kalkıp giyindim bir an karlara kavuşmak sevdasıyla. Masmavi bir gökyüzü ve sabahın erken saatlerinden itibaren güneşle uyanmak çok hoş. Sise gömülmüş Megève'e uzaktan acıyarak baktım. Sonra zengin bir kahvaltı sofrasına oturdum: süt, çilek reçeli, bal. Siz olsaydınız bunları bir çırpıda siler süpürürdünüz sevgili küçüğüm. Saat 8'de tek başıma dışarı çıktım, çünkü Kanapa daha uyumak istiyordu. Dışarıda hafif bir rüzgâr esiyordu ve güneş pırıl pırıldı. Sizin beyaz tişortunuzu hâlâ büyük bir itinayla üzerimde taşıyorum. Montjoux'da kaydım. Pistte benden başka kimse yoktu, ama buna karşın teleski çalışıyordu.

Kendimi harika hissediyordum, havanın güzelliği, yalnızlık, kayak... Şaleye geri döndüm ve Kanapa'yla birlikte ilk defa Arbois'dan aşağı kaydık: Bir kere şaleden, bir kere de teleferikle. Muhteşem değildi ama idare ederdi. Kanapa bana Christiana[148] öğretmek istiyordu ama ben stem yapıyordum. Genelde aynı kayıyorduk. Kanapa ne çok sportif, ne de çok tembel. Tam bir seyahat arkadaşı. Védrine benimle gelmediği için çok memnunum. Böylece hem dinlenebiliyorum, hem yalnız kalabiliyorum, kimseye bağımlı değilim. Pistte yada bu terkedilmiş salonda kendimi terkedilmiş yada aykırı hissetmiyorum. Bence Kanapa'yla gelmek en iyi çözümdü.

11.30'da tekrar kaydık ve Şale'ye geri döndük. Alelacele yemek yedik. Biraz yorgunduk ama çok mutluyduk: Tavuk, börek, yer elması, kızarmış köfte ve bir çok ordövrden oluşan bir Noel yemeği vardı. Ağır ağır servis yapılan yemeklere hararetle bakıyorduk.

Yemekten sonra Prelude a Verdun'ü (Verdun'e prelüd) okumaya koyuldum. Ama size de bahsettiğim gibi eylüldeki kadar yoğun okumuyorum. Pierrefeu yada Crapouillot'dan daha fazla birşey söylemiyor. Ancak henüz 80 sayfa okuyabildim. Buna karşılık günceleriniz in en güzel bölümlerini okudum. Bu akşam okumaya devam edeceğim. Saat 1.30'tan 4'e kadar yine kayak yaptık. Montjoux'ya çıktık. Kar sertleştiği zaman bu tepeden kaymak çok zor oluyor. Stem bogen'i

148 Christiana, stem kayak figürleri

biraz daha iyi ve hızlı yapabiliyorum. Yarın burada bir öğretmen olacakmış ve 4-5 ders alacağım. Christiania yapmak istiyorum. Okuma, sınav kâğıtlarının düzeltilmesi, günceler derken romanıma fazla zaman kalmayacak. Kayak yaptıktan sonra yazmakta çok zorlanıyorum.

Bu aralar sıksık sizi düşünüyorum sevgilim. Sanırım mektuplarımız yarın gelir. Sizi seviyorum tatlı küçüğüm ve hep benim yanımda olmanızı istiyorum. Aşkımız eski bir Arjantin şarkısı gibi heyecanlı. Kunduz sizi bütün kalbiyle kucaklar.

Sevimli Kunduzunuz

Oldukça güneş altında kaldım ve çok yakında bronz bir yüze sahip olacağım. Çok huzurlu ve mutluyum, ne sizsiz, ne de Bost'suz yaşayamayacağımı anladım. Sizi azad ettim.

26 Aralık 1939, Salı

Benim Küçük Varlığım.

Mektubuma Megève'deki küçük bir birahanede başladım. Otogarın karşısındaki bu birahaneye sizinle hiç gitmemiştik. Saat 11.30 ve biz yeniden yemek yemeğe çıkacağız. Kanapa şimdi ailesine telefon etmeye gitti. Ben hâlâ eğlenmeye devam ediyorum.

Dün size yazdıktan sonra sırayla herkese mektup yazdım. Leziz bir akşam yemeği yedik: içine ekmek doğranmış et suyu çorba, alabalık, pirzola ve tart. Sonra üç saat Prelude de Verdun'ü[149] okudum. Bitirdikten sonra kitap çok hoşuma gitti. Bu sırada T. S. F'te Chopin, Rimski Korsakoff ve daha başka birçok kompozitörün jazz adaptasyonları çaldı. Bana değişik geldi. Bazı bölümleri gerçek melodilerin aynısıydı, ama bazı bölümlerin de gerçek melodiyle ilgisi yoktu. Saat 10'da odama çıktım ve penceremden karların üzerinde parlayan Ay'ı seyrettim. Sonra yattım ve sabah 7'ye kadar uyudum. Güneşin doğuşuyla birlikte Kunduz da yataktan fırladı. Kahvaltımı ettim, saat 8.15'te Kanapa'yla buluşup kaymaya gideceğim. Çok eğlendik: Teleski'ye bindik, kolay bir tepeden hiç düşmeden kaydık. Sonra Monjoux'nun tepesine çıktık ve teleferik'le Megève'e indik. Pistin karları kaya gibi kaskatı kesilmişti. Kanapa bana yardımcı olmaya çalıştı, ama kesinlikle ders almam gerekiyor. Yürüyerek Tour'a çıktık ve dikkatli dikkatli kayarak aşağı indik.

149 Jules Romains'in romanı

Akşam saat 6

Tatlı küçüğüm, sonunda sizden haber var. Perşembe ve cumartesi tarihli iki mektubunuz elime geçti. Sanırım cuma tarihli bunlara nazaran daha uzun olmalı. Bu mektupta bana önemli şeyler yazdıysanız lütfen tekrar edin. Sevgilim mektuplarınız ne kadar şefkat dolu, yüreğimi ısıttı. Tatlı küçüğüm biliyorsunuz sizi öylesine görmek istiyorum ki, lütfen bana gelişinizi bir notla önceden bildirmeye çalışın, çünkü işleri yoluna koymak için bir bahaneye gereksinimim olacak. Bost'tan da yavaş yavaş çatışmaların başladığını haber veren bir mektup aldım. Ama o böylesini tercih ediyormuş. Ayrıca bir Sorokine'den, bir de Kos'tan mektup aldım. Kos, pazar akşamı kendi kendine Paris sokaklarını arşınladığını ve pazartesi de buradan ayrılacağını yazmış (öylesine yorgunum ki bu mektuplar beni biraz olsun dünyaya döndürdü).

Daha sonra tekrar teleferiğe binip oldukça çıktık. Oradan Şale'ye kadar da yürüdük. Tam bir saat sürdü ve yorgunluktan bitap düştük. Teras'a güneş vurduğu için burada büyük bir kalabalık vardı. Pencerelere çarpan güneş ışıkları beni serseme çevirdi. Yemek dünden daha kötüydü, ama yine de idare ederdi. Biraz dinlendik. Sonra ben verdun'e başladım. Muhteşem bir kitap, başında Verdun'ün çıkışına saldırıyor. Sanırım kitabı bu akşam bitiririm. Beni alıp götürdü, çok güzel bir eser. Saat 2.15'te St. Gervais'deki piste gittik. Orada da kar biraz sertleşmişti. Kanapa kaymama yardımcı oldu, pek iyi kayamadım, christiania ve cesaretim eksikti. Sanırım bu kadın olmamın verdiği çekingenlikten kaynaklanıyordu. Bu yönümü iyi kamufle etmeme karşın zaman zaman su yüzüne çıkıyor. Kar Bettex ve St Gervais'den sonra bitti ve geri kalan yolu yürümek zorunda kaldık. Bir dahaki sefere yalnızca Bettex'e kadar gideceğiz. Teleferiğe bindik ve saat 4.30'da Şale'ye vardık. Çay içtim, Verdun'ü okudum. Sonra günecelerime şöyle bir göz attım. Şüphesiz en iyisi savaşın ilk ayında yazdıklarım. Çok geçmeden bunları okuyacaksınız sevgilim. Tam bunların içine gömülmüşken mektubunuz geldi ve zevkle size yazmaya koyuldum. Artık burada yalnız değiliz ne yazık ki: Yaşlı bir hanım, bir öğretmen ve bir grup geveze genç geldi. Bütün atmosferi bozdular.

Hâlâ Kanapa'nın varlığıyla yokluğu hissedilmiyor. Hiç gizemli bir tarafı yok, sıkık "Kıç" kelimesini kullanıyor ve her seferinde de buna iyi bir neden buluyor: Kıçımın üzerine düştüm, kıçım ağrıyor. Kayak ona bu kelimeyi kullanması için sonsuz bir olanak verdi.

Hoşçakalın sevgilim. Çok berbat bir mektup oldu ama çok yorgunum. Sizi sımsıkı kucaklarım tatlı küçüğüm, sizi öylesine görmek istiyorum ki. Sizi çok seviyorum.

Sevimli Kunduzunuz

27 Aralık 1939, Salı

Biricik Küçüğüm.

Sizden iki mektup aldım. 22 tarihli olan da geldi. 24 tarihli olanıysa oldukça uzun ve eğlenceli. Beni çok sevindirdi. Sevgilim, beni nasıl da seviyorsunuz. Bana "bizim" kartımızdan bahsetmişsiniz. Çok duygulandım. Hemen Mont d'Arbois'nın pistine indim, sizi düşündüm ve sizin için kaydım. Sevgilim, pistte her zaman sizinle beraberim, aklımdan hiç çıkmıyorsunuz. Oh! sizin yanınızda olmayı hiç bu kadar istememiştim küçüğüm.

Sevgilim, mektuplarınızı yollarken bir gün şaşırmışsınız. 23'ünde trende olduğunuzu tahmin etmeliydiniz. 24'ünde Şale'deydim. Şimdi burada ilk günlerdeki sessizlikten eser yok, tam oniki öğrenci geldi.

Sevgilim müsveddelerinizi Kos'tan aldım. Müsveddeler eski bir Marie-Claire kapağına sarılmış olarak bende duruyor. Bu akşam öylesine mutluyum ki. Çok güzel bir gün geçirdim. Sabah saat 8.30'da Megève'e indim. Bu sefer hiç düşmedim, dünkü beceriksizliğimin nedeni "dişi" tarafımdan ileri geliyordu. Tour'dan inerken sert bir kar kütlesiyle karşılaştım ve allah tarafından çok iyi düştüm. Yalnızca kayaklardan biri fırladı ve topuğum incindi. Zavallı kayağım karların içinde, uzaklara yuvarlanıyordu. Hemen yürüyerek peşinden koştum. Havanın yardımıyla onu kolayca buldum ve hemen ayağıma taktım. Sonra tekrar teleskiye binerek epey çıktım ve kaymak için kendime çocuk oyuncağı kadar basit olan "orta" zorluktaki pisti seçtim. Sonra bunun çok basit olduğunu düşünerek büyük piste geçtim. Biraz yürüyerek, biraz kayarak, biraz da teleferikle yukarı tırmandık. 12.15'te otele döndük. Teleferikte Dalio'da vardı. Yanında sarmaş dolaş olduğu bir sarışın kadın vardı. Tıpkı tiyatro sahnesindeki gibi yüzü bembeyazdı. Öğleyin teleferiğe bindiler ve saat 4'de indiler. Arada ne yaptıklarını bilmiyorum. Yemek yedikten sonra indik: Yalnızca bir kez düştüm, ama bu gayet normal, çünkü çok kötü bir sis vardı. Geçen seneye oranla daha hızlı kayıyorum, artık Kanapa kadar hızlıyım. Tekrar yukarı çıkıp Megève'e indik. Bu sefer yarım saatte iki kez

düştüm, ama günün sonuna doğruydu ve iyice yorulmuştum. Saat 4'de şale'ye döndük ve 7'ye kadar romanım üzerinde çalıştım. Neden dün böyle çalışamadım diye düşündüm. Bugün beynim çok daha berrak. Harika bir akşam yemeği yedim: çorba, peynir suflesi, dana eti, patatesli börek... Şimdi de size yazıyorum. Bu arada kardeşimden, Védrine'den ve sizden de iki mektup aldım. İçim ısındı. Romanımızı bitirdiğiniz için ne kadar huzurlusunuzdur kimbilir, onu hemen okumak istiyorum. Ama biliyorum ki sizi en geç bir hafta on gün içinde göreceğim ve sizinle çok hoş bir izin geçireceğiz.

Wanda hakkındaki projeniz çok etkileyici, ama çok da tehlikeli: izine çıktığımız andan itibaren sizden bir açıklama bekleyecektir. Bu durumda ne yapacaksınız? Ona on gün üzerinden üç gün vererek belki uzlaşma sağlayabilirsiniz, veya ona bu izni bana söz verdiğinizi ve ona üç gün bile ayıramayacağımızı açık açık söyleyin. Tabbi buna sinirden köpürecektir. Üstelik Paris'e geldiğinizde ona ne açıklama yapacağınızı düşünürken günleriniz zehir olacak. Benim görüşlerim hakkında ne düşündüğünüzü lütfen yazın. Saklanmak zorunda olamamak gerçekten harika olur, ama bunun canımızı sıkmayacağından emin misiniz? Védrine o sırada ailesinin yanında olacak ama yine de bizi görmemesi için tedbir almak gerekli. Biraz düşünürsem ona uyduracak birşeyler bulacağımdan eminim.

Tatilden döndüğümde tek kuruşum kalmasa da kayak için para harcamaktan çekinmeyeceğim. Olsun, bu ay özel derslerden 1200-1500 frank kadar bir para kazanacağım. Böylece Wanda'ya bir ay yaşayacak para çıkacak. 2. sömestr vergileri ödeyeceğim, nisan, mayıs ve haziranda da Wanda'ya para vereceğim. 3. sömestre kadar herşeyi idare edeceğimi sanıyorum. Martta İki Kos da Laigle'e geçerse benim için iyi olacak. Temmuz başında da geri dönecekler. Bunu onlara önermek kolay olmayacak, ama merak etmeyin bu işi ben hallederim. Ayrıca Gallimard'dan hâlâ alacağımız var.

Daha ne yazabilirim? Dün güncelerimi okumayı bitirdim. Sonucusu biraz yavan, çünkü hayatım o sıralarda oldukça monoton ve huzurluydu. Saat 10'dan 7'ye kadar deliksiz bir uyku uyudum. Sabah hava biraz bulutlu ve sisliydi ve insanın kulaklarını yakan soğuk bir rüzgâr vardı. Ama bu havayı çok seviyorum. Biraz daha Verdun'ü okudum, ilk 150 sayfası kitabın en iyi bölümü. Buradan Guilles'i ve Romains'leri (Blaise almayacağım, bana yolladığınız Blaise beni gülmekten

yerlere yatırmıştı) alıp okuduktan sonra size yollayacağım. Lütfen bana okuduğunuz kitapları yollayın, arasıra Bost'a da göndermeyi ihmal etmeyin.

Kanapa hep aynı. Sıkıcı değil. Bana sorarsanız çok akıllı biri değil o. Dün gece savaş, devrim, Aristo'nun Fizik'i üzerine atıp tuttu. Üzgünüm ama biraz kıt akıllı.

İşte hepsi bu sevgilim. Sizi yeniden göreceğim. Size romanımın başını göstermek istiyorum, çünkü birçok değişiklik oldu, bence bu haliyle iyi, ama bir de sizin görüşünüzü almak istiyorum. Küçüğüm, tatlı küçüğüm, sizi hiç bu kadar çok sevmemiştim! Lütfen çabuk gelin. Bana planladığım gibi tatilimi Annecy'de geçrip geçiremeyeceğim konusunda birşey söylemediniz. Bu villa kiralama işi olacak mı olmayacak mı?

Hoşçakalın. Bost'a ve Védrine'e yazdıktan sonra Verdun'ü bitireceğim.

Sizi mutluluktan uçarak kucaklıyorum sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

Védrine'in mektubu bana çok yavan ve boş gelmedi. Sizi şüphesiz içtenlikle seviyor. Bana kırıcı bir biçimde: "Sartre'a şakacı bir mektup yazdım" diyor, doğrusu ben daha beterini bekliyordum. En çok başarılı olduğu şey de dalga geçmek zaten. Ama bugünkü Lévy ve Ramblin'le yediği Noel yemeğini anlatan mektubu dünkünün tersine çok cana yakındı. Sizi ondan bu kadar soğuttuğum için özür dilerim, biraz benim de payım var.

28 Aralık 1939, Perşembe

Biricik varlığım.

Tam ben kayaktan dönmüştüm ve çalışıyordum ki saat beşte Noel mektubunuz geldi. Çok memnun oldum. Sevgilim Pieter'den hemen sonra sizin de yola çıkacağınızı yazmışsınız. Peki Paris'te saat 6'ya doğru mu olacaksınız? Bu harika olur. Lütfen bana en kısa zamanda Kos'lara ne diyeceğimi yazın. Sizi görmek için sabırsızlanıyorum ve harika bir izin geçirmemizi istiyorum. Sanırım Pieter güncenizi bana bırakır ve dönüşte bunlar elime geçer.

Bost'tan cuma günü yine yer değiştireceklerini bildiren bir mektup aldım. Bu beni fazla etkilemedi. Zaten bu haberi bekliyordum, ama bu tarz yazışmalardan hoşlanmıyorum. "İlişki öğelerinin faaliyeti"

Verdun'ü bu sabah yatakta okuyarak bitirdim. Sonu çok ortalama. Yalnızca başı çok güzel. Dabit'nin güncesine başladım, hatta ortasına kadar da geldim. Tam bir geri zekalılık örneği. İnsanların küçük hesaplarla dolu çok ortalama bir yaşamları var sevgilim. Bu ortalamalık kendi hataları, tıpkı İspanya'ya seyahate giden zavallı yaşlı kadınlar ve sol eğilimli hümanistler gibi... Sonuç olarak insanların hangi tarafını göstermek istediğini bilmiyor. Birkaç sayfa da popülizm yapmış, fena değil. En azından belli bir atmosfer hissediliyor. Çok sıkıcı değil. Kitabı bitireceğim.

Dünkü mektuplarımız sayesinde çok güzel bir gün geçirdim. Dünkü çalışmam, bugünkü çalışma projelerim beni çok mutlu etti. Kayaktan değil, ama tam bir kadınlık zaafı yaşadım. Çok yoruldum. Bugün çok başarısız bir kayakçıydım. Hava çok sisli ve soğuktu. Megève'den bir öğretmen istettim. Saat 8.30 için bana söz verdiler, ama öğretmen saat 9.30'da geldi. Böylece aileme ve Védrine'e yazacak ve Dabit'yi okuyacak 1,5 saatim oldu. Sonra öğretmen geldi. Sempatikti. 1 saatlik kayak dersi boyunca bana christiania'yı gösterdi. Çok iyi olduğumu söyleyemem, hep stem yaptım durdum. Daha sonra yarı çalışarak Megève'e kaydım. Çok iyi değildi. 1.30'da yemek yedik. Kanapa Monjoux'ya sonra da Bettex'e gitti. Ben de yarım saat daha kayak çalıştım. Sonra Şale'ye döndüm ve gürültücü gençlere karşın romanım üzerine çalıştım. Oradaki çocuklardan birinin kardeşi çok şeker bir kız vardı. Buradaki insanlar çok düz. Ancak bir tane kızıl saçlı askere gitmeye hazırlanan bir genç çocuk var. Bu tip insanları avucumun içi gibi bilirim, çok tehlikelidirler. Hiç durmaksızın konuşuyordu. Kendini, askerliğe hazır olduğunu mutlu mutlu anlatıp duruyordu. Durmadan saçmalıyor. Dün geceden beri Hugo ve Corneille'den bahsediyor ve fakültedeki bir arkadaşına mektup yazmaya çalışıyor. Bana kara uygun bir kafiye sordu ardından da "sakın Megève'i önermeyin bu çok basit olur" diye ekledi. Ardından bir saçmalık daha patlattı. "Tıpkı Valéry gibi, sekizlik yada dokuzluk serbest mısralar". Tam bir geri zekalılık örneği gösteriyor, başkalarını çok rahatsız ediyor, ama yine de ona tapıyorlar. Bu tipler neye uğradıklarını anlayamadan Ecole Normale'in arka kapısından çıkarlardı. Onların bu halini gördükten sonra çalışmaya karar verdim.

Mektubunuzu okudum, yeniden çalıştım, akşam yemeği yedim. Şimdi de size yazıyorum. Biraz Dabit'yi okuduktan sonra erkenden

yatmayı düşünüyorum. Yarın daha iyi kayabilmek için dinç olmalıyım. Bugün çok kötü düştüm, geçen yıldan daha iyiyim ama yine de bacaklarımı yeterince kaldıramıyorum sanırım. Ama bu akşam çok kar yağdı, sanıyorum yarın pistler daha yumuşak olacak. Rocheburn'a gitmeyi düşünüyoruz.

Kanapa gerçekten çok iyi kayıyor. Oldukça ilginç sohbetler yapıyor benimle, bazen öyle şeyler söylüyor ki kendini aşıyor. Ama yine de bana çok sempatik gelmiyor. Kıt akıllı olduğu için değil, olabildiğince açık görüşlü olmaya çalıştığı için hiçbir zenginliği yok. Yine de problemsiz anlaşıyoruz.

Hoşçakalın sevgilim, lütfen Pieter'e fazla bel bağlamayın, yoksa kötü bir sürprizle karşılaşabiliriz. Çabuk gelin. Sizinle Paris'te olmak, savaşı yaşamak, ne güzel olacak sevgilim. Her yeni mektubunuzda biraz daha sabırsızlanıyorum. Sizi çok seviyorum, sizinle konuşmaya çok gereksinimim var biriciğim. Sizi o küçük yüzünüzden öperim.

Sevimli Kunduzunuz

29 Aralık 1939, Cuma

Biricik Küçüğüm,

Bugün sizden mektup yok, ama önemli değil. Sanırım yarın iki mektup birden alacağım. Bu akşam masada oturmayacağım, salonda hemen hemen kimse yok: Kanapa bir köşede, öğretmen öbür köşede, gürültücü öğrenci grupları ise sessizce bir diğer köşede duruyordu. Kızıl saçlı sesinin tonunu alçaltmıştı. Dışarıdaki yumuşak karlara ulaşmak için can atıyorum. Bence karlar herşeyden daha güzel. Dağda kışı yaşamak muhteşem. Bugün çok güzel bir gündü. Kayak yaptım, çalıştım. İşte bu yaşamıma umut ışığı veriyor.

Dün gece yatakta saat 10'a kadar Dabit'nin güncesini okuyup bitirdim. Bazen komik, bazen iğneleyici (tıpkı Védrine, Arlette, Bost ve Sorokine'in öykülerine benziyor). Kitap hoşuma gitti. Saat yediye kadar deliksiz uyudum ve gayet dinç bir şekilde uyandım. İnce ince bir sulu kar yağıyordu. Saat 9'da dans dersi için Rochebrune'da olmam gerkiyordu. Kayaklarımı bir iletişim aracı gibi kullanmak hoşuma gidiyor. Saat sekize çeyrek kala tek başıma otelden çıktım. Ortalıkta hiçbir yaşam belirtisi, gürültü, ışık yoktu. Sislerin arasından Megève'e kaydım. Kayaklarım yumuşak karın üzerinde çok hoş bir

ses çıkarıyordu. Sisten hiçbirşey görünmüyordu, bunun ne demek olduğunu bilirsiniz. Ben de yavaş yavaş ilerliyorum. Birden karşıma kocaman bir tepe çıktı ve havalanıp yere düştüm. Ama bu ilk ve son düşüşümdü. Tour'da teleferiğe bindim, ayaktaydım. İnerken çok kolay kaydım. Sonra o sizin bildiğiniz kızılderili kabanının içinde yarım saat öğretmenimi bekledim. Cebimde Fabre-Luce'ün Münih tarihi kitabı vardı. Onu okudum. Biraz sonra öbür köşede öğretmenimi gördüm. O da beni orada yarım saat beklemiş. Öğretmenim Alp'lerdeki bir birlikteymiş. Buraya izne gelmiş. Beni iki kere teleskinin yokuşundan kaydırdı ve christiania'yı gösterdi. Sonra Kanapa'yla buluştum. Ona yeni marifetlerimi göstermek için bir an önce Rochebrune'a gitmek istiyordum. Yarın avalı deneyeceğim. Orada yanlışlıkla daha sonra ormana çıkan A pistine girdim. Oldukça zor bir pistti. Çok iyiydim. Mutluluktan uçarak Megève'de kaydım, durdum. Hamile bir köpek gördüm ve çok güldüm. Öteki tarafta da iki köpek onun için kavga ediyorlardı. Sonra biri hamile köpeği becermeyi başardı, ama yaptığı işten pek memnun görünmüyordu. Geçen gün Gilles'i ve Romains'leri aradım. Kötü çocuk, bana kitapları yollamayarak, uzun kış gecelerinde beni yalnız bıraktınız. Lütfen Shakespeare'i hemen yollayın. Kos'a bu kitabı size vermek zorunda kaldığını söylemek istemiyorum. Sevgilim, ne olur şu kitabı gönderin artık.

Saat 1.15'te Idéal Sport'a döndüm. Büyük bir iştahla yemeğimi yedim. Ardından Kanapa'yla Bettex'e gittik. Kayak çok güzel bir spor. Tıpkı geçen yıl bir gün sizin ve benim başıma geldiği gibi karlara gömülmek çok güzel. Bir kez daha Monjoux'ya çıktım, ama bu sefer Kanapa yanımda yoktu. Buna çok şaşırdı, çünkü o ana kadar hep beraberdik. Ama iniş kolay olmadı.

Dörde çeyrek kala otele döndüm. Saat 7'ye kadar romanımın üçüncü bölümü üzerine tekrar çalıştım. Bu bölüme Pierre ve Françoise arasında geçen bir felsefi konuşma ekledim. Ama bu gerekliydi, böylece romanımın 60 sayfasını yeniden elden geçirmiş oldum. Şubat'ta geri kalan kısmı ele almayı planlıyorum. Son noktayı koymak için daha 200 sayfa yazmam gerekli Védrine'den ve Bost'tan çok kısa bir mektup aldım. Bost, çok kısa zamanda bir karargaha gidecek yani sınıra gitmiyor. Biraz Kos'a ve Sorokine'e yazmak istiyorum, sonra tekrar çalışacağım.

Günlerim, belleğimde canlanan birçok anı, umut ve projelerle dopdolu ve çok şiirsel geçiyor. Sanıyorum, bundan sonra 30 yıllık bir yaşamı anlatan uzun bir romana başlayacağım. Bu bir yaşam kesitini göstermek açısından çok ilginç olacak. Şimdilik bulanık bir fikir, ama bütün tekniğini kafamda kuracağım ve eğlenceli olacak.

Hoşçakalın tatlı küçüğüm, ışığım. Tıpkı karların üzerinde dikkatle kayar gibi, kendimi sizin yolunuzda ilerler görüyorum. Öğretmenim çok iyi yokuş aşağı kaydığımı söyledi. Çok yakında birlikte olacağız (ama gerçekte hiç ayrılmadık). Sizi çok seviyorum, siz benimsiniz. Bunu bugün bir kez daha anladım sevgilim.

Sevimli Kunduzunuz

Kızıl saçlı, katolik ve sağcıymış. J. Romains ve Romain Rolland'ı karıştırdığımı ve Barbusse'ten nefret ettiğini söyledi. Kayarken devamlı düşüyor, hatta kayağını bile kırdı. Tam bir budala.

30 Aralık 1939, Cumartesi

Sevgili Küçüğüm,

Bu sabah erkenden size mektup yazmaya başladım. Saat daha on. Rochebrune teleferik istasyonundayım ve sırada 100 kişi var. En azından yarım saat daha bekleyeceğim. Kayakçılarla dolup taşan bu istasyonu anımsıyor olmalısınız. Her zaman müthiş kuyruk oluyor. (anımsıyor musunuz bir öğrenci size bilet almıştı, ama o kadar sıra vardı ki sizi tepede tam 15 dakika beklemiştim). İşte bugün de aynı şey oluyor. Burası tıka basa dolu. Sevgilim Védrine'le konuştuğunuz büfe gibi bir yerde kahve içiyorum. Çok gürültülü ama yine de eğlenceli. Dün bütün gün kar yağdı, bugün de pırıl pırıl bir güneş var. Kaymak için ideal bir gün. 2 kere Rochebrune'e kaymak istiyorum. Dün gece öyle mutluydum ki, bugün de böyle sürse keşke. Bost, Kos, Sorokine ve günceme yazdım. Ara ara TSF'i dinledim. Debussy, Granados ve De Falla çaldı. Sonra yattım, ama ancak 11'de uyuyabildim. Odamın tam üzerindeki salonda kocaman bir duvar saati var ve her yarım saatte bir çalıyor. 7'de uyandığımda hava berrak ve pırıl pırıldı. Penceremden sabahları ve akşamları öyle güzel bir manzara görünüyor ki! Biraz yatakta debelenip anılarımızı düşündüm. Saat 7.30'da kahvaltıya indim ve biraz sınav kâğıdı kontrol ettim. Hiç kimse tarafından rahatsız edilmeden bir gün geçirmek çok güzel. Saat 8.30'da Kanapa'yla Arbois pistine gittik. Sonra Tour'a çıktık. Dikkatle aşağı kaydık. Artık

daha hızlıyım. Az önce biletlerimizi aldık. Kanapa bekleme salonunda bekliyor; sessiz ve sakin yalnızca bekliyor. Ben çalıştığım yada okuduğum zaman hiçbirşey yapmadan öyle boş boş oturuyor. Bazı akşamlar kayıtsızca Meyerson'u açıyor. Çalışmaya çabalıyor. Sonra canı sıkılıyor ve saat altıdan itibaren akşam yemeğini beklemeye başlıyor. Acayip bir adam.

Size dün bir adamın pistte pantolonunu kaybettiğini anlatmayı unutmuşum. Arkamızdan gelen bir genç kız pantolununu bulup ona verdi ve adam buna çok şaşırdı. Kemerini takmayı unuttuğu için pantolonu düşmüş. Teleferkte hiç utanıp sıkılmadan oturup bunları anlattı.

Sevgilim bu sabah öylesine mutluyum ki! Uzun uzun Paris'te sizi garda karşılayacağım anı düşündüm. Mistral otele gideceğiz değil mi? Ne kadar mutlu olacağız! Siz ve ben birlikte mutlu olacağız, ne güzel! Ne kadar da iyi anlaşıyoruz sevgilim. Belki de bir hafta içinde sizi göreceğim.

Lütfen bana Kos'lara ne söyleyeceğimi bir an önce bildirin. Saklanmamak muhteşem olacak. Ama sizin sıkıldığınızı da görmek istemiyorum. Lütfen çabuk karar verin. Bu akşama sevgilim.

Akşam

Sevgilim,

Çok güzel bir gün geçirdim. Rochebrune'a gittik. Çok geçmeden Kanapa'yı gözden kaybettim; pistlerden birine daldı ve kayboldu. Ben de sakin sakin sizinle geçen sene kaydığımız, o eğlenceli pistten aşağı indim. Bir teleferik bileti aldım ve sıramı beklerken kendi kendime Christiania egzersizleri yaptım. Sonra yukarı çıktım. Öğle olunca sırt çantamda getirdiğim soğuk yemekleri yedim. Nasıl olmuş da bu şaleye hiç gelmemişiz. Öyle sevimli ki! Idéal Sport'dan çok daha şık. Sandviç, kaynamış yumurta ve sardalyeden oluşan yemeğimi yedim ve Vie Henrie Heine (Henrich Heine'in yaşamöyküsü) adlı kitabı okumaya koyuldum. Beni biraz eğlendirdi. Saat birde pistler bomboş ve güneş pırıl pırılken ilk kez olarak çok hızlı bir biçimde kaydım. Biraz daha egzersiz yaptım ve son dersimi çok başarılı bir şekilde geçirdim. Bununla beraber tam üç ders almış oldum. Yukarı christiania ve bütün diğer kayak numaralarını öğrendim. Biraz da aşağı christianiaya başladım. Öğretmenim fena olmadığımı, ama daha çalışmam gerektiğini söyledi. Her zamanki küçük yolumuza geldim, hani Gégé'nin

poposunun üzerine düştüğü yol. Idéal Sport'a vardığımda muhteşem bir günbatımı vardı. Kara vuran ışık onu pembeleştirmişti, herşey bir çizgi filmden fırlamış gibiydi. Sonra Kanapa'yı buldum. Yarın buradan ayrılıyor. Yine de daha çok kendi işlerimle ilgilendim. Yarın Voza Boğazı'nda geçireceğiz, o sizin dizinizi incittiğiniz yerden kayacağız sevgilim. Bugün fazla çalışamadım, ama biraz TSF dinledim. Mozart'ın bir triosu çalıyordu. Romanımın 4. bölümüne başladım. Daha birkaç rötüş gerekiyor. Sonra mektubunuzu aldım. Kitapları yolladığımız için kötü çocuk lafını geri alıyorum. Aferin size. Kardeşim bana bir not yazmış. Biliyorsunuz 5 günlüğüne onu görmeye gidecektim, şimdi bunu iptal etmeliyim. Birlikte Mistral'de olacağız sevgilim. Bost, son mektuplarında sansür yüzünden birşey yazamamış. Bazen çok soğuk, bazen de çok esprili; ne yaptığını anlayamadım. Galiba sınırda ve devamlı içki içiyor. Biraz bıkkın ama yine de dünyayla ilgili görünüyor. Sorokine'den: "sonuna kadar sizinleyim gibi cümlelerle dolu bir mektup aldım. Kos'tan da, Vedrine'den de birşey yok. İşte hepsi bu sevgilim. Çok hoş bir akşam yemeği yedik ve yine biraz TSF dinledim, bu olağanüstü bir alet.

Hoşçakalın sevgilim. Çok yakında görüşmek üzere. Kitapların hoşunuza gitmesine sevindim. Sizi seviyorum küçüğüm. Size yakında mürekkep yollayacağım. Sizi şefkatle ve neşeyle kucaklarım tatlı küçüğüm.

Sevimli Kunduzunuz

31 Aralık 1939, Pazar

Canımın İçi Ufaklığım,

Yaşamımın en şirsel gecelerinden birini geçiriyorum -Kanapa'dan kurtulduğum için mi? Sanmam, galiba bir yığın şey üstüste geldi- Öğrenci kalabalığı yok oldu ve onun yerine tek tük insanlar geldi. İki büyük salonda bir-iki kişi kaldı yalnızca: haklarında hiçbirşey bilmediğim bir sarışın, dün gece peydah olan (tanrısal bir güzelliğe sahip) kayak hocası. Aklımı başımdan alacak denli yakışıklı bir genç, adeta Apollon! Az önce onu öğretmenin masasında otururken gördüm, birlikte yemek yediler -evin kızları da yepyeni ve şık kayak kıyafetleriyle gittiler; odacı kadın ise başında beresiyle kocasını alıp gitti- Sanırım bir yere yılbaşı yemeğine gittiler. Bu gecenin yılbaşı ve ziyafet gecesi olduğu her halinden belli. Birinci salondaki büro gibi bir

yere oturdum. Masanın üzerinde TSF vardı. İki saattir onun güzel müziklerini dinliyorum. Tesadüfen Gounot'nun Ave Maria'sını koydum, bir dakika kadar çaldı. Bu sırada yandaki odadan keman sesi geliyordu. Bunu dün gelen müzisyen çalıyordu; ona yemek ve yatak verilirse herşeyi yapabileceğini söyledi. Siyah bir ceket giymiş ve siyah bir kravat takmıştı. Boynunda bir atkı vardı ve sakallıydı - herkesin paketlerini taşıyor, masaların hazırlanmasına yardım ediyor, kayak takımlarını onarıyor, zaman buldukça da keman çalıyor. Dün gece uyurken de bu keman sesini duymuştum. Öğretmenin isteği üzerine, çigan müzigi çalıyor (Öğretmen kadın 40 yaşında ve ne kadar çirkin olduğunu tahmin edemezsiniz). Ancak, yakışıklı genç adam yüzünden ruhu gençleşmiş olacak. Çok geçmeden müzisyen TSF'in etrafında dönerek bana hangi müziği sevdiğimi sordu. Bu arada öğretmen kayak takımlarını hazırlıyordu. Kendimi bir romanın ortasında hissettim, hatta ben de roman kahramanlarımdan biriydim (bu benim yakıştırmam değil, inanın): Romanın atmosferi o kadar doğaldı ki, bir polisiye gibi yada her türlü gelişebilir görünüyordu. Bu yılbaşı akşamında, karlara gömülmüş bu küçük dağ evinin, insana neler hayal ettirdiğini düşünebiliyor musunuz?

T.S.F.'i dinlemek, bu gece bana oldukça pahalıya patladı: saat 6.30'dan beri ne okuyabildim, ne de yazabildim. Bach, Beethoven, Ravel, Debussy, Borodine, Lulli vs. dinledim. Hüzünlendiğim anlar da oldu, ama genelde çok eğlendim. Kısacası baştan aşağı muhteşem bir gün geçirdim. Saat 8.30'da St. Gervais'ye doğru yola çıktık. Hava çok güzeldi. Pist buzlanmıştı, ama yine de iyi kaydım. Voza geçidine doğru tıngır mıngır giden küçük komik bir trene bindik. Lokomotif ıhlaya tıslaya yalnızca bir tahta vagonu çekiyordu. Durumumuz çok can sıkıcıydı. Trende yanıma aldığım soğuk yiyecekleri yedik. Saat 11.30'da geçide geldik ve güzel bir otelde kahve içtik. Burası ikimizin de çok hoşuna gitmişti. Yeniden buraya gelmek beni nasıl heyecanlandırdı bilemezsiniz küçüğüm! Bu küçük otel bıraktığımız gibi duruyor, hiç değişmemiş. Barı ve duvarlarına asılı hasırlarıyla çok sevimli. Kahvelerimizi içtikten sonra, güzel mavi piste gittik. Kar yumuşak olduğu için oldukça kolay kayılıyordu (ama sert kar üzerine hiçbirşey bilmeyen biz iki zavallı safın, kayabilmek için ne terler döktüğünü anımsıyorum. Kar sıkışıksa, bu kaymak "orta" zorlukta demektir. Her dönemeçte ya bir çamura düşüyor, yada bir tümsekte tökezliyordum.

Sizse karşıma geçip beni azarlıyordunuz. Bir dönemeçte de mini mini dizinizi incitmiştiniz) Sevgilim, sizi öylesine yakınımda hissettim ki, bu satırları yazarken gözyaşlarımı tutamadım. Kolayca aşağı indikten sonra teleferiğin yanındaki bir birahaneye girdik ve bir tek attık. Saat 2.30'da yeniden tırmandık. Etrafta yarınki slalom pistini hazırlamak için sarı mavi bayraklarla dolaşan bir yığın tip vardı. Bellevue'ye geldiğimizde, otele kadar onca yolu nasıl kayarak geldiğime ben de şaştım. Anımsıyor musunuz, sizinle kayarken sonuna doğru ne kadar zorlanmıştık Bu küçük güzel tepeden inmek benim için hacca gitmek gibi birşeydi. Bu sefer de Prarion'daki otele ve Kanapa'nın trenini bekleyeceği St. Gervais'ye inmek için bir teleski (üç yıl önce teleski yoktu) kiraladım. Ben hiç sorun çıkarmadan otele döndüm, ama Kanapa, Bellevue'ye kırmızı pistten inmek istedi ve tepetaklak düştü. Yüzünün aldığı hali görmeliydiniz. Prarion'a tırmandık; burası manzaranın en güzel olduğu yer. Çölün üzerinde güneş parlıyor gibiydi ve bu görüntü karşısında yüreğim küt küt atıyordu.

Sonra St. Gervais'ye doğru inmeye koyulduk. Muhteşemdi. Pist yumuşak ve taze karlarla kaplıydı. Kesinlikle düşme riski yoktu. Güneş ışıkları karların üzerine gökkuşağı biçiminde rengarenk yansıyordu ve bu ışık kümesinin üzerinden kayıyorduk. Ne bir çukur, ne de bir iz vardı karların üzerinde. İnerken aldığım o müthiş zevkten sonra, 15 dakika kadar sıkı bir tırmanış yapmak zorunda kaldık. Çok tatsızdı, yerde hemen hemen hiç kar kalmamıştı ve kayakların altındaki taşları hissediyordum. Sonunda çok kötü düştüm ve dizim morardı. Yolun sonunda kayakları çıkardık ve koşmaya başladık. Ama yine de teleferiğe yetişemedim, gözümün önünde kaçtı ve Megève'e kadar arabayla gitmek zorunda kaldım. Sonra mavi trene ardından da Mont d'Arbois teleferiğine bindim. En son ben bindim ve zar zor yetiştim. Saat 8'di. Kabinde benden başka kayak hocası ve alışveriş yapan çocuk vardı. Elinde kocaman bir erzak paketi vardı. Gecenin karanlığında uzun bir yolculuk oldu. Karlar ayaklarınızı görmenizi engelliyordu. Gökyüzü yıldızlarla kaplıydı ve karlar ve çamlar arasındaki bu gece gezintisi çok güzeldi.

Sonra da size anlattığım gibi saat 11'e kadar sürecek gece başladı. Şimdi pazartesi sabahı ve bir yandan kahvaltı ederken bir yandan da size mektup yazıyorum. Sanırım mektubu akşamüstü postalayacağım.

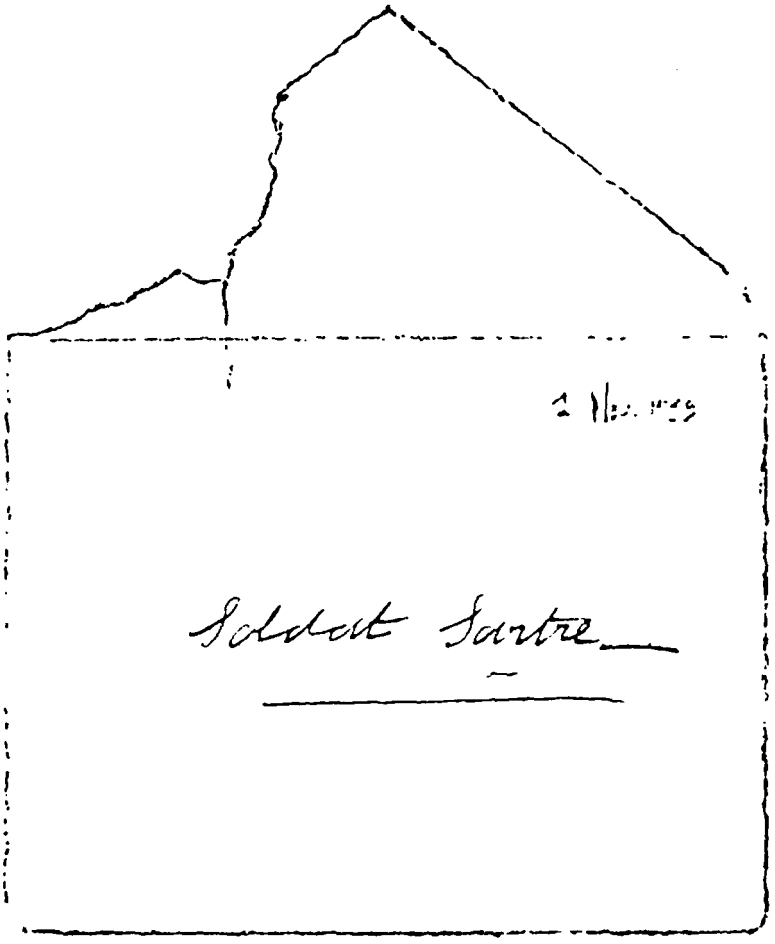
İyi uyudum ve Rochebrune'a kadar gitmeyi düşünüyorum. Öylesine mutluyum ki!

Sizden mektup yok. Bugün iki tane almayı umuyorum: 27 ve 28 tarihli olanlarını. 29 ve 30 tarihlilerde önemli birşey varsa lütfen tekrar yazın, çünkü kaybolmuş olabilirler. 6'sından itibaren gelme olasılığınız varsa postrestant telgraf çekin.

Bu akşam ve yarın size uzun bir mektup yazacağım ve size çarşambaya Paris ten postalayacağım. Böylece daha çabuk elinize geçer. Yola yarın çıkıyorum, zaten başka binebileceğim doğru dürüst bir tren yok. Paris'e ertesi gün saat 9'da varacağım, ama rötarlarla gidişim perşembeyi bulabilir. Ancak bu erken dönüşten kimseye söz etmeyeceğim ve böylece çarşamba günü bana kalacak. Bu çok hoş.

Sevgilim, belki de 8 gün sonra karşımda olacaksınız. Durmadan size kavuşacağım günü hayal ediyorum. Sizi bütün kalbimle seviyorum küçüğüm.

Sevimli Kunduzunuz

Soldat Sartre

Ein a lim schreiné schē
jeije & dikoume me Perf-
ille cons y rotted

:: Hôtel du Midi ::

GARAGE

Fernand DEROUDILHE

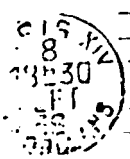
Place des Marronniers

VALGORGE (Ardèche)

R. C. Largentière 1181

Valgorge, le 28 Juillet 1925

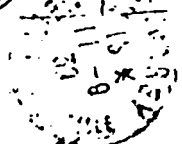
F. M.

UTILISEZ LE TÉLÉGRAMME
A 3 FRS 50 OU 4 FRS
POUR QUINZE MOTS

UTILISEZ LET
A 3 FRS 50
POUR QUIN

Soldat Sarte,

~~Chez mes beau-parents de Chisbrey~~

Poste Sanitaire

~~Décanville et Moulle~~

Etat-major Artillerie

Secteur postal 103

Bu sabah mektubunuzu aldım. Bunu okulun antetli büyük zarfları içinde değil de, çantamdaki gizli bir bölmede saklayacağım. Böylelikle onu istediğim zaman çıkarıp okuyabileceğim -sizi seviyorum- sizi seviyorum ve sizin aşkınızın da tıpkı benimki gibi olduğunu hissediyorum. Biz tek kişiyiz. Bunu hissetmenin bana ne büyük bir huzur ve güç verdiğini bilemezsiniz. Mutluyum - şimdiye kadar hiç ama hiçbir zaman kendimi bu kadar bütünleşmiş hissetmemiştim. Dün size yazdıktan sonra hep beraber Agnes Capri'ye gittik. Védrine'i size olan hislerini anlatması için kışkırttım. Çok eğlenceliydi. Sonra otele döndük, Védrine bende kaldı -tabii Kos'tan gizli olarak- ateşli bir gece geçirdik. Bu kızda olağanüstü bir cinsel enerji var. Kendi kendimle çok boğuştum. Sonunda en azından "vücudundan" faydalanmamak çok yazık olacaktı -yine de bu durumu ahlaksızca buluyorum, çünkü şefkatten uzak ve hayvaniydi- şimdiye kadar hiç böyle birşey başıma gelmemişti, bilinçsiz olarak yalnızca zevk almayı düşündüm.

Simone de Beauvoir

ISBN 975-7275-18-2

DÜŞÜN